BERLIN ALEXANDERPLATZ

ALFRED DÖBLIN

ROMANUL SECOLULUI XX

ALFRED DÖBLIN

Traducere, note
și prefață de
ION ROMAN

Berlin Alexanderplatz

POVESTEA LUI FRANZ BIBERKOPF

Editura
UNIVERS
București ● 1987

ALFRED DÖBLIN
BERLIN ALEXANDERPLATZ
Die Geschichte vom Franz Biberkopf
(C) Walter Verlag Olten und Freiburg im Breisgau

Toate drepturile asupra acestei versiuni
sînt rezervate Editurii UNIVERS

PREFAŢA

Elaborat în cuprinsul anului 1928, romanul *Berlin Alexanderplatz* marchează un moment de referinţă nu numai în epica modernă germană, ci şi în cea universală. De o noutate izbitoare la vremea sa, lectură insolită şi pentru cititorul de astăzi asaltat de atîtea experimente narative inovatoare, romanul i-a şocat în aşa măsură pe cei dintîi referenţi, încît conducerile principalelor două ziare liberale berlineze au refuzat, în 1929, să-l publice. Autorul s-a adresat atunci unei gazete din provincie, *Frankfurter Zeitung*, care şi-a asumat riscul tipăririi în foileton a scrierii. Editat în volum în acelaşi an, romanul a suscitat un mare interes, care l-a surprins şi pe autor. În cei cîţiva ani pînă la instaurarea hitlerismului, cînd şi opera şi autorul au fost puşi la index, tirajul a atins cifra considerabllă de 50.000 de exemplare. Succesul a căpătat rapid dimensiuni internaţionale. În pofida unor multiple şi mari dificultăţi de ordin lingvistic şi stilistic pe care le întîmpină transpunerea în altă limbă a romanului, au apărut la scurte intervale traduceri în Italia şi Danemarca (1930), Anglia şi Statele Unite (1931), Spania (1932), Franţa (1933), Suedia (1934), Uniunea Sovietică şi Cehoslovacia (1935). După război, cînd a fost tradus în ungureşte (1958), romanul a revenit triumfal în actualitate. Din datele statistice pe care le posedăm, mai reţinem cîteva cifre elocvente pentru larga audienţă de care se bucură romanul printre cititorii germani de astăzi : între 1965 şi 1986, aşadar în 21 de ani, numai editura münchenează Deutscher Taschenbuchverlag a trimis în librării 25 de ediţii, totalizînd 640 000 exemplare ! Nici nu poate exista o mai categorică infirmare a opiniei, din 1970, a unui critic german, care apreciază altminteri foarte favorabil romanul, că „o carte populară *(ein Volksbuch)* nu va deveni niciodată *Berlin*

Alexanderplatz...“ * Să mai notăm că romanul a fost ecranizat în două rînduri, recent (1980) într-un serial TV realizat de R. W. Fassbinder.

Alfred Döblin nu este autorul unei singure cărţi, iar celelalte cărţi ale sale nu sînt nicidecum lucrări minore, însă romanul din 1929, prin faima lui, le pune obiectiv în umbră pe toate, stabilind, se pare definitiv, egalitatea Döblin = *Berlin Alexanderplatz*: Habent sua fata libelli...

Născut la 10 august 1878 în Stettin, viitorul scriitor a avut o copilărie grea, fiindcă în 1888 tatăl său, un croitor cu înclinaţii artistice, şi-a părăsit familia numeroasă (erau în casă cinci copii), pentru o dragoste tîrzie şi nechibzuită. Familia decapitată s-a mutat la Berlin, unde a reuşit de bine, de rău să se descurce, astfel încît, după ce a parcurs învăţămîntul elementar şi mediu, Alfred Döblin şi-a început studiile de medicină, pe care le-a încheiat la Freiburg, obţinînd, în 1905, diploma de doctor. Şi-a practicat cu seriozitate profesia în capitală, ca specialist în boli nervoase şi ca medic al asigurărilor sociale. A lucrat cîţiva ani şi în ospiciul berlinez Buch, în care eroul său Franz Biberkopf va trece, în finalul romanului, prin ultima sa încercare. De altfel, experienţa de viaţă şi chiar competenţa medicului au fost foarte profitabile pentru scriitor.

Mobilizat ca medic militar în 1914, Alfred Döblin a trăit drama prăbuşirii Reichului wilhelmin, iar ulterior dorinţa de a participa activ la procesul de reorganizare social-politică a ţării l-a determinat să adere mai întîi la Partidul Social-Democrat Independent (USPD), apoi la Partidul Social-Democrat (SPD). Înşelat în speranţele sale, ca atîtea milioane dintre concetăţenii săi, de conducătorii social-democraţiei germane, s-a desolidarizat public de aceştia şi a părăsit organizaţia. Retranşîndu-se pe o poziţie individualistă, neutralitatea sa politică n-a putut fi totuşi decît fomală, lucru firesc pentru cel ale cărui „relaţii cu clasa muncitoare şi cu marxismul au fost mai strînse decît ale majorităţii scriitorilor burghezi din generaţia sa“. Existenţa scriitorului avea să fie pînă la sfîrşit, după expresia autorului acestei fraze pe care am citat-o, „o viaţă în contradicţii“.**

---

* Werner Welzig, *Der deutsche Roman im 20. Jahrhundert*, Alfred Kröner Verlag, Stuttgart, 1970, p. 118.

** Roland Links, *Alfred Döblin : Ein Leben in Widersprüchen*, în *Geschichte der deutschen Literatur aus Methoden*, Athenäum-Verlag, Frankfurt am Main, 1973, I, p. 139—142.

Îndată după incendierea Reichstagului (27 februarie 1933). Döblin a părăsit Germania, ca Bertolt Brecht şi alţi confraţi, iar după un popas de cîteva luni în Elveţia s-a stabilit la Paris, unde, în 1936, a obţinut cetăţenia franceză. În 1940, cînd deţinea o funcţie în Ministerul Informaţiilor din Franţa, ocupaţia hitleristă l-a obligat din nou să ia drumul exilului. Şi-a găsit adăpost, pe toată durata războiului, în Statele Unite, de unde s-a întors în Germania, în noiembrie 1945, ca şef al biroului literar din Direcţia franceză a educaţiei publice. A avut cîteva iniţiative în planul cultural şi literar, dar nici revista *Das goldene Tor*, pe care a scos-o între 1945 şi 1951, nici Academia de ştiinţe şi literatură din Mainz, la întemeierea căreia a contribuit, nu l-au ajutat să se reintegreze în viaţa spirituală a ţării natale. După îndelungata absenţă, fusese uitat şi, spre deosebire de alţi literaţi care s-au readaptat, chiar dacă nu întotdeauna repede şi uşor, el s-a simţit, după cum a spus-o cu mîhnire, „condamnat, datorită emigraţiei, unui boicot al tăcerii". Vina a fost nu numai a celorlalţi, a fost şi a lui. Într-o vreme cînd conaţionalii săi aşteptau clarificări orientative, ca să treacă la acţiune pentru a-şi reconstrui viaţa, el le recomanda, într-o interpretare cvasimonahală a catolicismului la care se convertise în exil, calea smereniei şi a rugăciunii. Dezamăgit şi însingurat, s-a reîntors în 1951, temporar, în Franţa. Chinuit de o boală prelungită, ca şi de constatarea amară că pentru el „lumea, viaţa şi opera nu sînt decît un abject morman de moloz" (16 februarie 1957), a murit la 28 iunie 1957 într-un sanatoriu din Emmendingen (Freiburg). Habent sua fata scriptores...

Cel ce s-a stins cu sentimentul unui eşec existenţial şi artistic total n-a fost decît victima unei erori de natură circumstanţială, pe care posteritatea n-a întîrziat s-o repare. Istoria literară i-a acordat locul cuvenit, iar scriitori din generaţiile afirmate după război îl preţuiesc ca pe un deschizător de drumuri. Printre aceştia, Günter Grass, prin stăruinţa căruia a fost instituit un premiu literar ce poartă numele maestrului.

Alfred Döblin a abordat literatura de timpuriu. Îşi urma încă studiile, cînd, în 1903, a scris romanul *Cortina neagră (Der schwarze Vorhang)*, publicat abia în 1919, în care tema e de sorginte freudiană : tensiunea exacerbată a sexualităţii îl duce pe un tînăr la crimă. Cunoştinţele de specialitate ale medicului sînt valorificate artistic şi în nuvela *Uciderea unei păpădii (Die Er-*

mordung einer Butterblume), o poveste stranie despre un caz de nevroză obsesivă : remuşcarea de a fi „asasinat o păpădie", retezîndu-i floarea, într-un moment de iritare, în timpul unei plimbări, dezagregă pînă la demenţă viaţa psihică a unui om obişnuit şi altminteri normal. Nuvela a fost publicată în 1910 * în revista expresionistă *Der Sturm*, printre ai cărei fondatori s-a numărat şi tînărul medic. Cele două scrieri de debut sînt considerate ca reprezentative pentru proza expresionistă, calitate ilustrată încă mai pregnant de romanul următor, *Cele trei salturi ale lui Wang-lun (Die drei Sprünge des Wang-lun*, 1915), frescă policromă a unei mari insurecţii din China secolului al XVIII-lea, cu sens de parabolă aplicabilă societăţii omeneşti de oriunde (nici unul dintre termenii dilemei acţiune-pasivitate nu are vreun efect corectiv asupra destinului tragic al umanităţii). Inspirat de o altă realitate istorică şi bazat pe o documentare minuţioasă, romanul *Wallenstein* (1920), scriere de o fastuoasă bogăţie de detalii evocatoare, reinterpretează evenimentele (războiul de treizeci de ani) şi reconsideră profilul moral al eroilor dintr-un unghi de vedere inedit, cu efectul surprinzător că viziunea nu apare ca impusă din exterior realităţii, ci dedusă din însuşi adevărul acesteia. Pe coordonate istorice şi geografice atît de diferite, *Wallenstein* este, ca şi *Cele trei salturi ale lui Wang-lun*, tot o parabolă a existenţei omului într-o lume dominată de forţe oarbe, care nu pot fi învinse prin opoziţie activă, nici îmblînzite prin supunere resemnată. Cele două romane cu o acţiune plasată în trecut, ca şi utopia proiectată în secolul al XXIV-lea, *Munţi, mări şi giganţi* (*Berge, Meere und Giganten*, 1924), relevă o concepţie şi o stare de spirit puternic înrîurite de uriaşa dramă colectivă a primului război mondial. Cu *Wallenstein*, în care istoria literaturii germane vede „romănul istoric cel mai important artisticeşte dat de expresionism" (Fritz Martini), perioada expresionistă din cariera literară a lui Alfred Döblin ia propriu-zis sfîrşit. De altfel, expresionismul, mişcare artistică foarte diversă şi contradictorie, căreia nici teoreticienii ei cei mai zeloşi nu i-au putut defini un statut cît de cît unitar, se dizolvă în nu cu mult peste un deceniu după primul război mondial, cuceririle sale fiind însă preluate şi valorificate diferit, în alte conexiuni, de toate orientările „moderniste". În scrierile lui Alfred Döblin de pînă la *Berlin Alexanderplatz*,

---

* Cu titlul nuvelei, A. Döblin va publica în 1913 un volum — primul său volum — cuprinzînd zece povestiri.

materialul selectat din medii îndepărtate spaţial şi temporal, sau dintr-un univers imaginar, se supunea mai lesne unei tratări în care predominanţa eului putea să se afirme nestingherit, operînd o transcendere a realităţii fără sentimentul unei manipulări arbitrare. Cum se ştie, expresionismul a fost cu deosebire productiv în poezie şi dramă (precum şi, desigur, în primul rînd, în pictură). În proză, recolta sa a fost mai săracă, fapt explicabil, deoarece în proză, mai ales în roman, mediul şi personajele îşi revendică o independenţă greu de abolit. În această privinţă, romanul *Berlin Alexanderplatz*, despre un univers concret, material şi spiritual, foarte apropiat şi specific, surprins în imagini cu o concomitenţă de instantaneu şi cu o tipologie caracteristică, oferă exemplul cel mai concludent. Un exemplu concludent, totodată, şi pentru modul în care expresionismul şi-a conservat eficienţa artistică, sub aspect stilistic, şi într-o operă în ansamblu realistă.

Din producţia lui Alfred Döblin de după *Berlin Alexanderplatz* (drama *Căsătoria/Die Ehe*, 1931, romanul *Pribegia babilonică/Babylonische Wandrung*, 1934), romanul *Iertare nu se acordă (Pardon wird nicht gegeben*, 1935) reia tema raportului dintre ins şi societate, în alt mediu, dar dintr-o perspectivă identică : un tînăr face carieră şi avere mai întîi dintr-un imbold exterior, apoi din propriu impuls, i se întîmplă însă să piardă totul şi, în izolarea fatală în care se găseşte, încearcă să se salveze reînnodînd legături pe care le rupsese. E însă prea tîrziu, şi piere. Ca şi în *Berlin Alexanderplatz*, recursul fanteziei la experienţa personală de viaţă a scriitorului (familia tînărului Karl e o imagine a propriei sale familii) atenuează impresia de artificios ce decurge, ca şi în romanul berlinez, din intenţia demonstrativă. Zugrăvirea cadrului social şi a evoluţiei, pe coordonatele acestuia, a carierei eroului certifică o anumită apropiere de tradiţiile realismului francez (Balzac). În romanele următoare, imaginaţia de o neobişnuită fertilitate a scriitorului va funcţiona în continuare, totuşi aceste romane, scrise în exil, capătă aspectul unor cronici în care captarea adevărului faptic constituie o preocupare relevantă. O trilogie impunătoare (1936—1948) reconstituie etapele penetraţiei conchistadorilor în America de Sud : cucerirea *(Ţara fără moarte/Das Land ohne Tod)*, înrobirea *(Tigrul albastru/Der blaue Tiger)*, colonizarea *(Noua pădure virgină/Der neue Urwald)*. Interesul neistovit al scriitorului pentru această temă fundamentală care este relaţia dintre individ şi societate (societatea, ca domeniu concret delimitat al „lumii") se conformează încă mai strict exigenţelor

realiste în fresca vastă a Germaniei învinse în primul război mondial, *Noiembrie 1918 (November 1918*, 1948—1950), roman în patru volume: ***Prăbuşirea (Der Zusammenbruch), Popor trădat (Verratenes Volk), Întoarcerea acasă a trupelor de pe front (Heimkehr der Fronttruppen), Karl şi Rosa (Karl und Rosa).*** Mişcarea maselor şi episoadele acţiunii foarte ramificate se ordonează în jurul trăirilor personajului central, un profesor, fost ofiţer în război, care se întoarce acasă rănit şi încearcă să se menţină în afara frămîntărilor ce răscolesc ţara, încercare zadarnică, deoarece omul se vede implicat în acţiunile revendicative din 1918/1919, şi-şi află sfîrşitul. Destinul eroilor lui Alfred Döblin urmează un traseu de un paralelism sesizant. De la o etapă la alta survin însă nuanţări semnificative. Dacă în primele romane individul este supus inevitabil unui fatum indiferent, mai tîrziu capătă spaţiu de joc liberul arbitru, apare, aşadar, ideea de vină, care e mai întîi o vină socială. În cele din urmă culpabilitatea, cu o pondere maximă, este de natură morală, fiind definibilă chiar prin decalog. Romanul *Hamlet sau Lunga noapte ia sfîrşit (Hamlet oder Die lange Nacht nimmt ein Ende)*, terminat în 1946, dar revizuit şi tipărit abia peste zece ani, fiindcă scriitorul nu şi-a mai găsit editor în Germania de vest şi a sfîrşit prin a apela la o editură din R.D.G., încheie arcul de boltă al creaţiei lui Alfred Döblin pe un pilon de etică creştină. Întors acasă infirm de pe frontul din Pacific, unde nici n-a apucat să intre în luptă, fiindcă a căzut victimă unui atac japonez sinucigaş, tînărul englez Edward Allison este chinuit de întrebările, o vreme fără răspuns, asupra cauzelor tragediei sale dependente de marea tragedie a omenirii. Căutînd, ca Hamlet, adevărul, el îşi restrînge investigaţia de la societatea europeană la propria-i familie, ai cărei membri, sub presiunea stăruinţelor lui, se văd smulşi din tihna de pînă atunci, bazată pe făţărnicie, compromisuri şi minciună. Familia se dizolvă — o „citadelă sfărîmată“ — iar componenţii ei decad fizic şi psihic. Înainte de a pieri, îşi recunosc vina şi, prin ispăşire, ajung la împăcare şi mîntuire creştinească. Reconciliat cu ai săi, Edward, pe care procesul de limpezire morală l-a eliberat de zbuciumul hamletian, devine un om nou, capabil să se integreze în societate şi să-i fie de folos. Acum, deci, iertare se acordă...

Într-un articol din 1924, Alfred Döblin îşi exprima uimirea că într-o ţară cu o industrie foarte dezvoltată de mai mulţă vreme,

cum era Germania, scriitorii și pictorii continuau să acorde răsăriturilor de soare și păstoriților mai mult interes decît fenomenului ce determina chipul spiritual al epocii.* Fenomenul era, sub latura materială, progresul tehnic, iar sub cea umană, modul de viață în spațiul de rezistență al acestui progres — marele oraș. În ce-l privește, scriitorul nu avea de ce să-și reproșeze că rămăsese prizonier al idilismului denunțat. Încă în timpul războiului, după ce publicase *Cele trei salturi ale lui Wang-lun*, concepuse planul unui ciclu de romane axat chiar pe tema progresului tehnic : evoluția de la cazanul de aburi la turbină și de la turbină la motorul cu benzină. Scris după o documentare la obiect prin fabrici, primul roman din ciclu, publicat în 1918, *Lupta lui Wadzek cu turbina cu aburi (Wadzeks Kampf mit der Damfturbine)* a fost un eșec și a rămas fără continuare. Eșecul nu punea sub semnul întrebării tema, ci numai modul de a o aborda. Alfred Döblin a și reluat-o, la dimensiuni cosmice, în *Munți, mări și giganți*, în care creează o imagine hiperbolizantă a civilizației tehniciste ajunse într-un stadiu de maximă dezvoltare, funest pentru omenire. În ambele romane, fenomenul material, mașinismul, este factorul predominant. Scriitorul n-a continuat pe această cale, care nu-l putea duce prea departe. S-a reîntors la tema predilectă, pe care a plasat-o în spațiul către care atrăgea atenția în 1924 — marele oraș. Cotitură fericită, fiindcă l-a dus la crearea capodoperei sale.

În aprecierea exegezei germane, *Berlin Alexanderplatz* este cel dintîi și cel mai important pînă astăzi „Großstadtroman“ (roman al metropolei) din literatura națională, comparabil în epocă, pe plan universal, numai cu *Manhattan Transfer* publicat de John Dos Passos în 1925 și apărut în traducere germană în 1927, în vremea cînd Döblin începuse lucrul la romanul său. Coincidența este întîmplătoare. Interesul scriitorului german pentru metropolă n-a fost stimulat de romanul american, iar dacă vrem să căutăm imbolduri programatice, le putem găsi în expresionism și futurism. După un comentator avizat, „prin temă, ca și prin stil, *Berlin Alexanderplatz* este fructul cel mai copt al futurismului berlinez“.** Opinia nu poate fi contestată, dar formularea, din cauza desprinderii din contextul analizei, unde e deplin limpezită,

---

* Cf. Alfred Döblin, *Aufsätze zur Literatur*, 1963, p. 78 (în *Ausgewählte Werke in Einzelbände*, hg. von W. Muschg).

** Walter Muschg, *Nachwort des Herausgebers*, în ediția după care s-a efectuat traducerea de față, p. 510.

poate duce la o falsă catalogare a romanului. *Berlin Alexanderplatz* nu este în ansamblu o operă futuristă, ori, cu un termen mai larg, expresionistă. Romanul nu poate fi afiliat în totalitate nici altei orientări literare.

În citatul de mai sus, prin „temă" se înţelege marele oraş, prin „stil", modul de a construi artisticeşte imaginea acestuia. Dar tema, cu sensul precizat, constituie doar o latură a romanului, iar dezvoltarea ei, chiar ca atare, preia doar parţial tehnici şi procedee futuriste. Originalitatea romanului, unic şi inimitabil, provine din alcătuirea caleidoscopică, în care modalităţi artistice diverse, uneori contradictorii, sînt armonizate, parodiate, sau, ca să zicem aşa, răsturnate în opusul lor.

În *Berlin Alexanderplatz*, edificiul epic se ridică pe aceeaşi schemă a relaţiei dintre individ şi lume. Aceasta ar fi a doua latură a romanului, cealaltă „temă", aceea care capătă trup în „subiect". Între cele două „teme" se stabileşte un raport subtil, de îngemănare, dar şi de o relativă independenţă. Să amintim că titlul romanului a constat iniţial numai din denumirea locului, cunoscuta piaţă din partea de răsărit a Berlinului. Cînd autorul şi-a prezentat manuscrisul primului editor dispus să i-l publice, acesta n-a fost de acord cu un astfel de titlu de ghid turistic. La cererea sa, Döblin a adăugat un subtitlu : *Povestea lui Franz Biberkopf (Die Geschichte vom Franz Biberkopf)*, calchiat după formula obişnuită la vechii romancieri. Intitularea iniţială ne atrage atenţia că locul nu este, ca de obicei, o simplă scenă, cu decorurile ei, pentru întîmplările narate, ci o prezenţă de prim ordin ca atare, am zice chiar un personaj. De aceea şi este *Berlin Alexanderplatz* un „Großstadtroman" şi nu un oarecare roman a cărui acţiune se petrece într-un mare oraş, cum sînt nenumărate altele.

Într-o expunere despre geneza şi stilul romanului, prezentată într-un cerc de lectură berlinez în 1932, Alfred Döblin se destăinuia : „Cunosc răsăritul Berlinului de cîteva decenii, fiindcă aici am crescut, m-am dus la şcoală, mai tîrziu tot aici mi-am început activitatea de medic. În vreme ce mai înainte puneam mare preţ pe fantezie, şi anume pe o fantezie pe cît se poate de nelimitată, în ultimul deceniu privirea, mai curînd de fapt atenţia mi s-a ascuţit pentru propriul meu mediu şi pentru peisajul în care mă mişcam, partea de răsărit a Berlinului" *. Confesiunea, prin enunţul privind ascuţirea aten-

* *Mein Buch „Berlin Alexanderplatz"* [1932], în ediţia după care s-a efectuat traducerea, p. 505.

ției pentru mediu și peisaj, în dauna fanteziei, îl situează pe scriitor pe poziția cuiva care observă o realitate existentă în sine, exterioară, și este preocupat, în zugrăvirea ei, de exactitatea detaliilor, așa cum sînt conturate de loc și timp. Acest unghi de vedere se află la antipodul expresionismului...

Un cartograf ar putea întreprinde un exercițiu interesant, pentru care i se pun la îndemînă toate elementele necesare, și anume să alcătuiască o hartă a părții de răsărit a Berlinului, cu toate traseele personajelor, cu locurile unde acestea fac popas, unde locuiesc, mănîncă și beau, unde trăiesc momentele mărunte sau cruciale ale existenței lor. Harta ar cuprinde și itinerariile mijloacelor de transport în comun, tramvaie, trenuri suburbane, metrou, ar puncta magazine, întreprinderi, gări și instituții diverse, totul într-adevăr ca într-un ghid. Se menționează pînă și costul biletelor de călătorie, prevederi ale regulamentelor pentru pasageri etc. Cuprinzătoarea panoramă a orașului este completă și, de reținut, alcătuită din instantanee datate precis. Permanenta grijă de a nota locul, anotimpul, luna și ziua, uneori chiar ora, nu se supune unei rigori reale. În notele de la finele volumului am și indicat neconcordanțe cronologice flagrante. Nu interesează însă exactitatea, ci dorința de a o sugera, ca într-o cronică, în care autorul ține să-și definească astfel poziția de martor atent și neutru.

A absolutiza însă neutralitatea perspectivei ar fi fals, probabil că paginile care o confirmă sînt tot atîtea cîte sînt cele care o neagă. Vorbind despre un posibil raport cantitativ, nu vrem să spunem că schimbarea de perspectivă se face pe spații întinse și net delimitate. Unghiul de vedere se modifică adesea în același pasaj, în aceeași frază. Mobilitatea privirii, jocul continuu între distanțarea de obiect și confundarea intimă cu el, precum și între „redarea" obiectului și transcenderea lui derivă — acestea, da — din dinamismul propriu futurismului. Corespunzător ritmului halucinant al civilizației și tehnicii moderne, imaginea artistică se smulge din inerție și-și revendică o neîntreruptă libertate de mișcare. În *Berlin Alexanderplatz*, impresia de mișcare, niciodată domolită, decurge mai întîi din ceea ce am numit schimbarea de perspectivă. Dar și altminteri, pentru autenticitatea imaginii orașului, mișcarea trebuia captată oricum. Forfota străzilor, lunecarea huruitoare a tramvaielor, lucrările edilitare sînt înregistrate ca pe o peliculă cinematografică sonoră de un operator, el însuși în neostoită agitație. Mișcarea survine și ca o răsfrîngere

în afară a stărilor sufleteşti : la primul său contact cu străzile, după eliberarea din închisoare, Franz Biberkopf are impresia de coşmar că zidul caselor se leagănă şi acoperişurile ameninţă să alunece peste el.

Pentru a realiza tabloul animat al Berlinului, Alfred Döblin recurge la procedee iniţiate de futurişti : montajul şi colajul. Aparent haotic, fără legătură cu contextul, sau fără o legătură lesne sesizabilă, în pagini se adună un noian de materiale diverse : texte de pe afişe comerciale, buletine meteorologice şi de bursă, ştiri despre fapte diverse locale sau din restul ţării ori al lumii, anunţuri publicitare, statistici privind starea sănătăţii şi decesele, fragmente din protocolul unor şedinţe de tribunal, scrisori, ferpare, pagini de jurnal intim ţinut de persoane care n-au nici un rol în roman, articole de enciclopedie, decizii emise de diverse autorităţi, informaţii despre manifestări culturale, despre prezenţe străine în Berlin etc. Digresiunea îşi revendică uneori un capitol întreg, cum este cel din cartea a cincea, intitulat *Ştiri locale*. Din mormanul de petice lipite parcă la întîmplare se compune un tablou de un colorit şi o vivacitate extraordinare. Efectul obţinut prin colaj este magistral. Procedeul, de a cărui eficienţă artistică scriitorul, evident, nu se îndoieşte, este mînuit şi parodistic. De la un fragment de discurs pe un ton grav despre demagogia politicienilor care au mintit poporul german se trece nemijlocit la o lungă enumerare de reclame comerciale : „Articole de canalizare, societate pentru spălarea geamurilor, somnul este medicament, patul Steiner, un pat de paradis“ şi aşa mai departe. De la o referire, altminteri prin nimic motivată la mitica Elenă, „aidoma unei zeiţe a frumuseţii“, se alunecă la o preferinţă culinară a autorului şi la o enumerare a soiurilor de galinacee. Rezultă un comic absurd sau grotesc.

Elemcntele de cadru material (de o materialitate nici ea pur decorativă) sînt completate în montaj cu diorame din mediul uman berlinez. Un om nevoiaş al cărui copil a murit în spital se duce la medicul de cartier şi-l învinuieşte că n-a venit la timp cînd fusese chemat la micul bolnav, într-un local, un tînăr care şi-a pierdut postul tăifăsuieşte cu un fost profesor ratat prin viciu, un onorabil tată de familie devine eroul unei aventuri compromiţătoare, doi muncitori comentează o crimă oribilă, o tînără, studentă la muzică, se întîlneşte cu amantul ei vîrstnic, o fată adresează partenerului unui început de idilă o scrisoare de despărţire etc.

După opinia lui Alfred Döblin, exprimată într-un mesaj adresat „romancierilor și criticilor lor", „hegemonia autorului trebuie înlăturată" : „eu nu sînt eu, ci strada, felinarul, evenimentul acesta sau celălalt, altceva nimic"*. Aparent, această afirmație s-ar tălmăci prin trimiterea autorului în culise. În realitate, prin contestarea poziției suverane a acestuia, i se cere să nu rămînă în afară și mai presus de lucruri, ci să se implice în ele. Dacă „eu sînt evenimentul", se poate spune și : „eu sînt personajul", iar dacă sînt ceva, sînt și în măsură să știu totul despre acel ceva. În *Berlin Alexanderplatz*, într-un mediu familiar, autorul se și arată atotștiutor. Știe, de exemplu, de unde vin și unde se duc două doamne în vîrstă care coboară dintr-un tramvai, știe nu numai de unde vine și unde se duce un băietan care se dă jos în aceeași stație, ci și care va fi viața lui pînă la decesul său, după patruzeci de ani. Știe, nu doar presupune o evoluție posibilă. Biografia e schițată anticipativ, dar ca un fapt consumat, pentru care există și documente : anunțul decesului și scrisoarea de mulțumire a văduvei, adresată celor ce i-au fost alături în încercarea prin care a trecut. Atotștiința scriitorului ar putea să pară prezumțioasă, însă într-o lume în care este implicat, pe care o cunoaște atît de bine și care se conformează unui număr restrîns de tipare, puține alte variante ar putea fi opuse celor imaginate de el, iar acelea nu s-ar deosebi în esență de ale lui. La începutul cărții a patra se derulează înaintea noastră radiografia unui imobil, de la parter pînă la ultimul cat, cu locatarii săi. De jos în sus, stratificarea socială se ordonează în sens invers. La fiecare nivel, triste existențe surprinse evocator, ca în niște mici comprimate de roman, iar la sfîrșit, o remarcă despre orizontul strîmt al oamenilor mărunți în intimitatea cărora am pătruns. Ce mai au aceștia de la viață, în afară de vizionarea săptămînală a unui spectacol de teatru, a unui film și de o vizită la părinți ? La această întrebare, venită ca din partea cititorilor, scriitorul răspunde cu o ironie amară : „Ei, nu mai tăia firul în patru, domnule. Se mai adaugă vremea frumoasă, vremea rea, o excursie la țară, tăndăleala la gura sobei, gustarea de dimineață și așa mai departe. Dar dumneata ce ai, domnule căpitan, domnule general, domnule jocheu ? Nu te mai înșela singur." Răspunsul motivează o dată în plus „atotștiința" autorului. Între existențele individuale diferențele

---

* Citat după Karl Minger, *Theorie des modernen Romans*, Alfred Kröner Verlag, Stuttgart, 1970, p. 52.

nu sînt de substanță, astfel că fiecare poate sluji pentru deducții de valabilitate generală. Și cronica de un colorit specific, cu datare precisă, a unui oraș, devine în *Berlin Alexanderplatz*, cum s-a și remarcat, o metaforă pentru Germania postbelică, ba chiar, am adăuga, și pentru restul Europei din acei ani, firește, numai în linii mari.

Franz Biberkopf și celelalte personaje au trăit (ca și autorul, care e însă mai vîrstnic) evenimentele ce și-au prelungit ecoul pînă în vremea cînd romanul era elaborat : războiul, înfrîngerea, repetatele mișcări și lupte ale muncitorimii germane, crearea Republicii de la Weimar, aplicarea planurilor pentru reglementarea plății datoriilor de război etc. Cu toții, oameni neînsemnați sau în marginea societății, își petrec o bună parte din viață în public, pe străzi ori în aceste instituții din prelungirea forului, care sînt cîrciumile, și ca atare se văd constrînși cel puțin să ia act de via agitație politică din oraș. Disputelor lor li se adaugă, în completarea tabloului politic din roman, materialele asamblate prin colaj : dări de seamă despre întruniri, textul unui discurs ținut de un agitator anarhist, pasaje din cuvîntările unor demnitari, fragmente dintr-un articol despre o ciocnire de stradă, imnuri și poezii politice. În transcrierea acestora, ca și în consemnarea opiniilor politice și sociale ale personajelor, scriitorul se menține într-o rezervă totală. Cum remarcă un critic, materialul politic din roman nu are altă menire decît să adauge „pete de culoare în fresca epocii“ ; noi am întregi : pete de culoare, a căror absență ar desfigura imaginea epocii.

Dacă scriitorul, „fost socialist activ“, cum își spune, refuză vădit să-și mai dea adeziunea la un program politic, poziția sa nu e mai puțin aceea a unui generos sensibil la suferința oamenilor nevoiași, istoviți de muncă, prost plătiți și lipsiți în fapt de asistența pe care le-o garantează legea. Ca un laitmotiv revin în roman cazuri de muncitori suferinzi cărora nu li se ia în seamă nevoia de odihnă și tratament. Medic al săracilor, Döblin cunoscuse probabil multe asemenea cazuri, al căror tragism este sintetizat în roman într-o cutremurătoare secvență de infern dantesc : într-un cimitir, o văduvă i se plînge lui Franz Biberkopf că soțul ei, care s-a spînzurat fiindcă n-a fost ajutat să-și caute sănătatea, iese mereu din groapă, ca să se spînzure iar și iar de creanga unui copac.

La experiența sa de medic face trimitere Alfred Döblin și ca să se justifice (în confesiunea din 1932) de ce a ales ca erou al

romanului un infractor : practicîndu-şi profesia, a cunoscut mulţi criminali şi şi-a mai dat seama de un lucru, anume că în societate nu există o graniţă rigidă între criminali şi „necriminali", societatea fiind subminată în toate straturile ei de criminalitate. Prin spusele acestea, parcă răspuns la un reproş, scriitorul ne informează despre familiarizarea sa cu un anumit mediu, dar nu ne explică de ce tocmai un ins din acest mediu i s-a părut apt pentru romanul proiectat. Ne vom adresa deci unei a doua confesiuni, din 1955 : „Simplu muncitor în transporturi, Franz Biberkopf vorbea ca un berlinez, avea caracterul şi viciile unui om. Venind dintr-o celulă, gîndea să înceapă, proaspăt şi voios, o viaţă nouă" *. Să completăm acum fraza cu una din prima confesiune : „El este bun de la natură, cum se spune, iar pe deasupra un copil care s-a ars şi se teme de foc." Franz Biberkopf este aşadar „bun de la natură", în sens rousseauist. Ca fost deţinut abia eliberat din închisoare, el se află în postura cuiva care, asemeni unui copil, îşi începe viaţa. Din biografia lui nu cunoaştem mai nimic. I se spune „muncitor", dar muncile prestate de el mai de mult nu presupuneau calificare, iar după detenţie nu se mai încadrează în nici un fel de categorie profesională. În comerţul ambulant rămîne un diletant şi nici nu persevorează, ajunge infractor şi întreţinut al unor femei. Zdravăn fiziceşte şi mîndru de puterea lui, este un primitiv ingenuu şi neajutorat. Scriitorul operează o reducţie caracterologică (socială, profesională, psihică), pentru ca păţaniile personajului să fie instructive pentru oricine. „A vedea şi a auzi toate acestea — se spune în cuvîntul înainte — va fi de folos pentru mulţi care sălăşluiesc într-o piele de om şi cărora li se întîmplă ca acestui Franz Biberkopf, anume să ceară de la viaţă mai mult decît un codru de pîine." Mai consistent ca figură literară, Reinhold, cu înzestrare de factor activ, s-ar afla la antipodul victimei sale. Dar şi el, ca psihopat, nu poate fi stăpînul propriului său destin. Inteligenţa şi energia, calităţi prin care îi este superior lui Franz Biberkopf, cinismul care îl eliberează de rigorile morale nu-i asigură succesul în mediul în care o vreme are alura unui învingător. Aceluiaşi mediu îi aparţin şi celelalte personaje al căror drum se încrucişează cu cel al lui Franz Biberkopf : poloneza Lina, Lüders, cele trei „logodnice" preluate de la Reinhold, Herbert şi Eva, Pums, tinichigiul Karl.

---

* *Nachwort zu einem Neudruck* [1955], în ediţia după care s-a efectuat traducerea, p. 508.

Mai sînt cei doi evrei din casa rabinului, cîţiva muncitori şi alte apariţii episodice. „Aici [în estul Berlinului] — spunea Alfred Döblin în 1932 — am văzut un soi de oameni interesant şi extrem de adevărat, încă nedescris vreodată.“ În roman are mai multă pregnanţă descrierea mediului, a „soiului“ decît a chipurilor luate în parte. Portretele sînt trasate sumar, unele personaje nu sînt decît nişte nume. I-a observat pe aceşti oameni — continua scriitorul fraza de mai sus — „în singurul mod care e adevărat, anume trăind laolaltă cu ei, acţionînd împreună cu ei, compătimind cu ei“. O undă de înţelegere şi simpatie împrăştie miasmele din aşa-numita mlaştină a societăţii. De sub crusta promiscuităţii, a sordidului ies la iveală petale de crin. Eva este întreţinuta unui bancher, dar duce cu Herbert o existenţă normală, cvasimaritală, totodată îl iubeşte pe Franz, i se dăruie cu pasiune şi doreşte de la el un copil. Între cele trei straturi ale vieţii acestei femei parcă n-ar fi nici o incongruenţă. Eva nu e lipsită de o anume distincţie de doamnă. Mieze abia începe o carieră de curtezană, deocamdată este pur şi simplu o prostituată. Şi totuşi, cînd, după asasinarea ei, ziarele o numesc în titlurile reportajelor „prostituata Emilie Parsunke“, epitetul ni se pare brutal şi injurios. Mieze „lucrează“ pentru Franz Biberkopf, care acceptă situaţia după un mic şoc iniţial. „Profesia“ fetei nu afectează sinceritatea dragostei dintre ei, iar tragedia lor e aproape tot atît de emoţionantă ca aceea a lui Romeo şi a Julietei sale... Lumea acestor oameni cu etichetări infamante — hoţi, prostituate, peşti — posedă noţiuni ferme despre moralitate şi imoralitate, despre nedreptate şi dreptate, despre demnitate şi onoare, despre prietenie şi solidaritate, despre iubire şi devotament în dragoste. Aceste noţiuni, supuse la probă în situaţii repugnante pentru un om din „lumea bună“, nu sînt în esenţa lor diferite de acelea ale lui. Romanul *Berlin Alexanderplatz* reflectă convingerea autorului că nu există o graniţă sigură între criminali şi necriminali, prin extensiune, între răi şi buni, între rău şi bine. Oricine şi oricînd poate luneca dintr-o categorie în alta, fără să vrea sau chiar dacă se opune cu dîrzenie. Aşa i se întîmplă lui Franz Biberkopf, aşa li se întîmplă celor doi soţi, oameni cumsecade, care, în firească lor năzuinţă după o viaţă mai bună, se asociază unor hoţi şi se văd duşi la pierzanie. O crimă poate fi comisă accidental. Care e vina lui Franz Biberkopf în moartea Idei ? Pasajul care descrie împrejurarea este şocant prin tonul umoristic de neacceptat în relatarea unei tragedii, dacă n-am descifra în subtext ideea că, întocmai ca între bine şi rău, nici

între comedie și tragedie nu există o barieră rigidă. Totul putea să rămînă pînă la urmă o simplă păruială între doi ibovnici, hazlie pentru eventualii martori.

Înțelegerea, indulgența față de oameni nu-i absolvă pe aceștia de vină, nici de obligația de a-i suporta consecințele. Cei patru ani de închisoare ai lui Franz Biberkopf nu sînt deplînși nici de autor, nici de personaj ca o năpastă nemeritată. Herbert, trimis la închisoare pentru hoție, nu apare ca o victimă. Pums e de două ori odios, ca șef al unei bande și ca exploatator al componenților acesteia. Crima lui Franz Biberkopf a fost accidentală, dar simpatia ce i se arată nu-și are sorgintea în această circumstanță atenuantă, ci în faptul că omul care a greșit nu mai vrea să cadă în nici un fel de greșeală. Ceea ce i se întîmplă, în pofida voinței sale, se impută societății în care trăiește. Romanul *Berlin Alexanderplatz* nu face apologia răului, ci caută să-i scoată la iveală rădăcinile și să sugereze o cale de îndreptare. De la început, din notița introductivă, Alfred Döblin își anunță intenția instructivă. *Berlin Alexanderplatz* este o operă concepută ca un apolog cu morală explicită.

În aceeași notiță introductivă, sau cuvînt înainte, scriitorul mai face un lucru pe care l-ar evita orice autor dornic să incite și să mențină curiozitatea cititorului : rezumă subiectul romanului (ca în programul unui spectacol de balet sau operă), iar mai apoi, la începutul fiecărei cărți, adună titlurile capitolelor (ca în vechile romane), aceste titluri alcătuind la rîndul lor tot un fel de succinte rezumate. Scriitorul procedează astfel, fiindcă în principiu nu acordă vreo importanță „acțiunii" : „Romanul nu are nimic a face cu acțiunea ; se știe că la început nici chiar drama nu avea a face cu ea și este îndoielnic că drama a procedat bine cînd i s-a subordonat. A simplifica, a mula, a decupa corespunzător unei acțiuni nu este treaba autorului epic. În roman totul constă în a stratifica, a îngrămădi, a rostogoli, a împinge [...] «Mereu înainte!» nu este niciodată parola romanului". Simplificarea romanului printr-o acțiune în continuu progres ține de incapacitatea de a citi a publicului *. Concepția lui Alfred Döblin despre roman este modernă, o reîntîlnim la teoreticienii „noului roman", la un Alain Robbe-Grillet, de exemplu, care constată că de la Balzac la Becket anecdota i-a interesat din ce în ce mai puțin pe romancierei. Modul în care autorul lui *Berlin Alexanderplatz* stabilește diferența

* Citat după Karl Minger, *op. cit.*, p. 107.

dintre roman și dramă ne amintește însă și părerea unui mare precursor : „Eroul romanului trebuie să fie pasiv sau, cel puțin, să nu fie activ într-un grad înalt ; acțiune și fapte se cer de la eroul unei drame." Fraza este extrasă din *Anii de ucenicie ai lui Wilhelm Meister* de Goethe, roman a cărui citare e oportună și pentru caracterul didactic, și pentru compoziția prin montaj (un montaj, desigur, foarte diferit de cel din *Berlin Alexanderplatz).*

Franz Biberkopf, pasiv așa cum socotea și Goethe că se cuvine să fie un erou de roman, este, am zice, obligat de autor să nu acționeze chiar cînd, după firea lui impulsivă, ar fi fost de așteptat s-o facă, între altele, pentru a-l pedepsi pe Lüders sau pe Reinhold. Menținerea lui în pasivitate răspunde nevoilor demonstrației. Prin suferință, el se smulge din marasm și devine alt om. Suferința i-o cunoaștem, e teribilă, dar că a ajuns la înțelegerea necesității unei solidarizări cu semenii, ca soluție nu numai împotriva relelor de care suferă societatea datorită propriilor vicii, ci și împotriva imixtiunii soartei, nu ne-o spune el, nici nu ne-o arată printr-o faptă, printr-un gest, ne-o spune scriitorul. Cu cîteva pagini înainte de încheierea romanului sîntem anunțați că povestea lui Franz Biberkopf s-a terminat : „Mai departe nu mai avem de povestit nimic despre viața sa". Cele ce urmează aparțin autorului, care pășește în avanscenă, pentru a recita morala apologului său, o chemare la unire și la luptă, atît de patetică și răsunătoare, încît aproape nu bagi de seamă că direcția marșului este doar vag indicată, iar inamicul, nenumit. Aceste pagini au avîntul unei tirade finale, cu aspect de mesaj direct, dintr-o dramă expresionistă, din *Schimbarea la față* de Ernst Toller, sau din *Fiul* de Walter Hasenclever.

Povestea simplă despre un om simplu capătă halouri emoționante și măreție prin proiectarea în spațiul mitic. Episoade biblice contrapunctează situații și trăiri ale eroului, revenind uneori ca niște refrene, pentru a sublinia paralelismul celor dintîi și intensitatea celor din urmă. La începutul cărții a doua, reamintirea paradisului, în care Adam și Eva duc o viață pașnică între necuvîntătoare ce nu-și fac rău una alteia, propune o alegorie pentru bunele auspicii sub care Franz Biberkopf își începe noua existență după eliberarea din închisoare. Fostul deținut, care a jurat să rămînă cumsecade, e pur sufletește într-o lume binevoitoare, ca primii oameni înainte de căderea în păcat. Urmarea apare în cartea a treia, după ticăloșia lui Lüders : „Un șarpe, un șarpe, un șarpe întinse capul..." Viața tihnită a lui Franz ia sfîrșit. Di-

mensiunea suferinței lui care abia începe e sugerată prin evocarea legendei biblice a lui Iov (cartea a patra). Analogia dintre drama lui Franz Biberkopf și aceea a simbolului celei mai cumplite și nedrepte încercări se prelungește pînă către sfîrșitul romanului. Un alt episod biblic, jertfa lui Avraam, reluat în fraze tensionate dramatic, de poem în proză, preludează crima de la Freienwalde. Cel mai impresionant laitmotiv biblic este acela al „tîrfei Babilon", personificare înfricoșătoare a răului crud și cinic. Recursul la epi-
soade și figuri biblice i-a determinat pe unii exegeți să gloseze pe marginea unui fond religios al romanului și să deslușească în *Berlin Alexanderplatz* începuturile orientării lui Alfred Döblin către o viziune mistică asupra lumii. Părerea nu ni se pare justificată. Mai întîi, cu aceleași valențe expresive apar în roman și momente și chipuri din mitologia greacă (Menelau, Agamemnon, Clitemnestra), apoi, incrustarea în context a pasajelor „creștinești" (biblice) e lipsită nu o dată de pioșenia ce-ar confirma o reală poziție religioasă. După micul tablou al edenului de la începu-
tul cărții a doua, urmează cîteva fraze glumețe care au menirea tocmai de a integra tabloul în narațiune : „Vrem astfel să începem cu voioșie. Vom cînta și ne vom mișca sprinteni : Cu mînuțele clap, clap, cu picioarele trap, trap, stînga, dreapta tot mereu, ne rotim că nu e greu." La privelișteа mormanelor de moloz rezultate în Berlin din demolări, scriitorul pare impresionat și amintește pe un ton grav avertismentul Creatorului adresat lui Adam (în *Geneză)* : „din pămînt ai venit, în pămînt te vei întoarce" și plîngerea Eclesiastului despre deșertăciunea celor omenești, dar încruntarea sa se destinde numaidecît printr-o persiflare a ceea ce părea un dezastru cosmic : „Doar tu nu plîngi după pantalonii tăi cei vechi, cînd s-au uzat și s-au rupt, îți cumperi alții noi, din asta trăiește lumea".

Același rol de catalizatoare artistice pe care-l au elementele mitice revine și unor momente din viața cotidiană, care pot avea dimensiunile impunătoare ale unui tablou excepțional, cum este acela al sacrificării animalelor la abator. Zugrăvit cu minuție naturalistă amintind de Zola *(Pîntecele Parisului)*, însă cu substrat filozofic în locul celui social, tabloul își revelă sensul în cele două titluri de capitole (cartea a patra) preluate tot de la Eclesiast : „Căci omului i se întîmplă la fel ca vitei ; cum moare aceasta, așa moare și el" și „Cu toții au aceeași răsuflare, iar omul nu are nimic în plus față de vită". În *Eclesiast* (4, 19) : „Căci soarta omului și a dobitocului este aceeași : precum moare unul, moare și celă-

lalt și toți au un duh de viață, iar omul nu are nimic mai mult decît dobitocul". Tabloul abatorului, din care fragmente restrînse sînt reluate tîrziu, în paginile despre asasinarea lui Mieze, este o alegorie pentru ideea că omul aparține ca o parte fără privilegii speciale marelui organism colectiv pe care-l numim natură. Tot o alegorie se dovedește a fi și relatarea unui oarecare fapt divers, a cărui prezență în roman pare la început o digresiune nemotivată : un evadat își schimbă identitatea, însușindu-și actele unui înecat. La fel se vor petrece lucrurile și cu Franz Biberkopf, numai că el va fi și beneficiarul unei noi identități, și înecatul. Ca pentru a i se sublinia caracterul de metaforă poetică, istorioara despre Bornemann este învești mîntată în versuri, în tălmăcirea cărora am nimerit, fără să le căutăm, sonorități antonpannești, de snoavă populară.

Pendularea funambulescă între solemnitate și ghidușie, între mit și realitatea banală creează o impresie de neliniște și îndeamnă la reflecție, ca în fața unui spectacol în care lucrurile pot fi ceea ce par, dar și cu totul altceva. Structura compozită a romanului, cu articulații ingenioase, denotă rafinament artistic. Și totuși, ca în *Opera de trei parale* a lui Bertolt Brecht, cu care romanul este înrudit prin lumea interlopă pe care o aduce în scenă și prin accentele critice (care însă nu capătă ascuțimi de satiră) — scrierile au fost create aproape concomitent — în *Berlin Alexanderplatz* răzbate permanent duhul popular. Și fantasticul se hrănește mai mult din folclor decît din erudiția livrescă (Biblia e o carte populară). Tenta populară e dată (din nou, ca la Brecht) și prin incrustarea în text a unor stihuri de circulație orală, refrene bahice, jocuri hazlii și chiar balade ample din cele cîntate pe la bîlciuri, cum e aceea despre brigandul Guito sau *Moartea deținutului*. O mențiune specială pentru poemul de amare reflecții asupra vieții compus de un deținut și recitat de Franz Biberkopf într-o bodegă („De vrei să vii pe-acest pămînt / ca om cu drepturi și cuvînt...").

Sînt în roman cîteva sute de versuri, de la scurte citate din *Cîntecul clopotului* de Friedrich Schiller, pînă la poezii întregi (*Bunul camarad* de Ludwig Uhlnad), imnuri (*Straja la Rin*), cîntece religioase, strofe grave sau improvizații stupide, toate preluate din circulația orală. Prin ele, policromia montajului obține noi sclipiri.

În ulimele două cărți, timbrul popular se accentuează prin transferul acțiunii în planul mitic, cu care mai înainte doar se interfera. Motivarea obiectivă a transferului rezidă în starea pa-

tologică a eroului, determinată de ultima și cea mai dură lovitură pe care a primit-o. Despre psihoză va veni vorba mai tîrziu, în ospiciul Buch, și chiar în termeni de specialitate, dar și atunci interesul literar nu se va concentra, ca intr-un roman naturalist, asupra simptomelor înregistrate pe fișa medicală și asupra diagnosticului (pînă la urmă, o chestiune subsidiară), ci asupra trăirilor interioare ale personajului. Psihoza oferă doar argumentul desprinderii de realitate a lui Franz Biberkopf. Drama acestuia continuă neîntrerupt, numai că pe alt plan al conștiinței, nedestăinuită altora, însă cu o intensitate maximă pentru subiect. Ca într-un coșmar, fantasticul capătă acces fără stridențe. În ultimele lui drumuri prin Berlin, de care acum e din nou înstrăinat, care a devenit acum pentru el cumplita tîrfă Babilon, deasupra lui Franz Biberkopf zboară cinci vrăbii, sînt duhurile unor nelegiuiți morți, care-l judecă aspru și-l batjocoresc. Îi stau însă alături doi îngeri, care-i mai dau un ultim răgaz. În lumea ireală în care a fost transpus, Franz dialoghează cu obiectele (casa lui Reinhold) și cu morții (în cimitirul în care caută mormîntul lui Mieze). Viziunile sale stranii din ospiciul Buch sînt prelungiri a ceea ce a început cînd realitatea încă alterna, deși șovăielnic, cu fantasticul. Ca la o judecată de apoi, înaintea celui ce se zbuciumă lăuntric într-o agonie prelungită, se perindă călăii și victimele, viii și morții. Asistăm la un fel de spectacol în genul misterelor medievale, în care omul era chemat să dea socoteală de faptele sale. Apare și cea mai caracteristică figură alegorică din teatrul popular moralizator (cf. *Jedermann/Fitecine)* : Moartea. Franz Biberkopf ascultă rechizitoriul acesteia, se apără, cere îndurare, iar în cele din urmă piere simbolic. Renașterea lui prin suferință e sugerată de victoria Morții asupra tîrfei Babilon.

Alfred Döblin a fost, declarat, un partizan al prozei „neliterare". În *Berlin Alexanderplatz* — scriere care-l confirmă în această privință tot atît cît îl și contrazice — el evită pînă și denumirea de roman, înscrisă de obicei pe coperțile cărților de gen. În cuvîntul înainte, ca și în confesiunile din 1932 și 1955, termenul de roman nu apare niciodată ; scrierea e numită consecvent „cartea" *(das Buch)* sau „lucrarea epică" *(das epische Werk)*. Cuvîntul înainte începe cu propoziția „Das Buch berichtet..." — „Cartea relatează...". Sînt în *Berlin Alexanderplatz* destule pagini de relatare, de text neliterar, uscate și reci ca într-o dare de seamă. Dar consecința cea mai importantă a opoziției la literaturizare este identificabilă în planul lingvistic. „Puteam — declara scriitorul în

1955 — să mă bizui pe limbă : limba berlineză vorbită ; puteam să creez pornind de la ea..." Şi mai departe : „Limba vie care mă înconjoară îmi e suficientă, iar trecutul meu îmi oferă tot materialul imaginabil". În această ordine de idei, scriitorul a respins opinia unor critici că în romanul său l-ar fi imitat, mai ales sub aspect stilistic, pe James Joyce, al cărui *Ulysses* a apărut în original în 1922 şi în traducere germană în 1927. „Cînd am scris primul sfert al cărţii — precizează Alfred Döblin în 1932 — nu-l cunoşteam pe Joyce. Mai tîrziu, precum am spus şi am scris de mai multe ori, opera lui m-a încîntat, iar ea a fost un vînt bun în pînzele mele". „Un vînt bun" s-ar putea interpreta printr-o confirmare a începutului şi un stimulent pentru continuare. Ca în tehnică sau ştiinţă, şi în literatură „aceeaşi epocă poate produce independent în diverse locuri ceva asemănător sau identic". Între *Berlin Alexanderplatz* şi *Ulysses* s-ar putea puncta multe asemănări, şi nu numai de ordin stilistic : investirea unor întîmplări banale cu semnificaţii metafizice, a individualului cu valenţe tipice, asocierea istoriei cu mitul, concretizată şi prin tensiunea dintre realitate şi iluzie, labilitatea perspectivei, libertatea neîngrădită în manipularea limbii etc. În *Ulysses*, construcţia e însă savantă, materialul de viaţă este supus unei presiuni puternice, ca să se muleze după tiparele preconcepute (parodia epopeii). Un tipar există şi în *Berlin Alexanderplatz*, impus de necesităţile demonstraţiei, dar acest tipar e lax, astfel că realitatea vieţii se poate revărsa incomparabil mai nestingherit. Nici romanul lui Alfred Döblin nu-şi dezvăluie unui cititor neavizat toate înţelesurile şi frumuseţile, dar lectura lui e posibilă şi atrăgătoare (o dovadă : tirajele !) pentru oricine, ceea ce nu se poate spune despre *Ulysses*. Însuşi faptul că *Berlin Alexanderplatz* este o scriere cu mesaj impunea ca o premisă comunicabilitatea. Jocul lingvistic din *Ulysses* (v., cu deosebire, capitolul XIV, unde sînt parodiate uluitor toate stilurile prozei engleze în evoluţia ei istorică) ar fi fost de neconceput în *Berlin Alexanderplatz*. Orchestraţia lingvistică şi stilistică din romanul lui Alfred Döblin se armonizează, deşi cu similitudini parţiale, după alte impulsuri. Domină în primul rînd încrederea scriitorului, enunţată mai sus, în limba vorbită de personajele sale, care este dialectul berlinez, cu un vocabular şi, mai ales, cu fonetică mult diferite de limba literară. Personajele vorbesc mai întotdeauna (nu exclusiv) în dialectul lor, pe care-l preia uneori în naraţiune şi autorul. Oralitatea limbii se repercutează şi asupra construcţiei frazelor, care se eliberează din chingile gra-

maticii. Răzbate aici și un ecou al sloganului futurist privind „libertatea cuvintelor". Fără a se ajunge pînă la anularea logicii limbii (ca la dadaiști), structurile frazeologice sînt simplificate, contorsionate, reduse la formulări eliptice prin eliminarea vorbelor de legătură. Neglijența aparentă (uneori, probabil, și reală) a expresiei se vădește și în omiterea unor semne de punctuație, îndeosebi pentru interogații și exclamații. Rezultă o accelerare a ritmului și o cursivitate pe care punerea semnelor, frîngînd fraza, ar anula-o. Traducătorul n-a folosit creionul roșu al belferului pentru „corecturi" și a intervenit în foarte puține locuri, unde introducerea unui semn era și absolut necesară, și posibilă.

În narațiune, oralitatea expresiei aduce un spor de plasticitate, ca și vocabularul frust împrumutat de autor, fără pudibonderie, dar și fără exces, din argoul personajelor sale. Relatarea și dialogul se întrepătrund și-și împrumută reciproc funcțiile. Asistăm la lungi discuții între personajele de prim-plan, ca și între altele, de multe ori episoadele capătă înfățișarea unor „scene", cum este, pentru a da numai un exemplu, ciocnirea lui Franz Biberkopf cu însoțitorii lui Georg Dreske într-o bodegă. În dialoguri, scriitorul procedează frecvent ca într-o piesă de teatru : indică numele personajului și, după două puncte, dă replica, fără propoziția introductivă, obișnuită în epică. Dialogul este uneori imaginar, pus în pagină cu sau fără semnele citării. Se întîmplă ca dialogul să se desfășoare concomitent pe două sau trei planuri. Un personaj întreține o convorbire cu cineva, își continuă discuția cu același sau cu altcineva printr-o replică nerostită, în plus își formulează și un gînd pentru sine, tot mental. Vorbirea directă alternează cu vorbirea indirectă în aceeași frază, fără nici o diferențiere grafică. Structura paratactică dă frazei o expresivitate specială, dar o face întrucîtva și dificilă. Așa-numitul monolog interior, utilizat mult în *Berlin Alexanderplatz*, asigură personajului o binevenită libertate și-l dispensează pe autor de convenționala analiză psihologică. Döblin n-a împrumutat procedeul de la Joyce ; a recurs la el, cu ani înainte, și în *Cele trei salturi ale lui Wang-lun*.

Tonul patetic, de coloratură expresionistă, din finalul romanului vibrează în destule alte pasaje anterioare, într-un contrast violent cu contextul „neliterar". În momente de mare tensiune dramatică, naratorul indiferent pînă atunci e cutremurat de emoție, proza capătă o sonoritate muzicală de poem, refrenul, onomatopeea, aliterația comunică intensitatea simțirii. Pasajele poema-

fice anunță cu înfiorare o tragedie, ca în penultimul capitol din cartea a cincea : „Ape din deasa, neagra pădure, ape înfricoșător de negre...“, sau deplîng, ca bocetul unui cor antic, o tragedie consumată : „Copacii se leagănă. Începe să sufle vîntul, Huu, hua, huu — uu, uu. Noaptea înaintează. Corpul ei răpus, ochii ei, limba ei, gura ei, hai vino, ajungem îndată acasă, sînt a ta. Un copac trosnește...“ (finalul cărții a șaptea, după crima lui Reinhold). Poeziile citate sînt preluate cîteodată în narațiune, căreia îi împrumută ritmul, sau formează un fundal pe care se proiectează stări sufletești ale personajului (v. monologul interior al lui Franz Biberkopf implantat în textul baladei *Moartea deținutului* ; cartea a opta). Pasaje extinse iau forma unor versuri libere, în care figurile poetice, ritmul și chiar rima apar parcă involuntar. În vremea cînd Franz Biberkopf zace la Buch, ferecat în el însuși : „Rostogolind greutăți și alergînd, trosnind și clătinînd, / mai-marii furtunii se adună să se sfătuiască, / e noapte, pe Franz cum să-l trezească, / nu că ar dori mădularele să-i zdrobească, / dar clădirea are ziduri atît de groase și el nu aude / ce strigă ei iară și iară, / dacă ar fi mai aproape, afară,/atunci i-ar simți și le-ar înțelege gîndul / și ar auzi-o pe Mieze strigîndu-l [...] Dacă ai un topor și izbești în lemnul tare, / pînă și cel mai bătrîn copac începe să strige că-l doare...“ Noi am separat aici versurile prin bare. În roman, nici asemenea versuri, nici cele ale unor poezii transcrise nu sînt individualizate (cu o singură excepție). Este o plăcere deosebită pentru cititor să bage de seamă că pe neașteptate fraza începe să cînte.

•

În 1955, referindu-se la succesul romanului său, Alfred Döblin amintea și de traducerile „mai mult sau mai puțin bune“. Accepta deci posibilitatea traducerii. Desigur, orice operă literară poate fi tradusă. Posibilitatea traducerii este însă relativă întotdeauna, și cu atît mai mult în cazul unor scrieri ca *Berlin Alexanderplatz*. Pentru realizatorul unei versiuni în altă limbă a romanului, dialectul berlinez constituie firește o dificultate. Dar nu aceasta e problema. Cu un plus de efort, vocabularul și fonetismele specifice pot fi desferecate și sensul exact captat cu precizie. În tălmăcire, cuvîntul, comunicînd cu o corectitudine absolută înțelesul, nu va fi însă niciodată corespondentul ideal, pentru bunul motiv că nu aparține... dialectului berlinez ! În ce ne privește, am urmat singura cale ce ni s-a părut recomandabilă : am preluat fraza fără s-o supunem canoanelor, am folosit în genere limba vorbită, termeni și expresii populare, cuvinte argotice, totul aparținînd graiu-

lui bucureștean, care este mai puțin specific bucureștean decît e berlinez dialectul din *Berlin Alexanderplatz*. Cînd s-a întîmplat, rareori, să nu avem la îndemînă alt cuvînt sau altă expresie decît acela din limba literară, am compensat mica pagubă a unei formulări mai palide, în pasajul respectiv, sau în pagină, cu un strop de culoare pus undeva în apropiere. Prin limbajul obținut astfel, Franz Biberkopf și ai săi rămîn în lumea lor de oameni simpli care nu știu a vorbi ca din carte și nu-și pun frîu la gură. Rămîn, pe cît se poate, și berlinezi prin cadru social-politic și istoric în care-și duc existența, prin nume, prin denumirile străzilor, ale pieței lor, ale unor instituții, pe care nu le-am tradus și nu le-am supus flexiunii românești. Nădăjduim că prin adecvarea veșmîntului lingvistic și prin fidelitate stilistică, versiunea românească a romanului *Berlin Alexanderplatz* reușește să preia din original, fără a-l altera, esențialul : mesajul viu și generos al cărții.

ION ROMAN

BERLIN ALEXANDERPLATZ

Această carte relatează despre un fost muncitor betonist şi în transporturi, Franz Biberkopf din Berlin. A fost eliberat din închisoare, unde a stat din pricina unor întîmplări mai vechi, acum se găseşte din nou în Berlin şi vrea să fie om cumsecade.

La început chiar izbuteşte. Apoi însă, cu toate că îi merge binişor din punct de vedere economic, se pomeneşte implicat într-o adevărată luptă cu ceva venit dinafară, ceva care e incalculabil şi arată ca un fel de soartă.

De trei ori se repede acest ceva asupra omului şi-l stinghereşte în felul cum şi-a plănuit viaţa. Se năpusteşte asupra lui cu o şarlatanie şi o înşelătorie. Omul poate să se pună din nou pe picioare, se ţine încă bine.

Dă peste el şi-l izbeşte cu o josnicie. Se poate ridica anevoie, e aproape-numărat.

În cele din urmă îl torpilează cu o înfricoşătoare şi excesivă brutalitate.

Cu asta, bunul nostru om, care s-a ţinut tare pînă la urmă, e doborît. Se dă bătut, nu ştie cum s-o mai scoată la capăt şi pare terminat.

Mai înainte însă de-a o încheia într-un chip radical cu sine însuşi, i se smulge vălul de pe ochi într-un fel pe care n-am să-l arăt aici. I se lămureşte pe deplin unde a fost hiba. Anume, în el însuşi, precum se vede, în modul cum şi-a plănuit viaţa, un plan fără nici o noimă dar care acum arată dintr-o dată cu totul altfel, nu simplu şi ca aproape

de la sine înțeles, ci orgolios și naiv, insolent, în plus laș și plin de slăbiciuni.

Acel ceva teribil, care a fost viața lui, capătă un înțeles. Franz Biberkopf a fost supus la o cursă drastică. La sfîrșit îl vedem din nou pe omul acesta stînd în Alexanderplatz, foarte schimbat, sleit de puteri, dar știind încotro s-o ia.

A vedea și a auzi toate astea va fi de folos pentru mulți care sălășluiesc într-o piele de om și cărora li se întîmplă ca acestui Franz Biberkopf, anume să ceară de la viață mai mult decît un codru de pîine.

CARTEA ÎNTÎI

Aici, la început, Franz Biberkopf părăsește închisoarea Tegel, în care l-a dus viața lui fără sens de mai înainte. Anevoie își află din nou un rost în Berlin, dar în cele din urmă izbutește totuși, lucru care-l bucură și-l face să jure că va fi un om cumsecade.

Cu 41 în oraș

Stătea în fața porții închisorii Tegel și era liber. Ieri încă prășea la cartofi pe ogoarele din spate, împreună cu ceilalți, în veșminte de deținut, acum ieșise într-un pardesiu galben, ei prășeau acolo în spate, el era liber. Lăsă să treacă un tramvai electric după altul, stătea lipit cu spatele de zidul roșu și nu pleca. Paznicul de la poartă se plimbă de cîteva ori pe lîngă el, îi arătă drumul, el nu plecă. Clipa cea înfricoșătoare sosise [înfricoșătoare, de ce înfricoșătoare, Franze ?], cei patru ani trecuseră. Canaturile negre de fier ale porții, pe care de-un an le privise cu o silă crescîndă [silă, de ce silă], erau încuiate în urma lui. A fost dat din nou afară. Înăuntru ședeau ceilalți, făceau dulgherie, lăcuiau, sortau, lipeau, mai aveau doi ani, cinci ani. El stătea în stație.

Pedeapsa începe.

Se scutură, înghiți în sec. Își dădu ghes. Apoi luă avînt și se pomeni în tramvaiul electric. Între oameni. Haide ! La început a fost întocmai ca atunci cînd ședzi la dentist,

iar acesta ţi-a apucat cu cleştele o rădăcină şi trage, durerea creşte, capul stă să-ţi plesnească. Întoarse capul înapoi spre zidul cel roşu, dar tramvaiul gonea cu el tot mai departe pe şine, apoi numai capul său rămase în direcţia închisorii. Vagonul luă o curbă, între el şi închisoare se interpuseră copaci, case: Apărură străzi animate, Seestrasse, oameni urcau şi coborau. În el răsună un strigăt de groază : Atenţie, atenţie, a început. Îi îngheţă vîrful nasului, obrazul îi zvîcnea.

— Ziarele de-amiaz', *B.Z.*, *Die neuste Illustrierte*, *Die Funkstunde*, numărul nou.

— S-a mai urcat cineva ?

Sergenţii de stradă au acum uniforme albastre. Coborî din nou nebăgat în seamă din vagon, se afla printre oameni. Ei şi ? Nimic. Nu-ţi pierde cumpătul, cîine lihnit, vino-ţi în fire, îţi vîr pumnul sub nas. Forfotă, ce forfotă. Cum mai mişunau. Tidva mea s-a golit, creierii mi s-au făcut iască. Cîte mai erau. Magazine de încălţăminte, magazine de pălării, lămpi electrice, cîrciumi. Oamenii trebuie să aibă ghete, dacă aleargă atîta de colo, colo, aveam şi noi o cizmărie, să reţinem asta. O sută de vitrine sclipitoare, lasă-le să te fulgere, doar n-o să te bage-n sperieţi, le poţi face cioburi, şi ce-i cu asta, tocmai le-au spălat de strălucesc lună. În Rosenthaler Platz s-a scos pavajul, păşi între ceilalţi pe grinzi de lemn. Te amesteci între ceilalţi, aşa pier toate, nu mai bagi de seamă nimic, omule. În vitrine stăteau manechine în costume, paltoane, cu fuste, cu ciorapi şi pantofi. Afară se mişcau toate, dar — dincolo de geam — nu era nimic ! Nici — pic de viaţă ! Aveau chipuri vesele, rîdeau, aşteptau pe refugiu peste drum de Aschinger, cîte două, cîte trei, fumau ţigarete, răsfoiau ziare. Stăteau aşa acolo ca felinarele — şi — se făceau tot mai ţepene. Laolaltă cu casele, toate erau albe, toate de lemn.

Cînd coborî pe Rosenthaler Strasse îl străbătu un fior de spaimă văzînd într-un mic birt un bărbat şi o femeie şezînd chiar lîngă fereastră : cei doi îşi turnau pe gît bere din ţapi, şi ce-i cu asta, tocmai beau, aveau furculiţe şi-şi vîrau cu ele bucăţi de carne în gură, pe urmă scoteau furculiţele şi nu sîngerau. Oh, trupul i se zgîrci, nu pot să scap, încotro s-o iau ? Şi răspunsul : Pedeapsa.

Nu se putea întoarce, venise cu tramvaiul atît de departe, pînă aici, fusese eliberat din închisoare și trebuia să pătrundă în lumea asta, să pătrundă tot mai adînc.

Asta o știu eu, oftă în sinești, știu că trebuie să-mi croiesc drum și că am fost eliberat din închisoare. Erau obligați să mă elibereze, pedeapsa se terminase, așa-i ordinea, birocrații își fac datoria. Îmi și croiesc drum, dar n-aș vrea, Dumnezeule, nu pot.

O luă pe Rosenthaler Strasse pe dinaintea magazinului Tietz, o coti la dreapta pe îngusta Sophienstrasse. Se gîndea că strada asta e mai întunecată, unde e întuneric, va fi mai bine. Deținuții sînt închiși în carcere, în celule și în săli comune. La carceră, deținutul se află izolat de ceilalți deținuți ziua și noaptea, neîntrerupt. În celulă, deținutul stă închis de unul singur, totuși la mișcarea în aer liber, la orele de învățămînt și la serviciul divin e adus împreună cu ceilalți. Vagoanele continuau să treacă vuind, sunînd din clopoței, fațadele caselor se scurgeau una după alta fără întrerupere. Iar pe case erau acoperișuri, pluteau pe case, ochii lui rătăceau în sus : de n-ar aluneca acoperișurile la vale, dar casele stăteau drept. Încotro s-o iau, amărîtul de mine, își tîrîia picioarele de-a lungul zidului caselor, nu se mai termina. Mare nătărău mai ești, ai să te poți strecura și-aici, cinci minute, zece minute, pe urmă bei un coniac și stai jos. Munca trebuie s-o începi deîndată, la semnalul corespunzător dat cu clopotul. Poate fi întreruptă numai pe timpul hotărît pentru masă, plimbare, învățămînt. Cît se plimbau, deținuții erau obligați să țină brațele întinse și să le miște înainte și-napoi.

Uite-o casă, își dezlipi privirea de pe caldarîm, împinse o ușă, iar din piept îi țîșni un trist oh, oh mormăit. Își încrucișă brațele, așa, flăcăule, aici nu mai îngheți. Ușa casei se deschise, un ins se strecură pe lîngă el, se postă în spatele lui. El gemu, îi făcea bine să geamă. Cînd a fost închis întîia oară la carceră, a gemut așa tot timpul, se bucura auzindu-și vocea, mai ai totuși ceva ce-i al tău, încă nu s-a dus totul. Asta o făceau mulți în celule, unii la început, alții mai tîrziu, cînd se simțeau singuri. Atunci începeau cu asta, era ceva încă omenesc, îi alina. Așa stătea omul nostru în holul imobilului, nu mai auzea larma înfricoșătoare a străzii, casele nebune nu le mai vedea.

Grohăi cu buzele ţuguiate şi-şi făcu aşa curaj, vîrîndu-şi mîinile strînse pumn în buzunare. În pardesiul galben, ţinea umerii încordaţi, ca spre apărare.

Lîngă deţinutul eliberat se postase un străin, se uita la el. Întrebă :

— Ce-i cu mata, nu ţi-e bine, te doare ceva ? Cînd îl observă, Franz încetă cu grohăitul. Ţi-e rău, locuieşti în casa asta ?

Era un evreu cu barbă roşie, un omuleţ în palton, cu o pălărie de catifea neagră, în mînă cu un baston.

— Nu, nu locuiesc aici.

Trebuia să iasă din hol, holul fusese bun. Acum începea din nou strada, faţadele caselor, vitrinele, figurile grăbite cu pantaloni sau ciorapi de culoare deschisă, toate atît de repede, atît de sprintene, în fiece clipă alta. Şi cum era hotărît, intră din nou în gangul unei case, dar tocmai atunci fu smucită poarta, ca să iasă un automobil. Apoi, repede în imobilul vecin, într-un hol îngust lîngă casa scării. Aici nu putea să intre vreun automobil. Se prinse bine de stîlpul balustradei. Iar în vreme ce se ţinea de el, ştiu că vrea să se sustragă pedepsei [o, Franz, ce vrei să faci, n-ai să poţi], precis ar face-o, ştia de pe acum unde era scăparea. Şi-şi începu din nou, încet, muzica, grohăitul şi mormăitul, şi n-am să ies iarăşi pe stradă. Evreul cel roşcat intră din nou în imobil, la început nu-l descoperi pe cel rezemat de balustradă. Îl auzi zumzăind.

— Ei, ia spune, ce faci aici ? Nu ţi-e bine ?

Îşi desfăcu mîinile de pe stîlp, se îndreptă spre curte. Cînd atinse canatul porţii, băgă de seamă că insul este evreul din cealaltă casă.

— Vezi-ţi de treabă ! Ce vrei de la mine ?

— Ei, ei, nimic. Gemi şi oftezi aşa, doar pot să-ntreb cum te simţi.

Iar prin crăpătura uşii, din nou casele vechi, furnicarul de oameni, acoperişurile lunecătoare. Fostul deţinut deschise uşa spre curte, evreul după el :

— Ei, ei, orişice-ar fi, doar n-o fi chiar aşa de rău. Nu piere omul. Berlinu-i mare. Unde trăiesc atîtea mii, o mai trăi încă unul.

Era acolo o curte înaltă, întunecată. Se opri lîngă lăzile de gunoi. Şi deodată se porni să cînte răsunător, cînta

spre pereţi. Îşi scoase pălăria din cap, ca un flaşnetar. Sunetele se izbeau de pereţii care întorceau ecoul. Era bine. Vocea îi umplea urechile. Cînta cu voce atît de tare, cum în închisoare nu i-ar fi fost îngăduit niciodată să cînte. Şi ce cînta de răsunau pereţii ? „Ca tunetul vuieşte o chemare". Vînjos, războinic şi bărbăteşte. Apoi, din mijlocul unui cîntec : „Iuvivaleralera". Nu-l băgă în seamă nimeni. Evreul îl luă în primire la poartă :

— Ai cîntat frumos. Ai cîntat cu-adevărat frumos. Cu vocea pe care-o ai, ai putea să cîştigi aur.

Evreul se luă după el pe stradă, îl apucă de braţ, îl trase, sporovăind mereu, pînă cînd o cotiră pe Germannstrasse, evreul şi insul ăla mare, ciolănos, în pardesiu, care strîngea din dinţi, de parcă i-ar fi venit să scuipe fiere.

Încă n-a ajuns

Îl duse într-o odaie, unde ardea focul într-o sobă de fier, îl aşează pe o canapea :

— Ei, iată-te. Stai liniştit colea. Poţi să-ţi ţii pălăria pe cap sau s-o scoţi, cum ăi pofti. Vreau doar s-aduc pe cineva, care-o să-ţi placă. Eu nu locuiesc aici. Sînt doar musafir, ca şi mata. Ei, aşa-i, un musafir îl aduce pe altul, cînd e cald în odaie.

Deţinutul eliberat rămase singur. Vuieşte-un strigăt ca un bubuit de tunet, ca valul mării şi al spadei sunet. Călătorea cu tramvaiul electric, privea afară într-o parte, printre copaci se vedeau zidurile roşii, ploua cu frunziş multicolor. Zidurile stăteau înaintea ochilor lui, le privea şezînd pe canapea, le privea necontenit. E-o mare fericire să locuieşti între zidurile astea, ştii cum începe ziua şi cum o să continue. [Franz, doar n-ai vrea să te ascunzi aici, te-ai ascuns cei patru ani, ia-ţi inima-n dinţi, priveşte-n jurul tău, odată şi-odată ascunzişul ia sfîrşit.] Orice cîntec, fluierat, larmă sînt strict interzise. De dimineaţă, cînd se sună deşteptarea, deţinuţii trebuie să sară numaidecît din pat, să-şi aranjeze aşternutul, să se spele, să se pieptene, să-şi cureţe îmbrăcămintea şi să se îmbrace. Săpun se distribuie în cantităţi suficiente. Bang, o bătaie de clopot, deşteptarea, bang ora cinci treizeci, bang ora şase treizeci,

se descuie celulele, bang bang, toată lumea afară, primirea hranei de dimineaţă, timpul de muncă, ora liberă, bang bang bang prînzul, flăcăule, nu strîmba din nas, aici nu eşti pus la îngrăşat, cei cu voce trebuie să se prezinte, adunarea corului la cinci patruzeci, am să raportez că-s răguşit, ora şase încuierea celulelor, bună seara, am scos-o la capăt. Mare noroc să locuieşti între zidurile astea, m-au vîrît în rahat, aproape că am omorît-o pe una, n-a fost însă decît lovitură cauzatoare de moarte, leziune corporală cu consecinţe mortale, n-a fost chiar aşa de grav, devenisem un mare ticălos, un mizerabil, aproape un vagabond.

Un evreu înalt, bătrîn, cu părul lung, cu o tichiuţă neagră împinsă spre ceafă şedea de multă vreme în faţa lui. În oraşul Susan trăia odată un bărbat cu numele de Mordechai, acesta o creştea pe Estera, fiica unchiului său, fata însă era frumoasă la boi şi frumoasă la vedere. Bătrînul îşi luă ochii de la străin, întoarse capul spre spate şi-l întrebă pe roşcat :

— Unde-ai dat de el ?

— Alerga de la o casă la alta. Într-o curte s-a proţăpit şi-a cîntat.

— Cîntat ?

— Cîntece de război.

— Are să-ngheţe.

— Tot ce se poate.

Bătrînul îl privea ţintă. În prima zi de sărbătoare, de un mort trebuie să se ocupe necvreii, în a doua zi o pot face şi israeliţii, aceasta-i valabil chiar şi pentru amîndouă zilele de Anul nou. Şi cine-i autorul următoarei învăţături din Cartea patriarhilor iudei : Dacă mănîncă cineva din leşul unei păsări curate, nu e necurat ; dacă însă mănîncă din măruntaie sau guşă, atunci e necurat ? Cu mîna lui lungă, gălbejită, bătrînul pipăi după mîna omului eliberat din închisoare, care şedea pe pulpana pardesiului.

— N-ai vrea să-ţi scoţi pardesiul ? Aici e foarte cald. Noi sîntem oameni bătrîni, ni-i frig tot anul, pentru mata o să fie prea mult.

Şedea pe canapea, trase cu ochiul în jos spre mîna lui, trecuse de la o curte la alta pe străzi, trebuia să vadă unde se poate găsi ceva pe lumea asta. Voia să se ridice, să iasă

pe uşă, ochii lui căutau în încăperea întunecată uşa. Bătrînul îl apăsa înapoi pe canapea.

— Ei, acuma rămîi, ce vrei să faci ?. Voia să iasă. Bătrînul îl ţinu însă de încheietura mîinii şi continuă să-l apese. Ia să vedem care-i mai tare, mata sau eu. Stai jos, dacă-ţi zic. Bătrînul strigă : Ai să stai locului. Ai să asculţi ce-ţi spun, băiete. Vino-ţi în fire, nelegiuitule. Şi către roşcat, care-l apucase pe om de umeri : Du-te-ncolo, lasă-l. Te-am chemat ? O scot eu la capăt cu el.

Ce voiau oamenii aceştia de la dînsul ? El voia să iasă, se smuci în sus, dar bătrînul îl apăsă înapoi. El strigă :

— Ce-aveţi cu mine ?

— Aşa, înjură, ai să-njuri şi mai şi.

— Trebuie să-mi daţi drumul. Trebuie să ies.

— Poate pe stradă ? Poate prin curţi ?

Bătrînul se sculă de pe scaun, se plimbă de colo, colo prin odaie, cu un foşnet :

— Lasă-l să strige cît o vrea. Lasă-l să facă ce-o vrea. Dar nu la mine. Deschide-i uşa.

— Ce s-a-ntîmplat ? La mata se strigă şi altminteri mereu.

— Nu-mi aduce în casă oameni care fac scandal. Copiii fie-mii sînt bolnavi, zac colo-n spate, sînt sătul de scandal.

— Ei, ei, ce necaz, n-am ştiut, rogu-te să mă ierţi. Roşcatul îl apucă pe om de mîini.

— Hai cu mine. Rabi are casa plină. Nepoţii lui sînt bolnavi. Să plecăm. Dar el nu voi să se ridice. Haide.

Totuşi fu nevoit să se scoale. Spuse în şoaptă :

— Nu mă trage. Lasă-mă aici.

— Omul are casa plină, ai auzit.

— Lasă-mă totuşi aici.

Bătrînul îl privi cu ochi scînteietori pe străin. Grăi Ieremia, vrem să mîntuim Babilonul, dară el nu s-a lăsat mîntuit. Părăsiţi-l, vrem ca fiecare să plece spre ţara lui. Sabia să cadă asupra caldeenilor, asupra locuitorilor Babilonului.

— Dacă e liniştit, poate să rămînă cu mata. Dacă nu e liniştit, trebuie să plece.

— Bine, bine, n-o să facem zgomot. Stau lîngă el. Te poţi bizui pe mine.

Bătrînul ieşi fără o vorbă, cu un foşnet.

Cel eliberat din închisoare, cu pardesiul său galben, şedea acum din nou pe canapeă. Roşcatul, suspinînd şi dînd din cap, se plimba prin odaie :

— Ei, nu te supăra că bătrînul a fost atît de brutal. Eşti venit aici de altundeva ?

— Da, sînt, am fost.

Zidurile cele roşii, frumoase ziduri, celulele, le privea plin de dor, se lipea cu spinarea de zidul roşu, l-a clădit un om înţelept, nu voia să plece. Şi omul lunecă de pe canapea, ca o păpuşă, pe covor, căzînd împinse masa la o parte.

— Ce s-a-ntîmplat ? strigă roşcatul.

Cel eliberat din închisoare se făcu ghem pe covor, pălăria i se rostogoli lîngă mîini, îşi propti capul în podea, gemu :

— În podea, în pămînt, unde-i întuneric.

Roşcatul îl smulse :

— Pentru Dumnezeu. Te afli în casa unor oameni străini. Dacă vine bătrînul ? Ridică-te.

Omul nu se lăsă însă tras în sus, se ţinea lipit de covor, continua să geamă.

— Taci, pentru numele lui Dumnezeu, dacă aude bătrînul ? O să ne descurcăm noi doi.

— Pe mine nu mă scoate nimeni d-aici.

Ca o cîrtiţă.

Şi cum nu putu să-l ridice, roşcatul îşi scărpina perciunii, închise uşa şi se aşează hotărît pe podea lîngă străin. Îşi îndoi genunchii, cu privirea îndreptată spre picioarele mesei.

— Ei, bine. Stai aşa liniştit. Mă aşez şi eu aici. Comod nu prea e, da' de ce nu. Dacă nu vrei să vorbeşti şi să-mi spui ce e cu mata, am să-ţi zic eu o poveste.

Cel eliberat din închisoare gemu cu capul pe covor. [Dar de ce geme şi oftează ? Trebuie să ia o hotărîre, să pornească pe un drum — şi tu nu ştii nici unul, Franze. Porcăria de-altădată nu ţi-ar fi pe plac, iar în celulă n-ai făcut altceva decît să gemi şi să te ascunzi şi nu te-ai gîndit, nu te-ai gîndit, Franze.] Roşcatul vorbea cu înverşunare :

— Omul nu trebuie să-şi dea atîta importanţă. Trebuie să-i asculte şi pe alţii. Cine-ţi spune că stai atît de rău ? ! Nici Dumnezeu nu se leapădă aşa uşor de tine, şi-apoi sîntem între oameni. N-ai citit ce-a pus Noe în arcă, în corabia lui, cînd a venit potopul cel mare ? Din fiecare cîte o pereche. Dumnezeu n-a uitat pe nimeni. Nici măcar de păduchii de cap n-a uitat. Toate cele îi erau dragi şi punea preţ pe ele. Omul scîncea acolo jos. [Scîncitul e gratis, să scîncească poate ş-un şoarece beteag.] Roşcatul îl lăsă să scîncească, îşi scărpină obrajii : Multe se mai petrec pe lumea asta, multe poţi să povesteşti cînd eşti tînăr şi cînd eşti bătrîn. Am să-ţi istorisesc acum povestea lui Zannowich, Stefan Zannowich. Nu cred că mata ai mai auzit-o. Dacă ţi-e mai bine, ridică-te oleacă. Ţi se suie sîngele la cap, nu-i sănătos. Răposatul tată-meu ne-a povestit multe, a voiajat mult, cum se-ntîmplă cu oamenii din neamul nostru, a împlinit şaptezeci de ani şi s-a stins după răposata mea mamă, ştia multe, un om înţelept. Eram şapte guri flămînde, şi cînd nu se găsea nimic de mîncare, ne spunea poveşti. Nu te saturi cu ele, dar uiţi. Geamătul surd de jos continua. [Să geamă poate ş-o cămilă beteagă.] Ei, ei, precum se ştie, pe lumea asta nu se află numai aur, frumuseţe şi bucurie. Cine a fost, aşadar, Zannowich ăsta, cine i-a fost tată, cine i-au fost părinţi ? Cerşetori, cum sînt cei mai mulţi dintre noi, mămulari, negustori, misiţi. Bătrînul Zannowich venise din Albania şi se dusese la Veneţia. Ştia el de ce s-a dus la Veneţia. Unii pleacă de la oraş la ţară, alţii de la ţară la oraş. La ţară e mai multă linişte, oamenii sucesc fiece lucru pe toate feţele, poţi să vorbeşti ceasuri întregi şi dacă ai noroc poţi să cîştigi ceva pfenigi. Ei, şi la oraş e greu, dar oamenii sînt înghesuiţi şi nici timp nu au. Dacă nu-i unul, e altul. Boi n-au, au cai iuţi cu trăsuri. Poţi să pierzi, poţi să cîştigi. Asta o ştia bătrînul Zannowich. Mai întîi a vîndut ce-avea la el, pe urmă a luat cărţi de joc şi a început să joace cu oamenii. Un om cinstit nu era el. A făcut un gheşeft din aceea că oamenii de la oraş nu au timp şi vor să se distreze. I-a distrat. I-a costat bani grei. Un escroc, un trişor bătrînul Zannowich, dar cap avea. Cu ţăranii o dusese greu. aici avea o viaţă mai uşoară. I-a mers bine. Pînă cînd deodată unul a pretins că a fost înşelat. Ei, la

asta nu se gîndise bătrînul Zannowich. A ieşit cu bătaie, a venit poliţia, şi pînă la urmă bătrînul Zannowich s-a văzut obligat să-şi ia picioarele la spinare cu copiii lui. Tribunalul din Veneţia era pe urmele sale, cu tribunalul, gîndea bătrînul, mai bine să nu stea de vorbă, ăştia nu mă înţeleg, şi chiar că nu erau în stare să-l înţeleagă. Avea cu el cai şi bani şi s-a stabilit din nou în Albania şi şi-a cumpărat o moşie, un sat întreg, şi şi-a trimis copiii la şcoli înalte. Iar cînd a ajuns tare bătrîn, a murit liniştit şi respectat. Asta a fost viaţa bătrînului Zannowich. Ţăranii l-au plîns, dar el nu putuse să-i sufere, fiindcă-şi aducea mereu aminte de vremea cînd stătea în faţa lor cu mărunţişurile lui, inele, brăţări, şiraguri de coral, iar ei le suceau încolo şi-ncoace, le tot pipăiau, iar pînă la urmă îşi vedeau de drum şi-l lăsau să stea acolo.

Ştii mata, cînd tatăl e un fir de iarbă, ar dori ca fiul lui să fie un copac. Cînd tatăl e o pietricică, ar dori ca fiul lui să fie un munte. Bătrînul Zannowich le-a zis fiilor lui : Eu am fost aici în Albania un nimic, douăzeci de ani cît am stat, şi ştiţi pentru ce ? Pentru că nu mi-am dus capul acolo unde i se cuvenea. Pe voi vă trimit la şcoli înalte, la Padova, luaţi cai şi trăsuri, şi cînd veţi isprăvi învăţătura, gîndiţi-vă la mine, pe care m-au mîncat grijile împreună cu mama voastră şi cu voi şi care-am dormit noaptea cu voi în pădure ca un mistreţ : eu singur am fost de vină. Ţăranii m-au secat ca un an rău, şi aş fi pierit, dar m-am dus între oameni, şi-acolo nu m-am prăpădit.

Roşcatul rîse în sinea lui, clătină din cap, îşi legănă trunchiul. Şedeau pe podea, pe covor : Dacă intră cineva acum, ne ia drept ţîcniţi, avem aici o canapea, şi şedem în faţa ei pe podele. Ei, cum vrea fiecare, de ce nu, dacă aşa-i place. Tînărul Zannowich, Stefan, era deja de la douăzeci de ani un mare vorbitor. Ştia să se aranjeze, să se facă iubit, se pricepea să fie drăguţ cu femeile şi distins cu bărbaţii. La Padova, nobilii învăţau de la profesori, Stefan învăţa de la nobili. Se arătau cu toţii binevoitori faţă de el. Iar cînd s-a întors acasă în Albania, tată-său încă trăia, s-a bucurat de el şi-i era drag şi-a zis : „Ia-n uitaţi-vă la dînsul, ăsta-i un om de lume, n-o să se tîrguiască douăj' de ani cu ţăranii ca mine, a luat-o cu douăj' de ani înaintea lui tătîne-su." Iar tinerelul şi-a netezit mînecile de

mătase, şi-a săltat buclele frumoase de pe frunte şi l-a sărutat pe bătrînul şi fericitul său tată : „Dar matale, tată, m-ai scutit de cei douăj' de ani răi." „Fie ei cei mai buni din viaţa ta", a zis bătrînul, mîngîindu-şi şi alintîndu-şi flăcăiaşul.

Şi uite că tînărului Zannowich i-a mers totul ca printr-o minune, şi totuşi minune nu a fost. Pretutindeni, oamenii alergau spre el. Avea cheie pentru toate inimile. A plecat în Muntenegru, într-o excursie, ca un cavaler, cu cai şi slujitori, tată-său se bucura să-şi vadă fiul domn mare — tatăl, un fir de iarbă, fiul, un copac — iar în Muntenegru oamenii i se adresau ca unui conte şi unui prinţ. Nu l-ar fi crezut nimeni de-ar fi spus : pe tata-l cheamă Zannowich, locuim în Pastrowich într-un sat, de care tata-i mîndru ! Nu l-ar fi crezut, aşa a apărut el ca un nobil din Padova şi chiar şi arăta astfel şi-i şi cunoştea pe toţi. A rîs Stefan şi-a zis : Facă-se voia voastră. Şi s-a dat faţă de oameni drept un polonez bogat, cum îl şi socoteau ei, drept un baron Warta, iar ei s-au bucurat şi s-a bucurat şi el.

Cel eliberat din închisoare se săltă cu o smucitură bruscă. Rămase ghemuit în genunchi, ascultîndu-l de sus pe celălalt. Zise cu o privire de gheaţă :

— Maimuţă.

Roşcatul i-o întoarse cu dispreţ :

— Bine, o să fiu atunci o maimuţă. Maimuţa ştie atunci mai multe decît unii oameni. Celălalt se pomeni din nou silit să se lase pe podea [Trebuie să te căieşti ; să recunoşti ce s-a întîmplat ; să recunoşti tot ce-i nevoie !]. Se poate deci vorbi mai departe. Mai sînt multe de învăţat de la alţi oameni. Tînărul Zannowich a luat-o pe drumul ăsta şi aşa a continuat. Eu nu l-am cunoscut, nici tata nu l-a cunoscut, dar poţi să ţi-l închipui. Dacă te întreb pe mata, pe mata care-mi zici maimuţă — nu se cade să dispreţuieşti nici un animal de pe pămîntul lui Dumnezeu, ele ne dau carne şi ne aduc şi altminteri multe foloase, gîndeşte-te la cal, la cîine, la păsările cîntătoare, maimuţele nu le ştiu decît de pe la iarmaroace, trebuie să facă năzbîtii legate cu un lănţug, grea soartă, nici un om nu are o soartă aşa grea — ei, vreau să te întreb pe mata, nu pot să-ţi zic pe nume, fiindcă nu-mi spui cum te

cheamă : prin ce și-a făcut drum Zannowich, tînărul ca și bătrînul ? Ai să răspunzi că au avut minte în cap, că au fost deștepți. Au mai fost și alții deștepți și n-au ajuns la opt zeci de ani așa de departe ca Ștefan la douăj' de ani. Principalul la oameni e că au ochi și picioare. Trebuie să poți să vezi lumea și să te duci spre ea.

Ia auzi ce-a făcut Stefan Zannowich, care i-a văzut pe oameni și a știut cît de puțin trebuie să te temi de oameni. Ia să vezi cum oamenii netezesc drumul cuiva, cum aproape că-i arată drumul și unui orb. Ei au vrut de la el : Tu ești baronul Warta. Buun, a zis el, sînt baronul Warta. Pe urmă nu i-a mai fost destul, lui, sau lor. Dacă ești deja baron, de ce să nu fii mai mult. E-acolo în Albania o celebritate, omul a murit de mult, dar ei îl proslăvesc, așa cum îi proslăvește poporul pe eroi, se numea Skanderbeg. Dacă Zannowich ar fi putut, ar fi zis că el e Skanderbeg însuși. Fiindcă Skanderbeg era mort, a zis : sînt un urmaș al lui Skanderbeg, s-a umflat în pene, și-a spus prințul Castriota al Albaniei, vestind că va face Albania din nou mare, că adepții lui îl așteaptă. I-au dat bani, ca să poată să trăiască așa cum trăiește un urmaș al lui Skanderbeg. Le-a făcut oamenilor bine. Oamenii se duc la teatru ca să audă lucruri închipuite care le sînt pe plac. Plătesc pentru asta. De ce n-ar plăti și ca să li se întîmple lucruri plăcute după-amiaza sau dimineața, mai ales cînd pot să intre și ei înșiși în joc.

Și iarăși omul în pardesiu galben se săltă, avea o față mohorîtă, încrețită, îl privi de sus pe roșcat, își drese glasul, avea o voce schimbată :

— Ia zi, poșidicule, îți lipsește o doagă, ha ? Ești lovit cu leuca ?

— Îmi lipsește o doagă, poate. Odată-s maimuță, pe urmă țicnit.

— Ia zi, pen' ce-mi stai colea la o adică și-mi tot turui?

— Da' cine șade pe podea și nu vrea să se ridice ? Eu? Cînd am în spate o canapea ? Ei, dacă te deranjează pe mata, gata, am tăcut.

Celălalt, după ce-și roti ochii prin odaie, își întinse picioarele și se sprijini cu spinarea de canapea, proptindu-și mîinile pe covor.

— Așa stai mai comod.

— Iar 'mneata termină cu palavrele.

— Cum poftești: Eu povestea asta am istorisit-o de multe ori, pe mine nu mă interesează. Dacă nu te interesează nici pe mata.

Dar după o pauză, celălalt întoarse din nou capul spre el :

— N-ai decît să-i dai înainte cu povestea.

— Păi vezi. Oamenii mai povestesc, mai stau la taifas, timpul trece mai ușor. Eu nu voiam decît să-ți deschid ochii. Stefan Zannowich, despre care ai auzit, a căpătat atîția bani, că a putut călători cu ei în Germania. Cei din Muntenegru nu l-au demascat. De la Zannowich Stefan e de învățat că știa ce-i cu el și că se pricepea la oameni. Încolo, era nevinovat ca o păsărică ciripitoare. Și vezi, frică de oameni n-avea deloc : oamenii cei mai mari, prinții cei mai grozavi de pe lume erau prietenii lui : prințul elector din Saxonia, prințul de coroană din Prusia, cel care-a fost mai tîrziu un mare erou în război și în fața căruia austriaca, împărăteasa Maria Tereza, tremura pe tronul ei.[1] În fața lui, Zannowich nu tremura. Iar cînd Stefan a venit la Viena și a dat de oameni care au început să iscodească ce-i cu el, împărăteasa în persoană a ridicat mîna și-a zis : Ia lăsați-mi-l pe tinerel în pace !

Întregirea povestirii într-un mod neașteptat și cum prin aceasta cel eliberat din închisoare a prins inimă

Celălalt rîse, necheză rezemat de canapea :

— Mare figură ești. Ai putea să faci pe clovnu' la circ.

Roșcatul chicoti și el :

— Ei, vezi. Dar liniște — nepoții bătrînului. Poate că ne așezăm totuși pe canapea. Ce zici ? Celălalt rîse, se ridică anevoie și se așează într-un colț al canapelei, roșcatul în celălalt. Se șade mai pe moale și nici nu-ți șifonezi așa rău pardesiul.

Omul în pardesiu își aținti din colț privirea asupra roșcatului :

— Un caraghios ca dumneata n-am mai văzut de mult.

Roşcatul, cu indiferenţă :

— Poate că nu te-ai uitat bine, mai sînt şi alţii. Ţi-ai murdărit pardesiul, aici oamenii nu se şterg pe picioare.

Cel eliberat din închisoare, un bărbat cu puţin peste treizeci de ani, avea ochi vioi, o faţă mai înseninată.

— Ia spune ce-nvîrteşti la o adică ? Doar nu eşti picat din lună.

— Ei, fain, acum o să vorbim despre lună.

De vreo cinci minute, în uşă stătea un bărbat cu barbă creaţă castanie. Acum, se apropie de masă şi luă loc pe un scaun. Era tînăr, purta o pălărie de catifea neagră, la fel cu celălalt. Trasă cu mîna un arc de cerc prin aer şi-şi făcu auzită vocea stridentă :

— Cine-i ăsta ? Ce faci cu el ?

— Şi ce faci tu aici, Eliser ? Nu-l cunosc, nu spune cum îl cheamă.

— I-ai spus poveşti.

— Ei, şi ce-ţi pasă ţie ?

Tînărul şaten către deţinut :

— Ţi-a spus poveşti dumnealui ?

— Omul nu vorbeşte. Umblă de colo, colo şi cîntă prin curţi.

— Lasă-l să umble.

— Nu te priveşte pe tine ce fac eu.

— Doar am ascultat de la uşă ce-a fost. I-ai povestit despre Zannowich. Ce faci tu alta decît să povesteşti şi să tot povesteşti.

Fixîndu-l pe şaten, străinul mormăi :

— Dar cine eşti dumneata, de unde apăruşi ? Ce te bagi în trebile lui ?

— Ţi-a povestit despre Zannowich sau nu ? Ţi-a povestit. Cumnatu-meu Nachum umblă de la unul la altul şi povesteşte şi povesteşte, iar în privinţa lui nu poate s-o scoată la capăt.

— Încă nu-ţi-am cerut nimic pentru mine. Nu vezi tu că omului nu-i e bine, hapsîn ce eşti.

— Şi ce dacă-i e rău. Dumnezeu nu ţi-a dat procură ţie, ia te uită, Dumnezeu a aşteptat pînă să vie dumnéalui. Dumnezeu singur n-a putut să-l ajute.

— Om rău !

— Ţine-te departe de el. Ţi-a povestit, aşa-i, cum s-a ajuns pe lume Zannowich şi mai ştiu eu cine.

— Nu vrei să pleci mai bine ?

— Ia ascultaţi-l pe escroc, pe binefăcător. Vrea să facă pe deşteptul cu mine. E asta locuinţa lui ? Ce i-ai sporovăit iar despre Zannowich al tău şi ce se poate învăţa de la el ? Ar fi trebuit să te faci rabin la noi. Te-am fi şi îndopat pe deasupra.

— N-am nevoie de binefacerile voastre.

Şatenul strigă din nou :

— Şi noi n-avem nevoie de paraziţi care se-agaţă omului de pulpana hainei. Ţi-a povestit şi cum i-a mers pînă la urmă lui Zannowich al lui, la sfîrşit de tot ?

— Nemernicule, om rău ce eşti.

— Ţi-a povestit ?

Deţinutul clipi obosit către roşcatul care-şi agita pumnii, pornind spre uşă, mormăi în spatele roşcatului :

— Nu pleca, nu te enerva, lasă-l să trăncănească.

Adresîndu-i-se, şatenul începu să vocifereze, dînd din mîini, alergînd încolo şi-ncoace, plescăind cu limba şi smucindu-şi capul, în fiecare clipă cu altă expresie a feţei, întorcîndu-se cînd spre străin, cînd spre roşcat :

— Îi scoate pe oameni din minţi. Să-ţi povestească dumnealui cum a sfîrşit-o Zannowich Stefan. Nu povesteşte, de ce nu povesteşti, de ce, te-ntreb ?

— Fiindcă tu eşti un om rău, Eliser.

— Un om mai bun decît tine. Zannowich ăsta al lui [şatenul ridică amîndouă mîinile cu dezgust, holbîndu-şi îngrozitor ochii] a fost alungat din Florenţa ca un hoţ. De ce ? Fiindcă s-a văzut ce e cu el. Roşcatul i se puse ameninţător în faţă, şatenul îl respinse cu un gest. Acum vorbesc eu. A scris scrisori unor prinţi, un prinţ primeşte multe scrisori, după scris nu ştii cu cine ai a face. Pe urmă s-a umflat în pene şi s-a dus la Bruxelles ca prinţ al Albaniei şi s-a amestecat în politica înaltă. Asta l-a îndemnat s-o facă diavolul din el. Se duce la guvern, închipuiţi-vi-l pe acest Zannowich Stefan, tinerelul, şi-i promite guvernului pentru un război nu ştiu cu cine o sută de mii de oameni, sau două sute, n-are importanţă, guvernul îi scrie o scrisorică, mulţumim frumos, nu se angajează în afaceri ne-

sigure. Atunci diavolul i-a spus iar lui Stefan : ia scrisoarea şi pe baza ei împrumută bani. Doar ai primit o scrisoare de la minister cu adresa : Către domnul prinţ al Albaniei, alteţă, excelenţă. I-au împrumutat bani, şi aşa s-a terminat cu escrocul. Cîţi ani a împlinit ? Treizeci, mai mulţi n-a căpătat ca pedeapsă pentru ticăloşiile lui. N-a putut să înapoieze banii, la Bruxelles l-au reclamat şi aşa au ieşit la lumină toate. Eroul tău, Nachum ! Ai povestit despre sfîrşitul lui groaznic în închisoare, unde şi-a deschis el singur vinele ? Şi după ce-a murit — fainâ viaţă, fain sfîrşit, trebuie să le povesteşti — a venit călăul, hengherul, cu căruţa lui pentru cîini şi cai şi pisici moarte, l-a încărcat, pe el, pe Stefan Zannowich, şi l-a azvîrlit în cîmp, lîngă spînzurătoare, şi-au deşertat gunoaiele din oraş peste el.

Omul în pardesiu rămăsese cu gura căscată :

— E-adevărat ? [Să geamă poate ş-un şoarece beteag.]

Roşcatul numărase fiecare cuvînt pe care-l strigase cumnatu-său. A aşteptat parcă un cuvînt de încheiere, cu degetul arătător ridicat dinaintea obrazului acestuia, apoi îl ciocăni pe piept şi scuipă în faţa lui pe podea, ptiu, ptiu:

— Asta-i pentru tine. Fiindcă eşti aşa un om. Cumnatu' meu !

Şatenul se repezi agitat spre fereastră :

— Aşa, şi-acuma vorbeşte tu şi zi că nu e adevărat. Zidurile pieriseră. O odăiţă cu o lampă aninată de tavan, doi evrei alergau de colo, colo, unul şaten şi altul roşcat, aveau pe cap pălării de catifea neagră, se cioroväiau. Se luă după prietenul lui, după roşcat :

— Ia ascultă, e-adevărat ce-a povestit dumnealui despre omul ăla, cum l-au băgat la zdup şi cum l-au omorît ?

Şatenul strigă :

— Omorît, am spus eu că l-au omorît ? El singur s-a omorît.

Roşcatul :

— S-o fi omorît.

Cel eliberat din închisoare :

— Şi ce-au făcut ei, ăilalţi ?

Roşcatul :

— Cine, cine ?

— Ei, or fi fost și alții ca el, ca Stefan. Doar n-or fi fost cu toții miniștri și hengheri și bancheri.

Roșcatul și șatenul se uitară unul la altul. Roșcatul :

— Ei, ce să facă ? Au privit.

Cel eliberat din închisoare, insul ăla înalt, se duse în spatele canapelei, își ridică pălăria, o curăță, o puse pe masă, apoi își desfăcu pardesiul, totul fără un cuvînt, își descheie vesta :

— Ia zgîiți-vă ici, la nădragii mei. Așa gros eram, și-acu-mi cad pe vine, doi pumni mari unu peste altul, de cît am făcut foamea. S-a dus. Toată osînza s-a dus dracului. Așa te rablagesc ăștia, de n-ai fost mereu așa cum se cuvine. Nu crez că ăilalți îs mai breji. Aș, asta n-o crez. Aștia vor să te facă să-nnebunești

Șatenul șopti către roșcat :

— Uite omul tău.

— Ce-i cu el ?

— Un pușcăriaș.

Fostul deținut :

— P-ormă-ți zic : ești eliberat și du-te de unde-ai venit, vîră-te iar în rahat, și-i toț rahatu' de mai-nainte. Nu-i nimic de rîs în asta. Își încheie din nou nasturii de la vestă. Vedeți d-aici ce-au făcut ăștia. Îl scot pe omu' mort din bîrlog, vine hengheru' cu căruța lui de cîini și-l azvîrle dasupra pe omu' mort, care s-a omorît singur, ce javre, că nu l-au omorît ei numaidecît, ca să nu-și facă păcat cu omu', orișicine-ar fi.

Roșcatul tulburat :

— Ce să zici ?!

— Păi da, adicătelea noi, fiindc-am făcut odată ceva, nu mai sîntem nimic ? Orișicine se poate pune pe picioare, dac-a fost închis, să fi făcut el ce-o fi făcut. [Ce să te căiești ! Trebuie să-ți faci vînt, să-ți verși focul ! Să lupți ! După aia, toate rămîn în urmă, toate-au trecut; și frica și tot.]

— Eu n-am vrut decît să-ți arăt atît : să nu pleci urechea la tot ce ți-a povestit cumnatu-meu. Uneori nu poți să faci tot ce-ai dori, mai iese cîteodată și altfel.

— Asta nu-i dreptate, s-arunci un om la gunoi ca pe-o potaie și să mai răstorni și murdăriile orașului peste el, asta nu-i dreptate față de-un om mort. Pfui, drace. Acu

însă, vreau să mă despart de 'mneavoastră. Daţi laba. 'Mneata ai gînduri bune, şi 'mneata la fel [strînse mîna roşcatului.] Mă recomand Biberkopf, Franz. A fost frumos din partea 'mneatale că m-ai adus aici. În curte acolo, au cîntat gărgăunii din capu' meu. Ei, noroc, nene, de-acu' gata.

Cei doi evrei îi strînseră mîna, zîmbind. Roşcatul îi ţinu mîna îndelung, radia :

— Ei, te simţi într-adevăr bine ? M-aş bucura sincer, cînd ai să ai timp, să mai treci pe-aici.

— Mulţumesc frumos, n-am să uit, timp s-o găsi, numa' bani nu. Şi salută-l şi pe domnu' bătrîn de mai-nainte. Vîrtoasă mînă are, ia spuńe a fost cumva pe vremuri parlagiu ? Au, să aranjăm la iuţeală covoru', e sucit rău. Ba nu, asta am s-o fac singur, şi masa, aşa. Îşi făcu de lucru pe podea, rîse din spate către roşcat : Ce-am mai stat noi pe jos şi cum ai mai povestit. Fainâ ocazie de stat pe jos, scuzaţi.

Îl însoţiră pînă la uşă, roşcatul rămase îngrijorat :

— Ai să poţi să mergi singur ?

Şatenul îl înghionti în coaste :

— Nu-l jigni.

Fostul deţinut, păşind drept, dădu din cap, vîntură aerul din faţa lui cu amîndouă braţele [trebuie să-ţi faci vînt, vînt, vînt şi-ncólo, nimic] :

— Nici o grijă. Mă poţi lăsa fără teamă să-mi iau valea. Mi-ai povestit doar despre picioare şi ochi. Le mai am. Nu mi le-a tăiat nimeni. 'Mnă ziua, domnilor.

Şi o porni prin curtea îngustă, plină de troace, cei doi se uitau după el de pe scară. Îşi trăsese pălăria pe ochi, păşi peste o băltoacă de benzină şi mormăi :

— Numai otravă. Acu un coniac. Cui s-o apropia, îi ard o labă peste mutră. Ia să vedem, unde găsim un coniac.

Tendinţă slabă, mai tîrziu mari scăderi ale cursului valutar, la bursa din Hamburg reacţie negativă, la Londra mai puţin

Ploua. Pe Münzstrasse, pe partea stîngă, sclipeau firme, erau cinematografele. La colţ nu putu să răzbată, oamenii

stăteau la un gard, se săpase adînc dedesubt, şinele tramvaielor rămăseseră suspendate în aer pe grinzi, tocmai trecea încet un tramvai. Ia te uită, se construieşte un metrou, trebuie că se găseşte de lucru în Berlin.

Acolo mai era un cinema. Intrarea adolescenţilor sub 17 ani interzisă. Pe o placardă uriaşă se vedea stînd pe scara unei case, roşu ca focul, un domn, o tînără mişto trîntită pe trepte şi îmbrăţişa picioarele, sus, el făcea o mutră de şmecher. Dedesubt stătea scris : Fără părinţi, soarta unui copil orfan în 6 acte. Păi da, hai să văd asta. Pianul mecanic zdroncănea. Intrarea 60 de pfenigi.

Un bărbat către casieriţă :

— Domnişoară, nu laşi mai ieftin pentru un rezervist fără burtă ?

— Ţţ, numai pentru copiii sub cinci luni, cu biberon.

— S-a făcut. Asta mi-e vîrsta. Nou-născut în rate.

— Păi atunci, cincizeci, intraţi.

După bărbat, se strecură un băieţandru, subţirel, cu fular la gît :

— Dom'şoară, aş vrea să intru, da' să nu plătesc.

— Ei, lasă-mă. Du-te să te puie mămica pe óliţă.

— Pot să intru ?

— Unde ?

— La cinema.

— Păi aici nu-i cinema. Scoase capul prin ghişeu şi-l chemă pe controlorul de bilete de la uşă : Maxe, ia vino-ncoa. Ăsta ar vrea să ştie dacă aici e cinema. Bani, ioc. Ia arată-i ce-i aici.

— Ce-i aici, băiete ? Încă n-ai observat ? Aicea-i cutia milelor, secţia Münzstrasse. Îl împinse pe subţirel de la ghişeu, îi arătă pumnul. Dacă pofteşti, îţi plătesc la iuţeală.

Franz se strecură înăuntru. Era tocmai pauză. Lunga încăpere era arhiplină, nouăzeci la sută bărbaţi cu pălării, pe care nu şi le scoseseră. De tavan atîrnă trei lămpi înfăşurate în roşu. În faţă, o pianină galbenă, cu nişte pachete deasupra. Pianul mecanic zdrăngăne fără întrerupere. Pe urmă se face întuneric şi filmul începe. Unei slujnicuţe care păştea gîştele trebuie să i se facă educaţia, nu prea reiese clar de ce. Fata îşi ştergea nasul cu mîna, se scărpina la fund pe scara casei, toată sala rîdea. Franz

fu foarte minunat cînd se porni în jurul lui chicotitul. Oameni de treabă, oameni liberi, se amuzau, nimeni n-avea să le spună nimic, strașnic de frumos, iar eu mă aflu între ei, amestecat între ei ! Filmul continua. Nobilul baron avea o iubită, uite-o că se-ntinde într-un hamac și-și ridică picioarele drept în sus. Purta chiloți. E și asta o chestie. Dar ce-au mai făcut din slujnicuța aia de la gîște murdară și cum mai lingea aia farfuriile. A apărut din nou ca un sclipăt cea cu picioare zvelte. Baronul a lăsat-o singură, acum femeia s-a rostogolit din hamac, a zburat în iarbă, a rămas lungită pe jos. Franz holba ochii la ecran, imaginea se schimbase, el continua s-o vadă pe femeie cum se rostogolește din hamac și rămîne lungită în iarbă. Își mușcă limba, drace, ce era asta. Cînd mai pe urmă unul, care era însă ibovnicul slujnicuței de la gîște, o îmbrățișă pe cuconița asta fainâ, începu să-l ardă pielea de pe piept, de parcă el însuși ar fi îmbrățișat-o. Îl trecură fiori și simți că-i vine leșin.

O muiere. [Mai există și altceva decît necazuri și teamă. Ce-i toată tîmpenia asta ? Aer, omule, o muiere !] Cum de nu s-a gîndit la așa ceva. Stai la fereastra celulei și te uiți printre gratii în curte. Cîteodată trec femei, vizite sau copii sau dereticatul casei la bătrîn. Cum mai stau peste tot la ferestre, deținuții, și se zgîiesc, toate ferestrele ocupate, cum mai mănîncă din ochi orice muiere. Un gardian a avut-o odată în vizită timp de 14 zile pe nevastă-sa din Eberswalde, mai înainte se ducea el la ea, numai la 14 zile o dată, acum femeia a folosit strașnic timpul, la serviciu omului îi cădea capul de osteneală, abia se mai mișca.

Franz a și ajuns afară pe stradă, în ploaie. Ce facem ? Îs liber. Trebuie să am o muiere. O muiere trebuie să am. Strașnică plăcere, fainâ-i viața în libertate. Numai să fii zdravăn și să poți alerga. O luă la picior, parcă zbura. Pe Kaiser-Wilhelm-Strasse, la colț, după camioanele de la piață, uite-o pe una, lîngă care se și înfipse, indiferent ce femeie o fi. Ei, drăcia dracului, cum de ni se fac așa deodată picioarele reci ca gheața. O smulse cu el, își mușcă buza de jos, așa-l treceau fiorii, dacă locuiești departe, nu vin cu tine. Nu era decît dincolo de Bülowplaz, de-a lungul

gardurilor, prin gangul unui imobil, în curte, șase trepte de coborît. Femeia întoarse capul spre el, rîse :

— Bre omule, nu fi așa de pofticios, îmi cazi în cap. Îndată ce femeia închise ușa în urma ei, o și înhățâ. Lasă-mă oleacă, să lepăd umbrela. O strînse, o strivi, o ciupi, își frecă mîinile de paltonul ei, avea încă pălăria pe cap, ea lăsă, enervată, să-i cadă umbrela : Dă-mi drumu', omule.

El gemea, zîmbea prefăcut, era ameţit !

— Da' ce-i ?

— Îmi rupi boarfele. Ori vrei cumva să mi le plătești. Păi da. Nouă nu ne cadorisește nimeni nimic. Cum el nu-i dădea drumul : Mă sufoc, nătărăule. Ești ţicnit de-a binelea.

Femeia era grasă și înceată, micuță, trebui mai întîi să-i dea trei mărci, pe care ea le puse cu grijă în scrin, vîrî cheia în poșetă. El, cu ochii mereu după ea :

— Pentru că m-am chinuit cîţiva anișori, graso. La zdup, Tegel, poţi să-ţi închipui.

— Unde ?

— La Tegel. Poţi să-ţi închipui.

Femeia cu carnea moale ca un burete se porni pe rîs cu poftă. Își descheie nasturii de sus de la bluză. Au fost odată doi copii de rege, ţineau grozav unul la altul. Cînd cîinele cu cîrnatu-n gură sare peste șanţul de scurgere. Femeia îl prinse cu mîinile, îl lipi de ea. Pui, pui, pui, găinușa mea, pui, pui, pui, cocoșelul meu.

Îndată lui începură să-i alunece stropi de sudoare pe față, gemu :

— Da' de ce gemi ?

— Cine-i ăla care se tot foiește alături ?

— Nu e nici un ăla, e proprietăreasa mea.

— Și ce tot trebăluiește ?

— Ce să trebăluiască. Are acolo bucătăria.

— Aha. Să termine cu foiala. Ce se tot foiește. Nu pot să suport.

— Bine, mă duc la ea, să-i spun.

Ce-l mai trec sudorile, ai fi bucuroasă să scapi de el, papugiul, îi fac eu vînt numaidecît. Bătu la ușa de alături:

— Madam Priese, stai liniștită oleacă, am de discutat aici cu un domn, ceva important.

Așa, s-a făcut, fii liniștită, țara mea, hai încoace, la pieptul meu, dar ai să zbori îndată pe ușă afară. Cu capul pe pernă, ea se gîndea : pantofii ăia galbeni mai pot fi pingeliți, noul logodnic al lui Kitty face treaba asta pe două mărci, dacă ea n-are ceva împotrivă, doar nu i-l suflu, poate și să mi-i vopsească în maro, pentru bluza maro, e-o zdreanță veche, numai bună ca otreapă de bucătărie, trebuie să calc benzile, am să-i spun îndată lui madam Priese, trebuie că mai are focul aprins, ce-o găti oare astăzi. Adulmecă. Heringi proaspeți.

Prin capul lui se rostogoleau versuri, în cerc, de neînțeles : Fierbe ciorba, doamnă Stein, pune masa, doamnă Stein, fierb găluște, doamnă Stein, dă-mi găluște, doamnă Stein. Sar un pas și cad în nas. Gemù tare :

— Nu mă placi, așa-i ?

— De ce nu, vino-ncoace, de doi bani amor.

El căzu în pat, grohăind, gemînd. Ea își frecă gîtul :

— Mă strîmb de rîs. Stai așa întins, liniștit. Pe mine nu mă deranjează. Rîse, își ridică brațele grase, își scoase picioarele cu ciorapi afară din pat : N-am ce-ți face.

Afară, pe stradă ! Aer. Continuă să plouă. Ce s-a întîmplat ? Trebuie să-mi iau alta. Mai întîi să dormi pe săturate, Franz, ce-i cu tine ?

Potența sexuală se realizează prin cooperarea următorilor factori : 1. sistemul de secreție internă, 2. sistemul nervos și 3. aparatul genital. Glandele care participă la potență sînt : hipofiza, glanda tiroidă, glanda suprarenală, prostata, glanda seminală și epididimul. În acest sistem, rolul principal îl are glanda sexuală. Prin materia preparată de ea este încărcat întregul aparat sexual, de la scoarța cerebrală pînă la organele genitale. Impresia erotică declanșează tensiunea erotică de la scoarța cerebrală pînă la centrul de conectare din encefal. De-acolo, excitația coboară în măduva spinării. Nu nestingherită, fiindcă, mai înainte de a părăsi creierul, trebuie să treacă de resorturile de frînare ale impedimentelor, ale acelor impedimente care sînt preponderent sufletești, ca reținerile morale, lipsa de încredere în sine, teama de blamare, frica de molipsire și de sarcină și altele asemenea, care joacă un mare rol.

Seara, pe Elsasser Strasse, domol, la vale. Nu sta în cumpănă, flăcăule, şi nu invoca drept pretext oboseala.

— Cîte parale distracţia, domnioşară ?

Brunetica e nostimă, are şolduri, o bucăţică bună. Cînd o fată are un iubit căruia amorul ei i-a dăruit.

— Vesel mai eşti, bombonelule. Ţi-a picat pe cap vreo moştenire ?

— Păi da. Îţi dau şi ţie un taler.

— De ce nu ?

Totuşi teamă îi era.

Şi pe urmă în odaie, flori dincolo de perdea, curată odăiţă, drăgălaşă odăiţă, fata are chiar şi un gramofon, începe să-i cînte, ciorapi de mătase artificială Bemberg, fără bluză, ochi negri ca smoala :

— Ştii, eu sînt cîntăreaţă de local. Ştii unde ? Unde-mi place. Acuma, ştii, n-am angajament. Intru într-un local, unde-i frumos şi-ntreb. Pe urmă : şlagărul meu. Am un şlagăr. Măi, nu mă gîdila.

— Ba lasă-mă, fetiţo.

— Nuu, jos mîinile, asta-mi feştelește meseria. Şlagărul meu, fii drăguţ, bombonelule, în local fac licitaţie, nu umblu cu pantahuza : Cine dă mai mult, poate să mă sărute. O folie, nu ? În plin local. Nici unul sub cincizeci de pfonigi. Şi-ncasez, să ştii, mai pe nimic. Aici, pe umăr. Aici poţi şi tu. Îşi pune pe cap un joben, îi cîntă-n obraz, îşi propteşte mîinile în şolduri şi-şi bîţîie fundul : Theodor, la ce te gîndeai, cînd azi noapte îmi zîmbeai ? Theodor, ce-ai urmărit, cînd şampanie mi-ai servit ?

I se aşază în poale, îi scoate cu o mişcare îndemînatică o ţigaretă din vestă şi şi-o vîră în botişor, îl priveşte cu sinceritate în ochi, îşi freacă gingaş urechea de urechea lui, spune cu dulceaţă-n glas :

— Ştii tu ce-i dorul de-acasă ? Inima cum ţi-o apasă ? Tot ce-ţi dă ocol e rece şi gol. Lălăie, se-ntinde pe canapea. Pufăie din ţigaretă, îl mîngîie pe păr, lălăie, rîde.

Sudoarea de pe fruntea lui ! Teama, iarăşi ! Şi deodată mintea îi zboară aiurea. Bang, semnalul cu clopotul, deşteptarea, ora 5 şi 30, ora 6, deschiderea celulelor, bang, bang, repede, mai e de periat bluza, dacă face inspecţie bătrînul, azi nu vine. În curînd voi fi pus în libertate.

Pst, măi, azi-noapte a şters-o unul, Klose, frînghia mai atîrnă şi acum afară, peste zid, îl caută cu cîini poliţişti. Geme, îşi saltă capul, se uită la fată, la bărbia ei, la gîtul ei. Cum naiba să ies din puşcărie. Nu vor să-mi dea drumul. Sînt încă închis. Fata îi pufăie dintr-o parte, făcînd rotocoale de fum albastru, chicoteşte :

— Ce dulce eşti, haide să-ţi torn un lichior, treizeci de pfenigi.

El rămîne culcat, cît e de lung :

— Ce-mi trebuie mie lichior ? M-au dat gata. Am stat la răcoare la Tegel, pentru mai ştiu eu ce. Mai întîi la prusaci în tranşee, pe urmă la Tegel. Nu mai sînt om.

— Iacă na ! Doar n-ai să dai apă la şoareci aici la mine. Hai, cască cioculeţu', omu' male tlebuie să bea. La noi se face haz, aici eşti mulţumit, aici e veselie de seara pînă-n noaptea tîrzie.

— Şi drept răsplată, uite porcăria. Mai bine le-ar da voie să taie pe loc gîtul omului, cîinii. Să mă fi putut arunca şi pe mine la groapa de gunoi.

— Hai, încă un lichior. Omu' male necăjit tlebuie să bea un pic.

— Altădată se luau fetele după tine ca oile şi te durea-n cot de ele, iar acu zaci colea ca de lemn.

Fata mai ia una din ţigaretele lui care i-au picat pe podea :

— Păi eu zic să te duci la poliţie, să faci reclamaţie.

— Am să mă duc.

Îşi caută bretelele. Şi nu mai zice o vorbă şi n-o mai priveşte pe fată, căreia nu-i mai tace botişorul, care fumează şi zîmbeşte şi se uită la el şi împinge la iuţeală cu piciorul ţigaretele sub canapea. El îşi ia pălăria şi o porneşte pe scară-n jos, pe urmă cu 68 pînă-n Alexanderplatz, unde şade şi clocește cu o bere blondă dinaînte.

Testifortan, marca depusă nr. 365 695, terapeutică sexuală după consilierul sanitar dr. Magnus Hirschfeld şi dr. Bernhard Schapiro, Institutul de sexologie, Berlin. Cauzele principale ale impotenţei sînt : A. insuficienţa încărcăturii ca urmare a unui deranjament intervenit în funcţionarea glandelor de secreţie internă ; B. o rezistenţă

prea mare datorită unor excesive impedimente psihice, epuizarea centrului de erecție. Numai prin analiza modului cum evoluează cazul se poate stabili la fiecare individ în parte cînd poate să-și reia încercările. O pauză este adesea foarte binevenită.

Se-ndoapă pe săturate, doarme mult, iar a doua zi pe stradă gîndește : mi-ar plăcea s-o am pe asta, și pe asta mi-ar plăcea, dar nu mă apropii de nici una. Și asta din vitrină, ce mai dopșor îndesat, mi-ar conveni, dar nu mă apropii de nici una. Și iar se ghemuie în cîrciumă și nu se uită în ochii nici uneia și se-ndoapă iar și bea vîrtos. Acum să beau pe rupte și să dorm, pentru mine viața s-a dus. S-a dus, s-a dus.

Victorie pe toată linia !
Franz Biberkopf cumpără un mușchi de viței

Și cum e miercuri, a treia zi, își pune surtucul. Cine-i de vină pentru toate ? Tot Ida. Cine altminteri. Bestiei ăleia i-am rupt atunci coastele, de-aia am ajuns la zdup. Acuma Ida are ce-a vrut, bestia a murit, iar eu uite unde am ajuns. Și urlă în sinea lui și gonește pe străzi, în frig. Încotro ? Acolo unde ea a locuit cu el, la sora ei. Prin Invalidenstrasse, pe Ackerstrasse, buzna în casă, a doua curte. N-a existat nici o închisoare, nici o discuție cu evreii pe Dragonerstrasse. Unde e tîrfa, ea poartă vina. N-a văzut nimic pe stradă, dar a nimerit. O ușoară zvîcnire-n obraji, oleacă de tremur în degete, haide să intrăm, bum, bum, bum, bum, toba bate, bum, bum, bum.

Clingling.

— Cine e ?

— Eu.

— Care eu ?

— Deschide-odată.

— Dumnezeule, tu, Franz.

— Deschide.

Bum, bum, toba bate, bum. Bum. O scamă pe limbă, scuip-o. A intrat în antreu, ea închide ușa în urma lui.

— Ce cauți la noi ? Dacă te-a văzut careva pe scară ?

— Ei și ? N-au decît să mă... 'Mneața.

Intră singur, la stînga o coteşte în odaie. Bate toba bum. Mereu scama aia pe limbă, nu cade. Încearcă s-o desprindă cu degetul. Dar nu-i nimic, doar senzația asta idioată pe vîrful limbii. Asta-i, așadar, odaia, sofaua de panel, pe perete atîrnă împăratul, un francez cu pantaloni roșii îi înmînează spada, m-am predat.

— Ce cauți aici, Franz ? Ești nebun.

— Iau loc.

M-am predat, împăratul întinde sabia, împăratul trebuie să-i dea înapoi sabia, așa se-nvîrte roata lumii.

— Omule, dacă nu pleci, strig după ajutor, strig că sînt atacată.

— De ce ?

Bate toba, bum, am fugit pîn-aici, iată-mă-s.

— Ți-au și dat drumul ?

— Da, s-a terminat. Îi aruncă femeii o privire încruntată și se ridică : De-aia sînt aici, fiindcă mi-au dat drumul. Drumul mi-au dat ei, dar cum. Vrea să spună cum, însă mestecă încercînd să prindă cu dinții scama de pe limbă, trompeta s-a spart, s-a dus, și tremură și nu poate să urle și se uită la mîna ei.

— Ce vrei, omule ? S-a întîmplat ceva ?

Există munți care stau în picioare de mii de ani, care au stat și peste ei au trecut armate cu tunuri, există insule, cu oameni pe ele, arhipline, totul solid, afaceri sigure, bănci, întreprinderi, dans, zbenguială, import, export, probleme sociale, iar într-o zi se pornește : prrrr, prrrr, nu de pe-un vas de război, care face el însuși hopa — ci de jos. Pămîntul face un salt, privighetoare, privighetoare, cum cînți tu de frumos, vapoarele zboară spre cer, păsările cad pe pămînt.

— Franz, strig, dă-mi drumul. Karl vine-ndată, Karl trebuie să vină dintr-un moment în altul. Și cu Ida tot așa ai început.

Ce preț are o femeie în're prieteni ? La cererea căpitanului Bacon, tribunalul de divorțuri din Londra a pronunțat desfacerea căsătoriei sale ca urmare a adulterului comis de soția lui cu camaradul său, căpitanul Furber, și i-a aprobat o despăgubire de 750 de lire. Se pare că dom-

nul căpitan Bacon n-a evaluat-o la un preţ prea ridicat pe infidela sa soţie, care mai apoi se va mărita cu amantul ei.

Oh, există munţi, care-au stat liniştiţi mii de ani, şi peste ei au trecut armate cu tunuri şi elefanţi, ce poţi să faci, dacă încep deodată să facă hopa, fiindcă se porneşte de jos : prrrr, rump. Nu vom zice nimic despre asta, vom lăsa lucrurile în voia lor. Minna nu-şi poate elibera mîna, iar ochii lui sînt aţintiţi asupra ochilor ei. O asemenea faţă de bărbat e străbătută de şine, pe ele trece un tren, ia te uită cum mai scoate fum, cum aleargă, expresul Berlin/Hamburg-Altona, ora 18 şi 5 pînă la 21 şi 55, trei ore şi 30 de minute, nu poţi să faci nimic, asemenea braţe de bărbat sînt de fier, fier. Strig după ajutor. Ea strigă. Se şi află pe covor. Obrajii lui ţepoşi pe obrajii ei, gura lui o caută pe-a ei, ea se răsuceşte.

— Franz, Dumnezeule, fie-ţi milă, Franz. Şi — ea a văzut bine.

Minna ştie acum, ea e sora Idei, aşa o privea el uneori pe Ida. O are în braţe pe Ida, ea e Ida, de aceea a închis el astfel ochii şi arată fericit. Şi-acum nu mai e teribila încăierare şi bălăceală, acum nu mai e închisoarea. Acum e Treptow, grădina paradisului cu sclipitoarele focuri de artificii, unde a întîlnit-o el şi a adus-o acasă, pe micuţa madmoazelă de la croitorie, ea cîştigase o vază la roata norocului, în holul casei cu cheia ei în mînă a sărutat-o el prima dată, ea s-a ridicat în vîrful picioarelor, avea pantofi de pînză, iar cheia i-a căzut lui din mînă, apoi nu s-a mai putut despărţi de ea. Ăsta e vechiul, bunul Franz Biberkopf.

Iar acum el îi miroase iarăşi gîtul, e aceeaşi piele, aburul, te-apucă ameţeala, unde-o să ajungem. Iar ea, sora, ce ciudat este ceea ce se petrece cu ea. Asta se simte după faţa lui, după felul liniştit cum stă culcat, lipit de ea, trebuie să cedeze, se apără, dar cu ea se petrece ceva ca o transfigurare, faţa i se destinde, braţele ei nu-l mai pot împinge deoparte, gura îi devine neajutorată. Bărbatul nu spune nimic, ea îi lasă îi lasă îi lasă gura, se moaie ca în baie, fă cu mine ce vrei, se topeşte, e ca o apă, e bine, vino, ştiu totul, ţi-s dragă şi eu.

Vrajă, înfiorare. Peştişorul de aur fulgeră în globul de sticlă. Odaia scînteiază, nu mai există Ackerstrasse, nici casa, nici forţa gravitaţiei, nici forţa centrifugală. Toate-au pierit, s-au scufundat, refracţia roşie a radiaţiilor din cîmpul gravitaţional al soarelui, teoria cinetică a gazelor, transformarea căldurii în lucru, oscilaţiile electrice, fenomenele de inducţie, densitatea metalelor, a lichidelor, a corpurilor solide nemetalice.

Ea zăcea întinsă pe podea, se zbătea încolo şi-ncoace. El începu să rîdă şi se întinse :

— Hai, acuma sugrumă-mă, stau liniştit, pînă mă dai gata.

— O meriţi.

El se ridică proptindu-se în mîini, se roti de bucurie, de încîntare, de fericire. Ce mai sună trompetele, husari, adunarea ,aleluia ! Franz Biberkopf există din nou ! Franz a fost eliberat ! Franz Biberkopf e liber ! Şi-a ridicat pantalonii, a început să ţopăie cînd pe-un picior, cînd pe altul. Ea s-a aşezat pe un scaun, voia să se văicărească :

— Am să-i spun lui bărbatu-meu, am să-i spun lui Karl, ăia ar fi trebuit să te mai ţină închis patru ani.

— Spune-i, Minna, spune-i.

— Am s-o şi fac, o să-mi apară îndată o vînătaie.

— Minna, Minnaken, hai, lasă, sînt aşa de vesel, sînt iarăşi om, Minnaken.

— Tu eşti nebun, ăia de la Tegel te-au făcut să-ţi pierzi minţile.

— N-ai ceva de băut, o ceaşcă de cafea sau mai ştiu eu ce ?

— Şi cine-mi plăteşte şorţul, ia-n priveşte, o zdreanţă.

— Franz plăteşte, totul plăteşte Franz ! Franz a reînviat, Franz există din nou !

— Ia-ţi pălăria şi cară-te. Dacă dă de tine aici şi am ochiul vînăt. Şi să nu te mai arăţi.

— Adio. Minna.

Dar a doua zi de dimineaţă apăru din nou, cu un pachetel. Ea nu voi să-i deschidă, el îşi propti piciorul în crăpătura uşii. Minna îi spuse în şoaptă :

— Vezi-ţi de drumul tău, omule, ţi-am spus doar.

— Minna, nu-s decît şorţurile.

— Ce-i cu şorţurile ?
— Să-ţi alegi cîteva.
— N-ai decît să-ţi păstrezi lucrurile şterpelite.
— Nu-s şterpelite. Hai, deschide.
— Omule, o să te vadă vecinii, pleacă.
— Deschide, Minna.
Minna a deschis, el a azvîrlit pachetul în odaie, şi cum ea n-a vrut să vină, ţinea coada măturii în mînă, a intrat el singur dintr-un salt în odaie.

— Mă bucur, Minna. Toată ziua mă bucur. Azi-noapte te-am visat.

A deschis pachetul pe masă, ea s-a apropiat, a pipăit materialul, a ales trei şorţuri, dar cînd el i-a luat mîna, a rămas ţeapănă. El a făcut pachetul la loc, ca cu mătura din nou în mînă, l-a grăbit :

— Şi-acu iute, şterge-o.

A salutat-o fluturînd mîna din prag :

— La revedere, Minnaken.

Ea a închis uşa cu coada măturii.

După o săptămînă a apărut din nou la uşă :

— Vreau numai să ştiu cum e cu ochiul tău.

— E bine, n-ai ce căuta aici.

El se făcuse mai solid, purta un palton bleumarin şi o pălărie tare, maro.

— Voiam numai să-ţi arăt cum o duc, cum arăt.

— Nu mă interesează.

— Hai, lasă-mă doar să beau o ceaşcă de cafea.

În clipa aceea se auziră paşi coborînd pe scară, o minge se rostogoli pe trepte, femeia deschise speriată uşa şi-l trase înăuntru.

— Stai colea, sînt alde Lumke, acu' poţi să pleci.

— Doar o ceaşcă de cafea să beau. Poţi să-mi oferi o ceşcuţă.

— Pentru asta n-ai nevoie de mine. După cum arăţi, vei fi şi avînd vreuna.

— Doar o ceaşcă de cafea.

— Tu nenoroceşti omul.

Şi cum stătea în antreu rezemată de cuier, iar el se uita rugător spre uşa bucătăriei, îşi ridică şorţul cel nou şi frumos, clătină din cap şi începu să plîngă.

— Mă nenoroceşti, omule.

— Da' ce s-a întîmplat ?

— Karl n-a crezut povestea cu ochiul. Cum de m-am putut lovi așa de dulap. A trebuit să-i arăt. Doar poți să-ți învinețești ochiul dacă ușa dulapului e deschisă, nu ? N-are decît să încerce și el. Da' nu știu de ce, nu crede.

— Nu-nțeleg, Minna.

— Fiindcă uite că mai am și niște dungi vinete aici, pe gît. Nici nu le-am observat. Ce să spui de ele, dacă el ți le-arată, te uiți în oglindă și nu știi de unde le ai.

— Omul se mai scarpină, na, poate c-ai avut o mîncărime de piele. Nu te mai lăsa și tu sîcîită de Karl. I-aș arăta eu lui.

— Și tu continui să vii. Te-or fi văzut alde Lumke.

— Păi ăștia să nu facă pe grozavii.

— Acuma, du-te, Franz, și să nu mai vii, mă nenorocești.

— Te-a-ntrebat și de șorțuri ?

— Șorțuri doream de mult să-mi cumpăr.

— Ei, atunci o să mă duc, Minna.

A îmbrățișat-o pe după gît, ea s-a lăsat. După un răstimp, cum el nu-i dădea drumul, fără s-o strîngă, ea a băgat de seamă că o mîngîie, a ridicat ochii mirată :

— Hai, du-te, Franz.

El a tras-o ușurel spre odaie, ea s-a zbătut, dar l-a urmat pas cu pas.

— Franz, iar începi ?

— Nu, vreau doar să șed puțin la tine în odaie.

Au stat un răstimp liniștiți unul lîngă altul pe sofa și au vorbit. Apoi el a plecat fără ca ea să i-o mai ceară. L-a însoțit pînă la ușă.

— Să nu mai vii, Franz, s-a pornit ea să plîngă și și-a pus capul pe umărul-lui.

— Pe naiba, Minna, cum îl mai aiurești tu pe om. De ce să nu mai vin ? Ei, atunci n-am să mai vin.

Ea-i strîngea mîna :

— Nu, Franz, să nu mai vii niciodată.

El deschise ușa, ea continua să-i țină mîna, să i-o strîngă tare. N-a dat drumul mîinii nici după ce el ieșise. Pe urmă i-a lăsat-o, a împins iute, fără zgomot, ușa. De jos, din stradă, el i-a trimis două bucăți mari de mușchi de vițel.

Iar acum Franz jură lumii întregi şi sieşi
că va rămîne om cumsecade în Berlin, cu bani şi fără

S-a şi pus bine pe picioare în Berlin — şi-a transformat în bani vechiul mobilier din odaia luî, avea şi de la Tegel ceva parale, proprietăreasa şi Meck, prietenul lui, i-au dat cîte un împrumut — cînd iată că primi o lovitură în regulă. Pe urmă s-a văzut însă că nu era decît de mucava. Într-o dimineaţă, altminteri nu rea, pe masa lui se ivi o hîrtie galbenă, oficială, cu litere de tipar şi de maşină :

Direcţia Poliţiei, Secţiunea 5, Denumirea autorităţii, în cazul unei eventuale solicitări referitoare la chestiunea de faţă, rugăm să indicaţi denumirea menţionată. Din actele ce ni s-au înaintat rezultă că aţi fost condamnat la închisoare sub acuzaţia de ameninţare, uz de violenţă şi rănire corporală cauzatoare de moarte, fiind considerat în consecinţă o persoană periculoasă pentru securitatea şi moralitatea publică. Drept urmare, pe baza împuternicirii ce ni se acordă conform paragrafului 2 din legea din 31 decembrie 1842 şi paragrafului 3 din legea asupra libertăţii de a-şi alege domiciliul din 1 noiembrie 1867, precum şi conform legilor din 12 iunie şi 13 iunie 1900, am hotărît ca autorităţile poliţieneşti să vă îndepărteze din Berlin, Charlottenburg, Neukölln, Berlin-Schöneberg, Wilmersdorf, Lichtenberg, Stralau, precum şi din circumscripţiile Berlin-Friedenau, Schmargendorf, Tempeljof, Treptow, Reinickendorf, Weissensee, Pankow şi Berlin-Tegel, şi vă cer de aceea ca în termen de 14 zile să părăsiţi sectorul interzis, cu precizarea că dacă după intervalul de timp acordat veţi mai fi găsit în sectorul interzis sau vă veţi întoarce în el, veţi fi supus executoriu, conform paragrafului 132 numărul 2 din legea asupra administraţiei generale a ţării din 30 iulie Q II E 1883, unei amenzi de 100 mărci pentru început, iar în cazul imposibilităţii de a plăti, unei pedepse cu închisoarea de 10 zile. Totodată vi se atrage atenţia că, dacă aţi dori să vă stabiliţi domiciliul în următoarele localităţi din jurul Berlinului Potsdam, Spandau, Friedrichsfelde, Karlshorst, Friedrichshagen, Oberschöneweide şi Wuhlheide, Fichtenau, Rahnsdorf, Carow, Buch, Frohnau, Cöpenik, Lank-

witz, Steglitz, Zehlendorf, Teltow, Dahlem, Wannsee, Klein-Glienicke, Nowawes, Neuendorf, Eiche, Bornim și Bornstadt va trebui să contați pe îndepărtarea dv. din respectivele localități. I. Ve. Formular Nr. 968 a.

Îl străbătu un fior de groază. Exista o casă frumoasă lîngă calea ferată urbană, Grunerstrasse 1, lîngă Alex, Asistența pentru deținuți. Cei de-acolo se uitară lung la Franz, îl descusură și-și puseră semnătura : Domnul Franz Biberkopf s-a supus astăzi ocrotirii și supravegherii noastre, vom cerceta dacă lucrați și vă veți prezenta la noi în fiecare lună. S-a făcut, punct, totul, totul ca uns.

Uitată teama, uitate închisoarea Tegel și zidul cel roșu și gemetele și ce-a mai fost — la o parte, necazuri, începem o viață nouă, nepărat, cea veche s-a terminat, Franz Biberkopf s-a întors la ale sale, prusacii sînt veseli și izbucnesc în urale.

După aceea patru săptămîni în șir și-a umplut burta cu carne, cartofi și bere și s-a dus din nou la evreii de pe Dragonerstrasse, ca să le mulțumească. Nachum și Eliser tocmai se ciorovăiau din nou. Nu l-au recunoscut, cînd a intrat, schimbat cum era din cap pînă-n picioare, gras și duhnind a rachiu, și, cu pălăria ținută respectuos la gură, a întrebat în șoaptă dacă nepoții bătrînului domn mai sînt bolnavi. În bodega din colț, unde i-a dus să-i cinstească, ei l-au întrebat ce afaceri învîrtește.

— Eu și afaceri ! Eu nu fac afaceri. La noi, lucrurile merg și-așa.

— Și de unde ai bani ?

— De mai-nainte, rezerve, am mai economisit cîte ceva. Îl ghionti pe Nachum în coaste, pufni pe nas, îi aruncă o privire șireată, misterioasă : Mai știi povestea lui Zannowich. Grozav tip. Fain bărbat. După aia l-au lichidat. Cîte mai știi și dumneata. Aș vrea să umblu și eu așa ca un prinț și să studiez. Nuu, de studii n-o să ne-apucăm. Poate-o să ne căsătorim.

— Mult noroc !

— Să poftiți și dumneavoastră, o să fie haleală, oameni buni, și băuturică din belșug.

Nachum, roșcatul, îl privi lung, își scărpină bărbia :

— Poate mai vrei s-asculți o poveste. Un om avea odată o minge, știi mata, o minge de-aia pentru copii, dar nu din cauciuc, din celuloid, străvezie, iar în ea erau niște bile de plumb. Cu o minge ca asta, copiii pot să păcăne și pot s-o și arunce. Ei, și omul acela a luat mingea și a aruncat-o, gîndindu-se : în ea sînt bile de plumb, pot s-o arunc și mingea nu ajunge departe, se oprește exact în locul pe care l-am vrut. Dar cînd a aruncat-o, mingea n-a zburat așa cum a crezut el, a mai făcut un salt, pe urmă s-a mai rostogolit puțin, cam vreo două palme alături.

— Lasă-l, Nachum, cu poveștile tale. N-are nevoie de ele.

Grasul :

— Ce-i cu mingea asta și de ce vă ciondăniți din nou ? Ia te uită la ăștia doi, domnu' cîrciumar, de cînd îi cunosc se tot ceartă.

— Trebuie să-i lași pe oameni așa cum sînt. Cearta face bine la ficat.

Roșcatul :

— Am să-ți zic, te-am văzut pe stradă, în curte și te-am auzit cîntînd. Cînți foarte frumos. Ești un om bun. Dar nu fi așa sălbatic. Fii mai liniștit. Ai răbdare pe lumea asta. Știi ce-i în mata și ce gînduri are Dumnezeu cu mata ? Mingea, vezi, nu zboară așa cum o arunci și cum vrei, zboară ea cam așa, dar se duce o bucățică mai departe, poate și o bucată mai mare, știi, și olecuță alături.

Grasul dădu capul pe spatet, rîse, își desfăcu brațele, se agață de gîtul roșcatului :

— Te pricepi la povești, omu' ăsta știe să povestească. Franz are experiențele lui. Franz cunoaște viața, Franz știe cine e el.

— Vream numai să-ți spun că ai cîntat foarte trist.

— Atunci, atunci. Ce-a fost a fost. Acuma ne-am umplut din nou vesta. Mingea mea zboară bine. Mie nu-mi poate face nimeni nimic ! Salut, și dacă mă-nsor, poftiți și dumneavoastră !

Așa s-a reîntors la Berlin și pe stradă muncitorul betonist, mai apoi muncitor în transporturile de mobilă Franz Biberkopf, un bărbat grosolan, necioplit, cu o în-

fățișare respingătoare, un ins de care s-a atașat o fată drăguță din familia unui lăcătuș, pe care el a făcut-o mai tîrziu tîrfă și în cele din urmă a rănit-o mortal într-o bătaie. A jurat lumii întregi și lui însuși să rămînă om cumsecade. Și cîtă vreme a avut parale, a rămas cumsecade. Apoi s-a pomenit lefter, clipă pe care doar o așteptase, ca să arate odată tuturor ce e de capul lui.

CARTEA A DOUA

Prin cele de mai sus l-am adus cu bine pe omul nostru în Berlin. El și-a făcut jurămîntul, iar acum se ridică întrebarea dacă n-ar trebui pur și simplu să punem punct. Încheierea pare agreabilă și fără nimic riscant, chiar și pare a fi un sfîrșit, iar întregul are marele avantaj al scurtimii.

Dar omul acesta, Franz Biberkopf, nu e un ins oarecare. L-am convocat nu pentru o joacă, ci ca să-și trăiască existența grea, adevărată și lămuritoare.

Franz Biberkopf s-a fript rău, acum stă mulțumit, bine proptit pe picioare în țara Berlinului, iar cînd spune că vrea să fie cumsecade, îl putem crede, va fi.

Veți vedea cum săptămîni de-a rîndul e cumsecade. Dar asta este într-o oarecare măsură doar un termen de grație.

Au trăit odată în paradis doi oameni, Adam și Eva. Fuseseră așezați aici de Dumnezeu, care făcuse și plantele și animalele, cerul și pămîntul. Iar paradisul era edenul, grădina cea minunată. Aici creșteau flori și copaci, animalele se jucau pretutindeni, nici unul nu-l chinuia

Franz Biberkopf intră în Berlin

Comerț și industrie meșteșugărească

Salubritate și transporturi comunale

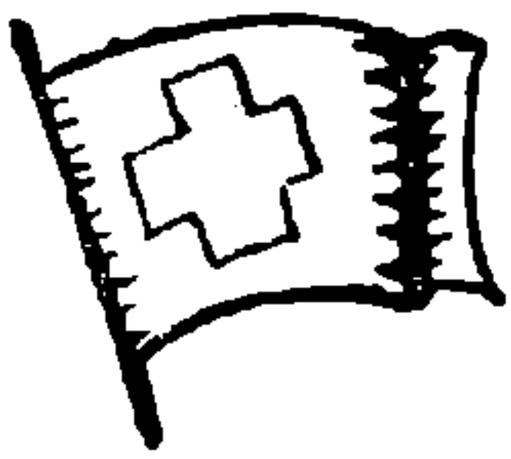

Sănătatea publică

Construcții subterane

Artă și cultură

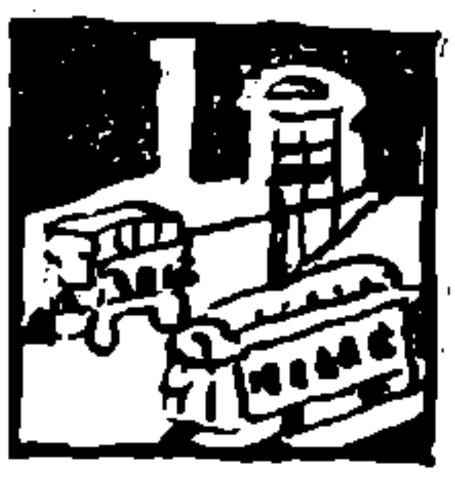

Trafic

Casa de economii și banca municipală

Uzina de gaz

Paza contra incendiilor

Serviciul financiar și fiscal

pe altul. Soarele răsărea și apunea, luna făcea același lucru, ziua era o unică bucurie în paradis.

Vrem astfel să începem cu voioșie. Vom cînta și ne vom mișca sprinteni : Cu mînuțele clap, clap, cu picioarele trap, trap, stînga, dreapta tot mereu, ne rotim că nu e greu.

Aviz privind prezentarea spre consultare a planului proprietății An der Spandauer Brücke 10.

În vederea montării unei prize pe peretele dinspre stradă al casei de pe An der Spandauer Brücke 10, planul

pentru delimitarea definitivă a proprietății din circumscripția Berlin-Mitte, împreună cu anexele, este pus la dispoziția tuturor celor interesați spre consultare. În intervalul de timp respectiv, orice persoană afectată în interesele sale poate ridica obiecții cu privire la plan. Este în drept să ridice obiecții și consiliul circumscripției. Obiecțiile se vor adresa în scris sau prin viu grai, fiind consemnate într-un proces-verbal, la administrația locală Mitte din Berlin C 2, Klosterstrasse 68, camera 76.

— Am acordat, cu aprobarea domnului director al poliției, domnului Bottich, arendaș al terenului de vînătoare, autorizația, care poate fi retrasă oricînd, de a vîna iepuri sălbatici și orice animale răpitoare pe terenul Seepark în următoarele zile ale anului 1928 : Vara, de la 1 aprilie pînă la 30 septembrie, vînătoarea trebuie încheiată pînă la ora 7, iarna, de la 1 octombrie pînă la 31 martie, pînă la ora 8. Aceasta se aduce la cunoștința publică prin prezenta. În intervalul de timp menționat, accesul pe terenul respectiv este interzis. Primarul-general în calitate de șef al sectorului vînătoare.

— Maistrul blănar Albert Pangel, care are în urmă o activitate de aproape treizeci de ani ca funcționar onorific, și-a dat demisia din funcția sa onorifică din cadrul consiliului comunal, ca urmare a vîrstei înaintate și a schimbării domiciliului. În acest lung răstimp, el a activat fără întrerupere ca președinte al comisiei de asistență socială, respectiv ca asistent social. Consiliul comunal a adresat domnului Pangel o scrisoare de mulțumire, evidențiindu-i meritele.

Rosenthaler Platz se amuză.

Vreme schimbătoare, cu cerul mai mult senin, un grad sub zero. Asupra Germaniei se extinde o zonă de presiune joasă, care a dus pe toată întinderea ei la schimbarea vremii de pînă acum. Ușoarele modificări de presiune care au loc anunță extinderea înceată a depresiunii atmosferice spre sud, astfel încît vremea va rămîne în continuare sub

influența ei. În timpul zilei, temperatura va fi mai scăzută decît pînă acum. Prognoza vremii pentru Berlin și împrejurimile mai îndepărtate.

Tramvaiul electric nr. 68 are următorul traseu : Rosenthaler Platz, Wittenau, Gara de Nord, Sanatoriul, Weddingplatz, Gara Stettin, Rosenthaler Platz, Alexanderplatz, Straussberger Platz, Gara Frankfurter Allee, Lichtenberg, Ospiciul Herzberge. Cele trei întreprinderi de transport din Berlin : tramvai, omnibuz, tren aerian și metrou, au stabilit un tarif comun. Biletul de călătorie pentru maturi costă 20 pfenigi, pentru elevi, 10 pfenigi. O reducere a costului biletelor obțin copiii pînă la 14 ani împliniți, ucenicii și elevii, studenții fără mijloace, invalizii de război, persoanele cu grave dificultăți de deplasare, aceștia din urmă pe baza adeverinței eliberate de serviciile comunale de asistență socială. Informează-te asupra traseelor. În timpul lunilor de iarnă, este interzisă deschiderea ușii din față pentru urcare și coborîre, 39 de locuri pe scaune, 5918, cine vrea să coboare, să anunțe din vreme, conductorului îi este interzis să stea de vorbă cu călătorii. Urcarea și coborîrea în timpul mersului prezintă pericol de moarte.

Pe Rosenthaler Platz, chiar în mijlocul pieții, un bărbat cu două pachete galbene în mînă sare din 41, un taximetru gol trece foarte aproape de imprudent, sergentul de stradă se uită după acesta, apare un controlor de la tramvaie, sergentul de stradă și controlorul dau mîna : A avut baftă ăsta cu pachetele.

Diverse rachiuri de fructe la prețuri de angro, Dr. Bergell, avocat și notar, Lukutate, mijlocul indian de întinerire a elefanților. Fromms Akt, cel mai bun burete de cauciuc, de ce-o fi nevoie de atîtea burete de cauciuc.

Din piață se desprinde marea Brunnenstrasse, care duce spre nord, întreprinderea AEG se află pe partea stîngă mai înainte de Humboldthain. AEG este o întreprindere uriașă care, după Cartea de telefon din 1928, cuprinde : Instalații de luminat și centrale de energie electrică, Administrația centrală, NW 40, Friedrich-Karl-Ufer 2-4, Serviciul de circulație locală și de trafic pe distanțe mari Nord 4488, Direcția, Portar, Banca de valori electrice S.A., Secția pentru corpuri de iluminat, Secția Rusia, Secția uzine metalurgice Oberspree, Fabricile de aparate Treptow, Fabricile

Brunnenstrasse, Fabricile Hennigsdorf, Fabrica de materiale izolatoare, Fabrica Rheinstrasse, Uzina de cabluri Oberspree, Fabrica de transformatoare Wilhelminenhofstrasse, Rummelsburger Chaussee, Fabrica de turbine NV 87, Huttenstrasse 12-16.

Invalidenstrasse o coteşte la vale spre stînga. Duce spre Gara Stettin, unde sosesc trenurile dinspre Marea Baltică : Vai, ce mînjit de funingine eşti — da, pe-aci e mult praf. — Bună ziua — la revedere. — Domnul are ceva de cărat, 50 de pfenigi. — Dar te-ai odihnit bine. — Ah, bronzul pielii păleşte repede. — De unde-or fi avînd oamenii atîţia bani ca să călătorească. — Într-un mic hotel de pe o stradă întunecată s-a împuşcat ieri dimineaţă o pereche de amanţi, un chelner din Dresda şi o femeie măritată, care s-au înregistrat însă sub alt nume.

Din piaţă o iei pe Rosenthaler Strasse spre sud. Colo, Aschinger oferă oamenilor de mîncare şi bere de băut, concert şi o mare brutărie. Peştele este hrănitor, unii sînt bucuroşi cînd au peşte, alţii iarăşi nu pot mînca peşte, consumaţi peşte, ca să rămîneţi zvelţi, sănătoşi şi voioşi. Ciorapi de damă, mătase artificială veritabilă, vă oferim un stilou cu peniţă de aur calitatea întîi.

Pe Elsasser Strasse, au îngrădit toată partea carosabilă, lăsînd doar un mic culoar. Dincolo de panouri pufăie o locomotivă. Becker-Fiebig. Întreprindere de construcţii, S.A., Berlin W 35. E zgomot mare, vagonete basculante se întind pînă la colţ, unde este Banca de comerţ şi particulară, Casa de depuneri şi consemnaţiuni, depuneri în cont. Cinci bărbaţi stau în genunchi în faţa băncii, muncitori, bat în caldarîm mici pietre cubice.

În staţia Lothringer Strasse tocmai s-au urcat în 4 patru oameni, două femei mai în vîrstă, un bărbat cu înfăţişare de om simplu şi necăjit şi un tînăr cu căciulă cu clape. Cele două femei sînt împreună, doamna Plück şi doamna Hoppe. Vor să procure pentru doamna Hoppe, cea mai în vîrstă, o burtieră, fiindcă e predispusă la hernie. Au fost la atelierul de specialitate de pe Brunnenstrasse, după aceea amîndouă vor să se ducă să-şi ia soţii la masă. Bărbatul este vizitiul Hasebruck, care are necazul lui cu un fier de călcat electric pe care l-a cumpărat de ocazie pentru şeful său. I s-a dat unul defect, şeful l-a probat cîteva

zile, apoi nu s-a mai încălzit, trebuie să-l schimbe; ăia nu vor, acuma se duce pentru a treia oară, are de gînd să mai dea ceva bani în plus. Tînărul, Max Rüst, va deveni mai tîrziu tinichigiu, tată a altor 7 Rüst, va ajunge asociat al firmei Hallis şi Co., instalaţii, lucrări la acoperişuri, din Grünau, la 52 de ani va cîştiga un sfert de loz la Loteria prusiană pe clase, apoi se va retrage la pensie şi va muri la 55 de ani în timpul unui proces de despăgubiri cu firma Hallis şi Co. Anunţul său mortuar va suna astfel : La 25 septembrie a încetat fulgerător din viaţă în urma unui atac de cord adoratul meu soţ, iubitul nostru tată, fiu, frate, cumnat şi unchi, Max Rüst, la 55 de ani încă neîmpliniţi. Anunţul e dat în numele celor rămaşi de-adînc îndurerata Marie Rüst. Mulţumirea de după înmormîntare va avea următorul text : Mulţumire ! Întrucît nu avem posibilitatea de-a mulţumi fiecăruia în parte pentru dovezile etc., exprimăm pe această cale mulţumirile noastre sincere tuturor rudelor, prietenilor, chiriaşilor casei de pe Kleiststrasse 4 şi tuturor cunoscuţilor. Vă mulţumim. În mod cu totul deosebit mulţumim domnului Deinen pentru sincerele sale condoleanţe. — În clipa de faţă, acest Max Rüst e în vîrstă de 14 ani, tocmai a plecat de la Şcoala comunală, iar în drum spre casă trebuie să treacă pe la Centrul medical pentru logopezi, surzi, miopi, slab dotaţi, greu educabili, unde a mai fost de multe ori, deoarece se bîlbîie, defect ce s-a mai ameliorat de la o vreme.

O cîrcimioară în Rosenthaler Platz.

În faţă se joacă biliard, în fund, într-un colţ, stau la palavre doi bărbaţi şi beau ceai. Unul dintre ei are obrajii moi şi părul cărunt, poartă pe umeri o pelerină :

— Hai, dă-i drumul. Dar stai liniştit, nu te mai bîţîi aşa.

— Azi nu mă prinzi la biliard. N-am mînă sigură.

Ronţăie dintr-o chiflă uscată, nu se atinge de ceai.

— Nici nu-i nevoie. Şedem bine aici.

— Mereu aceeaşi poveste. Acu s-a aranjat.

— Cine s-a aranjat ?

Celălalt, tînăr, blond, obraji netezi, figură aspră :

— Păi firește că şi eu. Ce-şi închipuiau, că numai ei ? 'Acu' ne-am lămurit.

— Cu alte cuvinte, eşti pe liber.

— I-am vorbit şefului nemţeşte, după aia el s-a răstit la mine. Seara m-am trezit dat afară de la-ntîi.

— Nu trebuie niciodată să vorbeşti nemţeşte în anumite situaţii. Dacă i-ai fi vorbit omului în franţuzeşte, nu te-ar fi înţeles şi-ai fi rămas pe loc.

— Am şi rămas, ce crezi dumneata. Chiar acum vin de-acolo. Îşi închipuie ei c-o să le fac viaţa uşoară. În fiecare zi, la ora două punct, sînt acolo şi le amărăsc viaţa, poţi să mă crezi.

— Măi băiete, măi băiete. Îmi închipui că eşti însurat.

Celălalt îşi reazămă capu-n palmă :

— Păi asta-i porcăria, nu i-am spus, nu pot să-i spun.

— Poate că se aranjează chestia.

— E gravidă.

— Al doilea ?

— Da.

Cel în pelerină se-nfăşoară mai bine în ea, zîmbeşte zeflemitor spre celălalt, apoi dă din cap :

— Ei, frumoasă treabă. Copiii dau omului curaj. De aşa ceva ai tu nevoie acum.

Blondul se repede :

— Nu de aşa ceva am nevoie. La ce mi-ar folosi ? Sînt înglodat în datorii pîn-aici. Veşnicele rate. Nu pot să-i spun. Şi-apoi să sperii aşa omul, dîndu-l afară. Eu sînt deprins cu ordinea, iar asta e o întreprindere tîmpită de sus pînă jos. Şefu' are o fabrică de mobilă a lui, iar dacă eu aduc comenzi pentru secţia de încălţăminte îl doare-n cot. Asta e. Eşti a cincea roată la căruţă. Te-nvîrţi prin birou şi întrebi şi iar întrebi : S-a dat drumul în sfîrşit la oferte ? Care oferte ? De şase ori le-am spus, ce mă mai duc eu la clienţi ? Te faci caraghios. Sau vor să lase secţia să se ducă de rîpă.

— Bea o-nghiţitură de ceai. Deocamdată te duci dumneata de rîpă.

Un domn în cămaşă vine de la masa de biliard, îl bate pe umăr pe tînăr :

— O partidă ?

Cel mai în vîrstă, pentru el :

— A încasat un upercut.

Biliardul face bine după un upercut.

Domnul pleacă. Cel în pelerină înghite ceai fierbinte ; e o plăcere să bei ceai fierbinte cu zahăr și rom și să-l asculți pe altul văitîndu-se. Te simți bine în dugheană.

— Azi nu te duci acasă, Georg ?

— N-am curaj, n-am curaj. Ce să-i spun ? Nici nu pot s-o privesc în ochi.

— Du-te, du-te, privește-o liniștit.

— Ce pricepi dumneata din toate astea !

Cel mai în vîrstă se lăbărțează peste masă, ținînd poalele pelerinei între degete :

— Bea, Georg, sau mănîncă, și nu mai vorbi. Pricep multe. Cunosc mizeriile astea pe de rost. M-am lovit de ele pe cînd dumneata erai un puști.

— Pune-te-n locul meu. O poziție bună, și pe urmă ăștia te vîră-n rahat.

— Eu am fost profesor secundar. Înainte de război. Cînd a început războiul, eram ca acum. Cîrciuma era ca astăzi. Nu m-au înrolat. De oameni ca mine n-au nevoie, oameni care se droghează. Sau mai bine zis, m-au înrolat, mă gîndeam că mă lovește damblaua. Seringa mi-au luat-o fireste, și morfina. Și hai la mușt ruluială. Două zile am rezistat, atîta am mai avut rezerve, cîteva picături, pe urmă adio, Prusie, iar eu la balamuc. După aia mi-au făcut vînt. Ei, și ce mai voiam să zic, școala m-a pus și ea pe liber, morfina, vezi, te amețește cîteodată, la început, acum nu se mai întîmplă, din păcate. Ei, și nevasta ? Și copilul ? De-acu, adio scumpă țară. Omule, Georg, ți-aș putea istorisi niște povești romantice. Căruntul bea, ținînd paharul cu amîndouă mîinile, bea încet, cu înghițituri lungi, se uită în ceai : O nevastă, un copil ; ai zice că asta-i lumea. Nu m-am căit, nu simt vreo vină ; trebuie să te-mpaci cu realitățile, și cu tine însuți. Nu trebuie să faci pe grozavul cu soarta ta. Sînt un adversar al fatumului. Eu nu sînt grec, sînt berlinez. De ce lași să se răcească bunătatea asta de ceai ? Pune rom.

Tînărul ține palma pe pahar, dar celălalt i-o împinge la o parte, îi toarnă un strop dintr-un bidonaș plat de tablă pe care-l scoate din buzunar.

— Trebuie să plec. Mulțumesc. Trebuie să dau o raită pe străzi, să-mi vărs năduful.

— Stai liniștit aici, Georg, bea ceva, pe urmă joacă biliard. Numai nu te lăsa pradă neorînduielii. Asta-i începutul sfîrșitului. Cînd nu mi-am găsit nevasta și copilul acasă și n-am dat decît de o scrisoare — am plecat la mama în Prusia de Vest și așa mai departe, mi-am nenorocit viața, ce bărbat și ce rușine și așa mai departe — mi-am făcut aici o zgîrietură, aici la mîna stîngă, care arăta ca un fel de încercare de sinucidere. Niciodată, Georg, nu trebuie să pierzi ocazia să înveți ceva ; știam pînă și provensala, dar anatomie... Am luat tendonul drept arteră. Mai bine orientat nu sînt nici astăzi, dar nu se mai pune problema. Pe scurt : durerea, căința au fost un moft, am rămas în viață, nevasta a rămas în viață, copilul și el, ba chiar ea a mai turnat niște copii, în Prusia de Vest, vreo doi, am făcut treabă de la distanță ; sîntem în viață cu toții. Rosenthaler Platz mă umple de bucurie, sergentul de stradă din colț de la Elsasser mă umple de bucurie, biliardul mă umple de bucurie. Ia să vină careva să-mi spună că trăiește mai bine decît mine și că eu nu mă pricep la femei.

Blondul îl privește cu dezgust :

— Ești o ruină, nene, asta o știi și dumneata. Ce fel de exemplu poți să fii ? ! Vai de capul dumitale, nene. Doar mi-ai povestit singur cum îți chiorăie mațele la lecțiile particulare. N-aș vrea s-ajung în așa hal.

Căruntul și-a golit paharul, se reazămă cu pelerina lui de speteaza scaunului de metal, clipește privindu-l un moment cu dușmănie pe tînăr, apoi pufnește, rîde convulsiv.

— Nuu, un exemplu nu, aici ai dreptate. Nici n-am avut vreodată pretenția. Nu-s un exemplu pentru dumneata. Țînțarul, ia-n privește-l, depinde de punctul de vedere. Dacă se vîră sub microscop, țînțarul își închipuie că e armăsar. De-ar veni țînțarul în fața ocheanului meu. Și cine ești dumneata, domnule, domnule Georg ? Ia să mi te prezinți : Domnul reprezentant în Berlin al firmei XY, secția încălțăminte. Ba zău, lasă bancurile. Să-mi povestești mie despre necazurile dumitale, hai s-o luăm literă cu literă : n ca netot, e ca epavă, epavă nenorocită, c, da, să zicem căzătură și așa mai departe. Iar dumneata, domnule, ai încurcat-o, ai încurcat-o, domnule, ai încurcat-o rău.

O tînără coboară din 99, Mariendorf, Lichtenrader Chaussee, Tempelhof, Hallesches Tor, biserica Sfînta Hedwiga, Rosenthaler Platz, Badstrasse, Seestrasse colţ cu Togostrasse, în nopţile de sîmbătă spre duminică circulaţie neîntreruptă între Uferstrasse şi Tempelhof, Friedrich-Karl-Strasse, la interval de 15 minute. E ora 8 seara, poartă sub braţ o mapă de note muzicale, şi-a ridicat gulerul din blăniţă de miel pînă la nas, se plimbă de colo, colo la colţul dintre Brunnenstrasse şi Weinbergsweg. Un bărbat în blană îi vorbeşte, ea tresare, traversează repede pe partea cealaltă, se opreşte sub felinarul înalt, ţine sub ochi colţul de peste drum. Apare acolo un domn mărunţel mai în vîrstă, cu ochelari de baga, ea e îndată lîngă el. Chicoteşte, pleacă împreună pe Brunnenstrasse în sus.

— Azi n-am voie să-ntîrzii acasă, zău, nu. De fapt, nici nu trebuia să vin, dar dacă nu mi-e îngăduit să telefonez.

— Nu, doar în mod excepţional, cînd nu se poate altfel. Se aude în birou. Asta, din grijă pentru tine, fetiţo.

— Păi da, mi-e frică să nu se afle cumva, sigur nu spuneţi nimănui ?

— Sigur.

— Papà, dacă aude, şi mama, o, Doamne !

Domnul mai în vîrstă o ţine satisfăcut de braţ.

— Nu află nimeni. Nu suflu o vorbă nimănui. Ai exersat bine la ora de muzică ?

— Chopin. Cînt nocturnele. Vă place muzica ?

— Da, la nevoie.

— Aş vrea să vă cînt odată, dacă aş putea. Dar mi-e teamă de dumneavoastră.

— Ei, lasă.

— Zău, mi-e teamă mereu de dumneavoastră, puţin, nu mult. Nu, mult nu. Dar nu trebuie să mă tem, nu-i aşa ?

— Nici pic ! Ce vorbă-i asta ? Doar mă cunoşti de trei luni.

— De fapt, teamă nu-mi e decît de papà. Dacă iese să mă caute...

— Doar poţi şi tu, fetiţo, să te plimbi seara cîţiva paşi singură. Nu mai eşti un bebeluş.

— I-am și spus asta mamei.

— Ne ducem, tăntico, unde ne convine.

— Nu-mi mai spuneți tăntico. V-am spus chestia asta numai așa — în treacăt. Unde gonim astăzi așa ? La nouă trebuie să fiu acasă.

— Colea sus. Am și ajuns. Aici locuiește un prieten de-al meu. Putem urca nederanjați.

— Mi-e frică. Nu ne vede nimeni ? Luați-o înainte. Eu vin după, singură.

Sus își zîmbesc unul altuia. Ea stă într-un colț. El și-a scos paltonul și pălăria. Ea îl lasă să-i ia mapa de note și pălăria, pe urmă fuge la ușă, stinge lumina :

— Dar azi nu mult, am atît de puțin timp, trebuie să fug acasă, nu mă dezbrac. Să nu mă doară.

Franz Biberkopf pornește în căutare,
trebuie să cîștige bani, fără bani omul nu poate trăi.
Despre tîrgul de oale de la Frankfurt

Franz Biberkopf se așează cu prietenul său Meck la o masă, în jurul căreia luaseră loc mai mulți, numai bărbați, așteptînd începutul întrunirii. Meck spuse pe-un ton categoric :

— Nu te înscrii la Ajutorul de șomaj, Franz, nu te duci nici la fabrică, iar pe șantierele astea unde se sapă, e prea frig. Comerțul, ăsta-i cel mai bun. În Berlin sau la țară. Poți să alegi. Dar cîștigi o pîine.

Chelnerul strigă :

— Atenție, capetele la cutie !

Își băură berea. În clipa aceea, sus, deasupra lor, la primul etaj, răsunară pași, domnul Wünschel, administratorul, chema Salvarea, nevastă-sa leșinase.

Meck vorbi din nou :

— Ce-ți spui eu e adevărat, precum adevărat e că mă cheamă Gottlieb. Uită-te la oamenii ăștia. Cum arată. Și dacă par ei flămînzi. Și dacă nu-s oameni de treabă.

— Gottlieb, tu știi că-n privința cinstei, eu nu glumesc. Cu mîna pe inimă, e-o meserie cinstită, au ba ?

— Uită-te la oamenii ăştia, eu nu zic nimic. Lux a-ntîia. Uită-te la ăştia.

— O existenţă sigură, despre asta-i vorba, una sigură.

— E a mai sigură pe care poţi s-o ai. Bretele, ciorapi, şoşete, şorţuri, eventual baticuri. Cîştigul, după cum se cumpără.

Pe podium, un ins cocoşat vorbea despre tîrgul de la Frankfurt. Asupra plasamentului actual al tîrgului nu se poate atrage atenţia într-un mod destul de energic. Tîrgul este instalat pe un loc rău. Îndeosebi tîrgul de oale.

— Doamnelor şi domnilor, stimaţi colegi, cine a vizitat duminica trecută tîrgul de oale din Frankfurt va confirma cele spuse de mine, anume că aşa ceva nu poate să fie pe placul publicului.

Gottlieb îi dădu un ghiont lui Franz :

— Vorbeşte despre tîrgul de oale de la Frankfurt. Acolo n-ai să te duci.

— Nu-i nimic, e un om de treabă, ştie ce vrea.

— Cine a văzut cum arată Magazinplatz din Frankfurt, a doua oară nu se mai duce acolo. În privinţa asta nu încape nici o îndoială. A fost o mizerie, o mocirlă. Consiliul municipal din Frankfurt, trebuie s-o spun, a tot amînat lucrurile pînă cu trei zile înainte de termen. Şi-atunci a spus : pentru noi — Magazinplatz, nu Marktplatz, adică terenul unde se organizează Tîrgul cel mare, că întotdeauna. De ce ? Am să vă destăinuiesc eu motivul, stimaţi colegi : fiindcă tîrgul săptămînal se ţine pe Marktplatz, iar dacă mai veneam şi noi acolo, s-ar fi stingherit circulaţia. Asta-i ceva nemaiauzit din partea consiliului municipal din Frankfurt, o lovitură în plin obraz. Să dai aşa ceva drept motiv ! Patru jumătăţi de zi pe săptămînă se ţine tîrgul săptămînal, iar noi să nu avem acces ? De ce nu zarzavagiii şi brînzăresele ? De ce nu se construieşte la Frankfurt o hală ? Vînzătorii de fructe, zarzavaturi şi alte alimente sînt tot atît de rău trataţi de consiliul municipal ca şi noi. Cu toţii avem de suferit din cauza abuzurilor consiliului municipal. Dar acuma, gata ! Încasările pe Magazinplatz au fost reduse, egale cu zero, nici nu merita să ne ostenim. Pe ploaie şi în noroiul ăla n-a venit nimeni. Colegii care-au fost acolo n-au scos în cea mai mare parte nici măcar atîtea parale cît să achite camioa-

nele cu care să plece de la tîrg. Speze de transport pe calea ferată, chirie pentru gherete, taxa pentru pază, plata transportului pînă la piață, la sosire și de la piață, la plecare. Și aș mai vrea să declar și să aduc în modul cel mai clar la cunoștința întregii opinii publice că starea toaletelor din Frankfurt este de nedescris. Cine-a fost acolo ar avea multe de spus în privința asta. Asemenea condiții igienice sînt nedemne de un mare oraș, iar opinia publică trebuie să le înfiereze pe orice cale. Asemenea stări de lucruri nu-i pot atrage pe vizitatori la Frankfurt și-i prejudiciază pe comercianți. Și pe urmă, gheretele înguste, înghesuite una-n alta, ca sardelele.

După discuție, în care a fost atacat și comitetul, din cauza inactivității lui de pînă acum, s-a adoptat în unanimitate următoarea hotărîre :

„Comercianții care își desfac marfa la tîrguri au resimțit mutarea tîrgului pe Magazinplatz ca pe o grea lovitură. Încasările din vînzări obținute de comercianți au fost considerabil mai scăzute decît la tîrgurile anterioare. Magazinplatz este un teren absolut impropriu pentru instalarea unui tîrg, nefiind nici pe departe suficient pentru a cuprinde numărul de vizitatori, constituind de-a dreptul o rușine pentru orașul Frankfurt pe Oder în privința instalațiilor sanitare, abstracție făcînd de faptul că în caz de incendiu comercianții ar fi fost pierduți împreună cu bunurile lor. Participanții la adunare așteaptă de la consiliul municipal al orașului strămutarea tîrgului înapoi în Marktplatz, întrucît numai prin aceasta se poate asigura menținerea tîrgului. Totodată, participanții la adunare cer cu insistență reducerea chiriei pentru tonete, deoarece, în condițiile date, nu sînt nici pe departe în măsură de a face față îndatoririlor lor, astfel că ar deveni o povară pentru asistența socială a orașului“.

Biberkopf fu atras irezistibil de vorbitor.

— Meck, ăsta-i orator, nu glumă, un om ca făcut să pună lucrurile la cale pe lumea asta.

— Vîră-te-n el, poate pică și pentru tine ceva.

— Nu poți să știi, Gottlieb. Doar ți-am spus cum m-au scos din impas evreii ăia. O luasem razna prin curți și cîntam *De strajă la Rin*, așa eram de buimac. Cei doi evrei

m-au pescuit și mi-au istorisit povești. Și vorbele-s bune, Gottlieb, și ceea ce spune un om poate fi de folos.

— Povestea polonezului ăluia, a lui Stefan. Franz, băiete, tu ai sticleți în cap.

Franz ridică din umeri :

— Sticleți, pe naiba, Gottlieb, pune-te-n locul meu și pe urmă să vorbești. Omu-ăla de colo sus, mărunțelu' cu cocoașă, e strașnic, ți-o spun, un om clasa-ntîi.

— Ei, dinspre partea mea. Mai bine te-ai îngriji de-un comerț oarecare, Franz.

— O s-o facem, le facem pe toate, rînd pe rînd. Eu nu vorbesc împotriva comerțului.

Își deschise drum pînă la cocoșat. Îl rugă respectuos să-i dea o informație.

— Ce doriți ?

— V-aș ruga, o informație.

— Nu mai sînt discuții. S-au terminat, acuma, gata. Sîntem sătui pîn-aici. Cocoșatul era mînios. În definitiv ce vreți ?

— Eu... S-a vorbit aici mult despre tîrgul de la Frankfurt, iar dumneavoastră ați fost grozav, clasa-ntîi, domnule. Asta vream să vă spun, așa, de la mine. Sînt cu totul de părerea dumneavoastră.

— Mă bucur, colega. Cu cine am onoarea ?

— Franz Biberkopf. Mi-a făcut plăcere să vă ascult, ați fost la înălțime, le-ați zis-o bine ălora din Frankfurt.

— Consiliului municipal.

— Strașnic. I-ați tras un perdaf fain. Nu mai pot să zică nici cîrc. A doua oară nu-i mai alege nimeni.

Mărunțelul își strînse hîrtiile, coborî de pe podium în sala plină de fum :

— Bine, colega, foarte bine.

Franz radia, se ținu respectuos după el.

— Mai doriți vreo informație ? Sînteți membru în Uniune ?

— Nu, regret foarte mult.

— Puteți deveni îndată. Poftiți cu mine la masa noastră.

Franz luă loc la masa prezidiului, jos, în sală, între capete congestionate, bău, închină, i se puse în mînă o legitimație. Cotizația o făgădui pentru următoarea zi-ntîi.

Cîteva strîngeri de mînă.

De departe îi făcu semn cu ţidula lui Mack :

— Acuma-s membru. Sînt membru al Grupei de est din Berlin. Uite, citeşte, aici scrie : Grupa de est din Berlin, Uniunea naţională, şi mai departe : a comercianţilor ambulanţi din Germania. Fainã treabă, ce mai.

— Şi ce eşti tu, comerciant de mărfuri textile ? Aici scrie : mărfuri textile. De cînd, Franz ? Care-s mărfurile tale textile ?

— Eu n-am zis deloc mărfuri textile. Am zis ciorapi şi şorţuri. El a rămas la mărfuri textile. Nu-i nici un bai. Plătesc abia de la zi-ntîi.

— Măi omule, dar dacă ai să faci negustorie cu mărfuri de porţelan sau cu vase de bucătărie sau poate cu vite, ca domnii de-aici ; domnilor, nu-i o aiureală ca omul ăsta să ia o legitimaţie de membru pentru mărfuri textile, iar el să vîndă vite ?

— Pentru negoţul cu vite, nu l-aş sfătui. Vitele n-au căutare. Faceţi comerţ cu animale mici.

— Dar el nu face comerţ cu nimic. De fapt, domnilor, el doar se-nvîrte pe-aici şi are de gînd să facă. Îi puteţi spune chiar — păi da, Franz — să vîndă capcane pentru şoareci şi capcte de ghips.

— La o nevoie, Gottlieb, dacă-ţi scoţi pîinea, chiar curse pentru şoareci, nu, în treaba asta fac prea multă concurenţă droghiştii cu otrăvurile lor, dar capete de ghips : de ce să nu duci prin orăşele capete de ghips ?

— Ei, vedeţi, ia legitimaţie pentru şorţuri şi se duce cu capete de ghips.

— Gottlieb, n-o lua chiar aşa — domnilor, aveţi dreptate. Dar, Meck, nu suci lucrurile în felul ăsta. Un lucru trebuie să-l lămureşti cum se cuvine, să-l pui în lumina adevărată, cum a făcut-o mărunţelul ăla cocoşat cu chestia aia despre Frankfurt, pe care tu nici n-ai ascultat-o.

— Fiindcă eu cu Frankfurtul n-am nici în clin, nici în mînecă, şi nici dumnealor.

— Bine, Gottlieb, fie şi-aşa, domnilor, ăsta nu-i un reproş, numai că eu, cu umila mea persoană, am ascultat şi-a fost frumos cum le-a luminat pe toate, liniştit, dar cu putere, cu toate că omul are voce slabă şi e şi slab de piept, toate în bună rînduială, pe urmă şi rezoluţia,

fiecare punct clar și precis, faină treabă, e un cap, ce mai, a vorbit pînă și despre toalete, care nu le-au plăcut. Eu am avut o chestie cu niște evrei, tu știi, Gottlieb. Eram complet aiurit, domnilor, și niște evrei m-au ajutat, istorisindu-mi povești. Mi-au vorbit, sînt oameni cumsecade, nici nu mă cunoșteau, și pe urmă mi-au povestit despre un polonez sau mai știu eu ce, nu era decît o poveste, dar a picat foarte bine, a fost plină de învățăminte pentru mine în situația în care mă găseam. Aș zice : poate că și coniacul ar fi fost nimerit. Da' poți să știi ? După aia m-am pus din nou zdravăn pe picioare.

Unul dintre negustorii de vite pufăi din țigară și rînji :

— Probabil că-ți căzuse o cărămidă-n cap.

— Fără glumă, domnilor. La o adică, aveți dreptate. Chiar că-mi căzuse o cărămidă-n cap. Orișicui i se poate-ntîmpla să-i plouă spărturi de cărămidă-n cap și să i se moaie picioarele. Orișicine poate s-o sfeclească. Și ce faci dacă ți s-au tăiat genunchii ? O iei razna pe străzi, Brunnenstrasse, Rosenthaler Tor, Alex. Ți se poate-ntîmpla să umbli așa hai-hui și să nu poți măcar să citești numele străzilor de pe placă. Pe mine m-au ajutat niște oameni deștepți, mi-au vorbit și mi-au povestit, oameni cu devlă, și de-aia, vedeți : nu trebuie să te bizui pe parale sau pe coniac sau pe nenorocita aia de cotizație. Principalu' e să ai cap, și să te folosești de el, și să știi ce s-a-ntîmplat cu un om, nu să-i dai numaidecît cu piciorul-n fund. Dacă-i vorbești omului, l-ai scăpat de jumătate din necaz. Așa e, domnilor. Asta-i părerea mea.

— Pe chestia asta să ciocnim un pahar, dom'ne, vreau să zic : dom'ne coleg. Trăiască Uniunea noastră.

— Trăiască Uniunea, noroc, domnilor ! Noroc, Gottlieb !

Gottlieb rîdea să se strîmbe :

— Măi omule, mai rămîne-o-ntrebare : de unde-ai să plătești tu cotizația la zi-ntîi ce vine ?

— Și pe urmă să mai vezi dumneata, tinere coleg, acuma cînd ai o legitimație de membru al Uniunii noastre, să mai vezi și ca Uniunea să te-ajute să cîștigi cum se cuvine.

Negustorii de vite rîdeau pe-ntrecute cu Gottlieb. Unul dintre ei :

— Du-te dumneata cu ţidula la Meiningen, săptămîna viitoare e tîrg. Eu am să m-aşez pe latura dreaptă, dumneata pe partea ailaltă, pe stînga, ş-am să trag cu ochiul, să văz cum îţi merge deverul. Ia închipuie-ţi, Albert, dînsul are ţidula şi e membru al Uniunii şi stă în dugheana lui. La mine se strigă : „Cîrnaţi vienezi afumaţi, lebăr de Meiningen“, iar el urlă peste drum : „Lume, lume, n-am mai fost p-aici, sînt membru al Uniunii, marea senzaţie a tîrgului din Meiningen !“ Şi lumea dă năvală. Măi vere, mare nătărău`mai eşti !

Cei de faţă dau cu pumnul în masă. Biberkopf dă şi el. Îşi vîră cu grijă hîrtia în buzunarul de la piept :

— Cînd cineva pleacă la drum lung, trebuie mai întîi să-şi puie pingele la ghete. Eu n-am spus nicicum că am să fac afaceri mari. Dar nici căzut în cap nu sînt.

Se ridicară.

Pe stradă, Meck se angajă într-o discuţie aprinsă cu cei doi negustori de vite. Aceştia îşi expuneau punctul de vedere într-un litigiu pe care-l avusese unul dintre ei. Anume, făcuse comerţ cu vite în provincie, dar el nu avea autorizaţie decît pentru comerţul în Berlin. Un concurent dăduse peste el într-un sat şi-l reclamase la jandarmi. Cei doi negustori, care călătoreau împreună, o aduseseră însă bine din condei : pîrîtul declară în faţa instanţei că el nu fusese decît însoţitorul celuilalt şi că făcuse toată treaba numai din însărcinarea aceluia.

— Nu plătim o para, spuseră negustorii de vite. Jurăm. Acuma, la judecătorie se jură. El jură că n-a fost decît însoţitorul meu, şi chiar a şi fost adesea, jurăm că-i aşa, şi cu asta, basta.

Meck îşi ieşi din pepeni, îi înşfăcă de paltoane pe cei doi negustori de vite :

— Frumoasă treabă, sînteţi ţicniţi, nişte capete seci. Găsiţi că merită să juraţi într-o chestie tîmpită ca asta, ca să faceţi pe placul unui fluieră-vînt, pentru ca abia aşa să vă tragă pe sfoară. Asta e ceva ce-ar trebui să se dea la gazetă, să se vadă că justiţia sprijină o asemenea treabă, asta nu mai e ordine, domnilor cu monoclu. Dar acum vorbim despre drept.

Al doilea negustor de vite o ţinu pe-a lui :

— Eu jur, şi ce-i cu asta ? Să dăm parale, trei instanţe, iar vagabondul să facă haz ? Un pizmaş. Pentru mine contează să meargă mai departe afacerile.

Meck se lovi cu palma peste frunte :

— Neamţ netot, locul tău e-n rahatul în care te afli.

Se despărţiră de negustorii de vite, Franz îl luă pe Meck de braţ, hoinăriră singuri pe Brunnenstrasse. Meck ameninţă cu pumnul în urma negustorilor de vite :

— Ce secături ! Aştia ne au pe conştiinţă. Pe toţi, tot poporul îl au pe conştiinţă.

— Ce spui tu, Gottlieb ?

— Niște zdrenţe sînt ăştia, în loc să arate justiţiei pumnul, niște zdrenţe, poporul întreg, negustorii, muncitorii, toţi o apă.

Deodată, Meck se opri locului şi se proţăpi în faţa lui Franz :

— Franz, trebuie să stăm odată de vorbă. Altminteri nu mai putem fi prieteni. În nici un caz.

— Ei, dă-i drumul.

— Franz, trebuie să ştiu cine eşti. Uită-te-n ochii mei. Spune-mi acum cinstit şi pe cuvînt, tu ai mîncat papară la Tegel, ştii ce e drept şi justiţie. Dreptul trebuie să rămînă drept.

— E-adevărat, Gottlieb.

— Aşadar, Franz, cu mîna pe inimă : Ce gogoşi ţi-au înşirat ăia acolo ?

— Fii liniştit. Poţi să mă crezi : dacă eşti obişnuit să te iei în coarne, acolo trebuie s-o laşi mai moale. La noi ne-au citit cărţi şi ne-au învăţat stenografia, pe urmă am mai jucat şah, am jucat şi eu.

— Ştii şi să joci şah ?

— Ei, o să bătem mai departe cărţile la scatul nostru, Gottlieb. Aşadar, te-nvîrţi pe-acolo, prea multă minte n-ai ca să-ţi baţi capul cu gîndurile, noi ăştia, muncitorii din transporturi, sîntem mai tari în muşchi şi-n ciolane, apoi într-o zi îţi spui : Pe naiba, nu te-ncîrdi cu alţii, mergi pe drumul tău. Mîinile jos de pe oameni. Ce ne pasă unora ca noi de justiţie şi poliţie şi politică ? Aveam acolo, la Tegel, un comunist, era mai gros ca mine, fusese amestecat în nouăşpe în tulburările din Berlin. [2] De prins nu l-au prins, pe urmă îi venise mintea la cap, cunoscuse o vă-

duvă şi se-ntovărăşise cu ea în afaceri. Băiat isteţ, precum vezi.

— Şi cum a ajuns acolo la voi ?

— A-ncercat cică să facă speculă. Acolo, la zdup, eram întotdeauna solidari unul cu altul, iar cine umbla cu pîra, putea să se aştepte la o chelfăneală. Dar mai bine să n-ai cu alţii nici în clin, nici în mînecă. E sinucidere curată. Să laşi lucrurile în voia lor. Să rămîi om cumsecade şi să-ţi vezi de-ale tale. Asta-i ce-am eu de spus.

— Aşa, replică Meck, privindu-l cu răceală. De ăilalţi să ne doară-n cot, asta-i o laşitate din partea ta, de-aia ne ducem cu toţii de rîpă.

— Chiar că mă doare-n cot, ce-mi pasă mie de ei ?

— Franz, eşti o cîrpă, m-am lămurit definitiv. Chestia asta o să-ţi iasă pe nas, Franz.

Franz Biberkopf se plimbă pe Invalidenstrasse la vale, îl însoţeşte noua lui prietenă, poloneza Lina. La colţul cu Chausseestrasse e o tarabă cu ziare în gangul unei case, cîţiva inşi stau acolo şi flecăresc.

— Hei, nu staţionaţi aici.

— Doar avem voie să ne uităm la poze.

— Cumpăraţi mai bine. Nu blocaţi trecerea.

— Gogomane !

Suplimente turistice. Cînd în Nordul nostru rece a sosit vremea rea dintre zilele de iarnă cu zăpadă sclipitoare şi verdeaţa întîiului de mai, sîntem atraşi — un imbold vechi de milenii — către Sudul însorit de dincolo de Alpi, către Italia. Cine este atît de fericit să poată da urmare acestui imbold la drumeţie...

— Nu te mînia aşa pe oameni. Ia te uită ce s-a mai sălbăticit lumea : un individ se năpusteşte asupra unei fete în trenul urban şi-o bate de-o lasă pe jumătate moartă pentru cincizeci de mărci.

— Pentru atîta, aş face-o şi eu.

— Cum ?

— Păi ştii dumneata ce-s alea cin'zeci de mărci ?! Pentru unii ca noi sînt o groază de bani, o avere, domn'e. Dacă ai şti ce-s alea cin'zeci de mărci, aş mai sta de vorbă cu dumneata.

Cuvîntare fatalistă a cancelarului Reichului Marx[9]: Ceea ce trebuie să vină depinde, după concepţia mea asupra lumii, de providenţa divină, care are anumite intenţii cu fiecare popor. Opera omenească este, în raport de aceasta, doar o cîrpăceală. Noi nu putem decît să muncim după puterile noastre, fără întrerupere, corespunzător convingerilor noastre, aşa voi face şi eu, îndeplinindu-mi cu fidelitate şi în mod onorabil funcţia pe care o preţiau. Închei, preastimaţi domni, cu cele mai bune urări pentru o muncă încununată de succes în activitatea dumneavoastră grea şi gata de sacrificiu, spre binele frumoasei Bavarii. Noroc bun în ostenelile dumneavoastră viitoare. Trăiește astfel, încit, murind, vă urez poftă bună.

— Ei, ai terminat de citit, domnule ?

— Cum adică ?

— Vrei poate să-ţi dau jos ziarul din cîrlig ? Deunăzi a venit un domn care mi-a cerut un scaun, ca să poată citi mai comod.

— Doar îţi agăţi ilustratele aici afară ca să...

— Ce vreau să fac eu cu ilustratele mele, asta-i treaba mea. Nu dumneata îmi plăteşti taraba. Şi n-am nevoie în faţa tarabei de nişte gură-cască care citesc pe daiboj şi-mi alungă clienţii.

S-a cărat, mai bine s-ar duce să-şi lustruiască cizmele, trebuie să fie din ăia care-şi petrec nopţile în azilul de pe Fröbelstrasse, acuma se urcă-n tramvai. Cu siguranţă că are un bilet fals sau unul ridicat de pe jos ; încearcă şi el. Dacă-l prinde, zice că l-a pierdut pe ăl bun. Mereu gură-cască de-ăştia, au şi apărut alţi doi. Am să-mi fac un grilaj în faţă. Hai să-mi iau gustarea.

Franz Biberkopf, cu pălărie tare, se-apropie sprinten la braţ cu durdulia poloneză Lina.

— Lina, ochii la dreapta, priveşte în gangul casei. Vremea asta nu e pentru şomeri. Hai să ne uităm la poze. Frumoase poze, dar trage aici. Prietene, ia spune, cum merge treaba ? Aici îngheţi bocnă.

— Păi da, nu-i ca la baia centrală.

— Lina, ţi-ar plăcea să stai într-o chestie de-asta ?

— Haide, nu-l vezi ce scîrbos rînjeşte ?

— Domnișoară, mă gîndesc doar că le-ar fi pe plac oamenilor ca o persoană ca dumneata să stea aici în gangul imobilului și să vîndă ziare. Serviți de mîini delicate.

Rafale de vînt, ziarele saltă-n cîrlige.

— Prietene, ar trebui să-ți pui aici afară un paravan.

— Ca să nu mai vază nimeni nimic.

— Atunci pune un geam.

— Haide, Franz.

— Ei, mai așteaptă un moment. O clipită. Omul ăsta stă aici ore-n șir și nu-l mai doboară vîntul. Nu trebuie să fii atît de răsfățată, Lina.

— Nu de-aia, ci fiindcă rînjește mereu.

— Așa-i expresia feței mele, trăsăturile mele, domnișoară. N-am nici o vină.

— Rînjește mereu, auzi tu, Lina, bietul om ! Franz își dădu pălăria pe ceafă, îl privi în față pe vînzătorul de ziare, izbucni în rîs, cu mîna Linei în mîna lui. N-are nici o vină, Lina. Așa e el de la sînul mamei. Știi tu, prietene, ce mutră faci, cînd rînjești ? Nu, nu așa, cînd rînjești ca mai-nainte. Tu știi, Lina ? Ca un copil care șade la țîța mamei și s-a acrit laptele.

— La mine nu-i cazul. Pe mine m-au hrănit cu biberonul.

— Mofturi vechi.

— Ia zi, prietene, ce se cîștigă la o afăcere ca asta ?

— *Rote Fahne*, mersi. Lasă omul să treacă, nene. Feărește capul, o ladă.

— Rău mai stai aici, în înghesuială.

Lina îl smulse de-acolo, o porniră legănîndu-se în jos, spre Oranienburger Tor.

— Asta ar fi ceva pentru mine. Eu nu îngheț așa de ușor. Doar să stau așa, ca altădată, s-aștept într-un gang.

După două zile, vremea s-a mai încălzit, Franz și-a vîndut paltonul, poartă lenjerie de corp mai groasă, pe care a avut-o Lina de undeva, stă în Rosenthaler Platz în fața magazinului de confecții Fabisch și Co., croitorie de lux bărbătească după măsură, execuția de calitate și prețurile reduse sînt caracteristicile produselor noastre. Franz strigă, făcînd reclamă pentru cravatele cu elastic :

— De ce domnul elegant din partea de apus a oraşului poartă cravată, iar proletarul, nu ? Doamnelor şi domnilor, apropiaţi-vă, domnişoară, şi dumneata, cu logodnicul dumitale, pentru tineri intrarea e permisă, pentru tineri intrarea e gratis. De ce nu poartă proletarul cravate ? Fiindcă nu poate să le lege. De aceea trebuie să-şi cumpere o cravată cu elastic, dar după ce-a cumpărat-o vede că e de proastă calitate şi n-o poate folosi. Asta-i înşelătorie curată, asta amărăşte poporul, asta împinge Germania şi mai adînc în mizeria în care se află. Dar de ce nu se poartă, de exemplu, papioanele alea mari gata legate ? Pentru că omul nu vrea să-şi pună la gît o morişcă de vînt. Asta n-o vrea nici un bărbat şi nici o femeie, n-o vrea nici chiar un sugaci, dacă l-am întreba şi ar putea să răspundă. Nu rîdeţi, doamnelor şi domnilor, nu e de rîs, căci ce ştim noi ce se petrece într-un dulce creieraş de copil ? Ah, Dumnezeu drăguţule, căpşorul cel scump, aşa un căpşor micuţ, şi perişorul, nu-i aşa, ce frumoase-s, dar trebuie plătită pensia alimentară, iar în asta nu-i nimic de rîs, asta te duce la mizerie. Cumpăraţi astfel dè cravate la Tietz sau Wertheim sau, dacă nu vreţi să cumpăraţi de la evrei, la altcineva. Eu sînt arian. Franz îşi scoate pălăria, ridicînd-o sus, păr blond, urechi roşii clăpăuge, ochi bulbucaţi, veseli. Marile magazine n-au nici un motiv să mă pună să le fac reclamă, ele pot să existe şi fără mine. Cumpăraţi cravate ca astea cum am eu aici şi pe urmă gîndiţi-vă cum o să vi le puneţi mîine.

Doamnelor şi domnilor, cine are astăzi timp să-şi înnoade de dimineaţă o cravată şi n-ar fi mai bucuros să doarmă cîteva minute în plus ? Avem cu toţii nevoie de mai mult somn, fiindcă trebuie să muncim mult şi cîştigăm puţin. O cravată ca asta vă face somnul mai uşor. Ea face concurenţă farmaciilor, pentru că cine cumpără o cravată cu elastic cum am eu aici n-are nevoie de otrăvurile alea pentru somn, nici de băutură ca s-adoarmă, nici de mai ştiu eu ce. Doarme nelegănat ca un prunc la sînul mamei, fiindcă ştie : mîine dimineaţă, nici o încurcătură ; ceea ce-i trebuie se află colea pe scrin de-a gata şi n-are altceva de făcut decît să şi-o vîre sub guler. Vă daţi paralele pe orice fleacuri. Anu' trecut v-aţi dus la Kro-

kodil, s-o vedeţi pe Ganofim, în faţă se serveau cîrnăciori fierbinţi, în spate Jolly stătea întins pe burtă într-o ladă de sticlă, fără nimic de-ale gurii. Asta aţi văzut cu toţii — apropiaţi-vă mai mult, ca să-mi cruţ vocea, deocamdată nu mi-am asigurat-o, fiindcă încă n-am făcut safteaua — aţi văzut cu toţii cum sta Jolly întins pe burtă. Dar cum îi vîrau pe ascuns ciocolată, asta n-aţi văzut-o. Aici la mine cumpăraţi marfă cinstită, ce vă ofer eu nu-i celuloid, e cauciuc presat, o bucată două de pfenigi, trei bucăţi, cin'zeci.

Urcă sus de pe caldarîm, tinere, altminteri te calcă vreo maşină, şi cine mătură după aia gunoiul ? Am să vă explic îndată cum se leagă o cravată, e simplu ca bună ziua. O să-nţelegeţi numaidecît. Luaţi din partea asta treizeci pînă la treizeci şi cinci de centimetri, pe urmă legaţi cravata, dar nu aşa. Aşa arată ca o ploşniţă strivită pe perete, exact ca o ploşniţă, un domn elegant nu poartă aşa ceva. Cumpăraţi deci cravata mea cu elastic. Trebuie să economisim timpul. Timpul e bani. Romantismul s-a dus şi n-o să se mai întoarcă niciodată, de asta putem fi siguri cu toţii astăzi. Doar nu puteţi să vă legaţi pe-ndelete în fiecare zi la gît o cravată ca un furtun de la instalaţia de gaze, aveţi nevoie de o cravată gata înnodată şi solidă. Ia uitaţi-vă colea, asta-i cadoul dumneavoastră de Crăciun, asta-i pe gustul dumneavoastră, doamnelor şi domnilor, asta-i spre binele dumneavoastră. Dacă planul Dawes [4] v-a mai lăsat ceva, apoi nu mai e decît capul de sub pălărie, iar capul nu vă poate spune altceva decît : asta-i de tinc, cumpăr-o şi du-o acasă, are să-ţi aline viaţa.

Doamnelor şi domnilor, avem nevoie de alinare, după cum ne e felul, iar dacă sîntem proşti, o căutăm în crîşmă. Cine e deştept nu face aşa ceva, ca să nu-şi golească punga de parale, şi-apoi e strigător la cer ce rachiu prost vînd astăzi cîrciumarii, iar cel bun e scump. De-aia cumpăraţi o cravată ca asta, cu o bandă de elastic mai îngustă sau cu una mai lată, cum poartă la încălţări fanţii cînd ies la plimbare. Trageţi de-aici şi apúcaţi de capătul ălălalt. Un neamţ adevărat cumpără numai marfă bună, pe care o găsiţi aici la mine.

Dar asta nu-l satisface pe Franz Biberkopf. Ochii lui umblă. Împreună cu drăgălașa și șleampăta Lina observă viața străzii între Alex și Rosenthaler Platz și se hotărăște să facă negoț cu ziare. De ce ? I s-a spus că Lina poate să-l ajute și că e o treabă nimerită pentru el. Stînga, dreapta, tot mereu, ne rotim că nu e greu.

— Lina, eu nu pot să țin cuvîntări, nu-s un orator popular. Cînd strig, oamenii mă-nțeleg, dar nu asta-i ce trebuie. Știi tu ce-i aia spirit ?

— Țț ! cască Lina ochii la el, așteptînd s-o lămurească.

— Uită-te la tinerii ăștia de pe Alex și de-aici, nici unul n-are spirit. Nici ăia cu dughene ori cu cărucioare, cu toții-s egali cu zero. Dibaci sînt ei, băieți șmecheri, flăcăi zdraveni, nu-i nevoie să mi-o spui. Dar ia închipuie-ți un orator în Reichstag, un Bismarck sau Bebel, ăștia de azi, vai de ei, ăia aveau spirit [5]. Spirit înseamnă să ai cap, nu doar așa, o tidvă. Pe toți ăștia cu tărtăcuța lor seacă nu dau o para. Orator, ce-nseamnă un orator !

— Păi tu ești, Franz.

— Mie-mi spui, eu și orator ! Știi tu cine-a fost orator ? Ei, n-ai să mă crezi : proprietăreasa ta.

— Madam Schwenk ?

— Aș, aia dinainte, de unde ți-am luat lucrurile, de pe Karlstrasse.

— Aia-i bună de circ. Cu aia nu-i bine să ai a face.

Franz se-apleacă tainic spre Lina :

— Aia era o oratoare cum scrie la carte.

— Nici pomeneală. Vine la mine-n odaie, unde eu mă aflu încă-n pat și vrea să-mi scoată geamantanul, pentru o lună.

— Bine, Lina, totuși ascultă, sigur, n-a fost frumos din partea ei. Da' cînd am venit eu acolo sus și am întrebat-o ce-i cu geamantanul, ea a dat drumu' la moriște.

— Tîmpeniile ei le știu eu. Nu le-am auzit prima dată. Franz, de una ca asta nu trebuie să te lași dus cu preșul.

— I-a dat drumu', Lina, îți spun. Cu paragrafe și codul civil, și cum a stors o pensie pentru răposatu' bătrîn-su, babalîcul care-a murit lovit de dambla, ceea ce

n-are nimic a face cu războiul. De cînd are-a face damblaua cu războiul ? Ea singură spunea asta. Dar a reuşit, cu capul ei. Are spirit, grasa. Orice vrea, reuşeşte, asta-i mai mult decît să cîştigi cîţiva pfenigi. Aşa arăţi ce eşti. Aşa ieşi la liman. Măi, femeie, am rămas trăsnit.

— Te mai duci şi-acu sus la ea ?

Franz face semn cu amîndouă mîinile :

— Ia urcă tu, Lina. Să zicem că vrei să iei un cufăr, eşti acolo la unşpe punct, la douăşpe ai o treabă undeva, dar la unu fără un sfert încă n-ai plecat. Ea vorbeşte, turuie mereu, iar cufărul încă nu l-ai căpătat şi poate că pînă la urmă ai să pleci fără el. Aia ştie să vorbească.

Franz rămîne pe gînduri, aplecat peste scîndura mesei, mîzgăleşte ceva cu degetul muiat într-o băltoacă de bere :

— Am să mă prezint undeva şi am să fac comerţ cu ziare. Asta e o treabă bună.

Ea rămîne fără grai şi uşor jignită. Franz face ce vrea el. Într-o zi, la amiază, se află în Rosenthaler Platz, ea îi aduce sandvişuri, la douăsprezece el o ia din loc, îi vîră ei sub braţ cutia cu stativul şi geamantanul de carton şi se duce să culeagă informaţii despre ziare.

Mai întîi în Hackescher Markt, înainte de Oranienstrasse, un om mai în vîrstă îi recomandă să se ocupe de educaţia sexuală. Se practică acum pe o scară foarte largă şi merge foarte bine.

— Ce e aia educaţia sexuală ? întreabă Franz şi nu-i prea place.

Omul cu părul alb îi arată publicaţiile prinse în cîrlige :

— Uită-te, na, şi n-ai să mai întrebi.

— Astea-s nişte pipiţe goale, pictate.

— Altfel n-am.

Pufăie în tăcere din ţigări unul lîngă altul. Franz stă, se zgîieşte la poze de sus şi de jos, suflă fumul în aer, omul se uită altundeva. Franz îl priveşte-n ochi :

— Ia zi, nene, fetele astea de-aici şi poze de felul ăsta îţi plac ? Veselă viaţă ! Uite colea e zugrăvită o fată goală cu o pisicuţă. Ce-o fi căutînd asta cu pisicuţa pe-o scară ? Ai dracului pişicheri. Te deranjez, nene ?

Omul pufăie resemnat pe scăunelul lui pliant, pe gînduri : sînt măgari de-ăştia, înalţi cît o prăjină, ca nişte adevărate cămile, care umblă de colo, colo prin Hakkescher Markt ziua-n amiaza mare, se proţăpesc în faţa cîte unuia, care are ghinionul ăsta, şi-l plictisesc cu palavrele. Cum omul cu părul alb trece, Franz trage din cîrlige cîteva broşuri.

— Îmi dai voie, nene. Cum îi zice ăsteia : *Figaro*. Şi ăsteia : *Căsătoria*. Iar asta-i *Căsnicia ideală*. Aici, altceva decît căsătoria : *Dragostea femeilor*. Să le ai pe toate astea în parte. Te poţi informa în regulă. Numai bani să nu-ţi lipsească, îs aı naibii de scumpe. Şi mai e o chichiţă.

— Aş vrea să ştiu ce chichiţă poate să fie. Toate astea-s lucruri permise. Nu e nimic interzis. Pentru tot ce vînd am aprobare, aşa că nu mai e aici nici o chichiţă. Nu mă bag eu în treburi necurate.

— O fi, dar eu ţi-oi spune că să te uiţi la poze e o aiureală. Am simţit-o pe pielea mea. Chestia asta îl strică pe-un om, păi da, îl perverteşte. Începi cu zgîitul la poze, iar după aia, cînd îţi vine cheful, stai aşa şi nu mai merge cum e firesc.

— Nu-nţeleg ce vrei să spui. Şi nu-mi mai scuipa pe broşuri, costă parale multe, şi nu-mi freca atîta coperţile. Citeşte colea : *Celibatarii*. Există de toate ; pentru fiecare o publicaţie specială.

— Celibatari, cum să nu fie şi de-ăştia ?! Nici eu nu-s însurat cu poloneza Lina.

— Ei, vezi, uite ce scrie aici şi spune dacă nu-i adevărat, asta aşa, doar ca un exemplu : „Dorinţa de a reglementa printr-un contract viaţa sexuală a celor doi soţi, de a decreta în această privinţă îndatoriri conjugale, precum prescrie legea, înseamnă cea mai dezgustătoare şi cea mai degradantă sclavie ce se poate imagina.“ Ei ?

— Cum adică ?

— Spune, e-aşa sau nu ?

— La mine nu-i cazul. O femeie, să ceri aşa ceva cuiva, ia te uită, e cu putinţă una ca asta ? Există astfel de lucruri ?

— Citeşte şi-ai să vezi.

— Ce chestie ! Să vină la mine cu de-alde astea. Franz reciteşte uluit fraza, apoi izbucneşte şi-i arată omului cu

păr alb : Ei, uite mai departe : „Voi da în acest sens un exemplu din opera lui d'Annunzio, *Plăcerea*[6]“, fii atent, d'Annunzio e numele porcului, un spaniol sau italian sau american. Aici e vorba de un bărbat a cărui minte e atît de plină de gîndurile la o fostă iubită a lui, încît într-o noapte de amor cu o femeie care-i slujeşte ca erzaţ îi scapă fără să vrea numele adevăratei iubite. I-auzi, bate de unu. Nuu, nene, cu chestii de-astea nu vreau să am a face.

— Mai întîi unde scrie asta, arată-mi.

— Colea. Îi slujeşte ca erzaţ. Năut în loc de cafea. Napi în loc de mîncare adevărată. Ai mai auzit aşa ceva, o femeie, o fată slujeşte ca erzaţ ! Se culcă cu alta, fiindcă n-o are pe-a lui, iar aia nouă bagă de seamă şi-nghite, nu zice nici pîs ? Şi spaniolul ăsta dă aşa ceva la tipar. Dac-aş fi zeţar, n-aş tipări una ca asta.

— Las-o baltă, omule. Doar nu-ţi închipui tu că-n înghesuiala asta de pe Hackescher Markt poţi să-nţelegi cu bucăţica ta de minte ce vrea să spună un scriitor adevărat, şi pe deasupra un spaniol sau italian.

Franz citeşte mai departe :

— „Un mare gol şi o mare tăcere îi cuprinseră atunci sufletul.“ Îţi vine să te caţeri pe pereţi. Să-mi explice mie careva chestia asta. Fie el de unde-o fi. De cînd gol şi tăcere ? În privinţa asta, am şi eu ceva de spus, iar fetele n-or fi pe-acolo altfel decît peste tot. Am avut şi eu odată una, şi fata a băgat de seamă ceva, o adresă în carnetul meu de notiţe, şi ce crezi : bagă de seamă şi tace ? S-ar zice că nu prea te pricepi la muieri, nene. S-o fi auzit pe aia. A răsunat şi-a zbîrnîit toată casa. Aşa s-a pornit să urle. Nici n-am reuşit să-i explic despre ce-i vorba. Aia a ţinut-o tot aşa, de parcă era trasă-n ţeapă. S-a adunat lumea. Am fost bucuros, cînd m-am văzut afară.

— Măi omule, tu nu ţii seama de două lucruri.

— Care lucruri ?

— Cînd cineva ia în mînă de la mine o tipăritură de-astea, o cumpără, pleacă acasă cu ea. Chiar de-o scrie în ea cine ştie ce trăsnăi, n-are nici o importanţă, pe oameni îi interesează numai pozele. Clipind din ochiul stîng, Franz îşi exprimă dezacordul. Şi pe urmă avem aici *Dragostea femeilor* şi *Prietenia*, iar astea nu se ţin de palavre, astea luptă. Pentru drepturile omului, firește.

— Păi ce le lipseşte ălora ?
— Paragraful 175, dacă încă nu ştii.

Chiar astăzi e o conferinţă pe Lindsberger Strasse, Alexanderpalais, acolo Franz ar putea să audă cîte ceva despre nedreptăţile pe care le suferă în fiecare zi un milion de oameni din Germania. Să ţi se facă părul măciucă, nu alta. Omul îi mai vîrî sub braţ un vraf de ziare vechi. Franz oftă, se uită la pachetul de ziare din braţe ; da, va veni, firește. De fapt, ce să caut eu acolo, totuşi să mă duc, dacă e de făcut o afacere cu astfel de publicaţii: Băieţii perverşi ; uite cu ce mă încarcă ăsta, să le car acasă şi să le citesc. Flăcăii ăştia sînt vrednici de milă, dar la o adicătelea ce-mi pasă mie de ei.

O luă din loc foarte încurcat, treaba i se părea atît de puţin cuşer, încît nu-i suflă o vorbă Linei, iar seara o părăsi. Bătrînul vînzător de ziare îl introduse în mica sală, unde se înghesuiseră aproape numai bărbaţi, cei mai mulţi tineri, cîteva femei, dar şi ele perechi. Franz nu rosti timp de o oră nici un cuvînt, dar, ascuns de pălărie, rînji de multe ori, cu dispreţ. După ora 10 nu se mai putu ţine, trebuia s-o şteargă, toată povestea şi oamenii ăia erau prea caraghioşi, atîţia perverşi strînşi grămadă, iar el în mijlocul lor, simţi imboldul de a părăsi repede sala şi rîse pînă în Alexanderplatz. La urmă îl mai auzise pe raportor vorbind despre Chemnitz, unde există de la 27 noiembrie o ordonanţă a poliţiei, prin care se interzice pederaştilor să meargă împreună pe stradă sau să intre în vespasiene. Dacă sînt prinşi, sînt amendaţi cu 30 de mărci. Franz o căută pe Lina, dar aceasta ieşise cu proprietăreasa ei. Se vîrî în pat şi adormi. În vis rîse şi înjură mult, se luă la harţă cu un şofer tîmpit care-l tot rotea în jurul fîntînii Roland de pe Siegesallee. După automobil alerga şi agentul de circulaţie. În cele din urmă, Franz sări din maşină, după care automobilul porni să se învîrtească nebunește în jurul fîntînii şi a lui, mereu, mereu, fără să se oprească, iar Franz stătea şi se sfătuia cu agentul de circulaţie : ce naiba facem cu el, ăsta-i nebun.

A doua zi înainte de prînz o aşteaptă pe Lina, ca de obicei, la cîrciumă : revistele le are la el. Vrea să-i spună ce necazuri au flăcăii ăia, ce-i cu Chemnitz şi cu paragraful despre cele 30 de mărci, treburi care nu-l privesc în

nici un fel, n-au decît să se descurce singuri cu paragrafele lor, așa ar putea să vină și Meck și să-l pună să facă ceva pentru negustorii de vite. Nuu, el vrea să trăiască-n pace, de toți ăștia nu trebuie să-i pese.

Lina bagă numaidecît de seamă că a dormit prost, el îi împinge șovăielnic publicațiile în față, cu pozele deasupra. Lina își duce palma la gură de spaimă. Franz începe din nou să-i vorbească despre spirit. Caută băltoaca de bere din ajun, dar nu mai e nici una. Ea se simte înstrăinată de el : oare și el o fi ca ăștia de-aici din gazete ? Nu-nțelege, pîn-acum n-a fost așa. El mîzgălește în neștire, trage cu degetul uscat linii pe scîndura albă, Lina înșfacă tot pachetul de gazete de pe masă, îl azvîrle pe banchetă, ia înfățișarea unei menade, se privesc ochi în ochi, el de jos, ca un băiețaș, ea pleacă deodată ca din pușcă. Franz rămîne pe loc, să se tot gîndească la pederești.

Un domn chel iese într-o seară să se plimbe, întîlnește în Tiergarten un tînăr frumușel, care-l ia îndată de braț, rătăcesc o oră veselindu-se și deodată pe chel îl cuprinde o dorință, oh, o pornire, o poftă nemaipomenită să fie foarte drăguț cu băiatul. Chelul este căsătorit, a mai simțit cîteodată așa ceva, dar acum trebuie să se întîmple, e minunat :

— Tu ești raza mea de soare, ești giuvaerul meu.

Tînărul e atît de dulce. Cîte mai există pe lumea asta.

— Hai, ne ducem într-un mic hotel. Îmi dăruiești cinci sau zece mărci, sînt lefter.

— Ce vrei tu, soarele meu.

Îi dăruiește tot ce are în portofel. Cîte mai există pe lumea asta. Iar acesta-i lucrul cel mai minunat.

Numai că ușa camerei avea vizetă. Hotelierul vede ceva și o cheamă pe nevasta lui care vede și ea. După asta, ei spun că nu tolerează în hotelul lor asemenea lucruri, că au văzut și că el nu poate nega. Așa ceva n-ar tolera nicodată, iar lui ar trebui să-i fie rușine să ademenească tineri, au să-l reclame. Servitorul și o fată-n casă vin și ei acolo și rînjesc. A doua zi, chelul își cumpără două sticle de Asbach foarte vechi, pleacă într-o călătorie de afaceri și vrea să se ducă în Helgoland, ca să se îmbete și să se

înece. Se îmbată într-adevăr şi călătoreşte cu vaporul, dar după două zile se întoarce acasă la copii şi la nevastă, unde nu s-a întîmplat absolut nimic.

Nu se întîmplă nimic toată luna, tot anul. Un singur lucru se întîmplă : moşteneşte de la un unchi din America 3000 de dolari, aşa că-şi poate îngădui şi el o plimbare. Într-o zi însă, pe cînd era plecat la băi, mama trebuie să semneze în locul lui o citaţie. Femeia deschide plicul şi găseşte în el toată povestea despre vizetă şi despre portofel şi despre drăgălaşul tînăr. Iar cînd chelul se întoarce de la odihnă, toată lumea din casă, mama şi cele două fiice mari, se pornesc pe plîns. El citeşte citaţia, în ea nu mai e nimic adevărat, ăsta-i birocratismul introdus de Carol cel Mare, care-a ajuns acum pînă la el, dar, încolo, minciuni nu-s. „Domnule judecător, în definitiv ce-am făcut ? N-am provocat nici un scandal. M-am dus într-o cameră şi m-am încuiat acolo. Ce vină am eu că ăştia fac vizete ? Iar vreo faptă penală nu s-a petrecut.“ Tînărul confirmă acest lucru. „Aşadar, ce-am săvîrşit ?“ Chelul în blană plînge : „Am furat ? Am comis vreo spargere ? N-am făcut decît să pătrund în inima unui om drăguţ. I-am spus : raza mea de soare. Asta-i tot.“

E achitat. Acasă, cele trei o ţin tot într-un plîns.

Flautul fermecat, Teatrul de balet, cu Teatrul american de balet la parter. Cazinoul oriental se închiriază pentru festivităţi închise. Ce-i dăruiesc prietenei mele de sărbătorile Crăciunului ? Invertiţi, după experimentări de mai mulţi ani am descoperit în sfîrşit un mijloc radical de a face să dispară tuleiele de barbă cu rădăcina lor. Orice parte a corpului poate fi depilată. În acelaşi timp, am descoperit calea pentru a obţine într-un timp uimitor de scurt adevăraţi sîni feminini. Nici un medicament, un mijloc absolut sigur. Dovadă : eu însumi. Libertate pentru dragoste pe tot frontul...

Un cer senin şi înstelat privea întunecatele sălaşuri ale omenirii. Castelul Kerkauen dormea în profunda liniştе a nopţii. Totuşi, o femeie cu bucle blonde se frămînta cu capul pe pernă şi nu-şi găsea somnul. Mîine, chiar mîine, cineva iubit, cineva nespus de drag voia s-o părăsească. Prin noaptea întunecată, de nepătruns [neagră] lunecă [trecu în fugă] o şoaptă : Gisa, rămîi a mea, rămîi a mea

[nu pleca, nu te îndepărta, nu pieri; te rog, ia loc]. Nu mă părăsi. Dar tăcerea neînduplecată nu avea nici urechi, nici inimă [nici picioare nici nas]. Iar dincolo, despărţită numai de cîteva ziduri, şedea întinsă o femeie palidă, zveltă, cu ochii deschişi. Părul ei negru, greu era răvăşit pe mătasea patului [castelul Kerkauen este celebru pentru paturile sale de mătase]. Fiori de frig o făceau să tremure. Dinţii îi clănţăneau ca în timp de ger mare, punct. Ea însă nu se mişca, virgulă, nu se acoperea mai strîns cu pătura, punct. Mîinile ei delicate, reci ca gheaţa [ca de ger mare, fiori de frig, femeie zveltă cu ochii deschişi, vestite paturi de mătase] zăceau deasupra, punct. Ochii ei strălucitori rătăceau scînteind prin întuneric, buzele ei tremurau, două puncte, ghilimele, Lore, cratimă, cratimă, Lore, cratimă, ghilimele, picioruşe de gîscă, ficat de gîscă cu ceapă.*

— Nu, nu, nu merg cu tine, Franz. Cu tine am terminat-o. N-ai decît s-o ştergi.

— Hai, Lina, vreau să-i dau gunoiul ăsta înapoi.

Cînd Franz îşi scoase pălăria şi o puse pe scrin — era în odaia ei — apoi întinse braţul spre ea, făcînd cîteva gesturi convingătoare, ea îi zgîrie mai întîi mîna şi plînse, apoi plecă totuşi cu el. Luară fiecare cîte jumătate din gazetele acelea dubioase şi se apropiară de frontul de luptă Hackescher Markt.

Pe cîmpul de luptă, Lina, drăguţa, şleampăta, micuţa, nespălata, plînsa, întreprinse un atac à la prinţ von Homburg: Preanobil unchi, prinţ Friedrich von der Mark! Natalie ! Las', las' ! O, Doamne, e pierdut acum, indiferent, indiferent ! Se năpusti în galop, de-a dreptul spre taraba omului cu păr alb. Franz Biberkopf, nobilul martir, se decise să rămînă în linia a doua. Se dosi după tutungeria Schröder import export şi urmări de acolo, întrucîtva stingherit de ceaţă, tramvaiele electrice şi trecători, desfăşurarea acţiunii de luptă ce s-a angajat. Eroii se încleştară, la figurat. Îşi tatonară slăbiciunile şi locurile descoperite. Lina Przyballa din Cernăuţi, singura fiică legitimă a ţăranului Stanislaus Przyballa — după două naşteri premature,

* Joc de cuvinte intraductibil : *Gänsefüsschen* (textual : picioruş de gîscă) = ghilimele.

ajunse numai pînă la jumătatea termenului, care ar fi trebuit să poarte, amîndouă, tot numele de Lina — așadar, domnișoara Przyballa a împrăștiat, cum faci cu sarea și piperul, pachetul de gazete. Restul s-a pierdut în vuietul traficului de pe stradă.

— Leoaica, leoaica ! gemu plin de admirație martirul Franz, bucuros că fusese împiedicat să intervină. Se apropie de centrul acțiunii de luptă ca o armată de rezervă. Eroina și învingătoarea, domnișoara Lina Przyballa, șleampătă, dar plină de bucurie, se și afla în fața bodegii lui Ernst Kümmerlich și, rîzînd spre el, îi strigă :

— Franz, l-am dat gata !

Franz o știa. În local, ea, în picioare, i se lipi de acea parte a corpului, pe care o socotea a fi regiunea inimii, dar care, sub bluza lui de lînă, era de fapt regiunea sternului și a lobului superior al plămînului stîng. Cînd dădu pe gît primul păhărel de lichior, triumfă :

— Iar ăla n-are acu decît să-și culeagă de pe stradă gunoiul.

Acum, o, nemurire, ești a mea, Iubite, ce lumină strălucește, Slavă, slavă prințului von Homburg, învingător în lupta de la Fehrbellin, o, slavă ! [Doamne de onoare, ofițeri și făclieri apar pe platforma castelului.] [7]

— Înc-un lichior.

Hasenheide, Neue Welt, dacă nu e una, e alta,
nu trebuie să-ți faci viața mai grea decît este

Franz șade în odaia domnișoarei Lina Przyballa, o privește rîzînd :

— Știi tu, Lina, ce e aia o animatoare ? Îi dă un ghiont.

Ea cască gura la el :

— Ei, dom'șoara Fölsch e animatoare, la local îi ațîță pe băieți la băutură și la dans.

— Nu de-asta vorbesc. Dacă-ți dau acuma un ghiont și tu te lungești pe sofa, iar eu mă-ntind lîngă tine, tu ești animatoarea, iar eu aținatul.

— Chiar așa, zău.

Lina scoase un țipăt ascuțit.

Și așa, și așa, veseli fi-vom iar, la, la, veseli, veseli, tralala. Și așa, veseli fi-vom, tralalala, veseli iar, veseli iar.

Se ridică deci de pe sofa — doar nu ești bolnav, domnule, căci altmiteri te-ai duce la nenea doctorul — și o pornesc veseli spre Hasenheide, în Neue Welt, unde te plimbi cu pas măsurat, cu capul pe sus, unde e iluminație, unde se premiază gambele cele mai zvelte. Pe scenă se afla formația muzicală în port tirolez. Se auzea un cîntec ademenitor : Bea, frățioare, bea, Grija cu tine n-o lua, Bea frățioare, bea, Grija cu tine n-o lua, Lasă acasă dureri și necaz, Căci viața așa are haz.

Cu fiecare măsură, ritmul îți pătrundea în picioare, iar între țapii de bere, oamenii zîmbeau pe sub mustăți, își legănau în ritm brațele : Bea, frățioare, bea, Grija cu tine n-o lua, Bea, frățioare, bea, Grija cu tine n-o lua, Lasă acasă dureri și necaz, Căci viața așa are haz.

Charlie Chaplin în persoană era de față, șoptea într-o nemțească nord-estică, mergea legănîndu-se în nădragii lui largi, cu ghetele lui uriașe, sus pe platformă, o înșfăcă de picior pe o damă nu prea tînără și porni vîjîind cu ea la vale pe tobogan. Familii numeroase înaintau anevoie în jurul unei mese lungi. Îți poți cumpăra acolo cu 50 de pfenigi un băț lung cu un ciucure de hîrtie în capăt, ca să acostezi cu el pe cine-ți place, gîtul e sensibil, încheietura genunchiului la fel, persoana ridică piciorul și întoarce capul. Cine-s toți ăștia de aici ? Civili de ambele sexe, apoi o mînă de soldați cu anexele. Bea, frățioare, bea, Grija cu tine n-o lua.

Se fumează, nori de fum se ridică în aer din pipe, țigări, trabuce, încît întreaga sală uriașă plutește ca-n ceață. Cînd s-a făcut prea des și se sufocă singur, fumul caută, fiindcă e atît de ușor, să evadeze pe sus și chiar găsește crăpături, găuri și ventilatoare gata să-l ajute. Afară însă, afară e noapte neagră, frig. Fumului îi pare rău de ușurința lui, se împotrivește propriei sale constituții, dar nu se poate reîntoarce, datorită rotirii într-un singur sens a ventilatoarelor. E prea tîrziu. Se vede încremenit de legile fizicii. Fumul nu știe ce-i cu el, duce mîna la frunte și n-o găsește, vrea să reflecteze și nu poate. Vîntul, frigul, noaptea îl resorb și dispare din vedere.

La o masă şed două perechi şi se uită la trecători. Domnul într-un costum sare şi piper îşi apleacă faţa cu mustaţă peste sînii proeminenţi ai unei brunete grase. Dulcile lor inimi zvîcnesc, nasurile lor adulmecă, el peste sînii ei, ea peste ceafa lui unsă cu briantină.

Alături rîde una într-o rochie cu carouri galbene. Cavalerul ţine braţul pe după speteaza scaunului ei. Ea are dinţi prognaţi, monoclu, ochiul stîng, liber, e ca stins, femeia zîmbeşte, pufăie, dă din cap :

— Ce mai întrebi şi tu.

La masa vecină şade o gîsculiţă blondă ondulată cu fierul, mai bine spus, acoperă cu fundul ei foarte dezvoltat, dar bine strîns în fustă, placa de fier a unui scund scaun de grădină. Fata fornăie şi fredonează fericită după muzică, sub efectul unei fleici la grătar şi a trei ţapi de bere blondă. Turuie, turuie şi-şi lipeşte capul de gîtul lui, de gîtul celui de-al doilea reglor de la o firmă din Neu-Kölln, pentru care gîsculiţa este a patra legătură din acest an, în vreme ce, invers, el este pentru ea a zecea, respectiv a unsprezecea, dacă-l punem la socoteală şi pe vărul ei de-al doilea, care însă îi e logodnicul permanent. Cască ochii mari, fiindcă de-acolo de sus Chaplin poate să cadă în fiece clipă. Reglorul întinde amîndouă mîinile spre tobogan, unde se petrece de asemenea ceva. Cei doi comandă covrigi cu sare.

Un domn de 36 de ani, coproprietar al unei mici bănii, cumpără şase baloane mari a cîte 50 de pfenigi, le dă drumul pe culoarul din faţa orchestrei să zboare unul după altul, şi reuşeşte în acest fel, în lipsă de alt farmec, să atragă asupra sa atenţia unor fete, femei, fecioare, văduve, divorţate, amante şi soţii infidele, care se plimbă singure sau perechi, şi s-o acosteze pe una din ele. Pe culoarul de legătură se plătesc 20 de pfenigi pentru încercarea puterilor. O privire în viitor : Tamponează cu degetul bine umezit preparatul chimic din cercul dintre cele două inimi şi şterge cu el de cîteva ori foaia de hîrţie albă de deasupra şi pe ea îţi va apărea chipul celui menit. Încă din copilărie te afli pe drumul cel bun. Inima dumitale nu cunoaşte falsitatea, şi totuşi presimţi fără greş cursele pe care ar dori să ţi le întindă prieteni răuvoitori. Încrede-te şi mai departe în felul în care ştii să te descurci în

viață, căci steaua dumitale, sub a cărei lumină ai venit pe această lume, te va călăuzi neîncetat și te va ajuta să-l găsești și pe tovarășul de viață ce-ți va dărui deplina fericire. Persoana menită, căreia i te poți încrede, are același caracter ca al dumitale. O vei găsi nu fără mari greutăți, dar cu atît mai durabilă va fi fericirea liniștită alături de ea.

În apropierea garderobei, în sala laterală, o orchestră de alămuri cînta la balcon. Această orchestră avea veste roșii și striga mereu că nu are de băut. Jos ședea un bărbat corpolent în redingotă, cu o înfățișare de om cumsecade. Purta pe cap o bonetă din hîrtie în dungi multicolore și, în vreme ce cînta, căuta să-și vîre în butonieră o garoafă din foiță, ceea ce nu reușea să facă, drept urmare a opt țapi de bere, două punciuri și patru coniacuri. Cîntă o vreme în tumultul acela, cu fața spre orchestră, apoi se porni să țopăie un vals cu o persoană în vîrstă, neamipomenit de lăbărțată, cu care se învîrti ca un carusel în cercuri largi. În timpul dansului, persoana se umflă și mai mult în lături, dar instinctul o sluji cum se cuvine, astfel că, puțin înainte de a face explozie, se așeză pe trei scaune.

Franz Biberkopf și acest bărbat în redingotă dădură unul de altul într-o pauză, sub balconul din care orchestra striga după bere. Și un ochi albastru sclipitor se aținti asupra lui Franz, lună drăgălașă, ce liniștit aluneci tu pe cer, celălalt ochi era orb, își ridicară amîndoi cănile albe de bere, invalidul cîrîi :

— Și tu ești un trădător, ăilalți se-ndoapă la iesle.

Franz sughiță :

— Nu mă privi așa țintă în ochi, uită-te la mine, unde-ai făcut serviciul militar ?

Își urară noroc, orchestra face scandal, n-avem nimic de băut, n-avem nimic de băut. Ei, terminați, copii, fiți liniștiți, liniștiți, să urăm noroc vieții tihnite.

— Tu ești german, german curat ? Cum te numești ?

— Franz Biberkopf. Graso, ăsta nu mă cunoaște.

Invalidul rosti în șoaptă, cu palma la gură, rîgîi :

— Ești german, cu mîna pe inimă. Nu te-ntovărășești cu roșii, altminteri ești un trădător. Cine e un trădător nu-mi este prieten. Îl îmbrățișă pe Franz : Polonezii, fran-

cezii, patria pentru care ne-am vărsat sîngele, asta-i recunoştinţa naţiunii.

Apoi, invalidul se reculese şi continuă să danseze cu persoana lăbărţată ce se adunase din nou, acelaşi vals, indiferent de muzica ce se cînta. La sfîrşit, începu să caute, umblînd pe două cărări. Franz urlă :

— Aici !

Lina îl pescui, invalidul dansă mai întîi cu Lina, apoi apăru braţ la braţ cu ea în faţa lui Franz la bar :

— Scuzaţi, cu cine am plăcerea, onoarea. Respectabilul dumneavoastră nume, vă rog.

Bea, frăţioare, bea, Grija cu tine n-o lua, Lasă acasă dureri şi necaz, Căci viaţa aşa are haz.

Două ciolane de porc, o dată ceafă sărată, doamna a servit hrean, garderoba, unde ţi-ai lăsat lucrurile, aici există două garderobe, la drept vorbind, e îngăduit deţinuţilor să poarte verighete. Eu zic că nu. La clubul canotorilor a durat pînă la patru. Drumurile pentru automobile sînt sub orice critică, salţi mereu cu capul de tavanul maşinii, ai putea să iei băi de mare.

Invalidul şi Franz şed îmbrăţişaţi la bar :

— Pot să ţi-o spun, mi-au micşorat pensia, mă duc la roşii. Cine ne alungă din paradis cu spada de foc e arhanghelul şi după aia nu ne mai întoarcem acolo sus pe Hartmannsweilerkopf [8], îi spun căpitanului meu, care-i din Stargard ca şi mine :

— Storkow ?

Nuu, Stargard. Na, acum mi-am pierdut garoafa, ba nu, uite-o agăţată aici.

Cine vreodată pe ţărm sărutat-a iubita şi-n ochi o privi, acela frumosul din lume aflat-a, acela cu dragostea însăşi grăi.

Franz vinde acum ziare naţionaliste. N-are nimic împotriva evreilor, dar ţine la ordine. Căci în paradis, ştie oricine, e ordine şi aşa e bine. Casca de oţel[9], i-a văzut şi pe flăcăii ăia, şi pe führerul lor, e o chestie. Stă la ieşirea metroului din Potsdamer Platz, pe Friedrichstrasse, lîngă pasaj, sub staţia Alexanderplatz. Este de aceeaşi părere cu invalidul de la Neue Welt, cel cu un singur ochi şi cu madama cea grasă.

Către poporul german în ziua 1 din advent : Zdrobiți himera care vă înșală și pedepsiți minciuni și silnicie ! Curînd veni-va ziua triumfală, cînd adevărul cu-a dreptății pală va doborî dușmanul pe vecie.

„În vreme ce sînt scrise aceste rînduri, are loc procesul împotriva cavalerilor din Reichsbanner [10], care, datorită superiorității lor numerice — erau de vreo 10—15 ori mai mulți — și-au îngăduit asemenea manifestări ale pacifismului lor programatic și ale îndrăznelii inspirate de principiile lor, atacînd o mînă de național-socialiști, molestîndu-i și ucigînd într-un mod bestial pe camaradul nostru Hirschmann. Din chiar declarațiile acuzaților, cărora legea le dă dreptul să mintă, iar partidul le ordonă probabil s-o facă, rezultă cu ce sălbăticie premeditată s-a acționat, sălbăticie ce pune într-o lumină clară sistemul ce stă la baza organizației.“

„Adevăratul federalism este antisemitismul, lupta împotriva evreilor este și lupta pentru autonomia Bavariei. Cu mult înainte de începerea adunării, marea sală de festivități Mathäse era arhiplină, dar soseau mereu alți auditori. Pînă la deschiderea adunării, cei de față au avut plăcerea să asculte viguroasa fanfară S.A. * care a interpretat cu avînt marșuri și arii în ritm alert. La ora opt și jumătate, camaradul Oberlehrer a adresat adunării un salut cordial și a dat apoi cuvîntul camaradului Walter Ammer.“

Cînd intră la prînz în birtul de pe Elsasser Strasse, cu banderola vîrîtă din prudență în buzunar, confrații rîd strîmb unii la alții, i-o scot la vedere. Franz le-o smulge.

Tînărului lăcătuș șomer îi spune, făcîndu-l să-și lase jos cana mare de bere de uimire :

— Rîzi deci de mine, Richard, aș putea să știu de ce? Fiindcă ești însurat ? Ai douăzeci și unu de ani, iar nevastă-ta optsprezece, dar ce-ai văzut tu din viață ? Nimic, doar trei ani. Ascultă-mă, Richard, dacă stăm de vorbă despre fete, de vreme ce ai și un copil, tu ai dreptate, din pricina țîncului. Dar încolo ? Ei !

Frezorul Georg Dreske, 39 de ani, acum concediat, flutură banderola lui Franz.

---

* S. A. (*Sturmabteilung*), detașament de șoc, formație paramilitară nazistă.

— Pe banderolă, Orge, cască bine ochii la ea, nu se află nimic la care să nu poţi da un răspuns. Am şters-o şi eu de-acolo, omule, exact ca şi tine, am făcut-o şi eu, dar ce-a fost după aia ? Fie banderola roşie, aurie sau negru-alb-roşie, ţigara nu-i mai bună. Dè tutun depinde, băiete, de calitatea foii, de locul de unde e, şi să fie bine răsucită şi uscată. Aşa zic eu. Păi noi ce-am făcut, Orge, ia zi.

Dreske pune liniştit banderola în faţa lui pe tejghea, dă de duşcă berea, vorbeşte foarte şovăitor, uneori se bîlbîie, îşi umezeşte mereu buzele :

— Mă uit la tine, Franz, şi-ţi spui doar că te cunosc de mult, de la Arras şi de la Kowno, şi că rău te-au mai aiurit de cap ăştia.

— Vorbeşti dè banderolă ?

— De toate. Hai s-o lăsăm baltă. Dar nu-i nevoie să te fîţîi aşa printre oameni.

Franz se ridică, îl împinge deoparte pe tînărul lăcătuş Richard Werner, care poartă cămaşă cu guler verde răsfrînt şi care tocmai voia să întrebe ceva :

— Nu, nu, Richardchen, eşti un băiat de treabă, dar astea-s chestii care se discută-ntre bărbaţi. Ăi fi avînd tu drept de vot, dar mai va pînă să te bagi în vorbă între mine şi Orge. Pe urmă se aşează gînditor lîngă tejghea alături de frezor, cîrciumarul, cu un şorţ mare, albastru, stă de partea cealaltă, dinaintea raftului cu sticle de coniac, şi se uită atent la ei, cu mîinile grase în spălător. Şi-acu spune, Orge, ce-i cu Arras ?

— Păi ce să fie ? O ştii şi tu. Şi ştii şi de ce-ai şters-o. Iar acu', banderola. Franz, omule, mai curînd m-aş spînzura cu ea. Rău te-au mai dus ăştia cu preşul.

Franz îl priveşte ţintă, fără să clipească, pe frezorul care se bîlbîie şi saltă din cap :

— Vreau să ştiu ce-i cu Arras. Ia hai să vedem. De-ai fi fost şi tu la Arras !

— Aiurezi, Franz, eu n-am zis nimic, cred că-ţi lipseşte-o doagă.

Franz aşteaptă, se gîndeşte, las' că-l aranjez eu, se prefface că nu-nţelege nimic, face pe isteţul.

— Păi firesţe, Orge, sigur c-am fost la Arras, cu Arthur Böse şi Bluhm şi cu plutonierul major, cum naiba-l chema, ăla mărunţelul, avea un nume caraghios.

— Am uitat.

Lasă-l să vorbească, îi lipseşte-o doagă, ăilalţi bagă şi ei de seamă.

— Stai niţel, îl chema Bista sau Biskra sau cam aşa ceva, ăla mărunţelu'.

Lasă-l să vorbească, n-am să suflu o vorbă, o s-o-ncurce şi n-o să mai aibă ce spune.

— Da, îi ştim pe toţi. Da' nu la asta mă gîndeam. Ci cum am fost pe urmă la Arras, cînd s-a terminat, după nouă sute optşpe, cînd a început povestea ailaltă, aici la Berlin, la Halle şi la Kiel şi unde...

Georg Dreske îl întrerupse cu un gest hotărît, prea mare nerozie, pentru palavre de-astea nu stau eu aici la cîrciumă.

— Apăi nu, las-o moartă, eu am să mă car chiar acum. Asta povesteşte-i-o micului Richard. Fă-te-ncoa, Richard.

— Ia te uită ce se mai făleşte faţă de mine ăsta, domnul baron. Dumnealui nu mai are acum a face decît cu baronii. Mă şi mir că mai vine aici în cîrciuma noastră, excelenţa sa. Privind cu ochi limpezi în ochii neliniştiţi ai lui Dreske : Eu la asta mă gîndeam, exact la asta, Orge, la vremea cînd ne găseam la Arras [11] după nouă sute optşpe, cu artileria de cîmp sau infanteria sau artileria antiaeriană sau unităţile de telegrafişti şi pontonieri şi ce mai vrei tu. Şi unde am ajuns după aia, cînd s-a făcut pace ?

Acum am venit de-acasă, aşteaptă, băiete, de chestia asta nu-ţi e îngăduit să te-atingi.

— Eu am să-mi golesc liniştit cana de bere, iar tu, Franzeken, unde-oi fi fost după aia, unde-oi fi fugit sau n-oi fi fugit, unde-oi fi stat sau şezut trebuie să vezi din hîrtiile tale, dacă le ai cumva la tine. Un comerciant trebuie să aibă întotdeauna hîrtiile la el. [Acuma ai înţeles cu siguranţă, puşcăriaşule, bagă la cap.]

Cu ochii liniştiţi în ochii vicleni ai lui Dreske :

— Patru ani după optşpe am fost în Berlin. Mai-nainte nici tot războiul n-a durat mai mult, aşa-i, am alergat de colo, colo, şi tu ai alergat, pe vremea aia Richard şedea încă în poala mă-sii. Ei, şi ce-am băgat la cap după Arras, poate ştii tu ? Am avut inflaţie, bani de hîrtie, milioane, bilioane, nici tu carne, nici tu unt, mai rău ca-nainte, asta

am văzut cu toţii, şi tu, Orge, iar cît a trecut de la Arras poţi să numeri pe degete. Nimic nu se găsea, păi nu ? Doar alergam de colo, colo şi şterpeleam cartofi de la ţărani.

Revoluţie ? Desprinde prăjina steagului, înfăşoară pînza într-o cîrpă cerată şi vîr-o în garderob. Cere-i mamei să-ţi aducă papucii de casă şi desfă-ţi cravata roşie ca focul. Voi faceţi revoluţie întotdeauna numai cu gura, republica voastră — un accident de muncă.

Dreske se gîndeşte : Ăsta devine un ins periculos. Richard Werner, nătărăul tînăr, cască din nou ciocul :

— Păi ţie, Franz, ţi-ar plăcea, aşa-i, ţi-ar plăcea să facem un nou război, într-acolo aţi dori voi să împingeţi lucrurile, pe cocoaşa noastră. Haideţi plini de veselie să dăm o mamă de bătaie Franţei. Te-ai alege cu ditamai gaura în fundul pantalonilor.

Franz gîndeşte : O maimuţă, un mulatru, paradisul negrilor, ăsta cunoaşte războiul numai din filme, una după ceafă şi la pămînt.

Birtaşul îşi şterge mîinile cu şorţul albastru. O reclamă verde e atîrnată în faţa paharelor curate, birtaşul răsuflă adînc, în vreme ce citeşte : Cafeaua prăjită Kehrwieder selecţionată manual nu are egal ! Cafea pentru personalul de serviciu [boabe sparte şi cafea prăjită]. Cafea boabe nemăcinată pură 2,29, Santos garantat pură, Santos prima, amestec pentru gospodărie, tare şi economică la utilizare, Van Campinas melanj tare cu gust pur, Melanj Mexico de calitatea I, cafea de plantaţie la preţ convenabil 3,75. Se expediază pe calea ferată minimum 36 pfunzi diverse mărfuri. O albină, o viespe, un muscoi se roteşte sus spre tavan, lîngă burlanul sobei, o adevărată minune a naturii acum, în timp de iarnă. Tovarăşii de semînţie, soi, idei şi specie ai insectei au murit, au şi murit sau încă nu s-au născut ; e vremea îngheţului, în care muscoiul singuratic rezistă, fără să ştie cum s-a întîmplat şi de ce tocmai el. Lumina soarelui însă, care se aşterne tăcută pe mesele din faţă şi pe podea, împărţită în două fîşii strălucitoare de firma „Berăria La Leul — Patzenhofer", lumina aceea este străveche, şi de fapt, cînd o priveşti, toate arată a fi ceva efemer şi meschin. Ea vine de la x mile, a trecut săgeată prin dreptul stelei y, soarele luminează de

milioane de ani, cu mult înainte de Nabucodonosor, înainte de Adam şi Eva, înainte de ihtiozauri, iar acum îşi trimite lumina prin geamul vitrinei în mica berărie, unde firma de tablă „Berăria La Leul — Patzenhofer“ o împarte în două fîşii şi unde se aşterne pe mese şi pe podea, înaintînd imperceptibil. Se aşterne pe ele, iar ele o ştiu. Lumina este înaripată, uşoară, extrem de uşoară, imponderabilă, eu vin de-acolo de sus din cer.

Două coşcogeamite animale îmbrăcate în postav, doi oameni, bărbaţi, Franz Biberkopf şi Georg Dreske, un vînzător de ziare şi un frezor concediat stau însă lîngă tejghea, se ţin vertical pe extremităţile lor inferioare vîrîte în pantaloni, se sprijină pe tăblia de lemn cu braţele vîrîte în burlane groase de palton. Fiecare dintre ei gîndeşte şi simte, fiecare altceva.

— Atunci poţi afla liniştit şi poţi băga la cap că n-a fost nici un Arras, Orge. Pur şi simplu n-am scos-o la capăt, noi nu, s-o spunem fără supărare. Sau voi, sau ăia care-au fost acolo. Nu era disciplină, nu comanda nimeni, mereu ciondăneli unul cu altul. Eu am şters-o din tranşee şi tu cu mine şi în plus Öse. Ei, şi-aici acasă, cînd s-a pornit, cine-a şters-o ? Toţi fără deosebire. N-a mai rămas acolo nici unul, ai văzut, poate o mînă de oameni, hai să zicem o mie, ca să-ţi fiu pe plac.

Se vede de unde le scoate, vita asta încălţată, care se lasă trasă pe sfoară.

— Fiindcă sîntem trădaţi, Franz, în optsprezece şi în nouăsprezece, de bonzi, pe Rosa au lichidat-o şi pe Karl Liebknecht. Oamenii trebuie să se ţină odată strîns, să facă ceva. Uită-te la Rusia, Lenin, acolo se ţin, la noi e o potlogărie. Dar să mai aşteptăm.

Trebuie să curgă sînge, trebuie să curgă sînge, trebuie să curgă potop de sînge.

— Mie puţin îmi pasă. Tot aşteptînd, lumea se duce dracului şi tu cu ea. Palavrele astea nu le mai înghit a doua oară. Pentru mine, dovada e asta : N-au reuşit să facă nimic, şi asta-mi ajunge. Nu s-a făcut nici măl mai mic lucru, ca şi la Hartmannsweilerkopf, despre care mi-a tot sporovăit unul, un invalid, şedea acolo sus, nu-l cunoşti, nici măcar asta. Ei şi...

Franz se ridică, întinde mîna și-și ia banderola de pe tejghea, și-o vîră în vindiac și se întoarce încet la masa lui, mișcîndu-și orizontal, încolo și-ncoace, brațul stîng :

— Și de-aia spun, cum o spun mereu, iar tu mă-nțelegi, băiete, asta poți s-o bagi și tu la cap, Richard : din treaba asta a voastră nu iese nimic. În felul ăsta, nu. Nu știu dac-o ieși ceva și la ăștia, cu banderola mea. Dar nici n-am spus c-o să iasă, e totuși altă chestie. Pace pe pămînt, precum se zice, iar cine vrea să muncească, n-are decît să muncească, asta e, că de pozne sîntem buni.

Se așază pe bancheta de la fereastră, și-și șterge obrazul, își plimbă ochii, clipind, prin încăpere, își smulge un fir de păr din ureche. Tramvaiul electric scîrțîie la colț, nr. 9, Ostring, Hermannplatz, Wildenbruchplatz, Gara Treptow, Warschauer Brücke, Baltenplatz, Kniprodestrasse, Schönhauser Allee, Gara Stettin, Hedwigkirche, Hallesches Tor, Hermannplatz. Birtașul se sprijină de robinetul de alamă pentru bere, își suge și-și plimbă limba pe noua plombă din maxilarul inferior, are gust de farmacie, la vară mica Emilie trebuie să meargă din nou la țară sau la Zinnowitz, cu colonia de vacanță, copila e din nou bolnăvicioasă, ochii lui întîlnesc iar afișul verde de reclamă, care atîrnă strîmb, îl îndreaptă, un mic fior de spaimă, nu poate să vadă nimic care șade strîmb. Heringi Bismarck în sos condimentat extra, carne fragedă fără oase, Scrumbii marinate rulate în sos condimentat extra, fragede, cu garnitură de castraveți, Heringi în aspic, bucăți mari, carne fragedă, Heringi prăjiți.

Cuvintele, valuri răsunătoare, valuri de zgomot, umplute cu un conținut tălăzuiesc prin încăpere, din gîtlejul lui Dreske, care se bîlbîie și zîmbește spre podea :

— Păi atunci, mult noroc, Franz, cum zice popa, pe noul drum pe care ai apucat-o în viață. Așadar, în ianuarie, cînd o vom porni în marș la Friedrichsfelde, la Karl și Rosa, n-ai să mai mergi cu noi ca altădată. [12]

Lasă-l să se bîlbîie, eu îmi vînd ziarele.

După ce-au rămas singuri, birtașul zîmbește spre Franz. Acesta își întinde comod picioarele sub masă :

— De ce crezi dumneata, Henschke, de ce crezi că s-au cărăbănit ăștia ? Banderola ? S-au dus să-și aducă întăriturî !

Asta nu mai termină. Au să-l dea în brînci afară. Trebuie să curgă sînge; trebuie să curgă sînge, trebuie să curgă potop de sînge.

Birtașul își plimbă limba pe plombă, trebuie să mute sticletele mai aproape de fereastră, o păsărică are și ea nevoie de oleacă de lumină. Franz îl ajută, bate un cui în spatele tejghelei, birtașul aduce de pe celălalt perete colivia cu sticletele care se zbate :

— E de-a dreptul întuneric azi. Case prea înalte.

Urcat pe scaun, Franz agață colivia, se dă jos, fluieră, ridică degetul arătător, spune în șoaptă :

— Acuma să nu se apropie nimeni. O să se obișnuiască. Sticletele e o dumneaei.

Tac mîlc amîndoi, dau din cap unul la altul, privesc în sus, zîmbesc.

Franz e un bărbat cu personalitate,
știe care îi e datoria față de sine

Seara, Franz este într-adevăr azvîrlit afară de la Henschke. Intră domol, singur, pe la 9, se uită la pasăre, sticletele și-a și vîrît capul sub aripă, șade în colț pe bățul lui, cum de nu cade micuța dihanie cînd doarme ; Franz i se adresează în șoaptă birtașului :

— Ce zici de păsărică, doarme în tărăboiul ăsta de la dumneata, ce zici, e nemaipomenit, trebuie că e obosită, oare atîta fum nu-i face rău, cu plămînii ei mititei ?

— La mine altfel nu se poate, aici în birt, e mereu fum, azi încă e subțire.

Pe urmă Franz ia loc :

— Ei, astăzi n-am să fumez, altminteri se face prea gros, și după aia o să și deschidem nițel ușa, că n-o să tragă.

Georg Dreske, tînărul Richard și alți trei șed la o masă de-alături, separat. Sînt printre ei doi, pe care Franz nu-i cunoaște. Alți clienți nu se află în local. Cînd a intrat Franz, era mare tărăboi și vorbărie și înjurături. Îndată ce-a deschis el ușa, s-au mai domolit, cei doi se zgîiesc adesea la Franz, se cocoșează peste masă, apoi se reazămă

cu un aer obraznic de speteaza scaunului, ciocnesc paharele. Cînd frumoșii ochi clipesc și paharele sclipesc, e-un îndemn ca iar și iar să golim plinul pahar. Henschke, birtașul chel, își face de lucru la robinetul de bere și la vasul de spălat pahare, nu iese ca de obicei de acolo, are mereu ceva de trebăluit.

Apoi deodată la masa de-alături discuția devine zgomotoasă, unul dintre cei noi face pe grozavul. Vrea să cînte, i se pare că aici e prea multă liniște, nu există nici pian ; Henschke strigă încoace :

— Pentru cine pian, cu pianul nu-mi crește deverul.

Ce vor să cînte ăștia, Franz o știe, fie *Internaționala*, fie *Fraților, spre lumină, libertate*, dacă nu cumva au ceva nou. Îi și dau drumul. Cei de-acolo cîntă *Internaționala*.

Franz rumegă, gîndește : ăștia o fac pentru mine. N-au decît, numai de n-ar mai fuma atîta. Cînd cîntă, nu fumează, asta-i face bine păsăricii. Nu și-ar fi putut închipui că e cu putință ca Georg Dreske să șadă cu asemenea neispăviți și să nu treacă la masa lui. Deșcă bătrînă, om însurat, insul ăsta respectabil, șade cu papițoii ăia și le-ascultă palavrele. Unul dintre cei noi strigă spre Franz :

— Ei, cum ți-a plăcut cîntecul, tovarășe.

— Mie ? Mi-a plăcut. Aveți voce.

— Poți să cînți cu noi.

— Mai bine mănînc. Cînd oi termina de mîncat, oi cînta și eu cu voi, sau oi cînta de unul singur.

— S-a făcut.

Cei de-acolo își continuă discuția, Franz mănîncă și bea în tihnă, se gîndește la Lina și la faptul curios că în somn păsărica nu cade de pe bățul ei, se uită să vadă care din cei cinci fumează pipă. A avut astăzi încasări foarte bune, dar a fost frig. De dincolo, cîte unul îl tot urmărește cum mănîncă. Ăștia s-or fi temînd, pare-se, că mă înec. A fost odată unul care a mîncat o bucată de cîrnat, iar cînd a ajuns în stomac, bucata de cîrnat s-a răzgîndit și s-a întors numaidecît sus în gît și-a spus : nu m-ai uns cu muștar ! și abia după aia s-a dus cum trebuie la vale. Așa face un cîrnat cumsecade, care știe de-acasă ce se cade. Și îndată ce Franz termină și-și dă de dușcă berea, cel de dincolo și strigă la el :

— Ei, cum e, tovarășe, vrei să ne cînți ceva ?

Aştia fac parte desigur dintr-o societate corală, pot să încaseze o taxă de intrare, cînd cîntă, nu fumează. La mine nu arde nimic şi nu-i nici o grabă. Dacă promit, mă ţin de cuvînt. Şi Franz se gîndeşte, în vreme ce-şi şterge nasul, nasul îi pică, aşa e cînd intri la căldură, degeaba-l sufli, se gîndeşte, pe unde-o fi Lina, ar trebui să mai iau cîţiva cîrnăciori, dar mă-ngraş prea mult, ce naiba să le cînt ăstora, ăştia nu-nţeleg nimic din viaţă, dar ce-am promis, promis rămîne. Şi deodată-i vine în minte o frază, un rînd, e o poezie, a învăţat-o în închisoare, o recitau adesea, circula prin toate celulele. În clipa asta e ca vrăjit, capul îi arde din pricina căldurii, i s-a roşit şi s-a aplecat, Franz e serios şi năpădit de gînduri. Spune, cu mîna pe ţap :

— Ştiu o poezie, din închisoare, de la un deţinut, îl chema, stai niţel, cum naiba-l chema, a, Dohms.

El era. A ieşit de la zdup, dar e-o poezie frumoasă. Franz şade singur la masă, Henschke în spatele vasului de clătit pahare, ceilalţi ascultă, nu mai intră nimeni, soba de tuci trosneşte. Franz, cu capul proptit în mînă, spune o poezie pe care a făcut-o Dohms, şi iată s-au ivit celula, curtea pentru plimbare, nu-l mai tulbură, ce băieţi or mai fi închişi acolo ; el însuşi se plimbă acum prin curtea închisorii, e mai mult decît pot face ăştia, ce ştiu ei de la viaţă.

Rosteşte :

— De vrei să vii pe-acest pămînt, ca om cu drepturi şi cuvînt, gîndeşte-te mai înainte ca să te scoată coana moaşe şi-n scutece să te înfaşe ! Pămîntul nostru e o vale a plîngerii ! — ţi-o spun cu jale eu care-aceste versuri scriu şi tot amarul ei îl ştiu ! Din *Faust* de Goethe fur citatul : Un om, în mod obişnuit, numai ca făt e fericit !... Pe urmă vine tata statul, să te îndrume, să te-nveţe din ziua-ntîi la bătrîneţe. Te strînge după lege-n cleşte şi tot legal te pungăşeşte ! Porunca-ntîi : plăteşte totul ! Porunca doua : ţine-ţi botul ! Şi-aşa-ntr-o viaţă ca de smoală, o duci tot într-o păcăleală. Iar dacă vrei să-ţi stingi amarul şi-n cîrciumă îţi bei paharul de vin, sau ţapul tău de bere, îţi crapă capul de durere. Şi anii vin şi trec de-a dura, îţi roade molia frizura, trosneşte cheresteaua-n şale, picioru-i slab şi mîna moale ; în creier se-ndeseşte ceaţa şi tot mai sub-

ţirică-i aţa. E toamnă, deci, te prind fiori, laşi lingura, le culci şi mori. Te-ntreb acum cu-fricoşare : ce-i viaţa, ce e omul oare ? Ne-o spune-n versu-i Schiller chiar : „Pe lume totu-i în zadar". Eu am s-adaug un stih isteţ : din prima zi pînă la moarte e totu-o scară de coteţ, de sus în jos şi mai departe.

Cu toţii păstrează tăcerea. După o pauză, Franz spune :

— Da, versurile astea le-a făcut Dohms, era din Hannovra, eu le-am ţinut minte. Frumoase, ce-i drept, ceva cu miez despre viaţă, dar amare.

De dincolo vin vorbele :

— Ei, da, de ţinut minte chestia cu statul, bunul tată statul, şi cine te-ndrumă, statul. Numai că doar învăţînd pe de rost, n-ai făcut nici o brînză.

Franz a rămas cu capul sprijinit în palmă, poezia încă dăinuie :

— Da, stridii şi icre negre n-au ăia, n-avem nici noi. Trebuie să-ţi cîştigi pîinea, greu o fi pentru amăriţii de ei. Omul trebuie să fie bucuros cînd are picioare şi e liber.

Ceilalţi continuă să arunce vorbe de dincolo, doar s-o trezi insul :

— Pîinea ţi-o poţi cîştiga în multe feluri. În Rusia au existat mai înainte mulţi copoi, ăia cîştigau multe parale cu meseria lor.

Celălalt dintre cei noi strigă cît îl ţine gura :

— Există şi-n ţara noastră, de cu totul alt soi, care trăiesc ca-n sînul lui Avram, fiindcă i-au trădat capitaliştilor pe muncitori şi sînt plătiţi pentru asta.

— Nu-s mai buni decît tîrfele.

— Ba mai răi.

Franz se gîndeşte la poezie şi la ce-or fi făcînd bieţii băieţi acolo la puşcărie, or fi fiind mulţi noi, transporturi sosesc în fiecare zi. Cei de dincolo strigă :

— Hai, dă-i drumul ! Cum e cu cîntecul nostru ? N-auzim muzică, ai făgăduit şi nu te ţii de cuvînt.

Încă un cîntec, să vi-l oferim : am făgăduit şi mă ţin de cuvînt. Mai întîi să ne auzim gîtlejul.

Franz ridică noul său ţap de bere, trage-o înghiţitură, ce să cînt ; în clipa aceea se vede stînd în curte şi urlînd spre ziduri ceva, ce-i mai trece omului prin cap, ce-o fi

fost ? Începe să cînte liniştit şi încet, vorbele îi curg din gură.

— Un camarad avut-am, mai bun nu-i de găsit. De-atac trompeta sună, alături, împreună, la luptă am pornit. La luptă am pornit. Pauză. Cîntă a doua strofă : Un glonţ în zbor venit-a, sortit e el sau eu ; pe el vru să-l doboare. îmi zace la picioare, ca rupt din trupul meu. Ca rupt din trupul meu. Şi tare, ultima strofă : Vrea mîna să mi-o strîngă, eu trebuia să trag. Nu-ţi pot întinde mîna, rămîi pe totdeauna tu camaraadu-mi darg, tu — camaraadu-mi drag. [13]

Spre sfîrşit, a cîntat tare şi patetic, cu spatele sprijinit de speteaza scaunului, a cîntat cu avînt eroic şi nesaţ. La urmă, cei de dincolo şi-au biruit uimirea, răcnesc şi ei laolaltă, izbesc în masă şi zbiară şi fac scandal :

— Camacamaraadu-mi draag.

Lui Franz însă, în vreme ce cînta, i-a venit în minte ce voise de fapt să cînte. Se aflase atunci într-o curte, acum e mulţumit că şi-a adus aminte, nu-i pasă unde se găseşte ; acum e dedat cîntecului, trebuie să-i dea drumul, trebuie să cînte cîntecul de-atunci, evreii sînt de faţă, se ciondănesc, cum îl chema oare pe polonezul ăla şi pe domnul cel bătrîn şi distins ; gingăşie, recunoştinţă ; se porneşte, făcînd să răsune localul : Ca tunetul vuieşte o chemare, ca spada zăngănind şi-nvolburata mare : La Rin, la Rin, germanul Rin, cu toţi de strajă vrem să fim ! Patria mea, noi te slujim, patria mea, noi te slujim. De neînfrînt e straja ta, straja la Rin !

Am trecut prin toate astea, o ştim, şi acum şedem aici, şi viaţa e frumoasă, frumoasă, totul e frumos.

Cei de dincolo nu suflă o vorbă, unul dintre cei noi îi domoleşte, treacă de la ei ; Dreske stă aplecat şi se scarpină în cap, birtaşul iese dinapoia tejghelei, îşi trage nasul şi se aşază la masă alături de Franz. La sfîrşitul cîntecului, Franz salută viaţa toată, clătinîndu-şi ţapul :

— Noroc ! Izbeşte ţapul de masă, faţa lui străluceşte, totul e bine, el e sătul, dar pe unde-o fi Lina, îşi simte faţa plină, e un bărbat voinic, a pus carne pe el şi osînză. Nu răspunde nici unul. Tăcere.

Unul dintre cei de dincolo îşi saltă piciorul peste scaun, îşi încheie surtucul, se strînge în talie, e un lungan înfipt,

unul dintre cei noi, na, că începe bîlciul, și se îndreaptă în pas de marș încoace, spre Franz, ăsta o s-o ia după ceafă, firește, dacă s-o apropia. Insul face un salt și încalecă pe masa lui Franz. Franz se uită la el, așteaptă :

— Măi, omule, or mai fi și scaune pe-aici prin local.

Insul arată de sus spre farfuria lui Franz :

— Ce-ai halit ?

— Ți-am spus că or mai fi și scaune pe-aici prin local, dacă ai ochi să le vezi. Ia zi, ai căzut în cap cînd erai mic, ia zi.

— Nu despre asta discutăm. Vreau să știu ce-ai halit.

— Sandvișuri cu brînză, boule. Uite mai e niște coajă pentru tine, vită-ncălțată. Și-acuma dă-te jos de pe masă, dacă n-ai maniere.

— C-au fost sandvișuri cu brînză, miros și eu. Vorba e, de unde !

Lui Franz i s-a suit sîngele la cap, se ridică, cei de la masa cealaltă se ridică și ei. Franz înșfacă masa lui, o răstoarnă, iar insul cade bîldîbîc pe podea, împreună cu farfuria, țapul și borcanul de muștar. Farfuria s-a spart. Henschke se aștepta la așa ceva, izbește cu piciorul în cioburi :

— Gata, la mine nu există încăierare, în localul meu nu se ia nimeni la bătaie, cine are chef de scandal, zboară afară.

Lunganul s-a pus din nou pe picioare, îl împinge în lături pe birtaș :

— Dă-te la o parte, Henschke, aici nu-i nici o bătaie. O să facem socoteala. Cine sparge ceva, trebuie să plătească.

M-am predat, gîndește Franz, s-a lipit la fereastră, dinaintea oblonului, am s-o-ntind, numai de nu s-ar atinge ăștia de mine, Doamne, de nu s-ar atinge de mine ; n-am cu nimeni nimic, dar uite-așa pică năpasta, numai de n-ar fi ăsta atît de dobitoc să se atingă de mine.

Lunganul își ridică pantalonii, așadar ăsta începe. Franz își dă seama că se-apropie furtuna, ce va face acum Dreske, șade acolo și doar se uită.

— Orge, ce-i cu lichelele astea, de unde l-ai scos pe mucosul ăsta pe care-l tîrăști după tine ?

Lunganul își tot pipăie pantalonii, îi cad probabil, va trebui să pună să i se coasă alți nasturi. Se adresează pe un ton batjocoritor birtașului :

— Lasă-l să vorbească. Fasciștii n-au decît să vorbească. Orice-ar zice, la noi se bucură de libertatea cuvîntului.

Dreske face un semn, rotindu-și brațul stîng :

— Nu, Franz, eu nu m-am băgat, vezi și tu în ce bucluc te-ai vîrît cu aiurelile și cu cîntecele tale, nu, eu nu mă bag, așa ceva nu s-a mai întîmplat niciodată aici.

Ca tunetul vuiește o chemare, aha, asta era, cîntecul de-atunci din curte, cu siguranță că-n asta bat, au și ei ceva de spus.

— Fascistule, copoiule ! Lunganul urlă în fața lui Franz : Scoate-ncoace banderola ! O dai numaidecît ?

Acum o să-nceapă, vor să se năpustească toți patru asupra mea, rămîn cu spatele spre fereastră, mai întîi să pun mîna pe-un scaun.

— Scoate banderola ! I-o smulg din buzunar. Să-mi dea nenorocitul ăsta banderola.

Ceilalți i s-au alăturat. Franz ține scaunul în mîini. Să-l strîng bine. Mai întîi să-l țin bine strîns. Pe urmă le trag una cu el.

Birtașul îl ține pe lungan de la spate, se milogește :

— Hai, pleacă ! Biberkopf, acuși, îndată, du-te.

Îi e teamă pentru prăvălie, cu siguranță că nu și-a asigurat geamurile, ei, dinspre partea mea.

— Henschke, birturi sînt multe-n Berlin, am venit doar ca s-o aștept pe Lina. Dar de ce te dai cu ei ? Mă gonești pe mine care-am fost aici în fiecare zi, în vreme ce ăștia au apărut în seara asta pentru prima dată.

Birtașul l-a împins pe lungan înapoi, celălalt necunoscut scuipă :

— Fiindcă ești un fascist, ai banderola-n buzunar, ești unul din ăia cu crucea-ncîrligată.

— Sînt. I-am explicat lui Orge Dreske. Și de ce. Voi nu-nțelegeți chestia asta și d-aia urlați.

— Nuu, tu ai urlat *Straja la Rin !*

— Dacă faceți tărăboi, ca acum, și vine unul și-ncalecă pe masa mea, în felul ăsta n-o să fie liniște pe lume. În felul ăsta nu. Și liniște trebuie să fie, ca să putem să

muncim şi să trăim. Muncitorii din fabrică şi negustorii şi toţi, să fie ordine, altminteri nu putem să muncim. Iar voi din ce vreţi să trăiţi, voi ăştia cu gură mare ? Vă îmbătaţi cu vorbe ! Nu ştiţi decît să faceţi tărăboi şi să-i înveninaţi pe alţii, pînă cînd îi şi umpleţi de venin şi vă dau una la moacă. S-ar lăsa vreunul din voi călcat pe bătătură ? Deodată începe şi el să urle, ce se va fi dezlănţuit într-însul, clocoteşte, şi-a ieşit din fire, un val de sînge îi licăreşte-n ochi : Criminalilor, nu ştiţi ce faceţi, ar trebui să vi se scoată gărgăunii din cap, ruinaţi lumea întreagă, băgaţi de seamă să nu daţi de dracu', ucigaşilor, nemernicilor.

Fierbe, a stat închis la Tegel, viaţa e-ngrozitoare, ce fel de viaţă e asta o ştie cel din cîntec, cum am dus-o, Ida, nu, să nu mă gîndesc la asta.

Conţinuă să urle cuprins parcă de groază, ce zăgazuri s-au rupt în el, se apără, zdrobeşte răul de care trebuie să se descarce urlînd. Localul bubuie, Henschke a încremenit în faţa lui lîngă masă, nu îndrăzneşte să se apropie. Franz stă acolo, urlă, gutural, repezit, şi spumegă :

— Mie n-aveţi să-mi spuneţi absolut nimic, nimeni nu poate să vină la mine ca să-mi spună ceva, nimeni, noi le ştim pe toate mai bine, de-aia am fost pe front şi-am zăcut în tranşee, ca să-ncepeţi voi cu aţîţările, instigatorilor, trebuie să fie linişte, linişte, vă spun, băgaţi asta la cap, linişte şi nimic altceva [da, asta e, aici am ajuns, întocmai aşa e], iar cine vine acum şi face revoluţie şi tulbură liniştea trebuie spînzurat, o alee întreagă de spînzurători [stîlpi negri, stîlpi de telegraf, un şir întreg pe Tegeler Chaussee, o ştiu eu bine], atunci o să-nţeleagă şi ei, cînd s-or legăna în laţ, atuncea da. Atunci o să pricepeţi şi voi ce-aţi făcut, criminalilor. [Da, aşa se face linişte, după aceea sînt cu toţii liniştiţi, acesta-i singurul adevăr, o s-o trăim şi pe asta.]

Un acces de furie, Franz Biberkopf e stană de piatră. Scoate sunete guturale, privirea lui e sticloasă, faţa i s-a învineţit, s-a umflat, gura lui împroaşcă salivă, mîinile lui strîng ca nişte gheare scaunul, dar numai datorită scaunului se ţine ţeapăn. Îndată are să ridice scaunul şi are să lovească.

Atenţie. Ameninţă o primejdie, calc liberă, încărcaţi arma, foc, foc, foc.

Omul care stă acolo şi urlă aude, se aude pe sine însuşi, de departe, se vede pe sine. Casele, casele vor iar să se prăbuşească, acoperişurile vor să lunece peste el, asta nu, să nu vină la mine cu asemenea lucruri, criminalii ăştia n-au să reuşească, avem nevoie de linişte.

Gîndurile i se învălmăşesc : o să-nceapă curînd, am să fac ceva, să-nfig mîna într-un gîtlej, nu, nu, am s-o-ntorc îndată, să lovesc, încă o clipă, o clipă. Iar eu mă gîndcam că în lume s-a înstăpînit liniştea, că domneşte ordinea. În ceaţa ce-i întunecă mintea sclipeşte o geană de lumină : pe lumea asta e ceva în neregulă, cei de colo au un aer atît de înspăimîntător, el trăieşte totul cu clarviziune.

Au trăit odată în paradis doi oameni, Adam şi Eva. Iar paradisul era edenul, grădina cea minunată. Păsări şi animale se jucau pretutindeni.

Ei, dacă n-o fi ăsta nebun ! Cei de la masă stau liniştiţi, luganul doar pufneşte pe nas şi-i face cu ochiul lui Dreske ; mai bine şedem colea şi sporovăim despre altele. În tăcerea aceea, Dreske i se adresează bîlbîind lui Franz :

— Şi-acum caută-ţi cu bine de drum, Franz, poţi să laşi scaunul, ai vorbit destul.

În Franz, zbuciumul se domoleşte, norul se-mprăştie. Se-mprăştie. Slavă Domnului, se-mprăştie. Faţa lui păleşte, se destinde.

Cei de colo stau la masa lor, lunganul şade şi bea. Industriaşii lemnului fac caz de venitul lor, Krupp îşi lasă pensionarii să flămînzească, un milion şi jumătate de şomeri, în 15 zile un spor de 226.000.

Scaunul a căzut din mîna lui Franz, mîna i s-a muiat, vocea lui sună ca de obicei, încă ţine capul aplecat, cei de-acolo nu-l mai irită :

— Eu mă duc. Petrecere bună din partea mea. Ce e în capul vostru nu mă interesează.

Ceilalţi ascultă fără să răspundă. Lăsaţi-i pe netrebnicii renegaţi vrednici de dispreţ să defăimeze constituţia sovietică, în aplauzele burgheziei şi a social-şovinistilor. Aceasta grăbeşte şi adînceşte ruptura dintre muncitorii revoluţionari din Europa şi adepţii lui Scheidemann şi aşa mai departe. Masele claselor oprimate sînt cu noi.

Franz își ia șapca :

— Îmi pare rău, Orge, că ne despărțim așa, pentru un asemenea lucru. Îi întinde mîna. Dreske nu i-o ia, se așază pe scaunul lui.

Trebuie să curgă sînge, trebuie să curgă sînge, potop de sînge.

— Ei, eu mă duc. Ce-am de plătit, Henschke ? Și paharul și farfuria pe deasupra.

Asta e ordinea lui. Pentru 14 copii o ceașcă de porțelan. Un decret privind asistența socială emis de ministrul de centru Hirtsiefer : Se va renunța la publicarea acestui decret. Avînd în vedere precaritatea mijloacelor ce-mi stau la dispoziție, sînt luate totuși în considerare numai cazurile în care nu numai că numărul copiilor atinge o cifră deosebit de ridicată, de circa 12, ci și în care educația îngrijită a copiilor în vederea nevoilor economiei reprezintă un sacrificiu cu totul deosebit și se realizează cu toate acestea într-un mod exemplar.

Unul urlă în urma lui Franz :

— Heil, și-n luptă să învingi, cu cartofi și cu heringi.

Neisprăvitul ăsta mai bine și-ar șterge mucii de la nas. Păcat că nu i-am tras o chelfăneală. Franz și-a pus șapca pe cap. Îi vin în minte Hackescher Markt, perverșii, taraba omului cu păr alb, și n-ar fi vrut, șovăie, pleacă.

E-afară, în frig. Chiar în fața prăvăliei, iat-o pe Lina, care tocmai vine. El merge încet. Cel mai mult ar dori să se întoarcă și să le explice ălora ce nebuni sînt. Sînt nebuni, sînt îmbătați, de felul lor nu-s așa, nici chiar lunganul, șmecherul, care-a căzut grămadă. Ei doar nu știu unde se-ajunge cu atîta sînge, au sîngele prea fierbinte, dac-ar fi fost și ei închiși la Tegel sau ar fi avut ceva în urma lor, atunci li s-ar aprinde în cap o lumină, una de o sută de lumînări.

O ține pe Lina de braț, își plimbă privirea pe strada întunecată. Ar putea să se instaleze mai multe felinare. Ce-or fi vrînd oamenii ăștia cu el, mai întîi perverșii, care nu-l interesează, acum roșii. Ce-mi pasă mie de toate astea, n-au decît să se bălăcească singuri în noroiul lor. Să-l lase pe om liniștit la locul lui ; nici măcar berea nu

ţi-o mai poţi bea în tihnă. Tare m-aş întoarce şi i-aş face praf dugheana lui Henschke. În ochii lui Franz se aprinde iar o licărire şi pulsează un zvîcnet ; fruntea şi nasul i se congestionează. Dar totul trece, se ţine de Lina, o gîdilă la încheietura mîinii, ea zîmbeşte :

— Dă-i înainte, Franzeken, îmi place cînd mă gîdileşti.

— Hai la dans, Lina, nu mai mergem într-o dugheană împuţită, m-am săturat, ăia fumează pe-ntrecute, e-acolo un sticlete pé care pot să-l omoare, iar lor nici că le pasă.

Îi povesteşte, lămurind-o, cîtă dreptate a avut el, iar ea e de aceeaşi părere. Se urcă într-un tramvai ca să ajungă devale la Jannowitzbrücke, la Sala de dans Walterchen. El se duce acolo aşa cum e, iar Lina nu poate nici ea să se schimbe, e frumoasă şi aşa. În tramvai, în timpul călătoriei, grasa scoate din poşetă o fiţuică motolită. I-a adus-o lui, e o foaie de duminică, *Friedensbote*. Franz observă că gazeta nu e printre cele pe care le vinde el, strînge mîna Linei, îi place numele frumos al foii şi titlul de pe prima pagină : *Prin nefericire la fericire*.

Cu mînuţele clap, clap, cu picioarele trap, peşti şi păsări, toată ziua, paradis.

Tramvaiul îi zdruncină, cei doi, cu capetele apropiate, citesc la lumina slabă din vagon poezia de pe prima pagină, pe care Lina a încadrat-o cu creionul : *Se merge mai bine în doi* de E. Fischer : „Să mergi tu singur, e mersul prea greu, te-mpiedici adesea, ţi-e teamă mereu : se merge mai bine în doi. Ce reazăm să afli de-ţi vine să cazi ? Şi cine te scoate trudit din necaz ? Se merge mai bine în doi. Prin lume şi vreme să treci cu folos, ţi-l ia călăuz pe Domnul Christos ; se merge mai bine în doi. El ştie cărarea ce e de urmat, te-ajută oricînd prin faptă şi sfat ; se merge mai bine în doi.“

Continuă să-mi fie sete, cugetă Franz în timp ce citeşte, două pahare au fost prea puţin, iar atîta vorbărie îţi usucă gîtlejul. Pe urmă îi vine în minte ce-a cîntat, se simte ca acasă şi-i strînge Linei braţul. Ea adulmecă o ocazie favorabilă. Tăind Alexanderplatz spre Holzmarkstrasse se

lipeşte moale de el : Oare n-ar fi cazul ca ei să se logodească de-adevăratelea ?

Dimensiunile acestui Franz Biberkopf. Se poate măsura cu eroii antici

Acest Franz Biberkopf, fost muncitor betonist, apoi lucrător în transportul de mobilă şi aşa mai departe, acum comerciant, vînzător de ziare, are o greutate de aproape un chintal. E viguros ca un şarpe cobra şi din nou membru al unui club atletic. Poartă moletiere, ghete cu ţinte şi vindiac. Parale multe nu puteţi găsi la el, îi intră zi de zi în pungă, mereu în cantităţi mici, dar să poftească vreunul să-l ia în zeflemea.

Îl hăituiesc din trecut — Ida şi aşa mai departe — mustrări de conştiinţă, coşmaruri, somn neliniştit, chinuri, eriniile din vremea străbunilor noştri ? Nimic din toate astea. Să luăm în seamă situaţia schimbată. Un ucigaş, pe vremea lui un bărbat blestemat de zei [de unde ştii asta, copilul meu ?], Oreste, a ucis-o înaintea altarului pe Clitemnestra, nume aproape imposibil de pronunţat, oricum, mama lui. [La ce altar te referi ? La noi ai putea să cauţi o biserică oarecare care e deschisă noaptea.] Am spus-o, alte vremuri. Huo, ho, haită, îngrozitoare bestii, muieri cu laţe din şerpi, mai apoi cîini fără botniţă, o întreagă menajerie scîrboasă, caută să-l înhaţe, dar nu-l ajung, fiindcă el stă lîngă altar, aşa îşi reprezentau lucrurile anticii, şi-atunci toată haita dănţuie mînioasă în jurul lui, cîinii de-a valma la mijloc. Fără sunet de harfă, cum se zice în cîntec, dansul eriniilor se-ncolăceşte în jurul jertfei, zbucium nebunesc, beţie a simţurilor, pregătire pentru balamuc.

Pe Franz Biberkopf nu-l hăituiesc. Trebuie s-o spunem, să-i fie de bine, bea la Henschke sau altundeva, cu banderola în buzunar, o cană de bere după alta, ia între ele un rachiu, încît îi creşte inima. Asta e deosebirea dintre cel ce-a cărat mobilă şi aşa mai departe, dintre cel ce vinde ziare, numitul Franz Biberkopf din Berlin NE de la sfîr-

șitul anului 1927 și vestitul Oreste din antichitate. Cine n-ar prefera să se afle în pielea lui.

Franz și-a ucis logodnica, pe Ida, numele de familie nu contează, în floarea vieții ei. Aceasta s-a întîmplat în timpul unei certe între Franz și Ida, în locuința surorii acesteia, Minna, cînd mai întîi au fost ușor vătămate următoarele organe ale femeiii : pielea din vîrful nasului și din mijlocul acestuia, osul de dedesubt și cartilagiul, fapt ce s-a observat abia la spital și avea să joace un rol în dosarul de judecată, apoi umărul drept și cel sting, care purtau ușoare contuzii sîngerînde. După aceea, discuția a devenit mai aprinsă. Expresiile „craiule“ și „curvarule“ i-au dat un avînt colosal lui Franz Biberkopf, care ajunsese un coate-goale, dar țînea foarte mult la onoarea lui și care, pe deasupra, era iritat și din alte motive. Au început să-i zvîcnească mușchii. A luat în mînă nimic altceva decît un mic tel de bătut frișca, format dintr-o spirală de sîrmă și o coadă de lemn, căci de pe atunci făcea antrenamente și-și sucise mîna. Cu un dublu elan enorm, a pus acest tel de frișcă prevăzut cu spirală de sîrmă în contact cu toracele Idei, partenera de discuție. Pînă în acea zi, toracele Idei fusese pe deplin intact, firește, nu și micuța persoană, care altminteri avea o înfățișare foarte drăguță : bărbatul întreținut de ea nutrea, nu pe nedrept, bănuiala că vrea să-i dea pașaportul în favoarea unui ins din Breslau nou apărut. În orice caz, toracele drăguței fete nu era construit pentru a lua contact cu teluri de bătut frișca. Încă de la prima izbitură, Ida a scos un strigăt și n-a mai spus „pește ordinar“, ci „omule“. A doua întîlnire cu telul a urmat după ce Ida a făcut un sfert de întoarcere la dreapta ș is-a oprit lîngă Franz ce stătea țeapăn. După care Ida n-a spus nimic, ci a căscat gura, cu o strîmbătură ciudată și a ridicat amîndouă brațele.

Ceea ce ș-a întîmplat cu toracele femeii în secundele precedente se află în corelație cu legile privitoare la rigiditate și elasticitate, respectiv șoc și rezistență. Fără cunoașterea acestor legi nu se poate înțelege în genere nimic. Se iau în ajutor următoarele formule :

Prima lege newtoniană [niutoniană], care sună astfel: Orice corp se menține în stare de repaus pînă cînd efectul

unei forțe n-ul determină să-și schimbe starea [de aplicat la coastele Idei]. A doua lege a mișcării formulată de Niuton : Schimbarea mișcării este proporțională cu forța ce acționează și are cu ea aceeași direcție [forța care a acționat este Franz, respectiv brațul și pumnul său cu conținutul lui]. Mărimea forței este exprimată prin următoarea formulă :

$$f = c \lim \frac{\Delta v}{\Delta t} = cw.$$

Accelerația determinată de forță, așadar gradul, obținutei perturbări a stării de repaus, este exprimată de formula :

$$\Delta v = \frac{I}{c} f \Delta t.$$

Drept urmare, sînt de așteptat și se produc următoarele : Spirala telului este presată, lovește lemnul însuși. De cealaltă parte, de partea inerției, a rezistenței : fractura coastelor 7—8, pe linia stîngă din spate a umărului.

Considerînd lucrurile dintr-un asemenea unghi de vedere modern, o scoatem la capăt absolut fără erinii. Se poate urmări punct cu punct ce a făcut Franz și ce a suferit Ida. Nu există nici o necunoscută în această ecuație. Rămîne numai să enumerăm momentele din desfășurarea procesului declanșat astfel : Așadar, pierderea poziției verticale la Ida, trecerea la orizontală, aceasta ca un brutal efect de șoc, concomitent sufocației, durere violentă, spaimă și pierdere a echilibrului fiziologic. Cu toate acestea, Franz ar fi răpus-o urlînd ca un leu pe făptura lezată, pe care o cunoștea atît de bine, dacă din odaia vecină n-ar fi năvălit sora Idei. Din pricina ocărilor Minnei, Franz a luat-o din loc, iar seara l-au înhățat în apropierea locuinței lui, în timpul unei razii polițienești.

„Huo, ho, haită“ strigă anticele erinii. O groază, ce groază să privești un bărbat blestemat de zei, lîngă altar, cu mîinile pline de sînge. Cum mai sforăie ele: Tu dormi? Alungă-ți ațipeala. Sus, sus. Agamemnon, tatăl lui, ple-

case la drum cu mulţi ani înainte de la Troia. Troia căzuse, atunci el a aprins focuri ca să dea de veste pe muntele Ida, peste Athos, un şir de torţe de răşină spre pădurea Citeron.

Ce splendidă, în treacăt fie spus, această transmitere prin torţe aprinse a veştii de la Troia spre Grecia. Magnific brîu de foc peste mare, aceasta-i lumină, inimă, suflet, fericire, ţipăt !

Focul de-un roşu închis, de-un roşu incandescent peste Marea Gorgopis, zărit apoi de o strajă care strigă şi se bucură, asta-i viaţă, aprinde la rîndu-i un foc şi trimite mai departe vestea şi emoţia şi bucuria, toate laolaltă, într-un salt peste un golf de mare, într-un iureş spre culmea Arachneon, necontenit acelaşi strigăt şi aceeaşi nebună exaltare, vezi-l, roşu incandescent : Vine Agamemnon ! Cu o asemenea splendoare nu ne putem compara. Noi sîntem mai prejos.

Pentru transmiterea veştilor, noi ne folosim de unele rezultate ale cercetărilor lui Heinrich Hertz, care a trăit la Karlsruhe, a murit prematur şi, cel puţin cum arată pe fotografia din Colecţia de grafică de la München, purta barbă. [14] Telegrafiem fără fir. Prin aparate emiţătoare obţinem în mari staţiuni curenţi alternativi de înaltă frecvenţă. Prin oscilaţiile unui circuit oscilant producem unde electrice. Vibraţiile se propagă în unde sferice. Mai există apoi un tub electronic din sticlă şi un microfon, a cărui membrană vibrează cînd mai mult, cînd mai puţin şi astfel se produce sunetul, întocmai cum a pătruns mai înainte în aparat, iar acest lucru este uimitor, rafinat, şicanator. Greu să te entuziasmeze aşa ceva, aparatul funcţionează şi-atît.

Cu totul altfel a fost făclia vestitoare la întoarcerea lui Agamemnon !

Ea arde, aruncă flăcări, în fiece clipă, în fiece loc dă de veste, face să se simtă, şi totul chiuie la lumina ei : Vine Agamemnon. Mii de oameni sînt cuprinşi de înflăcărare în fiece loc : vine Agamemnon, iar acum sînt zece mii, dincolo de golful de mare, o sută de mii.

Apoi, ca să ajungem la chestiune, iată-l acasă. Lucrurile se schimbă. Se schimbă cu totul. Discul se roteşte. Cînd îl are acasă, femeia îl vîră în baie. În clipa aceea îi

dezvăluie că e ticăloasă fără pereche. Azvîrle în apă peste el un năvod, ca să nu poată face nimic, şi ridică toporul de spart lemne. El geme : „Vai mie, m-ai răpus !“ Afară, oamenii se întreabă : „Cine strigă acolo de groază?“ „Vai mie, vai mie !“ Bestia din antichitate îi face de petrecanie, nici măcar nu clipeşte, ba mai şi spune în gura mare afară : „Am făcut-o, am azvîrlit peste el un năvod şi am izbit de două ori, iar el, suspinînd de două ori, s-a întins lat, pe urmă, cu o a treia izbitură l-am trimis în împărăţia lui Hades.“ La care senatorii sînt întristaţi, totuşi găsesc remarca nimerită: „Sîntem uimiţi de cutezanţa vorbelor tale.“ Această femeie, această bestie antică, a fost deci aceea care cu prilejul unui amuzament conjugal cu Agamemnon a devenit mama unui băiat ce-a primit la naşterea sa numele de Oreste. Mai apoi, ea a fost ucisă de acest rod al plăcerilor ei, după care pe el îl chinuiesc eriniile.

Cu Franz Biberkopf, lucrurile stau altfel. După cinci săptămîni a murit şi Ida lui, în spitalul Friedrichshain, fractură de coaste cu complicaţii, ruptură de pleură, uşoară fisură a plămînului, urmată de empiem, pleurezie purulentă, pneumonic, biata de tine, febra nu cedează, cum arăţi, ia o oglindă, biata de tine, eşti terminată, te-ai dus, poţi să-ţi iei catrafusele. I-au făcut autopsia, au băgat-o în pămînt pe Landsberger Allee, la trei metri sub pămînt. A murit cu ura în suflet faţă de Franz, furia lui otrăvită nu s-a domolit nici după moartea ei, noul ei prieten, cel din Breslau, a mai apucat s-o viziteze la spital. Acum, ea zace în pămînt, de cinci ani, întinsă pe spate, scîndurile putrezesc, ea se scurge ca mustul de bălegar, ea, care odinioară a dansat, purtînd pantofi albi de doc, cu Franz în Paradiesgarten din Treptow, ea care a iubit şi a hoinărit stă acum liniştită şi nu mai există.

El însă şi-a încheiat cei patru ani. Cel ce-a ucis-o umblă, trăieşte, prosperă, înfulecă, îşi împroaşcă sămînţa, împrăştie mai departe viaţă. Nici chiar sora Idei nu i-a scăpat. Odată are să-l înhaţe şi pe el. A şi murit, dar nici eu nu ştiu cine. Însă mai e destul pînă atunci. Între timp va continua să-şi ia gustarea în birturi şi să proslăvească în felul său cerul ce se bolteşte peste Alexanderplatz : De

cînd sună bunică-ta din trîmbiţă ? şi : Papagalul meu nu mănîncă ouă tari.

Şi unde-i acum zidul roşu al închisorii Tegel, care l-a înspăimîntat atîta, nici nu-şi putea desprinde de el spatele. Portarul stă în poarta neagră de fier, care i-a făcut încă o dată atîta silă lui Franz, poarta continuă să şadă aninată în balamalele ei, nu tulbură pe nimeni, asigură o aerisire bună, seara este încuiată, aşa cum i se întîmplă fiecărei porţi de treabă. Acum, înainte de prînz, în faţa ei, stă portarul, îşi fumează pipa. Soarele luminează, e mereu acelaşi soare despre care se poate spune cu exactitate în ce punct al cerului se va afla. Dacă luminează sau nu, aceasta depinde de nori. Din 41 tocmai coboară cîteva persoane care au în mînă flori şi nişte pachetele, se duc probabil la sanatoriul aflat drept înainte, pe stînga şoselei, dîrdîie cu toţii de frig. Pomii se înalţă într-un şir negru. Înăuntru, deţinuţii stau şi acum ghemuiţi în celulele lor, lucrează în ateliere, merg în monom prin curtea de plimbare. Ordin sever ca în ora liberă să apară numai purtînd ghete, şapcă şi fular. Vizita în celulă a bătrînului: „Cum a fost ieri seara supa ?“ „Putea să fie mai bună şi ceva mai multă.“ Dacă nu vrea să audă, face pe surdul: „De cîte ori primiţi lenjerie de pat ?“ Ca şi cînd el n-ar şti-o.

Unul dintr-o celulă individuală scrie : „Lăsaţi să intre soarele ! Acesta-i strigătul ce răsună astăzi în lumea toată. Numai aici, înapoia zidurilor de carceră, nu şi-a găsit încă ecoul. Oare nu sîntem vrednici să ne lumineze şi pe noi soarele ? Arhitectura închisorilor face ca tot anul laturile cîtorva aripi, cele din nord-est, să nu fie luminate de razele solare. Nici o rază de soare nu se rătăceşte în aceste celule şi nu-i salută pe cei ce locuiesc în ele. Ani de-a rîndul oamenii trebuie să lucreze şi să se ofilească în lipsa luminii solare care dă viaţă.“ O comisie va examina construcţia, gardienii aleargă de la o celulă la alta.

Un altul : „Către Parchetul Tribunalului. În timpul judecării procesului împotriva mea la Înalta Cameră Corecţională a Tribunalului, preşedintele, domnul director al Tribunalului dr. X., mi-a comunicat că, după ce am fost arestat, din locuinţa mea de pe Elisabethstrasse 76 au fost sustrase diverse lucruri. Acest fapt este consemnat în

acte. Întrucît faptul a fost consemnat în acte, este de presupus că poliţia sau parchetul a întreprins cercetări. Mie însă, pînă la data indicată, nu mi s-a comunicat de nici o parte nimic despre sustragerea a diverse lucruri după arestarea mea. Rog Parchetul să mă informeze asupra rezultatului cercetărilor, sau să-mi trimită o copie a raportului existent la dosar, pentru a putea eventual să deschid o acţiune de daune-interese, în cazul că proprietăreasa mea s-a făcut vinovată de neglijenţă."

Iar în ce-o priveşte pe Minna, sora Idei, îi merge bine, mulţumesc frumos, sînteţi foarte amabil. Acum este ora 11 şi 30 de minute, tocmai se întoarce de la piaţa de pe Ackerstrasse, o clădire comunală galbenă, care are o ieşire şi pe Invalidenstrasse. Alege însă ieşirea spre Ackerstrasse, deoarece e mai aproape pentru ea. A tîrguit conopidă şi căpăţînă de porc, în plus ceva ţelină. În faţa halei, mai cumpără de la o căruţă o cambulă mare şi grasă şi o pungă de flori de muşeţel pentru ceai ; nu se ştie, poţi să ai nevoie de el oricînd.

CÂRTEA A TREIA

Aici, Franz Biberkopf, omul cumsecade, binevoitor, primește prima lovitură. E înșelat. Lovitura îl atinge.

Biberkopf a jurat că vrea să fie cumsecade, și ați văzut cum săptămîni de-a rîndul este cumsecade, dar acest răstimp a fost într-o anumită măsură un termen de grație. Viața găsește că prelungirea situației este ceva prea frumos, din care pricină îi pune cu perfidie piedică. Lui însă, lui Franz Biberkopf, i se pare că, așa ceva, din partea vieții nu e un lucru foarte elegant, astfel că pentru un răstimp îndelungat o asemenea exigență ordinară, mîrșavă, contrarie oricărei bune intenții îl dezgustă.

Nu înțelege de ce viața procedează în acest fel. Trebuie să parcurgă un drum lung pînă cînd să-și dea seama.

Ieri încă se umfla în pene

Fiindcă se apropie Crăciunul; Franz schimbă negoțul; desface fel de fel de mărfuri de sezon, se profilează pentru cîteva ore dinainte sau de după prînz pe șireturi de ghete, mai întîi singur, apoi cu Otto Lüders. Acesta e de doi ani șomer, nevastă-sa spală rufe. I l-a adus Lina, grasa, e unchiul grasei. În timpul verii a fost cîteva săptămîni că-

lăuză cu uniformă și ciucure în Rüdersdorf.[15] Franz parcurge împreună cu el străzile, intră în imobile, sună, după aceea se reîntîlnesc.

Odată, Franz Biberkopf vine la birt. Grasa este și ea acolo. El este deosebit de bine dispus. Înghite sandvișurile pe care i le-a adus grasa și, în timp ce mestecă, mai comandă pentru toți trei ureche de porc cu mazăre. Pe grasă o dezmiardă în așa fel, încît după ce-a terminat mîncarea își ia papucii roșie ca focul.

— Bine că se cără grasa, Otto.

— Are un' se duce. Prea se ține mereu de coada ta.

Franz se-apleacă peste masă, se uită la Lüders de jos în sus :

— Ce crezi tu, Otto, ce se-ntîmplă ?

— Cum adică ?

— Ei, dă-i drumul.

— Pă-i, la ce ?

Două beri blonde, o limonadă. În local, un client nou își suflă nasul, se șterge cu dosul palmei, tușește :

— O ceașcă de cafea.

— Cu zahăr ?

Birtășița spală pahare.

— Nu, da' repede.

Un tînăr cu o șapcă de sport maro umblă prin local, se încălzește la soba de tuci, întreabă la masa lui Franz, apoi alături :

— N-ați văzut pe cineva cu palton negru și guler castaniu, guler de blană ?

— Vine mai des pe-aici ?

— Da.

Bărbatul mai în vîrstă întoarce capul spre cel palid de lîngă el :

— Blană castanie ?

Comeseanul mormăie :

— Vin deseori pe-aici unii cu blană castanie.

Căruntul :

— De unde ești dumneata ? Cine te trimite ?

— N-are importanță. Dacă nu l-ați văzut.

— Sînt mulți pe-aici cu blană castanie. E nevoie să știu cin' te trimite.

— Nu-s obligat să vă povestesc eu despre treburile mele.

Insul cel palid se enervează :

— De vreme ce dumneata întrebi dac-a fost aici cineva, poate şi el să te-ntrebe cin' te-a trimis.

Tînărul se şi află la masa următoare :

— Ce-i pasă lui, cînd îl întreb, cine sînt.

— Păi dacă dumneata întrebi, poate şi el să te întrebe. Dacă nu, nu-l întreba.

— Doar nu-s obligat să-i spun ce treburi am eu.

— Atunci nici el nu-i obligat să-ţi spună dac-a fost cineva pe aici.

Tînărul se duce la uşă, se-ntoarce cu faţa :

— Dacă sînteţi aşa de şmecheri, n-aveţi decît să rămîneţi şmecheri. Se răsuceşte pe călcîie, smulge uşa, iese.

Cei doi de la masă :

— Îl cunoşti ? Eu nu-l cunosc.

— N-a fost niciodată pe-aici. Cine ştie ce vrea.

— E un bavarez.

— Aş, e de pe Rin. E un renan.

Franz rînjeşte la Lüders, care e îngheţat bocnă.

— Mai clar că se poate. Aşadar, dacă am parale ?

— Ei, ai ceva ?

Franz ţine pumnul pe masă, îl deschide, rînjeşte cu un aer mîndru :

— Păi cît ?

Lüders, omuleţul cu înfăţişare jalnică, s-a aplecat în faţă, sîsîie din pricina unui dinte cariat :

— Douăj' de mărci, pe naiba.

Franz azvîrle hîrtiile pe masă :

— Uite cum stăm. Am făcut rost de ele în cinş'pe, în douăj' de minute. Nu mai mult, la iuţeală.

— Ei, lasă-mă !

— Nu, nu cum crezi tu, cu şmecherii, trăgînd pe sfoară. În chip cinstit. Otto, înţelegi, ca un negustor cumsecade, treabă curată.

Încep să şuşotească, Otto Lüders se trage foarte aproape de el. Franz a sunat la o doamnă, am şireturi de bumbac prima, aveţi poate nevoie pentru soţul dumneavoastră, pentru dumneavoastră, pentru copilaşi, ea s-a uitat la şireturi, pe urmă la mine, e văduvă, se ţine încă bine, vor-

beam în coridor, atunci am întrebat-o dacă n-aș putea căpăta o ceașcă de cafea, e grozav de frig anul ăsta. Am băut cafeaua, a bătut și ea. Iar după aia, ceva mai mult. Franz își suflă în palme, rîde pufnind pe nas, își scarpină obrazul, lovește cu genunchiul genunchiul lui Otto.

— Mi-am lăsat la ea toată marfa. Crezi c-a băgat de seamă ceva ?

— Cine ?

— Ei, cine, grasa, fiindcă a văzut că nu mai am nimic la mine.

— Și ce-i dac-a băgat de seamă, ai vîndut tot și ce-i cu asta ?

Franză fluieră :

— Am să mai mă duc o dată, da' nu așa curînd. În fund, pe Elsasser, o văduvă. Omule, douăj' de mărci, asta zic și eu afacere.

Mănîncă și beau pînă la trei, Otto capătă o hîrtie de cinci mărci, dar asta nu-l înveselește.

Cine se strecoară a doua zi înainte de prînz cu șireturile lui, prin Rosenthaler Tor ? Otto Lüders. Așteaptă la colț la Fabisch, pînă cînd vede că Franz o ia la vale pe Brunnenstrasse. Apoi, iute și el pe Elsasser. Exact, ăsta-i numărul. Franz o fi și fost sus. Cît de liniștiți circulă oameni de-a lungul străzii. Am să mă postez olecacă în holul imobilului. Cînd vine, îi spun, na, ce-i spun ? Am palpitații. Te necăjești toată ziua și nici un cîștig, doctorul nu găsește nimic, eu însă am ceva. Te prăpădești în zdrențele tale, tot boarfele din timpul războiului. Sus pe scări.

Sună :

— Madam, doriți niște șireturi de bumbac calitatea-ntîi ? Nuu, voiam doar așa, să vă-ntreb. Spuneți-mi, stați nițel, ascultați. Femeia vrea să închidă, el pune piciorul în crăpătura ușii. N-am venit de capul meu, prietenul meu, doar știți, a fost ieri la dumneavoastră, și-a lăsat marfa aici.

— O, Doamne ! Femeia deschide, Lüders intră, închide repede ușa în urma lui. Ce s-a întîmplat, Dumnezeule ?

— Absolut nimic, cuconiță. Ce tremurați așa ? El însuși dîrdîie, s-a pomenit așa deodată înăuntru, acuma întîmplă-se ce s-o întîmpla, o să meargă. Ar trebui să fie

delicat, i-a pierit graiul, peste gură, peste nas i s-a așezat parcă o plasă de sîrmă, îi acoperă obrajii de la frunte în jos, dacă-mi înțepenesc obrajii, m-am dus. N-am venit decît ca să iau marfa.

Gingașa doamnă aleargă în odaie, vrea să aducă pachetul, Lüders a ajuns și el într-o clipă în pragul camerei. Femeia strînge din dinți și-l privește :

— Acesta e pachetul, o, Doamne.

— Mulțumesc, mulțumesc frumos. Dar de ce tremurați așa, cuconiță. Doar aicea-i cald și bine. E cald și bine. N-ați putea să-mi dați și o ceașcă de cafea ?

Doar să rămîi locului, să vorbești mereu, doar să nu ieși, tare ca stejarul.

Femeia, slabă, delicată, stă înaintea lui, cu mîinile încrucișate la piept :

— V-a mai spus ceva ? Ce v-a mai spus ?

— Cine, prietenul meu ? Să vorbești mereu, să vorbești mult, cu cît vorbești mai mult, cu atît te încălzești, acum plasa aceea nu-l mai gîdilă decît sub nas. O, nimic altceva, ce să-mi mai spună ? Ce avea să-mi spună despre cafea ? ! Iar marfa am și primit-o.

— Mă duc numai pînă-n bucătărie.

Femeii îi e frică, ce-mi trebuie mie cafeaua ei, eu mi-o fac singur mai bine, la birt o căpătăm mai lesne, vrea s-o șteargă, să vadă ce-o să se întîmple, mai sîntem și noi pe-aici. Oricum, e bine că mă aflu înăuntru, a mers la fix. Dar lui Lüders îi e totuși frică, trage cu urechea spre ușă, spre scări, în sus. Se întoarce în odaie. Al naibii de prost am dormit azi, puștiul tușește mereu, toată noaptea, ia să luăm loc. Și se așază pe canapeaua cu pluș roșu.

Aici o fi făcut-o ea cu Franz, acuma îmi fierbe cafeaua, să-mi scot pălăria, mi-s degetele reci ca gheața.

— Poftim cafeaua.

Îi e totuși teamă, drăguță femeie, mititica, îți vine chef să-ncerci ceva.

— Nu beți și dumneavoastră cu mine o ceașcă? Așa, ca să-mi țineți tovărășie ?

— Nu, nu, trebuie să pice-ndată subchiriașul care ține odaia asta.

Vrea să mă sperie ca să mă car, dacă ar avea un subchiriaș, ar trebui să fie aici un pat.

— Doar pentru atît ? Lăsaţi-l pe domnul ăla. Un subchiriaş nu vine el înainte de amiază, are şi el serviciul lui. Şi-aşa, prietenul meu nu mi-a povestit nimic altceva. Trebuia doar să iau marfa — soarbe, ghemuit, cu plăcere din cafea — e fierbinte, s-a lăsat frig astăzi, ce să-mi povestească ?! Că sînteţi văduvă, nu-i aşa ?

— Da.

— Ce-i cu bărbatul dumneavoastră ? Răposat ? A căzut pe front, cu siguranţă.

— Am de lucru, trebuie să gătesc.

— Mai faceţi-mi o ceaşcă de cafea. De ce atîta grabă? Aşa curînd n-o să ne mai revedem. Aveţi copilaşi ?

— Vă rog să plecaţi, v-aţi căpătat lucrurile, n-am timp de stat.

— Ei, nu fiţi urîcioasă, vreţi să mă speriaţi ca să plec, pentru mine nu-i nevoie de aşa ceva, plec îndată, numai să-mi beau cafeaua. Aşa deodată nu mai aveţi timp. Mai deunăzi aţi avut mult timp. Ştiţi ce vreau să zic, nu ? Ei, să ne fie de bine, eu nu-s de-ăia, eu plec. Îşi pune pălăria în cap, se ridică, îşi vîră pacheţelul la subsuoară, se-ndreaptă încet spre uşă, a şi trecut de ea, deodată se-ntoarce repede : Şi-acu scoate mărunţişul. Cu mîna stîngă întinsă, mişcă poruncitor arătătorul. Femeia şi-a dus palma la gură, scundul Lüders o-nghesuie : Să nu care cumva să ţipi. Se vede că dai numai dacă ţi-ai făcut cheful. Vezi, ştiu totul. Între prieteni nu există secrete.

Mare porcărie, e-o scîrbă bătrînă, cu rochia ei neagră, mai bine i-aş da una după ceafă, nu-i mai bună decît baba mea. Femeii îi arde obrazul, numai dreptul, stîngul îi e alb ca neaua. Are în mînă portmoneul, scotoceşte cu degetele în el, dar se uită cu ochii holbaţi la mărunţelul Lüders. Mîna ei dreaptă îi întinde cîteva monede. Are o expresie nefirească. Degetul lui arătător continuă să ceară. Ea îi varsă tot portmoneul în palmă. Lüders se-ntoarce în odaie, la masă, smulge faţa de masă brodată cu roşu, femeia geme, nu poate să scoată un sunet, i s-a încleştat gura, stă mută la uşă. Smulge două perne de pe canapea, trece apoi în bucătărie, trage sertarele mesei, scormoneşte în ele. Vechituri de cositor, trebuie s-o şterg, altminteri începe să strige. În clipa aceea, ea cade lată, iute afară.

Pe coridor, închide uşurel uşa, jos pe scări, în casa vecină.

Era minunatul paradis. În ape mișunau pești, din pămînt creșteau copaci, animalele se jucau, animale de uscat, animale de apă și păsări.

Deodată se auzi un foșnet într-un pom. Un șarpe, un șarpe, un șarpe întinse capul, în paradis trăia un șarpe, care era mai viclean decît toate animalele cîmpului, iar acesta începu să vorbească, să-i vorbească lui Adam și Evei.

În vreme ce, peste o săptămînă, urcă fără grabă scăra, cu un buchet învelit în foiță, Franz Biberkopf se gîndește la grasa lui, își face reproșuri, însă nu foarte serioase, se oprește, e o fată bună care nu l-ar înșela pentru nimic în lume, dar poznele-astea, Franz, aida de, afacerile-s afaceri. Sună, zîmbește pe sub mustață savurînd dinainte plăcerea revederii, cafea fierbinte, o păpușică. Înăuntru se aud pași, trebuie să fie ea. Franz se umflă-n piept, ridică în fața ușii buchetul, lănțugul e desprins, inima lui ticăie, oare mi-o sta bine cravata, vocea ei întreabă :

— Cine e ?

El chicotește :

— Poștașul.

O îngustă crăpătură neagră a ușii, ochii ei, el face o plecăciune grațioasă, flutură buchetul. Poc. Ușa e trîntită. Zurr, e tras zăvorul. Ei, drăcie. Ușa e închisă. Așa ticăloasă. Te-a lăsat mască. Asta-i cu siguranță scrîntită. M-o fi recunoscut ? Ușa cafenie, panoul ușii, eu stau pe scară, cravată șade cum trebuie. De necrezut. Oare să mai sun o dată, sau nu ? Se uită la mîinile lui, un buchet, l-am cumpărat adineauri la colț, învelit în foiță, pe-o marcă. Mai sună o dată, de două ori, foarte lung. Trebuie că a rămas aici la ușă, a închis și-atît, stă nemișcată, fără să sufle, și mă lasă în plata Domnului. Are șireturile mele la ea, toată marfa, poate că pentru trei mărci le pot căpăta înapoi. Acum se aud iar pași înăuntru, a plecat, se duce în bucătărie. Asta e.

Coboară scara. Apoi o urcă din nou : Am să mai sun o dată, să văd, poate că nu m-a zărit, m-o fi luat drept altcineva, drept un cerșetor, umblă atîția. Dar cînd se află înaintea ușii, nu sună. Nu-i vine. Așteaptă doar, stă așa.

Nu-mi deschide, aş fi vrut numai să ştiu. În casa asta n-âm să mai vînd, ce să fac cu buchetul, m-a costat o marcă întreagă, am să-l arunc în rigolă. Deodată sună din nou, ca la comandă, aşteaptă liniştit, aşa cum se cade, ea nu mai vine la uşă, ştie că-s eu. Am să las un bileţel la vecini, trebuie să-mi recapăt marfa.

Sună alături, nu e nimeni acasă. Bine, să scriem bileţelul. Franz se duce la fereastra de pe gang, a rupt colţul alb al unui ziar, scrie cu un capăt de creion : „Fiindcă nu deschideţi, iar eu vreau să-mi iau înapoi marfa, lăsaţi-o la Klaussen, în colţ, pe Elsasser."

Ei, femeie, tîrfo, dac-ai şti cine-s eu, ce-a păţit una de la mine, n-ai mai fi... Ei, o să obţinem ce-i al nostru. Ar trebui luat un topor şi spartă uşa. Bileţelul îl vîră uşurel pe sub uşă.

O zi, Franz se plimbă îmbufnat. În dimineaţa următoare, mai înainte de a se întîlni cu Lüders, băcanul îi dă o scrisoare. E de la ea.

— Altceva nu ţi-a lăsat ?

— Nu, ce anume ?

— Un pachet cu nişte márfă.

—Ţţ, plicul mi l-a adus un băiat, aseară.

— Ia te uită, te pomneşti că trebuie să mă duc eu să-mi iau marfa.

După două minute, Franz se apropie de fereastra de lîngă galantare, se lasă să cadă pe-un taburet de lemn, ţine scrisoarea în mîna stîngă moale, îşi încleştează gura, priveşte în gol peste tăblia mesei, Lüders, amărîtul, tocmai intră pe uşă, îl vede pe Franz, îl vede şezînd, cu ăsta e ceva, şi o şi şterge înapoi.

Birtaşul se apropie de masă :

— De ce-o fi fugit Lüders, încă nici nu şi-a luat marfa.

Franz şade, şade nemişcat. Aşa ceva nu s-a mai pomenit. Mi s-au tăiat picioarele. Aşa ceva nu s-a mai pomenit pe lume. De necrezut. Nu mă pot ridica. Lüders n-are decît să fugă, are picioare, poate să fugă. E un ins cum nu-ţi poţi închipui.

— Vrei un coniac, Biberkopf ? Vreun deces ?

— Nu, nu.

Ce-o fi spunînd ăsta la drept vorbind, nu aud bine, parcă am vată în urechi. Birtaşul a rămas pe loc :

— De ce-o fi fugit așa Lüders ? Doar nu-i face nimeni nimic. Ca și cînd l-ar urmări cineva.

— Cine, Lüders ? O fi avînd treabă. Da, un coniac.

Îl dă de dușcă, în cap i se învălmășesc iarăși gîndurile. Ei drăcie, ce chestie cu scrisoarea asta.

— Uite, ți-a căzut plicul. Poate vrei ziarul de dimineață.

— Mulțumesc.

Franz continuă să-și frămînte mintea : Aș vrea să știu ce chestie e cu scrisoarea asta, cum de-mi scrie aia asemenea lucruri. Lüders e un om cu scaun la cap, are copii. Franz se tot întreabă ce s-o fi întîmplat, capul i se face de plumb, îi cade ca-n somn, birtașul crede că e obosit, însă de fapt e o paloare, un pustiu, un gol în care îi alunecă și picioarele, și iată-l că se prăbușește pur și simplu, se răsucește o dată la stînga, pe urmă cade, cade cu totul pe masă.

Franz zace cu pieptul pe tăblia mesei, vede pieziș sub brațul său stîng tăblia mesei, șuieră peste fața scîndurii, strîngîndu-și capul în mîini :

— Grasa, Lina, a și fost pe-aici ?

— Nu, vine abia pe la două'șpe.

— Așa-i, acu e abia nouă, încă n-am făcut nimic, Lüders a plecat și el.

Ce-i de făcut ? Îl trec fiori, își mușcă buzele : Asta-i pedeapsa, mi-au dat drumul, ăilalți sapă mai departe la cartofi în spatele închisorii, lîngă grămada cea mare de gunoi; iar eu trebuie să călătoresc cu tramvaiul electric, s-o ia naiba de treabă, era totuși frumos acolo. Se ridică, să ies pe stradă, să mă scutur de toate astea, de nu m-ar copleși iarăși teama, stau țapăn pe picioare, pe mine nu m-atinge, nimeni.

— Cînd o veni grasa, spune-i că am un caz de deces. Că am primit vestea unui deces, un unchi sau așa ceva. Azi la prînz n-am să viu, nu trebuie să m-aștepte. Și cît face ?

— O cană de bere, ca de obicei.

— Bine.

— Pachetul îl lași aici ?

— Care pachet ?

— Ei, da' rău te-a mai picnit, Biberkopf. Lasă mofturile, ține-te bine. Pachetul ți-l păstrez la mine.

— Ce pachet ?

— Lasă, du-te să iei aer.

Biberkopf a ieşit. Birtaşul se uită după el pe geam ;

— N-o să-l aducă oare înapoi ? Ce chestii. Aşa un bărbat solid. Grasa o să facă nişte ochi.

Un bărbat mărunţel şi palid stă în faţa casei, are braţul drept în eşarfă, iar mîna stîngă vîrîtă într-o mănuşă de piele neagră. Stă acolo în soare de o oră şi nu urcă. Tocmai a venit de la spital. Are două fete mari, după care a urmat un băieţel, mort ieri în spital, în vîrstă de patru ani. La început a fost o simplă inflamaţie în gît. Doctorul spusese că va reveni îndată, dar n-a venit decît seara şi a poruncit numaidecît: la spital, suspect de difterie. Băiatul a zăcut acolo patru săptămîni, se făcuse bine, dar s-a îmbolnăvit de scarlatină. După două zile, ieri, s-a stins, insuficenţă cardiacă a spus medicul-şef.

Omul stă în faţa uşii imobilului, sus nevastă-sa va începe să strige şi să plîngă, cum a făcut ieri şi toată noaptea, şi-i va reproşa că nu l-a scos pe băiat acum trei zile, cînd se însănătoşise. Dar surorile de la spital spuseseră că micuţul mai are bacili în gît, iar aşa ceva e periculos cînd mai sînt copii în casă. Femeia n-a vrut să creadă acest lucru la început, dar este totuşi cu putinţă să li se fi întîmplat ceva celorlalţi copii. Omul stă acolo. În faţa casei învecinate strigă nişte copii. Lui îi vine deodată în minte că, atunci cînd l-a dus pe băiat la spital, l-au întrebat dacă i se făcuse o injecţie cu ser. Nu, nu i se făcuse. Aşteptaseră toată ziua să vină doctorul, dar el nu venise decît seara şi poruncise : numaidecît la spital.

Pe loc, invalidul de război o porneşte repede, taie de-a curmezişul partea carosabilă, o ia în sus pe stradă pînă la colţ, la doctor, despre care i se spune că nu e acasă. El însă urlă, e înainte de prînz, doctorul trebuie să fie acasă. Uşa cabinetului de consultaţii se deschide, un domn chel, corpolent se uită la el, îl trage înăuntru. Omul stă, îi povesteşte despre spital, îi spune că a murit copilul, doctorul îi strînge mîna.

— Dar ne-aţi lăsat să aşteptăm toată ziua de miercuri, de dimineaţă pînă la ora şase seara. Am trimis de două ori după dumneavoastră. N-aţi venit.

— Totuşi am venit.

Omul începe să urle iar :

— Sînt un schilod, ne-am vărsat sîngele pe front, sîntem lăsaţi să aşteptăm, cu noi se poate face aşa ceva.

— Ia loc, linişteşte-te. Copilul n-a murit de difterie. In spitale se întîmplă asemenea molipsiri.

— Peste tot, numai nenorociri, continuă el să urle. Noi sîntem lăsaţi să aşteptăm, noi sîntem nişte oropsiţi, copiii noştri n-au decît să crape, cum am crăpat şi noi.

După o jumătate de oră, coboară încet scara, jos face calea-ntoarsă în bătaia soarelui, urcă la ei. Nevastă-sa trebăluieşte în bucătărie.

— Ei, Paule ?

— Ce să fie, mamă.

Îşi strîng mîna şi-şi pleacă, trişti, capul.

— Încă n-ai mîncat, Paule. Îţi pregătesc ceva îndată.

— Am fost pînă la doctor, i-am spus că n-a venit atunci, miercuri. I-am zis-o.

— Dar Paulchen al nostru n-a murit de difterie.

— N-are-a face. Asta i-am spus-o şi eu. Dar dacă i se făcea numaidecît injecţia, nu mai era nevoie să fie dus la spital. Nu mai era nevoie. Dar el n-a venit. I-am zis-o. Trebuie să ne gîndim şi la alţii, în caz că se mai întîmplă aşa ceva. Iar aşa ceva, cine ştie, se-ntîmplă în fiecare zi.

— Hai şi mănîncă. Şi doctorul ce-a spus ?

— Doctorul e un om bun. Nu mai e nici el tînăr şi se spetează muncind. O ştiu pe pielea mea. Dar cînd e să se întîmple ceva, se-ntîmplă. Mi-a dat şi un pahar de coniac, zicînd că să mă liniştesc. A venit şi doamna doctor.

— Cu siguranţă că ai urlat cît te-a ţinut gura, Paule.

— Aş, numai la început, pe urmă totul a mers paşnic. El însuşi a recunoscut : Trebuie să i-o spună cineva. Nu-i un om rău, dar trebuie să i-o spună cineva.

În vreme ce mănîncă, tremură violent. Femeia plînge în odaia vecină, apoi beau împreună cafea, lîngă maşina de gătit.

— Cafea veritabilă, Paule.

El aspiră pe nări, deasupra ceştii :

— Se simte după miros.

Mîine în mormîntul rece, nu, vom ști să ne stăpînim

Franz Biberkopf a dispărut. În după-amiaza zilei cînd a primit scrisoarea, Lina se duce la locuința lui. Vrea să-i lase în taină o vestă croșetată, maro, pe care i-a lucrat-o ea. Dar omul ei e acasă, la o oră cînd de obicei își face negustoria, și tocmai acum în preajma Crăciunului, șade ghemuit pe patul lui, cu masa trasă aproape, și meștereşte la deșteptătorul său, pe care l-a demontat. Mai întîi, Lina trage o spaimă văzîndu-l acasă și crezînd că poate a văzut vesta, dar el abia-i aruncă o privire și continuă să se uite la masă și la ceas. Foarte bine, are tocmai timpul să pitească la ușă vesta. Apoi el vorbește foarte puțin, ce-o fi cu el, e mahmur, de ce-o fi făcînd mutra asta, nu-l recunosc, meștereşte la vechiul deșteptător că amețit.

— Deșteptătorul era foarte bun, Franz.

— Da' de unde, nu era bun, lasă, zbîrnîie mereu, nu sună cînd trebuie, am să descopăr eu ce are.

Meștereşte mai departe, apoi lasă mașinăria jos și-și zgîrie cu unghia dinții ; la ea nici nu se uită. Lina o șterge, e puțin speriată, Franz ar trebui să tragă un pui de somn, să se odihnească. Cînd revine seara, Franz e plecat. A plătit, și-a împachetat lucrurile, a luat totul cu el și a plecat. Proprietăreasa nu știe decît că i-a plătit și că i-a cerut să scrie pe fișa de imobil : în călătorie. O fi avut cumva vreun motiv s-o șteargă ?

Au trecut 24 de ore îngrozitoare pînă cînd Lina a dat în sfîrșit de Gottlieb Meck, care ar putea s-o ajute. Meck se mutase și el, a alergat toată după-amiaza de la un local la altul, pînă cînd în cele din urmă l-a găsit. Nu știe nimic, dar ce să se-ntîmple cu Franz, e un om zdravăn, și e și isteț, îi e și lui îngăduit să plece undeva. O fi făcut vreo ispravă ? Pentru Franz, așa ceva este exclus. Nu cumva s-au certat ei doi, Lina și Franz ? Nici vorbă, i-am dus și o vestă. Abia a doua zi la prînz se duce și Meck la proprietăreasă, Lina nu-i dă pace. Da, Biberkopf a plecat valvîrtej, lucru curios, omul era întotdeauna vesel, chiar și în dimineața aceea fusese, trebuie că se-ntîmplase ceva, e mai presus de orice îndoială ; a luat cu el totul, n-a lăsat

nici urmă din lucrurile lui, haideţi să vedeţi. Meck îi spune Linei să fie liniştită, are să cerceteze el lucrurile. Reflectează şi, ca vechi negustor, are deodată o presimţire şi se duce la Lüders. Îl găseşte în bîrlogul său cu puştanca lui ; dar Franz unde e ? Păi, zice el cu nepăsare. l-a lăsat mască, ba chiar i-a şi rămas ceva dător, Franz a uitat să încheie socotelile cu el. Meck nu crede o iotă, discuţia lor se prelungeşte mai bine de o oră, de la Lüders nu se poate afla nimic. Seara, Meck şi Lina dau de el în localul de peste drum de locuinţa lui. Şi lucrurile încep să se lămurească.

Lina urlă şi-l învinuieşte. Trebuie să ştie, trebuie să ştie neapărat unde e Franz, doar au fost împreună înainte de prînz, Franz va fi spus totuşi ceva, măcar o singură vorbă.

— Da' de unde, tocmai că n-a spus nimic.

— Trebuie totuşi să i se fi întîmplat ceva.

— Lui să i se întîmple ? A vrut s-o şteargă, păi ce altceva.

Nuu, Franz n-a făcut nici o poznă, Lina nu se lasă convinsă, n-a făcut nimic, ea pune mîna în foc, ar trebui făcută o reclamaţie la poliţie.

— Tu crezi că s-o fi rătăcit, iar ăia să-l pună în urmărire, sunînd din trîmbiţă.

Lüders rîde. Ce jale pe femeiuşca asta grasă.

— Da' ce facem noi, ce facem ?

Pînă cînd lui Meck, care şade acolo şi-şi frămîntă mintea, i se face lehamite şi cu un semn din cap îl cheamă pe Lüders afară. Trebuie să stea de vorbă numai ei doi. toată povestea n-are nici un rost. Lüders iese. Discutînd cu făţărnicie, urcă pe Ramlerstrasse pînă în Grenzstrasse.

Iar acolo, unde e întunenic beznă, Meck se năpusteşte pe neaşteptate asupra micului Lüders. L-a snopit în bătaie. Iar cînd Lüders s-a prăbuşit urlînd la pămînt, Meck şi-a mai scos şi batista din buzunar şi i-a vîrît-o în bot. Pe urmă l-a lăsat pe mărunţel să se ridice şi i-a arătat briceagul cu lama scoasă. Amîndoi îşi pierduseră răsuflarea. Meck, care încă nu-şi venise în fire, l-a sfătuit să se care, iar mîine să-l caute pe Franz.

— Cum ai să-l găsești, nu-mi pasă. Dacă nu-l găsești, ai să ai a face cu mine și alți doi. Dăm noi de tine, băiete, Chiar și pe lumea ailaltă.

În seara următoare, la un semn al lui Meck, mărunțelul Lüders, palid și tăcut, ieși din local și se duseră în sala cea mare. Dură un timp pînă cînd birtașul le aprinse becul cu gaz. Apoi rămaseră singuri. Meck îl întrebă :

— Ei, ai fost ?

Lüders dădu din cap.

— Vezi. Și ?

— Nu e nici un și.

— Ce-a spus, cum poți dovedi că ai fost.

— Tu, Meck, crezi că ăla trebuia să-mi spargă capul ca tine. Nu, pentru așa ceva eram pregătit.

— Ei, și-átunci ?

Lüders veni tăcut mai aproape :

— Fii atent, Meck, ascultă-mă. Dacă vrei să mă asculți : vreau să zic că o fi Franz prietenul tău, dar din pricina lui n-ar fi trebuit să vorbești ieri cu mine așa cum ai făcut-o. Era să mă omori. În vreme ce noi doi n-aveam nimic de împărțit. Din pricina lui, nu.

Meck îl ațînti cu privirea, ăstuia îi ard iarăși una, iar pe urmă n-au decît să intre aici cîți or pofti.

— Nu, ce mai, ăla-i nebun ! Tu nu te-ai prins, Meck ? Aluia îi lipsește-o doagă.

— Termină odată ! E prietenul meu, lua-te-ar naiba ; vezi că mă mănîncă palmele.

După care Lüders începe să povestească. Meck se așază.

L-a găsit pe Franz între cinci și șase ; s-a mutat în imediata vecinătate a vechii sale locuințe, trei case mai departe, oamenii l-au văzut intrînd acolo cu geamantanul lui de carton și cu o pereche de cizme în mînă, într-adevăr i-au dat o odaie sus în imobilul ăla așezat de-a curmezișul. Cînd el, Lüders, bate la ușă și intră, Franz e întins pe pat, cu picioarele în cizme atîrnîndu-i la margine. Îl recunoaște îndată pe Lüders, de tavan e aninat un bec aprins, uite-l pe Lüders, a venit haimanaua, dar ce-o fi cu el. Lüders are un briceag deschis în buzunarul din stînga, în care își ține mîna. În celălalt buzunar are bani, cîteva mărci, pe care le pune pe masă, sporovăie vrute și nevrute, se fîțîie-ncolo și-ncoace, are o voce răgușită, își

arată cucuiele pe care i le-a făcut Meck, urechile umflate, e mai, mai să urle de necaz și furie.

Biberkopf s-a așezat pe marginea patului, fața lui e uneori foarte aspră, alteori tremură pe ea mici încrețituri. Arată spre ușă și spune încet : „Ieși !“ Lüders și-a lepădat cele cîteva mărci ; cu gîndul că Meck nu-l va crede, îl roagă pe Franz să-i dea un bilețel, mai întreabă dacă Meck însuși și Lina pot veni acolo sus la el. Franz se ridică în picioare, Lüders a și alunecat pînă la ușă, a pus mîna pe clanță. Biberkopf o ia însă pieziș spre fundul odăii spre lavoar, apucă ligheanul și — ce zici — varsă toată apa, dintr-o azvîrlitură, de-a curmezișul odăii, la picoarele lui Lüders. Din pămînt ai venit, în pămînt te vei întoarce. Lüders holbează ochii, se fereşte, apasă pe clanță. Biberkopf ia cana de la lavoar, mai e destulă apă în ea, mai avem multe, să lămurim lucrurile, din pămînt ai venit. Varsă apa împroșcîndu-l pe gît și gură, apă rece ca gheața. Lüders iese repede, o șterge, ușa se-nchide.

În încăperea de la birt în care se află, spune cu năduf :

— Asta-i scrîntit, vezi și tu, ce mai.

Meck întreabă :

— La ce număr e ? La cine ?

După plecarea lui Lüders, Biberkopf a continuat să verse apa prin odaie. A stropit cu mîna prin aer : Trebuie curățat totul, să piară orice urmă : acum să deschidem și fereastra, să răsuflăm ; n-avem nimic a face cu treaba asta. [Casele nu se mai prăbușesc, acoperișurile nu mai lunecă, toate astea au rămas în trecut. Odată pentru totdeauna, în trecut.] Cînd i s-a făcut frig la fereastră, și-a ațintit ochii spre podea. Ar trebui șters pe jos, altminteri pică dedesubt în capul oamenilor, se fac pete. După aceea a închis fereastra, s-a întins orizontal în pat. [Mort. Din pămînt ai venit, în pămînt te vei întoarce.]

Cu mînuțele clap, clap, clap, cu picioarele trap, trap, trap.

În aceeași seară, Biberkopf nu mai locuia în odaia aceea. Meck nu putu să afle unde se mutase. Îl luă cu el pe mărunțelul Lüders, care era furios, în localul său, în care se întîlnea cu negustorii de vite. Dorea să-i pună pe aceștia să-l întrebe pe Lüders ce se întîmplase de fapt și ce era cu scrisoarea primită de băcan. Lüders se ținu însă

tare, arăta atît de îmbufnat, încît îl lăsară pe nenorocit să plece. Meck însuși spuse : „Asta s-a topit pe picioare."

Meck se gîndea în sinea lui : Franz fie c-a descoperit că-l înșală Lina, fie că s-a supărat pe Lüders, fie că s-o fi petrecut altceva. Negustorii de vite spuseră :

— Lüders e un pezevenghi, din tot ce-a sporovăit nici măcar un cuvinţel nu e adevărat. Biberkopf o fi poate și el ţicnit. Aiurit a fost și-atunci cînd și-a luat autorizaţia de comerţ și nici n-avea marfa. La supărare, chestii de-astea ies deodată la iveală.

Meck o ţinu pe-a lui :

— De supărare îţi e atinsă fierea, nu capul. Capul în nici un caz. Franz e totuși un atlet, un muncitor care a cărat poveri grele, un muncitor clasa-ntîi în transportul de mobile, piane și de-alde astea, pe unul ca el nu-l picnește la cap.

— Tocmai că pe unul ca el îl picnește la cap. Unul ca el e simţitor. Într-o meserie ca a lui, capul e pus prea puţin la treabă, iar cînd e pus, coarda plesnește numaidecît.

— Ei, da' voi, negustorii de vite, cum staţi cu procesele ? Voi vă puneţi îndată pe picioare.

— Unul care face negoţ cu vite are capul zdravăn. Păi da. Dac-ar începe ei să pună toate alea la inimă, ar ajunge cu toţii la balamuc. Noi nu știm ce e aia supărarea. În fiecare zi ni se întîmplă să comandăm marfa și s-o așteptăm în zadar, sau să nu vrea cîte unul să ne plătească. Oamenii n-au niciodată bani.

— Sau nu-s solvabili îndată.

— Și asta.

Unul dintre negustorii de vite își aruncă ochii la vesta lui murdară :

— Acasă, eu beau cafeaua din farfurioară, îmi place mai mult, dar uite că pătează.

— Ar trebui să-ţi legi o baveţică la gît.

— Ca să rîdă de mine bătrîna mea. Nu, au început să-mi tremure mîinile, ia uită-te.

Meck și Lina nu-l găsesc pe Franz Biberkopf. Răscolesc jumătate din Berlin și nu-l găsesc.

CARTEA A PATRA

Peste Franz Biberkopf n-a dat de fapt nici o nenorocire. Cititorul obişnuit se va mira şi va întreba : ce s-a întîmplat ? Dar Franz Biberkopf nu este un cititor obişnuit. El constată că principiul său, oricît de simplu este, trebuie să fie pe undeva greşit. Nu ştie unde se află greşeala, dar însăşi existenţa ei îl scufundă în cea mai teribilă deprimare.

Aici, îl veţi vedea pe omul acesta bînd fără măsură şi aproape dîndu-se bătut. Dar lovitura primită n-a fost chiar atît de dură, pe Franz Biberkopf îl aşteaptă lucruri şi mai rele.

O mînă de oameni de jur împrejurul pieţei Alex

Pe Alexanderplatz este spart caldarîmul pentru metrou. Se circulă pe scînduri. Tramvaiele electrice taie piaţa, urcînd pe Alexanderstrasse şi Münzstrasse spre Rosenthaler Tor. În dreapta şi în stînga sînt străzi. Pe străzi, casele sînt înghesuite una în alta. Din pivniţă pînă în pod, sînt ticsite de oameni. Jos se găsesc magazinele.

Cîrciumi, restaurante, prăvălii de fructe şi legume, coloniale şi delicatese, întreprindere de transporturi, de zugrăveli, confecţii de damă, produse făinoase şi de morărit, garaj auto, societate de combatere a incendiilor : Avan-

tajele micii pompe cu motor constau în construcţia simplă, manevrarea lesnicioasă, greutatea redusă, volum redus. — Compatrioţi germani, niciodată un popor n-a fost înşelat într-un mod mai ruşinos, niciodată o naţiune n-a fost minţită într-un mod mai ruşinos, mai nedrept decît poporul german. Mai ştiţi cum ne-a făgăduit Scheidemann la 9 noiembrie 1918 de la fereastra Reichstag-ului pace, libertate şi pîine ?[16] Şi cum a fost ţinută făgăduiala ! — Articole de canalizare, societate pentru spălarea geamurilor, somnul este medicament, patul Steiner, un pat de paradis. — Librărie, biblioteca omului modern, ediţiile noastre de opere complete ale poeţilor şi gînditorilor noştri fruntaşi alcătuiesc biblioteca omului modern. Ei sînt marii reprezentanţi ai vieţii spirituale europene. — Legea pentru protecţia chiriaşilor este un petic de hîrtie. Chiriile cresc necontenit. Meşteşugarii şi comercianţii din clasa de mijlor sînt azvîrliţi în stradă şi prin aceasta sugrumaţi, porţărei au din belşug de lucru. Cerem credite de stat pînă la 15.000 de mărci pentru mica industrie şi imediata interzicere a punerii de sechestru asupra miţilor industriaşi. — A întîmpina cu o bună pregătire orele cele grele este dorinţa şi datoria fiecărei femei. Toate gîndurile şi simţămintele viitoarei mame se rotesc în jurul celui nenăscut. Alegerea băuturii potrivite pentru viitoarea mamă este de o deosebită importanţă. Veritabila bere din malţ caramel Engelhardt posedă ca nici o altă băutură următoarele proprietăţi : are gust bun, este hrănitoare, sănătoasă şi cu efect răcoritor. — Asigură-ţi copilul şi familia prin încheierea unei asigurări pe viaţă, a unei asigurări elveţiene pe viaţă, Banca de rente Zürich. — Inima dumneavoastră rîde ! Inima dumneavoastră rîde de bucurie, dacă aveţi un cămin mobilat cu vestitele mobile Höffner. Tot ceea ce aţi visat despre un confort agreabil este depăşit de o realitate neaşteptată. Chiar dacă anii zboară, aspectul acestor mobile rămîne plăcut, iar trăinicia şi utilizarea lor practică procură mereu noi bucurii. —

Societăţile de asigurare a pazei apără totul, efectuează patrulări, controale, supravegheri, montează ceasornice, sisteme de alarmă, asigură serviciul de pază şi de protecţie în Gross-Berlin şi în afara lui, Detaşamentul de pază Deutschland, Detaşamentul de pază Gross-Berlin şi fosta

secţie de pază a Asociaţiei proprietarilor funciari, întreprindere reunită, Centrala de pază din vest, Societatca de pază, Societatea Sherlock, operele complete despre Sherlock Holmes ale lui Conan Doyle, Societatea de pază pentru Berlin şi localităţile învecinate, Wachsmann ca educator, Flachsmann ca educator, Spălătorie, Închirieri de lenjerie Apoll, Spălătorie Adler primeşte orice obiect de lenjerie şi care se spală manual, specializată pentru lenjeria fină bărbătească şi de damă.

Deasupra prăvăliilor şi în spatele prăvăliilor sînt însă locuinţe, în spatele acestora se mai află curţi, clădiri laterale, clădiri aşezate de-a curmezişul, case situate în fund, chioşcuri. Linienstrasse, aici este casa unde s-a ascuns Franz Biderkopf, după porcăria pe care a păţit-o cu Lüders.

În faţă se găseşte un frumos magazin de încălţăminte, cu patru vitrine strălucitoare, unde servesc şase fete, adică, atunci cînd e ceva de servit, au în jur de 80 de mărci pe lună de cap şi nas, iar cînd îmbătrînesc şi devin cărunte, au 100. Marele şi frumosul magazin de încălţăminte aparţine unei doamne în vîrstă, care s-a căsătorit cu şeful magazinului, iar de atunci doarme în odaia din fund şi-i merge rău. El este un bărbat ferches, a ridicat magazinul, dar n-a împlinit 40 de ani, şi asta-i nenorocirea, iar cînd vine tîrziu acasă, bătrîna doamnă e trează şi nu poate dormi de supărare. — La primul etaj, domnul avocat. Lapinul sălbatic din ducatul Sachsen-Altenburg se numără printre animalele ce pot fi vînate ? Apărătorul contestă drept ilegală înscrierea de către tribunalul landului a lapinului sălbatic printre animalele ce pot fi vînate. Care animale pot fi vînate şi care capturate liber constituie o problemă ce a evoluat într-un chip foarte diferit în landurile din Germania. În absenţa unor prescripţii legale speciale, asupra acestei probleme decide dreptul uzual. În proiectul legii privind poliţia vînătorii din 24.2.54, lapinul sălbatic nu figura. — Seara la 6, o îngrijitoare intră în birou, mătură, şterge linoleumul din camera de aşteptare. La un aspirator de praf încă nu s-a ajuns la domnul avocat, zgîrcenie bătrînească, dumnealui nefiind căsătorit, dar doamna Zieske ar trebui totuşi să ştie ce înseamnă să fii menajeră. Îngrijitoarea freacă şi curăţă

aprig, femeia e îngrozitor de sfrijită, dar elastică, trudește din greu pentru cei doi copii ai ei. Importanța grăsimii pentru alimentație, grăsimea îmbracă proeminența oaselor și protejează țesuturile de dedesubt de apăsare și izbitură, de aceea cei extrem de slabi se plîng că-i dor tălpile cînd merg. Asta nu se potrivește însă .pentru această îngrijitoare.

Pe la ora 7 seara, domnul avocat Löwenhund șade la biroul său și lucrează la lumina a două lămpi. Întîmplător, telefonul nu sună. În cauza penală Gross A 8 780—27 remit în anexă împuternicirea pe care mi-a încredințat-o acuzata, doamna Gross. Vă rog respectuos să-mi acordați permisiunea de a discuta oricînd cu acuzata. — Către doamna Eugenie Gross, Berlin. Mult stimată doamnă Gross, aveam de mai multă vreme intenția de a vă vizita din nou. Ca urmare a faptului că am fost supraîmpovărat de treburi și datorită unei indispoziții n-am putut s-o fac. Sper în mod cert că miercurea viitoare voi putea să vă vizitez și vă rog să aveți răbdare pînă atunci. Cu toată stima. Pe scrisori, mandate poștale și colete se va menționa adresa personală, adăugîndu-se numărul deținutului. Ca loc de destinație se va indica Berlin NV 52, Moabit 12a.

— Către domnul Tollmann. În chestiunea referitoare la fiica dumneavoastră, mă văd nevoit să vă solicit un plus de onorariu, și anume 200 de mărci. Las la aprecierea dumneavoastră plata în rate. În al doilea rînd : un nou avans. — Mult stimate domnule avocat,întrucît aș dori mult s-o vizitez pe nefericita mea fiică la Moabit, dar nu știu cui să mă adresez, v-aș ruga din toată inima să vă informați cînd aș putea să mă duc acolo. Și totodată să faceți o cerere să-i pot trimite la fiecare 14 zile cîte un mic pachet cu alimente. Aștept cît mai curînd vești, de preferat la sfîrșitul acestei săptămîni sau la începutul celei viitoare. Doamna Tollmann [mama Eugeniei Gross]. — Avocatul Löwenhund se ridică, are țigara de foi în gură, se uită prin despicătura draperiei spre Linienstrasse, care e viu luminată, și se gîndește : s-o sun la telefon sau să n-o sun. Bolile venerice ca nenorocire meritată. Curtea de

apel Frankfurt 1, C 5. E posibil ca în privința admisibilității etice a relațiilor sexuale să se judece mai puțin sever cînd e vorba de bărbații necăsătoriți, totuși trebuie admis că din punct de vedere legal vina există, că relațiile sexuale în afara căsătoriei sînt, după cum spune Staub, o extravaganță, care e legată de anumite pericole, iar aceste pericole trebuie suportate de cel ce-și permite această extravaganță. În sensul aceleiași opinii, Planck consideră drept o neglijență grosolană îmbolnăvirea prin relațiile sexuale extraconjugale a celui aflat sub arme. [17] — Avocatul ridică receptorul, vă rog oficiul Neukölln, apelul este făcut de Bärwald.

Etajul al doilea : Administratorul și două perechi grase : fratele lui cu nevastă-sa, sora lui cu bărbatu-său, mai au și o fetiță bolnavă.

Etajul al treilea, un bărbat de 64 de ani, cu chelie, lustruitor de mobile. Fiica lui, femeie divorțată, îi face menajul. Omul coboară în fiecare dimineață scara, făcînd-o să trosnească, în curînd va trebui să se înregistreze ca suferind [scleroză coronariană, miocardită degenerativă]. Mai înainte îi plăcea să vîslească, ce mai poate să facă astăzi ? Să citească seara ziarul, să-și aprindă pipa, între timp, fiica trebuie, firește, să trăncănească pe coridor. Nevastă nu mai are, a murit la 45 de ani, era voinică și focoasă, nu se mai sătura, știți dumneavoastră, iar apoi deodată a călcat greșit, dar n-a spus nimic, în anul următor ar fi intrat probabil în menopauză, s-a dus la o femeie de-alea, apoi la spital și n-a mai ieșit. .

Alături, un strungar, în jur de treizeci de ani, are un băiețaș, cameră și bucătărie, nevastă-sa a murit de asemenea, tuberculoză, tușește și el, în timpul zilei băiatul e la cămin, seara, omul îl aduce acasă. După ce băiatul s-a culcat, omul își fierbe ceaiul fizioterapic, meșterește la aparatul de radio, este președinte al Societății de radio, nu se poate culca pînă nu termină conectarea.

Pe urmă un chelner cu concubina lui, cameră și bucătărie, mobilate curățel, lustră de gaz aerian cu șiraguri din mărgele de sticlă. Pînă la ora două din zi, chelnerul este acasă, pînă atunci doarme și cîntă la țiteră, în același timp

în care avocatul Löwenhund, în robă neagră, aleargă la tribunalul 1, 2, 3 pe coridoare ieşind din camera avocaţilor, intrînd în camera avocaţilor, intrînd în sala de judecată, ieşind din sala de judecată, completul decide amînarea, propun împotriva acuzatului o sentinţă în contumacie. Concubina chelnerului este supraveghetoare într-un magazin. Aşa spune ea. Pe acest chelner, cît a fost căsătorit, femeia l-a înşelat într-un mod îngrozitor. Dar a ştiut să-l consoleze mereu, pînă cînd el a plecat de-acasă. Şi-a dus existenţa închiriind undeva un pat, s-a întors mereu la nevastă-sa, iar în cele din urmă, la proces, a fost totuşi declarat vinovat, fiindcă n-a putut dovedi nimic şi îşi părăsise din rea-voinţă soţia. După aceea a cunoscut-o în Hoppegarten pe actuala, care umbla la vînătoare de bărbaţi. Este, firește, o femeie de acelaşi calibru ca prima, dar olecuţă mai şireată. Omul nu bagă nimic de seamă şi nu se miră cînd nevastă-sa pleacă în călătorie o dată la cîteva zile pentru treburi aşa-zise de serviciu — de cînd e trimisă în voiaj o supraveghetoare ? — ei, doar are un post de încredere. Acum însă el şade pe canapeaua lui, are la cap o compresă umedă, plînge, iar ea e nevoită să-l servească. A alunecat pe stradă şi a rămas lat. Aşa spune el. L-o fi lovit careva. Ea nu se duce la aşa-zisul serviciu. Ar fi mai mare păcatul să fi băgat ceva de seamă, e un nătărău atît de simpatic. O să-l împăcăm noi.

Sus de tot, un negustor de maţe, la care pute firește al naibii şi e atîta larmă de copii şi mult alcool. Alături, în sfîrşit, o calfă de brutar cu nevasta lui, care este puitoare într-o tipografie şi suferă de o inflamaţie a ovarelor. Ce au de la viaţă ăştia doi ? Ei, mai întîi unul îl are pe celălalt, pe urmă în ultima duminică, seară de teatru sau film, pe urmă, cînd şi cînd, şedinţa asociaţiei şi vizita la părinţii lui. Altceva nimic ? Ei, nu mai tăia firul în patru, domnule. Se mai adaugă vremea frumoasă, vremea rea, o excursie la ţară, tărăboiul la gura sobei, gustarea de dimineaţă şi aşa mai departe. Dar dumneata ce ai, domnule căpitan, domnule general, domnule jocheu ? Nu te mai înşela singur.

Biderkopf în narcoză,
Franz se ascunde, Franz nu vrea să vadă nimic

Franz Biberkopf, bagă de seamă, ce-o să iasă din viața asta aiurită pe care o duci ! Să zaci mereu în chițimia ta și să nu faci altceva decît să bei și să gogești, să tot gogești ! Cui ce-i pasă de ce fac eu. Dacă vreau să gogesc, gogesc pînă poimîine fără să mă urnesc. — Își roade unghiile, geme, își rostogolește capul pe pernele ude de sudoare, pufnește pe nas. — Am să zac așa pînă poimîine, dacă-mi convine. Numai de-ar face foc muierea asta. E leneșă, nu se gîndește decît la ea.

Își întoarce capul de la perete, pe podea e un terci, o băltoacă. — A vărsat. Eu trebuie c-am fost ăla. Ce mai poartă în stomac un om. Ptiu, în colțurile afumate, pînze de păianjen, în astea nu se pot prinde șoarecii. Aș vrea să beau apă. Cui ce-i pasă de asta. Mă dor și șalele. Poftiți înăuntru, doamnă Schmidt. Uite-o între pînzele de păianjen, sus [rochie neagră, dinți lungi]. Asta e o vrăjitoare [vine din tavan]. Ptiu. Un idiot m-a întrebat de ce stau acasă. Mai întîi, idiotule, spun eu, ce treabă ai tu să mă întrebi, în al doilea rînd, doar stau aici la cîrciumă de la 8 la 12. Pe urmă, în chițimia asta împuțită. Idiotul a-ntors-o, zicînd că a glumit. Nuu, asta nu-i glumă. Kaufmann a spus și el, atunci să i se adreseze lui [18]. Am să fac în așa fel, încît în februarie, în februarie sau în martie, în martie e bine...

— Îți dăruiești inima naturii ? Nu mi-o dăruiesc naturii. Ce-i drept, pe cînd stăteam în fața uriașilor Alpi sau ședeam culcat pe țărmul clocotitoarei mări, era ca și cum întruchiparea duhului primordial ar fi vrut să mă smulgă cu sine. Era ún freamăt și o tălăzuire și în mădularele mele. Inima mea era zguduită, dar n-am dăruit-o nici locurilor unde cuibărește vulturul, nici acelora unde minerul sapă în adîncuri după ascunsele vine de aramă. —

— Atunci cui ?

— Îți dăruiești inima sportului ? Fluviului viitor al Mișcării tineretului [19] ? Tumultului politicii ? —

— N-am dăruit-o nici acestora.

— N-ai dăruit-o nimănui ?

Faci parte dintre aceia ce nu-şi dăruiesc inima nimănui, ci o păstrează pentru sine, o conservă în stare pură şi o mumifică ?

Calea spre lumea transcedentală, prelegeri publice: Duminica morţilor : Odată cu moartea, s-a terminat totul ? Luni 21 noiembrie, ora 8 seara : Se mai poate crede astăzi ? Marţi, 22 noiembrie : Se poate schimba omul ? Miercuri, 23 noiembrie : Cine este un om drept în faţa lui Dumnezeu ? Atragem în mod deosebit atenţia asupra recitativului *Paulus*.

Duminică, ora opt fără un sfert.

— 'Nă seara, domnule pastor. Sînt muncitorul Franz Biberkopf, muncitor zilier. Mai înainte am lucrat în transportul de mobilă, acum sînt şomer. Aş vrea să vă întreb ceva. Anume, ce se poate face împotriva durerilor de stomac. Îmi vine acreală pe gît. Au, iar începe. Pliu ! Venin de la fiere. Se trage firește de la prea multă băutură. Permiteţi-mi, iertaţi-mă că vă opresc pe stradă cu astfel de palavre. Vă stingheresc în îndatoririle dumneavoastră. Dar ce să fac eu împotriva veninului fierei. Un creştin trebuie să-şi ajute semenul. Sînteţi un om bun. N-am să ajung în cer. De ce ? Întrebaţi-o pe doamna Schmidt care vine mereu de sus din tavan. Vine şi pleacă, iar eu trebuie să mă scol mereu. Dar mie nu are nimeni să-mi spună ceva. Dacă însă există criminali, apoi eu sînt acela ce poate vorbi despre acest lucru. Pe onoarea mea. Lui Karl Liebknecht i-am jurat, Rosei Luxemburg îi întindem mîna. Eu am să ajung în paradis, cînd voi muri, iar dumneavoastră vă veţi înclina în faţa mea şi veţi spune : acesta este Franz Biberkopf, om de onoare, un bărbat german, un muncitor zilier, om de onoare, sus flutură steagul negru-alb-roşu, dar el s-a ţinut bine, n-a devenit un răufăcător ca alţi bărbaţi, care vor să fie germani şi-şi înşală concetăţenii. Dacă aş avea un cuţit i l-aş vîrî în coaste. Da, asta am s-o fac. [Franz se zvîrcoleşte în pat, se zbate.] Acum eşti pe cale să alergi la pastor, băieţele. Băiete-băietebăieţele ! Dacă îţi face plăcere şi dacă mai poţi să te vaiţi, măi. Om de onoare, îl las în plata lui Dumnezeu, domnule pastor, sînt bucuros s-o fac, ticăloşii n-au ce căuta nici chiar în închisoare ; eu am fost în închisoare, cunosc treaba asta

f. bine, o chestie prima, marfă clasa-ntîi, în privinţa asta nu-i nimic de zis, în închisoare n-au ce căuta ticăloşii, mai ales cei de soiul lui, căruia nu-i e ruşine nici măcar de nevastă-sa, cum ar trebui, şi, în plus, de toată lumea.

2 ori 2 fac 4, în privinţa asta nu-i nimic de zis.

Aveţi în faţa ochilor un bărbat, scuzaţi în drum spre slujbă, am nişte dureri teribile de stomac. Am să ştiu să mă stăpînesc. Un pahar de apă, doamnă Schmidt. Nătînga trebuie să-şi vîre pretutindeni nasul.

Franz în retragere. Franz le cîntă evreilor marşul de adio

Franz Biberkopf, viguros ca un şarpe cobra, dar clătinîndu-se pe picioare, s-a dat jos din pat şi s-a dus la evreii de pe Münzstrasse. Nu s-a dus direct într-acolo, ci a făcut un ocol foarte mare. Omul vrea să facă o curăţenie generală. Omul vrea să lămurească lucrurile. Haidem din nou, Franz Biberkopf. Vreme uscată, frig, dar un aer proaspăt, cine ar mai dori acum să stea în holul unui imobil, să fie negustor ambulant şi să-i degere picioarele. Om de onoare. E o fericire să ieşi din odaie şi să nu mai auzi gîgîitul muierilor. Iată-l pe Franz Biberkopf mergînd pe stradă. Toate cîrciumile goale. De ce ? Somnoroşii încă nu s-au trezit. Cîrciumarii îşi pot bea singuri poşirca. Poşirca din profit. Noi nu avem chef de aşa ceva. Noi bem răchie.

Franz Biberkopf îşi strecura liniştit trupul îmbrăcat într-o manta soldăţească verde-cenuşie printre oameni, printre femeiuşti care cumpărau de la căruţe zarzavaturi, brînză şi heringi. Vînzătorii strigau că au ceapă.

Oamenii fac şi ei ce pot. Au acasă copii, botişoare flămînde, ciocuri de pasăre, cască ciocul, închide ciocul, cască-l, închide-l.

Franz o luă mai repede, tropăi dînd colţul. Aşa, aer liber. O porni mai liniştit pe dinaintea marilor vitrine. Cît costă cizmele ? Pantofi de lac, pantofi de bal, ce eleganţi trebuie să arate încălţaţi, aşa, o micuţă cu pantofi de bal. Maimuţoiul ăla de Lissarek, boemul, insul ăla vîrstnic cu nasul borcănat de la Tegel, îi cerea nevesti-sii, sau ce-o fi fost aia pe care o dădea drept nevastă, să-i aducă la

cîteva săptămîni o dată o pereche de ciorapi de mătase frumoşi, o pereche de ciorapi noi şi una de ciorapi vechi. Să mori de rîs, nu alta ! Chiar dacă femeia ar fi fost nevoită să-i fure, el trebuia să-i aibă. Odată au dat peste el cînd îşi pusese ciorapii pe picioarele lui murdare, ce nătîng, se zgîia la picioarele lui cu o mutră libidinoasă şi urechile roşii, ce dobitoc, să mori de rîs, nu alta. Mobile în rate. Mobile de bucătărie în 12 rate lunare.

Cu un sentiment de satisfacţie, Biberkopf îşi vedea mai departe de drum. Numai din cînd în cînd se simţea nevoit să se uite la trotuar. Îşi examina paşii şi pavajul frumos, solid, sigur. Apoi însă privirile sale lunecară brusc spre frontoanele caselor, cercetară frontoanele caselor, se asigurară că toate stăteau liniştite, nu se mişcau, deşi de fapt o casă are multe ferestre şi se poate lesne apleca înainte. Mişcarea s-ar putea transmite acoperişurilor, atrăgîndu-le şi făcîndu-le să se clatine. Acoperişurile ar putea începe să se clatine, să se legene, să se zguduie. Ar putea să alunece, s-o pornească piezişi, în jos ca nisipul, ca o pălărie de pe cap. Căci toate, toate, şirul întreg, sînt aşezate piezişi pe şarpantă. Însă sînt bătute în cuie, au dedesubt grinzi solide, şi-apoi mai e şi cartonul gudronat, smoala. De neînfrînt e straja ta, straja la Rin. Bună dimineaţa, domnule Biberkopf, să mergem acum drept, pe Brunnenstrasse înainte, umflă pieptul, ţine spinarea ţeapănă. Milostivească-se Dumnezeu de toţi oamenii, noi sîntem cetăţeni germani, cum a spus-o directorul închisorii.

Un ins cu o şapcă de piele, faţă palidă, moale, îşi zgîndărea cu degetul mic un furuncul mititel de pe bărbie, buza de jos îi atîrna. Un altul, cu spatele lat şi turul pantalonilor atîrnînd stătea piezişi lîngă el şi aşa amîndoi barau drumul. Franz îi înconjură. Cel cu şapca de piele se scurma în urechea dreaptă.

Franz constată cu mulţumire că toţi oamenii mergeau liniştiţi de-a lungul străzii, că vizitiii descărcau marfă, că autorităţile se îngrijeau de case, ca tunetul vuieşte o chemare, aşadar putem şi noi să mergem pe-aici. Un stîlp de afişaj la colţ, pe o hîrtie galbenă e scris cu litere latine negre : „Ai vizitat vreodată frumosul ţinut al Rinului ?“ „Regele atacanţilor centrali“. Cinci oameni stăteau în-

tr-un mic cerc pe asfalt, săltau baroase, spărgeau asfaltul, pe cel în jachetă de lînă verde îl cunoaştem, desigur, iată-l că are de lucru, treaba asta o putem face şi noi, mai tîrziu, ţii barosul cu mîna dreaptă, îl ridici, strîngîndu-l, pe urmă, poc. Aştia sîntem noi, oameni ai muncii, proletariatul. Dreapta sus, stînga jos, poc. Dreapta sus, stînga joc, poc. Atenţie şantier, Societatea de asfaltări Stralau.

Franz făcu un ocol, legănîndu-se, o luă de-a lungul tramvaiului electric care huruia, nu săriţi în timpul mersului ! Aşteptaţi pînă cînd vehiculul se opreşte ! Poliţistul dirijează circulaţia, un factor poştal mai vrea să traverseze repede. Eu mă grăbesc, vreau doar să mă duc la evrei. Îi găsesc şi mai tîrziu. Cum mi s-au mai murdărit cizmele, dar curăţate n-au fost ele oricum, căci cine să le cureţe, poate doamna Schmidt, asta nu face nimic [plase de păianjen pe tavan, rîgîială acră, îşi sugea cerul gurii, îşi întorcea capul spre geam : Gargoyle, Mobilofle, Atelier de vulcanizare, Coafură à la garçon, Ondulaţie cu apă pe fond albastru, Pixavon, Produse din gudron înnobilat]. Oare Lina cea grasă ar putea să cureţe cizmele ? La acest gînd, o şi porni într-un ritm mai vioi.

Lüders şarlatanul, scrisoarea femeii, îţi vîr un briceag în burtă. Odoamneodoamne, omule, lasă chestia asta, o să ne stăpînim, nişte nemernici, nu vom ridica mîna împotriva nici unuia, am mai stat la răcoare la Tegel. Aşadar : Haine de comandă, Confecţii pentru bărbaţi, asta mai întîi, apoi Vopsitorie pentru caroserii, Accesorii pentru automobile, şi astea-s importante, ca să circuli repede, însă nu prea repede.

Stîngul, dreptul, stîngul, dreptul, stîngul, tot înainte încetişor, n-are rost să vă înghesuiţi, domnişoară. Fac ordine, ca un sergent de stradă cînd e aglomeraţie. Ce-i asta ? Grabă cu o lovitură de labă. Huhuhu, huhuhu, cocoşii cîntă. Franz era voios, feţele îi apăreau toate mai drăguţe.

Se scufundă cu bucurie în stradă. Bătea un vînt rece, amestecat, după felul casei, cu abur cald de pivniţă, miros de mere şi fructe meridionale, benzină. Iarna, asfaltul nu miroase.

La evrei, Franz şezu o oră întreagă pe canapea. Ei vorbiră, el vorbi, el se miră, ei se mirară o oră întreagă. Ce

i-a făcut să se mire, în vreme ce el şedea pe canapea, iar ei vorbeau şi el vorbea ? Faptul că el era acolo şi vorbea şi că ei vorbeau, dar mai înainte de toate el se mira de sine însuşi. De ce se mira de sine însuşi ? A ştiut-o şi a remarcat-o el însuşi, a constatat-o aşa cum un funcţionar de la registratură constată o eroare de calcul. Anume, a constatat ceva.

Hotărîrea fusese luată ; îl mira această hotărîre ce se cristalizase în el. În vreme ce-i privea în faţă, zîmbea, întreba, răspundea, această hotărîre suna astfel : Franz Biberkopf, vorbească ăştia ce-or vrea, ei au sutane, dar nu-s pastori, ceea ce poartă sînt caftane, au venit din Galiţia, de la Lemberg, precum au spus-o ei înşişi, sînt isteţi, dar pe mine nu mă duc. Dimpotrivă, eu stau aici pe canapea, însă afaceri cu ei n-am să fac. Am făcut ce-am putut.

Prima dată cînd a fost aici, a stat cu unul dintre ei pe covor. Huşti, luneci pe jos, aş vrea să mai încerc. Însă nu astăzi, astea-s vremuri trecute. Stăm cu fundul ca lipit pe canapea şi căscăm ochii la cei doi evrei bătrîni.

Omul nu poate să repete ceva întocmai, el nu-i maşină. Porunca a unsprezecea sună : Nu te lăsa zăpăcit. Frumoasă locuinţă au fraţii, simplă, fără gust şi fără nici o podoabă. Cu asta nu-i scot ochii lui Franz. Franz se poate stăpîni. S-au dus vremurile alea. În pat, haide, hai, dacă vreo damă ai, dar chiar de n-ai, totuşi în pat, în pat. Nu se mai lucrează. Omul nu mai repetă ce-a fost. Dacă pompa a dat de nisip, n-ai decît să pompezi cît ăi vrea. Franz primeşte ajutor de la asigurările sociale fără pensie. Cum o fi asta, se gîndea el în taină, privind de-a lungul muchiei canapelei, ajutor social fără pensie.

— Cînd un om are puterea dumitale, cînd e zdravăn ca mata, trebuie să-i mulţumească neapărat Creatorului. Ce-a putut să ţi se-ntîmple ? E nevoie să bei ? Dacă omul nu face una, face alta. Se duce în piaţă, se postează în faţa prăvăliilor, se postează în gară. Cît crezi mata că mi-a luat acu' de curînd un om, cînd m-am întors săptămîna trecută din Landsberg, am fost plecat o zi, cît crezi că mi-a luat ? Spune tu, Nachum, un om mare cît uşa, un Goliat, Doamne iartă-mă. Cin'zeci de pfenigi. Da, da, cin'zeci de pfenigi. Ai auzit bine, cin'zeci de pfenigi. Pentru un geamantănaş, de-aici pînă-n colţ. N-am vrut să-l car eu, era şabăs. Omul

mi-a luat cin'zeci de pfenigi. Dar m-am holbat la el. Ei, asta poţi să faci şi mata — ştii ce, uite, eu ştiu ceva pentru mata. Ia zi tu, nu-i la Feitel, la cerealist, îl ştii doar pe Feitel.

— Pe Feitel nu, pe fraţii lui.

— Mă rog, face comerţ cu cereale. Cine-i fratele lui ?

— Fratele lui Feitel. Ţi-am zis.

— Ce, cunosc eu toată lumea din Berlin ?

— Fratele lui Feitel. Un om cu un venit de... Începu să clatine din cap cuprins de-o admiraţie deznădăjduită.

Roşcatul ridică braţul, îşi trase capul între umeri :

— Ce spui tu ? ! Din Cernăuţi.

Îl uitaseră pe Franz. Se gîndeau amîndoi intens la bogăţia fratelui lui Feitel. Roşcatul se plimba agitat de colo. colo, fornăia pe nas. Celălalt mormăia, radia de plăcere, zîmbea răutăcios în spatele lui, pocnea din degete :

— Ei, ei !

— Colosal ! Ce zici tu ? !

— Toţi din familie, aur ! Aur, asta nu-i o vorbă. Aur.

Roşcatul se mai plimbă un timp, apoi se postă zguduit la fereastră. Ceea ce se întîmpla afară îl umplu de dispreţ, doi bărbaţi în cămaşă spălau o maşină, una veche. Unuia îi atîrnau bretelele, amîndoi cărau găleţi cu apă, curtea şiroia de apă. Cu o privire gînditoare, visînd aur, roşcatul se întoarse spre Franz :

— Ce zici mata de chestia asta ?

Ce poate să spună el, un biet om, pe jumătate cu minţile pierdute, ce înţelege un coate-goale ca el din aurul lui Feitel cernăuţeanul, care nu l-ar pune nici să-i perie încălţămintea. Franz făcu faţă privirii roşcatului. Bună dimineaţa, domnule pastor, tramvaiele electrice sună mereu din colopoţel, noi ştim însă de ce-a bătut clopotul, nici un om nu dă mai mult decît are. Nu se mai lucrează, şi chiar dacă toată zăpada se preface în cenuşă, nu mai mişcăm nici un deget, ne ţinem tari.

Şarpele a coborît foşnind din pom. Blestemat să fii împreună cu toate animalele, pe pîntece să te tîrăşti, ţărînă să mănînci toată viaţa. Duşmănie să se statornicească între tine şi femeia ta. În dureri să naşti, Eva. Adam, blestemat să fie pămîntul din pricina ta. Spini şi scaieţi să crească pe el, cu buruienile cîmpului să te hrăneşti.

Nu mai lucrăm, nu merită, şi chiar dacă toată zăpada se preface-n cenuşă, nu mişcăm nici un deget.

Aceasta a fost ranga de fier pe care o ţinea în mînă Franz Biberkopf, cu care a stat pe canapea, iar apoi a ieşit pe uşă. Gura lui rosti ceva. Şovăind se strecurase încoace, cu luni în urmă fusese pus în libertate la Tegel, venise în oraş cu tramvaiul electric, o luase zorit de-a lungul străzilor, de-a lungul caselor, acoperişurile lunecau la vale, şezuse pe canapea la evrei. Se ridică, hai s-o pornim mai departe, atunci m-am dus totuşi la Minna, ce treabă am eu aici, hai să ne ducem la Minna, să cercetăm bine lucrurile şi să vedem cum a fost.

O şterse. În faţa casei unde locuieşte Minna se plimbă fără rost încolo şi-ncoace. Mariechen sta pe-o piatră, una mică lîngă vatră. Ce-mi pasă mie. Adulmecă spre casă. Ce-mi pasă mie de ea. N-are decît să fie fericită cu bătrînul ei. Varză acră cu spanac, m-au alungat, ce să le fac, mama carne de gătea, mai c-aş fi rămás la ea. Aici pisica de teama cîinelui, o tunde ca oriunde. Piei, iepuraş, ca laptele-n caş. Am să stau pe-aici bătîndu-mi capul cu nimicuri şi am să casc ochii la casă. Iar compania toată, cînd o prinde frigu', cîntă cucurigu.

Cucurigu. Cucurigu. Aşa vorbit-a Menelau. Şi, fără să vrea, întristă într-atîta inima lui Telemah, încît acestuia începură să i se rostogolească lacrimile pe obraji, făcîndu-l să-şi apese cu amîndouă mîinile pe ochi mantia de purpură.

În timpul acesta, principesa Elena, frumoasă ca o zeiţă, ieşi din încăperile femeilor.

Cucurigu. Există multe soiuri de galinacee. Dar dacă sînt întrebat, pe cuvînt de onoare, care-mi plac cel mai mult, răspund cinstit şi fără ocolişuri : puii fripţi. Dintre galinacee fac parte şi fazanii, iar în *Viaţa animalelor* de Brehm se face observaţia : Găinuşa-de-baltă pitică se deosebeşte de găinuşa-de-mlaştină, abstracţie făcînd de dimensiunile mai mici, prin aceea că primăvara ambele sexe poartă un veşmînt aproape identic. Exploratorii Asiei cunosc şi monialul sau monalul, numit de învăţaţi fazanul-lucios. Este greu să descrii splendoarea coloritului acestuia. Chemarea lui, un fluierat jeluitor prelung, se aude în

pădure la orice oră din zi, cel mai adesea înainte de ivirea zorilor și seara.

Dar toate acestea se petrec undeva foarte departe, între Sikkam și Bhutan în India, fiind pentru Berlin niște cunoștințe livrești relativ sterile.

Căci omului i se întîmplă la fel ca vitei ;
cum moare aceasta, așa moare și el

Abatorul din Berlin. În nord-estul orașului, între Eldenaer Strasse, pe Thaerstrasse și mai departe pe Landsberger Allee pînă la Cotheniusstrasse, de-a lungul liniei ferate de centură, se întind casele, halele și grajdurile abatorului și ale oborului de vite.

Totul acoperă o suprafață de 47,88 ha, adică 95,76 pogoane ; fără clădirile de dincolo de Landsberger Allee, amenajările au înghițit 27.083.492 milioane de mărci, dintre care 7 milioane 682.844 mărci revin oborului de vite, iar 19 milioane 410.648 mărci abatorului.

Oborul de vite, abatorul și piața de carne angro alcătuiesc un întreg economic inseparabil. Organul administrativ este Comisia oborului de vite și a abatorului, constituită din doi membri ai consiliului municipal, un membru al prefecturii, 11 delegați municipali și 3 deputați orășenești. În întreprindere lucrează 258 de salariați, printre care medici veterinari, tehnicieni care controlează calitatea cărnii, ștampilatori, medici veterinari și controlori auxiliari, angajați permanenți, muncitori. Regulamentul de circulație din 4 octombrie 1900, dispoziții generale reglementarea transportului vitelor, furnizarea furajelor, tariful de taxare : taxe pentru piață, taxe pentru depozitare, taxe pentru tăiere, taxe pentru îndepărtarea jgheaburilor de alimentare din hala pieței de porci.

Pe Eldenaer Strasse se întind zidurile de un cenușiu murdar, avînd deasupra sîrmă ghimpată. Pomii de-afară sînt desfrunziți, e iarnă, pomii și-au trimis seva în rădăcini, așteptînd primăvara. Șaretele măcelarilor se apropie în galop suplu, roți galbene și roșii, cai sprinteni. În urma unei șarete aleargă un cal slab, cineva strigă din spate, de

pe trotuar ! Emil — se tocmesc pentru gloabă, 50 de mărci şi un rînd de băutură pentru noi opt, calul se întoarce, tremură, muşcă din coaja unui pom, vizitiul îl smulge înapoi, 50 de mărci şi un rînd, Otto, altminteri, plecarea. Cel de jos loveşte cu palma calul : s-a făcut.

Clădirile galbene ale administraţiei, un obelisc pentru cei căzuţi în război. Iar în dreapta şi-n stînga, hale întinse cu acoperişuri de sticlă, acestea sînt grajdurile, încăperile de aşteptare. Afară, table negre : Proprietatea Cartelului măcelarilor angrosişti din Berlin, societate înregistrată. Înscrierea unor anunţuri pe aceste table permisă numai cu aprobare, Direcţiunea.

Lungile hale au uşi, deschizături negre pentru introducerea animalelor, avînd pe ele numere, 26, 27, 28. Hala pentru vite, hala pentru porci, încăperile pentru tăiere ; locul unde se execută sentinţele de condamnare la moarte a animalelor, topoare repezite cu avînt, tu nu mai scapi cu viaţa de-aici. De jur împrejur sînt străzi paşnice, Strassmannstrasse, Leibigstrasse, Proskauer, parcuri în care se plimbă oameni. Oamenii locuiesc împreună cu multă grijă unul faţă de altul, dacă se îmbolnăveşte careva şi are dureri în gît, medicul vine fuga.

Dar pe cealaltă parte se întinde linia ferată de centură, de 15 km. Animalele de tăiere vin pe roţi din provincii : exemplare din speciile ovine, porcine, taurine din Prusia Orientală, Pomerania, Brandenburg, Prusia de Vest. Coboară pe rampele pentru animale, mugind, behăind. Porcii grohăie şi muşină pe jos, nu văd încotro sînt duşi, porcari cu bîte aleargă în urmă. În grajduri se culcă, zac albi, strînşi laolaltă, sforăie, dorm. Au fost mînaţi cale lungă, apoi zgîlţîiţi în vagoane, acum nu mai vibrează nimic sub ei, dar dalele podelei sînt reci, se trezesc, se înghesuie unul în altul. Zac claie peste grămadă. Doi se iau la bătaie, în boxă e spaţiu, se frămîntă cap în cap, dau să se înşface de gît, de urechi, se rotesc în cerc, horcăie, uneori sînt deplin liniştiţi, doar muşcă. Înfricoşat, unul se caţără pe trupul celorlalţi, celălalt se caţără după el, dă să-l înhaţe, cei de dedesubt se agită, amîndoi cad greoi jos, se caută.

Un bărbat în halat de pînză circulă pe culoar, boxa este deschisă, omul intră cu un băţ între porci, se deschide uşa, porcii se îngrămădesc să iasă, guiţă, încep grohăiturile şi ţipetele. Toată ciurda o porneşte pe culoare. Nostimele animale albe, veselele coapse dolofane, veselele codiţe sfredel, mulţimea de dungi verzi roşii de pe spinări sînt mînate prin curţi, printre hale. Asta-i lumină, dragi purceluşi, ăsta-i pămînt, adulmecaţi, căutaţi, pentru cîte minuţe încă. Nu, aveţi dreptate, nu trebuie să se lucreze după ceas, adulmecaţi şi scormoniţi în continuare. Veţi fi măcelăriţi, aţi ajuns, priviţi clădirea abatorului, abatorul pentru porci. Există şi clădiri vechi, voi însă intraţi într-un model nou. Este o clădire luminoasă, construită din cărămidă roşie, de-afară ai putea-o socoti drept o lăcătuşerie, un atelier sau un birou sau o hală de montaj. Eu am s-o iau altfel, ocolind, dragi purceluşi, căci eu sînt om, eu intru pe uşa de colo, pe urmă ne vom reîntîlni înăuntru.

O izbitură în uşă, uşa sare din clanţă, se hîţînă încolo şi-ncoace. Ptiu, ce aburi ! Ce aburi mai scot. Te afli în aburi ca într-o baie, porcii fac poate o baie ruso-română. Înaintezi încotrova, nu vezi încotro, ochelarii ţi s-au aburit, eşti poate gol, reumatismul iese din tine odată cu sudoarea, coniacul singur nu-i destul, clămpăni în pantofi. Nu se poate vedea nimic, aburii sînt prea deşi. Dar ţipetele acestea, horcăitul, pleoscăitul, strigăte ale unor bărbaţi, căderea unor instrúmente, pocnete de capace. Pe-aici pe undeva trebuie să fie porcii, au fost aduşi încoace, au intrat pe latura cea lungă. Aburul acesta gros, alb. Iată şi porcii, cîţiva sînt atîrnaţi, aceştia au şi murit, au fost despicaţi, sînt aproape gata de înfulecat. Un ins cu un furtun stă colo şi împroaşcă jumătăţile albe de porc. Acestea sînt agăţate de nişte cuiere de fier, cu capul în jos, unii porci sînt întregi, picioarele de sus le sînt îndreptate cu o stinghie fixată de-a curmezişul, un animal mort nu poate face nimic, nu poate nici să fugă... Picioare de porc zac retezate într-o grămadă. Doi oameni trag ceva din ceaţă, e un animal cu burta despicată, golită de măruntaie, agăţat de o grindă de fier. Ridică grinda şi o atîrnă de inelul rotativ. Mai mulţi colegi se şi află aninaţi cu capul în jos şi holbează prosteşte ochii la dalele podelei.

Înaintezi prin ceaţă în hală. Lespezile de piatră sînt striate, sînt umede, sînt şi mînjite de sînge. Între cuiere, şirurile de animale albe; eviscerate. Acolo, în spate, trebuie să fie boxele de tăiere, se-aud pleoscăituri, izbituri, guiţat, strigăte, horcăială, grohăieli. Acolo se află cazane aburind, putini, de-acolo vine aburul. Nişte oameni atîrnă animalele ucise în apa clocotită, le opăresc, le scot de-acolo albe, unul mai rîcîie cu un cuţit epiderma, animalul şe face şi mai alb, neted de tot. Foarte liniştiţi şi albi, foarte satisfăcuţi ca după o baie extenuantă, ca după o operaţie reuşită sau un masaj, porcii zac în şiruri pe bănci, scînduri, nu se mişcă în tihna lor sătulă în noile lor cămăşi albe. Stau culcaţi pe-o parte, la unii se vede şirul dublu de ţîţe, cîte mamele are un porc, astea trebuie să fie animale prolifice. Dar cu toţii aŭ la gît o despicătură dreaptă, roşie, exact pe linia mediană, lucru foarte suspect.

Acum se-aude din nou un pleoscăit, uşa din spate se deschide, aburul se năpusteşte afară, este mînată înăuntru o nouă turmă de porci, fugiţi încoace, eu am plecat prin uşa glisantă din faţă, nostime animale trandafirii, vesele coapse, vesele codiţe sfredel, spinări cu dungi multicolore. Porcii adulmecă noua boxă. Aceasta e rece ca şi cea veche, dar pe podea se mai află ceva umed, ceva necunoscut, ceva roşu, lunecos. Ei freacă acest ceva cu rîturile.

Un bărbat tînăr, palid, cu părul blond năclăit, are o ţigară în gură. Priviţi-l, este ultimul om care se mai ocupă de voi ! Nu gîndiţi rău despre el, nu face decît ceea ce-i cere slujba. Are de rezolvat cu voi o problemă administrativă. Poartă doar cizme, pantaloni, cămaşă şi bretele, cizmele pînă mai sus de genunchi. Acesta este portul său de serviciu. Îşi scoate ţigara din gură, o pune pe un raft fixat pe perete, ia din colţ un topor cu coadă lungă. Acesta este semnul demnităţii sale oficiale, al rangului său ce-i dă putere asupra voastră, un semn cum e plăcuţa de tinichea a unui criminalist. Are să v-o prezinte îndată. Este o coadă lungă de lemn, pe care tînărul o ridică pînă la înălţimea umerilor deasupra purceilor care scormonesc, muşină şi grohăie netulburaţi. Omul dă un ocol, cu privirile în jos, caută, caută. Este vorba de o anchetă împo-

triva unei anumite persoane, o anumită persoană în cazul x contra y. — Haţ,! un porc i-a trecut fuga pe la picioare, haţ ! încă unul. Omul e sprinten, s-a legitimat, toporul a căzut cu un vîjîit, a pătruns în înghesuială cu muchea izbind un cap, încă unul. O clipă doar. Pe jos, o zvîrcolire. O zvîcnire din picioare. O cădere pe-o parte. Cei căzuţi nu mai ştiu nimic. Zac aşa. Ceea ce fac picioarele, capul nu mai e făcut de porc. O fac picioarele ca persoane particulare. Doi bărbaţi din încăperea unde se opăreşte s-au şi uitat încoace, e gata, saltă un drug în boxa de tăiere, trag animalul afară, unul ascute cuţitul lung pe o vergea, se lasă în genunchi, înfige dintr-o lovitură cuţitul în gît, face o tăietură lungă, o tăietură foarte lungă în gît, animalul este deschis ca un sac, tăieturi ce pătrund adînc, animalul zvîcneşte, dă din picioare, izbeşte, e inconştient, acum e numai inconştient, îndată mai mult decît atît, guiţă, vinele gîtului sînt acum deschise. Animalul este profund inconştient, am pătruns în metafizică, în teologie, copile, tu nu mai păşeşti pe pămînt, drumeţim acum pe nori. Repede ligheanul plat de dedesubt, sîngele negru, fierbinte se revarsă în el, face spume, scoate băşici în lighean, trebuie amestecat repede. În corp, sîngele curge, trebuie tamponat, rănile trebuie bandajate. Acum sîngele a ieşit din corp şi totuşi vrea în continuare să curgă. Strigă mai departe „Mamă, mamă“ ca un copil cînd zace pe masa de operaţie şi nu mai e vorba nicidecum despre mama, iar mama nu vrea deloc să vină, însă el se sufocă sub masca de eter şi continuă să strige pînă ce nu mai poate : „Mamă“. Hîrşt, hîrşt, vinele din dreapta, vinele din stînga. Trebuie amestecat repede. Aşa. Acum tresăririle slăbesc. Acum zaci liniştit. Am terminat cu fiziologia şi tehnologia, începe fizica.

Bărbatul ce îngenunchease se ridică. Îl dor genunchii. Porcul trebuie opărit, eviscerat, despicat, toate acestea se fac fără întrerupere. Şeful, bine hrănit, cu luleaua-n gură, umblă de colo, colo, prin aburi, se uită cîteodată într-un pîntece deschis. Pe perete, lîngă uşa glisantă, atîrnă un afiş : Bal dat de primii expeditori de vite în sala din Friedrichshain, Orchestra Kernbach. Afară sînt anunţate meciuri de box în sălile Germania, Chaussestrasse 110.

Prețul biletelor de intrare 1,50 pînă la 10 mărci. 4 meciuri de calificare.

Vînzări la tîrgul de vite : 1399 cornute mari, 2700 viței, 4654 oi, 18.864 porci. Cursul pieței : vitele mari de calitate, stagnant, în general calm, viței, stagnánt, oi, calm, porci, la început ferm, apoi, porcii grași, fără căutare.

Pe străzile pe care se aduc vitele suflă vîntul, plouă. Vitele mugesc, oamenii mînă o cireadă mare de cornute, care rag. Animalele își blochează înaintarea, se opresc, dau să fugă anapoda, văcarii alcargă în jurul lor cu bîte. În mijlocul grămezii, un taur se saltă pe-o vacă, vaca se ferește în dreapta, în stînga, taurul e mereu după ea, se aruncă necontenit din nou, robust, pe crupa ei.

Un mare taur alb este mînat în hala de tăiere. Aici nu sînt aburi, nu sînt boxe ca pentru forfotitorii porci. Marele, vigurosul animal intră singur pe ușă, printre cei ce-l mînă. În fața lui se află hala mînjită de sînge, cu jumătăți și sferturi agățate în cîrlige, cu oase zdrobite. Marele taur are o frunte lată. Cu bîte și izbituri e împins spre parlagiu. Acesta, ca să-l facă să ia o poziție mai bună, îl lovește ușor cu latul toporului peste un picior din spate. Unul dintre cei ce-l mînă îl apucă pe dedesubt de gît. Animalul se oprește, cedează, cedează, ciudat de ușor, ca și cînd ar fi de acord, după ce a văzut totul și știe : aceasta este soarta sa și nu poate face totuși nimic. S-ar putea și să socotească mișcarea omului drept o alintare, căci arată foarte prietenoasă. Dă deci urmare brațului ce-l trage, apleacă pieziș capul într-o parte, cu botul în sus.

În spatele lui stă însă parlagiul, cu barosul ridicat. Nu întoarce privirea. Barosul, ridicat de bărbatul cel viguros cu amîndouă mîinile, se află în spatele lui, deasupra lui, iar apoi : bum, cade. Forța musculară a unui bărbat puternic , ca o pană de oțel în ceafă. În aceeași clipă, cînd barosul încă n-a fost săltat, cele patru picioare se smulg în sus, întreg corpul greu pare că-și ia zborul. Apoi, ca și cum n-ar avea picioare, animalul, corpul greu cade cu un zgomot surd pe podea, pe picioarele ce se-ndoaie rigid, rămîne o clipă așa, apoi se răstoarnă pe-o parte. Călăul îl ocolește pe dreapta și pe stînga, îi aplică în cap, în tîmple noi lovituri de grație pentru a-l ameți, dormi acum, nu te vei mai

deştepta. Apoi, cel de lîngă el îşi scoate ţigara din gură, îşi netezeşte mustaţa, îşi trage cuţitul, lung cît o jumătate de sabie, şi îngenunchează în spatele capului nemişcat al animalului, ale cărui picioare şi-au şi încetat convulsiile. Taurul mai e cutremurat doar de uşoare zvîcnituri şi-şi saltă încolo şi-ncoace crupa. Parlagiul mai caută ceva pe jos, încă nu-şi împlîntă cuţitul, strigă să se aducă ligheanul pentru sînge. Sîngele continuă încă să circule prin corp, liniştit, puţin aţîţat de bătăile unei inimi puternice. Ce-i drept, măduva spinării e zdrobită, dar sîngele încă circulă liniştit prin artere, plămînii respiră, intestinele se mişcă. Acum va fi aplicat cuţitul, iar sîngele va irumpe, îmi pot închipui, într-un şuvoi gros cît braţul, un sînge negru, frumos, triumfător. Apoi întreaga jubilaţie festivă, voioasă va părăsi casa, oaspeţii dansează afară, un tumult, şi duse sînt veselele păşuni, grajdul cel cald, fînul înmiresmat, totul s-a dus, împrăştiat ca-n bătaia vîntului, nu mai rămîne decît un hău, întuneric, acum vine o nouă imagine a lumii. Oh, a apărut brusc un domn, care a cumpărat casa, o deschidere de stradă, o conjunctură mai bună, el va demola. E adus ligheanul cel mare, împins dedesubt, puternicul animal îşi azvîrlă în sus picioarele din spate. Cuţitul pătrunde în gît pe lîngă beregată, caută cu grijă arterele, asemenea artere au învelişul tare, sînt bine asigurate. Dar iată, o arteră e deschisă, şi încă una, sîngele ţîşneşte peste cuţit, peste braţul parlagiului, o negureală aburindă, un sînge roşu negru, sînge triumfător, sînge fierbinte, sosesc oaspeţi, actul transsubstanţierii s-a produs, din soare a venit sîngele tău, soarele s-a ascuns în corpul tău, acum iese din nou la iveală. Animalul răsuflă cu o putere uriaşă, e ca o sufocare, o iritaţie uriaşă, horcăie, gîfîie. Da, cheresteaua trosneşte. În vreme ce coastele saltă atît de înfricoşător, un om vine în ajutorul animalului. Cînd o piatră e gata să cadă, dă-i o lovitură. Un om sare cu amîndouă picioarele pe corpul animalului, stă sus pe el, se leagănă, îl calcă pe măruntaie, se lasă într-o parte şi alta, sîngele trebuie să iasă mai repede, să iasă tot. Iar horcăitul devine mai puternic, e o gîfîială mult prelungită, o expiraţie, în vreme ce picioarele din spate izbesc uşor ca spre apărare. Picioarele se mai mişcă încet. Viaţa se stinge în horcăit, respiraţia cedează. Partea din spate a

corpului se răsuceşte, se prăvale. Acesta este pămîntul, forţa gravitaţiei. Omul se saltă, legănîndu-se în sus. Celălalt, de jos, a şi început să jupoaie pielea de la gît.

Voioase păşuni, grajd cald, învăluit în aburi.

Măcelăria bine luminată. Luminatul prăvăliei şi cel al vitrinei trebuie bine armonizate. Intră în discuţie lumina predominant directă şi lumina pe jumătate directă. În general, corpurile de iluminat pentru lumina predominant directă sînt cele mai potrivite, deoarece trebuie bine iluminate în principal tejgheaua şi butucul. Lumina artificială din timpul zilei, obţinută prin filtre albastre nu poate fi luată în consideraţie pentru măcelării, deoarece marfa de măcelărie solicită un iluminat sub care culoarea naturală a cărnii să nu sufere.

Picioare de porc umplute. După ce picioarele, bine curăţate au fost despicate de-a lungul, astfel încît şoriciul să mai ţină, sînt făcute sul şi înfăşurate cu sfoară.

— Franz, de două săptămîni clocești în jalnica ta odaie. Proprietăreasa are să te arunce curînd în stradă. Nu poţi să-i plăteşti, femeia nu închiriază de plăcere. Dacă nu te aduni repede, va trebui să te duci la azil. Şi după aia, da, după aia. Chiţimia nu ţi-o aerisești, la bărbier nu te duci, îţi creşte o barbă şaten, cei 15 pfenigi ai să reuşeşti tu să-i procuri.

Convorbire cu Iov, tu eşti de vină, Iov, tu nu vrei

După ce a pierdut tot ceea ce pot să piardă oamenii, nu mai mult şi nu mai puţin, Iov zăcea în grădina de varză.

„Iov, zaci în grădina de varză, aproape de coteţul cîinelui, tocmai la distanţa la care cîinele de pază să nu poată ajunge ca să te muşte. Îi auzi scrîşnetul dinţilor. Cîinele latră cînd se apropie fie şi numai un pas al cuiva. Dacă te răsuceşti, dacă vrei să-ţi îndrepţi spinarea, se repede, se smulge în lanţ, sare, face spume la gură şi dă să muşte.

Iov, acesta-i palatul şi acestea sînt grădinile şi cîmpiile care au fost cîndva ale tale. Cîinele acesta de pază nici

măcar nu l-ai știut, grădina de varză, în care ai fost azvîrlit, nici măcar n-ai știut-o, la fel cum n-ai știut de caprele care sînt mînate de dimineață pe lîngă tine și care, foarte aproape de tine, smulg iarbă în trecere și o mestecă umflîndu-și fălcile. Și ele au fost ale tale.

Iov, acum ai pierdut totul. Seara îți e îngăduit să te tîrăști sub șoporon. Oamenii se tem de lepra ta. Ai cercetat cîndva bunurile tale, călărind, erai strălucitor și oamenii se-nghesuiau să te vadă. Acum ai la nas gardul de lemn, pe care se urcă melcușori. Poți să studiezi și rîmele. Sînt singurele făpturi ce nu se tem de tine.

Tu, morman de nefericire, mocirlă vie, deschizi ochii buburoși doar cînd și cînd.

Ce te chinuie cel mai mult, Iov ? Că ți-ai pierdut fiii și fiicele, că nu mai ai nimic, că îngheți noaptea, abcesele din gîtlej, de la nas ? Ce te chinuie, Iov ?"

„Cine întreabă ?"

„Sînt doar o voce."

„O voce vine dintr-un gît."

„Crezi că sînt un om."

„Da, și de aceea nu vreau să te văd. Pleacă."

„Sînt doar o voce, Iov, deschide ochii, cît de larg porți, n-ai să mă vezi."

„Ah, aiurez. Capul meu, creierul meu, acum îmi răpesc și mințile, îmi fură gîndurile."

„Și dacă o fac, e rău ?"

„Eu nu vreau."

„Deși suferi atît, și suferi prin gîndurile tale, tot nu vrei să le pierzi ?"

„Nu mai întreba, pleacă."

„Dar eu nu ți le iau deloc. Vreau numai să știu ce te chinuie mai mult."

„Asta nu privește pe nimeni."

„Pe nimeni în afară de tine ?"

„Da, da ! Pe tine, nu."

Cîinele latră, mîrîie, mușcă în gol. După un răstimp, vocea revine.

„Fiii tăi sînt cei din pricina cărora te jelușești ?"

„Pentru mine n-are nevoie nimeni să se roage, după ce voi muri. Eu sînt otravă pentru pămînt. În urma mea, oamenii trebuie să scuipe, Iov trebuie uitat."

„Fiicele tale ?“

„Fiicele, ah. Şi ele-s moarte. Lor le merge bine. Au fost femei ca niște cadre. Mi-ar fi adus pe lume nepoți, și iată că au fost răpite. S-au prăvălit una după alta, ca și cum Dumnezeu le-ar fi luat de păr, le-ar fi ridicat și le-ar fi trîntit, ca să se sfărîme.“

„Iov, nu poți deschide ochii, sînt lipiți, sînt lipiți. Te jeluiești fiindcă zaci în grădina de varză, iar coteţul cîinelui este ultimul lucru ce ți-a mai rămas, și boala ta.“

„Vocea, tu, voce, a cui voce ești și unde te ascunzi ?“

„Nu știu din ce pricină te jeluiești.“

„Oh, oh.“

„Gemi, și nici tu nu știi, Iov.“

„Nu, n-am...“

„N-am ?“

„N-am nici o putere. Asta e.“

„Ai vrea să ai ?“

„Nici o putere să nădăjduiesc, nici o dorință. Nu mai am dinți. Sînt neputincios, mi-e rușine.“

„Tu ai spus-o.“

„Și este adevărat.“

„Da, tu o știi. Acesta e lucrul cel mai îngrozitor.“

„Așadar, îmi și stă scris pe frunte. Sînt o zdreanță.“

„Aceasta este, Iov, pricina pentru care suferi cel mai mult. Ai dori să nu fii slab, ai dori să te poți împotrivi, sau mai curînd să fii găunos tot, fără creier, fără gînduri, pe de-a-ntregul o vită. Dorește-ți ceva.“

„M-ai și întrebat pînă acum atîtea, voce, acuma cred că ai dreptul să mă întrebi. Lecuiește-mă ! Dacă poți. Fie că ești Satana sau Dumnezeu, înger sau om, lecuiește-mă.“

„Ai primi lecuirea de la oricine ?“

„Lecuiește-mă.“

„Iov, gîndește-te bine, tu nu mă poți vedea. Dacă ai deschide ochii, poate că te-ai înspăimînta văzîndu-mă. Poate că vreau să fiu plătit scump și îngrozitor.“

„Vom vedea, vorbești ca unul ce ia lucrurile în serios.“

„Dar dacă sînt Satana sau Răul ?“

„Lecuiește-mă.“

„Sînt Satana.“

„Lecuiește-mă.“

Vocea scăzu, deveni slabă, mereu mai slabă. Cîinele începu să latre. Iov ascultă cu teamă : S-a dus, trebuie să fiu lecuit, să nu mor. Scoase un strigăt strident. Venea o noapte îngrozitoare. Vocea mai reveni o dată :

„Și dacă sînt Satana, cum o vei scoate la capăt cu mine ?“

Iov strigă :

„Nu vrei să mă lecuiești. Nimeni nu vrea să mă ajute, nici Dumnezeu, nici Satana, nici vreun înger sau om.“

„Iar tu însuți ?“

„Ce-i cu mine ?“

„Tu nu vrei !“

„Ce ?“

„Cine te poate ajuta, dacă tu însuți nu vrei !“

„Nu, nu“, bîlbîi Iov.

Vocea i se adresă :

„Dumnezeu și Satana, înger și om, toți vor să te ajute, dar tu nu vrei — Dumnezeu din iubire, Sataná, ca să te poată înhăța mai tîrziu, îngeri și oameni, fiindcă sînt ajutoare ale lui Dumnezeu și ale Satanei, dar tu nu vrei.“

„Nu, nu“, bîlbîi, urlă Iov și se trînti la pămînt.

Continuă să țipe toată noaptea. Vocea striga neîntrerupt :

„Dumnezeu și Satana, îngeri și oameni vor să te ajute, tu nu vrei.“

Iov, fără întrerupere :

„Nu nu.“

Căuta să înăbușe vocea, dar aceasta se amplifica, se amplifica mereu, îi depășea necontenit țipătul cu un grad. Toată noaptea. Către ziuă, Iov căzu cu fața la pămînt.

Iov zăcea fără grai.

În această zi, se lecuiră primele lui abcese.

Cu toții au aceeași răsuflare,
iar omul nu are nimic în plus față de vită

Vînzări la tîrgul de vite : porci 11.543, vite mari 2.016, viței 1920, berbeci 4450.

Ce face însă acest om cu drăgălașul vițeluș ? Îl duce singur înăuntru, legat cu o frînghie, e hala cea uriașă,

în care mugesc taurii, acum îndrumă micul animal spre o bancă. Se găsesc acolo multe bănci în şir, lîngă fiecare se află o măciucă de lemn. Omul ridică viţelușul delicat cu amîndouă braţele, îl puse pe bancă, animalul liniştit, se lăsă ridicat pe bancă. De jos, omul continuă să ţină animalul, cu mîna stîngă îl apucă de un picior din spate, ca să nu poată da din picioare. Apoi apucă frînghia cu care a fost adus înăuntru animalul şi o leagă bine de perete. Animalul se arată răbdător, acum e culcat pe bancă, nu ştie ce se întîmplă, zace într-o poziţie incomodă pe scîndură, loveşte cu capul un băţ şi nu ştie ce e acesta : e coada măciucii care se află pe podea şi cu care va primi îndată o lovitură. Aceasta va fi ultima lui întîlnire cu lumea asta. Şi într-adevăr, omul, un om simplu, în vîrstă, care stă acolo absolut singur, un om blînd cu o voce moale — îi vorbeşte animalului — apucă măciuca, o ridică puţin, nu este nevoie de prea multă putere pentru asemenea creatură gingaşă, şi aplică lovitura în ceafa gingaşului animal. Foarte liniştit ; aşa cum a adus animalul pînă aici şi cum îi spusese : stai cuminte, aşa îi aplică lovitura în ceafă, fără mînie, fără mare emoţie, fără întristare, nu, căci aşa este, tu eşti un animal bun, tu ştii, firește, că aşa trebuie să se întîmple.

Iar viţelușul : trrr-rrr, foarte, foarte ţeapăn, cu picioruşele întinse. Ochii negri catifelaţi ai viţelușului s-au făcut deodată foarte mari, au încremenit, sînt cercuiţi cu alb, acum se rotesc într-o parte. Omul ştie acest lucru, da, aşa privesc animalele, dar astăzi mai avem multe de făcut, trebuie să-i dăm înainte, scormonește pe bancă sub viţeluş, cuţitul lui se află acolo, cu piciorul împinge ligheanul de jos, potrivindu-l pentru sînge. Apoi hîrşti, trage cuţitul prin gît, prin gîtlej, retezînd toate cartilajele, aerul ţîşneşte, taie toţi muşchii laterali, capul nu mai are sprijin, cade pocnind pe bancă. Sîngele e împroşcat, un lichid gros, roşu negriu, cu băşici de aer. Aşa şi treabuia. Omul taie mai departe, cu aceeaşi figură calmă, caută şi pipăie cu cuţitul în adînc, străbate printre două vertebre, e o ţesătură foarte tînără, moale. Apoi ia mîna de pe animal, cuţitul cade cu un zăngănit pe bancă. Omul se spală pe mîini într-o găleată şi plecă.

Iar acum animalul zace singur, jalnic, pe-o parte, așa cum l-a legat. În hală e pretutindeni o larmă veselă, oamenii lucrează, cară, se strigă unii pe alții. Capul retezat, atîrnă îngrozitor, ținut de piele, între cele două picioare ale mesei, năclăit de sînge și spumă. Limba vînătă e încleștată între dinți. Animalul continuă să horcăie și să horcăie înfricoșător, înfricoșător pe bancă. Agățat de piele, capul tremură. Corpul se zvîrcolește pe bancă. Picioarele zvîcnesc, izbesc în gol, picioare subțiri ca de copil, osoase. Dar ochii au încremenit pentru totdeauna, orbi. Sînt ochi morți. Acesta este un animal care a murit.

Bărbatul cu o înfățișare blîndă stă lîngă un stîlp cu carnețelul său de notițe negru, se uită la bancă și calculează. Vremurile sînt scumpe, anevoie de calculat, greu de scos la capăt cu concurența.

Fereastra lui Franz stă deschisă, se mai întîmplă și lucruri nostime pe lume

Soarele răsare și apune, vin zile senine, cărucioarele de copii circulă pe stradă, sîntem în februarie 1928.

În sila lui de lume, în supărarea lui, Franz Biberkopf o duce în februarie tot într-o beție. Bea tot ce are, nu-i pasă ce-o să se întîmple. A vrut să fie om cumsecade, dar uite că există mizerabili, haimanele și nemernici, de aceea Franz nu mai vrea să vadă și să audă nimic despre lume și chiar de va ajunge să doarmă la azil, își bea pînă și ultimul pfenig din banii săi.

Într-o noapte din februarie, în timp ce dormea dobo-rît de mînia lui, este trezit de-un zgomot venit din curte. În spate este o firmă de comerț angro. Amețit cum era, se uită jos, deschide fereastra, strigă spre curte : „Cărați-vă din curte, boilor, dobitocilor !“ Pe urmă se culcă, nu se mai gîndește la nimic, cei de jos plecaseră numai-decît.

După o săptămînă se întîmplă același lucru. Franz e pe cale să deschidă fereastra și să azvîrle cu un butuc, dar în clipa aceea îi vine în minte : e ora unu, ia să-i vadă el pe flăcăii ăia. Ce fac de fapt frățînii la ora unu

din noapte. Ce-or fi căutînd ei la urma urmelor acolo, or fi de-ai casei, chestia trebuie lămurită.

Și are dreptate, cei din curte acționează cu multă prudență, se fofilează pe lîngă perete, Franz, de sus, își încovoaie gîtul, unul stă la poarta curții, stă de pază, ceilalți dau o spargere, își fac de lucru la ușa cea mare a pivniței. Așadar, cei ce-au venit pentru o anume treabă sînt trei. Cum de nu se tem că ar putea fi văzuți. Acum, se-aude un scîrțîit, ușa s-a deschis, ați reușit, unul rămîne-n curte-ntr-o nișă, ceilalți doi coboară în pivniță. E-ntuneric beznă, p-asta se bazează ei.

Franz închide binișor fereastra. Aerul i-a răcorit capul. Trebi de-astea fac oamenii toată ziua, ba și noaptea, se ține tot de pungășii, ar trebui luat un ghiveci de flori și azvîrlit în curte. Ce-au de căutat ăștia în casa în care locuiesc eu. Absolut nimic.

E liniște, pe întuneric, Franz se-ntinde în pat, dar nu se poate opri să nu se ducă iar la fereastră și să-și arunce ochii în curte : ce-au pierdut ăștia în casă la mine. Pe urmă aprinde o lumînare, caută sticla de rachiu, dar după ce-a găsit-o, nu-și toarnă. Un glonț în zbor venit-a, sortit e el sau eu.

Pe la prînz, Franz coboară în curte. S-au adunat acolo o grămadă de oameni, printre ei se află și dulgherul Gerner, Franz îl cunoaște, oamenii vorbesc :

— Iar au furat.

Franz îi dă un ghiont dulgherului :

— I-am văzut pe manglitori, să urce sus nu i-aș fi lăsat, da' să mai vină ei o dată în curte, aici unde locuiesc eu și unde dorm și unde n-au ce căuta, că, așa cum mă cheamă pe mine Biberkopf, le fărîm oasele, fie ei și trei.

Dulgherul îl înhață :

— Dacă știi ceva, ăștia-s de la poliție, du-te și spune, ai să te-alegi cu vreo recompensă.

— Lasă-mă-n pace. N-am turnat încă pe nimeni. N-au decît să lucreze pe contu' lor, pentru aia sînt plătiți.

Franz o șterge. În vreme ce Gerner se mai află acolo, doi polițai se apropie de el și vor să afle unde locuiește Gerner, adică el însuși. Mă cuprinde o spaimă ! Omul se face alb ca varul. Apoi spune :

— Staţi să mă gîndesc, Gerner e dulgherul, pot să vă arăt.

Nu mai spune o vorbă, sună la locuinţa lui, nevastă-sa deschide, toată droaia intră în casă. La urmă se strecoară şi Gerner, îi dă nevesti-sii un ghiont în coaste, duce degetul la gură, femeia nu ştie ce s-a întîmplat, Gerner se amestecă printre ceilalţi, cu mîinile în buzunarele pantalonilor, mai sînt încă doi inşi, domni de la o societate de asigurări, îi cercetează cu toţii locuinţa. Vor să ştie cît de groase sînt aici zidurile şi cum e podeaua, ciocănesc zidurile, măsoară şi scriu. Cercetarea se prelungeşte la nesfîrşit, e în legătură cu spargerile de la firma de comerţ angro, indivizii sînt lipsiţi de obraz, au încercat să facă o gaură prin perete, la uşă şi pe scară este o sonerie, ceea ce ei ştiu. Da, pereţii sînt al naibii de subţiri, toată construcţia e şubredă, un fel de ou de Paşte la dimensiuni mărite.

Grupul mărşăluieşte înapoi în curte, Gerner, ca un August prostu, între ceilalţi. Acum sînt studiate cele două uşi noi de fier de la pivniţă. Gerner se înghesuie şi el. Din întîmplare, se dă un pas înapoi, vrea să facă loc, iar întîmplarea vrea să lovească ceva, ceva care se răstoarnă, pune repede mîna pe acel ceva, e o sticlă care a căzut pe-o hîrtie, de aceea nu s-a auzit nimic. În curte este o sticlă, pe care-au uitat-o cei de azi-noapte, hai s-o luăm, de ce nu, domnii cei mari nu pierd nimic cu asta. Gerner se cocoşează, ca şi cum ar vrea să-şi lege şiretul de la gheată, şi înhaţă sticla cu hîrtie cu tot. Şi aşa i-a dat Eva lui Adam mărul, iar dacă mărul n-ar fi căzut din pom, Eva n-ar fi pus mîna pe el şi mărul n-ar fi sosit pe adresa lui Adam. Mai apoi, Gerner a ascuns sticla sub scurtă şi, străbătînd curtea, s-a dus la mama acasă, în ghimirlia lui.

Ce zice-acu mămica ? Radiază de bucurie :

— De unde-o ai, Paul ?

— 'Cumpărat-o, cînd lipsea vînzătoru'.

— Nu, zău !

— Băuturică de Danzig, ce zici ! ?

Femeia radiază, radiază de parc-ar fi de poleială. Trage perdelele :

— Omule, mai sînt cîţiva în curte, o ai de-acolo, hai ?

— Era lîngă zid, or fi luat-o ăia pentru ei.

— Ar trebui s-o dai înapoi, mă, omule.

— De cînd trebuie să dai înapoi o băuturică pe care-ai găsit-o ? De cînd n-am mai pupat și noi o sticluță de coniac, mămico, pe vremurile astea grele. Ar fi de rîs, mămico.

Pînă la urmă ajunge și nevasta la părereà că o sticlă, o sticluță nu-i cine știe ce la o firmă atît de mare, iar în afară de asta, mămico, dacă te gîndești bine, sticla nici nu mai aparține firmei, e-a hoților, iar ăstora ce să le-o mai dai. M-aș face și eu complice. Și așa se pun pe chef, trag o înghițitură, încă un strop, păi da, pe lumea asta trebuie să caști ochii, nu toate alea trebuie să fie de aur, argintul are și el prețul lui.

Sîmbătă vin iarăși hoții și se-ntîmplă ceva de pomină. Cei trei bagă de seamă că prin curte se strecoară un străin, mai exact, cel ce stă lipit de zid bagă de seamă asta, iar ceilalți, cu lanterne de buzunar camuflate, spală-n viteză putina, luînd-o ca niște spiriduși spre poartă. Acolo e însă Gerner așa că fugarii o cotesc în trap și sar ca niște ogari peste zid în curtea vecină. Gerner se ia după ei, dar nu-i ajunge :

— Nu fiți tîmpiți, mă, nu vă fac nimic, ptiu drace, că boi mai sînteți.

Îi vede cum se cațără peste zid, i se rupe inima că ăștia doi s-au cărat, nu fiți zurlii, mă, fraților. Ultimul, ajuns călare pe zid, îi pune lanterna-n ochi.

— Ce-i cu tine ? [O fi vreunul de-ai noștri, care ne-a stricat trebșoara.]

— Mă bag și eu în afacere, zice Gerner. Ce-o fi cu ăsta ? Mă bag și eu în afacere cu voi, de ce vă cărați.

După un răstimp, omul de pe zid se lasă tîrîș jos, cască ochii la dulgher, care pare să fie beat. Grasul are curaj, fiindcă dulgherul e într-adevăr criță și duhnește a rachiu. Gerner îi întinde mîna.

— Hai noroc, nenicule, mergi cu mine ?

— O fi vreo cursă, nu ?

— Cum adică ?

— Te-i fi gîndind că mă las dus cu preșu' ?

Gerner e jignit, mîhnit, celălalt n-are încredere în el, numai de n-ar lua-o din loc, băuturica a fost nemaipo-

menită, l-ar ocări și nevasta, Doamne, ce l-ar mai ocări dacă s-ar întoarce cu coada-ntre picioare.

— Aș, cum adică ? Poți să te duci și singur, uite eu locuiesc colea.

— Ei și ?

— Măi, omule, eu sînt administratorul casei, am și eu dreptul să-mi pice ceva.

Hoțul stă nițel pe gînduri ; pe urmă îi vine o idee, ar fi strașnic de s-ar face și ăsta părtaș ; numai de n-ar fi o capcană, dar, la urma urmelor, avem și revolver. Își lasă scara rezemată de zid și-o ia cu Gerner prin curte, ceilalți au întins-o de mult, s-or fi gîndind că pe mine m-au înhățat. Gerner sună la o ușă de la parter

— Ce suni, bre, omule, cine stă aici ?

— Subsemnatu' ! Ia fii atent. Apasă pe clanță, deschide cu zgomot ușa. Ei, sînt eu ăla, ori nu ? Aprinde lumina, nevastă-sa se ivește numaidecît în ușa bucătăriei, tremură. Gerner face cu voioșie prezentările : Asta-i ca și nevastă-mea, dînsul e un coleg de-al meu, Guste.

Femeia continuă să tremure, nu se mișcă din pragul bucătăriei, pe urmă se înclină deodată solemn, zîmbește, străinul e un bărbat drăguț, un bărbat foarte tînăr și drăguț. Le vine în întîmpinare, iat-o :

— Dar, Paul, nu-l poți lăsa pe dumnealui să stea pe coridor, poftiți înăuntru, domnule, scoateți-vă șapca.

Omul ar vrea s-o șteargă, dar cei doi nu se lasă, el se miră, cum e cu putință, sînt totuși oameni cu rosturile lor, le merge desigur prost, oamenilor mărunți din starea de mijloc le merge prost, inflație și altele asemenea. Femeiușca îl urmărește mereu cu o privire ca de îndrăgostită, el se încălzește cu un punci, pe urmă își ia valea, pînă la urmă toată povestea nu i se pare prea limpede.

Totuși, chiar a doua zi, înainte de prînz, după a doua gustare, tînărul vine la Gerner, trimis probabil de banda lui, se interesează pe un ton foarte rece dacă n-a uitat ceva. Gerner nu este acasă, nu e decît femeia, care-l primește cu prietenie, chiar cu umilință și supunere, îi oferă și un rachiu, pe care el catadicsește să-l accepte.

Spre mîhnirea celor doi, hoții nu se mai arată toată săptămîna. Paul și Gusti dezbat de mii de ori situația, în-

trebîndu-se dacă nu cumva i-au speriat în vreun fel pe băieți, nici unul nu are ce-și reproșa.

— Oi fi fost poate prea grosolan cu ei, Paul, tu ai cîteodată așa un ton...

— Aș, Gusti, nu-s eu de vină, tu ești, ai făcut o mutră de parcă ai fi fost pastor și asta l-a scîrbit pe om, nu le e la îndemînă cu noi, prost al naibii, ce-i de făcut ?

Gusti începe să plîngă ; de-ar mai veni măcar unul, prea multe reproșuri aude, și totuși vina nu e a ei.

În sfîrșit, vineri sosește clipa cea mare. Cineva bate la ușă. Mi se pare că bate cineva. Iar cînd deschide, fără să vadă ceva, fiindcă din grabă a uitat să apese pe întrerupător, știe de îndată cine e. E lunganul, care-și dă întotdeauna aere, vrea să stea de vorbă cu bărbatul ei, insul e foarte serios și foarte rece. Pe ea o apucă groaza : s-a întîmplat ceva ? El o liniștește :

— Nu, e vorba doar de o discuție de afaceri. Mai vorbește ceva despre încăperi și despre faptul că din nimic nu poate să iasă nimic.

Iau loc amîndoi în odaia de locuit, ea e fericită că-l are în casa ei și că Paul nu mai poate să spună acum că ea este cea care l-a alungat ; susține, deși în realitate a fost de părere opusă, că a spus-o și ea întotdeauna că din nimic nu poate să iasă nimic. Se încinge o lungă dezbatere între cei doi, în cursul căreia reiese că și unul și celălalt dispun de o sumă de expresii moștenite de la părinți, bunici și rude colaterale, care confirmă același lucru, anume că din nimic nu poate să iasă niciodată nimic, e ceva atît de sigur, încît ai putea aproape să juri, părere împărtășită de amîndoi. Aduseră fiecare pentru asta un exemplu după altul, din trecut, din vecinătate, dar în vreme ce continuau să discute, se auzi soneria și intrară doi bărbați, care se legitimară ca polițiști, împreună cu trei funcționari de la asigurări. Unul dintre polițiști se adresă de-a dreptul musafirului :

— Sînteți domnul Gerner, va trebui să ne ajutați în chestiunea numeroaselor spargeri de-aici din spate. Aș dori să participați la supravegherea specială a depozitului. Domnii de la firmă, împreună cu asigurările, își asumă firește cheltuielile.

Stau de vorbă zece minute, femeia ascultă totul, pe la douăsprezece străinii pleacă. Cei doi care au rămas sînt cuprinși după aceea de o asemenea voioșie, încît pe la unu li se întîmplă ceva de nespus, cu neputință de descris, de care amîndoi s-au și rușinat în mod serios. Căci femeia avea treizeci și cinci de ani, iar el douăzeci, douăzeci și unu. N-a fost însă numai deosebirea de vîrstă — și de înălțime : el, 1,85 m, ea 1,50 — ci și faptul că s-a putut întîmpla, dar s-a petrecut așa, între vorbe și emoție și ironii la adresa polițiștilor, iar în totului tot nici n-a fost rău, doar niţel jenant după aceea, cel puţin pentru ea, însă o să treacă. În orice caz, pe la ora 2, domnul Gerner a dat de o situaţie și de o atmosferă plăcută indescriptibilă, cum nici nu și-ar fi dorit una mai bună. El însuși s-a încadrat numaidecît în ea.

Au stat așa împreună pînă la ora 6, iar dulgherul a ascultat tot atît de vrăjit ca și nevastă-sa cele povestite de lungan. Chiar dacă nu erau decît în parte adevărate, ăștia erau niște băieţi clasa-ntîi, iar el fu uimit ce păreri rezonabile au tinerii de astăzi despre lume. El era un ins îmbătrînit, un văl gros de tot îi căzu de pe ochi. După ce tînărul plecă, iar ei se vîrîră în scutece, pe la 9, Gerner spuse că nu înţelege deloc cum niște băieţi atît de luminaţi la minte se bagă în cîrd cu el, ceva — Gusti trebuie să admită — o fi avînd el, o fi avînd și el ceva să le ofere. Gusti fu de aceeași părere, iar bătrînul flăcău se-ntinse de-i trosniră oasele.

A doua zi în zori, mai înainte de a se da jos din pat, dulgherul îi spuse femeii :

— Guste, ar trebui să mi se spună Paul Nătăfleață, dacă m-aș mai duce la vreun maistru de pe șantier să lucrez. Am avut atelierul meu și l-am pierdut, iar munca pe șantier nu-i o treabă pentru un om care a fost independent, și-apoi cel mai mult ălora le-ar conveni să mă dea afară, fiindcă-s prea bătrîn. De ce să nu cîștig și eu ceva de-aici din spate, de la firmă. Ai văzut și tu ce isteţi sînt băieţii ăștia. Astăzi, cine nu e isteț rămîne de căruţă. Așa zic eu. Da' tu ?

— Eu o spun demult.

— Aș vrea și eu să duc iarăși un trai bun și să nu-mi mai degere picioarele.

Ea îl îmbrățișă bucuroasă și recunoscătoare pentru tot ce-i oferea și ce avea să-i mai ofere.

— Știi tu ce-ar trebui să facem, băbuțo, tu și cu mine ? O ciupi de picior, de-o făcu să strige. Să te-nhami și tu la treabă.

— Nuu !

— Ba eu zic da. Tu crezi, băbuțo, că merge și fără tine.

— Doar sînteți cinci inși, și încă bărbați zdraveni.

Și ce zdraveni !

— Ca să stau la pîndă, continuă ea să se văicărească, nu pot. Am varice. Iar ca să vă ajut, ce ajutor pot să vă dau eu ?

— Ți-e frică, Gustelchen.

— Nici vorbă de frică. Ia să ai tu varice și să trebuiască să fugi. Și un șoricar fuge mai repede. Iar de mă prinde, dai de bucluc tu, că doar sînt nevastă-ta.

— Ce vină am eu că-mi ești nevastă. O ciupește de picior cu sentiment.

— Termină, Paul. Mă trec fiori.

— Ai să vezi, băbuțo, cum devii cu totul alt om, dacă ieși din mizeria asta de-aici.

— Păi cum aș mai vrea, mă ling pe buze după o viață mai acătării.

— O să vină și asta, băbuțo, fleacul de pîn-acum n-a fost nimic. Ia scoate-ți vata din urechi : mă pun pe treabă singurel.

— Ei, nu mai spune ! Și ăilalți ?

Ce spaimă !

— Tocmai asta e, Guste. Pe ăia îi dăm naibii. Afacerile în combinație nu merg niciodată, asta-i o poveste veche. Așa-i, ori nu-i așa ? Lucrez de capul meu. Doar noi sîntem cel mai aproape, locuim la parter, iar curtea e a locuinței mele. Așa-i, ori nu-i așa, Guste ?

— Da' eu nu pot să te-ajut în treaba asta, Paul, am varice.

Era oricum mare păcat în multe privințe să renunțe. Așa că băbuța spuse fără chef cu gura da, însă în fundul sufletului, acolo unde sălășluiesc sentimentele, zise : nu, și repetă : nu.

În aceeași seară, după ce tot personalul firmei părăsise pe la ora două pivnița unde Gerner se lăsase închis împreună cu nevastă-sa, și se făcuse ora nouă, cînd în clădire nu se mai mișca nimic, iar el voia să înceapă să lucreze, știind că paznicul patrulează doar prin fața ușii din stradă, ce se întîmplă ? Se aud bătăi la ușa pivniței. Bătăi. Mi se pare că bate cineva. Cine poate să bată la ușa asta ? Nu știu, dar a bătut. Dar aici n-are cine să bată. Magazinul e închis. A bătut. Bate din nou. Cei doi tac mîlc, nu se mișcă, nu suflă o vorbă. Bate iar. Gerner îi dă ei un ghiont :

— A bătut.

— Da.

— Ce naiba o fi ?

În mod ciudat, ei nu-i e teamă, spune doar :

— N-o să fie nimic, de omorît n-o să ne omoare. Și femeia continuă în gînd : Nu, nu ne omoară ăla care vine, îl știu eu pe ăla, nu mă omoară el, are două picioare lungi și o mustăcioară, iar dacă vine, am să mă bucur.

Cel de-afară bate stăruitor, însă încet. Pentru numele lui Dumnezeu, ăsta-i un semn.

— E careva care ne cunoaște. E unul dintre băieți. M-am gîndit eu mai de mult, băbuțo.

— De ce n-ai spus ? !

Și hopa, Gerner e pe scară, de unde-o fi știind ăștia că sîntem aici, ne-au surprins, cel de-afară șoptește :

— Gerner, deschide.

Vrînd, nevrînd, trebui să deschidă. E o mîrșăvie nemaipomenită, o porcărie ce te scoate din minți, îți vine să faci lumea toată bucăți. Trebuie să deschidă, e lunganul, el singur, cavalerul ei, Gerner nu bănuiește nimic, ea l-a trădat, trebuia totuși să-i fie recunoscătoare cavalerului ei. Cînd tînărul a ajuns jos, ea radiază, nu se poate stăpîni, bărbatul ei arată ca un buldog, ocărăște :

— Ce te hlizești așa ?

— Păi mi-a fost o frică, mă gîndeam să nu fie cineva din imobil, sau paznicul.

E timpul să lucreze și să împartă, cu ocările nu se schimbă nimic, ce porcărie.

Cînd Gerner încearcă apoi pentru a doua oară și o dă pe Guste afară, fiindcă, ocărăște el, asta-i aduce nenoro-

cire, cineva bate iarăşi la uşă, acum însă sînt trei, şi se poartă în aşa fel, de parcă i-ar fi invitat el, nu te poţi pune împotrivă, nu mai eşti stăpîn în propria ta casă, cu şmecheri de-ăştia n-o scoţi la capăt. Gerner se dă bătut, dar îşi spune fierbînd de furie : Azi o mai fac laolaltă cu ei, ai intrat în horă trebuie să joci, dar mîine, gata ; de-or mai veni măgarii ăştia la mine-n imobil, unde sînt administrator, şi s-or mai amesteca în treburile mele, o să vadă ei cum vin îndată sticleţii. Ăştia-s jefuitori, şantajişti.

Lucrează pe rupte în pivniţă două ore-ncheiate, cară în locuinţa lui Gerner cea mai mare parte din marfă, saci întregi de cafea, de stafide, zahăr, golesc temeinic, apoi lăzi cu alcool, tot felul de băuturi spirtoase şi vin, scot jumătate din depozit. Gerner e furios că trebuie să împartă toate astea cu ceilalţi. În casă, Guste îl mîngîie :

— Eu n-aş fi putut căra atîta, cu varicele mele.

Inima lui e plină de venin, ceilalţi continuă să care :

— Varicele tale, ar fi trebuit de mult să-ţi cumperi ciorapi de cauciuc, da' aşa ai făcut tu întotdeauna economii unde nu trebuie.

Guste însă este cu ochii tot după lungan, iar acesta e nemaipomenit de mîndru de ea faţă de ceilalţi băieţi, afacerea e-a lui, el trage profiturile.

După ce tinerii, care-au muncit pe rupte, au plecat, Gerner închide uşa locuinţei sale, se încuie înăuntru şi începe să tragă la măsea cu Guste, măcar cu atîta să se aleagă. Trebuie să încerce toate sorturile, iar pe cele mai bune le va vinde mîine dimineaţă la repezeală unor negustori, lucru de care se bucură amîndoi, Guste şi el, Paul e totuşi un bărbat bun şi, la urma urmelor, soţul ei, aşa că are să-l ajute. De la 2 din noapte pînă la 5 stau amîndoi şi încearcă toate sorturile, însă temeinic, după un plan, cu socoteală. Satisfăcuţi cum nu se mai poate de această noapte, au turnat în ei pînă s-au făcut criţă şi-au căzut ca nişte saci.

Către prînz ar trebui să deschidă uşa. Cineva sună, apasă lung pe buton, ciocăne. Dar Gernerii nu deschid. Cum să deschidă, dacă sînt sub narcoză. Cei de-afară însă nu se lasă, izbesc cu pumnul în uşă, pînă cînd Guste

bagă ceva de seamă, sare-n sus şi-ncepe să-l înghiontească pe Paul :

— Paul, bate cineva, trebuie să deschizi.

Mai întîi, el spune :

— Unde ? Pe urmă ea îl împinge afară din pat, cel ce bate mai, mai să spargă uşa, o fi poştaşul. Paul se scoală, îşi pune numai pantalonii, deschide.

Pe dinaintea lui mărşăluiesc trei inşi, o bandă întreagă, ce-or fi vrînd ăştia, au şi venit băieţii să ia lucrurile, aş, sînt alţii. Sînt nişte sticleţi, poliţai, care n-au mare lucru de făcut, doar se miră, se miră, ia te uită la domnul administrator, podeaua-i plină peste tot, pe coridor, în odaie, saci, lăzi, sticle, paie, amestecate, claie peste grămadă. Comisarul zice :

— Aşa porcărie nu mi-a mai fost dat să văd de cînd sînt.

Iar Gerner ce spune ? Ce să spună ? Nu suflă o vorbă. Cască ochii la poliţişti, îi este şi rău, copoii dracului, dac-aş avea un revolver, nu m-ar scoate ei viu de-aici, copoii dracului. Asta-i, trebuie să rămîi toată viaţa pe şantier, iar domnii ăia gomoşi să-şi bage în buzunar banii tăi. De m-ar mai lăsa să beau măcar o-nghiţitură. N-are însă spor, trebuie să se îmbrace.

— Doar am voie să-mi prind bretelele în nasturi, nu ?

Femeia turuie şi tremură :

— Nu ştiu nimica, domnule comisar, noi sîntem oameni cumsecade, trebuie că lăzile astea ni le-a băgat cineva, noi dormeam buştean. Aţi văzut şi dumneavoastră, o fi careva de-aici din imobil, care ne-a jucat o festă, zău domne comisar. Paul, ce se-ntîmplă cu noi ?

— Toate astea le puteţi povesti la circumscripţia de poliţie.

Gerner intervine :

— Azi-noapte au făcut o spargere şi la noi, Guste, sînt tot ăia care au spart pivniţa din fund, de-aia trebuie să mergem la circumscripţie.

— Puteţi să povestiţi toate pe urmă, la circumscripţie sau la direcţia poliţiei.

— Eu nu merg la poliţie.

— Haideţi, vă ducem cu maşina.

— Doamne, Guste, cum de n-am auzit eu nici cel mai mic zgomot, cînd au spart ăia de-au intrat aici la noi. Am dormit ca dușii de pe lume.

— Nici eu n-am auzit, Paul.

Guste vrea să scoată la iuțeală două scrisori din scrin, sînt de la lungan, dar un polițist a văzut-o :

— Dă-le-ncoace. Sau pune-le la loc. Percheziția se va face mai tîrziu.

Ea zice cu încăpățînare :

— N-aveți decît, da' ar trebui să vă fie rușine să dați buzna într-o casă străină.

— Bine, bine, hai, înainte marș.

Ea plînge, nici nu se uită la bărbatu-său, strigă, joacă teatru, se trîntește pe podele, trebuie luată pe sus. Bărbatul înjură și e înhățat :

— Acu' o să ridicați mîna și asupra femeii.

Hoții, ticăloșii, șantajiștii s-au cărat, iar pe mine m-au băgat în rahatu' ăsta.

Hop hop hop, căluțul o pornește iarăși în galop

La discuțiile din holul imobilului și din curte, Franz Biberkopf, cu mîinile în buzunare, cu gulerul ridicat pînă peste urechi, cu capul și pălăria între umeri, n-a luat parte. Doar a ascultat, apropiindu-se cînd de un grup, cînd de altul. Pe urmă a privit cînd i-au scos în stradă pe dulgher și pe grasa lui nevestică, trecîndu-i prin ciuloarul format de oameni în hol. Îi duc la zdup. Am mîncat și eu papara asta. Rău al dracului a fost atunci. Ia te uită la ei cum holbează ochii drept înainte. Le e rușine. Da, da, voi ăștialalți, n-aveți decît să bîrfiți. Voi știți ce-i în sufletul omului. Ăștia de-aici sînt adevărații fățarnici, stau la gura sobei, pungășesc, dar pe ei nu pot să-i găbjească. Matrapazlîcurile lor scapă printre degete. Acuma, polițiștii deschid duba neagră. Haideți, poftiți înăuntru, copilași, micuța femeiușcă și ea, e cu siguranță amețită, are dreptate, are perfectă dreptate. Lasă-i pe ăștia să rîdă. Să vadă și ei cum vine treaba. Gata, plecarea, și cu asta, basta.

Oamenii continuau să șușotească, dar Franz Biberkopf se și afla în fața ușii casei, era nemaipomenit de frig. Se uită de-afară la ușă, își aruncă ochii spre stradă, acuma ce trebuie să fac, ce să fac ? Săltă de pe un picior pe altul. Al naibii frig, ger de crapă pietrele. Nu mă mai duc sus. Da' ce să fac ?

Stătu locului, se răsuci — și nu băgă de seamă că astfel se trezise. Cu banda aia care stătea acolo și bîrfea, el n-avea nici în clin, nici în mînecă. Să mă car altundeva. Aștia m-alungă de-aici. Și o porni în pas vioi pe Elsasser Strasse în jos, de-a lungul îngrăditurii pentru metrou, spre Rosenthaler Platz, fără vreo țintă precisă.

S-a întîmplat deci ca astfel Franz Biberkopf să iasă din bîrlogul său. Bărbatul pe care-l duseseră prin culoarul de oameni, femeia durdulie, amețită, spargerea, duba neagră, toate goneau împreună cu el. Cînd însă apăru cîrciuma, încă înainte de a da colțul spre piață, îl apucă iar. Mîinile i se vîrîră ca de la sine în buzunare, dar nu simțiră nici o sticlă ce-ar fi trebuit umplută. Nimic. Nici o sticlă. Uitase de ea. O lăsase sus. Din pricina porcăriei la care asistase. Cînd auzise tărăboiul, doar își pusese paltonul pe el și coborîse, iar la sticlă nu se gîndise. Fir-ar al naibii. Să se-ntoarcă ? În el se porni ca un vîrtej : Nu, da, da, nu. Atîta frămîntare, atîta șovăială, atîtea înjurături, renunțări, amînări — ei, ce, lasă-mă în pace, vreau totuși să intru — nu mai cunoscuse Franz de-o veșnicie. Intru, nu intru, mi-e sete, dar pentru asta e suficient și un sifon, dacă intri, ai să vrei să te-mbeți, băiete, păi da, mi-e o sete îngrozitoare, o sete nemaipomenită, de nestins, Doamne, ce-aș mai bea, totuși mai bine stai pe loc. nu intra în dugheană, altminteri iar ai să zaci în pat, iar ai să clocești sus, la bătrîna. Și din nou se ivi duba neagră și dulgherul cu nevastă-sa, și cu asta basta, la dreapta, nu, nu rămînem aici, poate altundeva, să mergem mai departe, mai departe, în fugă, mereu în fugă.

Și așa, Franz, cu 1,55 mărci în buzunar, a fugit pînă în Alexanderplatz, a înghițit numai aer și a alergat. Apoi, cu toate că-i era silă, și-a călcat pe inimă și a luat masa într-o bodegă, a luat masa cumsecade, pentru prima dată cumsecade după cîteva săptămîni, friptură de vițel cu cartofi. După aia, setea i s-a mai domolit, i-au mai rămas

75 de pfenigi, pe care-i freca în mînă. Să mă duc la Lina, ce-mi trebuie mie Lina, femeia asta nu-mi place. Își simți limba uscată și acră, avea arsuri în gît. Trebuie să mai beau un sifon.

În vreme ce înghițea lichidul care luneca la vale plăcut și răcoritor, gîdilîndu-l cu bășicuțele de bioxid de carbon, știu unde vrea să se ducă. La Minna, îi trimisese atunci mușchiul de viței, șorțurile nu le primise. Da, asta trebuie să facă el acum.

Să ne ridicăm. Franz Biberkopf se aranjă în fața oglinzii. Dar Biberkopf nu fu deloc încîntat, văzîndu-și obrajii palizi, moi, plini de coșuri. Ce mutră mai are individul. Dungi pe frunte, de unde dungile astea roșii, de la șapcă, și ce castraveți, omule, așa un nas borcănat, roșu, ăsta nu-i neapărat de la rachiu, e de la frigul de astăzi ; dar ia te uită ce îngrozitori ochi bulbucați, ca de vacă, de unde naiba am eu asemenea ochi de viței și mă holbez cu ei, de parcă n-aș putea să-i mai rotesc. Parcă mi-ar fi turnat cineva sirop pe ei. Dar pentru Minna astea n-au nici o însemnătate. Să-mi netezesc puțin părul. Așa. Și-acum să coborîm la ea. O să-mi dea cîțiva pfenigi pînă joi, iar pe urmă vedem noi ce-o mai fi.

Afară din dugheană, pe strada rece. Mulți oameni. Colosal de mulți oameni sînt pe Alex, toți au treburile lor. Nici nu se poate altfel. Franz Biberkopf le-o luă înainte, rotea ochii la dreapta și la stînga. Ca o gloabă care, alunecînd pe asfaltul ud, a primit o lovitură de cizmă în burtă, s-a pus anevoie pe picioare și a pornit-o la drum cu căruța, gonind nebunește. Franz avea mușchi, a făcut parte cîndva dintr-un club atletic ; acum străbătea la trap Alexanderplatz și-și dădea seama ce pas are, un pas ferm, ca un soldat din gardă. Mărșăluim perfect, întocmai ca ceilalți.

Buletinul meteorologic pentru astăzi la amiază : În perspectivă, vremea se îndreaptă întrucîtva. Domnește încă, ce-i drept, un frig simțitor, dar barometrul este în urcare. Soarele cutează să se arate din nou cu sfială. În intervalul de timp următor, este de așteptat o creștere a temperaturii.

Cine conduce personal un NSU de 6 cilindri este cuprins de entuziasm. Spre ea, spre ea, cu tine, dragul meu, să plec aș vrea. [20]

Ajuns în imobil, Franz se oprește în fața ușii ei și privește clopoțelul. Își smulge dintr-o mișcare pălăria din cap și sună, cine va deschide, cine va fi, vom face o reverență, ca un cavaler în fața domnișoarei lui, cine va fi, gîdi, gîdi. Pac. Un — bărbat ! Bărbatul ei ! Ăsta-i Karl ! Domnul lăcătuș. Nu-i nimic. N-ai decît să faci o mutră acră.

— Tu ești ? Ce s-a-ntîmplat ?

— Nimic, da' poți să mă lași fără teamă să intru, Karl, nu mușc pe nimeni.

Și a intrat. Va să zică așa stăm. Codoșul naibii, așa ceva nu s-a mai pomenit.

— Stimate domnule Karl, oi fi tu lăcătuș calificat, iar eu doar muncitor zilier, da' nu te mai umfla așa în pene. Poți să-mi spui bună ziua, dacă eu îți spun bună dimineața.

— Păi ce poftești, omule ? Te-am lăsat eu să intri ? Ce te năpustești așa pe ușă ?

— Nevastă-ta e-acasă ? Poate că-mi dai voie să-i spun bună ziua.

— Nu-i acasă. Mai ales pentru tine nu. Pentru tine nimeni nu-i acasă.

— Așa.

— Da. Nimeni nu-i acasă.

— Ia te uită — da' tu ești, Karl.

— Nu, nici eu nu-s. Am venit doar ca să-mi iau un pulover și trebuie să cobor îndată în prăvălie.

— Așa de grozav îți merg afacerile.

— Firește.

— Cu alte cuvinte, mă dai afară.

— Nici nu te-am lăsat să intri. Ce cauți tu aici, omule ? Nu ți-e rușine să urci la noi și să mă faci de rîsul lumii, fiindcă toți din imobil știu cine ești ! ?

— Lasă-i să toarne verzi și uscate, Karl. Asta să ne fie grija a mai mare. Eu n-aș trage cu ochiul în odăile lor. Știi tu, Karl, ar trebui să nici nu-ți pese de ei. Azi, la mine, sticleții l-au ridicat pe unul, un dulgher calificat, care mai era și administratorul imobilului. Închipuieș-

te-ţi. Cu nevastă-sa. Au furat ca niște coţofene. Eu am furat ? Păi vezi ! ?

— Măi omule, trebuie să cobor. Cară-te. De ce să mă expun cu tine ? Dacă Minna dă cu ochii de tine jos, ai încurcat-o, pune mîna pe mătură şi-ţi scutură spinarea.

Ce ştie ăsta de Minna. Un soţ ca ăsta cu două coarne-n frunte vrea să mă dăscălească pe mine. Să te strîmbi de rîs, nu alta. Cînd o fată are un iubit căruia amorul ei i-a dăruit. Karl se-apropie de Franz :

— Ce mai stai ? Noi nu sîntem rude cu tine, Franz, în nici un fel. Şi-acu, dac-ai ieşit de la pîrnaie, vezi tu singur cum te descurci.

— Doar n-am cerşit de la tine.

— Nu, da' nici Minna n-a uitat-o pe Ida, sora-i soră, iar pentru noi ai rămas ce-ai fost. Eşti un om terminat.

— Eu n-am omorît-o pe Ida. Oricui i se poate-ntîmpla să-i alunece mîna la mînie.

— Ida e moartă, acuma vezi-ţi de drum. Noi sîntem oameni respectabili.

Cîinele, încornoratul, veninosul, tare i-aş mai spune ce şi cum, ăstuia, treaz fiind, îi iau nevasta de lîngă el din pat.

— Ai patru ani ai mei mi i-am făcut pînă la ultimul minut, iar tu n-ai de ce să te grozăveşti mai abitir decît tribunalul.

— Mă doare-n cot de tribunalul tău. Acuma vezi-ţi de drum. O dată pentru totdeauna. Pentru tine, casa asta de-aici nu mai există. O dată pentru totdeauna.

Oricine-ar fi dumnealui, domnul lăcătuş, o să mai şi ridice mîna asupra mea.

— Karl, eu îţi spun doar că vreau să fac pace cu voi, că mi-am terminat pedeapsa. Uite, îţi întind mîna.

— Eu nu ţi-o iau.

— Fie, vream numai să mă lămuresc. [Înşfacă-l iute pe individ, ia-l de craci, dă cu el de perete]. Acuma-i limpede ca bună ziua. Îşi tufleşte pălăria pe cap cu acelaşi gest repezit ca mai înainte. Păi atunci salutare, Karl, domnule maistru lăcătuş Karl. Salut-o şi pe Minna, spune-i c-am fost p-aici, doar aşa, ca să văd cum vă merge. Iar tu, porc-de-cîine, eşti cel mai mare nerod şi ticălos de pe lume. Bagă la cap chestia asta şi cască

ochii la pumnul meu, dacă ridici vreo pretenţie, şi vezi să n-ai a face cu el. Eşti o asemenea zdreanţă şi un rahat, că mă doare inima de Minna că a ajuns pe mîinile tale.

Şi cu asta a plecat. A plecat liniştit. A coborît liniştit şi fără grabă scara. N-are decît să se ia după mine, dar o să se ferească s-o facă. Iar peşte drum să bem un singur rachiu, un întăritor fierbinte pentru inimă, să-l dăm de dusçă. Şi poate că totuşi vine şi el acolo. Îl aştept. Franz a plecat foarte satisfăcut. De parale fac eu rost de altundeva. O fi simţit că i se-ncordează muşchii, o să mi-i exersez şi eu pe-ai mei.

„Vrei să mă obligi să mă opresc din drumul meu şi să dai cu mine de pămînt. Dar eu am o mînă care poate să sugrume, iar tu n-ai nici o putere asupra mea. Te năpusteşti cu batjocura asupră-mi, vrei să mă acoperi de dispreţ — nu pe mine, nu pe mine — eu sînt foarte tare. Pot să nu-ţi iau în seamă bătaia de joc. Dinţii tăi nu pătrund prin platoşa mea, viperele nu pot să mă muşte. Nu ştiu cine te-a împuternicit să mă ataci. Dar eu pot să-ţi rezist. Domnul mi i-a întors pe duşmani cu ceafa spre mine.“

„Dă-i înainte cu vorba. Ce frumos cîntă păsările după ce-au scăpat de dihor. Dihori însă sînt mulţi şi păsărelele n-au decît să cînte ! Tu încă n-ai ochi pentru mine. Încă n-ai nevoie să mă priveşti. Auzi flecăreala oamenilor, larma străzii, vîjîitul tramvaielor electrice. Respiră, ascultă. Printre toate acestea, ai să mă auzi şi pe mine odată.

„Pe cine ? Cine vorbeşte ?“

„Nu-ţi spun. Ai să vezi. Ai să simţi. Împlătoşază-ţi inima. Atunci îţi voi vorbi. Atunci mă vei vedea. Din ochii tăi nu vor izvorî decît lacrimi.“

„N-ai decît să vorbeşti aşa încă o sută de ani. Eu doar rîd de vorbele tale.“

„Nu rîde. Nu rîde.“

„Fiindcă nu mă cunoşti. Fiindcă nu ştii cine sînt. Cine e Franz Biberkopf. Omul care nu se teme de nimic. Am pumni. Ia te uită ce muşchi am.“

CARTEA A CINCEA

O restabilire rapidă, omul se află din nou acolo unde s-a mai aflat, n-a învățat nimic și n-a înțeles nimic. Acum primește cea dintîi lovitură dură. Este implicat cu forța într-o infracțiune, el nu vrea, se apără, dar nu are încotro.

Se apără vitejește, furios, cu mîinile și picioarele, dar e în zadar, se vede depășit, nu are încotro.

Revedere pe Alex, frig de crapă pietrele.
La anul, în 1929, va fi și mai frig

Rrum, rrum, în fața lui Aschinger pe Alex, soneta cu aburi lucrează vîrtos. E înaltă cît casa și bate piloții în pămînt ca nimica.

Aer înghețat. Februarie. Oamenii umblă în paltoane. Cine are blană, o poartă, cine nu are, n-o poartă. Femeile au ciorapi subțiri și le e frig, dar piciorul arată drăguț. Haimanalele s-au pitit pe undeva din pricina gerului. Cînd se face cald, scot iarăși nasul pe-afară. Între timp, beau o rație dublă de rachiu, dar un rachiu în care nici în chip de cadavru nu ți-ar plăcea să înoți.

Rrum, rrum, soneta cu aburi bate piloții pe Alexanderplatz. Mulți oameni au timp și cască ochii la ea, s-o vadă cum lucrează. Un ins aflat sus trage mereu de un lanț, apoi se aude acolo sus un pufăit și, trosc, pilotul a primit o izbitură în cap. Bărbați și femei și mai ales tineri se

bucură văzînd ce strună merge treaba : trosc, pilotul primește o izbitură în cap. După aia, e mic cît un vîrf de deget, dar primește încă una și n-are decît să facă orice-o vrea. Pînă la urmă dispare. Ia te uită ce drăcie, fain l-au mai înfipt, lumea pleacă satisfăcută.

Totul e acoperit cu scînduri. În fața lui Tietz stătea Berolina, cu o mînă întinsă, era o femeie colosală pe care-au tîrît-o de-acolo. Probabil că o topesc și fac din ea medalii. [21]

Muncitorii mișună pe șantier ca albinele. Meșteresc și muncesc în dorul lelii cu sutele ziua-ntreagă și noaptea.

Vuu, vuu, tramvaiele electrice, galbene, cu remorci, circulă pe podeaua de scînduri de pe Alexanderplatz, coborîrea în timpul mersului este periculoasă. Gara este degajată pe un spațiu larg, strada cu sens unic duce spre Königstrasse, pe lîngă Wertheim. Cine vrea să se ducă spre est, trebuie să ocolească pe lîngă direcția generală a poliției prin Klosterstrasse. Trenurile trec cu zgomot mare dinspre gară spre Jannowitzbrücke, locomotiva împroașcă pe sus aburi, se oprește exact dincolo de Episcopie, Berăria Schloss, intrarea, un colț mai departe.

Culcă totul pe caldarîm, așternă la pămînt case întregi de-a lungul căii ferate urbane, de unde or fi avînd ăștia atîția bani, orașul Berlin e bogat, iar noi plătim impozite.

Pe Loeser și Wolff, cu firma lor din mozaic, i-au demolat, la 20 de metri mai încolo, s-au și pus din nou pe picioare, iar peste drum, în fața gării, se ridică încă o dată. Loeser și Wolff, Berlin-Elbing, produse de prima calitate pentru toate gusturile, Brazilia, Havana, Mexic, Micuța alinare, Liliput, Țigări de foi nr. 8, 25 pfenigi bucata, Balada de iarnă, pachetul cu 25 bucăți 20 pfenigi, Cigarillos nr. 10, nesortate, Foaie de Sumatra, un produs excepțional la acest preț, în cutii de 100 bucăți, 10 pfenigi. Eu ambalez totul, tu ambalezi totul, el ambalează totul în cutii a 50 de bucăți și pachete de carton a 10 bucăți, expedieri în toate țările de pe pămînt, Boyero 25 pfenigi, această noutate ne-a adus mulți prieteni, eu ambalez totul, tu casti ochii de uimire.

Alături de Episcopie este o piață, acolo se opresc vagoanele cu banane. Dați copiilor voștri banane. Banana este fructul cel mai curat, deoarece coaja o protejează de insecte, viermi și bacili. Excepție fac insectele, viermii și bacilii care pătrund prin coajă. Consilierul intim Czerny a atras în mod deosebit atenția că din chiar primii ani de viață copiii. Eu dărîm totul, tu dărîmi totul, el dărîmă totul.

Pe Alex bate tot timpul vîntul, în colț, unde e Tietz, trage al naibii. Vîntul face curățenie printre case și peste săpăturile șantierului. Ai dori să te-ascunzi prin cîrciumi, dar cine-o poate face, cînd vîntul suflă și prin buzunarele pantalonilor, bagi de seamă că se petrece ceva, dar nu te codești, trebuie să fii vesel și pe o vreme ca asta. De dimineață în zori, muncitorii vin legănîndu-se din Reinickendorf, Neukölln, Weissensee. Fie că e sau nu e frig, fie că bate sau nu bate vîntul, ia-ți cana de cafea, împachetează sandvișurile, trebuie să ne spetim muncind, colo sus șed trîntorii, dorm în paturi de puf și ne exploatează.

Aschinger are o cafenea mare și restaurant. Cine n-are burtă mare, poate să-și facă rost de una, cine are, și-o poate mări după dorință. Natura nu se lasă înșelată ! Cine crede că pîinea și produsele de panificație făcute din făină albă depreciată pot fi ameliorate cu adaosuri artificiale se înșală pe sine și pe consumatori. Natura are legile ei vitale și pedepsește orice abuz. Cauza stării precare a sănătății mai tuturor popoarelor civilizate din prezent rezidă în hrănirea cu alimente depreciate îmbunătățite artificial. Mezeluri fine ca și cele de casă, lebărvurșt și sîngerete la prețuri scăzute.

Foarte interesentul *Magazin*, în loc de o marcă, doar 20 de pfenigi, *Căsătoria*, foarte interesantă și picantă, doar 20 de pfenigi. Cel ce strigă pufăie din țigaretă, poartă o beretă de marinar, eu ieftinesc totul.

Tramvaiele electrice galbene dau buzna în piață, venind pe Landsberger Strasse dinspre răsărit, Weissensee, Lichtenberg, Friedrichshain, Frankfurter Allee. Numărul 65 vine de la oborul de vite central, Grosser Ring Weddingplatz, Luisenplatz, 76, pe Hundekehle prin Hubertsallee. La colț pe Landsberger Strasse au vîndut fostul magazin Friedrich Hahn, l-au golit și-l vor trece în

nefiinţă. Acolo opresc tramvaiele electrice şi autobuzul 19 Turmstrasse. Pe locul unde a fost Jürgens, papetărie, au dărîmat clădirea şi au montat un gard din panouri pentru şantier. Lîngă gard stă un bătrîn cu un cîntar medicinal : Controlaţi-vă greutatea, 5 pfenigi. O, fraţi şi surori dragi, care mişunaţi pe Alex, acordaţi-vă un răgaz de-o clipă şi priviţi prin crăpătura de lîngă cîntarul medicinal terenul acesta acoperit de dărîmături, unde prospera altădată Jürgens şi unde nu se mai află decît magazinul Hahn, golit, evacuat, eviscerat într-atît, încît n-au mai rămas din el decît nişte zdrenţe roşii lipite pe vitrine. În faţa noastră se află un morman de gunoi. Din pămînt ai venit, în pămînt te vei întoarce, înălţat-am o casă pe vecie să stea, acum nici un om nu mai intră, nici icse din ea. Aşa au pierit Roma, Babilonul, Ninive, Hannibal, Cezar, totul a pierit, oh, gîndiţi-vă la acest lucru. La toate acestea am de observat mai întîi că numitele oraşe sînt astăzi din nou dezgropate, aşa cum o arată ilustraţiile din ultima ediţie de duminică, iar în al doilea rînd, aceste oraşe şi-au îndeplinit scopul, iar acum pot fi construite iarăşi oraşe noi. Doar tu nu plîngi după pantalonii tăi cei vechi, cînd s-au uzat şi s-au rupt, îţi cumperi alţii noi, din asta trăieşte lumea.

Poliţia stăpîneşte cu vigoare piaţa. Este prezentă aici prin mai multe exemplare. Fiecare exemplar aruncă priviri de cunoscător în două direcţii şi ştie pe de rost regulile de circulaţie. Are moletiere la picioare, un baston de cauciuc îi atîrnă în partea dreaptă, întinde braţele orizontal de la apus la răsărit, nordul şi sudul stau pe loc, răsăritul se revarsă spre apus, apusul spre răsărit. Exemplarul îşi schimbă automat direcţia : nordul se revarsă spre sud, sudul spre nord. Poliţia e bine strînsă în talie. La mişcarea ei bruscă, vreo 30 de persoane particulare traversează în grabă piaţa în direcţia Königstrasse, o parte se opresc pe refugiu, o parte ajung fără dificultate pe trotuarul opus şi o pornesc mai departe pe scînduri. Tot astfel, mulţi au luat-o spre răsărit, s-au revărsat spre ceilalţi, după cum aceia spre ei, dar nu i s-a întîmplat nimănui nimic. Sînt bărbaţi, femei şi copii, ultimii ţinuţi de mînă mai ales de femei. A-i enumera pe toţi şi a le descrie destinul ar fi un lucru greu, care ar reuşi

numai în cazul cîtorva. Vîntul azvîrlă în mod egal cu pleavă în toţi. Chipul drumeţilor ce vin din est nu poate fi deosebit de al celor ce vin din vest, sud şi nord, ei îşi şi schimbă rolurile, iar cei ce străbat acum piaţa spre Aschinger pot fi găsiţi peste o oră în faţa magazinului golit Hahn. Tot astfel, cei ce vin dinspre Brunnenstrasse şi se îndreaptă spre Jannowitzbrücke se amestecă mereu cu cei ce merg în direcţia opusă. Mulţi fac chiar un ocol lateral, de la sud spre nord, de la sud spre vest, de la nord spre est. Sînt identici cu cei aflaţi în autobuz sau în tramvaiele electrice. Aceştia şed în poziţii diferite şi sporesc greutatea vagonului înscrisă în exterior. Cine poate să spună ce se petrece în ei ? E un capitol uriaş. Şi dacă ar face-o, la ce ar sluji ? Noi cărţi ? Nici cele vechi nu se vînd, iar în anul 27 vînzarea cărţilor a scăzut cu 26 şi atîta la sută. Să luăm oamenii pur şi simplu ca persoane particulare, care au plătit 20 pfenigi, cu excepţia posesorilor de abonamente lunare şi a elevilor, care plătesc numai 10 pfenigi, şi iată-i călătorind peste Alexanderplatz cu greutatea lor de la o jumătate de chintal la un chintal, în hainele lor, cu sacoşe, pachete, blide, pălării, proteze dentare, bandaje herniare, fiecare păstrînd lungul şi misteriosul bilet, pe care scrie : Linia 12 Siemensstrasse DA, Gotzkowskistrasse C, B, Oranienburger Tor C, C, Kottbuser Tor A, semne misterioase, cine poate ghici, cine poate numi şi cine poate mărturisi, trei cuvinte cu înţeles adînc îţi voi spune, iar biletele sînt perforate de patru ori în anumite locuri şi pe ele stă scris în aceeaşi germană în care sînt scrise Biblia şi Codul civil : Valabil pentru a atinge ţinta călătoriei pe drumul cel mai scurt, nu poate fi folosit pe liniile de joncţiune. Oamenii citesc ziare de diferite orientări, îşi menţin datorită labirintului auricular echilibrul, inspiră oxigen, se privesc fără să se vadă, au dureri, n-au dureri, gîndesc, nu gîndesc, sînt fericiţi, sînt nefericiţi, nu sînt nici fericiţi, nici nefericiţi.

Rrum, rrum, soneta huruie izbind în jos, eu lovesc totul, încă un pilot. Peste piaţă, dinspre Direcţia generală a poliţiei, se aude un zuruit, acolo se nituieşte, o betonieră îşi varsă încărcătura. Domnul Adolf Kraun, servitor, priveşte, manevra de basculare a maşinii îl captivează

enorm, tu loveşti totul, el loveşte totul. Ascultă cu aceeaşi încordare cum vagonetul cu nisip urcă pe o parte, iar odată ajuns sus, bîldîbîc, se răstoarnă şi se şi întoarce. Nu ţi-ar fi pe plac să te azvîrle aşa din pat, picioarele-n sus, capu-n jos, apoi să zaci întins, ar fi o păţanie întîmplătoare, ăştia însă o fac fără întrerupere.

Franz Biberkopf şi-a luat din nou rucsacul şi vinde ziare. Şi-a schimbat cartierul general. A părăsit Rosenthaler Tor, s-a stabilit în Alexanderplatz. Este complet restabilit, 1,80 înălţime, a scăzut în greutate, dar se simte mai agil. Pe cap poartă şapca dată de ziar.

Alarmă de criză în Reichstag, se vorbeşte despre alegeri în martie, probabil aprilie, încotro, Josef Wirth [22] ! lupta Germaniei centrale continuă, trebuie constituită o Cameră de arbitraj, atac tîlhăresc în Tempelherrenstrasse. Şi-a instalat taraba la ieşirea metroului spre Alexanderplatz, peste drum de Cinema Ufa, pe partea aceasta opticianul Fromm şi-a construit un magazin nou. Cînd s-a aflat pentru prima dată în înghesuială, Franz Biberkopf a privit pe Münzerstrasse la vale, gîndind : cît o fi pînă la cei doi evrei, nu locuiesc prea departe, i-am văzut la prima mea nenorocire, probabil că am să le fac o scurtă vizită, poate că au să-mi cumpere un exemplar din *Völkischer Beobachter* [23]. De ce nu, dacă le place ori nu, nu-mi pasă, de vreme ce mi-l cumpără. La gîndul acesta, rînjeşte, evreul foarte bătrîn în papuci era prea de tot comic. Îşi roteşte privirea, degetele i-au înţepenit de frig. alături se află un cocoşat scund, cu nasul foarte coroiat, cu siguranţă zdrobit. Alarmă de criză în Reichstag, imobilul de pe Hebbelstrasse 17 evacuat, existînd pericolul de a se prăbuşi, crimă pe un vas de pescuit, un rebel sau un dement.

Franz Biberkopf şi cocoşatul îşi suflă amîndoi în pumni. Înainte de prînz, negoţul merge slab. Un bărbat mai vîrstnic, uscăţiv, ponosit şi fără vlagă, se apropie de Franz. Poartă o pălărie de fetru verde şi îl întreabă pe Franz cum merge treaba cu ziarele. Cîndva, la fel a întrebat şi Franz.

— Dacă-i pentru tine, nene, cine poate să ştie...

— Am cinze'şi doi de ani.

— Păi tocmai aia e, la cinzeci începe reumatismul. La prusaci am avut un căpitan bătrîn, rezervist, avea abia patruzeci, din Saarbrücken, vindea lozuri, zicea el, era poate tutungiu — ăla avea reumatism de la patruzeci de ani, la șale. Da' din cauza asta lua o poziție de drepți strașnică. Umbla ca o coadă de mătură pe roți. Punea mereu să-l ungă cu unt. Iar cînd n-a mai fost unt, în 1917, ci doar palmin, ulei vegetal prima, și ăla rînced, s-a lăsat împușcat.

— Ce să fac, în vreo fabrică nu mai primesc oameni ca mine. Iar anu' trecut, m-am și operat, în Lichtenberg, Spitalul Hubertus. Mi-au scos un testicul, cică era tuberculos, auzi, am și-acu' dureri.

— Ia te uită, colac peste pupăză. Ți-ar trebui o slujbă la care să șezi, mai bine te-ai face birjar. [Lupta Germaniei centrale continuă, tratativele au eșuat, atentat împotriva legii pentru protecția chiriașilor, trezește-te, chiriașule, ți se ia acoperișul de deasupra capului.] Da, nene, ai putea să te ocupi cu ziarele, dar trebuie să poți să alergi, și să ai voce, cum stai cu gîtița, poți să cînți ? Ei, vezi, ăsta-i principalu' la noi, la noi trebuie să poți să cînți și să poți să alergi. Avem nevoie de gîtleje zdravene, ca să strigăm. Cine strigă ăl mai tare, face afacerile ale mai bune. O adunătură de oameni unși cu toate unsorile, ascultă-mă pe mine. Ia cască ochii colea, cîți groși face asta ?

— După mine, patru.

— Așa-i. După tine, patru. Asta-i chestia. După tine. Da' dacă omu' se grăbește și se scormonește-n buzunar și are o monedă de 20 de pfenigi, sau o marcă, sau zece mărci, ia-ntreabă-i pe-alde-ai noștri cum schimbă ei paralele. Sînt mari șmecheri, adevărați bancheri, se pricep să schimbe parale, au grijă să-și tragă procentul, de nici nu bagi de seamă, așa repede merge. Bătrînul oftează. De, cu cinzeci de ani ai tăi și pe deasupra cu reumatismul, nene, dacă te hotărăști, ia-ți doi băieți, trebuie să-i plătești, firește, poate jumate, tu ai grijă de afacere, îți cruți picioarele și vocea. Trebuie să ai relații și un loc bun. Cînd plouă, te face leoarcă. Afacerile merg bine cînd sînt întreceri sportive, schimbare de guvern. Cînd a murit Ebert [24], cică le smulgeau ziarele din mînă. Măi omule, nu

face mutra asta, răul e pe jumătate cît pare. Ia-n privește soneta de colo și închipuiește-ți că-ți cade-n cap, ce nevoie ai mai avea să-ți frămînți mintea ?

Atentat împotriva legii pentru protecția chiriașilor. Scrisoare către Zörgiebel. Demisionez din partidul care și-a trădat principiile. Cenzură engleză în privința lui Amanullah [25], India nu trebuie să afle nimic.

Peste drum, lîngă căsuța unde e adăpostit Radio Web — pînă una alta, încărcăm gratis acumulatoare — stă o domnișoară palidă cu o glugă trasă adînc peste față și pare cufundată în gînduri. Șoferul mașinii de patrulare își spune : Stă poate la îndoială dacă să ia un vehicul și se întreabă dacă are destui bani la ea, sau așteaptă pe vreunul. Dar fata doar își îndoaie puțin corpul în paltonul ei de catifea, ca și cînd ar avea o luxație, apoi se pune din nou în mișcare, se simte rău și ca de fiecare dată trupul parcă îi e strîns în clește. Își dă examenul de învățătoare, astăzi are de gînd să rămînă acasă și să-și pună comprese fierbinți, spre seară oricum îi va fi mai bine.

Un răstimp nimic, pauză, omul se însănătoșește

În seara de 9 februarie 1928, cînd la Oslo a fost răsturnat guvernul muncitoresc [26], iar la Stuttgart a început ultima noapte a cursei de șase zile — învingători au rămas Van Kempen-Frankenstein cu 726 puncte, 2440 kilometri — cînd situația din regiunea Saar părea a se fi agravat [27], în seara de 9 februarie 1928, o joi [vă rog, o clipă : vedeți acum chipul misterios al femeii străine, întrebarea acestei frumoase se adresează oricui, și dumneavoastră : ați și început să fumați Garbaty Kalif ?], în această seară, Franz Biberkopf stătea în Alexanderplatz în dreptul unei coloane de afișaj și studia invitația micilor grădinari din Treptow-Neukölln și Britz la o adunare de protest în sala de festivități Irmer, ordinea de zi : concedierile abuzive. Dedesubt se afla afișul : Chinul astmei și se împrumută măști, colecție bogată pentru doamne și domni. Deodată, lîngă Franz, se opri mărunțelul Meck.

Meck, îl cunoaştem doar. Dar ia te uită bine cu ce paşi lungi vine.

— Ei, Franzeken, Franzeken — Meck era fericit, fericit — Franz, omule, n-aş fi crezut cu putinţă să te mai revăz, parc-ai fi pierit de pe lume. Aş fi jurat că...

— Ce ? Îmi închipui că oi fi făcut iar vreo trăsnaie. Nu, nu, băiete. Îşi scuturară mîinile, îşi scuturară braţele pînă la umeri, îşi scuturară umerii pînă la coaste, se bătură pe umeri, corpul întreg li se clătină punîndu-se în mişcare.

— Se mai întîmplă, Gottlieb, să nu-l mai vezi o vreme pe cîte unul. Acuma negustoresc p-aici, primprejur.

— Aici în Alex, Franz, ce spui, ar fi trebuit totuşi să fe-ntîlnesc. Ia te uită, treci în goană pe lîngă un om şi parcă n-ai avea ochi să-l vezi.

— Aşa-i, Gottlieb.

Braţ la braţ, o luară pe Prenzlauer Strasse la vale.

— Voiai să vinzi capete de ghips, Franz.

— La capete de ghips nu mă pricep. Pentru capete de ghips trebuie să ai cultură, iar eu n-am. Vînd iarăşi ziare, e o treabă cu care-ţi scoţi pîinea. Şi tu, Gottlieb ?

— Eu m-am postat dincolo, la Schönhauser, cu haine vechi bărbăteşti, vindiacuri şi pantaloni.

— Şi de unde-ţi iei marfa ?

— Tot Franz ăl de altădată ai rămas, întrebînd mereu de unde. Aşa întreabă doar fetele, cînd vor să le întreţii.

Franz îşi continuă alene drumul alături de Meck, fără o vorbă, făcînd o mutră posomorîtă :

— Vă ţineţi de coţcării, pînă daţi de dracu'.

— Ce-nseamnă să dăm de dracu', ce-nseamnă coţcărie, Franz ? Trebuie să fii om de afaceri, să te pricepi la cumpărături.

Franz nu mai voi să-l însoţească pe Meck, refuză cu îndărătnicie. Dar Meck nu se lăsă, continuă să trăncănească şi nu se lăsă :

— Hai cu mine la cîrciumă, Franz, poate-ai să-i vezi pe negustorii de vite, îi ştii tu, ăia cu procesul, care-au stat la masă cu noi, la adunarea de-atunci, cînd ţi-ai luat legitimaţia. Au încurcat-o al naibii cu procesul lor. Acu' au ajuns la jurămînt şi trebuie s-aducă martori pentru jurămînt. Or să pice mesa, or să-şi frîngă gîtul.

— Nu, Gottlieb, e mai bine să nu merg cu tine.

Dar Meck tot nu se lăsă, era bunul, vechiul său prieten, și încă cel mai bun dintre toți, exceptîndu-l, firește, pe Herbert Wischow, dar ăla nu era decît un codoș, despre care nu mai vrea să știe nimic, nu, niciodată. Și braț la braț, pe Prezlauer Strasse la vale, pe lîngă fabrica de lichioruri, uzine textile, cofetării, mătase, mătase, vă recomand mătasea, ceva foarte modern pentru o doamnă bine.

Și cum se făcuse ora opt, Franz și Meck luară loc la o masă din colț, într-o cîrciumă, alături de încă unul, care era mut și nu făcea decît semne. Meck și mutul rămaseră uimiți, văzîndu-l pe Franz cum se înviorează pe deplin, cum bea și se îndoapă cu poftă, două piftii, pe urmă fasole cu garnitură și o cană de bere Engelhardt după alta, făcîndu-le cinste și lor. Își proptiseră brațele cot la cot toți trei, astfel ca să nu mai vină cineva la măsuța lor și să-i deranjeze. Doar birtășița slăbănoagă putea să se apropie, să strîngă tacîmurile, să pună tacîmurile și să umple cănile. La masa de-alături ședeau trei bărbați mai în vîrstă, care-și mîngîiau cînd și cînd unul altuia chelia. Franz, cu gura plină, zîmbi, îndreptîndu-și ochii mijiți spre ei :

— Ce fac ăia acolo ?

Birtășița îi împinse mustarul, al doilea borcan :

— Ei, se drăgostesc.

— Chiar așa, zău.

Cei de-alături behăiau, plescăiau, sughițau în trei. Franz repeta mereu ca pe o maximă :

— Omul trebuie să se-ndoape. Un ins zdravăn trebuie să mănînce. Dacă n-ai burdihanul plin, nu ești bun de nimic.

Vitele aduse cu trenul din provincie, din Prusia de Est, din Pomerania, Prusia de Vest, Brandenburg. La rampele de vite, animalele behăie, mugesc. Porcii grohăie, mușină pămîntul. Intri în ceață. Un bărbat tînăr, palid apucă toporul — trosc ! — a fost doar o clipită, necuvîntătoarea nu mai știe nimic.

Pe la nouă, își strîng coatele, își vîră țigări în boturile unsuroase și încep să împroaște cu rîgîieli fumul cald înghițit.

Atunci începu să se petreacă ceva.

Mai întîi intră în cîrciumă un tînăr necopt, își agață pălăria și paltonul pe perete și începu să bată clapele pianului.

Localul se umplu. La tejghea stăteau cîțiva inși și discutau. Lîngă Franz se așeză la masa învecinată niște oameni mai în vîrstă cu șepci și unul mai tînăr, cu pălărie tare, Meck îi cunoștea, se încinse o conversație de la o masă la alta. Insul mai tînăr, un șmecher din Hoppegarten, cu ochi negri sclipitori, începu să povestească :

— Ce-au văzut ei la-nceput, cînd am ajuns în Australia ? Mai întîi și-ntîi nisip și cîmpie stearpă și pajiște uscată, nu tu pomi, nu tu iarbă, nu tu nimic. Curat deșert de nisip. După aia, milioane și milioane de oi galbene. Oile trăiesc acolo în sălbăticie. Se trag din locurile unde-au trăit la-nceput englezii. Aștia le și exportau. În America.

— Păi că ăia or fi avînd nevoie tocmai de oile din Australia.

— America de Sud, cu siguranță.

— Mai au și o mulțime de boi. Nici ei nu mai știu ce-i de făcut cu atîția boi.

— Da' oile, lîna. Cîtă vreme în țară-s atîția negri, care dîrdîie de frig. Că n-or ști englezii unde să-și trimită oile. Grija englezilor s-o ai tu. Da' ce s-a-ntîmplat pe urmă cu oile ? Mi-a povestit unul că acuma poți să te duci în Australia pînă unde vezi cu ochii și nu mai zărești o oaie. Peste tot, pustiu. De ce ? Și unde-s oile ?

— Animalele de pradă.

Meck își exprimă dezacordul printr-un gest :

— Ce animale de pradă ! Molime ale vitelor. Asta-i cea mai mare nenorocire la țară. Pier vitele, și rămîi mofluz.

Tînărul cu pălăria tare nu fu de părere că molimele au fost hotărîtoare :

— O fi fost și molime. Unde-s atîtea vite, mai și mor unele, putrezesc și pe urmă apar bolile. Da' nu de-acolo vine. Nu, cînd au venit englezii, oile au luat-o cu toatele la trap și au dat năvală în mare. S-a iscat printre oi spaima ; cînd au venit englezii în țară și-au început să le tot prindă și să le-nghesuie în vagoane, bietele de ele au luat-o la goană cu miile și-au ajuns drept la mare.

Meck :

— Ia te uită ! Cu-atît mai bine. Lasă-le să fugă. Pe mare le-așteaptă vapoarele. Și așa, englezii economisesc spezele de transport pe calea ferată.

— Firește, și spezele de transport. Îți trebuie doar o macara. Numai că a durat mult pîn-au băgat de seamă englezii. Așa că i-au dat înainte înăuntrul țării și le-au tot prins și le-au mînat și le-au băgat în vagoane, e-o țară uriașă, iar organizație ioc, așa cum e totdeauna la început. Iar după aia a fost prea tîrziu, prea tîrziu. Oile au ajuns la mare și-au băut sărătura aia nenorocită.

— Ei și ?

— Cum ei și ? Ia să-ți fie ție sete și să n-ai ce hali și să bei tot așa porcăria aia sărată.

— Bei și crăpi.

— Cu siguranță. Oile au murit cu miile și cu miile pe țărmul mării și s-au împuțit și-au tot trebuit să le-azvîrle de-acolo.

Franz confirmă :

— Animalele-s simțitoare. Cu animalele e o chestie. Trebuie să știi să umbli cu ele. Cine nu se pricepe, să se lase păgubaș.

Au băut cu toții, impresionați, și au schimbat părerl despre capitalul risipit și despre toate alea cîte se întîmplă, ca de-o pildă în America, unde pînă și grîul e lăsat să putrezească, recolte întregi, acolo se-ntîmplă fel de fel.

— Aș, zise cel din Hoppegarten, cel cu ochi negri, mult mai multe se petrec în Australia. Despre ele nu se știe nimic, nu apar nici în gazete, nu se scrie nimic, cine știe de ce, poate din pricina imigrărilor, altminteri nu s-ar mai duce nimeni acolo. Se zice că există acolo un soi de șopîrle, un soi care vine de-a dreptul dinainte de potop, lungi de cîțiva metri, nu sînt arătate oamenilor nici în grădinile zoologice, nu îngăduie englezii. Unii de pe-un vapor au prins una, au adus-o la Hamburg și au expus-o în mai multe locuri. Dar s-a interzis numaidecît. Nu-i nimic de făcut. Șopîrlele își au sălașul în niște mlaștini, în apa aia mîloasă, nimeni nu știe din ce trăiesc. Odată s-a scufundat o coloană întreagă de automobile ; n-au anunțat nici măcar unde s-a-ntîmplat. Nimic. Nu cutează nimeni să s-apropie. Păi da.

— Nemaipomenit, fu de părere Meck, da' poate prin aer ?

Tînărul cumpăni în gînd :

— Ar trebui încercat. Încercarea moarte n-are.

Era învederat.

Un bărbat mai în vîrstă se așează în spatele lui Meck, cu cotul pe scaunul lui, era un ins scund, îndesat, cu o față plină, roșie ca racul și ochi mari bulbucați, care se roteau iute încolo și-ncoace. Oamenii își traseră scaunele, ca să-i facă loc. Și îndată nou-venitul începu să șușotească cu Meck. Omul avea cizme de lac cu carîmbi, purta pe braț un palton de postav și părea să fie negustor de vite. Franz se întreținea de-a curmezișul peste masă cu tînărul din Hoppegarten, care-i era simpatic. La un moment dat, Meck îl bătu pe umăr, îi făcu un semn cu capul, se ridicară, se ridică și scundul negustor de vite, care rîdea cu poftă. Se traseră deoparte, în trei, lîngă soba de tuci. Franz se gîndi că e vorba despre cei doi negustori de vite cu procesul lor. Voi de îndată să dea semn că nu se amestecă. Dar nu era decît o tăifăsuială fără nici o importanță. Scundul dorea doar să-i strîngă mîna și să știe ce afaceri face. Franz bătu cu palma în tașca lui de ziare. Ei, n-ar primi cumva să se ocupe ocazional și de fructe ? El se numește Pums, face comerț cu fructe și ar putea să aibă nevoie ocazional de vînzători cu căruciorul. La care Franz răspunse cu o ridicare din umeri :

— Depinde de cîștig.

După care luară din nou loc pe scaune. Franz se gîndi că poșidicul are o vorbire aleasă ; a se utiliza cu prudență, a se agita după utilizare.

Conversația continuase, acum era din nou în frunte cel din Hoppegarten ; ajunseseră la America. Tînărul își ținea pălăria între genunchi :

— Se-nsoară așadar unul cu o femeie din America și nici nu-i trece prin cap ceva. Cînd colo, ea e o negresă. „Cum — zice el — ești negresă ?“ Și — zvîrl ! — zboară ea din casă. Femeia a trebuit să se dezbrace în fața judecătorilor. În niște chiloți de baie. Mai întîi, firește nu vrea, ca să nu-i iasă vorbe. Avea pielea albă de tot. Fiindcă era o metisă. Zice bărbatul : e totuși o negresă. De ce ?

Fiindcă unghiile ei de la degete, în loc să fie albe, erau cafenii. Era o metisă.

— Ei, şi ce voia aia ? Divorţul ?

— Aş, despăgubiri. El o luase de nevastă, iar ea îşi pierduse poate slujba. O femeie divorţată n-o mai vrea nimeni. Da' era o femeie albă ca zăpada şi frumoasă ca o cadră. Se trăgea din negri, poate din secolul al şaptesprezecelea. Despăgubiri.

La tejghea ieşise scandal. Birtăşiţa ciripea ciondănindu-se cu un şofer enervat, care-o repezea :

— Nu permit să se facă nerozii cu de-ale mîncării.

Negustorul de fructe strigă :

— Linişte-acolo !

Şoferul se întoarse şi aruncă o privire duşmănoasă grasului, care însă îi zîmbi cu sfială, apoi la tejghea se înstăpîni o linişte încrîncenată.

Meck îi şopti lui Franz :

— Negustorii de vite nu mai vin astăzi. Şi-au aranjat treburile. La termenul viitor sînt siguri de cîştig. Ia uită-te la gălbejitul de colo, ăla e aici marele mahăr.

Pe gălbejitul, pe care i-l arăta Meck, Franz îl urmărise toată seara. Se simţea atras cu putere de el. Era zvelt, purta o manta soldăţească ponosită — o fi vreun comunist ? — avea o faţă gălbejită, lunguiaţă, înaltă, iar ceea ce te izbea la el erau cutele adînci săpate de-a cormezişul frunţii. Cu siguranţă că omul avea cu puţin peste treizeci de ani, dar de la nas la gură îi coborau de ambele părţi două şanţuri ca nişte despicături. Nasul — Franz îl privise adesea şi cu atenţie — nasul era scurt, cîrn, parcă aplicat de cineva pe figură. Îşi ţinea capul plecat mult în jos spre mîna stîngă care strîngea pipa aprinsă. Avea păr negru zburlit. Cînd mai apoi porni spre tejghea — în mers îşi tîra după el picioarele, de parcă tălpile i s-ar fi lipit mereu de ceva — Franz văzu că poartă nişte cizme galbene prăpădite, iar ciorapii groşi, gri îi atîrnau peste carîmbi. O fi ofticos insul ? Ar trebui băgat într-un spital, la Beelitz sau altundeva, cum de-l lasă să umble aşa anapoda ? Cu ce s-o ocupa ? Omul se-ntoarse parcă înotînd, cu luleaua-n gură, cu o ceaşcă de cafea într-o mînă, cu o limonadă şi o lingură mare de zinc în cealaltă. Puse toate astea pe masă, se aşează şi începu să ia cînd o înghiţitură de cafea,

cînd una de limonadă. Franz nu-l slăbea din ochi. Ce privire tristă are individul. Cu siguranţă că şi el a fost la zdup ; vine-aici, se uită şi se gîndeşte la rîndu-i că şi eu am fost. Aşa-i, băiete, am fost, Tegel, patru ani, acuma ştii, ei, şi ce-i cu asta ?

În acea seară nu s-a mai întîmplat nimic. Dar Franz s-a dus după aceea adesea pe Prenzlauer Strasse şi a făcut cunoştinţă cu omul în manta militară veche. Era un tînăr isteţ, numai că se bîlbîie îngrozitor, dura mult pînă să exprime ceva, de aceea avea ochi atît de mari şi rugători. Din discuţiile lor a reieşit că încă nu fusese închis, o singură dată era s-o păţească din motive politice, fiind pe punctul de a arunca în aer o uzină de gaz, fuseseră turnaţi, dar pe el nu puseseră mîna.

— Şi-acuma ce faci ?

— Negoţ cu fructe şi de-alde astea. Ca ajutor. Cînd nu merge, mă-nscriu ca şomer.

Franz Biberkopf nimerise într-o societate suspectă, toţi cei de-aici se ocupau într-un mod ciudat cu negustoria de „fructe", făceau afaceri bune, îi aproviziona insul cel scund cu faţa roşie ca racul, acela era angrosistul lor. Franz se ţinu departe de ei, dar şi ei de el. Nu înţelegea ce-i cu toată povestea. Îşi spuse : mai bine vînd ziare.

Negoţ cu carne vie în plin avînt

Într-o seară, tînărul în manta militară veche, Reinhold îi era numele, se porni să vorbească sau să se bîlbîie mai mult ca de obicei, mai precipitat şi mai hotărît, ocărînd femeile. Franz izbucni într-un hohot de rîs, băiatul lua femeile într-adevăr în serios. Nu s-ar fi aşteptat de la el la aşa ceva ; avea şi el, precum se vede, trăsnaia lui, aici toţi aveau cîte-o trăsnaie, unul într-o privinţă, altul în alta, nici unul nu era zdravăn la cap. Tînărul se îndrăgostise de nevasta unui vizitiu, un vizitiu însoţitor de la o fabrică de bere, femeia fugise de dragul lui de la bărbatu-său, iar acum beleaua era că Reinhold nu mai voia să ştie nicicum de ea. De plăcere, Franz fornăi pe nas, flăcăul era prea de tot comic :

— Zi-i să se care.

Reinhold se bîlbîi, făcînd niște ochi înfricoșători :

— Păi tocmai asta-i greu. Muierile nu înțeleg, poți să le dai și-n scris.

— Ei, i-ai dat-o și-n scris, Reinhold ?

Tînărul se bîlbîi, scuipă și se întoarse :

— I-am spus-o de o sută de ori. Zice că nu-nțelege. Că trebuie să fiu scrîntit. Ea nu pricepe una ca asta. Cu alte cuvinte, s-o țin la mine pînă am să crăp.

— Poate că da.

— Așa zice și ea.

Franz se cocoșă de rîs, lui Reinhold îi sări mustarul :

— Măi omule, nu fi idiot.

Nu, lui Franz nu-i intra în cap așa ceva, un băiat șmecher ca ăsta, gata să pună dinamită la o uzină de gaz, stă acum colea și bocește.

— Ia-mi-o de pe cap, se bîlbîi Reinhold.

La o asemenea cerere hazlie, Franz izbi cu pumnul în masă :

— Și ce să fac eu cu ea ?

— Ei, tu ai să fii în stare să-i dai pașaportul.

Franz fu încîntat :

— Bine, ție am să-ți fac serviciul ăsta, pe mine te poți bizui, Reinhold, dar — muierile au să te mai îmbrobodească.

— Mai întîi s-o vezi și pe urmă-mi spui.

Amîndoi fură mulțumiți.

A doua zi la prînz, Fränze veni legănîndu-se la Franz Biberkopf. Acesta, auzind că o cheamă Fränze, fu cuprins pe dată de bucurie ; ei doi se potrivesc bine, numele lui e Franz. Femeia îi aducea de la Reinhold o pereche de încălțări solide ; asta-i răsplata lui Iuda, gîndi Franz cu un rîs interior, zece șilingi. Ba mi le și aduce chiar ea ! Mare pezevenghi mai e și Reinhold. Cum e fapta, și răsplata, gîndi el, seara se duse cu ea să-l caute pe Reinhold, care fu de negăsit, precum se înțeleseseră, de-aici o izbucnire de furie la Fränze și un cîntec de alinare în doi, la el în odaie. Chiar a doua zi de dimineață, nevasta vizitului apăru la Reinhold, care nici măcar nu se bîlbîi : Nu, să nu-și mai dea dumnealui osteneala, n-are nevoie de el, a găsit pe altul. Dar cine e, nu-i spune. Și abia iese ea, că Franz și apare la Reinhold cu cizmele cele noi, care

nu-i mai sînt așa mari, fiindcă și-a pus două perechi de ciorapi de lînă, cei doi se îmbrățișează și se bat pe spate. Franz respinse toate omagiile :

— Am vrut să-ți fac un serviciu și-atîta tot.

Nevasta de vizitiu se înamoră fulgerător de Franz, avea o inimă elastică, lucru de care pînă atunci nu știuse. Franz fu bucuros că ea se simțea stăpînită de această nouă forță, căci el era un filantrop și un cunoscător de inimi. Văzu cu plăcere cum Fränze se instalează la el. Cunoștea perfect tipicul ; la început, femeile au întotdeauna de lucru cu izmenele și ciorapii rupți. Faptul însă că în fiecare dimineață Fränze îi curăța și cizmele, și tocmai pe cele de la Reinhold, dezlănțuie la el un concert de rîsete. Cînd ea îl întreba de ce rîde, spunea :

— Fiindcă-s așa de mari, sînt prea mari pentru un singur om. Am putea intra în ele amîndoi.

Odată și încercară să-și vîre împreună picioarele într-o cizmă, era însă o exagerare, nu reușiră.

Acum, bîlbîitul Reinhold, prieten adevărat al lui Franz, își și găsise o nouă prietenă, care se numea Cilly, sau, în orice caz, așa spunea ea că se numește. Lui Franz Biberkopf nu-i păsa nicidecum de chestia asta, o și văzu pe Cilly uneori pe Prenzlauer Strasse. Cînd însă, după vreo patru săptămîni, bîlbîitul se interesă de el și căută să afle dacă-i făcuse vînt lui Fränze, îl încercă o bănuială sumbră. Găsi din nou că insul e un caraghios și mai întîi nu înțelese nimic. Pe urmă însă Reinhold afirmă că Franz îi făgăduise că-i va da femeii pașaportul îndată. Dar Franz negă, era totuși prea devreme. Avea de gînd să-și procure o nouă damă abia la primăvară. Văzuse că Fränze n-are lucruri de vară, iar el nu i-ar putea cumpăra ; o s-o pună pe liber spre vară. Bîrfitor, Reinhold fu de părere că și acum Fränze arată cam zdrențăroasă, iar ceea ce poartă ea nu e adevărată îmbrăcăminte de iarnă, sînt mai curînd lucruri pentru perioada de tranziție, oricum cu totul nepotrivite pentru temperatura de-acuma. De-aici rezultă o lungă discuție despre temperatură și barometru și prognoza meteorologică, o căutară și în ziare. Franz rămase la părerea că niciodată nu se poate ști exact cum va fi vremea, Reinhold însă prevesti ger mare. Abia atunci băgă de seamă Franz că Reinhold vrea să scape și de Cilly,

care purta o blană de iepure artificială. La început nu i-o spuse direct, ci doar întinse vorba despre frumoasa blană de iepure artificială. Ce să fac eu, gîndi Franz, cu friptura de iepure pe care mi-o pune individul dinainte.

— Măi omule, tu eşti lovit cu leuca, doar nu pot să-mi iau pe cap o a doua muiere, de vreme ce am una care şade la mine, iar afacerile mele nu merg ca pe roate.

— Da' nici nu-i nevoie de două. Cînd am spus eu două? Cum să pretind eu cuiva să-şi ia pe cap două muieri. Doar nu eşti turc.

— Asta zic şi eu.

— Mă rog, da' cînd am spus eu că trebuie să-ţi iei pe cap două ? De ce nu trei ? Nu, fă-i vînt ăsteia — sau n-ai pe nimeni ?

— Cum adică pe nimeni ? Ce-o fi vrînd să spună ăsta iar, ce gărgăuni o fi avînd în cap ?

— Pot să-ţi dau eu pe cineva care s-o ia pe asta, pe Fränze.

Franz, preafericit, îl lovi peste braţ pe celălalt :

— Mă băiete, tu eşti uns cu toate alifiile, ai urmat şcoli înalte. Al naibii să fiu, jos pălăria. Adicătelea facem comerţ în lanţ, ca-n timp de inflaţie ?

— De ce nu, muieri sînt şi aşa prea multe.

— Mult prea multe. Ei drăcia dracului, tu ai stofă, Reinhold, zău că mi s-a tăiat răsuflarea.

— Ei, şi-atunci ?

— Facem treaba, afacerea e cinstită. Am să caut pe careva. Găsesc eu pe careva. Faţă de tine, eu sînt un prostovan. Mi-ai luat mau'.

Reinhold îl privi lung. Astuia-i lipseşte o doagă. De fapt, acest Franz Biberkopf e un nerod cum nu s-a mai pomenit. Îi trecuse într-adevăr prin minte să ia în cîrcă două muieri.

Franz fu atît de entuziasmat de afacere, încît o porni de îndată la drum şi-l vizită pe micul cocoşat Ede în bîrlogul lui : nu cumva vrea o fată, el are una nouă şi-ar dori să scape de ailaltă.

Se nimerise la pont, cocoşatul avea de gînd să-şi întrerupă munca, după care avea să primească ajutor de boală ca să se îngrijească oleacă, iar fata putea să facă pentru el tîrguielile şi să se ducă la caserie. Dar ca să

se stabilească la mine, adăugă el numaidecît, nici nu poate fi vorba.

Chiar a doua zi la prînz, mai înainte de a ieşi din nou pe stradă, Franz îi făcu nevestei de vizitiu un scandal îngrozitor, absolut fără nici un motiv. Femeia îşi ieşi din fire. Bucuros, el se luă la întrecere cu ea în zbierete. După o oră, totul fu aşa cum se cuvine : cocoşatul o ajută pe Fränze să-şi împacheteze lucrurile, furios, Franz plecase de-acasă, nevasta vizitiului se instală la cocoşat, fiindcă nu ştia încotro să se ducă. Cocoşatul se duse de îndată la medicul său, anunţă că e bolnav, iar seara amîndoi se porniră laolaltă să-l înjure pe Franz Biberkopf.

La Franz însă se prezentă Cilly. Ce doreşti, copila mea ? Te doare ceva, te pişcă pe undeva, vai, vai.

— Am venit doar ca să aduc un guler de blană pentru dumneavoastră.

Franz luă în mînă gulerul de blană, preţuindu-l ca un cunoscător. Fain lucru. De unde-o fi făcînd rost băiatul ăsta de asemenea lucruri frumoase ? Data trecută n-au fost decît nişte cizme. Cilly, fără să bănuiască ceva, gîgîi cu naivitate :

— Sînteţi prieten foarte bun, aşa-i, cu Reinhold al meu ?

— Păi da, rîse Franz, îmi trimite cînd şi cînd alimente şi lucruri de îmbrăcăminte, din ce are el prea multe. Ultima dată mi-a trimis nişte cizme. Doar cizme. Stai niţel, să-ţi dai şi dumneata cu părerea. Numai de nu le-o fi luat cu ea Fränze, putoarea aia, dobitoaca aia ; unde-or fi, ah, iată-le. Ia te uită, domnişoară Cilly, astea mi le-a trimis ultima dată. Ce zici de asemenea ţevi de tun ? Ar putea să intre în ele trei bărbaţi. Hai şi-ţi vîră picioruşele-n ele.

Fata se şi căţără-n cizme, chicoteşte, e curăţel îmbrăcată, o creatură, ce mai, s-o mănînci nu alta, arată nemaipomenit în paltonul negru cu garnitură de blană, ce cap pătrat e Reinhold că-i face vînt uneia ca ea, de unde-o pescui el mereu fete drăguţe. Cilly stă în ţevile de tun. Franz se gîndeşte la situaţia de mai înainte, iată-mă abonat cu luna la femei — îşi leapădă un pantof şi-şi vîră îndată piciorul într-o cizmă, pe la spate, lîngă al ei. Cilly ţipă, dar piciorul lui intră în cizmă, ea vrea să fugă, ţopăie amîndoi, ea trebuie să-l accepte. Apoi, lîngă masă,

el își vîră și celălalt picior în țeava de tun. Se clatină, se pornesc țipete, domnișoară, pune-ți frîu fanteziei, lasă-i pe cei doi să se veselească între ei, acum au lecția particulară de lingvistică, pentru membrii cotizanți, urmează abia mai tîrziu, de la 5 pînă la 7.

— Tu, Reinhold mă așteaptă, Franz, să nu-i spui nimic, te rog, te rog.

— Ba am să-i spun, păpușico.

În aceeași seară se pomeni cu ea, mica plîngăcioasă e acum toată a lui. Îl înjură amîndoi cît pot pe cel părăsit, ea e o persoană foarte drăguță, are o garderobă frumoasă, paltonul, care e aproape nou, o pereche de pantofi de bal, toate astea le-a adus cu ea, ia te uită, fetițo, pe toate ți le-a dăruit Reinhold. le cumpără cu siguranță în rate.

Franz îl întîlnea acum mereu cu admirație și bucurie pe Reinhold. Munca lui Franz nu e ușoară, se și gîndește cu îngrijorare la sfîrșitul lunii, cînd Reinhold, cel foarte tăcut, va începe din nou să vorbească. Într-o seară, Reinhold stă lîngă el la stația de metrou de pe Alexanderplatz, peste drum de Landsberger Strasse, și-l întreabă dacă are ceva în vedere pentru acea seară. Ei drăcie, luna încă nu s-a sfîrșit, și-apoi Cilly îl așteaptă pe Franz — dar ca să meargă cu Reinhold, e gata s-o facă, firește, cu cea mai mare plăcere. Și o pornesc încetișor pe jos — încotro, credeți ? — pe Alexanderstrasse în jos, spre Prinzenstrasse. Franz stăruie mereu, pînă ce află unde vrea să meargă Reinhold.

— Vrei să ne ducem la Walterchen ? Să țopăim ?

Nu, vrea la Armata salvării, pe Dresdner Strasse ! Vrea să-i asculte pe cei de-acolo. Ce aiureală ! E ceva întocmai pe potriva lui Reinhold. Asemenea idei îi trec ăstuia prin cap. Și așa Franz Biberkopf a petrecut pentru prima dată o seară la soldații salvării. A fost foarte comic, iar el s-a minunat nespus.

La nouă și jumătate, cînd au început chemările la banca penitenței, Reinhold se purtă foarte ciudat, se năpusti spre ieșire, ca și cum l-ar fi urmărit cineva, haidem afară, omule. Ce s-a întîmplat ? Pe scară, îi spuse, ocărînd, lui Franz :

— Cu băieţii ăştia trebuie să fii prevăzător. Te prelucrează pînă cînd ţi se taie răsuflarea şi spui la toate da.

— Pe naiba, cu mine nu le-ar merge, nu m-ar îmbăta ei cu apă rece.

Reinhold continuă să înjure şi în vreme ce mănîncă o friptură pe Prinzenstrasse, pe urmă îi dădu drumul dintr-o suflare, lăsînd să se înţeleagă ce-i stătea pe suflet :

— Vreau să termin cu muierile, Franz, mi s-a făcut lehamite de ele.

— Ei, Doamne, şi eu mă şi bucuram de următoarea.

— Crezi tu că mie-mi face plăcere ca săptămîna viitoare să vin iar la tine, ca să mă scapi de Trude, blonda ? Nuu, pe baza...

— În privinţa mea, Reinhold, nu-i nici un bai, păi de ce-ar fi ? Pe mine poţi să te bizui. Dinspre partea mea, n-au decît să mai vină şi zece muieri, le căpătuim noi pe toate, Reinhold.

— Lasă-mă-n pace cu muierile. Dacă nu le mai vreau, Franz ?

Ei, dacă s-a lămurit omul, ce să se mai enerveze ?!

— Bine, dacă ţi s-a făcut silă de muieri, e foarte simplu, dă-le dracului. Le-om despăgubi noi. Ţi-o mai iau şi pe aia pe care o ai, şi cu asta, basta.

2 ori 2 fac patru, dacă ştii să socoteşti, mă-nţelegi, n-ai nici un motiv să te uiţi chirîş la mine, de ce s-o uita aşa urît ? Caraghios mai e individul, îşi aduce cafeaua, sucul de lămîie, nu poate suporta rachiul, se clatină pe picioare, nu-i ies din minte muierile. Un răstimp, Reinhold nu mai spuse nimic şi abia după ce-a turnat în el trei ceşti de zeamă chioară, a început să-şi verse din nou năduful.

Nu se poate contesta în mod serios că laptele este un aliment cu o mare valoare nutritivă pentru copii, în special pentru copiii mici, sugaci, apoi este foarte recomandabil ca întăritor pentru bolnavi, îndeosebi dacă se administrează, pe lîngă el, un alt aliment nutritiv. Un aliment nutritiv pentru bolnavi, recunoscut în general de autorităţile medicale, dar din păcate neapreciat, este, de exemplu, carnea de berbec. Aşadar, nimic împotriva laptelui. Firească, însă, această propagandă nu trebuie să ia forme grosolane, eronate. În orice caz, Franz gîndeşte : Eu rămîn

la bere ; dacă e bine depozitată, nici împotriva berei nu se poate spune nimic.

Reinhold își îndreaptă pupilele spre Franz — tînărul arată dărîmat rău, se smiorcăie:

— De două ori am mai fost acolo, Franz, la Armata salvării. Am și stat de vorbă cu unul. Îi spun „Da", mă țin de cuvînt o vreme, pe urmă îmi schimb părerea.

— Despre ce-i vorba ?

— Știi doar că mă satur repede de-o muiere. Asta-i. După patru săptămîni, gata. De ce, habar n-am. Nu-mi mai place. Mai-nainte-s nebun după cîte una, ar trebui să mă vezi, căpiat de-a binelea, bun de dus la balamuc, așa de țicnit. Iar după aia : gata, trebuie să se care, nu pot nici să mă mai uit la ea, aș azvîrli și cu bani pe urma ei, numai să n-o mai văd.

Franz fu uimit :

— Măi băiete, poate c-ăi fi chiar țicnit, Da' ia stai... — M-am dus așadar la Armata salvării, le-am spus, pe urmă m-am rugat împreună cu unul...

Franz se minună :

— Te-ai rugat ?

— Dacă ești în starea asta și nu poți s-o scoți la capăt.

— Ei, drăcia dracului. Un om tînăr ca tine, îți stă mintea-n loc, nu alta.

— Mi-a și fost de folos, șase, opt săptămîni te gîndești la altele, ți-aduni puterile — și merge, merge.

— Ei, Reinhold, poate c-ar trebui să te internezi într-un spital. Sau poate că n-ar fi trebuit s-o ștergi așa de grabă de-acolo, din sală. N-aveai decît să te așezi liniștit în banca aia din față. De mine nu era cazul să te rușinezi.

— Nu, nu mai vreau, și nici nu-mi mai e de vreun ajutor, toate astea-s niște tîmpenii. Ce să mă mai umilesc acolo și să mă rog, de vreme ce nu cred.

— Păi da, te-nțeleg, dacă nu crezi, nu te mai ajută la nimic.

Franz rămase cu ochii ațintiți asupra prietenului său, care privea posomorît în ceașca lui goală.

— Nu știu, zău, Reinhold, cum te-aș putea ajuta și eu. Trebuie să-mi bat capul nițel cu chestia asta. La tine-i vorba poate de un fel de scîrbă față de muieri, sau așa ceva.

— Uite, acuma îmi și vine să borăsc privind-o pe blonda Trude. Da' mîine sau poimîine, atunci să mă vezi, cînd o apărea Nelly sau Guste, sau cum s-o mai numi, atunci să-l vezi pe Reinhold. Cu urechile lui roșii. Nu și nu, trebuie s-o am pe asta, chiar de-ar trebui să-mi prăpădesc toate paralele, trebuie s-o am.

— Și ce te-atrage așa, în chip deosebit ?

— Vrei să spui : cu ce mă cucerește ? Păi, să-ți răspund : cu absolut nimic. Tocmai asta e. Una — mai știu eu — e tunsă à la garçon, sau face bancuri. De ce-mi place una sau alta, nu știu niciodată. Muierile, ia întreabă-le, se minunează cînd mă holbez la ele ca un taur și nu le mai dau pace. Întreab-o pe Cilly. Da' nu mă pot lecui de asta și pace.

Franz nu-și mai dezlipea ochii de Reinhold.

E un cosaș întunecat, Domnul în seama lui ne-a dat, îi zice : moartea. Azi coasa și-o ascute, iată, să taie bine, dintr-odată. Curînd tăișul va izbi, noi ne plecăm făr-a crîcni.

Un tînăr ciudat. Franz zîmbește. Reinhold nu zîmbește deloc.

E un cosaș întunecat, Domnul în seama lui ne-a dat, îi zice : moartea. Curînd tăișul va izbi.

Franz gîndește : O să trebuiască să te scuturăm nițel. băiete. O să-ți tragem pălăria cu 10 centimetri mai jos pe ceafă.

— Bine, Reinhold, o s-o facem. O s-o întreb pe Cilly.

Franz cugetă asupra negoțului cu carne vie
și deodată nu mai vrea, vrea altceva

— Cilly, nu mi te așeza-n poală. Și nici nu te grăbi să mă iei la refec. Tu ești păpușica mea. Ia ghici, cu cine am fost.

— Nici nu vreau să știu.

— Ghidi, ghidi, botișor, ia ghicește ? Cu — Reihnold.

Micuța se bosumflă, de ce oare :

— Reinhold, ia te uită, și ce ți-a povestit ?

— Ei, multe.

— Așa. Iar tu stai să-l asculți și-l mai și crezi, te pomenești, ha ?

— Nu prea, Cillyken.

— Eu mă car. Mai întîi stau și te-aștept trei ore întregi, iar cînd vii, începi cu tîmpeniile și vrei să-mi povestești nu știu ce.

— Nici vorbă. Scumpeteo [asta are sticleți la cap], tu ești aia câre să-mi povestești ceva. Nu eu și nici el.

— Păi ce s-a-ntîmplat ? Nu pricep boabă. Și pe urmă îi dădu drumul. Cilly, micuța brunetă, se aprinse, uneori nici nu mai putea să vorbească, așa turuia pe nerăsuflate, iar Franz o tot giugiulea ascultînd-o cum povestește, fiindcă arăta atît de drăgălașă cu obrăjorii ei roșii și strălucitori cum e cireașa, pînă la urmă fata se porni să și boocească din pricina celor ce-i veneau în minte. Omu' ăsta, Reinhold, nu e pentru o femeie nici amant, nici codoș, nu e nici măcar bărbat, e o haimana. Dă raita pe străzi ca un vulpoi, face pui, pui și înhață fetele. Ți-ar putea vorbi despre el cîteva duzini. Doar nu crezi că eu am fost pentru el a dintîi sau a opta ? Poate a suta. De l-ai întreba, n-ar ști el singur cîte-a avut. Și cum le-a avut. Franz, dragă, dacă l-ai turna pe criminalu' ăsta, ai căpăta de la mine, nu, eu n-am nimic, da' ai putea să te duci la poliție și ți-ar da o recompensă. Pe mutra lui nu se citește nimic, cînd îl vezi stînd așa pe gînduri și bîndu-și cicoarea, mereu tot zeama aia chioară. Și pe urmă, hop, pune laba pe-o fată.

— Astea toate mi le-a povestit și el.

— Mai întîi te gîndești : ce vrea băiatul ăsta, de ce s-o fi făcut foc și pară, mai bine s-ar duce să tragă un pui de somn. Pe urmă apare din nou, un tînăr ferches, un filfizon, ți-o spun, Franz, îți stă mintea-n loc, ce s-a-ntîmplat cu ăsta, cum de s-a schimbat așa de ieri ? Și-ncepe să vorbească, și știe să danseze...

— Cum, să danseze, Reihnold ?

— Ba bine că nu. Păi unde l-am cunoscut ? La sala de dans, din Chaussestrasse.

— Pune și el laba pe cine pică ușor.

— Aș, te scoate, Franz, de unde-oi fi. Nici dacă-i o femeie măritată, n-o lasă mai moale, pînă la urmă tot ajunge-a lui.

— Al naibii craidon.

Franz se porni pe rîs şi nu mai reuşi să se oprească. Dragoste eternă nu-mi jura acum, noul te atrage cînd îţi iese-n drum. Inimile-n care arde-un foc nestins caută imbolduri proaspete-ntr-adins. Dragoste eternă nu-mi jura defel. Am să te înşel — şi-ai să faci la fel.

— Mai şi rîzi, omule ! Oi fi şi tu unul de-aceeaşi teapă.

— Ba nu, Cillyken, da' băiatu' ăsta e prea de tot caraghios şi-mi chelălăie mereu că nu se poate lăsa de muieri.

Nu mă las, nu mă las, nu mă pot lăsa de tine. Franz scoase vindiacul.

— Acuma o are pe Trude, blonda, oare ce părere ai, să i-o iau eu ?

Doamne, ce mai zbiară muierea ! Cum mai poate să zbiere o muiere ! Cilly zbiară ca un tigru furios. Smulge vindiacul lui Franz, îl azvîrle pe podea, stai, fato, că doar nu l-am cumpărat să fac zdrenţe de şters pe jos din el, asta mi-l prăpădeşte-ndată, mi-l dă gata.

— Franz, omule, ăştia ţi-au sucit minţile, ce-i cu Trude, hai, spune-odată.

Cilly urlă ca un tigru turbat. Dacă o să continue să ţipe aşa, o să vină poliţia, crezînd că-i sucesc gîtul. Păstrează-ţi sîngele rece, Franz.

— Cilly, nu azvîrli cu lucrurile de îmbrăcăminte. Astea costă parale, şi astăzi nu le poţi căpăta uşor. Aşa, dă-o-ncoace. Că doar nu te-am muşcat.

— Nu, da' mare nătăfleaţă mai eşti, Franz.

— Bine, să zicem că sînt nătăfleaţă. Da' Reinhold e prietenul meu, şi dacă se află într-o asemenea încurcătură, încît a ajuns pînă şi pe Dresdner Strasse la Armata Salvării, ca să se roage, închipuie-ţi, trebuie să-i dau o mînă de ajutor, de vreme ce-i sînt prieten. Să nu i-o iau pe Trude?

— Şi eu ?

Cu tine, cu tine la pescuit m-aş duce.

— Păi tocmai despre asta să stăm de vorbă, să ne sfătuim cum să facem. Unde-s cizmele mele, alea înalte ? Ia vezi tu.

— Lasă-mă-n pace, omule.

— Vreau doar să-ţi arăt cizmele, Cilly. Şi pe astea

le am tot de la el. Tu — doar ţi-aminteşti — mi-ai adus un guler de blană. Păi da. Iar mai înainte una mi-a adus de la el cizmele.

Spune-i liniştit, de ce nu, nu tăinui nimic, cu sinceritate totul iese mai bine.

Cilly se aşază pe-un taburet, cască ochii la el. Apoi se porneşte să bocească, nu mai rosteşte o vorbă.

— Aşa stau lucrurile. Ăsta-i omul. L-am ajutat. E prietenul meu. Iar pe tine nu vreau să te mint.

Cum se mai zgîia la el. Cu ce mînie :

— Eşti un pungaş ordinar, un mizerabil. O fi Reinhold un nemernic, da' tu eşti mai rău — eşti mai rău decît cel mai rău codoş.

— Nu, nu sînt.

— Dac-aş fi bărbat...

— Ei, bine că nu eşti bărbat. Dar nu-i nevoie să te mai aţîţi cu bună ştiinţă, Cillyken. Ce-a fost, ţi-am spus. Uitîndu-mă la tine, în timpul ăsta, m-am răzgîndit. Nu i-o iau pe Trude, rămîi aici tu.

Franz se ridică în picioare, ia cizmele, le-aruncă pe dulap. Ce vrea Reinhold nu se poate face, nu mă mai bag ăsta-i nenoroceşte pe oameni, nu mă mai bag. Trebuie căutat altceva.

— Cilly, astăzi aici, mîine dimnieaţă, după ce-a plecat Reinhold de-acasă, te duci la Trude a lui şi vorbeşti cu ea. Am s-o ajut, se poate bizui pe mine. Spune-i, stai, spune-i să vină aici, să stăm de vorbă noi doi cu ea.

A doua zi la prînz, blonda Trude se află la Franz şi la Cilly, e foarte palidă şi foarte tristă, iar Cilly îl învinuieşte de-a dreptul pe Reinhold că o necăjeşte şi că puţin îi pasă de ea. Aşa e. Trude se porneşte pe plîns, dar habar n-are ce vor ăştia doi de la ea. Franz zice :

— Omul ăsta nu e un golan. E prietenul meu şi sînt gata să-l ajut la nevoie. Dar ce face el e curată cruzime. Se poartă ca un hingher.

Ea, Trude, să nu se lase înspăimîntată de Reinhold, iar în afară de asta, el, Franz, o să... ei, o să vedem.

În aceeaşi seară, Reinhold îl ia pe Franz de la taraba lui, e frig de crapă pietrele, Franz primeşte invitaţia la un grog fierbinte, ascultă liniştit introducerea lui Reinhold, apoi acesta intră numaidecît în subiect, zicînd că

s-a săturat de Trude şi că vrea să scape de ea chiar azi.

— Reinhold, ai şi pus mîna pe alta ?

A pus, recunoaşte. Franz îi spune că n-o alungă pe Cilly, cu care o duce bine şi care e o muieruşcă la locul ei, iar el, Reinhold, ar cam trebui să pună frîu, precum se cuvine unui om de treabă, pur şi simplu aşa nu poate să meargă mai departe. Reinhold nu înţelege, vrea să ştie dacă asta-i din pricina gulerului, a gulerului de blană. Trude i-ar aduce, ei, poate că i-ar aduce un ceas, un ceas de buzunar din argint, sau o căciulă de blană cu clapete pentru urechi, de care Franz ar avea neapărat nevoie. Nu, nimic din toate astea, gata cu braşoavele. Am să-mi cumpăr singur toate alea. Ca între prieteni, ar vrea să stea de vorbă prieteneşte cu Reinhold. Pe urmă îi spune la ce s-a gîndit astăzi şi ieri. Reinhold s-o păstreze pe Trude, fie ce-o fi. Trebuie să se obişnuiască, pe urmă o să meargă. Omul e om, o femeiuşcă e tot om, altminteri n-are decît să dea trei mărci unei tîrfe, aia e mulţumită să-l vadă că-şi ia valea numaidecît. Dar să-nconjuri femeile cu dragoste şi cu sentimente şi după aia să le dai cu piciorul, una după alta, asta nu-i o treabă.

Reinhold ascultă toate astea în felul său. Îşi bea pe-ndelete cafeaua şi priveşte-n gol. Spune apoi pe un ton liniştit că dacă Franz nu vrea să i-o ia pe Trude, să n-o ia. Mai înainte s-a descurcat şi fără el. Pe urmă se cară, n-are timp.

În noaptea aceea, Franz se trezeşte şi nu mai poate adormi pînă dimineaţa. În bîrlog, e tare frig. Cilly doarme şi sforăie lîngă el. De ce nu adorm ? Acum, căruţele cu zarzavaturi se-ndreaptă spre piaţă. N-aş vrea să fiu cal şi să alerg noaptea pe frigul ăsta. În grajd da, acolo e cald. Cum poate să doarmă o femeie. Asta poate să doarmă. Eu nu. Mi-au îngheţat degetele de la picioare, mă mănîncă, mă gîdilă. E ceva în el, inima, plămînii, respiraţia, simţirea lăuntrică, ceva care e apăsat, lovit, de către cine ? Nu ştie, ce lucru e, de către cine. Poate spune doar că are insomnie.

O pasăre şade într-un copac, tocmai cînd e scufundată în somn, un şarpe alunecă pe lîngă ea, foşnetul o trezeşte, acum pasărea şade cu penele înfoiate, n-a simţit

nici un șarpe. Hei, continuă să respiri, trage liniștit aer pe nări. Franz se zbate. Îl apasă ura lui Reinhold și se ciondănește cu el. Ura pătrunde prin ușa de lemn și-l trezește. Reinhold este și el întins în pat. Întins lîngă Trude. Doarme adînc, în vis ucide, în vis își află ușurarea.

Știri locale

Era în a doua săptămînă din aprilie, cînd vremea arăta cîteodată primăvăratică, făgăduind, cum constata la unison presa, o splendidă vreme de Paști, numai bună s-o petreci în aer liber. În acele zile, la Berlin, un student rus, Alex Fränkel, și-a împușcat logodnica, pe Vera Kaminskaja, decoratoare, în vîrstă de 22 de ani, la pensiunea ei. Educatoarea de aceeași vîrstă Tatjana Sanftleben, care se asociase planului lor de a-și lua viața împreună, s-a speriat în ultima clipă de hotărîrea pe care-o luase și a fugit cînd prietena ei și zăcea fără viață pe podea. A întîlnit o patrulă a poliției, i-a povestit cele ce trăise cu groază în ultimele luni și i-a condus pe polițiști la locul unde Vera și Alex zăceau răniți mortal. A fost pusă în alarmă poliția judiciară, comisia de anchetă trimise cîțiva funcționari la locul nenorocirii. Alex și Vera voiau să se căsătorească, dar condițiile economice nu le îngăduiau întemeierea unei familii.

Mai departe : investigațiile privind culpabilitatea în cazul catastrofalului accident de tramvai de pe Heerstrasse încă n-au fost încheiate. Declarațiile făcute la interogarea martorilor și a conductorului Redlich urmează a fi reexaminate. Rapoartele experților încă n-au fost depuse. Abia după ce vor fi prezentate, va fi posibil să se treacă la examinarea problemei dacă susnumitul conductor s-a făcut vinovat prin frînarea prea tîrzie, sau dacă nu cumva catastrofa s-a datorat unui cumul de coincidențe nefericite.

La Bursă domnea un trafic calm de valori necotate ; cursul liber se menținea ferm datorită statisticii publicate tocmai atunci de Banca Reichului, care înfățișa o imagine foarte favorabilă, consemnînd o scădere de 400 milioane în circulația bancnotelor și de 350 milioane în stocul de cambii. În ziua de 18 aprilie, pe la orele 11 se pu-

tea auzi : I.G.Farb. 260 jumătate pînă la 267, Siemens und Halske 297 jumătate pînă la 299 ; Dessauer Gas 202 pînă la 203 ; Zellstoff Waldhof 295. Pentru petrolul german s-a ivit oarecare interes la 134 şi jumătate.

Ca să revenim la accidentul de tramvai de pe Heerstrasse, trebuie să spunem că starea tuturor persoanelor grav rănite în accident este în curs de ameliorare.

Încă de la 11 aprilie, redactorul Braun a fost eliberat prin forţa armelor de la Moabit. A fost o scenă de vestul sălbatic, s-a declanşat urmărirea, preşedintele tribunalului penal a prezentat de îndată autorităţilor judiciare superioare raportul corespunzător. Între timp continuă audierile martorilor oculari şi ale funcţionarilor implicaţi.

Mai puţin peocupată se arată în aceeaşi vreme opinia publică din Berlin de dorinţa uneia dintre cele mai importante fabrici americane de automobile de a obţine din partea unor firme germane cu capitaluri mari oferte de reprezentanţă exclusivă în Germania de nord pentru automobile de şase pînă la opt cilindri ce desfid orice concurenţă.

Pentru orientare slujesc în sfîrşit următoarele, pe care le consemnez adresîndu-mă îndeosebi locuitorilor din cadrul Oficiului telefonic Steinplatz : pe Hardenbergstrasse, la Renaissancetheater, în cadrul unei ample festivităţi jubiliare, s-a jucat pentru a suta oară piesa *Valet de cupă*, această comedie încîntătoare, în care umorul graţios se reuneşte cu un sens mai profund. Berlinezii sînt îndemnaţi prin afişe să sprijine această piesă pentru a ajunge la sărbătorirea unor jubilee superioare. În privinţa aceasta se pot lua în considerare, firește, fel de fel de lucruri : Berlinezii pot fi, ce-i drept, îndemnaţi, dar e totodată posibil ca fel de fel de împrejurări să-i împiedice a da urmare apelului. Mai întîi, ei pot fi plecaţi în călătorie, astfel încît să nu aibă habar de existenţa piesei. Se poate şi să se afle în Berlin, dar să nu aibă prilejul să vadă pe coloanele de afişaj anunţul teatrului, de pildă, din cauză că sînt bolnavi şi zac în pat. Într-un oraş de patru milioane, aceştia reprezintă o mulţime considerabilă de oameni. Totuşi, ei ar putea fi informaţi prin radio, în cadrul ştirilor publicitare de la ora 6 seara, că *Valet de cupă*, această încîntătoare comedie pariziană, în care umorul

graţios se reuneşte cu un sens mai profund, se joacă acum pentru a suta oară la Renaissancetheater. Informaţia le-ar putea provoca cel mult regretul de a nu se putea duce pe Hardenbergstrasse, căci dacă sînt într-adevăr bolnavi la pat, n-ar putea fi transportaţi în nici un caz acolo. După informaţii vrednice de încredere, la Renaissancetheater nu s-au făcut nici un fel de preparative pentru a primi paturi de bolnavi, care ar fi eventual depuse acolo temporar de ambulanţe.

De asemenea, nu poate fi nicidecum trecută cu vederea şi următoarea observaţie : ar putea să existe, fără îndoială că şi există, în Berlin oameni care să citească afişul difuzat de Renaissancetheater, dar să se îndoiască de adevărul său, nu de adevărul existenţei afişului, ci de adevărul şi importanţa conţinutului său redat prin caractere tipografice. Ar putea să fie încercaţi de un sentiment neplăcut, de indispoziţie şi silă, citind pe afiş afirmaţia că *Valetul de cupă* e o comedie încîntătoare, pe cine încîntă, ce încîntă, prin ce încîntă, cum se ajunge să mă încînte, n-am nevoie să mă las încîntat. Faptul că în această comedie umorul graţios se reuneşte cu un sens mai profund ar putea să-i facă să strîmbe din buze. Ei nu vor umor graţios, modul lor de viaţă este serios, starea lor de spirit e tulburată, dar sublimă, au avut printre rubedenii cîteva cazuri de deces. Nu se lasă nici înşelaţi de afirmaţia că regretabilul umor graţios se reuneşte cu un sens mai profund. Căci după opinia lor este în genere imposibil să faci inofensiv, să neutralizezi umorul graţios. Sensul mai profund trebuie să existe întotdeauna singur. Umorul graţios trebuie înlăturat aşa cum Cartagina a fost înlăturată de romani, sau cum au fost înlăturate, în alte moduri, alte oraşe de care nu-şi mai aduc aminte. Unii oameni nu cred în genere în sensul mai profund al piesei *Valetul de cupă*, căruia i se face reclamă pe coloanele de afişaj. Un sens mai profund : de ce mai profund şi nu doar profund ? Oare mai profund o fi mai profund decît profund ? Astea-s obiecţiile respectivilor.

E clar ca lumina zilei : într-un oraş mare ca Berlinul, mulţi oameni se îndoiesc de multe, critică şi caută nod în papură la multe, aşa fac şi cu vorbele tipărite pe afişul pentru care directorul teatrului a cheltuit o sumă frumu-

șică. Oamenii ăștia nu vor să știe în genere nimic despre teatru. Și chiar dacă nu-i găsesc vreun cusur, ba chiar le e drag teatrul, îndeosebi Renaissancetheater de pe Hardenbergstrasse, chiar dacă admit că în piesa de care e vorba se produce într-adevăr o împletire a umorului grațios cu sensul mai profund, nu doresc să asiste la spectacol, pur și simplu deoarece pentru astă-seară au în vedere altceva. Datorită acestui fapt, numărul oamenilor ce s-ar revărsa spre Hardenbergstrasse, putînd determina organizarea unor spectacole paralele cu piesa *Valetul de cupă* în săli învecinate, ar scădea foarte mult.

După această digresiune plină de învățăminte, despre întîmplări publice și particulare din Berlin, în iunie 1928, ne reîntoarcem la Franz Biberkopf, Reinhold și necazul lui cu fetele. Este de presupus că și cele ce avem de comunicat despre ei să trezească doar interesul unui cerc restrîns. În ce mă privește însă, aceasta nu mă va împiedica să merg liniștit mai departe pe urmele neînsemnatului meu om, în Berlin, centru și răsărit, în definitiv, fiecare face ceea ce socotește a fi necesar.

Franz a luat o hotărîre teribilă.
Nu bagă de seamă că se află la ananghie

Lui Reinhold nu i-a mers bine după discuția cu Franz Biberkopf. Acestui Reinhold nu i-a fost dat, cel puțin pînă acum, să fie brutal cu femeile, ca Franz. Pe el trebuie să-l ajute în treaba asta cineva, iar acum se afla în impas. Fetele erau pe urmele lui, Trude, care se găsea încă la el, Cilly, ultima, și penultima, al cărei nume îl și uitase. Toate spionau în jurul său, una cu spaimă și îngrijorare [ultima garnitură], alta cu dor de răzbunare [penultima garnitură], alta cu noi porniri de dragoste [antepenultima garnitură]. Cea mai nouă, care apăruse la orizont, o anume Nelly, de la halele centrale, o văduvă, a schimbat macazul și s-a retras numaidecît, după ce au apărut la ea rînd pe rînd și au prevenit-o Trude, Cilly și chiar ca martor cu jurămînt, un bărbat, un anume Franz Biberkopf, însuși prietenul lui Reinhold. Da, asta a făcut-o Franz Biberkopf.

— Doamnă Labschinsky — așa se numea, firește, Nelly — eu nu vin la dumneata ca să-i fac un rău prietenului meu, sau ce mi-o fi el. Nici vorbă de așa ceva. Nu scormonesc absolut deloc în rufele murdare ale altora. Dar ce-i drept, drept să fie. Nu sînt de acord ca femeile să fie azvîrlite în stradă una după alta. Iar așa ceva nu e nici dragoste adevărată.

Doamna Labschinsky își legănă cu dispreț pieptul : Reinhold să nu-și facă probleme din cauza ei. La urma urmelor, ea nici nu e începătoare în ce privește bărbații. Franz continuă :

— Mă bucur să aud asta, îmi e de ajuns. Ai să știi dumneata să te descurci. Fiindcă faci o faptă bună, și tocmai asta vreau. Femeile nu trebuie făcute să sufere, că doar sînt și ele oameni ca și noi, și pe urmă Reinhold însuși. Cu treburile astea se distruge. De pe-acuma nu mai bea bere și nici un fel de rachiu, nu mai suportă o picătură măcar, bea doar cafea, o zeamă lungă. Ar trebui să-și adune mințile. Omul ăsta are un fond bun.

— Are, are, se jelui doamna Labschinsky.

Franz dădu din cap cu seriozitate :

— Și de-aia mă bag, a trecut prin multe, da' așa nu merge mai departe, trebuie să-l împiedicăm.

La despărțire, doamna Labschinsky îi dădu domnului Biberkopf laba ei puternică :

— Mă bizui pe dumneata, domnule Biberkopf.

Se putea bizui pe el. Reinhold nu s-a mutat. Era un sedentar, însă n-a îngăduit să i se ghicească gîndurile. Trecuseră trei săptămîni peste termenul la care trebuia să se încheie convieţuirea cu Trude, Franz era chemat zilnic la raport de femeiușcă. Franz jubila : În curînd ajunge la scadență următoarea. Așadar, acum alarmă mărită. Și într-adevăr : într-o zi la prînz, Trude îl înștiințță că două seri la rînd Reinhold a ieșit îmbrăcat în țoale festive. Chiar a doua zi la prînz știa cine e : o anume Rosa, cusătoareas ă de butoniere, de vreo treizeci de ani, numele de familie încă nu-l aflase, adresa însă, da. Ei, atunci toate-s în regulă, rîse Franz.

Dar cu soarta, cum se știe, nici un pact nu-i pe vecie. iar destinul e grăbit. * [28] Dacă aveți dificultăți la mers, purtați încălțăminte Leiser. Leiser este cel mai mare maga-

zin de încălţăminte din piaţă. Iar dacă nu vreţi să mergeţi pe jos, mergeţi pe sus : NSU vă invită la o călătorie de probă cu o maşină de şase cilindri. Chiar în această joi, Franz Biberkopf o ia singur pe Prenzlauerstrasse, fiindcă i-a venit în minte să-l caute pe prietenul său Meck, cu care nu mai dăduse ochii de mult, dornic să-l vadă, aşa, în general, şi-apoi să-i povestească despre Reinhold şi despre muieri, iar Meck s-asculte şi să se minuneze cum el, Franz, îl ia din scurt pe un asemenea ins şi cum îl smuceşte, obligîndu-l să se obişnuiască cu ordinea şi chiar obişnuindu-l cu ea.

Şi într-adevăr, cînd Franz cu lădiţa lui de ziare se strecoară în birt, pe cine-l zăresc ochii mei ? Pe Meck. Şade acolo cu alţi doi şi înfulecă bunătăţi. Franz ia loc aşadar îndată lîngă ei şi înfulecă la rîndu-i, iar după ce-au plecat cei doi, consumă împreună cu Meck, la invitaţia lui, cîteva căni mari de bere, Franz povesteşte gargarisind şi înghiţind, iar Meck ascultă gargarisind şi înghiţind şi minunîndu-se şi cu satisfacţie ce fel de oameni există. Meck nu vrea să se bage, dar e totuşi o poveste nemaipomenită. Franz radiază şi povesteşte ce ispravă a făcut el în treaba asta, cum i-a şi smuls-o lui Reinhold pe Nelly, o doamnă Labchinsky, cum Reinhold a fost nevoit să rămînă cu Trude trei săptămîni peste termen, acum e la rînd o anume Rosa, cusătoreasă de butoniere, numai că butoniera asta o să i-o coasem noi. Şi aşa, Franz şade fălos în faţa cănii lui de bere, se simte grozav de bine. Slăviţi cu voioşie, voi, coruri tinereşti, un cîntec de beţie cîntaţi pe rînd acum, bumbum, un cîntec de beţie cîntaţi pe rînd acum. De trei ori trei fac nouă, aşa-i oricum o-ntorci, noi bem ca nişte poorci, de trei ori trei cu unu fac zece, aşadar să bem înc-un pahar, două, trei, patru, şase, şapte.

Cine stă la tejghea, la masa de băut, la masa de cîntat, cine zîmbeşte în dugheana împuţită, învăluită în fum de ţigară ? Porcul cel mai gras dintre porcii graşi, domnul von Pums — buf ! Individul zîmbeşte, ceea ce numeşte el zîmbet, dar ochişorii lui de porc caută. Ar trebui luată o măturăşi făcută o gaură în fumul ăsta gros, dacă vrea să vadă ceva. Iată, trei se şi caţără spre el. Sînt flăcăii care fac mereu negoţ în tovărăşie cu el, nişte tipi mişto. Cum

e sacul, așa-i și peticul. Mai bine s-ajungi la tinerețe în spînzurătoare, decît să aduni la bătrînețe chiștoace. Cei patru se scarpină-n cap, sporovăie împreună, caută cu ochii prin dugheană. Ar trebui să ia o mătură, dacă vor să vadă aici ceva, un ventilator ar fi bun și el. Meck îi dă un ghiont lui Franz :

— Nu-s destui. Mai au nevoie de oameni pentru marfa lor, grasul nu găsește atîția cîți îi trebuie.

— M-a iscodit și pe mine. Dar nu intru eu în cîrdășie cu el. Ce treabă am eu cu fructele ? Are multă marfă ăsta ?

— Naiba știe ce marfă are. El zice că fructe. Nu trebuie să pui prea multe întrebări, Franz. Dar să știi că nu-i rău să te ții pe lîngă el, întotdeauna pică ceva. E uns cu toate alifiile bătrînul, iar ăilalți la fel.

La ora opt, 23 minute și 17 secunde, se apropie de tejghea, de masa de băut, încă unul — un doi, trei, patru, cinci, șase, șapte, mama fierbe lapte — cine o fi ăsta ? Unii zic, regele Angliei. Nu, nu e regele Angliei îndreptîndu-se în trăsură, cu mare suită, spre deschiderea parlamentului, un semn al simțului de independență al națiunii engleze. Nu este el. Cine-o fi ? Sînt oare delegații popoarelor, care au semnat la Paris pactul Kellog, *[29], înconjurați de 50 de fotografi, călimara care trebuia n-a putut fi adusă din cauza dimensiunilor ei mari, așa că au trebuit să se declare mulțumiți cu o garnitură Sèvres ? Nu sînt nici aceștia. Cel ce se apropie tîrîndu-și picioarele, cu ciorapii de lînă gri atîrnîndu-i, nu e altul decît Reinhold, o făptură total insignifiantă, un tînăr șters cum nu se mai poate. Acuma se scarpină-n cap în cinci, caută cu ochii prin local. Ar trebui să pună mîna pe-o mătură, ca să vadă ceva, și un ventilator ar fi bun. Franz și Meck îi observă cu încordare de la masa lor pe cei cinci frățîni, care iau loc împreună la o masă, așteptînd să vadă ce vor face.

După un sfert de oră, Reinhold își aduce o ceașcă de cafea și o limonadă și privește cu atenție prin încăpere. Și cine rîde spre el de la perete și-i face semn ? În nici un caz dr. Luppe, primarul general al orașului Nürnberg, deoarece acesta a avut de ținut în dimineața asta cuvîntarea de deschidere la comemorarea lui Dürer, după el

au vorbit ministrul de Interne al Reichului dr. Keudell, și ministrul Cultelor din Bavaria, dr. Goldenberger, în consecință și aceștia doi sînt împiedicați să se afle aici. Bomboanele de mestecat Wrigley P.R. asigură dinți sănătoși, o respirație proaspătă, o digestie mai bună. Nu e altul decît Franz Biberkopf care rînjește cu toată fața. Se bucură enorm că se apropie Reinhold. Acesta e obiectul activității sale educative, este elevul său, i-l poate prezenta acum prietenului Meck. Ia uită-te la el cum vine. Îl ținem în frîu. Reinhold vine cu cafeaua și limonada lui, se așază la masa lor, mormăie pentru el și se bîlbîie oleacă. Îmboldit de curiozitate, Franz ar dori din toată inima să afle ce-i în capul lui, iar Meck aude :

— Ei, cum mai merg lucrurile pe-acasă, Reinhold, toate bune ?

— Păi da, Trude e la mine, te obișnuiești.

Rostește aceste cuvinte rar, cum cad picăturile dintr-o țeavă de apă înfundată. Franz e fericit. Îi vine să sară-n sus de bucurie. Asta el a făcut-o. Care altul, dacă nu eu. Îl privește radiind pe prietenul Meck, care nu-i refuză admirația.

— Vezi, Meck, facem ordine pe lumea asta, o scoatem la capăt, nimeni nu se poate pune contra. Franz îl bate pe umăr pe Reinhold, care se trage, tresărind, înapoi. Vezi, mă băiete, trebuie să te stăpînești, pe urmă treaba merge strună. Eu o zic mereu : trebuie să te stăpînești și să te ții tare, și nimeni și nimic nu-ți mai poate sta-n drum. Franz nu se poate bucura îndestul de ce-a reușit el cu Reinhold. Un păcătos pocăit e mai bun decît 999 de drepți. Și Trude ce spune, nu se minunează de felul pașnic în care merg toate ? Iar tu, omule, nu ești bucuros că ai scăpat de tot necazul cu muierile ? Reinhold, muierile sînt bune și pot să ne facă plăcere. Da', vezi tu, dacă mă-ntrebi ce părere am eu despre muieri, am să-ți spun : nu pune prea puțin preț pe ele, da' nici prea mult. Dacă pui prea mult, lucrurile devin primejdioase, ferește-te. Aș putea să-ți spun o poveste despre asta. [Povestea despre Ida, grădina paradisului, Treptow, pantofii de doc, iar mai departe Tegel. Triumf, toate astea s-au dus, au pierit în adînc.] Am să te-ajut, Reinhold, ca treaba cu muierile să meargă așa cum se cuvine. N-ai

nevoie să te duci la Armata salvării, ne îngrijim noi de toate mai bine. Ei, hai noroc, Reinhold, o cană de bere ai să suporţi şi tu fără-ndoială.

Reinhold ciocneşte liniştit cu ceaşca lui de cafea :

— Cum poţi tu să te-ngrijeşti de chestia asta, Franz, de ce, cum adică ?

Ei, drăcie, iar am spus vrute şi nevrute.

— Vreau să zic doar aşa că pe mine poţi să te bizui; trebuie să te obişnuieşti cu un rachiaş, cu un rachiu de chimion slab.

Celălalt, pe un ton calm :

— Ai vrea să faci pe doctorul cu mine ?

— De ce nu ? În chestiile astea mă pricep. Tu doar ştii, Reinhold, cu Cilly şi mai înainte te-am ajutat. N-ai încredere în mine că am să te ajut şi-acum ? Franz e filantrop. Ştie încotro duce drumul.

Reinhold ridică privirea, se uită la el cu ochii săi trişti :

— Aşa, care va să zică ştii.

Franz îi înfruntă privirea, nu se lasă tulburat în bucuria lui, Reinhold n-are decît să bage de seamă, nu poate decît să-i priască dacă bagă de seamă că alţii nu se lasă turtiţi.

— Da, uite-l pe Meck colea, el poate să-ţi confirme, noi avem oarecari experienţe în urmă şi ne bazăm pe ele. Şi-apoi chestia asta cu rachiul ; Reinhold, dacă suporţi un rachiu, facem aici o petrecere pe cheltuiala mea, plătesc eu toată distracţia.

Reinhold nu-şi dezlipeşte ochii de Franz, care şi-a bombat pieptul, şi de Meck, care se uită la el plin de curiozitate. Pe urmă îşi coboară privirea şi caută parcă ceva în ceaşca lui :

— Ai vrea să mă curariseşti, făcînd din mine un bărbat sub papuc ?

— Hai noroc, Reinhold, trăiască bărbaţii sub papuc, de trei ori trei fac nouă, aşa-i oricum o-ntorci, noi bem ca nişte porci, cîntă şi tu cu mine Reinhold, orice-nceput e greu, se ştie, dar fără el sfîrştiul cum are să vie ?!

Pluton, stai ! V-aliniaţi ! La dreapta, marş ! Reinhold iese din ceaşca lui de cafea. Pums, care stă lîngă el, cu obrazul lui gras şi roşu, îi şopteşte ceva, Reinhold

ridică din umeri. Pe urmă Pums suflă în fumul gros şi-l dă drumul, croncănind cu voioşie :

— Te-am mai întrebat, Biberkopf, cum e cu dumneata, tot mai vrei să umbli razna cu fiţuicile dumitale ? Ce se cîştigă în treaba asta, doi pfenigi la bucată, cinci pfenigi pe oră, hai ?

Şi pe urmă bălăbăneala încolo şi-ncoace la înghesuială, Franz ar trebui să preia o căruţă cu fructe sau zarzavaturi, Pums furnizează marfa, cîştigul e strălucit. Franz însă nu vrea nicidecum, toată şleahta asta din jurul lui Pums nu-i place, ăştia o să mă tragă cu siguranţă pe sfoară. Reinhold, bîlbîitul, tace în fundal. Cînd îl întreabă ce părere are, Franz bagă de seamă că tot timpul se uitase la el, iar acum se zgîieşte din nou în ceaşcă.

— Ei, ce părere ai, Reinhold ?

Reinhold se bîlbîie :

— Păi da, şi eu lucrez cu el.

Şi cum şi Meck zice de ce nu, Franz vrea să se gîndească, nu vrea să zică nici ba, nici da, va veni aici mîine sau poimîine şi va discuta cu Pums problema şi cum e cu mărfurile, de unde se ia marfa, cum se fac socotelile şi ce loc ar fi cel mai bun pentru el.

Toţi ceilalţi au şi plecat, localul este aproape gol, Pums a plecat, Meck şi Biberkopf au plecat, numai la tejghea mai stă un tramvaist şi discută cu birtaşul despre reţinerile lunare, care sînt prea mari. Bîlbîitul Reinhold încă mai şade ghemuit pe locul său. În faţa lui se află trei sticle de limonadă goale, una pe jumătate plină şi ceaşca de cafea.. Nu pleacă acasă. Acasă doarme blonda Trude. Se gîndeşte la asta şi-şi frămîntă mintea. Se ridică, îşi tîrşîie picioarele prin local, ciorapii de lînă îi atîrnă peste carîmbi. Omul arată jalnic, e gălbejit, are nişte linii tăiate adînc în jurul gurii şi nişte cute îngrozitoare de-a curmezişul frunţii. Îşi mai aduce o ceaşcă de cafea şi o limonadă.

Blestemat este, grăieşte Ieremia, bărbatul care se bizuie pe oameni, care-şi face din carne reazem şi a cărui inimă se leapădă de Dumnezeu. El se asemuie celui părăsit în stepă şi nu prinde de veste cînd se apropie ceva bun. Stă în uscăciune, în pustiu, pe sărătură, unde nu locuieşte nimeni. Binecuvîntat, binecuvîntat, binecuvîntat este băr-

batul care se încrede în Dumnezeu şi a cărui nădejde e Domnul. El se asemuie unui copac sădit lîngă apă, ale cărui rădăcini sînt împlîntate în pîrîu. Nu prinde de veste cînd se lasă arşiţa, frunzele sale rămîn verzi, în anii de secetă n-are nici o grijă, nu încetează niciodată să dea roade. Inima este înşelătoare în toate privinţele şi coruptă ; cine-o poate cunoaşte ?

Ape din deasa, neagra pădure, ape înfricoşător de negre, ce mute zăceţi. Înfricoşător de liniştite zăceţi. Suprafaţa voastră rămîne nemişcată, atunci cînd în jurul pădurii se porneşte furtuna, şi pinii încep să se îndoaie, iar pînzele de păianjen dintre ramuri se sfîşie şi din copaci încep să sară aşchii. Voi, ape negre, zăceţi liniştite în căldări dedesubt, în vreme ce ramurile cad frînte.

Vîntul zguduie pădurea, la voi, jos, furtuna nu pătrunde. Pe fundul vostru nu aveţi balauri, vremea mamuţilor a trecut, nu e nimic pe-acolo care să sperie pe cineva. În voi putrezesc plante, se mişcă peşti, melci. Încolo, nimic. Dar deşi este aşa, deşi nu sînteţi decît apă, sînteţi sinistre, ape negre, înfricoşător de liniştite.

Duminică, 8 aprilie 1928

— A nins, oare o să se înveşmînte iar totul în alb, acum în aprilie ?

Franz Biberkopf şedea la fereastra chiţimiei lui, se sprijinea cu braţul stîng pe pervazul ferestrei, îşi rezema capul în palmă. Era după-amiază, duminică, în odaie cald, plăcut. Cilly făcuse focul încă de la prînz, acum dormea în patul din fundul odăiţei, cu pisicuţa ei.

— A nins ? Un aer atît de cenuşiu. Ar fi foarte frumos.

Cînd închise ochii, Franz auzi sunînd clopote. Rămase minute-n şir liniştit, le auzea sunînd : bim, bang, bim bim, bang, bim, bang. Pînă cînd îşi săltă capul din palmă, le auzi : erau două clopote cu bătaie surdă şi unul cu sunet limpede. Se opriră.

De ce-o fi bătînd acum ? se întrebă el. În clipa aceea începură brusc din nou foarte tare, cu lăcomie parcă, asur-

zitor. Era un zgomot infernal. Apoi încetară. Se făcu brusc liniște.

Franz își luă brațul de pe pervazul ferestrei, se retrase în odaie. Cilly ședea pe pat cu o oglinjoară în mînă, ținea niște ace de păr între buze, cînd se apropie Franz, începu să fredoneze cu voioșie.

— Ce este azi, Cilly ? E sărbătoare ?

Fata își aranja părul.

— Păi da, e duminică.

— Nu, dacă e vreo sărbătoare.

— Poate catolică, nu știu.

— Fiindcă bat clopotele așa tare.

— Unde ?

— Habar n-am.

— N-am auzit nimic. Tu ai auzit ceva, Franz ?

— Păi da, bubuiau pur și simplu, făceau o larmă.

— Ai visat cu siguranță, omule.

Spaima mea.

— Nu, n-am visat. Stăteam aici.

— Poate că ai ațipit.

— Aș. O ținu pe-a lui, se simțea ca încremenit din cap pînă-n picioare, abia reuși să se miște încet și să se așeze lîngă masă la locul lui. Cum de poți să visezi așa ceva. Totuși, am auzit. Își turnă pe gît o înghițitură de bere. Spaima nu cedă. Se uită la Cilly, care sta gata să plîngă. Cine știe, Cillyken, i s-o fi întîmplat cuiva ceva.

Întrebă de ziar. Ea reuși să rîdă și zise în glumă :

— Azi nu-i nici unul, duminica nu avem niciodată ziare.

El răsfoi ziarul de dimineață, își aruncă ochii peste titluri.

— Numai fleacuri. Nu, toate astea-s nimicuri. Nu s-a întîmplat absolut nimic.

— Dacă tu auzi bătînd clopote, Franz, ar trebui să te duci la biserică.

— Ah, lasă-mă-n pace cu popii. Nici nu mă gîndesc. Numai că-i tare caraghios : auzi ceva, și după aia vezi că nu-i nimic. Rămase pe gînduri, ea stătea lîngă el, îl dezmierda. Am să cobor nițel, să iau aer, Cilly. Nu mai mult de-un ceas. Să văd dacă nu s-a-ntîmplat ceva. Seara apar *Die Welt* și *Montag Morgen*, să mă uit prin ele.

— Prea-ţi faci şi tu gînduri, Franz. Ce-o să vezi în ziare : la Prenzlauer Tor un camion de gunoi a avut o pană şi tot gunoiul s-a răsturnat în stradă. Sau, ia stai niţel : un vînzător de ziare a avut de schimbat nişte bani, şi din greşeală a dat restul corect.

Franz rîse :

— Ei, eu mă duc. Pa, Cillyken.

— Pa, Franzenken.

După aceea, Franz coborî încet scările celor patru etaje, iar de atunci n-o mai revăzu pe Celly.

Fata a aşeptat în odaie pînă la cinci. Cum el nu s-a întors, a ieşit în stradă şi a întrebat de el prin cîrciumi pînă la aceea din colţ de pe Prenzlaur Strasse. Nu fusese nicăieri. Dar voise să răsfoiască undeva ziarele, ca să vadă, gîndea ea, ce-i cu povestea aia neroadă de care visase. Undeva s-a dus el, totuşi. La cîrciuma din colţ de pe Prenzlauer, birtăşiţa îi spuse :

— Nuu, aici n-a fost. Da a întrebat de el domnu' Pums. Şi eu i-am spus unde locuieşte domnu' Biberkopf, cu siguranţă că s-a dus acolo.

— Nu, la mine n-a fost nimeni.

— Poate că nu l-a găsit.

— Da.

— Sau l-a întîlnit în faţa uşii.

Cilly rămase acolo pînă seara tîrziu. Cîrciuma se umplu. Fa privea mereu spre uşă. Odată se repezi şi pînă acasă, apoi se întoarse. Veni doar Meck, care o consolă şi glumi cu ea un sfert de oră. Spuse :

— Se-ntoarce el ; omul ăsta nu se-neacă într-un pahar cu apă. Nu-ţi face griji, Cilly.

Dar în vreme ce rostea aceste vorbe, îi veni în minte cum a stat cîndva lîngă el Lina, care şi aceea îl căuta pe Franz, după povestea cu Lüders şi şireturile. Cînd Cilly ieşi pe strada întunecată şi noroioasă, ar fi însoţit-o, dar nu voi s-o mai sperie, poate că totul nu-i decît un fleac.

În mînia ei, Cilly se hotărî brusc să-l caute pe Reinhold ; poate că ăsta îl convinsese pe Franz să ia altă femeie, iar Franz o părăsise pur şi simplu. Odaia lui Reinhold era încuiată, nimeni în ea, nici măcar Trude.

Se întoarse încet la cîrciuma de pe Prenzlauer, din nou la cîrciumă. Ningea, dar zăpada se topea. Pe Alex, vînză-

torii de ziare alergau strigînd cu *Montag Morgen* și *Welt am Montag*. Își cumpără de la un vînzător pe care nu-l cunoștea o foaie și se uită prin ea. Dacă s-o fi întîmplat ceva, dacă o fi avut el dreptate în după-amiaza asta. Ei da, un accident de cale ferată în Statele Unite, în Ohio, o încăierare între comuniști și cei cu crucea încîrligată, nu, Franz nu se amestecă în chestii de-astea, un mare incendiu în Wilmersdorf. Nimic de care să-i pese. Își tîrî pașii prin fața strălucitoarei case Tietz, o tăie pe caldarîm spre întunecata Prenzlauer Strasse. N-avea umbrelă. Era udă leoarcă. Pe Prenzlauer Strasse, în fața micii cofetării stăteau un grup de femei de stradă sub umbrele și barau trecerea. Din spate i se adresă un ins gras fără pălărie, care ieșise din gangul unui imobil. Își văzu repede de drum. Pe următorul îl iau cu mine, ce-și închipuie Franz. Așa o porcărie nu mi s-a mai întîmplat niciodată.

Era zece fără un sfert. O duminică îngrozitoare. În acel moment, Franz zăcea la pămînt în alt cartier al orașului, cu capul în rigolă cu picioarele pe trotuar.

Franz coboară scara. O treaptă, încă o treaptă, încă o treaptă, o treaptă, treaptă, treaptă, patru etaje, mereu mai jos, mai jos, mai jos, tot mai jos. E amețit, parcă i-a stat mintea în loc. Fierbe supa, doamnă Stein, pune masa, doamnă Stein — pune masa, doamnă, pune masa, doamnă Stein. Nu, cu prostia asta n-am făcut nimic atunci, ce-am mai asudat la tîrfa aia. Trebuie să ies la aer. Parapetul scării, ce rău luminat e pe-aici, ai putea să-ți rupi gîtul.

La etajul doi se deschide o ușă, din urmă vine un bărbat greoi. Ce burtă trebuie să aibă ăsta de gîfîie așa, și încă la coborîre. Jos, Franz Biberkopf se oprește în fața ușii, aerul e cenușiu și lînced, în curînd o să ningă. Omul de pe scară gîfîie lîngă el, e un bărbat scund, spongios, cu o față umflată, albă, poartă pe cap o pălărie de fetru verde.

— O duci cam rău cu pieptul, nene.

— Da, grăsimea. Și prea multe trepte de urcat. Pornesc împreună de-a lungul străzii. Astmaticul gîfîie: Astăzi am urcat pînă acum de cinci ori pînă la etajul patru. Ia fă și dumneata socoteala: douăj' de etaje, fiecare în medie treizeci de trepte, scările în spirală sînt mai

scurte, da' şi mai greu de urcat, aşadar treizeci de trepte, cinci etaje, o sută cin'zeci de trepte. Astea la urcat. Şi tot atîtea la coborît.

— La drept vorbind, trei sute. Fiindcă şi la coborîre te ţine pieptul, după cum am băgat de seamă.

— Aşa-i, şi la coborîre.

— Eu mi-aş căuta altă meserie.

Ninge cu fulgi grei, care se rotesc, e o privelişte fru-moasă.

— Vezi dumneata, eu umblu după anunţuri publicitare, cu asta mă ocup. Pentru o asemenea treabă nu există zile obişnuíte şi duminici. Duminica e şi mai şi. Cei mai mulţi dau anunţuri publicitare duminica, îşi leagă de ele speranţele cele mai mari.

— Da, fiindcă omul are timp să citească ziarul. E la mintea cocoşului. Intră în domeniul meu.

— Umbli şi dumneata după anunţuri publicitare ?

— Nu, eu doar vînd gazete. Acum mă duc să citesc una. Ce vreme ! Ai mai pomenit aşa ceva ?

— Aprilie, ieri încă era frumos. Ai să vezi, mîine o să fie iarăşi totul curat. Facem pariu ?

Omul gîfîie iar, felinarele s-au şi aprins, lîngă un felinar scoate un carneţel de notiţe fără copertă, îl ţine foarte departe de ochi, citeşte ceva. Franz zice :

— O să ţi se ude.

Omul n-aude, îşi vîră carnetul în buzunar, discuţia s-a încheiat, Franz se gîndeşte : acuma îmi iau rămas bun. Dar mărunţelul îl priveşte pe sub borurile pălăriei verzi :

— Ia spune, tinere, din ce trăieşti de fapt ?

— De ce mă-ntrebi ? Vînd ziare, sînt vînzător de ziare pe contul meu.

— Aha. Şi cu asta cîştigi parale ?

— Ei, merge.

Ce-o fi vrînd caraghiosul ăsta ?

— Aşa. Mi-am dorit şi eu întotdeauna să-mi cîştig banii pe contul meu. Trebuie să fie plăcut, faci ce vrei, iar dacă eşti vrednic, merge.

— Cîteodată se-ntîmplă şi să nu meargă. Da' dumneata alergi destul, nene. Astăzi, duminică, pe o vreme ca asta, nu sînt mulţi ăi de aleargă.

— Chiar așa. Alerg jumate zi. Și nici o ispravă, nici o ispravă. Oamenii sînt strînși la pungă azi.

— Dacă mi-e îngăduit, ce negustorie faci la drept vorbind, nene ?

— Am pensioara mea. Voiam, vezi dumneata, să fiu un om liber, să cîștig banul meu. Ei, de trei ani sînt la pensie, mai înainte am fost la poștă, iar acum alerg, alerg mereu. Uite care e treaba : citesc în ziar și pe urmă mă duc acolo să văd lucrurile pentru care au dat oamenii anunțuri.

— Poate mobilă ?

— Ce-o fi, mobilă de birou uzată, piane Bechstein, covoare persane vechi, piane electrice, colecții de mărci poștale, monede, garderoba unor răposați.

— Mor mulți oameni.

— Duium. Și uite-așa, mă duc să văd și uneori cumpăr.

— Iar pe urmă revinzi, înțeleg.

Astmaticul amuți din nou, se înfășură mai bine în palton, își urmară fără grabă drumul prin ninsoarea domoală. La următorul felinar, rotofeiul astmatic scoase din buzunar un teanc de cărți poștale, se uită abătut la Franz, îi vîrî în mînă două cărți poștale :

— Citește, tinere.

Pe cartea poștală scria : „P.P. Data poștei. Spre regretul meu mă văd nevoit să renunț, din cauza unor împrejurări nefavorabile, la înțelegerea încheiată ieri. Cu toată stima, Bernhard Kauer."

— Kauer e numele dumitale ?

— Da, textul e tras cu un aparat de copiat. Mi l-am cumpărat, singurul lucru pe care l-am cumpărat. Îmi fac singur copiile. Se pot face pînă la cincizeci pe oră.

— Ce spui ! Da ' despre ce-i vorba ?

Omului ăstuia îi lipsește o doagă, uite cum mai clipește din ochi.

— Citește : să renunț din cauza unor împrejurări nefavorabile. Cumpăr și nu pot să plătesc. Fără plată, oamenii nu-ți dau nimic. Nici nu le-o poți lua în nume de rău. Mereu alerg, urc și cumpăr și cad la învoială și mă bucur, oamenii se bucură și ei, văzînd că afacerea se-ncheie așa de lesne, iar eu mă gîndesc ! ce noroc am, există lu-

cruri atît de frumoase, colecţii splendide de monede, ţi-aş putea povesti mult, oameni care deodată rămîn fără parale, şi-atunci urc eu la ei, mă uit la toate, ei îmi povestesc ce s-a-ntîmplat, multă mizerie mai e printre oameni, de le-ar pica în mînă măcar cîţiva pfenigi, şi în imobil la dumneata am cumpărat nişte lucruri, oamenii se află la nevoie, o maşină de stors rufe şi un răcitor mic, se bucură să se desfacă de ele. Pe urmă cobor, aş fi bucuros să cumpăr totul dar jos m-apucă grijile cele mari : n-am bani, n-am nici un ban.

— Iar pentru vînzare, ai fireşte pe cineva care-ţi ia lucrurile.

— S-o lăsăm baltă. Mi-am cumpărat maşina de copiat şi-mi trag cu ea cărţile poştale. Fiecare carte poştală mă costă 2 pfenigi, astea-s oricum cheltuieli. Şi cu asta, s-a terminat.

Franz făcu ochii mari :

— Mi-ai luat piuitul, nene. Doar nu vorbeşti serios.

— Cheltuielile — cîteodată le micşorez, economisesc cinci pfenigi, aruncînd cartea mea poştală îndată, chiar la ieşire, în cutia de scrisori a oamenilor.

— Îţi rupi picioarele alergînd şi abia-ţi tragi sufletul, pentru ce toate astea ?

Ajunseseră în Alexanderplatz.

Într-un loc se făcuse îmbulzeală, cei doi se apropiară. Astmaticul ridică ochii spre Franz, era furios :

— Ia să trăieşti dumneata din optzeci şi cinci de mărci pe lună şi să vezi că n-o poţi scoate la capăt.

— Păi bine, nene, trebuie să te-ngrijeşti de vînzarea lucrurilor. Dacă vrei, am să mă interesez eu pe la cunoscuţii mei.

— Mofturi, nu ţi-am cerut eu aşa ceva, eu îmi fac afacerile singur, nu fac afaceri în combinaţie.

Ajunseseră în mijlocul îngrămădelii, era o ciondăneală oboşnuită. Franz îl căută cu privirea pe insul cel scund, nu mai dădu de el, pierise. Ăsta-şi continuă alergătura, se miunună Franz, m-a lăsat mască. Dar unde s-o fi petrecut nenorocirea de care mi s-a dat de veste ? Intră într-o cîrciumioară, luă un rachiu de chimion, răsfoi gazetele *Vorwärts*, *Lokalanzeiger*. Nu găsi în ele mai multe decît în *Mottenpost*, în Anglia sînt alergări, la Paris, de asemenea ;

s-or fi plătit mize ridicate. La urma urmelor, poate că urechile îți țiuie și cînd se petrece pe undeva vreo întîmplare fericită.

E pe cale să se întoarcă din drum și să se ducă acasă. Trebuie s-o ia pe caldarîm, să vadă ce se întîmplă în îmbulzeala aia. *Die grosse Bockwurst mit Salat* * ! Ia de-aici, tinere, *Die grosse Bockwurst, Montag Morgen, Die Welt, Die Welt, Die Welt am Montag !*

Ce zici de ăștia doi ; se caftesc de vreo jumătate de oră, și n-au nici un motiv. Aici m-apucă dimineața. Hei, dumneata te-ai abonat se vede la locu' ăsta de te lăbărțezi așa. Aș, cine-i purice, nu poate să se lăbărțeze. Aoleu, ia ginește-te, i-a dilit una de l-a năucit.

Cînd s-a strecurat pînă-n față, pe cine vede Franz bătîndu-se și cu cine ? Doi tineri, pe care-i cunoaște, sînt dintre oamenii lui Pums. Ei, ce zici ! Lunganul l-a prins din spate pe celălalt cu brațul arcuit pe după gît și, pleosc, dă cu el în noroi. Măi băiete, de ăsta te lași tu doborît ; n-ai stofă, ce mai. Ce vrei să facă, doamne, dacă l-a prins la strîmtoare. Au, sticleții, sticleții, evaporați-vă. Doi polițai cu glugi de ploaie își fac loc în îngrămădeală. Hait, unul dintre luptători s-a ridicat și în îmbulzeala aia a șters-o. Al doilea, lunganul, nu se poate pune numaidecît pe picioare, a primit o lvitură în coaste, dar una strașnică. Franz se vîră în față de tot. Doar n-o să las omul să zacă-n drum, ce adunătură, nu pune unul mîna. Franz l-a și luat sub braț pe lungan și s-a amestecat printre oameni. Sticleții caută.

— Ce se-ntîmplă aici ?

— S-au mardit doi.

— Împrăștiați-vă, circulați.

Polițaii cîrîie, întotdeauna vin la spartul tîrgului.

Să circulăm, asta o și facem, dom' sergent, nu-i nevoie de atîta tămbălău.

Franz șade cu lunganul în holul slab luminat al unui imobil de pe Prenzlauer Strasse, la doar două numere mai departe de casa unde după vreo patru ore va ieși un ins gras fără pălărie și se va lega de Cilly ; fata își va vedea de drum, pe următorul îl va lua cu siguranță cu ea ce ticălos Franz, așa o porcărie.

---

* Cîrnatul cel mare cu salată *(germ.)*.

Franz şade în holul casei şi se munceşte să-l pună pe picioare pe Emil, care e făcut praf.

— Încearcă, băiete, să te ţii copăcel pînă om putea ajunge în vreo cîrciumă. N-ai nici pe naiba, nu mori tu din asta. Şi să te speli, cari tot asfaltul cu tine. Traversează strada. Acuma te las în cea mai bună cîrciumă din apropiere, Emil, eu trebuie să mă car acasă, m-aşteaptă logodnica.

Franz îi strînge mîna, celălalt se mai întoarce o dată :

— Ai putea să-mi mai faci un serviciu, Franz. Azi trebuie să iau marfă de la Pums. Dă fuga pîn-acolo, e doar la doi paşi pe strada asta. Hai, du-te.

— Nu pot, omule, n-am timp.

— Doar să anunţi că azi nu pot veni, ăla mă aşteaptă. Nu poate face nimic altminteri.

Franz înjură, o porneşte, ce vreme, mereu e de făcut cîte ceva, dar eu vreau să mă duc acasă, în definitiv n-o pot lăsa pe Cilly să m-aştepte. Maimuţoiul, parcă eu aş avea timp de pierdut. O ia la fugă. Lîngă un felinar stă un ins scund care citeşte-ntr-un carneţel. Cine naiba-i ăsta, doar îl cunosc. Omul îl vede, i se adresează numaidecît :

— Ah, dumneata, tinere. Locuieşti în imobilul unde sînt de vînzare maşina de stors rufe şi răcitorul. Fii bun, cînd te-ntorci acasă, dă dumneata cartea asta poştală, economisim taxele poştale.

Îi vîrî în mînă cartea poştală, mă văd nevoit să renunţ, din cauza unor împrejurări nefavorabile. Franz Biberkopf îşi continuă liniştit drumul, cartea poştală i-o va arăta lui Cilly, nu-i nici o grabă. Îl şi înveseleşte trăsnitul ăsta, micuţul pensionar de la poştă, care aleargă mereu şi cumpără şi n-are bani, dar o păsăriçă are el, şi nu doar un obişnuit sticlete, ci ditamai găina din care s-ar putea sătura o familie întreagă.

— 'Nă ziua, domnu' Pums, 'nă seara. Vă miraţi că vin la dumneavoastră. Ce să vă spun. Traversez Alex. Spre Landsberger Strasse e o încăierare. Îmi zic, ia să mă duc eu acolo. Şi cine se băteau ? Ei ? Emil al dumneavoastră, lunganul, cu unul mărunţel, pe care-l cheamă ca pe mine, Franz, îl ştiţi dumneavoastră.

La care domnul Pums răspunde : el se gîndise şi aşa la Franz Biberkopf, încă de la prînz băgase de seamă că între cei doi e ceva.

— Aşadar, lunganul nu vine. Îi iei locul dumneata, Franz Biberkopf.

— Ce fac eu ?

— E-aproape şase. La nouă trebuie să ridicăm marfa. Biberkopf, azi e duminică, şi-aşa n-ai nimic de făcut, cheltuielile ţi le achit eu, iar peste asta îţi mai dau — na, să zicem cinci mărci ora.

Pe Franz îl apucă ameţeala :

— Cinci mărci !

— Ei da, sînt la ananghie, ăia doi mă lasă-n pană.

— Mărunţelul o să vie.

— Aşadar, ne-am înţeles, cinci mărci, cu cheltuielile dumitale, cinci cinzeci, n-are importanţă.

Franz rîde teribil în sinea lui, în vreme ce coboară scările în urma lui Pums. Norocoasă duminică, aşa ceva nu-i pică omului oricînd în mînă, e deci adevărat că bătaia clopotelor ălora a însemnat ceva, acum am să vîr în buzunar, duminica, cinşpe mărci sau douăzeci, de fapt ce cheltuieli aş putea să am. Franz se bucură, în buzunar îi foşneşte cartea poştală a pensionarului astmatic, în faţa uşii vrea să se despartă de Pums. Acesta se miră :

— Păi mă gîndeam că ne-am învoit, Biberkopf.

— Ne-am învoit, cum să nu, sînt om de cuvînt. Doar trebuie să trec niţel pe-acasă, ştiţi, hehe, am o logodnică, pe Cilly, o cunoaşteţi poate de la Reinhold, a fost mai înainte a lui. Nu pot s-o las pe fată o duminică-ntreagă singură în coşmelie.

— Nu, Biberkopf, acum nu-ţi mai pot îngădui să pleci, se duce naibii toată treaba şi rămîn mofluz. Nu, Biberkopf, nu se poate, din pricina unor chestii de-astea cu muierile n-o să lăsăm să se ducă de rîpă afacerea. N-avea grijă, nu te părăseşte ea.

— Asta aşa-i, aţi spus o vorbă adevărată, pe fata asta pot să mă bazez. Da' tocmai d-aia. Nu pot s-o las să m-aştepte-n zadar, n-o s-audă, n-o să vadă şi n-o să ştie ce fac.

— Acum hai cu mine, o să vedem noi.

Ce să fac ? gîndi Franz. Porniră. Tot pe Preuzlauer Strasse, la colţ. Ici, colo stăteau femei de stradă, aceleaşi pe care le va vedea Cilly peste cîteva ore, cînd îl va căuta pe Franz şi va alerga dintr-un loc într-altul. Timpul înaintează, în jurul lui Franz se adună fel de fel; în curînd se va afla într-un automobil, va fi înhăţat. Acum se gîndeşte cum poate expedia la iuţeală cartea poştală a trăsnitului ăluia şi cum să se repeadă o clipă sus la Cilly, fata-l aşteaptă.

Urcă împreună cu Pums în aripa dreaptă a unei clădiri de pe Alten Schönhauser Strasse, acolo e biroul său, spune Pums. Încăperea în care arde lumina arată într-adevăr ca un birou, cu telefon, maşini de scris. O femeie mai în vîrstă vine de mai multe ori în odaia în care Franz şade cu Pums :

— Dînsa e soţia mea, domnul Franz Biberkopf, astăzi va lucra cu noi.

Femeia iese de parcă n-ar fi auzit nimic. În vreme ce Pums lucrează la biroul său, revăzînd cîte ceva. Franz răsfoieşte un număr din *B. Z.* aflat pe scaun : *3,000 de mile marine într-o coajă de nucă* de Günther Plüschow [31], Vacanţe şi itinerare, *Conjunctură* de Lania, regia Piscator[32] însuşi la Lessingtheater. Ce e Piscator, ce e Lania ? Ce e învelişul şi ce e conţinutul, aşadar drama ? Nu se mai fac căsătorii între copii în India, un cimitir pentru animalele încununate cu premii. Cronica măruntă : Bruno Walter dirijează ultimul său concert din această stagiune duminică, 15 aprilie, la Städtische Oper. Programul cuprinde Simfonia în mi bemol major de Mozart, venitul net este destinat fondului pentru monumentul lui Gustav Mahler din Viena. Şofer de autocamion, căs., 32 ani, permis de circulaţie 2 a, 3 b, caută serviciu la firmă particulară, sau autocamion.

Domnul Pums caută pe birou chibrituri pentru o ţigară de foi. În clipa aceea, doamna mai în vîrstă deschide o uşă mascată, şi trei bărbaţi intră încet în încăpere. Pums nu ridică ochii. Sînt cu toţii oamenii lui Pums. Franz le strînge mîna. Femeia vrea să iasă, Pums îi face semn lui Franz :

— Dumneata, Biberkopf, voiai să expediezi o scrisoare? Ei, Clara, ai grijă tu.

— Foarte drăguț din partea dumneavoastră, doamnă Pums, vreți într-adevăr să-mi faceți serviciul ? Nu e o scrisoare, doar o carte poștală, și pe urmă o vorbă pentru logodnica mea.

Și spune amănunțit unde locuiește, scrie adresa pe un plic cu antetul lui Pums, să i se spună lui Cilly să nu-și facă griji, va veni acasă pe la 10, și-apoi cartea poștală...

Așa, acum totul e-n ordine, lucrurile s-au pus la cale cum se cuvine. În bucătărie, scîrba aia slăbănoagă citește cele scrise pe plic, aruncă plicul în foc ; mototolește biletul și-l azvîrle în lada de gunoi. Apoi se așază lîngă mașina de gătit, își bea mai departe cafeaua, nu se gîndește la nimic, șade, bea, e cald. Bucuria lui Franz e fără margini, cînd mai apare alene, cu o șapcă de șmecher, în toala lui militară verde, groasă — cine ? Cine are asemenea scofîlcituri în obraji? Cine-și tîrăște așa picioarele, de parcă le scoate unul după altul dintr-un noroi gros ? Ei, Reinhold. Din clipa asta, Franz se simte ca acasă. Așa da, e fain ! Cu tine, Reinhold, mă bag și cu, fie ce-o fi.

— Ce, mergi cu noi ? Reinhold mormăie, își tîrîie picioarele de colo, colo. Bine că te-ai hotărît și tu.

Franz începe să povestească despre încăierarea de pe Alex și cum l-a ajutat el pe Emil, lunganul. Cei patru îl ascultă avizi, Pums continuă să scrie, băieții își dau ghionți, apoi șușotesc cîte doi. Unul se ocupă mereu de Franz.

La ora 8 începe expediția. Toți sînt bine încotoșmănați, Franz capătă și el un palton. Radiază și spune că ar fi bucuros să-l păstreze, ca și căciula de miel, fir-ar al naibii.

— De ce nu, zic ceilalți, n-ai decît să ți le cîștigi.

Îi dau drumul, afară e întuneric smoală și un noroi îngrozitor.

— Ce facem ? întreabă Franz, după ce-au ieșit în stradă.

I se răspunde :

— Mai întîi, să punem mîna pe un automobil sau două. Pe urmă marfa, mere și ce-o mai fi, ne ducem să le luăm.

Lasă să treacă mai multe automobile, pe Metzer Strasse staționează două, le iau, se suie în ele și dă-i drumul.

Cele două automobile gonesc unul după altul o bună jumătate de oră, din pricina întunecimii nu-ţi poţi da seama în ce parte a oraşului ar fi ajuns, poate Weissensee sau Friedrichsfelde. Băieţii spun : probabil că bătrînul vrea mai întîi să aranjeze ceva. Automobilele opresc în faţa unei case, e o alee largă, ar putea fi şi Templehof, ceilalţi spun că nici ei nu ştiu, pufăie vîrtos din ţigări.

Reinhold şade în automobil alături de Biberkopf. Ce voce schimbată are acum acest Reinhold ! Nu se mai bîlbîie, vorbeşte tare, stă ţeapăn ca un căpitan ; băiatul mai şi rîde, ceilalţi din automobil îi dau ascultare, Franz îl ţine de braţ :

— Ei, flăcăule, măi, Reinhold [îi şopteşte în ceafă, sub pălărie], ei, ce zici acum ? N-am avut eu dreptate cu muierile ? Ia zi, băiete !

— Ba bine că nu, e-n regulă.

Reinhold îl plesneşte peste genunchi ; ce lovitură e-n stare să dea băiatul ăsta, are un pumn ! Franz fornăie :

— N-o să ne pierdem noi firea pentru o fată, ce naiba. Încă nu s-a născut aia, aşa-i ?

Viaţa în pustiu se desfăşoară adesea cu greutate.

Cămilele caută, caută mereu şi nu găsesc, iar într-o zi dăm de ciolanele lor albite.

După ce Pums s-a urcat din nou cu un geamantan, amîndouă automobilele îşi reiau cursa prin oraş. E abia nouă, opresc în Bülowplatz. Acum pornesc pe jos, despărţiţi, tot cîte doi. Trec pe sub arcada căii ferate urbane. Franz spune :

— Curînd ajungem la hale.

— Aşa-i, da' mai întîi să luăm ce-i de luat şi pe urmă să ducem acolo.

Deodată, cei din faţă nu se mai văd, au ajuns pe Kaiser-Wilhelm-Strasse, chiar lîngă linia ferată urbană. Franz şi însoţitorul său dispar şi ei în gangul negru, deschis al unui imobil.

— Aici, e, spune cel de lîngă Franz, ţigara aruncă-o.

— De ce ?

Celălalt îl strînge de braţ, îi smulge ţigara din gură.

— Fiindcă aşa am zis eu.

Mai înainte ca Franz să poată face ceva, însoţitorul său a întins-o, tăind curtea de-a curmezişul. Poftim de

mai înțelege ceva, te lasă-n întuneric, unde s-or fi pitit? În timp ce Franz bîjbîie prin curte, o lanternă de buzunar îi fulgeră-n față, e orbit, iată-l pe Pums.

— Ei, dumneata, ce vrei aici ? N-ai ce căuta aici, Biberkopf, dumneata stai acolo-n față, cască ochii.

— Păi mă gîndeam, nu trebuia să car ?

— Mofturi, du-te-napoi, nu ți-a spus nimeni nimic ? Lumina se stinge, Franz se-ntoarce bîjbîind. Ceva zvîcnește-n el, înghite în sec : Ce se petrece aici, unde s-au ascuns ăștia ? A și ajuns la ușa din față a imobilului, din spate vin doi — pe toți dracii, ăștia fură, dau o spargere, vreau să plec, să plec de-aici, un patinoar, un tobogan și dintr-un avînt, pe apă, pînă-n Alexanderplatz — îl reține însă, unul e Reinhold, are o mînă de fier :

— Nu ți s-a spus ? Stai aici, fii atent.

— Cine, cine să spună ?

— Nu mai flecări, omule, trebuie să ne grăbim. Lasă gărgăunii ; tu nu te băga. Stai aici și, dacă se ivește ceva, fluieră.

— Eu...

— Ține-ți botul, omule — și o izbitură atinge vîjîind brațul drept al lui Franz, făcîndu-l să se încovoaie.

Franz rămîne singur în gangul casei. Tremură realmente. Ce stau eu aici ? M-au tras cumplit pe sfoară. Cîinele m-a lovit. Ăștia fură acolo, în spate, cine știe ce fură, nu-s negustori de fructe, sînt spărgători. Lunga alee de copaci negri, poarta de fier, după închiderea în celule, toți deținuții sînt obligați să se dedea odihnei, în timpul verii le este îngăduit să nu se culce pînă la căderea întunericului. Asta-i o bandă, sub comanda lui Pums. Să plec, să nu plec. Ce trebuie să fac ? Ce ticăloși, cum m-au ademenit aici. Trebuie să stau la pîndă.

Franz rămase acolo, tremura, îl durea brațul care-i fusese lovit. Deținuții nu trebuie să tăinuiască bolile, dar nici să le scornească ; se vor aplica sancțiuni. Casa era tăcută ca mormîntul, dinspre Bülowplatz răsunau trompete de automobil. În spate, se auzeau trosnete, rumoare, cînd și cînd fulgera o lanternă de buzunar, cîte unul se strecura repede, cu o lanternă oarbă, în pivniță. Ăștia m-au ferecat aici, mai bine pîine uscată și apă decît să stau aici pentru asemenea ticăloși. În curte fulgerară mai

multe lanterne de buzunar, lui Franz îi veni în minte omul cu cartea poştală, ciudat individ, foarte ciudat. Iar el nu se putea mişca de-acolo, stătea ca vrăjit, de cînd îl lovise Reinhold, parcă era ţintuit locului. Voia, dorea, dar era cu neputinţă, nu i se dădea drumul. Lumea este de fier, nu poţi face nimic, vine peste om ca un tăvălug, nu e nimic de făcut, uite-o că vine, aleargă, e un tanc, în ea şed diavoli cu coarne şi ochi arzători, îl sfîşie pe om, şed acolo şi cu lanţurile şi dinţii lor îl fac bucăţi. Năpasta se prăvale în goană, nimeni nu se poate feri. E-un zvîcnet în întuneric, cînd se va face lumină se va vedea totul, cum arată, cum a fost.

Aş dori să plec, aş dori să plec, ticăloşii, cîinii, nu vreau în ruptul capului aşa ceva. Îşi pipăi picioarele, ar fi ceva de rîs să nu pot pleca de-aici. Se mişcă. Parcă m-ar fi aruncat cineva în aluat şi coca aia nu-mi dă drumul. Dar uite că reuşi. Păşea greu, însă oricum mergea. Înaintez, ăia n-au decît să fure, eu o şterg. Îşi scoase paltonul, se duse înapoi în curte, încet, cu teamă, dar paltonul trebuia să li-l arunce în obraz ; în întuneric, azvîrli paltonul spre clădirea din fund. Se iviră din nou lumini, doi inşi trecură în fugă pe lîngă el, încărcaţi cu paltoane, maldăre întregi, cele două automobile opriră în faţa ganguilui ; în trecere, omul îl izbi din nou pe Franz peste braţ, o lovitură de fier :

— Totul e-n ordine, da ?

Era Reinhold. Acum trecură pe lîngă Franz, care clănţănea din dinţi şi strîngea pumnii, alţi doi inşi cu coşuri şi încă doi, dus şi întors, fără lumină. Cărau ca nişte sălbatici, alergînd încolo şi-ncoace în întuneric, prin curte şi prin gang, altminteri s-ar fi speriat văzîndu-l pe Franz. Căci cel ce stătea acolo nu mai era Franz. Fără palton, fără căciulă, cu ochii holbaţi, cu mîinile în buzunare, pîndind să vadă dacă recunoaşte faţa cuiva, cine-i ăsta, cine-i ăsta, nu se zărea nici un cuţit, poate că-n haină, ei, măi flăcăi, voi nu-l cunoaşteţi pe Franz, o să vedeţi voi dacă vă atingeţi de el. În clipa aceea, toţi patru se năpustiră unul după altul afară, încărcaţi, iar un grăsan scund îl apucă pe Franz de braţ :

— Hai, Biberkopf, plecarea, totu' e-n regulă.

Franz se pomenește așezat între ceilalți într-un automobil mare. Lîngă el șade Reinhold, care-l înghesuie strîns, este celălalt Reinhold. Pornesc cu lumina din interior stinsă.

— Ce mă-nghesui ? șoptește Franz ; cuțite nu-s.

— Ține-ți botul, ține-ți fleanca, mă ; să nu crîcnească nimeni.

Automobilul din față se-ndepărtează în viteză ; șoferul celui de-al doilea automobil se uită înapoi la dreapta, accelerează, strigă spre cei din spate pe geamul deschis :

— Ne urmărește cineva.

Reinhold scoate capul pe geam :

— Dă-i bătaie, uite, virează la colț.

Mașina din urmă, tot după ei. În lumina unui felinar, Reinhold vede fața lui Franz ; acesta radiază, are o față fericită.

— Ce rîzi, maimuțoiule ? Ești nebun de-a binelea.

— Și dacă rîd, ce-i, nu te privește.

— De ce să rîzi ?

Ce pierde-vară, ce om de nimic. Și deodată-i străfulgeră lui Reinhold în minte ceva la care nu se gîndise în tot timpul expediției : ăsta-i Biberkopf, care l-a părăsit, care-i alungă femeile, lucru dovedit, porcul ăsta neobrăzat, gras, ăstuia i-am povestit eu toate alea despre mine. Brusc, Reinhold nu se mai gîndește la drumul pe care-l fac.

Ape din neagra pădure, ce mute zăceți. Înfricoșător de liniștite zăceți. Suprafața rămîne nemișcată, atunci cînd în pădure se pornește furtuna și pinii încep să se-ndoaie, iar pînzele de păianjen dintre ramuri se sfîșie și din copaci cad așchii. Furtuna nu pătrunde pînă jos, la voi.

Omul ăsta, gîndește Reinhold, o duce bine și acuma își spune cu siguranță că mașina din urmă ne va ajunge, iar eu șed aici, vita asta-ncălțată mi-a ținut discursuri, despre muieri și despre cum să mă stăpînesc.

Franz continuă să rîdă muțește, se uită înapoi pe geamulețul din spate al mașinii, da, automobilul îi urmărește, au fost descoperiți ; asta-i pedeapsa lor, și chiar dacă am s-ajung și eu la zdup, cu mine n-o să le meargă, pungașii, haimanalele, bandă de tîlhari.

Blestemat este, grăieşte Ieremia, bărbatul care se bizuie pe oameni. El se asemuie celui părăsit în stepă. Stă în uscăciune pe sărătură, unde nu locuieşte nimeni. Inima este înşelătoare şi coruptă ; cine-o poate cunoaşte ?

Reinhold i-a făcut insului din faţa lui un semn tainic, în automobil, întunericul şi lumina alternează, e o goană ca la vînătoare. Pe ascuns, Reinhold şi-a întins mîna pe lîngă Franz pînă la zăvorul portierei. Pătrund cu vuiet într-o alee largă. Franz continuă să privească în urmă Deodată e înşfăcat de piept, smuls înainte. Vrea să se ridice, îl izbeşte în obraz pe Reinhold. Acesta-i însă teribil de tare. Vîntul vîjîie în automobil, intră zăpadă. Franz e împins peste baloturi spre portiera deschisă, strigînd, el dă să-l apuce de gît pe Reinhold. O lovitură de baston îi atinge dintr-o parte braţul. Al doilea ins din maşină îl împinge, aplicîndu-i o izbitură în şoldul stîng. Peste baloturile de postav, Franz e împins în poziţie orizontală pe portiera deschisă ; el se agaţă de ce poate cu picioarele. Braţele lui strîng scara automobilului.

O izbitură de baston îl atinge-n ceafă. Aplecat peste el, Reinhold azvîrle corpul în stradă. Portiera se-nchide cu un pocnet. Automobilul urmăritor trece vîjîind peste cel căzut. Vînătoarea continuă într-un vîrtej de zăpadă.

Să ne bucurăm cînd răsare soarele şi se iveşte lumina cea frumoasă. Lumina de gaz poate să se stingă, cea electrică, la fel. Cînd deşteptătoarele lor sună, oamenii se trezesc, începe o nouă zi. Dacă ieri a fost 11 aprilie, astăzi e 12, dacă ieri a fost duminică, astăzi e luni. Anul nu s-a schimbat, nici luna, dar o schimbare a survenit. Lumea s-a rostogolit mai departe. Soarele a răsărit. Nu se ştie sigur ce e soarele ăsta. Astronomii se ocupă mult cu acest corp ceresc. El este, spun ei, corpul central al sistemului nostru planetar, căci pămîntul nostru nu-i decît o mică planetă, iar noi ce sîntem de fapt ? Cînd soarele răsare astfel, oamenii se bucură, ar trebui la drept vorbind să fim tulburaţi, căci ce sîntem noi, dacă ţinem seamă că soarele e de 300.000 de ori mai mare decît pămîntul şi că mai sînt încă atîtea cifre şi zerouri care, cu toatele, nu spun altceva decît că noi sîntem un zero sau chiar nimic, absolut nimic. De fapt e ridicol să te bucuri de aşa ceva.

Şi totuşi ne bucurăm cînd se iveşte lumina cea frumoasă, albă şi puternică, şi inundă străzile, trezeşte în odăi toate culorile, face să se vadă chipurile, trăsăturile. E o plăcere să pipăi cu mîinile forme, dar e o fericire să le vezi, să vezi culori, linii. Şi te bucuri, şi poţi să arăţi ce eşti, ce faci, ce trăieşti. Ne bucurăm în aprilie şi de puţină căldură, precum se bucură florile că pot să crească. Trebuie să fie o eroare, o greşeală în numerele acelea cu multe zerouri.

Răsari soare, tu nu ne înspăimînţi. Kilometrii cei mulţi ne sînt indiferenţi, la fel, diametrul, volumele tale. Soare cald, răsari, lumină albă, răsari. Tu nu eşti mare, nu eşti mic, eşti o bucurie.

Tocmai a coborît voioasă din nord-expresul de Paris, micuţa făptură cu înfăţişare neînsemnată, în mantou îmblănit, cu ochii ei uriaşi, cu micul ei pechinez Black and China în braţe. Fotografi şi zgomot de manivele. Raquil se supune la toate schiţînd un zîmbet, cel mai mult se bucură de buchetul de trandafiri galbeni oferit de colonia spaniolă, căci fildeşul este culoarea ei preferată. Rostind cuvintele : „Sînt curioasă la nebunie să văd Berlinul", celebra femeie se urcă în automobilul ei şi dispare din faţa mulţimii de oameni ce-o salută gesticulînd în oraşul matinal.

CARTEA A ŞASEA

Acum nu-l vedeţi pe Franz Biberkopf îmbătîndu-se şi ascunzîndu-se. Acum îl vedeţi rîzînd : întinde-te cît ţi-e plapuma. E mînios că a fost constrîns, nimeni n-o să-l mai constrîngă, nici cel mai puternic, nu. Ridică pumnul împotriva forţei înfiorătoare, simte că-i stă ceva împotrivă, dar nu poate să vadă acel ceva, mai e nevoie ca barosul să cadă vîjîind asupră-i.

Nu există nici un motiv de disperare. Dacă voi istorisi mai departe această poveste şi o voi duce pînă la înfricoşătorul, amarul ei sfîrşit, va trebui să folosesc încă deseori această vorbă : nu există nici un motiv de disperare. Căci omul despre care relatez este, ce-i drept, un om obişnuit, totuşi un om obişnuit în măsura în care-l înţelegem exact şi zicem uneori : am fi putut face pas cu pas acelaşi lucru ca şi el, am fi putut trăi aceleaşi întîmplări ca şi el. Am făgăduit, deşi nu se obişnuieşte, că, desfăşurînd această poveste, n-am să tac.

Ceea ce relatez despre Franz Biberkopf, care a plecat de-acasă fără să bănuiască nimic, a luat parte, împotriva voinţei sale, la o spargere şi a fost azvîrlit dintr-un automobil, este purul şi îngrozitorul adevăr. El, care a făcut neîndoielnic cele mai cinstite eforturi de a-şi urma drumul ca un om cumsecade, cu respectul legilor, se află acum la ananghie. Dar tocmai aşa ceva să nu te ducă la disperare, ce sens se va fi aflînd în această absurditate insolentă,

dezgustătoare şi jalnică, ce sens mincinos să dai tuturor acestora şi poate să faci din ele pentru Franz Biberkopf un destin ?

Eu spun : nu există nici un motiv de disperare. Eu ştiu încă de pe acum cîte ceva, poate că şi unii dintre cei care citesc aceste rînduri, văd de pe acum cîte ceva. Aici urmează o dezvăluire lentă, o vom trăi precum a trăit-o Franz, iar după aceea totul va fi clar.

Binelui primit rău îi merge bine

Aflîndu-se în acţiune, Reinhold îi dădu înainte deîndată. Se întoarse acasă abia luni la prînz. Să întindem, scumpi fraţi şi surori, vreo 10 metri pătraţi din vălul dragostei de aproape peste cele petrecute între timp. Peste cele anterioare nu putem să-l aşternem din păcate. Ne mulţumim să constatăm că, după ce luni dimineaţa soarele a răsărit punctual, după care a început treptat cunoscuta zarvă din Berlin — şi a bătut ora unu, aşadar ora 13, Reinhold a azvîrlit-o afară din odaia lui pe Trude, cea cu scadenţa depăşită, care era sedentară şi nu voia să plece. Cînd săptămîna se sfîrşeşte, truli, truli, iar ţopul fuge după capră, mă simt ca peştele în apă, truli, truli. Poate că un alt povestitor i-ar fi rezervat aici lui Reinhold o pedeapsă, dar eu n-am ce-i face, n-a urmat nici una. Reinhold era vesel, iar pentru sporirea veseliei lui, de dragul voioşiei lui crescînde, a azvîrlit-o din casă pe Trude, care era o fire sedentară şi nu voia să plece. De fapt, nici el nu voia, dar fapta s-a săvîrşit împotriva voinţei sale, oarecum automat, s-a săvîrşit în principal cu participarea creierului său mijlociu : Anume, era puternic alcoolizat. Aşa că omului i-a venit în ajutor şi destinul. Alcoolizarea o vom lăsa pe seama nopţii trecute, ca să mergem mai departe, va trebui să înlăturăm la repezeală cîteva resturi. Reinhold, acest moliu, care pentru Franz era vrednic de rîs, care n-a putut să spună vreunei femei nici un cuvînt tare sau energic a putut la amiază, la ora 13, s-o bată îngrozitor pe Trude, să-i smulgă părul din cap, să facă ţăndări o oglindă izbind-o cu ea, toate a

putut să le facă, în cele din urmă s-o lovească peste bot fiindcă striga, pînă i-a dat sîngele, așa că seara, cînd Trude s-a dus la doctor, botul ei se umflase enorm. În cîteva ore, fata și-a pierdut toată frumusețea, și anume în urma intervențiilor energice ale lui Reinhold, pe care acum voia să-l tragă la răspundere. Deocamdată trebuia să-și ungă buzele cu alifie și să-și țină gura. Cum am spus, toate acestea le-a putut face Reinhold, deoarece cîteva pahare de rachiu i-au narcotizat creierul mare, iar în consecință creierul său mijlociu a căpătat mînă liberă, care mînă era la el întru totul strașnică.

După-amiaza tîrziu, cînd se simțea ce-i drept destul de rău, dar era totuși lucid, el însuși constată uluit cîteva modificări îmbucurătoare în locuința sa. Era vădit că Trude plecase. Și anume total. Fiindcă dispăruse și panerul. Pe urmă, oglinda era spartă, iar cineva scuipase ca un bădăran pe jos, ba chiar cu sînge. Reinhold cercetă din ochi pagubele de jur împrejur. Propria lui gură era intactă, deci cea care scuipase fusese Trude, iar el fusese cel ce-o lovise peste bot. Ceea ce îi creă o asemenea stare de bună dispoziție și-i inspiră o asemenea stimă față de el însuși, încît izbucni într-un hohot de rîs. Luă de jos un ciob de oglindă și se uită în el : Ia te uită, Reinhold, tu ai făcut asta, n-aș fi crezut niciodată că așa ceva e cu putință ! Reinholdchen, Reinholdchen ! Ce se mai bucura. Se bătu pe obraji.

După aceea se gîndi : S-o fi azvîrlit afară altcineva, poate Franz ? Cele petrecute seara și noaptea încă nu-i erau perfect limpezi. Neîncrezător, o aduse în odaie pe proprietăreasă, bătrîna codoașă, o întrebă mai pe ocolite :

— A fost la mine scandal mare astăzi, cumva ?

Femeia îi dădu însă drumul : Foarte bine a făcut cu Trude, era o vită puturoasă, nu voia să-și calce singură măcar un jupon. Ia te uită, aia purta jupoane, ceea ce lui îi era nesuferit. Așadar fusese el însuși. Ce fericit se simți Reinhold ! Și deodată îi veniră în minte toate cele ce se petrecuseră seara și noaptea. Făcuseră o bună ispravă, avuseseră o recoltă bogată, grasul ăla de Franz Biberkopf fusese tras pe sfoară și, să sperăm, dînd peste el, ăia îl omorîseră, de Trude scăpase. Măi frate, strașnic profit !

Ce facem acum ? Mai întîi să ne ferchezuim pentru seara. Să-mi mai spună careva verzi şi uscate despre rachiu. Nu voiam deloc să m-apropii de rachiu, ce nerozie. Ce putere-ţi mai dă, cîte-am mai reuşit să fac.

În vreme ce se schimbă, vine la el sus unul trimis de Pums, insul vorbeşte în şoaptă şi şuşoteşte, face pe grozavul saltă de pe-un picior pe altul, Reinhold să vină numai-decît la local. Durează însă o oră bună, pînă cînd Reinhold al nostru coboară. Astăzi e vorba de muieri, Pums să vadă singur de treburile lui Pums. În local, tuturor le-a pătruns frica în oase, Reinhold i-a băgat urît la apă cu Biberkopf. Dacă Franz n-a murit, ne denunţă pe toţi. Iar dac-a murit, vai şi-amar, abia atunci am încurcat-o cu totul. Se interesează pe-acasă de la Franz, să vadă ce şi cum.

Dar Reinhold este fericit, iar norocul îl ajută. Cu el nu-i nimic de făcut. E cea mai fericită zi de cînd îşi poate aduce aminte. Acum are rachiul, poate să-şi aducă muieri şi să le facă vînt, cît vrea. Se poate descotorosi de toate, ăsta-i lucrul cel mai nou şi cel mai straşnic. Vrea să dea o tură pe dată, dar frăţînii din şleahta lui Pums nu-l lasă să plece pînă cînd nu le promite că două, trei zile va rămîne ascuns la ei în Weissensee. Trebuie să vadă ce s-a întîmplat de fapt cu Franz şi ce iese din toată treaba asta pentru ei. Reinhold le făgăduieşte acest lucru.

În aceeaşi noapte a şi uitat făgăduiala şi şi-a făcut de cap. Dar nu i s-a întîmplat nimic. Ceilalţi stau pitiţi în bîrlogul lor din Weissensee, înfricoşător de înfricoşaţi. A doua zi vin pe ascuns şi vor să-l ia cu ei, dar el trebuie să se ducă la o anumită Karla, noua lui descoperire de ieri.

Reinhold are dreptate. Nu se aude nimic despre Franz Biberkopf. Nu se vede şi nu se aude nimic despre el. Omul a pierit pur şi simplu de pe faţa pămîntului. N-avem ce face. Drept urmare, cu toţii ies din nou tiptil din ascunzătoare şi-şi reocupă mulţumiţi locurile în cartierele lor generale.

În odaia lui Reinhold însă pufăie din ţigară numita Karla, o blondă ca paiul, care i-a adus şi trei clondire mari de rachiu. El soarbe cîte-un strop, ea mai mult, cîte-odată chiar vîrtos. Reinhold gîndeşte : bea tu, eu am să

beau cînd mi-o veni timpul, iar atunci pentru tine va fi : adio, madam !

Sînt printre cititori unii îngrijoraţi în privinţa lui Cilly. Ce o să se facă biata fată, dacă Franz a dispărut, dacă nu trăieşte şi a murit, în fine, dacă pur şi simplu nu mai există pentru ea ? Oh, are să se descurce, nu vă faceţi griji, în privinţa ei nu trebuie să vă faceţi griji, ea e din soiul celor care cad mereu în picioare. Cilly, de exemplu, mai are bani pentru două zile, iar joi, cum mă şi gîndeam, dă de Reinhold, care-a plecat în peţit, cel mai ferchez craidon din Berlin-centru, cu o cămaşă de mătase naturală. Cilly rămîne perplexă şi nu se dumireşte, văzîndu-l, dacă nu cumva s-a îndrăgostit din nou de individ, sau dacă nu e cazul s-o rupă odată temeinic cu el.

Ca într-o adaptare liberă după Schiller, fata noastră poartă ascuns sub veşmînt pumnalul. Ce-i drept, acesta nu-i decît un cuţit de bucătărie, dar lui Reinhold vrea să-i ardă una pentru infamiile lui, indiferent unde. Iat-o deci stînd în faţa uşii lui, el pălăvrăgeşte prietenos, două raze roşii, un rece sărut. Iar ea gîndeşte : pălăvrăgeşte tu pînă mîine, după aia ţi-l împlînt. Dar unde ? Asta o pune în încurcătură. Doar nu poţi găuri o stofă atît de frumoasă, insul poartă nişte ţoale faine, care-i şi vin splendid. Porneşte aşadar cu paşi mici alături de el pe stradă şi-i spune că el trebuie să i-l fi alungat pe Franz. Da' de ce ? Franz nu mai vine acasă, nu s-a întors pînă astăzi, nu i se putea întîmpla nimic, iar în afară de asta, Trude a plecat de la Reinhold. Aşadar e limpede ca bună ziua, iar el nu poate să nege, că Franz a plecat cu Trude, Reinhold l-a convins s-o ia, iar ăsta-i punctul culminant.

Reinhold e uimit, ce iute le-a mai aflat asta. Păi tocmai a fost mai adineauri sus la el, iar proprietăreasa i-a spus despre scandalul cu Trude. Mizerabile, ocărăşte Cilly, vrînd să-şi dea curaj şi să scoată cuţitul de bucătărie, acum ai alta, se vede după mutra ta.

Reinhold constată de la 10 metri distanţă :1. Cilly n-are bani, 2. este furioasă pe Franz şi 3. mă iubeşte, pe mine, distinsul Reinhold. Cu o asemenea garderobă, îl iubesc toate muierile, mai ales cînd e vorba de o repetare, o aşanumită reluare. În consecinţă, la punctul 1 îi dă zece mărci.

La 2, îl înjură pe Franz Biberkopf. Unde s-o piti haimanaua ar vrea și el să știe. [Mustrări de conștiință, unde sînt mustrările de conștiință, Oreste și Clitemnestra, Reinhold nu-i cunoaște pe dumnealor nici măcar după nume, el ar dori pur și simplu, din toată inima și tot sufletul, ca Franz să fie mort de-a binelea și de negăsit.] Dar Cilly nu știe nici ea unde e Franz, iar faptul acesta, argumentează pentru sine Reinhold, mișcat, dovedește că omul a pierit. Drept urmare, la punctul 3, privitor la dragostea în reluare, Reinhold spune pe un ton prietenos : Acuma sînt ocupat, dar în mai ai putea să-ntrebi din nou. Ți-a sărit o doagă, ocărăște ea și, de bucurie, nici nu vrea să creadă. La mine toate-s cu putință, radiază el, își ia rămas bun și-și continuă plimbarea. Reinhold, oh, Reinhold, tu ești cavalerul meu, Reinhold, oh, Reinhold, pe tine te voi iubi mereu.

Înaintea fiecărei cîrciumi, îi mulțumește Creatorului său că există pe lume rachiul. Ce-aș face eu, dacă s-ar închide toate cîrciumile, sau în Germania s-ar înstăpîni uscăciunea ? Trebuie să-ți pregătești din timp o provizie acasă. Să ne îngrijim numaidecît de așa ceva. Sînt un tip dat naibii de isteț, gîndește el în prăvălia în care cumpără diferite sorturi. Știe că are un creier mare, iar la nevoie și un creier mijlociu.

Așa s-a încheiat, cel puțin deocamdată, pentru Reinhold noaptea de duminică spre luni. Iar cine se mai întreabă dacă există dreptate pe lume, acela trebuie să se mulțumească, vrînd, nevrînd, cu răspunsul : deocamdată, nu, în orice caz pînă în această vineri, nu.

Duminică noaptea, luni, 9 aprilie

Marele automobil particular, în care este întins Franz Biberkopf — lipsit de cunoștință, i s-au injectat camfor, scopolamină și morfină — gonește două ore. Apoi ajunge la Magdeburg. Lîngă biserică e dat jos, cei doi bărbați sună alarma la clinică. E operat în aceeași noapte. Brațul drept este amputat de la încheietura umărului, părți din omoplat sînt extirpate, contuziile de pe torace și de pe coapsa dreaptă sînt, după cîte se pot spune deocamdată,

fără importanţă. Nu sînt excluse leziuni interne, probabil o mică fisură a ficatului, dar prea multe nu pot fi. Trebuie să aşteptăm. A pierdut mult sînge ? Unde l-aţi găsit ? Pe şoseaua x-y, lîngă motocicleta lui, probabil a fost lovit din spate. Automobilul nu l-aţi văzut ? Nu. Cînd l-am găsit, zăcea pe şosea, ne despărţisem la z, el o luase cu motocicleta la stînga. Ştim noi, întunecime mare. Da, aşa s-a întîmplat. Domnii mai rămîn aici ? Da, încă vreo cîteva zile ; rănitul e cumnatul meu, soţia lui va veni astăzi sau mîine. Am tras la hotelul de peste drum, dacă e nevoie de noi. În faţa uşii de la sala de operaţii, unul dintre cei doi domni se mai adresează celor de la clinică : Întîmplarea e desigur oribilă, ţinem însă foarte mult ca, cel puţin de-aici de la dumneavoastră, să nu se raporteze nimic nicăieri despre toată povestea. Să aşteptăm pînă cînd îşi recapătă cunoştinţa, ca să aflăm ce gîndeşte şi el despre cele ce s-au petrecut. Nu poate suferi procesele. El însuşi a accidentat odată pe cineva — ştiţi, nervii. — Cum doriţi. Mai întîi să-şi revină.

La ora unsprezece se schimbă bandajele. E luni înainte de prînz — la această oră, autorii nenorocirii, inclusiv Reinhold, se ciorovăiesc veseli şi beţi turtă la tăinuitorul lor din Weissensee — Franz e complet treaz, şade culcat într-un pat curat, într-o cameră curată, pieptul îl strînge şi îi e îngrozitor înfăşurat în bandaje, o întreabă pe soră unde se află. Fata îi spune ce-a auzit de la sora de noapte şi ce-a mai aflat trăgînd cu urechea la discuţia de mai înainte. Franz e treaz. Înţelege totul, dă să-şi pipăie umărul drept. Sora îi trage mîna la loc, stai foarte liniştit. Îi cursese sînge din mînecă în noroiul străzii, simţise acest lucru. Apoi se adunaseră în jurul său oameni, iar în clipa aceea se petrecuse în el ceva. În el se petrecuse atunci ceva. Ce se petrecuse în Franz în clipa aceea ? Cînd Reinhold îi dăduse lovitura aceea dură în gangul imobilului de pe Bülowplatz, Franz tremurase, pămîntul tremurase sub el, nu înţelesese nimic.

După ce automobilul o pornise cu el, pămîntul continuase să tremure, Franz nu voise să ia în seamă acest lucru, dar cutremurul continuase.

Cînd însă se pomeni zăcînd în noroi, la un interval de cinci minute, ceva se mişcă într-însul. Ceva spintecă, răz-

bătu și răsună, răsună. Franz e de piatră, simte, un automobil trece peste mine, rămîne stăpîn pe sine și calm. Franz își dă seama, m-a luat naiba — și dă ordine. Poate că s-a terminat cu mine, nici o pagubă, dar nu s-a terminat cu mine. Înainte ! I se leagă strîns brațul cu bretelele lui. Apoi vor să-l transporte cu o mașină la spitalul Pankow. El însă e atent la fiece mișcare ca un copoi : Nu, nu la spital, și spune o adresă. Ce adresă ? Elsasserstrasse, Herbert Wischow, camaradul său din mai vechi timpuri, dinainte de Tegel ! Adresa îi vine pe moment în minte. Acest lucru se mișcă în el, așa cum zace în noroi, spintecă, răzbate, răsună, răsună. Zgduitura s-a produs în el pe moment, nu mai există nici o nesiguranță.

Nu trebuie ca poliția să pună mîna pe mine. E sigur, Herbert locuiește tot acolo, iar acum e acasă. Oamenii dau fuga în localul de pe Elsasserstrasse, întreabă de un anume Herbert Wischow. Un bărbat tînăr și zvelt se ridică imediat de lîngă o frumoasă femeie brunetă, ce s-a întîmplat, afară în automobil, aleargă cu ei afară la automobil, fata după ei, jumătate de local de asemenea. Franz știe cine vine acum. El poruncește timpului.

Franz și Herbert se recunosc. Franz îi șoptește zece vorbe, cei de-afară fac loc. Franz este întins pe un pat dintr-o odaie din spatele localului, e adus un medic, Eva, frumoasa brunetă, aduce bani. I se schimbă îmbrăcămintea. La o oră după accident, automobilul particular pornește din Berlin spre Magdeburg.

La prînz, Herber vine la clinică, se poate înțelege cu Franz. Franz nu va rămîne în clinică nici o zi mai mult decît atît cît va fi strict necesar, peste o săptămînă Wischow va reveni, Eva se va instala între timp la hotel în Magdeburg.

Franz zace liniștit ca o stană de piatră. Este stăpîn pe el. Nu se gîndește nici un pic la cele ce-au fost. Numai cînd, la ora 2, după vizită, îi este anunțată doamna, iar Eva intră cu un buchet de lalele, izbucnește într-un plîns nestăpînit, plînge și sughiță, iar Eva trebuie să-i șteargă fața cu o batistă. El își linge buzele, mijește ochii, scrîșnește din dinți. Dar fălcile îi clănțăne, nu poate conteni din sughițuri, așa că sora de pe culoar aude ceva, bate la ușă și

o roagă pe Eva ca astăzi să plece, revederea îl tulbură pe bolnav.

A doua zi este foarte liniştit, o primeşte pe Eva zîmbind. După 14 zile îl scot de la clinică. Se află din nou în Berlin. Respiră din nou Berlin. Cînd revede casele de pe Elsasserstrasse, în el se mişcă ceva, dar nu se mai ajunge la sughiţuri. Se gîndeşte la după-amiaza de duminică, petrecută cu Cilly, la bătăile de clopot, bătăile de clopot, iar aici sînt acasă şi am ceva de făcut, se va întîmpla ceva. Lucrul acesta îl ştie Franz Biberkopf foarte bine şi nu se mişcă şi se lasă liniştit scos din automobil.

Am ceva de făcut, se va întîmpla ceva, n-am s-o şterg, eu sînt Franz Biberkopf. Este transportat în casă, în locuinţa prietenului său Herbert Wischow, care-şi spune comisionar. Simte aceeaşi certitudine lipsită de griji, ca atunci cînd a căzut din automobil.

Intrări la abator : porci 11 543, cornute mari 2 016, viţei 920, berbeci 14 450. O lovitură, trosc, animalele rămîn lungite.

Porcii, vitele mari, viţeii, toate aceste animale sînt sacrificate. Nu avem nici un motiv să ne ocupăm de acest lucru. Unde ne aflăm noi ? Noi ?

Eva şade lîngă patul lui Franz, Wischow revine mereu : Cine-a fost omule, cum s-a întîmplat ? Franz nu dezvăluie nimic. Şi-a construit împrejur o ladă de fier, şade în ea şi nu lasă pe nimeni să pătrundă.

Eva, Herbert şi prietenul acestuia, Emil, stau la sfat. Din noaptea cînd a fost călcat de automobil, Franz a rămas pentru ei o enigmă. N-a fost un simplu accident de automobil, dincolo de această nenorocire se mai ascunde ceva, ce căuta el acolo în nord la 10 seara, doar nu vinde ziare la zece seara, cînd nu mai e pe-acolo picior de om. Herbert rămîne la părerea lui : Franz a vrut să învîrtească cine ştie ce, dar s-a petrecut ceva, iar acuma îi e ruşine, fiindcă n-a fost acolo cu amărîtele lui fituici, şi-apoi în treaba aceea mai sînt vîrîţi şi alţii, pe care el nu vrea să-i trădeze. Eva e de aceeaşi părere, Franz a vrut să învîrtească ceva, dar cum de s-o fi întîmplat nenorocirea, acum e un schilod. O să aflăm noi.

Au și aflat, cînd Franz i-a dat Evei ultima lui adresă și a rugat-o să i se aducă de acolo un coș, dar să nu se spună unde e adus coșul. Herbert se înțelege cu Emil, proprietăreasa nu vrea să dea coșul, dar pentru 5 mărci o face, după care continuă să gîgîie : aici vin la cîteva zile o dată să întrebe de Franz, cine, ei, din partea lui Pums, și Reinhold și așa mai departe. Așadar, Pums. Acuma știu. Echipa lui Pums. Eva își iese din fire, Wischow e și el furios : dacă s-a apucat iar de asemenea isprăvi, de ce cu Pums ? După aia, firește, sîntem buni și noi ; s-a înhăitat cu ăla, acuma-i un schilod, pe jumătate un leș, altminteri aș vorbi eu altfel cu el.

Eva a impus cu forța să fie și ea de față cînd Herbert Wischow se răfuiește cu Franz, Emil e și el de față, toată povestea i-a costat o mie în cap.

— Ei, Franz — începe Herbert — acuma ai terminat. Acuma ai putea să te scoli și... ce-ai să faci ? Te-ai și gîndit la asta ?

Franz își întoarce spre ei fața nebărbierită :

— Lasă-mă să mă pun întîi pe picioare.

— Firește, nu-ți vîrîm sula-n coaste, să nu-ți închipui asta. La mine te afli pe mîini bune. Dar de ce n-ai mai venit deloc pe la noi ? Ai ieșit de la Tegel de-un an.

— Încă nu s-a împlinit anu'.

— Bine, o jumate. Nu vrei să mai știi de noi, ia zi ? Casele, acoperișurile lunecătoare, o curte înaltă, întunecată, ca tunelul vuiește o chemare, invivaleralera, așa a început.

Franz se întinde pe spate, se uită-n tavan :

— Am vîndut ziare. Ce puteați face voi cu mine.

Emil se amestecă în discuție, urlă :

— Franz, tu n-ai vîndut ziare.

Ce mincinos. Eva aprobă ; Franz bagă de seamă, s-a întîmplat ceva, ei știu ceva, ce știu ?

— Am vîndut ziare. Întreabă-l pe Meck.

Wischow :

— Îmi pot închipui ce-o să zică Meck. Tu ai vîndut ziare. Oamenii lui Pums vînd și ei fructe, așa, nițel. Vînd și cambule. Asta o știi și tu.

— Nu știu ce vînd ei. Eu am vîndut ziare. Așa mi-am cîștigat banii. Întreab-o pe Cilly, ce-am făcut, ea era toată ziua cu mine.

— Două mărci o zi întreagă, sau trei.

— Uneori și mai mult ; mie mi-ajungeau, Herbert.

Cei trei nu știu ce să creadă. Eva se așază lîngă Franz :

— Spune, Franz, l-ai cunoscut pe Pums ?

— Da. Franz nu se mai gîndește : ăștia îmi iau un interogatoriu, Franz își aduce aminte că trăiește. L-am cunoscut, ei și ?

Eva îl mîngîie pe frunte :

— Spune ce-a fost cu Pums.

Herbert intervine și el :

— Spune liniștit, omule. Știu doar ce-i cu Pums. Unde-ați fost în noaptea aia ? Credeai că nu aflu. Fie, ai fost cu ei. Asta nu mă privește. E treaba ta. La ăia te duci, pe ăia îi cunoști, pe șnapanu-ăla bătrîn, iar la noi nu te arăți.

Emil urlă :

— Vezi ! Noi sîntem buni, cînd...

Herbert îi face un semn. Franz plînge. Nu-i chiar așa de rău ca în clinică, totuși îngrozitor. Sughiță și plînge și-și leagănă capul. A primit o lovitură în cap, a fost izbit în piept, apoi a fost aruncat pe portieră în fața unei mașini, care l-a călcat. Și-a pierdut brațul. E un schilod. Cei doi bărbați ies din odaie. El sughiță în voie mai departe. Eva îi șterge fața cu batista. Apoi Franz se liniștește, a închis ochii. Ea îl observă, gîndește, a adormit. El însă deschide ochii, e complet treaz, zice :

— Spune-le lui Herbert și Emil să intre.

Cei doi intră cu capetele plecate. Franz întreabă :

— Ce știți voi despre Pums ? Știți ceva despre el ?

Cei trei se uită unul la altul și nu înțeleg. Eva îi ciocăne brațul :

— Dar Franz, doar îl cunoști și tu.

— Vreau să aflu ce știți voi despre el.

Emil :

— Că e un escroc uns cu toate alifiile și că n-a stat decît cinci ani la Sonnenburg ; merita închisoare pe viață sau pe cînspe ani. Cu căruțele lui de fructe.

Franz :

— Nu trăiește nicidecum de pe urma căruțelor de fructe.

— Nu, mănîncă și carne, da' vîrtos.

Herbert :

— Măi Franz, doar nu ești de ieri de-alaltăieri, asta o știai și tu, e destul să te uiți la mutra lui.

Franz :

— Eu am crezut că trăiește din negoțul cu fructe.

— Și ce-ai vrut tu în duminica aia, cînd te-ai dus cu ei ?

— Trebuia să luăm fructe pentru hale.

Franz șade întins foarte liniștit. Herbert se apleacă peste el, să-i vadă expresia feței.

— Și tu ai crezut asta ?

Franz începe din nou să plîngă, acum foarte liniștit, cu gura închisă. A coborît scările, l-a văzut pe unul care căuta niște adrese într-un carnet de notițe, pe urmă s-a dus la locuința lui Pums, doamna Pums trebuia să-i trimită lui Cilly un bilet.

— Firește că am crezut. Pe urmă însă am băgat de seamă că m-au pus să stau la pîndă, iar după aia...

Cei trei își plimbă privirile de colo, colo. Ceea ce spune Franz este adevărat, dar de necrezut. Eva îi atinge brațul :

— Ei, și după aia ce-a fost ?

Franz a și deschis gura, acuma o să spună acel lucru, acuma are să-i dea drumul, acel lucru va fi spus îndată. Și spune :

— După aia n-am mai vrut, iar ei m-au azvîrlit din mașină, fiindcă din urmă venea alta.

Gata, nu mai continua să vorbești : și am fost călcat de automobil, puteam să fiu și omorît, au vrut să-mi facă de petrecanie. A încetat să sughițe, se stăpînește, strînge din dinți, ține picioarele întinse.

Cei trei ascultă. Acuma Franz a spus-o. E purul adevăr. O știu toți trei într-o clipită. E un cosaș întunecat. Domnul în seama lui ne-a dat, îi zice : moartea.

Herbert mai întreabă :

— Franz, noi o să ieșim îndată, mai spune-mi doar atît : după Tegel n-ai venit la noi, fiindcă voiai să faci comerț cu ziare ?

Franz nu poate vorbi, gîndeşte : Da, voiam să fiu om cumsecade. Am rămas cumsecade pînă la sfîrşit. Nu trebuie să vă simţiţi jigniţi că n-am venit aici. Aţi rămas prietenii mei, nu l-am trădat pe nici unul dintre voi. Zace mut, cei trei ies.

După ce Franz a luat din nou un somnifer, ei stau jos în cîrciumă, nu suflă o vorbă. Nu se uită unul la altul. Eva l-a dorit pe Franz, atunci cînd acesta s-a încurcat cu Ida, dar Franz n-a renunţat la Ida nici atunci cînd aceasta a vrut să-l schimbe cu cel din Breslau. Se poartă bine cu Herbert al ei, obţine de la el tot ce vrea — dar încă ţine la Franz.

Wischow comandă grog, beau toţi trei în grabă. Wischow mai comandă un rînd. Gîtlejurile lor rămîn fierbinţi. Eva are mîinile şi picioarele reci ca gheaţa, în fiece clipă, parcă-i toarnă cineva pe creştet şi ceafă apă rece, îi îngheaţă pînă şi coapsele, pune picior peste picior. Emil şi-a proptit capul pe braţe, mestecă în neştire, îşi suge limba, înghite sputa, pe urmă scuipă flegmă pe jos. Herbert Wischow tînărul, stă ţeapăn pe scaun, ca pe cal ; arată ca un locotenent în faţa trupei sale, are faţa imobilă. Cei trei nu şed aici în local, nu sînt în pielea lor, Eva nu se numeşte Eva, Wischow nu se numeşte Wischow, iar Emil nu se numeşte Emil. În jurul lor s-a prăbuşit un zid, a pătruns alt aer, altă întunecime. Şed încă lîngă patul lui Franz. Un fior porneşte de la ei spre patul lui Franz.

E un cosaş întunecat, Domnul în seama lui ne-a dat, îi zice : moartea. Azi coasa şi-o ascute, iată, să taie bine, dintr-odată.

Herbert se răsuceşte spre masă, are o voce răguşită :

— Cine-o fi fost ăla ?

Emil :

— Care ăla ?

Herbert:

— Care l-a azvîrlit din maşină.

Eva :

— Promite-mi, Herbert, dacă pui mîna pe el...

— N-ai nevoie să-mi spui. Cum de se poate întîmpla una ca asta pe faţa pămîntului ! Doamne, Doamne...

Emil :

— Ţi-ai fi putut închipui aşa ceva, Herbert ?!

Să nu mai auzim nimic, să nu ne mai gîndim deloc la acest lucru. Evei îi tremură genunchii :

— Herbert, fă totuşi ceva, Emil...

Să ieşim din aerul ăsta. E un cosaş întunecat, îi zice : moartea. Herbert conchide :

— Ce să fac dacă nu ştim ce-a fost. Mai întîi să aflăm ce şi cum. Poate că, poate că băgăm la apă toată banda de ticăloşi a lui Pums.

— Franz intră şi el la apă ?

— Am zis doar că poate. Franz nu era-ncîrdit cu ei, asta o vede şi-un orb, lui îi dă crezare orice judecător. Dovada : l-au azvîrlit înaintea unui atomobil. Altminteri n-ar fi făcut-o.

Herbert e străbătut de un fior, ce cîini. Cum să-ţi treacă prin minte aşa ceva ?!

Eva :

— Poate că mie o să-mi spună cine este.

Cel care zace însă ca un butuc şi de la care nu se poate scoate nimic e Franz. Lăsaţi-l să se odihnească, să se odihnească. Braţul s-a dus, nu mai creşte. M-au azvîrlit din maşină, doar capul mi l-au mai lăsat, trebuie să mergem înainte, să răzbatem, s-o scoatem la liman. Mai întîi să ne putem tîrî.

Se înviorează surprinzător de repede în aceste zile calde. Nu trebuie încă să se dea jos din pat, dar el se dă, şi merge. Herbert şi Emil, care sînt mereu în fonduri, îi îndeplinesc toate dorinţele şi-i fac rost de tot ceea ce doctorul consideră necesar. Iar Franz vrea să se pună pe picioare, mănîncă şi bea tot ce i se oferă şi nu întreabă de unde au ei banii.

Între timp, între el şi ceilalţi se poartă discuţii, dar nu pe chestii importante, despre afacerea Pums nu aduc vorba în faţa lui. Vorbesc despre Tegel şi mult despre Ida. Despre Ida. Despre Ida vorbesc favorabil şi cu tristeţe, păcat că lucrurile au luat o asemenea întorsătură cu ea, era încă atît de tînără, Eva însă spune şi că fata era de soi rău. Între ei ,toate sînt la fel ca înainte de Tegel şi nici unul nu vorbeşte despre faptul că între timp casele s-au clătinat, că acoperişurile au vrut să lunece la vale, că Franz a cîn-

tat într-o curte şi că a jurat pe viaţa lui : să rămînă cumsecade, cele de mai înainte fiind încheiate odată pentru totdeauna.

Franz zace şi stă liniştit la ei. Mai vin tot felul de alţi vechi cunoscuţi, îşi aduc cu ei fetele şi nevestele. Nu se face nici o aluzie, stau de vorbă cu Franz ca şi cum abia ar fi fost eliberat de la Tegel şi a avut un accident. Cei tineri nu întreabă ce fel de accident. Ei ştiu ce e un accident de muncă, îşi pot închipui. Te pomeneşti în îngrămădeală şi te-ai şi ales cu un glonţ în braţ sau cu picioarele rupte. Oricum, tot e mai bine decît s-ajungi la Sonnenburg, la pîine şi apă, sau să crăpi de oftică. E clar.

Între timp au mirosit şi oamenii lui Pums unde se află Franz. Căci cine a luat coşul lui Franz ? Acest lucru l-au stabilit repede, iar pe Wischow îl cunosc. Mai înainte ca acesta să bage ceva de seamă, oamenii lui Pums au înţeles că Franz Biberkopf se găseşte la el, e un prieten mai vechi al său, n-a crăpat şi, cine ştie, ar putea să-i toarne. N-a lipsit mult să se năpustească asupra lui Reinhold, care-a fost atît de neghiob să aducă în echipa lor un individ ca Franz. Dar împotriva lui Reinhold nu se poate face nimic serios, nu se putea nici înainte, acuma chiar deloc, pînă şi Pums se fereşte de el. Tipul doar se uită nu ştiu cum la om, că şi bagă groaza în el, cu faţa lui gălbejită şi cutele alea înfricoşătoare trase de-a curmezişul frunţii. Sănătos nu e, n-o să apuce 50 de ani, dar tocmai ăia cărora le lipseşte ceva sînt cei mai primejdioşi. De la Reinhold te poţi aştepta ca, privindu-te cu un zîmbet rece, să vîre mîna în buzunar şi să tragă.

Povestea cu Franz şi cu faptul că a rămas în viaţă este însă periculoasă. Doar Reinhold clatină din cap şi spune : Nu vă frămîntaţi. Ăla o să ne păzească al naibii şi o să se ferească să denunţe. Doar dacă nu-i e destul un braţ, o s-o facă. Ei, dinspre partea noastră. Poate că mai are de pierdut şi un cap.

De fapt, nu trebuie să se teamă de Franz. Odată, ce-i drept, Eva şi Emil îl iau pe Franz din scurt şi-i cer să le spună unde a fost şi cu cine a fost, iar dacă el singur nu poate să facă nimic împotriva lor, se vor găsi cîţiva să-l ajute, pentru aşa ceva se mai află oameni în Berlin. Dar

cînd aude vorbele lor, Franz tace, face un semn de refuz : să lăsăm asta. Pe urmă devine palid, respiră precipitat, dacă nu cumva începe din nou să plîngă : ce rost are să vorbim despre acest lucru, cu ce scop, braţul şi aşa nu-mi mai creşte, dacă aş putea, aş pleca din Berlin, dar ce să facă un schilod ?

Eva :

— Nu-i vorba de asta, Franz, tu nu eşti un schilod, însă nu putem îngădui ca ăştia să te arunce aşa din automobil.

— Braţul nu-mi creşte la loc.

— Da, dar să plătească.

— Ce ?

Emil îl lămureşte :

— Ori îi spargem vinovatului capul, ori, dacă e într-o asociaţie, îi obligăm să-ţi plătească în mod solidar cu toţii. Treaba asta o aranjăm noi cu asociaţia. Fie că ăilalţi suportă consecinţele împreună cu făptaşul, fie că Pums şi asociaţia îl dau afară, oricum ei trebuie să ştie că lucrurile trebuie aranjate, fiindcă altminteri au să sară-n aer. Braţul trebuie plătit. E braţul drept. Trebuie să-ţi plătească o pensie.

Franz dă din cap.

— De ce dai din cap ? Spargem moaca individului care a făcut asta, că doar e o crimă, şi dacă nu putem reclama la tribunal, trebuie să facem noi dreptate.

Eva :

— Franz n-a fost în nici o asociaţie, Emil. Auzi doar că n-a vrut să intre în cîrd cu ei, şi tocmai de aia au făcut-o.

— E dreptul lui, nici nu e obligat. De cînd poate fi silit cineva să facă un lucru împotriva voinţei sale ? Doar nu sîntem o naţie de sălbatici. Locul ăstora e printre indieni.

Franz dă din cap :

— Ce-aţi cheltuit voi pentru mine o să vi se înapoieze pînă la para.

— Da' noi nu vrem asta, nu trebuie, nu-i nevoie. Trebuie să facem dreptate, ce naiba. Aşa ceva nu poate să rămînă baltă.

— Nu, Franz, nu vom lăsa baltă chestia asta, ăştia ţi-au făcut praf nervii, de-aia nu poţi să zici da. Dar pe

noi poţi să te bizui : nouă, Pums nu ne-a făcut nervii praf. Ar fi trebuit s-auzi ce-a spus Herbert : o să fie la Berlin o baie de sînge, de-o să rămînă lumea cu gura căscată.

Emil aprobă :

— Garantat.

Franz Biberkopf se uită drept înainte, gîndeşte : ceea ce spun ăştia, nu mă priveşte. Şi dac-or să facă ceva, iarăşi nu mă priveşte. Din asta nu-mi creşte braţul, şi e şi drept că l-am pierdut. Trebuia să-l pierd, n-am de ce chelălăi. Şi ăsta nu e ultimul lucru.

Franz vîntură în minte cum s-au petrecut toate : Reinhold îl ura, fiindcă n-a vrut să i-o ia pe Trude, iar din pricina asta l-a azvîrlit din automobil, făcîndu-l să ajungă la clinica din Magdeburg. El voia să rămînă cumsecade, şi uite ce s-a întîmplat. Se întinde în pat, strînge pumnul pe pătură : uite ce s-a întîmplat. Vom vedea mai departe. Vom vedea.

Franz nu trădează cine l-a azvîrlit în faţa maşinii. Prietenii săi sînt liniştiţi. Îşi spun că într-o zi are să le destăinuiască numele făptaşului.

Franz nu este k.o., nu l-au făcut k.o.

Echipa lui Pums, care înoată în bani, a dispărut din Berlin. Doi dintr-înşii tîndălesc în fieful lor, de la Oranienburg. Pums se duce la băi la Altheide pentru astmă, îşi unge maşina. Reinhold bea, nu mult, dă de duşcă în fiecare zi cîteva răchiaşe, îi place, s-a obişnuit cu asta, doar trebuie să ai ceva de la viaţă, iar acuma i se pare că a fost un mare dobitoc ducîndu-şi existenţa fără băutură, numai cu cafea şi limonadă, ceea ce aproape că nici n-a fost existenţă. Reinhold a pus deoparte cîteva mii, lucru pe care nimeni nu-l ştie. Cu banii ăştia ar dori să facă ceva, dar încă, nu s-a dumirit ce. În nici un caz, la moşioară nu vrea să se ducă împreună cu ceilalţi. A pescuit o femeie mai de soi, care a avut şi zile mai bune, închiriază pentru ea un bîrlog a-ntîia pe Nürnberger Strasse, unde se poate ascunde cînd vrea să facă pe rentierul sau adulmecă vreo primejdie. Aşa, toate-s bune şi frumoase, îşi are reziden̦ţa princiară în vest, pe lîngă ea, firește, şi vechea chiţimie, cu

o muieruşcă pe care o schimbă la cîteva săptămîni, băiatul nu se poate dezbăra de distracţia asta.

Cînd se întîlnesc pe la sfîrşitul lui mai la Berlin, cîţiva din echipa lui Pums trăncănesc şi despre Franz Biberkopf. Au auzit că din cauza lui a avut loc în asociaţie o discuţie. Herbert Wischow îi aţîţă pe oameni împotriva noastră, zicînd că am fi nişte porci-de-cîine, că Franz Biberkopf n-ar fi vrut nicidecum să lucreze cu noi, că am încercat atunci cu forţa, iar după aia l-am mai şi azvîrlit din maşină. Noi însă am spus : Franz voia să ne denunţe, despre forţă nici vorbă, nu l-a silit nimeni, însă după aia n-am avut încotro. Stau acolo şi dau din cap, nici unul nu doreşte gîlceavă cu asociaţia. Dacă te pui cu ea în rîcă, eşti cu mîinile legate şi rămîi în drum. Părerea lor este : Trebuie să-şi arate bunăvoinţa, să colecteze pentru Franz, fiindcă în definitiv s-a arătat cumsecade, să-i asigure restabilirea şi să-i achite cheltuielile de spitalizare. Să nu fie zgîrciţi.

Reinhold rămîne la ale lui : individul trebuie lichidat. Ceilalţi n-au nimic împotrivă, de fapt n-au, dar nu se găseşte nimeni atît de curînd ca s-o facă, iar la urma urmelor nenorocitul ăla poate fi lăsat şi să se descurce cum o putea cu un singur braţ. Dac-o începi cu el, nu se ştie unde are să se ajungă, insul are un noroc porcesc. Totuşi pun mînă de la mînă şi adună ceva parale, cîteva sute, numai Reinhold nu dă nici un pfenig, şi hotărăsc ca unul dintre ei să se ducă la Biberkopf, însă atunci cînd Herbert Wischow lipseşte de-acasă.

Franz citeşte tihnit *Mottenpost* şi *Grüne Post*, care îi plac cel mai mult, fiindcă în ele nu se află nimic politic. Studiază numărul din 27 noiembrie 27, e mult de-atunci, era încă înainte de Crăciun, trăia cu poloneza Lina, ce-o mai fi făcînd grasa ? În ziar e cununat noul cumnat al fostului kaiser, prinţesa are 61 de ani, mirele 27, o va fi costat o groază de parale, căci prinţ oricum nu devine junele. Veste blindate rezistente la gloanţe pentru poliţişti, în aşa ceva nu mai credem de mult.

Deodată se-aude de-afară ciondăneala Evei cu cineva, ei, drace, vocea asta o cunosc. Eva nu vrea să-l lase pe ăla să intre, ia să văd eu însumi despre ce-i vorba. Franz

deschide uşa, cu *Grüne Post* în mînă. E Schreiber, cu care-a fost împreună la Pums.

Ei, ce s-a-ntîmplat ? Eva strigă spre odaie :

— Franz, ăsta vine aici numai fiindcă ştie că Herbert nu e-acasă.

— Ce vrei, Schreiber, ce vrei de la mine, ce ?

— I-am spus Evei; dar nu mă lasă să intru. De ce, eşti închis aici ca la puşcărie ?

— Nu, nu sînt.

Eva :

— Vă e frică doar că vă denunţă. Nu-l lăsa să intre, Franz.

Franz :

— Ce vrei, Schreiber ? Hai înăuntru, Eva, lasă-l să intre.

Iau loc în odaia lui Franz. *Grüne Post* se află pe masă, noul cumnat al fostului kaiser îşi serbează cununia, doi bărbaţi îi ţin din spate coroana deasupra capului. Vînătoare de lei, vînătoare de iepuri, respect adevărului.

— De ce vreţi să-mi daţi bani ? Doar nu v-am ajutat cu nimic.

— Ai stat totuşi de pază, omule.

— Nu, Schreiber, n-am stat de pază, n-am ştiut nimic, m-aţi pus acolo, habar n-aveam ce trebuia să fac. [Sînt bucuros că am scăpat de-acolo, că nu mă mai aflu în curtea aia întunecată, sînt gata să şi plătesc ceva că nu mai stau acolo.] Nu, astea-s mofturi, iar teamă nu trebuie să vă fie de mine, încă n-am turnat în viaţa mea pe nimeni.

Eva îi arată lui Schreiber pumnul : Mai sînt însă şi alţii care veghează. Ai riscat mult venind aici sus. Ai putea s-o încasezi de la Herbert.

Deodată se întîmplă ceva îngrozitor. Eva l-a văzut pe Schreiber vîrîndu-şi mîna în buzunarul de la pantaloni. Voia să scoată banii şi să-l momească pe Franz cu bancnotele. Eva a înţeles însă greşit mişcarea. Îşi spune că Schreiber vrea să scoată un revolver şi să-l împuşte pe Franz, care trebuie lichidat ca să nu-i denunţe. Se ridică de pe scaun, albă ca peretele, cu faţa schimonosită îngrozitor, ţipă strident, fără întrerupere, se împiedică în propriile ei picioare, se ridică din nou. Franz sare-n sus,

Schreiber sare-n sus, ce s-a-ntîmplat, ce-are asta, omule? Eva aleargă în jurul mesei, în jurul lui Franz, repede, ce mă fac. Doamne, ăsta o să tragă, moarte, s-a terminat, s-a dus totul, asasinul, sfîrşitul lumii, nu vreau să mor, să nu plec capul, s-a dus totul.

Eva se opreşte în loc, iar aleargă, cade, se opreşte în faţa lui Franz, albă, urlînd, dîrdîie din tot corpul :

— Iute după scrin, ucigaşule, ajutor, ajutor ! Urlă cu ochii mari cît pumnul : Ajutor !

Celor doi bărbaţi le trec fiori de gheaţă prin oase, Franz nu ştie ce s-a întîmplat, vede numai mişcarea, ce-o fi oare — deodată înţelege ; Schreiber ţine mîna dreaptă în buzunarul de la pantaloni. Şi Franz începe să se clatine. Este ca-n noaptea aceea, acolo, cînd trebuise să stea de pază în curte, începe iar nebunia. Dar el nu vrea, v-o spun, nu vrea, nu vrea să se lase azvîrlit sub un automobil. Geme. Se eliberează de Eva. Pe podea se află *Grüne Post*, bulgarul este cununat cu o prinţesă. Ia să văd, mai întîi trebuie să pun mîna pe un scaun. Geme tare. Fiindcă se uită numai la Schreiber şi nu la scaun, răstoarnă scaunul. Trebuie să luăm scaunul şi să ne repezim spre el. Trebuie să luăm scaunul şi să ne repezim spre el. Trebuie să... în automobil spre Magdeburg, sună alarma la clinică, Eva continuă să ţipe, ei, ne vom salva, înaintăm, aer dens, pătrunde prin el. Îngrozit, Schreiber o tuleşte pe uşă, îngrozit, ăştia de-aici sînt nebuni cu toţii. Pe coridor se deschid uşi.

Strigătele şi zgomotele s-au auzit jos în cîrciumă. Doi bărbaţi o pornesc îndată sus, îl întîlnesc pe scară pe Schreiber, care trece în fugă pe lîngă ei. Insul are însă capul sus şi face semne : Repede un medic, atac de cord. Şi aşa javra vicleană a şters-o.

Sus, în odaie, Franz zace leşinat lîngă scaun. Eva şade ghemuită într-o parte, între fereastră şi scrin, şade ghemuită şi ţipă de parcă ar fi văzut o stafie. Oamenii îl pun cu băgare de seamă pe Franz în pat. Proprietăreasa cunoaşte hachiţele Evei. Îi toarnă apă-n cap. Apoi Eva spune încet :

— O chiflă.

Bărbaţii rîd :

— Vrea o chiflă.

Proprietăreasa o ridică de umeri, o așază pe un scaun.

— Așa spune întotdeauna, cînd are criza asta. Da' nu-i atac de inimă. Nu-s decît nervii și necazul cu omu' ăsta bolnav. L-a văzut cu siguranță căzînd. De ce s-o fi tot sculînd din pat. Mereu se scoală, iar pe ea o apucă toate alea.

— Da' de ce-a strigat ăla : atac de cord ?

— Care ăla ?

— Ei, ăl de-a trecut adineauri pe lîngă noi pe scară.

— Fiindcă-i un neghiob. O cunosc pe Eva mea de cinci ani. Mă-sa e tot așa. Cînd se pornește pe țipete, nu e nevoie decît de apă.

Cînd se întoarce seara acasă, Herbert îi dă Evei un revolver, pentru orice eventualitate, și să nu aștepte pînă cînd trage celălalt, atunci e prea tîrziu. El însuși o ia numaidecît din loc, întreabă peste tot de Schreiber, care e, firește, de negăsit. Oamenii lui Pums sînt cu toții în vacanță, nimeni nu vrea să se amestece în tărășenia asta. Cu siguranță că și Schreiber și-a luat valea. Și-a însușit paralele pentru Franz și s-a cărat la Oranienburg în ascunzătoarea lui. Pe Reinhold l-a dus cu prețul : Biberkopf n-a luat banii, dar cu Eva a putut sta de vorbă, i-a strecurat ei paralele și ea o să aranjeze lucrurile. Așa deci.

Cu toate acestea, în Berlin a venit luna iunie. Vremea rămîne caldă și ploioasă. În lume se petrec multe lucruri. Dirijabilul „Italia“ al generalului Nobile s-a prăbușit și transmite prin telegrafie unde se află, anume la nord-est de Spitzbergen, unde însă este greu de ajuns [33]. Un alt aparat de zbor, un avion, a avut mai mult noroc, a zburat fără escală de la San Francisco pînă în Australia 77 de ore și a aterizat perfect. Apoi regele Spaniei se ceartă cu dictatorul său Primo, ei, să sperăm că lucrurile se vor aranja [34].O logodnă între cineva din Baden și cineva din Suedia, după o impresie plăcută, și anume de la prima privire : o prințesă din țara chibriturilor a luat foc pentru un prinț din Baden. Dacă te gîndești la ce mare distanță se află Badenul de Suedia, ești uimit cum de s-a întîmplat asta așa, cu una cu două, la o asemena depărtare. Femeile

sînt marea-mi slăbiciune, sînt punctu-mi slab ce poate fi străpuns, sărut pe-ntîia, cea de-a doua-n minte-mi vine, spre-a treia trag cu ochiul pe ascuns. Da, da, femeile sînt marea-mi slăbiciune, nu-s vinovat, iar ce să fac nu știu, de-o-ncurc cu ele și de n-am ce spune, pe ușa inimii „Nu mai sînt locuri“ scriu.

Și Charlie Amberg adaugă : Îmi smulg o geană, te înțep cu ea și te omor. Pe urmă iau un ruj și te roșesc ca pe un bujor. Și dacă ești tot supărată, altceva nu știu să fac : cer ochiuri la tigaie și te-mproșc cu spanac. Tu, tu, tu, cer ochiuri la tigaie și te-mproșc cu spanac.

Vremea rămîne caldă și ploioasă, la amiază pînă la 22 grade Celsius. Pe această vreme apare înaintea Curții cu juri din Berlin și Rutowski, asasinul unor fete. De faptul acesta se leagă întrebarea : oare Else Arndt, cea ucisă, este soția fugită de-acasă a unui inspector școlar de la seminarii ? Căci acesta susține într-o scrisoare că este posibil, poate chiar dezirabil, ca Else Arndt, victima, să fie soția sa. În caz afirmativ, el dorește să fac declarații importante în fața tribunalului. În aer se află un soi de obiectivitate, se află în aer un soi de obiectivitate, se află în aer, și se află în aer, în aer. În aer se află ceva idiot, se află în aer ceva hipnotic, se află în aer, se află în aer și nu mai iese din aer.

În dimineața următoare, însă, este inaugurată calea ferată electrică urbană. Direcțiunea căilor ferate ale Reichului folosește acest prilej pentru a atrage din nou atenția asupra pericolelor, atenție, nu urcați din mers, stați pe loc. Vă faceți pasibili de pedeapsă.

Ridică-te, tu, suflet slab, te pune pe picioare

Există leșinuri care nu sînt altceva decît niște morți într-un trup viu. În leșinul său, Franz Biberkopf e pus din nou în pat, zace, zace în zilele acelea calde și ajunge la această încheiere : mă aflu la un pas de moarte, o simt, sînt gata să crăp. Dacă nu faci acuma nimic, Franz, ceva adevărat, definitiv, energic, dacă nu iei în mînă o măciucă, o sabie, ca să izbești în jurul tău, dacă nu te năpustești indiferent cu ce, Franz, Franeken, Biberköpfchen,

rablă veche, s-a terminat cu tine, pe de-a-ntregul ! Poți să-i chemi pe cei de la pompele funebre să-ți ia măsurile pentru coșciug.

Geamătul său : nu vreau și nu vreau și n-am să crăp. Se zgîiește la odaie, ceasul de pe perete ticăie, sînt încă aici, sînt încă aici, ăștia vor să mă ia din scurt, Schreiber aproape că m-a împușcat, dar asta nu trebuie să se întîmple. Franz ridică brațul care i-a mai rămas : asta nu trebuie să se întîmple.

Frica reală îl obligă să se scoale. Nu mai rămîne în pat. Chiar de-o fi să crape în stradă, trebuie să se dea jos din pat, trebuie să iasă. Herbert Wischow a plecat cu bruneta Eva la Zoppot. Ea are un cavaler cu parale, ceva mai în vîrstă, un speculant la bursă, pe care-l exploatează. Herbert Wischow a însoțit-o incognito, fata lucrează bine, se văd zilnic, se plimbă împreună și dorm separat. Pe această frumoasă vreme de vară, Franz Biberkopf mărșăluiește din nou pe stradă, din nou singur de tot, singuraticul Franz Biberkopf, se clatină, dar merge. Șarpele cobra, vedeți, se tîrăște, fuge, deși vătămat. E totuși același șarpe cobra de altă dată, chiar dacă are cearcăne negre în jurul ochilor, iar animalul gras cîndva este astăzi slab și scofîlcit.

Pentru flăcăul ăsta îmbătrînit, care se tîrăște acum pe străzi, ca să nu crape în chițimia lui, pentru flăcăul ăsta îmbătrînit care fuge de moarte, ceva este totuși mai limpede decît înainte. Viața i-a fost totuși întrucîtva de folos. Acum adulmecă aerul, adulmecă străzile, ca să-și dea seama dacă acestea îi mai aparțin, dacă vor să-l primească. Holbează ochii la coloanele de afișaj, ca și cum ar fi ceva nemaipomenit. Da, băiete, acum nu mai alergi umflat în pene pe două picioare, acum te cramponezi, te agăți bine, acum îți aduni dinții, degetele, cîte mai ai, și te ții bine, numai ca să nu fi doborît.

Un lucru diavolesc, nu, viața ? Ai știut-o încă de atunci, din localul lui Henschke, din ziua cînd au vrut să te-azvîrle afară cu banderola ta și te-a atacat individul ăla, iar tu nu i-ai făcut absolut nimic. Mă gîndeam pe-atunci că în lume domnește liniștea, că în ea e ordine, dar ceva nu era în ordine, precum mi-au dat de înțeles cei ce ședeau la masa aceea, atît de înfricoșători. A fost o părere ce s-a ivit în mintea mea așa, deodată, ca o viziune.

Iar acum vino încoace, tu, vino, vreau să-ţi arăt ceva. Pe tîrfa cea mare, Babilonul, care şade lîngă apă. Vezi o muiere şezînd pe un animal stacojiu. Muierea e plină de numele blasfemiei şi are 7 capete şi 10 coarne. Este îmbrăcămîntată în purpură şi în roşu aprins şi poleită cu aur şi pietre preţioase şi perle şi are în mînă un pahar de aur. Iar pe fruntea ei este scris un nume, o taină : marea Babilon, mama tuturor grozăviilor de pe pămînt. Muierea a băut din sîngele tuturor sfinţilor. Muierea e beată de sîngele sfinţilor.

Franz Biberkopf însă circulă pe străzi, îşi tropăie trapul şi nu se lasă şi nu vrea altceva decît să-şi vină în puteri cum se cuvine, să aibă muşchii tari. E-o vreme caldă de vară, Franz trece de la o cîrciumă la alta.

Se fereşte de arşiţă. În cîrciumă, se ciocnesc în faţa lui marile căni de bere.

Prima cană de bere spune : Vin din pivniţă, din hamei şi malţ. Acum sînt rece, ce gust am ?

Franz spune : Amară, straşnică, rece.

Da, te răcoresc, îi răcoresc pe oameni, apoi îi încălzesc, apoi le iau gîndurile de prisos.

Gînduri de prisos ?

Da, cele mai multe gînduri sînt de prisos. Oare nu ? — Ba da. Cred că ai dreptate.

Înaintea lui Franz stă un mic rachiu galben ca paiul. De unde te-au adus ? — M-au distilat, omule. — Tu muşti, băiete, şi ai gheare. — Ei, nu sînt totuşi decît un rachiu. N-ai mai văzut de mult vreunul ? — Nu, am fost aproape mort, rachiaşule. Plecat în călătorie fără bilet de întoarcere. — Aşa şi arăţi. — Arăţi ! Nu mai trăncăni. Haide să mai încercăm o dată, fă-te-ncoace. Ah, eşti bun, ai foc în tine, foc ai, băiete. — Rachiul i se prelinge prin gîtlej : ce foc,!

Fumul de la foc se-nalţă în Franz, îi usucă gîtul, trebuie să mai ia o cană de bere : Tu eşti a doua cană de bere, am mai luat una, ce vrei să-mi spui ? — Grasule, mai întîi gustă-mă, apoi poţi să vorbeşti...

Cana de bere mai spune : Bagă de seamă, dacă mai bei două căni de bere şi încă un rachiu de chimion şi încă un grog, ai să te umfli ca mazărea în apă. — Zău ? — Da,

ai să te faci din nou gras, tu te vezi cum arăţi, omule ? Poţi alerga aşa printre oameni ? Mai trage-o înghiţitură.

Şi Franz înşfacă o a treia cană : Uite că şi trag o înghiţitură. Toate vin la rînd, una după alta. Trebuie să păstrezi mereu ordinea.

O întreabă pe a patra : Ce ştii tu, drăguţo ? — Cana de bere doar gîlgiie de încîntare. Franz o toarnă pe gît : Te cred. Cred tot ce spui tu, drăguţo. Tu eşti oiţa mea, mergem amîndoi la păşune.

A treia cucerire a Berlinului

Aşa a venit Franz Biberkopf pentru a treia oară la Berlin. Prima dată, acoperişurile au vrut să alunece la vale, au apărut evreii, a fost salvat. A doua oară l-a înşelat Lüders, a făcut faţă îmbătîndu-se. Acum, a treia oară, nu mai are un braţ, dar cutează să pătrundă în oraş, plin de curaj. Ce curaj are omul ăsta, un curaj îndoit şi întreit.

Herbert şi Eva i-au lăsat o frumoasă rezervă de bani, păstrată de birtaşul de jos. Dar Franz nu ia decît cîţiva pfenigi, hotărînd : de banii ăştia nu vreau să m-ating, trebuie să devin independent. Se duce la „Asistenţa publică“ şi cere ajutor.

— Trebuie mai întîi să întreprindem cercetări.

— Şi ce fac eu între timp ?

— Reveniţi peste cîteva zile.

— În cîteva zile, un om poate să moară de foame.

— Atît de repede nu moare nimeni de foame în Berlin, ca dumneata se plîng toţi. Afară de asta, noi nu dăm bani, dăm bonuri, iar chiria pentru locuinţă o plătim de-aici, adresa e bună, nu ?

Franz coboară de la „Asistenţa publică“, iar cînd ajunge jos, îi cade vălul de pe ochi : cercetări, ia te uită, cercetări, ăştia au să cerceteze poate şi ce-i cu braţul şi ce mi s-a întîmplat cu el. Se opreşte în faţa unei tutungerii şi-şi frămîntă mintea : ăştia or să întrebe ce-i cu braţul meu, cine-a plătit şi-n ce spital am fost. Se prea poate să întrebe. Pe urmă, din ce-am trăit în ultimele luni. Ia stai niţel.

Își frămîntă mintea și pleacă mai departe : ce-i de făcut ? Pe cine să-ntreb, ce să fac, iar din banii lor și-așa nu vreau să trăiesc. Timp de două zile îl caută între Alex și Rosenthaler Platz pe Meck, cu care ar putea sta de vorbă; a doua seară îl și găsește pe Rosenthaler Platz. Cască ochii unul la altul. Franz vrea să-i strîngă mîna — cum s-au mai salutat ei după povestea cu Lüders, cu ce bucurie, iar acum — Meck îi dă șovăind mîna, nu i-o strînge pe a lui. Franz vrea să-nceapă din nou să-i zguduie mîna cu stînga, dar Meck face o mutră foarte serioasă ; ce are băiatul ăsta, i-am greșit eu cu ceva ? O iau în sus pe Münzstrasse și merg și merg, se-ntorc apoi pe Rosenthaler Strasse, și Franz tot așteaptă ca Meck să-l întrebe de braț. Dar Meck nu întreabă, se uită mereu într-o parte. Poate că arăt prea prăpădit. Franz face pe voiosul și întreabă de Cilly, ce face fata.

Ah, îi merge bine, cum să nu-i meargă bine ăleia, și Meck lungește vorba, povestind despre ea. Franz se forțează să rîdă. Dar prietenul tot nu întreabă de braț, în mintea lui Franz se aprinde brusc o luminiță, întreabă :

— Te mai duci la crîșma aia de pe Prenzlauer ?

— Da, cîteodată.

Franz înțelege, micșorează pasul și rămîne în urma lui Meck : Pums, sau Reinhold, sau Schreiber i-au povestit ăstuia ceva despre mine, iar el mă socotește un spărgător. Dacă aș vrea acum să vorbesc, ar trebui să-i istorisesc totul, ceea ce însă n-are decît să aștepte mult și bine, n-am s-o fac.

Franz se decide și se oprește brusc în fața lui Meck :

— Ei, Gottlieb, acu' să ne despărțim, mă duc acasă, un schilod trebuie să se bage în pat devreme.

Meck îl privește pentru prima dată cu adevărat, își scoate pipa din gură, vrea să-l întrebe, dar Franz îi dă de înțeles printr-un semn că nu e nimic de întrebat, i-a și strîns mîna și a plecat. Meck se scarpină-n cap și se gîndește : pe ăsta trebuie să-l iau eu odată din scurt, și e nemulțumit de el însuși.

Franz Biberkopf parcurge în marș Rosenthaler Platz, se bucură și spune : Ce-s toate mofturile astea, trebuie

să cîştig bani, ce treabă am eu cu Meck, trebuie să fac rost de parale.

Ar fi trebuit să-l vedeţi pe Franz cum a pornit la vînătoare după bani. Era în el ceva nou, ceva ca o furie. Eva şi Herbert îi puseseră la dispoziţie odaia lor, dar Franz vrea să aibă propria lui ghimirlie, altminteri nu se poate urni din loc. Vine însă clipa blestemată, cînd Franz găseşte odăiţa, iar proprietăreasa îi pune dinainte pe masă fişa de înregistrare. Franz al nostru şade şi e din nou nevoit să-şi frămînte mintea : am să scriu aici că mă numesc Biberkopf, ăia au să caute numaidecît prin cutiuţele lor, au să telefoneze la direcţia generală a poliţiei, apoi are să urmeze poftiţi pe la noi şi de ce nu vă arătaţi deloc la vedere şi ce s-a întîmplat cu braţul dumneavoastră, unde aţi fost internat, cine a plătit, toţ atîtea întrebări nu prea la locul lor.

Stă furios aplecat peste masă : asigurări sociale, am eu nevoie de asigurări şi asistenţă socială ! N-am nevoie, astea nu-s potrivite pentru un bărbat liber ; în vreme ce-şi frămîntă mintea şi clocoteşte de furie, scrie pe fişa de înregistrare un nume, mai întîi Franz, iar în clipa aceea îi vin în minte circumscripţia de poliţie şi Asistenţa socială de pe Grunerstrasse şi automobilul din care l-au azvîrlit. Îşi pipăie prin haină ciotul umărului, au să întrebe de braţ, n-au decît s-o facă, nu-mi pasă, fir-ar al naibii, nu m-ascund.

Scrie pe hîrtie literele numelui său, le scrie gros, de parcă ar folosi un baston în loc de toc ; n-am fost niciodată un laş, şi nu îngădui nimănui să-mi fure numele, aşa mă numesc, aşa m-am născut şi aşa rămîn : Franz Biberkopf. O literă groasă după alta, închisoarea Tegel, aleea, copacii negri, deţinuţii de-acolo, care încleiază, fac dulgherie, pun petice. Să vîr încă o dată peniţa în cerneală, pun punctul pe i. Nu mă tem de sticleţi şi de curcani cu insignă de metal. Ori sînt un bărbat liber, ori nu mai sînt deloc.

E un cosaş, îi zice moartea.

Franz dă proprietăresei fişa de înregistrare, aşa, s-a făcut, s-a rezolvat. Rezolvat. Iar acum să ne ridicăm nă-

dragii, să ne-ncordăm picioarele și s-o pornim în mun de-a dreptul spre Berlin.

'Haina face pe om, iar un alt om capătă și alți ochi

Pe Brunnenstrasse, într-un loc unde se săpa pentru fundații, un cal a căzut în groapă. Oamenii stau acolo de jur împrejur de o jumătate de oră, o mașină de pompieri oprește la margine. Pompierii leagă o chingă pe sub burta calului. Animalul stă pe conducte și țevi de gaz, cine știe dacă nu-și va fi rupt un picior, tremură și nechează, de sus i se vede numai capul. Îl trag în sus cu un scripete, calul se zbate grozav.

Franz Biberkopf și Meck sînt și ei de față. Franz sare în groapă lîngă pompier, împinge cu acesta calul înainte. Meck și toți ceilalți sînt uimiți de ce poate face Franz cu un singur braț. Lovesc cu palma animalul asudat, căruia nu i s-a întîmplat nimic.

— Franz, ce să zic, ești curajos, și cum de ai tu atîta putere într-un singur braț ?

— Fiindcă am mușchi ; dacă vreau, pot.

Pornesc pe Brunnenstrasse în jos, tocmai s-au reîntîlnit pentru prima dată. Meck e cel ce-a dat fuga spre Franz.

— Da, Gottlieb, asta vine de-acolo că halesc și beau bine. Vrei să-ți povestesc și ce mai fac în afară de asta ? Astuia am să-i dau eu pașaportul să nu se mai lege altădată de mine. Mersi de așa prieteni. Așadar, cască urechile, am strașnic de lucru. M-am angajat la un circ de la bîlciul de pe Elbingerstrasse și fac reclamă pentru căluții de călărie, un tur pentru doamne și domni cinșpe pfenigi, pe urmă, în dos, pe Rominterenstrasse sînt cel mai tare bărbat cu un singur braț, da' asta abia de ieri, ai putea să boxezi cu mine.

— Ei, lasă-mă, să boxezi cu un singur braț !

— Vino acolo și-ai să vezi. Mai în sus, unde nu mă pot acoperi, lucrez cu piciorul.

Franz face mișto de Meck, care e uimit.

Cei doi își urmează vechiul făgaș pe Alex în jos, oleacă prin Gipsstrasse, unde Franz îl duce pe Meck la vechiul salon de dans :

— A fost renovat, ai putea să mă vezi dansînd și șezînd la bar.

Meck nu știe ce să creadă :

— Ce-i cu tine, ia spune.

— Asta-i, am început-o din nou ca mai-nainte. Și de ce nu ? ! Ai ceva contra ? Hai înăuntru, să te zgîiești la mine cum dansez cu un singur braț.

— Nu, mai curînd la Münzhof.

— Bine și-așa ; oricum, tot nu ne lasă înăuntru ; da' să vii joi sau sîmbătă. Tu te-oi fi gîndind că acuma, dacă m-au împușcat într-un braț, mă fac eunuc.

— Cine te-a împușcat ?

— Am avut un schimb de focuri cu curcanii. A fost de fapt pe daiboj, s-a petrecut acolo, în fund, pe Bülow-platz, niște inși voiau să șterpelească ceva, băieți de treabă, da' încă nu șutiseră nimic. Și cum îți spui, trec eu pe-acolo așa, iavaș, iavaș, văz că se-ntîmplă o chestie, iar tocmai la colț dau de doi suspecți cu cîte-un pămătuf de bărbierit la pălărie. Și cum îți spui : intru eu în clădirea aia, și-i zic în șoaptă gagiului care ședea de pază, dar ăia nu vor să plece, pentru doi curcani nici vorbă. Mă, erau niște băieți dați naibii, voiau să-și scoată mai întîi marfa. Numai că uite-i pe curcani că vin, vor să-și vîre nasul în clădire. O fi văzut vreunul din ei ceva în clădire, erau blănuri, îmbrăcăminte de damă, pentru iarnă. Ne punem noi la pîndă, iar cînd curcanii dau să intre, cum îți spui, nu pot să deschiză ușa. Ăilalți o șterg, firește, prin dos. Pe urmă, cînd curcanii aduc un lăcătuș și ăla încearcă să deschiză, eu trag prin gaura cheii. Ce zici, Meck ?

— Unde s-a petrecut asta ?

Lui Meck i se-mpleticește limba-n gură.

— La Berlin, după colț, pe Kaiserallee.

— Lasă palavrele.

— Eu am tras la nimereală. Da' ei au tras la fix, prin ușă. Laba n-au pus-o pe mine. Pîn' să smulgă ușa, am spălat putina. Numai că brațu' meu... Vezi și tu.

Meck măcăie :

— Și după aia ?

Franz îi dă cu măreție mîna :

— Sal'tare, Meck. Iar cînd ăi avea nevoie de ceva, să știi că locuiesc — ți-oi spune eu alt'dată. Și noroc în afaceri.

Pleacă pe Weinmeisterstrasse. Meck a rămas paf. Asta ori face mișto de mine — ori să-l întreb pe Pums. Aia mi-au povestit cu totul altceva.

Franz o ia pe străzi înapoi spre Alex.

Cum arăta scutul lui Ahile, cu ce arme și podoabe pe el pornea acesta la luptă nu pot să descriu exact, îmi amintesc confuz numai de brasardele și pulparele lui.

Dar cum arată Franz, care pornește acum la o nouă luptă, trebuie să spun. Așadar, Franz Biberkopf e îmbrăcat cu lucrurile lui vechi, pline de praf, stropite de cal cu noroi, poartă o beretă de marinar cu o ancoră strîmbă pe ea, bluză și pantaloni dintr-o stofă maro uzată.

A intrat la Münzhof, a dat de dușcă o cană de bere, iar după 10 minute a ieșit cu o persoană curățică, lăsată mască de altul, și se plimbă cu ea pe Weinmeisterstrasse și Rosenthalerstrasse, fiindcă înăuntru e aer stătut, iar afară e foarte frumos, chiar dacă burează puțin.

Lui Franz îi saltă inima de cîte coțcării și șarlatanii vede oriîncotro privește ! Alt om, alți ochi. Ca și cum abia acum ar avea ochi. El și fata se strîmbă de rîs cînd văd toate alea ! Este ora șase, ceva peste, plouă, se bălăcesc prin apă, slavă Domnului, caraghioasa aia mică are umbrelă.

O cîrciumioară, privesc pe fereastră.

— Uite cum își vinde cîrciumarul ăsta berea. Fii atentă cum o servește. Văzuși, Emmi, văzuși : spumă pînă colea !

— Și ce-i cu asta ?

— Spumă pînă colea ? Păi asta-i o coțcărie ! Coțcărie ! Coțcărie ! Da' are dreptate, tipu' are stofă. Mă bucur.

— Ei și tu ! E-un șarlatan, ce mai !

— Are stofă tipu'.

Magazin de jucării :

— Pe toți dracii, știi tu Emmi, cînd stau colea și mă uit la flecuștețele astea, ian privește-le, nu mai zic : mă bucur. Ce porcărie, și ouăle alea zugrăvite, cînd eram co-

pii mici lipeam cu mama poze pe ouă de-astea. Dac-ai ști ce ni se plătea pe ele, zău, nici nu vrea să-ți spun.

— Păi vezi !

— Ăștia-s porci. Ăl mai bine ar fi să le spargi vitrinele. Tîlhari. Să-i exploatezi pe oamenii sărmani e o porcărie.

Mantouri de damă. El vrea să treacă fără a se opri, ea pune frîna.

— Dacă vrei să știi, în chestii de-astea mă pricep și eu. Să cos mantouri de damă, tu. Pentru doamne elegante. Cît crezi tu că ți se plătește pentru un lucru ca ăsta ?

— Haide, fetițo, nici nu vreau să știu. Dacă-nghiți și primești cît îți dau ei.

— Ei, las-o moartă, ce-ai putea să faci ?!

— Aș fi un bou dac-aș primi fără să crîcnesc ăi cîțiva pfenigi pe care mi i-ar da ei, paltonu' de mătase l-aș purta eu însumi, ascultă ce-ți spun.

— Ce tot vorbești !

— M-aș îngriji să port eu un palton din alea de mătase. Altminteri sînt un boù, iar ăia au tot dreptu' să-mi vîre în palmă ăi cîțiva gologani ai lor.

— Astea-s palavre.

— Fiindcă am nădragi murdari ? Știi tu, Emmi, asta-i din cauza unui cal care-a căzut în groapă în locu-ăla unde se sapă pentru fundații. Nu, cu cîțiva gologani nu-i nimic de făcut în ce mă privește, eu am nevoie poate de-o mie de mărci.

— Și le ai ?

Fata-l privește, așteptînd curioasă răspunsul.

— De avut, nu le am, ce să zic, da' — am să le am, nu doar cîțiva gologani.

Emmi se agață cu toată greutatea de el, e uimită și fericită.

Călcătorie rapidă americană, vitrină deschisă, două scînduri de călcat aburinde, în fund cîțiva bărbați mai puțin americani, șezînd și fumînd, în față, în cămașă, tînărul croitor tuciuriu. Franz își plimbă privirea prin atelier. Jubilează :

— Emmi, micuță Emmi, e nemaipomenit de frumos că am dat de tine azi.

Fata încă nu-l înţelege pe omul ăsta, dar e foarte măgulită — ehei, ar avea de ce să se rîcîie la inimă ăla care-a lăsat-o baltă astăzi.

— Emmi, dulce Emmi, ian te uită la prăvălia asta.

— Ei, mult nu cîştigă el cu călcătoria.

— Cine ?

— Tuciuriu' ăsta mic.

— Nu, ăsta nu, da' ăilalţi.

— Ăia de colo ? N-ai de un' să ştii. Nu-i cunosc.

Franz jubilează :

— Nici eu nu i-am mai văzut, da-i ştiu. Uită-te la ei. Şi la domnu' patron ; în faţă calcă, iar în dos — face el altceva.

— Codoşlîc ?

— Poate şi aşa ceva ; dar nu, ăştia-s cu toţii nişte manglitori. Ale cui sînt ţoalele-atîrnate acolo ? Aş vrea să fiu un curcan cu insignă şi să-i întreb, să vezi atunci ce-ar mai spăla putina.

— Ce zici, tu !

— Lucruri şterpelite, doar puse-aşa, la vedere. Auzi colea, călcătorie ! Ai naibii şmecheri, zău ! Ce mai pufăie! Aştia-şi fac viaţa uşoară.

Îşi continuă plimbarea.

— Ar trebui să fac şi eu aşa, Emmi, ca ăia. Asta-i singurul lucru adevărat. Numai să nu munceşti. Scoate-ţi din cap gărgăunii cu munca. De pe urma muncii faci bătături în palmă, nu parale. Al mult, încă o gaură-n cap. Numai din muncă nu s-a-mbogăţit încă nimeni, ascultă-mă pe mine. Doar din şarlatanii. Ai văzut şi tu.

— Da' tu ce-nvîrteşti ?

Fata e plină de speranţă.

— Hai mai departe, Emmi, am să-ţi spun.

Au ajuns din nou în aglomeraţia de pe Rosenthalerstrasse, intră prin Sophienstrasse pe Münzstrasse. Franz merge. Lîngă el, trompetele sună un marş. Am sfîrşit bătălia, i-am învins pe duşmani, ratata, ratata, ratata, oraşul e-acum cucerit şi-am luat şi grămada de bani, i-am luat, i-am sfeterisit, ratata, ratata, tata !

Rîd amîndoi. Fata, pe care a pescuit-o, are stofă. O cheamă, ce-i drept, numai Emmi, dar are în urma ei asis-

tența publică și un divorț. Amîndoi sînt într-o stare de spirit grozavă. Emmi întreabă :

— Unde ți-e ălălalt braț ?

— E-acasă, la logodnica mea, n-a vrut să-mi dea drumul să plec și a trebuit să-i las brațul amanet.

— Să sperăm că o fi și aia tot așa de veselă ca tine.

— Cum să nu. Încă n-ai auzit : am urnit o afacere cu brațul meu, brațul stă pe-o masă și jură toată ziua : Numai cine muncește are dreptul să mănînce. Cine nu muncește trebuie să îndure foamea. Asta jură brațul meu toată ziua, intrarea un groș, iar proletarii vin și se bucură auzind vorbele astea. Ea se ține cu mîinile de burtă, rîde și el : Îmi smulgi și brațul ălălalt, fetițo !

Un alt om capătă și alt cap

Prin oraș circulă un cărucior ciudat : un paralitic șade pe un șasiu pe care-l pune în mișcare manevrînd cu brațele o pîrghie. Căruciorul, de care sînt aninate o mulțime de steguleți, înaintează pe Schönhauser Allee, oprește la toate colțurile, oamenii se adună în jurul lui, apoi însoțitorul vinde cărți-poștale cu zece pfenigi bucata :

„Călător în jurul lumii ! Johann Kirbach, născut la 20 februarie 1874 la München-Gladbach, pînă la izbucnirea războiului mondial sănătos și cu dragoste de muncă, am fost nevoit să-mi întrerup rodnica activitate datorită unei apoplexii care mi-a paralizat partea dreaptă a corpului. Totuși m-am refăcut în așa măsură, încît puteam să merg ore întregi, pentru a-mi exercita profesiunea. Familia mea a fost astfel la adăpost de dezastru. În noiembrie 1924, întreaga populație din Rhenania a fost cuprinsă de o mare bucurie, cînd calea ferată a fost eliberată de apăsătoarea ocupație belgiană. Mulți frați germani s-au îmbrățișat atunci de bucurie, ceea ce pentru mine a devenit fatal. Într-o zi, în drum spre casă, la nici 300 de metri de locuința mea, am fost doborît de un grup de oameni ce veneau dintr-o cîrciumă. Căderea a fost atît de nenorocită, încît am rămas infirm pe toată viața și nu voi mai putea merge niciodată. Nu primesc nici o pensie și nu am alt ajutor. Johann Kirbach.“

În localul în care, în această zi frumoasă, Franz Biberkopf trage cu urechea în dreapta şi-n stînga, în căutarea unei ocazii noi, solide, de perspectivă, intră un copilandru care l-a văzut pe paralitic la gara de pe Danziger Strasse. Băiatul începe să vorbească în gura mare despre infirm şi despre ce-au făcut şi cu tatăl lui, care a fost împuşcat în piept şi acuma respiră greu, suferinţă pusă dintr-odată pe seama nervilor, din care pricină i-au micşorat ultima pensie, iar pe următoarea nici nu i-o vor mai plăti.

Sporovăiala e auzită de un alt tînăr, un băiat cu o şapcă mare de jocheu, care şade pe aceeaşi bancă, dar nu are în faţă nici o bere. Băiatul are maxilarul inferior ca de boxer. Face :

— Pfui ! Invalizii — pentru ăştia n-ar trebui să se dea nici un gologan.

— Ce tot spui ?! Mai întîi îi bagă-n război şi după aia nici să nu le plătească ?

— Pen' ce, măi frate ? Dacă faci pe altundeva vreo tîmpenie, nu te plăteşte nimeni pentru aia. Dacă s-agaţă un puşti de-o trăsură şi după aia cade şi-şi rupe un picior, nu capătă un sfanţ. De ce : fiindcă a fost neghiobia lui.

— Pe vremea războiului, habar n-aveai tu de ce-i aia viaţa, erai încă-n scutece.

— Mofturi, mofturi, tîmpeala e că-n Germania se plătesc ajutoare. Se vîntură cu miile de colo, colo, ard gazu' de pomană, şi pentru asta mai primesc şi biştari.

Se amestecă în discuţie şi alţii de la masă :

— Nu te ambala, bă, Willi. Tu, la o adică, ce lucrezi ?

— Nimic. Şi eu ard gazu' de pomană. Cu cît au să-mi plătească mai mult, cu atît mai mult n-o să fac nimic. Da' că-mi plătesc, rămîne oricum o tîmpenie.

Ceilalţi rîd :

— Ăsta-i mare palavragiu.

Franz şade la aceeaşi masă cu ei. Băiatul de pe partea cealaltă, cel cu şapcă de jocheu, îşi ţine cu obrăznicie mîinile în buzunare, se zgîieşte la el cum şade acolo, cu un singur braţ. O fată îl îmbrăţişează pe Franz :

— Tu, şi tu ai doar un braţ. Ia zi, ce pensie-ţi dă ?

— Cine vrea să ştie ?

Fata îl aţîţă pe băiatul cu şapcă de jocheu :

— Ăla de colo. P-ăla-l interesează chestia asta.

— Da' de unde, nu mă interesează neam. Am zis doar : cine-a fost atît de dobitoc să se ducă la război — şi-atîta.

Fata către Franz :

— Acu' i-e frică.

— De mine, nu. De mine nu trebuie să-i fie frică. Sînt tot de părerea aia, nu zic nici eu altminteri. Ştii tu unde mi-e acuşi braţu', ăsta de-aici care-mi lipseşte ? L-am băgat în spirt şi-acuma stă acas' la mine pe scrin şi-mi spune toată ziulica : 'Nă ziua, Franz. Mă, vită-ncălţată !

Haha. E bună, grozavă găselniţă. Un tip mai în vîrstă a despachetat din hîrtie de jurnal cîteva sandvişuri groase, le taie cu briceagul, îşi îndeasă bucăţile în gură :

— Eu n-am fost în război, pe mine m-au ţinut închis tot timpul în Siberia. Acu-s acasă, la ai mei, şi am dureri reumatice. Păi dacă vin ăştia şi vor să-mi ia ajutorul de şomaj — măi băieţi, ce trăsnăi spuneţi voi ?

Tînărul :

— De unde ai reumatismu' ? De la negustorit pe stradă, este ? Păi dacă ai oasele bolnave, lasă-te de negustoria pe stradă.

— Poate ca să mă fac codoş.

Tînărul izbeşte cu pumnul în masă, lîngă foaia de ziar în care-au fost împachetate sandvişurile.

— Păi da. Aşa se şi cuvine. Şi nu-i nimic de rîs în asta. Ar fi trebuit s-o vezi pe nevasta lui frati-mio, pe cumnată-mea, oameni la locu' lor, se pot măsura cu oricine, crezi că s-au jenat că au primit să li se plătească rahatu' ăla, ajutorul de şomaj ? El bătea drumurile după lucru, ea nu mai ştia cum s-o scoată la capăt cu ăi cîţiva pfenigi şi cu doi ţînci în casă. Că femeia doar nu poate să se ducă la muncă. Şi-atunci, uite că a cunoscut ea pe unu', iar după aia poate pe altu'. Pînă cînd frati-mio a mirosit ceva. A venit la mine de m-a luat, zicînd că s-aud şi eu ce are el de vorbit cu nevastă-sa. Ei, şi-a încurcat-o rău, nenicu'. Ce mai tăraboi mi-a fost dat s-ascult ! A ieşit din el amărîtu' ca o curcă plouată. I-a ţinut nevastă-sa un discurs despre ăi cîţiva biştari amărîţi ai lui, de-a-ncepput să se clatine, frati-mio, domnu' soţ. Şi i-a zis să nu-i mai calce pragu'.

— Şi nu s-a mai dus acasă ?

— Ar pofti el, da' ea nu mai vrea să aibă a face cu un ins care se duce să ia ajutor de șomaj și mai are obraz să facă gît cînd altu' din casă cîștigă parale.

Cu toții sînt cam de aceeași părere. Franz Biberkopf șade lîngă băiatul căruia i se spune Willi, ciocnește cu el :

— Știi, voi sînteți doar cu zece, douăș'pe ani mai tineri ca noi, da' cu o sută de ani mai isteți. Măi, copii, dacă m-aș fi încumetat eu să vorbesc așa cînd aveam douăj' de ani. Fir-ar al naibii, pe vremea aia, vorba prusacilor era : Mîinile lipite de cusătura pantalonilor.

— Le lipim și noi. Numai că de pantalonii altora.

Rîsete.

Încăperea este plină ; chelnerul deschide o ușă, o odăiță îngustă din fund e liberă. Toată masa e împinsă în ea, sub lampa de gaz. E foarte cald, odăița e plină de muște, pe podea zace un sac de piele, e ridicat, pus pe pervazul ferestrei, la aerisit. Pălăvrăgeala continuă. Willi șade la mijloc și nu se lasă.

Copilandrul, care-a fost mai înainte de altă părere decît ceilalți, vede la încheietura mîinii lui Willi un ceas-brățară și se tot minunează că e de aur :

— Pe-ăsta l-ai cumpărat ieftin, așa-i ?

— Trei mărci.

— Ăla l-o fi ciordit.

— Mă doare-n cot ce-o fi făcut. Vrei și tu unu' ?

— Țț, mersi. Ca să mă umfle careva și să mă ia la-ntrebări : de unde ai mătăluță ceasu' ?

Willi rîde, rotindu-și privirea :

— Ăstuia îi e frică de mangleală.

— Ia mai termină, bă.

Willi pune pe masă brațul :

— Ăsta are ce-are cu ceasu' meu. Pentru mine nu-i decît un ceas care merge și e din aur.

— Pe trei mărci !

— Hai atunci să-ți arăt altceva. Dă-ncoa țapu' tău. Ia zi acu : ce-i ăsta ?

— Un țap.

— Bun, un țap de băut.

— N-o să zic nu.

— Și ăsta de-aici ?

— Ăsta-i ceasu', n-o mai face pe prostu'.

— E ceasu', păi da. Nu e cizmă, nu e canar, da' dacă vrei, poţi să-i zici şi cizmă, poţi să zici cum vrei, depinde de tine.

— Nu pricep. Încotro baţi ?

Willi pare însă a şti ce vrea, ia braţul de pe masă, o apucă pe-o fată şi-i zice :

— Ia saltă şi mergi.

— Ce să fac ? Cum adică ?

— Ei, mergi pe-aici, doar aşa, de-a lungu' peretelui.

Fata nu vrea. Ceilalţi sar cu gura :

— Mişcă, fetiţo, doar nu-ţi face nimeni nimic.

Fata se ridică, se uită la Willi, se duce la perete.

— Şi-acu, ocheşică ?

— Mergi ! strigă Willi. Fata scoate limba la el şi mărşăluieşte legănîndu-şi tîrtiţa. Cei de faţă rîd. Şi-acu vino-napoi aici. Ei, ia ziceţi : ce-a făcut pipiţa ?

— A scos limba la tine !

— Şi mai ce ?

— A fugit.

— Păi sigur, a fugit.

Fata s-amestecă şi ea :

— Aş, da' de unde. Ăla a fost dans.

Insul mai vîrstnic cu sandvişurile dinainte :

— Aiurea, dans. De cînd o fi dans să-ţi salţi fundu' ?

— Dacă-l salţi p-al tău, nu e.

Doi strigă :

— A fugit, ce mai.

Willi rîde victorios, ia notă de cele spuse :

— Fie, iar eu zic : a mărşăluit.

Copilandrul, mînios :

— Şi ce-i cu asta ?

— Nu-i nimic. Da' vezi : a fugit, a dansat, a mărşăluit, cum vrei tu. Ăsta tot nu s-a prins. S-o luăm la bani mărunţi. Ăsta-i un ţap, da' tu poţi să-i zici şi scuipat, şi-atunci poate că toţi ar trebui să-i spună scuipat, numai că orişicum tot s-ar bea din el. Cînd fata asta a mărşăluit, se zice că a mărşăluit, sau că a fugit sau că a dansat ; ce-a făcut ea, ai văzut singur. Cu ochii tăi. A fost cu adevărat ceea ce ai văzut tu. Şi dacă un tip ia un ceas, aia nu-nseamnă deloc că l-a furat. Acu' vezi, acu' pricepi ce vreau să zic eu ? Ceasu' a fost luat dintr-un buzunar, dintr-o vi-

trină, dintr-o prăvălie, da' furat ? Cine spune c-a fost furat ? Willi se așază din nou, și-a vîrît iar mîinile în buzunarele pantalonilor.

— Eu nu.

— Da' tu ce zici ?

— Păi auzi. Eu zic : luat. Și-a schimbat stăpînul.

Tablou. Willi își împinge bărbia de boxer înainte și nu mai spune nimic. Ceilalți își rumegă gîndurile. La masă s-a ivit ceva neliniștitor.

Willi îl atacă deodată cu vocea lui stridentă pe Franz, ciungul.

— Tu a trebuit să faci armata la prusaci, ai fost în război. Pentru mine asta-i răpirea libertății. Numai că ei au tribunalele și poliția lor, și pentru că le au, îți pun călușu-n gură și nu se mai numește răpirea libertății, cum o socotești tu, ca un bou ce ești, ci serviciu militar. Și trebuie să-l faci, așa cum plătești și impozitele, fără să știi unde se duc lovelele.

Fata se smiorcăie :

— Las-o naibii de politică. Seara nu se face politică.

Copilandrul mecăie și vrea să se tragă deoparte :

— Ce mai gogoși ! Eu zic că vremea-i prea frumoasă pentru așa ceva.

Willi îi dă pașaportul :

— Atunci întinde-o pe stradă. Mă, pișpirică, tu crezi că politica e doar aici în dugheană și că o fac eu. Are ea nevoie tocmai de mine s-o fac. Politica ți se borăște-n cap, țîcă, oriunde-ai fi. Dacă nu te ferești, se-nțelege.

Cineva strigă :

— Las-o baltă, ține-ți botu'.

Sosesc doi clienți noi. Fata se balansează cu drăgălășenie, se strecoară de-a lungul peretelui, își fîțîie tîrtița, îi face sîc lui Willi, zîmbindu-i dulce. Willi sare-n picioare, dansează cu ea un fel de foxtrot desfrînat, se giugiulesc, arzător cu stingere automată după zece minute, bine-nfiptă în țărînă șade forma de făină. Nimeni nu se uită la ei. Franz, ciungul, începe să dea pe gît al treilea pahar, își mîngîie ciotul umărului. Ciotul, arde, arde, arde. Un băiat dat naibii, Willi ăsta, un băiat dat naibii, un băiat dat naibii. Tinerii tîrăsc masa afară, azvîrlă sacul de paie pe fereastră, unul are atîrnată pe piept o armonică, se

așază pe un scăunel la ușă, apasă pe clape. Hans al meu poate mereu, e-un bărbat cum îl vreau eu.

Dansează veseli, și-au scos jachetele, beau, pălăvrăgesc, asudă. Cînd nu mai poate nimeni, poate bărbatul meu Hans. Franz Biberkopf se ridică, plătește și-și spune: Nu mai sînt destul de tînăr ca să țopăi, nici n-am chef de-așa ceva, trebuie să fac rost de parale. Mi-e totuna de unde.

Șapca pe cap și afară.

Doi inși șed la prînz în Rosenthalerplatz, mănîncă supă de mazăre, unul are lîngă el un număr din B.Z., rîde :

— Groaznică tragedie familială în Germania de vest.

— Ce-i de rîs în asta ?

— Ascultă mai departe. Un tată își aruncă cei trei copii în apă. Trei deodată. Era turbat individul.

— Unde-a fost ?

— În Hamm, Westfalia. Asta zic și eu curățenie. Trebuie că era sătul pîn-aici. Dar n-a fost un terchea-berchea. Ia stai să vedem ce-a făcut și cu nevasta. Și pe ea o fi... Nu, ea și-a făcut-o singură, s-a omorît ea mai-nainte. Ce zici ? Veselă familie, Max, ăștia au știut să trăiască. Scrisoarea nevestei : „Soț necredincios !“ Titlu cu semnul exclamării, ca să bage el la cap. „Fiindcă nu mai pot suporta să continui viața așa, am luat hotărîrea să mă arunc în canal. Ia o frînghie și spînzură-te, Julie.“ Punct. Insul se cocoșează de rîs : Nu mai există bună înțelegere în familie : ea în canal, și el cu frînghia. Nevasta zice : spînzură-te, iar el azvîrlă copiii în apă. Bărbatul nu mai ascultă. S-a dus naibii căsnicia.

Sînt doi oameni mai în vîrstă, muncitori constructori de pe Rosenthaler Strasse. Unul dezaprobă ceea ce spune celălalt :

— E un caz trist, dac-ai vedea la teatru așa ceva, sau ai citi într-o carte, ai hohoti de plîns.

— Poate tu. Dar, Max, să hohotească cineva de plîns pentru așa ceva, de ce ?

— Nevasta, trei copii, ia mai termină.

— Așa mi-e firea, ce vrei, pe mine chestia asta mă distrează, omul îmi place, copiii, da, ar putea să te doară inima de ei, da' să trimiți pe lumea ailaltă așa deodată,

dintr-o lovitură, o familie întreagă, jos pălăria, şi-apoi... Izbucneşte iar într-un hohot de rîs : Poţi să mă faci zob, da' mie mi se pare nemaipomenit de hazliu cum s-au ciondănit ăia pînă la sfîrşit. Nevasta zice că el să ia o frînghie, iar el zice : ba nu, Julie, şi azvîrlă copiii în apă.

Celălalt şi-a pus ochelarii cu ramă de oţel şi citeşte încă o dată povestea.

— Bărbatul trăieşte. L-au prins. Mda. N-aş vrea să fiu în pielea lui.

— Cine ştie. Tu n-ai habar.

— Îmi închipui.

— Da' de unde. Stau şi mă gîndesc la el. Şade în celulă, îşi fumează tutunu', dacă i s-o da, şi zice : Să mă pupaţi cu toţii-n...

— Aiurea. Mustrări de conştiinţă, băiete. Urlă în celulă sau tace mîlc. Nu poate să lipească geană de geană. Tu vorbeşti cu păcat, zău aşa.

— Nu-s deloc de părerea ta. Doarme buştean. Un ins al dracului ca el doarme bine, haleşte şi bea mai abitir ca afară. Ţi-o garantez.

Celălalt îl priveşte cu un aer serios.

— Atunci înseamnă că-i un cîine fără inimă. Dacă i se taie capu' unuia ca ăsta, eu îmi dau binecuvîntarea.

— Ai şi dreptate. Şi el ar zice că ai mare dreptate.

— Acu' termină cu rahatu' ăsta. Am să comand nişte castraveţi.

— Sînt interesante şi ziarele astea. Un cîine turbat, poate că totuşi îi pare rău de toată povestea, unii oameni o iau razna cîteodată.

— Am să mănînc castraveţi şi cap de porc.

— Şi eu.

Un alt om are nevoie şi de altă profesie sau de nici una

Cînd observaţi o gaură în mînecă, ştiţi că a sosit timpul să vă-ngrijiţi de un costum nou. Adresaţi-vă de îndată la locul potrivit, unde, în depozite cu marfa la vedere şi în încăperi frumoase şi luminoase, vi se arată pe mese late toate obiectele de îmbrăcăminte de care aveţi nevoie.

— Nu pot să fac nimic, orice-ați spune, doamnă Wegner : un om cu un braț lipsă, și încă dreptul, e pierdut.

— N-am să zic ba, domnu' Biberkopf, ușor nu e. Da' din cauza asta nu trebuie să sufli așa greu și să faci mutra asta. Se sperie omu' cînd te vede, nu alta.

— Și ce să fac eu cu un singur braț ?

— Du-te să-ți dea ajutor de șomaj sau fă-ți pe undeva o mică tarabă.

— Ce fel de tarabă ?

— Cu ziare sau mărunțișuri, sau vinde jartiere sau cravate în fața la Tietz, ori altundeva.

— Să vînd ziare ?

— Sau fructe, poame.

— Sînt prea bătrîn, pentru așa ceva trebuie să fii mai tînăr.

Astea-s lucruri de altădată, nu mai m-apuc de ele, nu mai vreau să m-apuc de ele, s-a terminat pentru totdeauna.

— Și trebuie să-ți iei o nevastă, domnu' Biberkopf, să te sfătuiască și s-o ai lîngă dumneata la nevoie. Poate să tragă alături de dumneata căruciorul, sau să vîndă la tarabă, cînd trebuie să pleci pe undeva.

Șapca pe cap, haidem jos, numai palavre, data viitoare mă înham la o flanșnetă și m-apuc să cînt. Unde-i Willi ?

— 'Nă ziua, Willi.

Pe urmă, Willi spune :

— De, mare brînză nu poți să faci. Da' dacă ești isteț, ceva tot poți. Dacă, de-o pildă, îți dau eu în fiecare zi cîte ceva, de vîndut sau de plasat pe sub mînă, iar tu ai prieteni buni și vă țineți gura, plasezi marfa și cîștigi bani frumoși.

Tocmai asta vrea Franz. Vrea neapărat asta. Vrea să stea pe propriile-i picioare. Vrea ceva care aduce bani rapid. Să lucreze, mofturi. Ziarele le dă dracului, îl apucă pur și simplu furia, cînd îi vede pe dobitocii ăștia, pe vînzătorii de ziare, iar uneori se minunează cum de poate fi un om atît de neghiob, încît să trudească din greu, iar alții să circule la nici un pas de el în automobil. Așa ceva nu-i pentru mine. Asta a fost odată, măi băiete. Închisoarea Tegel, aleea de copaci negri, casele se clatină, acoperișurile vor să-mi cadă-n cap, iar eu trebuie să devin

cumsecade ! Comică treabă, Franz Biberkopf trebuie să fie neapărat cumsecade, ce zici de asta, e nemaipomenit ! Comică treabă, asta o fi fost o trăsnaie din cauza închisorii, aiuritule, la stînga-mprejur. Bani să am, bani să cîştig, omul are nevoie de bani.

Acum Franz Biberkopf arată ca un tăinuitor, ca un infractor, celălalt om care a devenit are şi altă profesie, în curînd va ajunge şi mai rău.

Este o muiere, învesmîntată în purpură şi roşu-aprins şi împodobită cu pietre preţioase şi perle şi ţine pe palmă o cupă de aur. Rîde. Pe frunte îi e scris numele, o taină, marea Babilon, mama curvăsăriei şi a tuturor ororilor de pe pămînt: A băut sîngele sfinţilor, este beată de sîngele sfinţilor. Tîrfa Babilon şade aici, a băut sîngele sfinţilor.

Ce boarfe purta Franz Biberkopf pe cînd locuia la Herbert Wischow ?

Ce poartă el acum ? Şi-a cumpărat de la o tarabă, cu 20 de mărci peşin, un impecabil costum de vară. Pentru solemnităţi deosebite, o Cruce de fier în partea stîngă, o poartă ca legitimaţie pentru braţul său, ceea ce atrage stima trecătorilor şi mînia proletarilor.

Arată ca un cîrciumar de treabă sau ca un meşter parlagiu, dungă la pantaloni, mănuşă, pălărie tare. Pentru eventuale surprize, are la el hîrtii, false, pe numele unui anume Franz Räcker, care a murit în timpul turburărilor din 1922 [35] şi ale cărui acte au fost de folos multora pînă acum. Franz ştie pe de rost ce scrie în hîrtii, şi unde locuiesc părinţii, cînd s-au născut, cîţi fraţi şi surori aveţi dumneavoastră, ce lucraţi, unde aţi lucrat ultima dată şi tot ce mai poate să întrebe un curcan aşa deodată, restul, văzînd şi făcînd.

Toate acestea s-au întîmplat în luna iunie. În minunat de frumoasa lună iunie, fluturele şi-a părăsit pupa şi s-a dezvoltat. Iar Franz a şi început să prospere binişor la vremea cînd Herbert Wischow şi Eva se întorc de la Zoppot. La băi s-au întîmplat fel de fel de lucruri, despre care se povestesc multe, ascultate de Franz cu plăcere. Speculantul la bursă, cu care a fost Eva, are ghinion. La joc i-a mers bine, dar tocmai în ziua în care a scos de la

bancă 10.000 de mărci, a fost jefuit în camera sa de hotel, în vreme ce el lua supeul cu Eva. Cum e posibil așa ceva. Camera a fost deschisă curat cu o cheie dublă, a dispărut ceasul de aur și 5.000 de mărci, pe care le lăsase în noptiera neîncuiată. A fost o mare neglijență, dar cine se gîndește la una ca asta. Cum se pot strecura hoții într-un astfel de hotel de categoria întîi, unde cască ochii portarul, am să vă reclam, nu aveți aici nici un fel de pază, nu răspundem de lucrurile de preț lăsate în camere. Bancherul îi face scandal Evei, fiindcă l-a tras atît de repede la supeu, de ce oare, doar ca să-l vadă pe domnul baron, data viitoare ai să-i săruți și mîinile și-ai să-i trimiți o cutie cu bomboane din buzunarul meu. Acuma, nu ești drăguț, Ernstchen. Și cele 5.000 de mărci ? Ce vină am eu ? Ah, mai bine am pleca acasă. Bancherul spune furios : nu e rea ideea, să plecăm de-aici.

Herbert locuiește din nou pe Elsasser Strasse, iar Eva e obligată să ocupe o cameră elegantă în vest, ceea ce pentru ea nu e un lucru nou, își spune că va dura numai cîtva timp, tipul o să se sature de ea, și atunci se va întoarce pe Elsasser.

Încă în trenul în care ședea cu bancherul și-i accepta aparent încîntată, dar plictisită dezmierdările în vagonul de clasa I, visa : ce-o fi făcînd Franz ? Iar cînd bancherul a coborît înainte de Berlin și ea a rămas singură în vagon, au trecut-o fiori și a fost cuprinsă de spaimă : Franz a plecat din nou. Ce bucurie și ce surpriză și ce guri căscate apoi la Herbert și Eva și Emil, cînd în ziua de 4 iulie [miercuri], intră, ei na, cine, vă puteți închipui. Ferches, lins, cu Crucea de fier lipită pe pieptu-i de erou, cu ochii căprui privind cu sinceritate și cu un devotament de cîine, ca întotdeauna, un pumn bărbătesc cald și o vîrtoasă strîngere de mînă : Franz Biberkopf. Țin' te bine. Acuma-ți pierzi echilibrul. Emil cunoaște schimbarea, își plimbă ochii de la Herbert la Eva. Franz e un filfizon a-ntîia.

— Măi băiete, tu te speli pe picioare cu șampanie ? se bucură Herbert.

Eva șade și nu înțelege nimic. Franz poartă mîneca dreaptă goală în buzunar, brațul în orice caz nu i-a crescut la loc. Îl îmbrățișează pe după gît și-l sărută.

— Dumnezeule, Franzeken, stăteam acolo și ne spărgeam capul ce-o fi făcînd Franz, ne-a fost teamă, n-ai să ne crezi.

Franz dă un ocol, o sărută pe Eva, îl sărută pe Herbert. îl sărută și pe Emil.

— Mofturi, să vă faceți griji în privința mea. Le face cu ochiul șmecherește : Și cum vă plac așa, ca erou din război, cu jachetă de polițai ?

Eva jubilează :

— Da' ce s-a întîmplat, ce s-a întîmplat, mă bucur nemaipomenit că arăți așa.

— Și eu la fel.

— Și — cu cine ești acum ?

— Cu cine sînt ? Ah, da. Nu, nu. În privința asta, nimic. N-am pe nimeni.

Și-i dă drumul și povestește și-i promite lui Herbert că-i dă înapoi toți banii, pînă la para, în cîteva luni e achitat totul. Herbert și Eva izbucnesc în rîs. Herbert flutură pe dinaintea ochilor lui Franz o bancnotă cafenie de-o mie de mărci :

— Vrei s-o iei, Franz ?

Eva se roagă :

— Ia-o, Franz.

— Exclus. N-avem nevoie. Cel mult, haideți jos, să udăm miarul, asta putem face.

Apare și o fată, Franz Biberkopf este din nou complet

Cei trei îi dau lui Franz binecuvîntarea pentru tot ce întreprinde. Eva, căreia Franz continuă să-i fie drag, vrea să-i facă rost de-o fată. El se opune, pe fată o cunosc, nu, n-o cunoști, nici Herbert n-o cunoaște, nu, nu e de mult în Berlin, e din Bernau, venea mereu numai seara aici, la gara Stettin, am întîlnit-o odată și i-am spus : ai s-ajungi rău, fetițo, dacă nu te lași de treaba asta și vii mereu cu trenul încoace, la Berlin nu poate nimeni s-o ducă așa. Fata a rîs și-a spus că nu vrea decît să se distreze. Ei, vezi Franz — Herbert știe povestea, Emil o știe și el — odată o văd pe la 12 într-o cafenea. Intru și o întreb : ei, ce faci mutra asta, fetițo, nu te da în spectacol

aici. A început să urle, mi-a spus că a fost dusă la secția de poliție, că n-a avut acte, că încă nu-i majoră și că n-are curaj să se ducă acasă. Au dat-o afară de la serviciu, fiindcă au întrebat de ea cei de la poliție, maică-sa a gonit-o și ea. Zice ea : Astea toate doar pentru că am vrut și eu să mă distrez puțin ? Ce să faci seara la Bernau ?

Emil, care ascultă rezemat în coate ca de obicei, adaugă :

— Fata are perfectă dreptate. Cunosc Bernaul. Seara e un oraș mort.

Eva :

— Sînt puțin cam îngrijorată în privința fetei. La gara Stettin nu trebuie să se mai ducă.

Herbert fumează o țigară din import :

— Dacă ești bărbat priceput, Franz, poți, cine știe, să faci ceva din fata asta. Am văzut-o. Are rasă.

Emil spune :

— Cam tinerică, da' rasă are. Oase solide.

Prietenii continuă cheful.

Franz e încîntat de la prima privire de această fată, care bate prompt la ușa lui a doua zi la amiază. Eva i-a deschis apetitul, iar el, la rîndu-i, ar vrea să-i facă o plăcere Evei. Dar fata este realmente drăguță, a-ntiia, așa ceva nu s-a mai aflat pe lista lui de bucate. E o persoană micuță, în rochița albă, ușoară, cu brațele goale, arată ca o școlăriță, are mișcări dulci, domoale, s-a atașat de el numaidecît, pe neobservate. Se află la el abia de o jumătate de oră și nici nu-și mai poate închipui mica făptură lipsind din odaia lui. O cheamă de fapt Emilie Parsunke, dar ei i-ar plăcea mai mult să i se spună Sonja, Eva i-a și spus astfel mereu, fiindcă are pometii ăștia ruseşti.

— Și nici pe Eva, zice rugător fata, n-o cheamă Eva, și pe ea o cheamă tot Emilie ca pe mine. Mi-a spus chiar ea.

Franz o leagănă pe genunchi și cască ochii la minunea gingașă, dar cu carnea tare, și este uimit de fericirea pe care i-a trimis-o bunul Dumnezeu în casă. Așa merg lucrurile în viață, cînd la deal, cînd la vale, minunat. Pe bărbatul care a botezat-o așa pe Eva, îl cunoaște, a fost el însuși, ea a fost fata lui înainte de Ida, de-ar fi rămas mai bine cu Eva. Ei, acum o are pe asta de-aici.

La el, fata se numeşte numai o zi Sonja, pe urmă nu roagă de ea să renunţe, nu poate să sufere astfel de nume străine. Dacă e din Bernau, poate s-o cheme şi altfel. A avut pînă acum multe fete, ea-şi poate închipui acest lucru, dar încă nici una care să se numească Marie. Ar dori mult să aibă una cu acest nume. Drept urmare îi spune micuţa mea „Miezeken".

Nu trece mult — e cam prin iulie — şi trăieşte cu ea ceva frumos. Nu vine vreun copil, iar ea nici nu e bolnavă. Este altceva, ceva care-l înfioară pe Franz pînă-n măduva oaselor, dar nu e rău. În acea vreme, Stresemann [36] se duce la Paris, sau poate nu se duce, la Weimar se prăbuşeşte tavanul oficiului telegrafic, un şomer îşi urmăreşte logodnica plecată cu altul la Graz, îi împuşcă pe amîndoi, după care îşi trage şi el un glonte în cap. Asemenea lucruri se petrec pe orice vreme, printre ele se numără şi moartea peştilor din Elsterul Alb. Cînd citeşti despre asemenea lucruri eşti uimit ; dacă eşti de faţă, ele nu ţi se mai par aşa de grozave ; la urma urmelor, în fiecare casă se petrece cîte ceva.

Franz stă adesea în faţa Muntelui de pietate de pe Alte Schönhauser Strasse ; înăuntru, la bufet, tratează cu unul şi cu altul, oameni cunoscuţi, Franz studiază în ziare rubrica : Cumpărări, vînzări ; la prînz se întîlneşte cu Mieze. Într-o zi, bagă de seamă că Mieze vine foarte obosită la Aschinger pe Alex, unde mănîncă. Ea spune că a dormit prea mult — dar lui ceva i se pare a nu fi în regulă cu fata. Franz nu stăruie, fata e atît de gingaşă, încît nu poţi crede nimic rău despre ea, iar în odaia lor totul e atît de curat şi împodobit elegant cu flori şi peticuţe şi panglici ca în camera unei fetiţe. Întotdeauna e bine aerisit şi stropit cu apă de lavandă, încît e o adevărată plăcere cînd vin seara împreună acasă. Iar în pat, ea e delicată ca un fulg, de fiecare dată liniştită şi gingaşă şi fericită ca prima oară. Şi întotdeauna e puţintel serioasă, prea bine nu s-a dumirit el în privinţa ei. S-o fi gîndind oare la ceva, cînd şade aşa şi nu face nimic, şi la ce se gîndeşte. Dacă o întreabă, răspunde mereu rîzînd : nu se gîndeşte la nimic. Doar nu te poţi gîndi toată ziua la ceva. Asta e şi părerea lui.

Afară, la ușa lor, este o cutie de scrisori cu numele lui Franz, cu cel fals : Franz Räcker, pe care și-l dă întotdeauna pentru anunțurile de la mica publicitate și pentru corespondență. Într-o zi, Mieze îi povestește : a auzit clar cum poștașul a azvîrlit înainte de prînz ceva în cutia de scrisori, iar cînd a ieșit să vadă ce-i, în cutie nu se afla nimic. Franz se miră și întreabă ce-o fi fost. Mieze e de părere că scrisoarea va fi fost scoasă de vecinii de pe partea cealaltă a coridorului, care se zgîiesc mereu pe vizetă ; l-au văzut venind pe poștaș și pe urmă au tras afară scrisoarea. Lui Franz i se suie sîngele la cap de furie, își spune : ăștia mă urmăresc, iar seara se duce la vecini. Bate la ușă, iese o femeie, care zice numaidecît că-l cheamă pe bărbatu-său. Acesta e un om în vîrstă — femeia e mai tînără, bărbatul are cu siguranță 60 de ani, ea, 30. Franz îl întreabă dacă nu cumva li s-a lăsat din greșeală o scrisoare pentru el. Bărbatul o întreabă pe nevastă-sa :

— „S-a lăsat aici vreo scrisoare ? Eu abia am venit acasă.

— Nu, la mine nu s-a lăsat nimic.

— Pe la cîte să fi fost, Mieze ?

— Așa, cam pe la unsprezece ; poștașul vine întotdeauna pe la unsprezece.

Femeia spune :

— Da, vine mereu pe la unsprezece. Dar domnișoara ia întotdeauna chiar dumneaei corespondența, cînd vine ceva, poștașul sună întotdeauna.

— De unde știți dumneavoastră asta așa de precis ? Odată l-am întîlnit pe scară și mi-a dat scrisoarea personal ; și pe aia am pus-o în cutie.

— Nu știu dacă ați pus-o în cutie. Știu doar că v-a dat-o, asta am văzut. Ei, dar ce amestec avem noi în treaba asta ?

Franz :

— Așadar, aici nu s-a lăsat nici o scrisoare pentru mine ? Numele meu e Räcker.

— Doamne ferește, cum să primesc eu o scrisoare pentru niște oameni străini ? ! Cutie de scrisori noi n-avem, vedeți și dumneavoastră, iar de cîte ori vine la noi poștașul...

— Scuzaţi, 'nă seara.

— 'Nă seara, 'nă seara.

Franz şi Mieze vîntură în fel şi chip întîmplarea. Franz se întreabă dacă nu cumva oamenii ăştia îl spionează, se hotărăşte să le istorisească despre cele petrecute şi lui Herbert şi Evei. O îndeamnă pe Mieze să-i spună poştaşului să sune.

— Am s-o fac, Franzeken, da' uneori vine cîte unul nou, care-i ţine locul.

Dar peste cîteva zile, cînd vine acasă, pe neaşteptate, la amiază — Mieze a şi plecat la Aschinger — Franz află dezlegarea, ceva cu totul nou — chiar acel lucru care-l înfioară pînă-n măduva oaselor, fără să-i provoace totuşi o durere prea mare. Intră în odaie, care e firește goală, dar unde găseşte o cutie de ţigări fine, pe care Mieze a pus un bilet : „pentru Franzeken“, şi două sticle de raciu de chimion. Franz e fericit, se gîndeşte : cum se mai descurcă fata asta cu banii, cu una ca ea e bine să te însori, şi ce să mai zic, uite că mi-a cumpărat şi o păsărică, e ca şi cum ar fi ziua mea de naştere, ei, se cade să mă revanşez şi eu, şoricelule. Se scormoneşte în buzunar după bani, dar tocmai atunci sună la uşă, aha, e poştaşul, dar azi vine al naibii de tîrziu, s-a şi făcut 12, am să-i spun chiar eu.

Franz iese pe coridor, deschide uşa, ascultă, în imobil e liniște, nu-i nici un poştaş. Aşteaptă, omul nu apare, poate că şade la careva. Franz ia scrisoarea şi se întoarce în odaie. În plicul deschis se mai află o scrisoare închisă, în plus un bilet, pe care e notat de-a curmezişul cu un scris prefăcut : „Predată greşit“ şi un nume ilizibil. Aşadar, plicul vine de la vecini, pe cine or fi spionînd ăştia ? Plicul închis este adresat către : „Sonya Parsunke, la domnul Franz Räcker“. Ciudat lucru, de la cine o fi primind ea scrisori, din Berlin, e un bărbat. Citind ce scrie acesta, pe Franz îl trec fiori de gheaţă : „Preaiubita mea comoară, cît timp mă vei mai lăsa să tînjesc după răspunsul tău...“ Franz nu poate citi mai departe, şade aşa — şi uite colo ţigările, colivia cu cănăraşul.

Franz coboară, nu se duce la Aschinger, se duce la Herbert, e alb ca varul, şi-i arată scrisoarea. Herbert şu-

șotește în odaia vecină cu Eva. Apoi vine și Eva, îl mai sărută o dată pe Herbert, îl împinge deoparte și se agață de gîtul lui Franz :

— Ei, Franzeken, nu capăt și eu un sărut ?

Franz cască ochii la ea.

— Lasă-mă.

— Franzeken, un sărut. Doar sîntem prieteni vechi.

— Ei, dragă, ce-i asta, vino-ți în fire, ce-o să zică Herbert ?

— Pe ăla tocmai l-am expediat ; haide, poți să-l cauți.

Îl duce pe Franz prin casă, Herbert e plecat, ei, n-are decît să plece. Eva închide ușa :

— Acuma poți totuși să-mi dai un sărut.

Pe urmă îl încolăcește cu brațele, în clipa asta e cuprinsă de-un foc sălbatic.

— Fato, fato, geme Franz, tu ai înnebunit cu siguranță, ce vrei de la mine ?

Dar ea e ca scoasă din minți, el nu i se poate opune, o privește uluit, încearcă s-o împingă încolo. Apoi deodată se petrece în el o schimbare ! Nu știe ce-i cu Eva, dar în amîndoi s-a aprins o unică pornire furioasă și sălbatică. După aceea, zac amîndoi cu mușcături pe brațe și pe gît, ea cu spinarea de-a curmezișul pieptului lui :

Franz mormăie :

— Tu, Herbert lipsește cu adevărat de-acasă ?

— Nu crezi ?

— Mare porcărie din parte-mi, să mă port așa cu un prieten.

— Ești un bărbat dulce, sînt atît de îndrăgostită de tine, Franz.

— Ai să capeți vînătăi pe gît.

— Îmi vine să te mănînc, atît îmi ești de drag. Adineauri, cînd ai apărut cu scrisoarea, aproape că-mi venea să-ți sar de gît, de față cu Herbert.

— Eva, ce-o să spună Herbert, cînd o să-ți vadă vînătăile ?

— N-o să afle nimic. Mă duc după asta la bancherul meu și am să-i spun că le am de la el.

— Frumos, Eva, ei, tu ești buna mea Eva. Da' eu o porcărie ca asta nu pot să-ndur. Și ce zice bancherul cînd le vede ?

— Şi ce zic tuşica şi bunica, măi omule, dar frumos te-ai mai făcut.

Pe urmă Eva s-a aranjat, l-a îmbrăţişat pe Franz pe după gît, l-a mai dezmierdat cu foc, şi-a lipit obrazul fierbinte şi de ciotul umărului lui. Apoi ia scrisoarea, se îmbracă, îşi pune pălăria :

— Acuma ştii ce fac ? Mă duc la Aschinger să stau de vorbă cu Mieze.

— Nu, Eva, de ce ?

— Fiindcă aşa vreau. Rămîi aici. Mă-ntorc îndată. Lasă-mă să fac ce vreau eu. Doar trebuie să am grijă de-o copilă ca Mieze, o fetiţă fără experienţă, şi încă aici, în Berlin. Pa, Franz...

Îl sărută încă o dată, şi e mai, mai să se aprindă iar, dar îşi vine în fire şi o şterge. Franz nu pricepe nimic.

E ora unu şi jumătate ; la două şi jumătate, Eva se şi întoarce, serioasă, liniştită, dar satisfăcută, îl ajută pe Franz să se îmbrace, îi şterge obrazul asudat cu parfumul ei. Apoi se porneşte să vorbească, şezînd pe comodă şi fumînd o ţigaretă :

— Şi-aşa cu Mieze, ce-a mai rîs, Franz. Nu vreau s-o las să păţească ceva. Franz se miră. Nu, Franz, de scrisoare nici că-mi pasă. Şedea la Aschinger şi te aştepta. I-am arătat scrisoarea. După aia, ea m-a întrebat dacă ţi-a părut bine de rachiu şi de canar.

— Ei, da.

— Ascultă-mă, Franz. Pot să-ţi spun că nici n-a clipit. Mi-a plăcut întru totul. E o fată bună. Nu ţi-am băgat pe gît o netrebnică. Franz s-a întunecat şi e nerăbdător ; despre ce-o fi vorba la urma urmelor ? Eva sare de pe comodă, îl bate cu palma pe genunchi. Eşti un dulce, Franzeken. Tu nu pricepi că o fată vrea să facă şi ea ceva pentru un bărbat. Cu ce s-alege ea, cînd tu colinzi toată ziua, te ocupi de afaceri, iar ea-ţi fierbe cafeaua, deretică odaia şi nu face altceva nimic ? ! Vrea şi ea să-ţi dăruiască ceva, să facă şi ea ceva pentru tine de care să te bucuri. Şi de-aia a făcut ce-a făcut.

— De-aia ? Te-ai lăsat dusă cu vorba. De-aia mă înşeală ?

Eva devine serioasă :

— De înșelăciune nu poate fi vorba. Asta mi-a spus-o numaidecît : nici vorbă de așa ceva. Dacă-i scrie careva, nu-nseamnă nimic, se-ntîmplă să se prindă vreunul și să-i scrie, asta nu-i o noutate, zău. Încet, încet, Franz se dumirește. Aha, uite unde am ajuns, așa stau lucrurile. Eva observă că el a început să înțeleagă. Firește. Păi ce ?! Fata vrea să cîștige bani. Și n-are dreptate ? Și eu îmi cîștig banii mei. I se pare că nu se cade să se lase hrănită de tine, de vreme ce și așa nu prea ți-e la îndemînă cu un singur braț.

— Așa, așa.

— Mi-a spus numaidecît. Nici n-a clipit măcar. Franz asta-i o fată grozavă, poți să te bizui pe ea. Tu trebuie să te cruți, zice ea, după cîte ai îndurat anu' ăsta. Și nici mai înainte, băiete, nu ți-a mers prea bine, la închisoare, la Tegel, știi tu. I-ar fi rușine să te lase să te spetești muncind. Așa că lucrează ea pentru tine. Numai că n-are curaj să-ți spună.

— Așa, așa. Franz dă din cap, și-a proptit bărbia în piept.

— Tu nu crezi că fata asta ține foarte mult la tine. Eva s-a așezat alături, îl mîngîie pe spate. Pe mine nu mă vrei. Sau — mă vrei, Franz ?

El o apucă de talie, ea se așază cu grijă pe genunchii lui, el o strînge cu singuru-i braț, își apasă capul pe pieptul ei, spune încet :

— Ești o femeie bună, Eva, rămîi la Herbert, el are nevoie de tine, e un bărbat bun.

Înainte de Ida, Eva a fost prietena lui, nu trebuie să se mai atingă de acel trecut, nu trebuie să înceapă din nou ; Eva înțelege.

— Iar acuma du-te la Mieze, Franzeken. Te așteaptă la Aschinger sau în fața ușii. Nu mai vrea să vină acasă, dacă tu nu vrei.

Foarte liniștit, cu foarte multă gingășie, Franz își ia rămas bun de la Eva. Pe Alex, lîngă Aschinger, o vede pe mica Mieze stînd în fața vitrinei unui fotograf. Se postează pe partea cealaltă, lîngă gardul șantierului și o privește îndelung din spate. Ea se duce pînă la colț, Franz o urmărește cu privirea. Este un moment hotărîtor, o cotitură. Picioarele lui se pun în mișcare. La colț, o pri-

veşte din profil. Ce mică e. Poartă tenişi maro. Fii atent, acuşi va agăţa pe vreunul. Are un năsuc cîrn. Caută. Da, eu am venit din colo, dinspre Tietz, dar nu m-a văzut. O căruţă de pîine stă în drum, la Aschinger. Franz înaintează de-a lungul gardului pînă la colţ, unde sînt mormanele de nisip ; se pregăteşte beton. Acum va putea să-l vadă, dar nu se uită în direcţia lui. Un domn mai în vîrstă o toţ fixează cu privirea, ea nu se uită la el, îşi continuă drumul spre Loeser şi Wolff. Franz o ia peste caldarîm. Se află mereu cu zece paşi în urma ei şi e ţinut la distanţă. E o zi însorită de iulie, o femeie îi oferă un buchet de flori, îi dă 20 de pfenigi, are florile în mînă şi tot nu se apropie. Dar florile miros frumos, ea a pus astăzi în odaie cîteva, i-a adus o colivie cu un canar şi rachiu.

Deodată, fata se-ntoarce. L-a văzut numaidecît, el are flori în mînă, a venit totuşi. Zboară spre el, faţa îi arde, o clipă îi arde, din obraji îi ţîşnesc flăcări, cînd vede flori în mîna lui stîngă. Pe urmă păleşte, îi rămîn pe obraji pete roşii.

Lui îi bate inima. Mieze îl ia de braţ, pornesc pe trotuar spre Landsberger Strasse şi nu rostesc o vorbă. Ea trage adesea cu ochiul spre florile de cîmp pe care le ţine el în mînă, dar Franz merge drept înainte alături de ea. Autobuzul 19 trece duduind pe lîngă ei, galben, cu două etaje, ocupat de sus pînă jos, pe gardul şantierului, în dreapta, e lipit un afiş vechi. Gruparea naţională a meşteşugarilor şi comercianţilor, nu se poate traversa pe partea carosabilă, tocmai trec maşinile ce vin dinspre direcţia generală a poliţiei. De cealaltă parte a străzii, lîngă coloana de afişe cu „Persil“, Franz simte că încă are buchetul de flori în mînă şi vrea să i-l dea. În vreme ce ochii lui caută spre buchet, continuă să se întrebe, suspinînd într-însul, nehotărît : îi dau florile, nu i le dau ? Ida, ce-are a face asta cu Ida, Tegel, fata mi-e atît de dragă.

Pe insuliţa unde e coloana de afişaj cu „Persil“ se simte îmboldit să-i vîre florile în mînă. Mieze a privit de mai multe ori în sus spre el, dar el n-a scos o vorbă, acum ea i se agaţă de braţul stîng, îi ridică mîna şi şi-o lipeşte de obrazul învăpăiat din nou. Arşiţa din obrazul ei se revarsă în el. Apoi, fata stă locului, lasă braţul lui să

coboare moale și capul ei se pleacă parcă de la sine pe umărul stîng. Îi șoptește lui Franz, care o cuprinde speriat de mijloc :

— Nu, Franz. Lasă.

O pornesc pieziș pe caldarîm, pe acolo unde s-a demolat magazinul Hahn, și mai departe. Mieze calcă din nou țanțoș.

— De ce te-ai oprit, Mieze ?

Ea îi strînge brațul :

— Adineauri mi-a fost o frică...

Își întoarce capul, din ochi i se pornesc lacrimi, dar fata reușește să rîdă mai înainte ca el să bage de seamă ceva, au fost niște ore îngrozitoare.

Acum se află sus, în odaia lui, fata, în rochie albă, șade în fața lui pe scăunel, au deschis fereastra, s-a lăsat o căldură toropitoare, o zăpușeală densă, Franz, în cămașă, șade pe sofa și nu-și mai ia ochii de la ea. Îi e nespus de dragă ; sînt așa de bucuros că fata asta e aici, ce mînuțe drăgălașe ai tu, fetițo, am să-ți cumpăr o pereche de mănuși glacé, fii atentă, pe urmă ai să capeți și o bluză, fă ce vrei, e-atît de frumos că te afli aici, sînt atît de bucuros că te afli din nou aici, fetițo. Își pune capul în poala ei. O trage spre el, nu se satură s-o privească, s-o strîngă, s-o simtă. Acum sînt din nou om, acum sînt din nou om, nu, nu te părăsesc, nu te părăsesc, întîmplă-se orice s-ar întîmpla. Deschide gura :

— Fetițo, Miezeken, poți să faci ce vrei, nu te părăsesc.

Ce fericiți sînt. Îmbrățișați, se uită la canar. Mieze răscolește în poșetă, îi arată lui Franz scrisoarea de astăzi de la prînz :

— Te-ai supărat de fleacurile astea, de ce scrie ăsta ? Mototolește scrisoarea și o aruncă în spate, pe podea : De-astea pot să-ți dau un pachet întreg.

În zilele următoare, Franz Biberkopf iese foarte liniștit la plimbare. Nu se mai arată atît de aprig în afacerile lui la negru, în plasarea mărfii de la tăinuitor la alt tăinuitor

sau la cumpărător. Îl doare-n cot dacă nu-i reușește ceva. Franz are timp, răbdare și calm. Dacă vremea ar fi bună, ar face ceea ce-i spun Mieze și Eva : s-ar duce la Swinemünde, să se odihnească ; dar cu vremea nu-i nimic de făcut, plouă și toarnă și burnițează în fiecare zi, e frig, în Hoppegarten au fost smulși pomi întregi, cum vor fi arătînd lucrurile acolo, afară. Franz e în relații tandre cu Mieze și se duce mereu cu ea la Herbert și Eva. Mieze are acum un domn mai bine situat, Franz îl cunoaște, Franz trece drept soțul ei, cu acest domn și cu un altul se întîlnește adesea cu plăcere, mănîncă și beau prietenește în trei.

La ce înălțime se găsește acum Franz Biberkopf al nostru ! Ce bine îi merge, cum s-a schimbat totul ! Fusese la un pas de moarte și cum s-a ridicat ! Ce făptură sătulă e el acum, nu-i lipsește nimic, nici ca mîncare sau băutură, nici ca îmbrăcăminte. Are o fată care-l face fericit, are bani, mai mulți decît cheltuiește, i-a plătit lui Herbert toată datoria, Herbert, Emil, Eva sînt prietenii săi, îi doresc binele. Zile întregi șade la Herbert și Eva, o așteaptă pe Mieze, se duce cu trenul la Müggelsee, unde vîslește împreună cu alți doi : căci, de la o zi la alta, Franz devine mai dibaci și mai puternic în folosirea brațului stîng. Cînd și cînd trage cu urechea pe Münzstrasse, în jurul Muntelui de pietate.

Ai jurat, Franz Biberkopf, că vrei să rămîi cumsecade. Ai dus o viață mizerabilă, ai ajuns în impas, pînă la urmă ai ucis-o pe Ida și din cauza asta ai stat la pușcărie, a fost îngrozitor. Iar acum ? Te afli în același punct, Ida se numește Mieze, un braț l-ai pierdut, bagă de seamă, ai să ajungi și la beție, iar atunci totul reîncepe de la capăt, dar mai rău, iar după aia s-a terminat.

— Mofturi, ce vină am, am vrut eu cu dinadinsul să devin codoș ? Mofturi, îți spun. Am făcut ce-am putut, am făcut tot ce-a fost omenește cu putință pentru mine, am lăsat să mi se strivească un braț — ia să-l văd pe altul ! Sînt pur și simplu sătul pînă-n gît. N-am făcut negustorie, n-am alergat de colo, colo din zori pînă seara ? Acu' s-a terminat pentru mine. Nu, nu sînt cumsecade, sînt un codoș. Nu mi-e rușine deloc de asta. Iar tu ce ești, din ce

trăiești, poate din altceva decît de pe urma altor oameni ? Storc eu oare pe cineva ?

— Ai să sfîrșești la închisoare, Franz, are să-ți vîre careva cuțitul în burtă.

— N-are decît. Da' mai-nainte o să-l simță el pe-al meu.

Reichul german este o republică, iar cine nu crede acest lucru, capătă una după ceafă. Pe Köpenicker Strasse, la colț cu Michaelkirchstrasse, se ține adunare, sala e lungă și îngustă, muncitori, bărbați tineri cu gulere răsfrînte și gulere verzi șed pe scaune așezate unul după altul în șir, fete și femei, vînzători de broșuri circulă prin sală. Pe podium, înapoia unei mese, între alți doi, stă un bărbat gras, cu capul pe jumătate chel, ațîță, ademenește, rîde, instigă.

— La urma urmelor, nu ne aflăm aici ca să vorbim în vînt. Asta o pot face cei din Reichstag. Odată l-a întrebat unul pe un tovarăș de-al nostru dacă nu vrea să ajungă în Reichstag. În Reichstagul cu cupolă de aur deasupra și cu fotolii de club înăuntru. Cel întrebat a răspuns : Știi, tovarășe, dacă fac asta și mă duc în Reichstag, n-o să fie acolo decît un pierde-vară în plus. Noi n-avem timp să vorbim la pereți, e vreme irosită pe degeaba. Comuniștii fără listă spun : vrem să facem o politică de demascare. Ce-a ieșit din asta, am văzut ; comuniștii înșiși au fost corupți, nu mai trebuie să risipim vorbe în legătură cu politica de demascare. Asta-i înșelătorie curată, iar ceea ce e de demascat în Germania vede pînă și un orb, pentru așa ceva nu e nevoie să ajungi în Reichstag, pe cel care nu vede nu poți să-l ajuți, nici cu Reichstag, nici fără Reichstag. Că morișca de palavre nu-i bună decît ca să păcălească poporul, o știu toate partidele, în afară de așa-numiții reprezentanți ai poporului muncitor.

Bunii noștri socialiști. Ei, există acum printre ei și socialiști religioși, iar ăsta-i punctul pe i : cu toții trebuie să devină religioși, cu toții trebuie să dea fuga la popi. Căci dacă omul la care dau fuga e popă sau bonz, tot aia este ; principalul : să te supui orbește [Strigăt din sală : Și să crezi.] Asta oricum. Socialiștii nu vor nimic, nu știu nimic, nu pot nimic. Au întotdeauna în Reichstag cele mai multe voturi, dar ce să facă cu ele, nu știu, ba da, totuși,

să ia loc în fotoliile de club și să fumeze țigări de foi și să devină miniștri. De-asta și-au dat muncitorii voturile și și-au scos în seara de plăți gologanii din buzunar : ca să se-ngrașe încă cincizeci sau o sută de bărbați pe cheltuiala muncitorilor. Socialiștii nu cuceresc puterea politică în stat, ci puterea politică a statului i-a cucerit pe socialiști. Omul cît trăiește învață, asta o știe orice dobitoc, dar un dobitoc mai mare decît muncitorul german încă nu s-a născut. De fiecare dată, muncitorii germani iau buletinul de vot în mînă, se duc în localul de vot, îl depun și cred că prin asta s-a făcut. Ei spun : vrem ca vocile noastre să răsune în Reichstag ; ei, pentru asta mai bine ar întemeia pe dată o societate corală.

Tovarăși și tovarășe, noi nu luăm în mînă nici un buletin de vot, noi nu alegem. Pentru noi, într-o asemenea duminică e mai sănătoasă o excursie la țară. De ce ? Pentru că alegătorul este stabilit pe baza legalității. Legalitatea este însă puterea brutală, forța brută a stăpînitorilor. Popii alegerilor vor să ne amăgească, pentru ca noi să facem o figură voioasă, vor să ne ascundă adevărul, să ne împiedice să băgăm de seamă ce este legalitatea și ce este statul, iar noi nu putem pătrunde în stat prin nici o gaură, prin nici o ușă. Cel mult ca măgari ai statului și hamali. Asta și au în vedere popii alegerilor. Ei vor să ne momească și să ne educe ca măgari ai statului. Au obținut de mult majoritatea muncitorimii. Noi, cei din Germania, sîntem educați în spiritul legalității. Dar, tovarăși, nu se pot împăca focul cu apa, asta trebuie s-o știe muncitorul.

Burghezii și socialiștii și comuniștii strigă într-un glas și se bucură : Orice binecuvîntare vine de sus. De la stat, de la lege, de la ordinea superioară. Urmarea este însă cea corespunzătoare. În constituție sînt stabilite drepturi pentru toți cei ce trăiesc în stat. Acolo sînt bine precizate. Dar libertatea de care avem noi nevoie nu ne-o dă nimeni, trebuie să ne-o luăm noi. Această constituție vrea să-i scoată din minți pe oamenii rezonabili, dar ce faceți voi, tovarăși, cu libertățile de pe hîrtie, cu libertățile scrise ? Cînd aveți nevoie pe undeva de vreo libertate, apare curcanul și vă arde una după ceafă ; dacă strigi : ce-nseamnă asta, în constituție stă scris așa și așa, el îți spune : lasă palavrele, aiuritule — și are dreptate ; insul nu cu-

noaşte constituţia, ci regulamentul, în plus are bastonul de cauciuc, iar tu trebuie să-ţi ţii botul.

În curînd nu va mai exista posibilitatea de a se face grevă în cele mai importante industrii. Aţi obţinut ghilotina comisiilor de conciliere, sub ea vă puteţi mişca liber.

Tovarăşi şi tovarăşe, se fac alegeri şi iar alegeri şi se spune : de data asta va fi mai bine, luaţi aminte, daţi-vă silinţa, faceţi propagandă acasă, în întreprindere, pentru încă cinci voturi, pentru încă zece voturi, pentru încă douăsprezece voturi, şi-o să vedeţi ce vă va fi dat să trăiţi. Da, o să vedeţi ce vă va fi dat să trăiţi. Nu e totuşi decît eternul cerc vicios al orbirii, totul rămîne aşa cum a fost. Parlamentarismul prelungeşte mizeria muncitorimii. Şi ei vorbesc despre o criză a justiţiei, zicînd că justiţia trebuie supusă unor reforme, din cap pînă-n picioare, că tot corpul judecătoresc trebuie reînnoit, ca să devină republican, reazăm al statului, echitabil. Noi nu vrem alţi judecători. În locul acestei justiţii noi nu vrem în genere altă justiţie. Noi doborîm prin acţiune directă întreaga organizare statală. Avem mijloacele necesare pentru aceasta : refuzul muncitorimii. Toate rotiţele se opresc. Ăsta nu-i un cîntec de adormit copiii. Tovarăşi şi tovarăşe, să nu ne lăsăm adormiţi de parlamentarism, de asistenţa socială, de toate şarlataniile social-politice. Noi nu cunoaştem decît vrăjmăşia împotriva statului — lipsa oricăror legi şi autoajutorarea.

Franz circulă cu şmecherul Willi prin sală, ascultă, cumpără broşuri, îşi umple cu ele buzunarul. Lui nu-i pasă de politică, Willi îl dăscăleşte, Franz ascultă curios, prinde spusele din zbor, îl interesează, pe urmă iarăşi nu-l interesează. Dar nu se desprinde de Willi.

— Ordinea socială existentă se bazează pe înrobirea economică, politică şi socială a poporului muncitor. Ea îşi află expresia în dreptul de proprietate, monopolul posesiunii, şi în stat, monopul puterii. Baza actualei producţii nu este satisfacerea trebuinţelor fireşti ale oamenilor, ci perspectiva cîştigului. Fiecare progres al tehnicii sporeşte nemăsurat bogăţia clasei posesoare, într-un contrast nerusinat cu mizeria păturilor sociale largi. Statul este pus în serviciul apărării privilegiilor de care se bucură clasa posesoare şi al oprimării maselor largi, el acţionează cu

toate mijloacele înşelăciunii şi ale puterii pentru menţinerea monopolului şi a diferenţelor de clasă. Odată cu apariţia statului începe epoca organizării artificiale de sus în jos. Individul devine o marionetă, o rotiţă moartă într-un mecanism uriaş. Treziţi-vă ! Noi nu năzuim ca toţi ceilalţi către cucerirea puterii, ci către înlăturarea ei radicală. Nu colaboraţi la constituirea aşa-numitelor corpuri legiuitoare : prin ele, sclavul este pus în situaţia de a aplica pecetea legii pe propria sa sclavie. Noi respingem toate graniţele politice şi naţionale trasate arbitrar. Naţionalismul este religia statului modern. Noi respingem orice unitate naţională : în spatele ei se ascunde domnia posesorilor. Treziţi-vă ! —

Franz Biberkopf înghite din toate acestea ceea ce Willi îi dă să înghită. După o adunare urmează o discuţie într-un local, unde rămîn şi se ciondănesc cu un muncitor mai în vîrstă. Willi îl cunoaşte pe acesta, iar muncitorul crede că Willi lucrează în aceeaşi întreprindere cu el şi vrea să-l îmboldească să facă mai multă agitaţie. Neobrăzatul Willi rîde mereu ascultîndu-l :

— Măi nene, de cînd sînt eu tovarăşul dumitale de muncă ? Eu nu lucrez pentru magnaţii industriei.

— Mă rog, atunci fă ceva acolo unde lucrezi.

— Acolo n-am nevoie să fac nimic. Unde lucrez eu, ştiu cu toţii de mult ce au de făcut. De rîs, Willi se-nconvoaie peste masă. Fleacuri, îl ciupeşte pe Franz de picior, data viitoare o să colinde vreunul cu găleata cu pap şi-are să lipească pentru ăia afişele lor. Rîde spre muncitorul care are păr lung cărunt şi cămaşa descheiată la piept. Ştii, continuă el, tu doar vinzi ziare, *Pfaffenspiegel*, *Schwarze Fahne*, *Atheist* ; ţi-ai aruncat vreodată ochii să vezi ce scrie-n ele ?

— Ia ascultă, tovarăşe, n-ai decît să-i dai înainte cu gura. Am să-ţi arăt ce-am scris eu însumi.

— Las-o baltă. Toată stima pentru tine. Da' poate că data viitoare ai să şi citeşti ce-ai scris şi-ai să te ţii de alea scrise. Ia te uită ce zice aici : *Cultură şi tehnică*. Fii atent : „Sclavii egipteni lucrau decenii întregi, fără maşini, la construirea unui mormînt de rege, muncitorii europeni se spetesc muncind timp de decenii la construirea unei averi particulare. Progres ? Poate. Dar pentru cine ?“

Ei, pe viitor am să muncesc şi eu, pentru ca un Krupp din Essen sau un Borsig [37], un soi de rege berlinez, să cîştige o mie de mărci pe lună mai mult. Măi nene, tovarăşe, cînd mă uit mai bine la tine, ştii cum mi se pare că arăţi ? Vrei să fii un om al acţiunii directe. Unde-i acţiunea asta la tine ? N-o văz. Tu vezi ceva, Franz ?

— Hai s-o lăsăm, Willi.

— Ba nu, zi şi tu, omule, care-i deosebirea între tovarăşul ăsta de-aici şi unul din P.S.D. ?

Muncitorul se-aşază mai bine pe scaunul lui. Willi :

— Pentru mine nu-i nici o deosebire, tovarăşe, ţi-o spun fără ocolişuri. Deosebirea-i doar pe hîrtie, în ziar. Dinspre partea mea, fie, n-aveţi decît să căpătaţi ce vreţi. Da' după aia ce faceţi cu ce-aţi căpătat, vezi, asta te-ntreb. Iar dacă mă-ntrebi tu ce faceţi, am să ţi-o spun de la obraz : acelaşi lucru ca unul din P.S.D. Acelaşi, absolut acelaşi lucru ; stai la strungu' tău, îţi duci ale trei parale acasă, iar societatea ta pe acţiuni împarte dividende, din munca ta. Muncitorii europeni se spetesc muncind zeci de ani la construirea unei averi particulare. Poate c-ai scris chiar tu asta.

Muncitorul cărunt îşi plimbă ochii de la Franz la Willi, se uită din nou în jur ; în spate, la tejghea, mai stau cîţiva clienţi, muncitorul se-apropie mai mult de masă, şopteşte :

— Da' voi cu ce vă ocupaţi ?

Willi îi face cu ochiul lui Franz :

— Spune tu.

Franz însă nu vrea, spune că pe el nu-l interesează discuţiile politice. Dar căruntul anarhist îl ia din scurt :

— Asta nu-i o discuţie politică. Vorbim doar aşa, între noi. Tu ce lucrezi ?

Franz îşi îndreaptă spinarea pe scaunul lui, apucă ţapul de bere şi-l priveşte ţintă pe anarhist. E un cosaş, îl cheamă moartea, trebuie să plîng şi să urlu pe munţi şi să mă tînguiesc în deşert la turme, căci ele au fost în aşa fel pustiite, că nimeni nu-şi mai poartă pe-aici paşii, s-au dus şi păsările cerului şi vitele, totul s-a dus.

— Ce lucrez, pot să-ţi spun, colegule, că tovarăş nu sînt. Umblu şi eu de colo, colo, fac cîte ceva, dar de lucrat nu lucrez, îi pun pe alţii să lucreze pentru mine.

Ce tot flecăreşte tipul, ăştia vor să mă sîcîie.

— Atunci eşti patron, ai angajaţi, cîţi ai ? Şi ce cauţi la noi, dacă eşti capitalist ?

Vreau să fac din Ierusalim un morman de pietre şi sălaş pentru şacali, vreau să pustiesc oraşele Iudeii, încît nimeni să nu mai locuiască în ele.

— Măi nene, tu nu vezi că eu n-am decît un braţ ? ! Alălalt s-a dus. Cu asta a trebuit să plătesc, pentru că am muncit. De-aia nu mai vreau să ştiu nimic despre o muncă cinstită, pricepi ?

Pricepi asta, pricepi asta, ai ochi de văzut, trebuie să-ţi mai cumpăr şi ochelari, zgîieşte-te la mine.

— Nu, încă nu pricep, colegule, ce fel de muncă faci. Dacă nu faci o muncă cinstită, înseamnă că e una necinstită.

Franz izbeşte cu pumnul în masă, îl arată cu degetul pe anarhist, îşi repede capul spre el :

— Vezi, a înţeles. Chiar asta e. O muncă necinstită. Munca ta cinstită e sclavie, tu singur ai spus-o, asta e munca cinstită. Mi-am dat seama mai de mult. [Mi-am dat seama fără tine, pentru asta n-am nevoie de tine, molîule, mîzgălitor de articole de ziar, palavragiule.]

Anarhistul are mîini albe, subţiri, lucrează mecanică fină, se uită la buricele degetelor şi gîndeşte : e bine să demaşti netrebnici de-ăştia, să-i compromiţi, ia să mai aduc pe careva, s-audă. Se ridică, Willi îl trage înapoi :

— Încotro, colegule ? Am şi terminat ? Termină mai întîi cu colegu-ăsta de-aici, doar nu vrei să-i tragi chiulu'.

— Mă duc doar să mai aduc pe careva, s-audă şi el. Voi sînteţi doi contra unu.

— Ce să mai aduci pe careva, eu nu vreau s-aduci pe nimeni. Spune ce-i de spus colegului Franz.

Anarhistul s-aşează la loc, atunci o s-o scoatem la capăt singuri :

— El nu e tovarăş, da' nici coleg nu e. Fiindcă nu lucrează. Se pare că nici la ajutorul pentru şomaj nu e înscris.

Faţa lui Franz se înăspreşte, ochii lui fulgeră mînioşi.

— Nu, nu este.

— Atunci nu e nici tovarăşul şi nici colegul meu, nu e nici şomer. Aşa că întreb un singur lucru, tot restul nu mă interesează : ce caută el aici ?

Franz are o figură hotărîtă :

— Chiar aşteptam să spui şi să întrebi : ce vrei tu aici ? Aici, tu vinzi bilete şi ziare şi broşuri, iar dacă eu te-ntreb cum stau lucrurile, ce scrie-n ele, tu spui : cum de-ai ajuns să mă-ntrebi ? Ce cauţi aici ? N-ai scris şi n-ai vorbit chiar tu despre blestemata sclavie a salariaţilor, n-ai spus tu că noi sîntem nişte hăituiţi şi că nu putem să ne mişcăm ?

Sculaţi, voi oropsiţi ai vieţii, voi osîndiţi la foame, sus.

— Aşa-i, numai că n-ai ascultat mai departe. N-ai auzit că am vorbit despre refuzul de a munci. Dar pentru asta, un om trebuie mai întîi să muncească.

— Eu refuz să muncesc.

— Asta nu ne e de nici un folos. Nu poţi pur şi simplu să te-ntinzi în pat. Despre grevă am vorbit eu, despre greva de masă, despre greva generală.

Franz ridică braţul şi rîde, e furios ;

— Şi ceea ce faci tu, numeşti acţiune directă, adică : să umbli de colo, colo, să lipeşti bileţele, să ţii cuvîntări ? Iar între timp te duci la fabrică şi-i faci pe capitalişti mai puternici ? Mă tovarăşe, mă vită-ncălţată, strunjeşti pentru ei grenade, cu care să te omoare — asta vrei să-mi propovăduieşti ? Willi, ia zi şi tu ! E ceva nemaipomenit !

— Te întreb încă o dată : ce lucrezi ?

— Iar eu îţi spun încă o dată : nimic ! Rahat ! Absolut nimic ! Sînt de părerea voastră ! Nu trebuie să lucrez. După chiar teoria ta. Eu nu fac nici un capitalist mai puternic. Mă doare-n cot de toate palavrele, de grevele şi de mofturile tale care cică o să vină. Omul e liber. Eu îmi rezolv singur treburile. Îmi port singur de grijă ! Asta-i !

Muncitorul bea din limonada lui, dă din cap :

— Păi atunci încearcă singur.

Franz nu se mai poate opri din rîs. Muncitorul :

— Ţi-am spus-o de zeci de ori : singur nu poţi să faci nimic. Avem nevoie de o organizaţie de luptă. Trebuie să facem masele să înţeleagă că statul domneşte prin forţă şi că economia e monopolizată.

Franz continuă să rîdă. Mîntuirea nu ne vine de la cineva de sus, de la Dumnezeu, de la împărat, de la un tribun, de mizerie ne putem mîntui numai noi înşine.

Şed faţă-n faţă tăcuţi. Bătrînul muncitor cu guler verde îl priveşte ţintă pe Franz, Franz se uită îndîrjit în ochii lui, ce te zgîieşti, băiete, n-ai s-ajungi mai isteţ datorită mie, ce mai. Muncitorul deschide gura :

— Ascultă, mi-am dat seama : cu tine, tovarăşe, îşi răceşte omul gura de pomană. Eşti greu de cap. Ai să-ţi frîngi gîtul. Nu ştii că principalul pentru proletariat e solidaritatea. Habar n-ai.

— Ştii ceva, nenicule, acuşi noi o să ne luăm pălăria şi o să ne cărăbănim, aşa-i Willi ? Ne-am săturat pînă-n gît. Ştii una şi bună şi tot p-aia o spui.

— Păi da, aşa fac. Voi n-aveţi decît să vă duceţi la vreo cramă şi să vă-ngropaţi acolo. Da' la adunări să nu mai veniţi.

— Scuzaţi, meştere. Am avut şi noi un cesuleţ liber. Şi mulţumim frumos. Crîşmar, plata. Fii atent, acu' plătesc eu : trei beri, două rachiuri, o marcă şi zece, uite, plătesc, acţiune directă.

— În definitiv, ce eşti tu, colegule ?

Muncitorul nu se lasă. Franz vîră-n buzunar restul :

— Eu ? Peşte. Nu se vede după mutra mea ?

— Nici prea departe de-aşa ceva nu eşti.

— Sînt peşte, pricepe. Ţi-am spus sau nu ? Willi, spune şi tu ce eşti.

— Nu-l priveşte.

Ei drăcie, ăştia-s adevărate haimanale. Fără discuţie. Aşa i-am şi taxat. Şi-au bătut joc de mine, haimanalele, netrebnicii, au vrut să-mi caute pricină.

— Voi sînteţi drojdia mlaştinii capitalismului. Căraţi-vă. Nu sînteţi nici măcar proletari. Unora ca voi li se zice lumpenproletari.

Franz s-a şi ridicat :

— O fi, da' noi nu ne ducem la azil. Sal'tare, domnule acţiune directă. N-aveţi decît să-i îngrăşaţi pe capitalişti. Prezentaţi-vă mîine dimineaţa la şapte la moara de oase, în plicul de salariu, cinci parale pentru-acasă.

— Să nu vă mai arătaţi pe-aici.

— Nici vorbă, mă acţiune-vorbe goale, noi nu vrem s-avem a face cu slugile capitaliştilor.

Ies liniştiţi la plimbare. Merg braţ la braţ pe străzile pline de praf. Willi răsuflă adînc.

— Fain perdaf i-ai tras ăstuia, Franz.

Se miră că Franz e monoşilabic. Franz e îndîrjit, ciudat. Franz a ieşit din sală plin de ură şi furie, în el fierbe ceva şi nu ştie de ce.

Se întîlnesc cu Mieze la Mokka-fix pe Münzstrasse, unde e mare-ngrămădeală. Franz trebuie să se ducă cu Mieze acasă, trebuie să stea de vorbă cu ea, să şadă cu ea. Îi povesteşte despre discuţia cu muncitorul cel cărunt. Mieze e foarte drăgălaşă cu el, însă el vrea să ştie dacă a avut dreptate în ce-a spus. Fata zîmbeşte, nu pricepe nimic, îi mîngîie mîna, canarul s-a trezit, Franz oftează, ea nu-l poate linişti.

Conjuraţia doamnelor, dragile noastre doamne
au cuvîntul, inima Europei nu îmbătrîneşte

Politica nu-i dă pace lui Franz. [De ce ? Ce te chinuieşte ? Împotriva cui te aperi ?] Vede aici ceva, vede ceva, ar vrea să lovească în plin obraz ceea ce vede, dar acel ceva îl irită mereu, citeşte *Rotè Fahne, Arbeitslose.* Apare adesea la Herbert şi Eva împreună cu Willi. Celor doi, Willi nu le place. Nici Franz nu-i prea încîntat de el, dar e-un băiat cu care poţi sta de vorbă, în ale politicii e mai presus decît ei toţi. Cînd Eva îl roagă stăruitor pe Franz s-o rupă cu Willi, care doar îl stoarce de parale şi nu-i altceva decît un hoţ de buzunare, Franz e pe de-a-ntregul de părerea ei ; Franz nu are într-adevăr nimic a face cu politica, toată viaţa i-a fost lehamite de ea. Dar astăzi promite că-l dă naibii pe Willi, iar mîine se plimbă iarăşi cu afurisitul ăsta şi-l ia cu el la vîslit.

Eva îi spune lui Herbert :

— Dacă n-ar fi vorba de Franz şi dacă n-ar fi avut necazul cu braţul, aş şti eu cum să-l vindec.

— Cum ?

— Te asigur că în nici două săptămîni ar termina-o cu neisprăvitul ăla, care doar îl curăţă de bani. Cine se înhăiţează cu pramatia aia ? Dac-aş fi în locul lui Mieze, l-aş face să ajungă la puşcărie.

— Pe cine, pe Willi ?

— Pe Willi sau chiar şi pe Franz. Mi-ar fi totuna. Ca să bage la cap. La închisoare ar avea timp să se gîndească cine-a avut dreptate.

— Văz că eşti grozav de pornită contra lui Franz, Eva.

— Păi eu i-am făcut rost de Mieze, iar fata se chinuie cu ăi doi tipi pe care-i are, pentru ca Franz să-şi facă matrapazlîcurile lui. Nu, nu, Franz trebuie să mai asculte şi el oleacă. Acuma n-are decît un braţ, unde-o s-ajungă ? Vrea să facă politică şi o necăjeşte pe fată.

— Da, o necăjeşte rău. Ieri mi-a dat de înţeles şi mie asta. Şedea aici, îl aştepta să vină. La urma urmelor, ce are de la viaţă o fată ca ea.

Eva îl sărută :

— Exact aşa mi se-ntîmplă şi mie. Ia să lipseşti atîta şi să te ţii de fleacuri, să colinzi pe la adunări ! Herbert !

— Ce s-ar întîmpla, şoricelule ?

— Mai întîi îţi scot ochii, şi după aia n-ai decît să mă cauţi la capătul lumii.

— Aş face-o cu plăcere, şoricelule.

Eva îl loveşte cu palma peste gură, rîde, pe urmă îl zguduie pe Herbert :

— Ascultă ce-ţi spun, n-am să las s-o ruineze aşa pe fată, pe Sonja, ţin prea mult la ea. Omul ăsta parcă nu şi-a fript destul degetele pînă acum, iar din ce face, nu scoate mai nimic.

— Ei, fă ceva cu Franzeken al nostru. De cînd îl ştiu, băiatul ăsta a fost bun şi drăguţ, dar îi vorbeşti ca la pereţi, n-aude.

Eva îşi aduce aminte cum a vrut să-l păstreze pentru ea, cînd a apărut Ida, cum l-a prevenit, cît a suferit din cauza omului ăstuia, nici acum nu e fericită.

— Un singur lucru nu-nţeleg, spune ea stînd în mijlocul odăii, Franz a avut povestea cu Pums, ăia-s nişte tîlhari, iar el nu mişcă un deget. Acuma se simte bine, dar la urma urmelor, un braţ e un braţ.

— La asta mă gîndeam şi eu.

— Nu vrea să vorbească despre cele-ntîmplate, e limpede. Ascultă-mă, Herbert. Mieze cunoaşte firească chestia cu braţul. Numai că unde-a fost şi cu cine nu ştie nici ea. Am şi întrebat-o. Nu ştie şi nici n-ar dori să scormonească lucrurile. E niţel cam molîie Mieze. Ei, poate că-şi

frămînta ea mintea cu asta, cînd şade aşa singură, şi aşteaptă, şi Franz al nostru e cine ştie unde, şi-ar putea să dea de vreun necaz. Mieze plînge destul, firește, nu în faţa lui. Omul ăsta o să se nenorocească. Ar trebui să aibă grijă de treburile lui. Mieze trebuie să-l împingă să lămurească povestea cu Pums.

— Vai, vai.

— Ar fi mai bine. Ascultă ce-ţi spun. Asta ar trebui să facă Franz. Şi dacă ar lua la el un cuţit sau un pistol, n-ar avea dreptate ?

— Dinspre partea mea, cred că trebuia s-o facă de mult. Am tot întrebat şi eu în dreapta şi-n stînga. Oamenii lui Pums au gura cusută ; nimeni nu ştie nimic.

— O fi totuşi vreunul care ştie ceva.

— Şi ce-ai vrea ?

— Franz să se-ngrijească de treaba asta, nu de Willi şi de anarhişti şi comunişti şi de toate fleacurile astea care n-aduc parale.

— Să nu-ţi frigi degetele, Eva.

Legătura Evei a plecat la Bruxelles, aşa că ea poate s-o invite pe Mieze şi să-i arate toate alea, să vadă şi fata cum e la cei din lumea bună. Căci Mieze n-a mai văzut aşa ceva. Tipul e-aşa de nebun după Eva, că i-a aranjat pînă şi o odăiţă pentru copii, în care locuiesc două maimuţici.

— Tu, Sonja, crezi că asta-i pentru maimuţici ? Da, da, prăjituri. Le-am pus aici doar aşa, fiindcă odăiţa e atît de drăguţă, nu, şi maimuţicile, Herbert e nebun după ele şi-i fac o plăcere nespusă ori de cîte ori vine pe-aici.

— Cum, tu-l aduci aici, dragă ?

— Ce, strică ? Bătrînu' îl cunoaşte, e teribil de gelos, tocmai asta-i frumuseţea. Crede-mă, dacă n-ar fi fost gelos, mi-ar fi dat de mult paşaportul. Închipuieşte-ţi, omul vrea de la mine un copil, pentru aia-i odăiţa !

Rîd amîndouă, e o odăiţă plăcută, zugrăvită în multe culori, împodobită cu panglici, cu un pătuţ scund de copii. Micile maimuţe se caţără-n sus şi-n jos pe stinghiile pătuţului ; Eva ia una dintre ele, o strînge la piept, priveşte în gol cu ochii înceţoşaţi :

— I-aș fi făcut plăcerea cu copilul, dar de la el nu vreau nici unul. Nu, de la el nu.

— Iar Herbert nu vrea el copil.

— Nu, dar de la el aș vrea unul. Sau de la Franz. Te superi, Sonja ?

Sonja face însă cu totul altceva decît ar fi crezut Eva. Sonja scoate un țipăt strident, are fața desfigurată, împinge încolo maimuțica de la pieptul Evei și o îmbrățișează cu patimă, fericită, ca în extaz pe Eva, care nu pricepe nimic și-și întoarce capul, fiindcă Sonja tot caută s-o sărute.

— Lasă-mă, Eva, lasă-mă. Nu mă supăr, mă bucur că ți-e drag. Spune-mi cît îți e de drag ? Ai vrea să ai un copil de la el, păi spune-i-o.

Eva reușește s-o împingă deoparte pe Mieze.

— Ai înnebunit, fetițo ? Spune, Sonja, ce-i cu tine ? Spune pe cuvîntul tău : vrei să mi-l pasezi mie.

— Nici vorbă, vreau să-l păstrez, doar e Franz al meu. Da' și tu ești Eva mea.

— Ce sînt eu ?

— Eva mea, Eva mea.

Și Eva nu se poate apăra, Sonja o sărută pe gură, pe nas, pe urechi, pe ceafă ; Eva stă liniștită, apoi, cînd Sonja își freacă fața de pieptul ei, îi saltă cu brutalitate capul :

— Fato, tu ești perversă.

— Ba nu, bîiguie ea și-și eliberează capul din mîinile Evei, îl lipește de obrajii acesteia, mi-ești dragă, pîn-acu' n-am știut. Adineauri, cînd ai spus că vrei un copil de la el...

— Ei, ce s-a-ntîmplat ? Te-ai înfuriat ?

— Nu, Eva. Nu știu. Obrajii Sonjei ard ca jarul, fata o privește pe Eva de jos în sus. Vrei cu adevărat un copil de la el ?

— Ce-i cu tine ?

— Ai vrea un copil de la el ?

— Nu, am zis doar așa.

— Ba da, vrei un copil, tu zici doar așa, da' vrei, vrei. Și din nou Sonja își freacă obrajii de pieptul Evei, o strînge pe Eva în brațe și murmură fericită : E-așa de frumos că vrei un copil de la el, ah, e-așa de frumos, sînt atît de fericită, ah, cît de fericită sînt.

Eva o duce pe Sonja în odaia alăturată, o așază pe șezlong :

— Ești perversă, fetițo.

— Nu, nu sînt perversă, nu m-am dat niciodată la o femeie.

— Da' la mine te-ai dat.

— Da, fiindcă mi-ești așa de dragă și fiindcă vrei să ai un copil de la el. Și trebuie să ai de la el.

— Ești nebună, fetițo.

Sonja e ca apucată, o ține strîns de mîini pe Eva, care vrea să se ridice.

— Ah, să nu spui nu, tu vrei un copil de la el, trebuie să-mi promiți. Promite-mi că ai să ai un copil de la el.

Eva nu se poate desprinde decît prin forță de Sonja, care zace acolo fără vlagă, cu ochii închiși și plescăie din buze.

Apoi Sonja se ridică, se așază alături de Eva la masă, unde fata-n casă le servește o gustare și vin. Pentru Sonja aduce cafea și țigarete, Sonja continuă să viseze transfigurată, cu privirea pierdută. Poartă ca de obicei o rochie albă, simplă ; Eva e îmbrăcată cu un chimono din mătase neagră.

— Ei, Sonja, acuma se poate vorbi cu tine ceva rezonabil ?

— Se poate oricînd.

— Și cum îți place la mine ?

— Cum să nu-mi placă.

— Vezi. Da' la Franz ții ?

— Da.

— Ei, eu zic că dacă ții la Franz, fii mai atentă la băiatu' ăsta. A luat-o pe-un drum care nu e bun, și e tot mereu cu secătura aia de Willi.

— Da, Willi îi place.

— Și ție ?

— Mie ? Îmi place și mie. Dacă-i place lui Franz, îmi place și mie.

— Așa ești tu, fetițo, n-ai ochi să vezi, ești prea tînără. Tovărășia asta nu-i pentru Franz, ascultă ce-ți spun, Herbert e de aceeași părere. Willi e-o secătură. Îl împinge pe Franz la rău. Nu-i ajunge ce-a pățit cu brațul ?

Sonja păleşte brusc, lasă ţigareta să-i atîrne în colţul gurii, se întinde în şezlong, întreabă cu vocea stinsă :

— Ce s-a-ntîmplat ? Pentru numele lui Dumnezeu !

— Cine ştie ce s-o fi întîmplat. Eu nu mă ţin pe urmele lui Franz, şi nici tu. După cîte ştiu, nici n-ai timp. Dar dacă-l pui să-ţi povestească pe unde se duce, ce-ţi povesteşte ?

— Oh, doar politică, iar eu nu pricep nimic.

— Vezi, asta face el, politică, şi încă politică la comunişti şi la anarhişti şi la de-alde ăştia care-nvîrtesc lucrŭri necurate. După de-astea umblă Franz. Şi ţie-ţi plače-aşa ceva, fato, de-aia lucrezi tu ?

— Doar eu nu pot să-i spun lui Franz : du-te colo şi du-te dincolo ; Eva, aşa ceva nu pot.

— De n-ai fi atît de mică şi de n-ai avea nici măcar douăj' de ani, ar trebui să ţi se dea una după ceafă. Deodată, iacătă, nu poţi să-i spui. Vrei să dea iarăşi de dracŭ' ?

— Nu dă de dracu', Eva. Am eu grijă.

Ciudat, mica Sonja are lacrimi în ochi şi reazimă capul în mîini, Eva se uită la ea şi nu-i lămurită : îl iubeşte fata pe Franz, atît de mult ?

— Uite vin roşu, Sonja, bătrînu' meu bea mult vin roşu, haide.

Îi toarnă o jumătate de pahar, o lacrimă i se rostogoleşte micuţei pe obraz, iar faţa ei rămîne tot tristă.

— Încă o-nghiţitură, Sonja.

Eva pune paharul jos, o mîngîie pe Sonja pe obraji şi se gîndeşte : asta se-aprinde iar. Dar fata priveşte lung, în gol, se ridică, se duce la fereastră şi se uită afară. Eva se aşază lîngă Sonja, pe fata asta n-o înţelege nici dracul.

— Nu trebuie să pui chiar aşa la inimă chestia cu Franz, mititico, ceea ce-am spus, n-a fost ca să te amărăsc. Un singur lucru trebuie să faci : să nu-l mai laşi să umble brambura cu aiuritul ăla de Willi. Franz e un băiat blînd ca oaia, vezi, mai bine s-ar ocupa de Pums şi de ăla care i-a zdrobit braţul, în chestia asta ar trebui să facă ceva.

— O să am grijă, zice încet mica Sonja şi, fără să ridice capul, o cuprinde cu un braţ pe Eva şi stau aşa

aproape cinci minute. Eva se gîndeşte : ăsteia i-l las pe Franz, altminteri nici unei alteia.

După aceea se hîrjonesc prin odaie cu maimuţicile, Eva îi arată Sonjei, care e uimită, tot ce are acolo : toaletele ei, mobilele, paturile, covoarele. Visaţi oare dumneavoastră la frumoasa oră cînd veţi fi încoronată ca regină a Fixavoniei ? Se poate fuma aici ? Ei, da. Sînt mirat cum de puteţi aduce pe piaţă de atîţia ani la un astfel de preţ o ţigaretă de calitatea aceasta ; vi-o mărturisesc spre bucuria mea. Tu, ce aromă are ! Minunata mireasmă a trandafirului alb, una decentă, aşa cum o solicită femeia germană cultivată, şi totuşi destul de tare, ca să-şi arate toată bogăţia. Ah, viaţa divei de cinema americane este în realitate cu totul altfel decît lasă să se presupună legendele ce-o înconjoară. Soseşte cafeaua, Sonja cîntă un cîntec :

— La Abrudpanta o ceată De tîlhari sălaş avea, Însă căpitanu-i Guito Nobil şi cinstit era. Pe a unui conte fată O-ntîlni el într-o zi, Şi-n desiş răsună-ndată : Eu pe veci a ta voi fi !

Dar curînd se află locul Unde sînt şi vin spre ei Înarmaţi. S-a dus norocul, Încotro mai poţi s-o iei ? Tatăl ceartă pe copilă, Căpitanu-i prins cu greu. Tată, plînge ea, ai milă, Cu el vreau să mor şi eu.

În turn negru lîncezeşte Guito, bietul oropsit ! Isabella năzuieşte Să-l salveze pe iubit. I-a fost dat să reuşească, Liber este el acum Şi-astfel poate să oprească Moartea dragei lui în drum.

La castel în grabă mare Se întoarce-acuma iar. Isabella cu-ntristare Îngenunche la altar. „Da“ va zice — căci se teme — Unui mire nedorit. Guito a oprit la vreme Faptul cel nelegiuit.

Palidă cum este-o moartă Cade Isabella jos. Vai, ce tristă-i a ei soartă ! Strigă Guito mînios : Conte, tu i-ai stins lumina Şi-a ei inimă ai frînt. Doar a ta, a ta e vina C-ai băgat-o în mormînt.

Dar cînd Guito se apleacă Peste catafalcul mut, Chipul ei tresare-oleacă, Viaţa ei nu s-a pierdut. Se-ngrozesc toţi cei de faţă, El cu ea piere ca-n zbor. De-astăzi draga îi e soaţă, El îi e apărător.

De atunci nu mai au pace, Pas cu pas sînt urmăriţi ; Disperaţi că n-au ce face, Şi-au jurat cei doi iubiţi : Ne-om preda şi cupa toată De otravă o vom bea. La înalta judecată, Dumnezeu ne va ierta.

Sonja şi Eva ştiu că este un cîntec obişnuit de la bîlciul săptămînal, unde e lălăit în faţa unui panou cu poze, dar nu se pot opri să nu plîngă după ce l-au terminat şi trebule să treacă un timp pînă cînd să-şi poată aprinde din nou ţigaretele.

Gata cu politica, dar veşnica inactivitate este şi mai periculoasă

Franzeken Biberkopf se mai bălăceşte puţintel în politică. Îndrăzneţul Willi n-are multe parale, o minte luminată şi isteaţă, dar printre hoţii de buzunare un începător, aşa că-l scutură de gologani pe Franz. A fost cîndva elev la o casă de corecţie, unde i-a povestit unul cîte ceva despre comunism şi despre faptul că acesta nu-i bun de nimic, că un om rezonabil nu crede decît în Nietzsche şi în Stirner [38] şi că nu trebuie să facă decît ceea ce-i place ; tot restul e-o nerozie. Şmecherul ăsta pornit pe batjocură găseşte acum o nemăsurată plăcere în a participa la adunări politice şi a face opoziţie din sală. De pe la adunări agaţă oameni cu care vrea să facă afaceri sau pe care doar să-i ia în derîdere.

Franz mai bate oleacă drumurile împreună cu el. Apoi gata, s-a terminat în genere cu politica, iar asta fără Mieze şi Eva.

Într-o seară, tîrziu, şade la masă cu un tîmplar mai bătrîior, pe care l-a cunoscut la o adunare ; în acest timp, Willi stă la bar şi are în faţa lui pe un altul. Franz şi-a proptit braţul pe masă, îşi reazămă capul în palma stîngă şi ascultă ce spune tîmplarul. Tîmplarul spune :

— Ştii, tinere, eu m-am dus la adunare numai pentru că nevastă-mea e bolnavă şi n-are nevoie de mine acasă seara, are nevoie de linişte, fix la opt îşi ia somniferele şi ceaiul, după care trebuie să sting lumina, aşa că ce-aş putea să mai fac acolo sus. Cînd un om are nevasta bol-

navă, ajunge vrînd, nevrînd să-şi ducă traiul prin cîrciumi.

— Du-o la spital, omule. Acasă o ţii degeaba.

— La spital a fost. Da' am scos-o. Nu-i plăcea mîncarea şi-apoi nici nu s-a făcut maï bine.

— E bolnavă rău, nevastă-ta ?

— Aderenţă între uter şi rectum, sau cam aşa ceva. Au şi operat-o, da' degeaba. La pîntece. Acu', doctoru' zice că e doar nervoasă şi că nu mai are nimic. Da' are dureri, urlă toată ziulica.

— Ia te uită.

— Doctoru' îi dă bilet că-i sănătoasă, auzi colea. De două ori a trebuit să se ducă la medicu' de la asigurări, da' nu poate. Ăla-i dă bilet că e sănătoasă. Cînd un om e bolnav de nervi, înseamnă că e sănătos.

Franz ascultă, şi el a fost bolnav, a avut braţul strivit de maşină, a zăcut în clinica de la Magdeburg. Acum nu mai are nevoie de toate astea, aceea a fost altă lume.

— Mai serveşti o bere ?

— Da.

— O bere !

Tîmplarul se uită la Franz.

— Tu nu faci parte din partid, aşa-i ?

— Am făcut. Acuma nu mai fac parte. N-are nici un rost.

Cîrciumarul se aşază la masa lor, îl salută pe tîmplar cu un :

— 'Nă seara, Ede. Îl întreabă de copii, apoi îi spune în şoaptă : Măi omule, doar nu te-apuci iar de politică.

— Tocmai despre asta vorbim. Nici nu mă gîndesc.

— Ei, frumos din partea ta. Eu zic, Ede, şi fecioru-meu zice la fel ca mine : cu politica nu cîştigăm un sfanţ, nu ne saltă deloc, doar pe alţii.

Tîmplarul se uită la el cu ochii mijiţi :

— Va să zică micul August spune de pe-acuma la fel.

— E-un băiat bun, ascultă-mă pe mine ; nu poate să-l înşele oricine-ar fi. Noi vrem să cîştigăm parale. Şi — ne şi merge bine. N-avem de ce ne plînge.

— Păi atunci, noroc, Fritze. Îţi urez tot binele.

— Mă doare-n cot de tot marxismul, de Lenin şi Stalin şi de toţi frăţînii. Ce mă interesează pe mine e dacă-mi

dă careva credit, parale, și cîți și pe cît timp — asta-i osia în jurul căreia se rotește lumea...

— Cum se vede, ai prins ceva cheag.

Franz și tîmplarul rămîn o vreme tăcuți. Cîrciumarul continuă să pălăvrăgească, dar tîmplarul i-o taie :

— Nu-nțeleg nimic din marxism. Da' bagă de seamă, Fritze, treaba nu-i chiar așa de simplă cum ți-o închipui tu în scăfîrlia ta. Ce nevoie am eu de marxism, sau de ce spun alții, rușii, sau Willi cu Stirner al lui ? ! Poate că nu-i decît o aiureală. Ce-mi trebuie mie în fiecare zi pot să număr pe dește. Dacă-mi moaie unul spinarea, pricep ce e aia. Și tot așa pricep dacă azi lucrez în atelieru' meu, iar mîine zbor din el fiindcă nu mai sînt contracte, în vreme ce meșterul rămîne, domn' șef, firește, și el, numai eu trebuie s-ajung în stradă și să mă duc să mă-nscriu la șomeri. Mai știu că am trei mucoase care merg la școala comunală, a mai mare are picioarele strîmbe din cauza rahitismului, s-o trimit pe undeva nu-mi dă mîna, poate c-o face vreo ispravă cu școala. Nevastă-mea ar fi în stare să se ducă și ea la lucru la Oficiul pentru tineret, sau să facă mai știu eu ce, nevastă-mea nu e aia să stea degeaba, acu-i bolnavă, altminteri e vrednică, șade cu cocoșata, mucoasele învață tot atîta cît și noi, poți să-ți faci o idee. Vezi. Și mai pot să pricep cum alți oameni își învață copiii limbi străine și vara se cară cu ei la băi, iar noi n-avem măcar ăi cîțiva gologani să ne repezim nițeluș pînă la Tegel. Picioare strîmbe nu prea se-ntîmplă să aibă copiii înstăriți. De mine ce să mai spun, cînd mă duc la doctor, fiindcă am reumatism, ședem cîte treizeci înghesuiți în sala de așteptare, și cînd îmi vine rîndu', mă-ntreabă : reumatismul îl aveai desigur mai dinainte, de cînd lucrezi, ai adus hîrtiile ? Hîrtiile ! Pe mine nici vorbă să mă creadă, iar dacă vreau să fiu trimis la băi de medicul de la asigurările sociale, pentru care îți tot fac rețineri, ei bine, ascultă ce-ți spun, ajungi cu un picior în groapă pînă să te trimită. Fritze, toate astea le-nțeleg și le văd și fără ochelari. Doar un bou bun de pus în jug nu le-ar înțelege. Iar pentru asta n-are nimeni nevoie azi de Karl Marx. Da' Fritze, vezi tu : ceva tot e adevărat în povestea asta.

Tîmplarul își ridică încet capul cărunt și se uită cu ochii larg deschiși la cîrciumar. Își vîră din nou luleaua în gură, pufăie și așteaptă să i se răspundă. Cîrciumarul mormăie, își tuguiază buzele, are un aer nemulțumit :

— Ai dreptate, Ede. Fata mea a mai mică are și ea picioare strîmbe și nici eu n-am bani s-o trimit la țară. Da' la urma urmei : săraci și bogați au existat întotdeauna. Noi doi n-o să schimbăm lucrurile.

Tîmplarul pufăie cu nepăsare :

— Numai că să fie sărac ăl de-o vrea să fie. Dinspre partea mea, ăilalți n-au decît să fie săraci. Eu însă n-am chef de-așa ceva. Cu timpul, omul se satură de sărăcie.

Tăifăsuiesc liniștiți, își beau fără grabă berea. Franz ascultă atent. Willi vine de la tejhea la masa lor. Îi cere lui Franz să se ridice, să-și ia pălăria și să meargă cu el :

— Nu, Willi, azi vreau să mă bag în scutece devreme. Știi doar, de ieri.

Și Franz o ia singur de-a lungul străzilor pline de praf, rum di bum di dumel di dai. Rum di bum di dumel di dai. Stai și-așteaptă o clipită, omul negru vine-ndat', cu securea ascuțită te preface în cîrnat, stai și-așteaptă o clipită, omul negru vine-ndat'. Ei, drăcie, unde mă duc eu încolo, unde naiba mă duc. Se oprește și nu poate traversa și se-ntoarce, o ia înapoi pe strada fierbinte, pe lîngă localul în care ceilalți șed încă, unde tîmplarul își bea berea. N-am să intru. Tîmplarul a rostit adevărul. Așta-i adevărul. Ce să fac eu cu politica, nu-i decît o porcărie. Nu-mi e de nici un folos. Nu-mi e de nici un folos.

Și Franz o ia din nou de-a lungul străzilor fierbinți, pline de praf, lărmuitoare. August. Pe Rosenthaler Platz, aglomerația e mai mare, unul vinde gazete, *Berliner-Arbeiter-Zeitung*, *Marxistische Feme*, un evreu ceh pederast a ademenit douăzeci de băieți, totuși n-a fost arestat, negustorie de asta cu gazete am făcut și eu. Teribilă arșiță astăzi. Franz se oprește, cumpără de la însul acela ziarul cu crucea-ncîrligată pe frontispiciu, invalidul chior de la Neue Welt. Bea, bea, frățioare, bea, grija cu tine n-o lua, lasă acasă dureri și necaz, căci viața așa are haz, lasă acasă dureri și necaz, căci viața așa are haz.

O ia mai departe ocolind piața, intră pe Elsasser Strasse, șireturi de ghete, Lüders, lasă acasă dureri și necaz, căci viața așa are haz, lasă acasă dureri și necaz, căci viața așa are haz. E mult de-atunci, Crăciunul de anul trecut, băiete, e mult de-atunci, stăteam aici la Fabisch, făceam reclamă strigînd niște chestii pentru cravate, cravate cu elastic, iar Lina, Lina, poloneza, grasa, a venit atunci să mă ia.

Franz își continuă marșul, nu știe ce vrea, înapoi pe Rosenthaler Platz și se oprește în față la Fabisch, în stația de tramvai, peste drum de Aschinger. Și așteaptă. Da, asta vrea ! Stă și așteaptă și se simte atras ca un ac de magnet — spre nord ! Spre Tegel, închisoarea, zidul închisorii ! Acolo vrea să se ducă. Acolo trebuie să se ducă.

Se întîmplă apoi că sosește 41, oprește, iar Franz urcă. Simte că așa-i bine. Pornirea, începe călătoria, tramvaiul electric gonește spre Tegel. Franz plătește 20 de pfenigi, a obținut biletul, călătorește spre Tegel, merge ca uns, ce chestie ! Ce bine se simte ! Călătorește cu adevărat într-acolo. Brunnenstrasse, Uferstrasse, alei, Reinickendorf, e-adevărat, toate acestea există, el pătrunde tot mai departe, se află aici. Iar aici e așa cum se cuvine ! Și cum șade așa, totul devine mereu mai adevărat, mereu mai adevărat, mereu mai aprig, mereu mai intens. Atît de mare e satisfacția pe care o simte, atît de puternică, atît de imperativă e starea de beatitudine, încît Franz șade nemișcat, închide ochii și e cuprins de un somn adînc.

Tramvaiul electric a trecut pe întuneric pe lîngă Primărie. Berliner Strasse, Reinickendorf West, Tegel, capătul liniei. Vatmanul îl trezește, îl ajută să se ridice :

— Mai departe nu mai mergem. Unde voiați să vă duceți ?

Franz coboară clătinîndu-se :

— Tegel.

— Ei, atunci ați ajuns.

Asta a tras tare la măsea, uite-așa își beau invalizii pensia.

Pe Franz nevoia de somn îl stăpînește în continuare atît de aprig, încît îl mînă peste piața pe care o traversează spre prima bancă dinapoia unui felinar. Îl trezește o patrulă a poliției, e ora trei, nu-i fac nimic, omul arată

cuviincios, a tras tare la măsea, dar aici ar putea să-l buzunărească.

— N-aveţi voie să dormiţi aici, unde locuiţi ?

Franz s-a săturat. Cască. Vrea să facă nani. Da, aici e Tegel, ce-oi fi căutat eu aici, voiam eu ceva aici, gîndurile i se încîlcesc, trebuie să mă bag în scutece, tot restul e egal cu zero. Își spune moțăind : Da, da, aici e Tegel, nu mai știe ce-i cu asta, ba da, a stat cîndva aici. Un automobil. Ce-o mai fi fost, ce voiam eu la Tegel. Hei, domnule, să mă scoli dacă adorm.

Și somnul cel aprig se întoarce iar și-l face să holbeze ochii și Franz știe totul.

Iar aici e un munte și bătrînul se ridică și-i spune fiului său : Hai cu mine, hai cu mine, îi spune bătrînul fiului său și fiul său pornește cu el, merge în urma lui și pătrunde în munte, urcă, apoi coboară, munţi, văi. Cît mai mergem, tată ? Nu știu, urcăm, coborîm, în munţi, vino cu mine. Ai obosit, copile, n-ai vrea să mergi cu mine ? Ah, n-am obosit ; dacă tu vrei să vin cu tine, vin cu tine. Da, vino. Urcăm, coborîm, văi, e cale lungă, e-amiază, am ajuns. Privește-n jurul tău, fiule, uite colea un altar. Mi-e teamă, tată. De ce ţi-e teamă, copile ? M-ai trezit devreme, am ieșit, am uitat de berbecul pe care voiam să-l înjunghiem. Da, am uitat de el. Urcăm, coborîm, văile cele lungi, am uitat de el, n-am luat cu noi berbecul, aici e un altar, mă tem. Trebuie să-mi lepăd mantia, ţi-e teamă, fiule ? Da, tată, mă tem. Și eu mă tem, fiule, apropie-te, nu te teme, trebuie s-o facem. Ce trebuie să facem ? Urcăm, coborîm, văile cele lungi, m-am trezit așa de devreme. Nu te teme, fiule, fă-o de bunăvoie, vino mai aproape de mine, mi-am și lepădat mantia, nu-mi mai pot mînji mînecile cu sînge. Mă tem totuși, fiindcă ai în mînă un cuţit. Da, am un cuţit, trebuie să te înjunghii, trebuie să te jertfesc, Domnul o poruncește, fă-o de bunăvoie, fiul meu.

Nu, nu pot s-o fac, am să strig, nu pune mîna pe mine, nu vreau să fiu înjunghiat. Acum zaci în genunchi, nu striga, fiul meu. Ba da, strig. Nu striga ; dacă nu vrei, nu pot s-o fac, haide, trebuie să vrei. Urcăm, coborîm, de ce să nu mă mai întorc acasă. Ce să cauţi acasă, Domnul e

mai mult decît acasă. Nu pot, totuşi pot, nu, nu pót. Apropie-te, uite, am cuţitul gata, uite, e foarte ascuţit, trebuie să ajungă la gîtul tău. Trebuie să-mi străpungă gîtlejul ? Da. Şi-are să ţîşnească sîngele ? Da. E porunca Domnului. Vrei ? Încă nu pot, tată. Haide mai repede, nu-mi e îngăduit să te ucid, dacă o fac, trebuie să fie ca şi cum o faci tu însuţi. S-o fac eu însumi ? Ah. Da, şi să nu te temi. Ah. Şi să nu-ţi fie dragă viaţa, viaţa ta, căci o dăruieşti Domnului. Apropie-te. Domnul Dumnezeul nostru o vrea? Urcăm, coborîm, m-am trezit atît de devreme. Doar nu vrei să fii laş ? Ştiu, ştiu, ştiu ! Ce ştii tu, fiul meu ? Pune-mi cuţitul la gît, aşteaptă, să-mi răsfrîng gulerul, gîtul să-mi fie liber de tot. Se pare că ştii ceva. Trebuie doar să vrei şi eu trebuie să vreau, o vom face amîndoi, atunci Domnul va striga, îl vom auzi strigînd : Opreşte-te. Da, apropie-te, dă-mi gîtul. Iată-l. Nu mi-e teamă, o fac de bunăvoie. Urcăm, coborîm, văile cele lungi, pune cuţitul, taie, n-am să strig.

Şi fiul îşi lasă capul pe spate, oferindu-şi gîtul, tatăl păşeşte în spatele lui, îl apasă cu palma pe frunte, cu dreapta duce cuţitul în faţă. Fiul o vrea. Domnul strigă. Cad amîndoi cu faţa la pămînt.

Ce strigă vocea Domnului ? Aleluia. Prin munţi, prin văi. Mi-aţi dat ascultare, aleluia. Veţi trăi. Aleluia. Opreşte-te, aruncă cuţitul în prăpastie. Alcluia. Eu sînt Domnul Dumnezeu, căruia i-aţi dat ascultare şi căruia trebuie să-i daţi mereu şi numai lui ascultare. Aleluia. Aleluia. Aleluia. Aleluia. Aleluia. Aleluia. Aleluia, luia, luia, luia, luia, aleluia, luia, aleluia.

— Mieze, pisicuţo, micuţa mea, ocărăşte-mă cumsecade. Franz vrea s-o tragă pe Mieze pe genunchii săi. Da' spune totuşi ceva. Ce păcat aşa de mare am făcut, dac-am întîrziat ieri seara ?

— Franz, dragă, te nenoroceşti din pricina ălora cu care te-ai înhăitat.

— Cum adică ?

— Şoferul a trebuit să te care pe scări pînă aicea sus. Eu îţi vorbesc, tu, cu gura încleştată, ai căzut pe pat şi-ai adormit buştean.

— Ţi-am spus doar, am fost la Tegel, zău, singur, singurel.

— Pe cuvîntul tău, Franz, e-adevărat ?

— Singur, singurel. Am avut de stat acolo cîţiva anişori.

— Şi ţi-a mai rămas vreun rest ?

— Nu, am făcut totul, pîn' la ultima zi. Am vrut doar să mai văd locul, nu-i un motiv să te superi, pisicuţo.

Mieze i se aşază-n poală, se uită la el cu gingăşia de totdeauna :

— Tu, să nu mai faci politică.

— Nu fac nici o politică.

— N-ai să te mai duci nici la întruniri ?

— Cred că n-am să mă mai duc.

— Îmi promiţi ?

— Da.

Mieze îl îmbrăţişează pe Franz pe după umeri, şi-a lipit capul de al lui, nu mai rostesc o vorbă.

Şi iarăşi nu mai există nimeni pe lume mai mulţumit decît Franz Biberkopf, care dă naibii politica. Din cauza ei şi-ar frînge gîtul. De-aci înainte îşi face veacul prin localuri, cîntă şi joacă mereu cărţi, Mieze a cunoscut un domn aproape tot atît de bogat ca al Evei, dar căsătorit, ceea ce e încă mai bine, care-i aranjează un cuib elegant în două odăi nemobilate.

Iar Franz nu scapă nici de ceea ce vrea Mieze. Într-o zi Eva îl asaltează în odăiţa lui, şi de ce nu, dacă Mieze însăşi o vrea, dar, Eva, dacă ai să faci unul mititel, omule, dacă am să fac, bătrînul meu îmi clădeşte zece castele, ce s-ar mai crede.

Musca se caţără, nisipul cade de pe ea,
în curînd va zumzăi din nou

Nu sînt multe lucruri de povestit despre Franz Biberkopf, am ajuns să-l cunoaştem bine pe băiatul ăsta. Ce va face o scroafă cînd intră în coteţ, ne putem imagina. Numai că pentru o asemenea scroafă viaţa e mai uşoară decît pentru un om, fiindcă ea nu-i decît o bucată de carne şi de grăsime, iar de ceea ce va putea să se întîmple mai

tîrziu cu ea puţin îi pasă, dacă are destulă mîncare : cel mult, are să mai fete o dată, iar la sfîrşitul vieţii o aşteaptă cuţitul, ceea ce în definitiv nu-i deosebit de rău şi de emoţionant : mai înainte de a observa ceva — şi ce observă un animal — s-a şi terminat cu ea. Un om, însă, are ochi în care se ascund multe şi toate de-a valma ; omul gîndeşte, gîndeşte-al naibii [are un cap îngrozitor] la ceea ce i se va întîmpla.

Aşa îşi duce foarte grasul, foarte drăgălaşul ciung Franz Biberkopf, Biberköppchen, traiul, pătrunzînd în luna august, o lună încă binişor temperat. Franzeken poate să vîslească foarte bine cu braţul stîng iar de la poliţie nu-i vine nici o veste, deşi nu se mai prezintă deloc, cei de la secţie îşi petrec şi ei vacanţa de vară, Doamne, la urma urmelor şi funcţionarii de-acolo au tot numai două picioare, iar pentru cei cîţiva gologani pe care-i primesc n-au să şi le rupă, şi-apoi de ce-ar mai alerga vreunul să cerceteze : ce mai e cu Franz Biberkopf, tocmai Biberkopf, şi de ce are el numai un braţ, cînd mai înainte avusese două ; lasă-l să mucegăiască în acte, un om are în definitiv şi alte griji.

Numai că mai există şi străzile, pe străzi vezi fel de fel de lucruri, îi vine în minte cîte unuia ceva mai dinainte, ceva ce n-ar mai vrea să ştie, şi viaţa continuă astfel, zi după zi, astăzi se-ntîmplă ceva, laşi lucrurile să treacă, mîine iar se-ntîmplă ceva, uiţi ce-a fost, mereu se petrece ceva cu cîte unul. Viaţa o să se aranjeze, visează omul, îşi spune el ca-n somn. Într-o zi caldă, poţi să prinzi o muscă la fereastră, s-o pui într-un ghiveci de flori şi să presari deasupra nisip : dacă e o muscă zdravănă şi sănătoasă, se caţără şi iese de-acolo, iar toată străbaterea aceea cu gîfîieli nu-i face nici un rău. La asta se gîndeşte uneori Franz, cînd vede acest lucru şi altele, îmi merge bine, de politică nu-mi pasă, iar dacă oamenii sînt aşa de neghiobi că se lasă exploataţi, n-am ce le face. Cine-şi sparge capul pentru alţii.

Numai în privinţa băuturii trebuie să-l ţină din scurt Mieze, ăsta-i punctul slab la Franz. Are un fel de nevoie înnăscută de băutură, zace în el şi iese mereu la iveală. Spune : cînd bei, pui pe tine osînză şi nu te mai gîndeşti atît. Herbert însă îl dojeneşte :

— Omule, nu mai bea atît. Eşti un răsfăţat al norocului. Adu-ţi aminte, ce-ai fost ? Vînzător de ziare. Acuma nu mai ai un braţ, da' o ai pe Mieze a ta, venitul tău, doar nu vrei să-ńcepi iar să tragi la măsea ca odinioară, cînd erai cu Ida.

— Nici vorbă de-aşa ceva, Herbert. Dacă beau, e doar aşa din cauza timpului liber. Şezi acolo şi ce faci : bei şi pe urmă mai bei un rînd şi încă unul. Iar în afară de asta, uită-te la mine, suport.

— Omule, tu spui că suporţi. Păi da, de-ngrăşat te-ai îngrăşat iar, da' ia uită-te odată în oglindă, să vezi ce ochi ai.

— Ce fel de ochi ?

— Vezi şi tu, pungi ca la un om bătrîn ; doar nu eşti bătrîn, te îmbătrîneşti cu băutura, băutura îmbătrîneşte.

— Hai să lăsăm chestia asta. Ce mai e nou pe la voi ? Tu ce faci, Herbert ?

— În curînd îi dăm drumu' iarăşi, avem doi băieţi noi, straşnici. Îl ştii pe Knopp, ăla care poate să-nghiţă foc ? Vezi, el i-a adus pe băieţi. Le zice ălora : bă, vreţi voi să lucraţi cu mine ? Mai întîi s-arătaţi ce vă poate pielea. Opt'şpe, nouă'şpe ani să tot aibă. Şi-aşa, Knopp stă pe Danziger, peste drum, la colţ, şi se uită să vază ce-i de capu' lor. Ăia se iau după o babă, pe care-au văzut-o c-a scos parale de la bancă. Mereu după ea. Knopp îşi zice că bieţii o să-i dea vreun brînci pe undeva, o să-i smulgă poşeta şi — adio, cocoană. Aş, ăia se ţin cu răbdare pe urmele ei, o-nsoţesc pînă acasă şi cînd ea ajunge lipa, lipa la uşă, ies înaintea babei şi-o privesc în faţă : „Dumneavoastră sînteţi madam Müller ?“ — chiar aşa o şi chema, o ţin de vorbă niţel pînă cînd se apropie tramvaiul, iar atunci piper în ochi, haţ poşeta, uşa trîntită. Pe partea ailaltă a străzii, Knopp înjură şi spune c-a fost cu totul de prisos să se urce-n tramvai ; mai-nainte ca bătrîna să deschiză uşa casei şi să afle careva ce-a fost, puteau foarte bine să se instaleze peste drum în cîrciumă. Fugind, s-au făcut suspecţi.

— Cel puţin, au sărit curînd jos din tramvai ?

— Da. Pe urmă, în vreme ce Knopp îi tot cicălea, ăi doi au mai făcut o ispravă : l-au luat pe Knopp cu ei şi seara pe la nouă, pe Romintener Strasse, au ridicat de jos

o cărămidă şi nici una, nici două au făcut ţăndări vitrina unei ceasornicării, au vîrît mîna în ea şi — valea. Şi nu i-au înhăţat. Băieţii sînt de-o îndrăzneală nemaipomenită, după aia s-au oprit în mulţimea de pe stradă. Asta-i, putem să-i folosim.

Franz îşi lasă capul în jos :

— Şmecheri băieţi.

— Ei, tu n-ai nevoie de-aşa ceva.

— Nu — n-am nevoie. Iar pentru mai tîrziu, nu-mi sparg eu capu'.

— Numai de băutură să te laşi, Franz.

Lui Franz îi zvîcnesc obrajii :

— De ce să nu beau, Herbert, ce-o ţi fi vrînd toţi cu mine ? Nu-s în stare, nu-s în stare de nimic, sînt invalid sută la sută. Îl priveşte pe Herbert în ochi, colţurile gurii i s-au lăsat în jos : Ştii tu, toţi mă bîrîie la cap, unu' zice : să nu bei, altu' : rupe-o cu Willi, altu' : omule, lasă-le de politică.

— Contra politicii n-am nimic, o ştii doar.

Franz se reazămă de speteaza scaunului şi se uită din nou lung la prietenul său, Herbert, care gîndeşte : Cum i se mai schimonoseşte ăstuia faţa, e un ins periculos, oricît de blajin ar fi altminteri Franz al nostru. Franz îi dă un ghiont cu braţul întins, şopteşte :

— Au făcut din mine un schilod, Herbert, mă vezi, nu mai sînt bun de nimic.

— Nu exagera. Asta să i-o spui Evei sau lui Mieze.

— La pat, ştiu. Da' tu, tu eşti cineva, tu faci ceva, şi băieţii la fel.

— Păi şi tu, dac-ai vrea cu tot dinadinsul, ai putea să faci niscai afaceri, chiar aşa cu un braţ.

— Nu m-au lăsat. Nici Mieze n-a vrut. M-a convins.

— Fă-o totuşi, începe pur şi simplu din nou.

— Păi da, adică acuma să-ncep din nou. Mai întîi : încetează — pe urmă : începe din nou. Ca şi cînd aş fi un căţeluş : sus pe masă, jos de pe masă, sus pe masă.

Herbert toarnă două coniacuri ; trebuie să-i suflu lui Mieze vreo două vorbe, cu băiatul ăsta nu-i lucru curat, să bage de seamă, îl apucă iar furia şi se-ntîmplă ce s-a-ntîmplat cu Ida. Franz dă de dușcă paharul :

— Sînt un schilod, Herbert ; uită-te la mîneca mea, e goală. Ce crezi tu, dac-ai ști cum mă doare umărul noaptea ; nu pot să dorm.

— Atunci du-te la doctor.

— Nu vreau, nu vreau, nu vreau să știu de doctor, sînt sătul de doctori de la Magdeburg.

— Am să vorbesc cu Mieze, să plece cu tine undeva, să ieșiți din Berlin, ca să schimbați aerul.

— Lasă-mă să beau, Herbert.

Herbert îi șoptește la ureche :

— Ca să faci ce-ai făcut cu Ida ?

Franz ascultă :

— Cum ?

— Da.

Vezi, acuma zgîiește-te la mine, holbează-te la mine, nu ți-au fost de-ajuns cei patru ani. Franz își vîră pumnul strîns sub nasul lui Herbert :

— Tu nu ești în toate mințile ?

— Nu eu, nu. Tu !

Eva a tras cu urechea la ușă, e gata de plecare, intră într-un elegant taior maro deschis, îi dă un ghiont lui Herbert :

— Lasă-l să bea, omule, ce, ești nebun ?

— Tu nu vezi, Eva ? Vrei s-ajungă iar ca mai-nainte ?

— Exagerezi, ține-ți botul.

Franz o privește țintă pe Eva.

După o jumătate de oră o întreabă pe Mieze, în odaia lui :

— Tu ce zici, pot să beau ?

— Da, da' nu prea mult. Nu prea mult.

— Poate că vrei și tu să bei cu mine ?

— Da, cu tine.

Franz jubilează :

— Mieze, draga mea, vrei să te-mbeți, n-ai fost beată niciodată ?

— Ba da. Hai să ne-mbătăm. Chiar acuși.

Cu o clipă mai înainte Franz fusese atît de trist, iar acum o vede cum se aprinde cu vîlvătăi, la fel cum s-a-ntîmplat de curînd, cînd s-a năpustit asupra Evei și i-a vorbit despre copil. Franz stă lîngă ea, ce fată drăguță,

ce fată bună, e-atît de micuță lîngă el, ar putea s-o vîre în jacheta lui, ca îl înlănțuie cu brațele, el o ține pe după șoldurî cu brațul stîng, și-atunci... și-atunci...

Și-atunci Franz pleacă undeva departe, doar o secundă. Brațul său îi încolăcește șoldurile și este imobil. Dar în gînd Franz a fost silit să facă o mișcare cu brațul. În acest timp, fața îi e încremenită ca de piatră. În gînd... a ținut în mînă... un mic instrument de lemn și i-a aplicat lui Mieze... o lovitură de sus în jos, a izbit-o în torace, o dată, de două ori. Și i-a fracturat coastele. Spitalul, cimitirul, bărbatul acela din Breslau.

Franz îi dă drumul lui Mieze, care nu știe ce-i cu el, sînt întinși amîndoi pe podea, el mormăie și vorbește într-aiurea și urlă și-o sărută și plînge, ea începe să plîngă împreună cu el și nu știe de ce. Pe urmă, ea aduce două sticle de rachiu, el repetă mereu : „Nu, nu", dar asta-i face fericiți, fericiți, Dumnezeule, ce se mai amuză amîndoi, ce mai rîd. Mieze ar fi trebuit de mult să plece la cavalerul care-o așteaptă, dar ce să facă fata, rămîne la Franz al ei, nici nu se mai poate ține pe picioare, darmite să fugă. Îi suge lui Franz rachiul din gură, iar el vrea să-l soarbă înapoi, dar ei i se și prelinge pe nas. Pe urmă chicotesc, iar el sfîrșește prin a sforăi greu ziua-n amiaza mare.

De ce m-o fi durînd așa umărul, ăia mi-au retezat brațul.

De ce m-o fi durînd așa umărul, mă doare rău umărul. Unde s-o fi dus Mieze. M-a lăsat să zac aici singur.

Mi-au retezat brațul, gata cu el, umărul mă doare, umărul. Cîini blestemați, brațul meu s-a dus, ei au făcut-o, cîinii, ei au fost, cîinii, brațul meu s-a dus, m-au părăsit în noroi acolo. Umărul, umărul mă doare, umărul mi l-au lăsat, dac-ar fi putut, mi-ar smulge și umărul. Dacă mi-ar fi smuls și umărul, nu mai m-ar fi durut așa, fir-ar al naibii. Nu m-au omorît, cîinii, n-au reușit, n-au avut norocul ăsta cu mine, hienele, da' nici așa nu-i bine, acuma zac și nici suflet de om nu-i pe-aproape, să mă audă urlînd : mă doare groaznic brațul, umărul, mai bine m-ar fi strivit cu totul, cîinii. Acum sînt jumătate de om. Umărul meu, umărul meu, nu mai pot să suport. Hienele bleste-

mate, hienele, m-au distrus, unde o fi Mieze, mă lasă să zac aici. Au, au, vai, au, au, au.

Musca se caţără, se tot caţără, e în ghiveciul de flori, nisipul curge de pe ea, nu-i face nici un rău, se scutură de el, întinde capul negru, a ieşit.

Şade pe malul apei marea Babilon, mama curvăsăriei şi a tuturor ororilor de pe pămînt. Se cuvine s-o vezi, trebuie s-o vezi cum şade ea pe o dihanie stacojie şi are şapte capete şi zece coarne. Fiecare pas al tău o bucură. Este beată de sîngele sfinţilor pe care-i sfîşie. Iată-i coarnele cu care loveşte, ea vine din hău şi te duce la locul de osîndă, priveşte-o, perlele, purpura stacojie, dinţii pe care-i rînjeşte, buzele groase, umflate, peste ele a curs sîngele, cu ele a băut. Tîrfa Babilon ! Ochi galbeni ca aurul, otrăvitori, gît cu guşă ! Cum mai rîde de tine !

Înainte, ţine pasul, bătăi de tobă şi batalioane

Atenţie, camarade, cînd vin grenadele, e bucluc, înainte, sus piciorul, drept înainte, eu trebuie să ies de-aici, mai mult decît oasele nu pot să-mi zdrobească, dumdrumdum, ţine pasul, un doi, un doi, stîng, drept, stîng, drept, stîng, drept.

Franz Biberkopf mărşăluieşte pe străzi cu pas apăsat, stîng drept, stîng drept, nu invoca nici o osteneală, nu te opri la nici o cîrciumă, nu bea, o să vedem, un glonţ în zbor venit-a, să vedem, mi-e sortit mie, mă doboară pe mine, stîng drept, stîng drept. Bătăi de tobă şi batalioane. În sfîrşit, îşi trage răsuflarea.

Merge prin Berlin. Cînd soldaţii trec pe stradă, ei de ce, păi de ce, pentru Cingdarada e, bum dara, pentru Cingdarada e, da da.

Casele tăcute-or sta, vîntul bată unde-o vrea. Ei de ce, păi de ce, pentru Cingdarada e, da da.

În vizuina lui murdară, cu aer stătut — vizuină murdară, ei de ce, păi de ce, vizuină cu aer stătut, păi de ce, pentru Cingdarada e — şade Reinhold, individul din echipa

lui Pums, cînd soldaţii trec în marş pe stradă, ies la uşi şi geamuri fetele să-i vadă, citeşte ziarul, stîng drept, stîng drept, sortit e el sau eu, citeşte despre jocurile olimpice, un doi, şi că seminţele de dovleac sînt bune contra teniei. Citeşte foarte rar, cu glas tare, împotriva bîlbîielii. Cînd e singur, treaba merge bine. Decupează chestia cu dovlecii, cînd soldaţii trec în marş pe stradă, fiindcă a avut şi el cîndva tenie, probabil că mai are una, poate aceeaşi, poate una nouă, aia veche a făcut pui, trebuie încercat cu seminţe de dovleac, aşadar se consumă cu coajă, nu trebuie curăţate. Casele tăcute-or sta, vîntul bată unde-o vrea. Congres al jucătorilor de scat la Altenburg, nu joc aşa ceva. Călătorie în jurul lumii, cheltuieli totale numai 30 de pfenigi pe săptămînă, iarăşi o şarlatanie vădită. Cînd soldaţii trec în marş pe stradă, ies la uşi şi geamuri fetele să-i vadă, ei de ce, păi de ce, pentru Cingdarada e, bun dara da bum. Cineva bate la uşă, intră.

Sare-n picioare, iute, iute. Reinhold vîră-ndată mîna-n buzunar, un revolver. Un glonţ, în zbor venit-a, sortit e el sau eu ; pe el vru să-l doboare, îmi zace la picioare, ca rupt din trupul meu. Iată-l : Franz Biberkopf, are braţul amputat, invalid de război, individul e beat, sau nu. Dacă face vreo mişcare, îl dobor cu un foc.

— Cine te-a lăsat să intri ?

— Proprietăreasa ta.

Ofensivă, ofensivă.

Reinhold la uşă :

— Putoarea asta e nebună ? — Doamnă Tietsch ! Doamnă Tietsch ! Ce-i asta ? Sînt acasă sau nu sînt acasă ? Cînd spun că nu sînt acasă, nu sînt acasă.

— Scuzaţi, domnu' Reinhold, mie nu mi-a spus nimeni nimic.

— Nu sînt acasă, ei drăcia dracului. Poţi să laşi să-mi intre-n casă mai ştiu eu cine.

— I-oţi fi spus fetii mele, 'da' ea a coborît şi nu mi-a zis nimic.

Reinhold închide uşa, ţine strîns revolverul în mînă. Soldaţii.

— Ce cauţi la mine ? Ce-avem noi de împărţit ?

Se bîlbîie. Ce Franz e ăsta ? Ai să afli îndată. Acum cîtva timp, omului ăstuia i-a fost zdrobit braţul de o ma-

șină, era pe-atunci un om cumsecade, poți să juri că era, acum e pește, vom lămuri noi din vina cui. Bătăi de tobă, batalioane.

— Măi omule, Reinhold, ai în mînă un revolver.

— Ei și ?

— Ce vrei să faci cu el ? Ce vrei ?

— Eu ? Nimic.

— Ei, atunci poți să-l dai încolo.

Reinhold pune revolverul pe masă, în fața lui.

— De ce-ai venit acu' la mine ?

Iată-l, ăsta e, el m-a lovit cu pumnul în gangul imobilului, el m-a azvîrlit din mașină, mai înainte n-a fost nimic, o mai aveam pe Cilly, am coborît scara. Răsare. Luna peste ape, o lumină stridentă, orbitoare, seara, bătăi de clopot. Acum, el are un revolver.

— Stai jos, Franz, ia spune : ai tras la măsea ?

Fiindcă se holbează așa, trebuie să fie beat, ăsta nu se poate lăsa de băutură. Asta trebuie să fie, e beat, dar revolverul îl am aproape. Ei, pentru Cingdarada bum darada, bum. Franz ia loc. Și șade. Luna cu lumină orbitoare, pe toată întinderea apa sclipește. Acum șade în odaia lui Reinhold. Ăsta e omul pe care l-a ajutat în încurcăturile lui cu fetele, i-a luat o fată după alta, apoi el a vrut să-l pună să stea de pază, dar de spus nu i-a spus nimic, iar acuma sînt pește, cine știe cum o să meargă cu Micze, și asta-i situația. Dar toate astea i se vîntură doar în gînd. Un singur lucru se întîmplă cu adevărat : Reinhold, Reinhold șade aici în fața lui.

— Am vrut doar să te văz, Reinhold.

Asta am vrut ; să mă uit la el, mi-e destul să mă uit la el, iată-ne, ședem aici.

— Ai de gînd să mă strîngi cu ușa, să mă șantajezi pentru chestia aia de-atunci ? Da ? [Stai liniștit, nici o mișcare. Băiete, înainte marș, acuma, așa, cîteva grenade.] Șantaj, hai ? Cît vrei ? Sîntem înarmați. Știm și că ești pește !

— Sînt. Ce vrei să fac cu un singur braț ?

— Așadar, ce dorești ?

— Absolut nimic, absolut nimic.

Doar să șed așa, să mă țin tare, ăsta-i Reinhold, se strecoară de colo, colo, numai să nu-l las să mă răstoarne.

În Franz însă s-a și pornit un tremur. Au fost odată trei crai care-au plecat de la Răsărit, aveau cădelniți cu tămîie și le legănau, le legănau mereu. Ăștia îl învăluie pe om în fum de tămîie. Reinhold reflectează : insul sau e beat, și-atunci o să plece îndată și cu asta gata, sau vrea totuși ceva. Nu, vrea ceva, dar ce vrea, nu vrea să mă șantajeze, dar ce ? Reinhold aduce rachiu, își spune : așa am să-l fac pe Franz să se dea pe față. Numai de nu l-ar fi trimis Herbert să spioneze și pe urmă să ne toarne. În clipa în care pune pe masă cele două pahărele albastre, vede că Franz tremură. Luna, luna albă, s-a înălțat orbitoare peste ape, nimeni n-o mai poate privi, am orbit, ce-i cu mine. Ia te uită, ăsta nu mai poate. Se ține bățos, dar e sleit de puteri. Pe Reinhold îl cuprinde bucuria, ia încet revolverul de pe masă și-l vîră în buzunar, toarnă în pahărele și se uită iar : ăstuia îi tremură labele, l-a apucat tremuriciul, e-un papă-lapte, gură-mare, se teme de revolver sau de mine, ei, nu-i fac nimic. Și Reinhold e foarte, foarte liniștit, prietenos, desigur. Ce-ncîntare să-l vadă cum tremură, nu, nu e beat, Franz, îi e frică, e la capătul puterilor, se scapă-n pantaloni, ăsta voia să facă pe grozavul cu mine.

Și Reinhold începe să povestească despre Cilly, ca și cum ne-am fi văzut ieri, fata a mai trecut o dată pe la mine, cîteva săptămîni, da, se mai întîmplă, dacă n-am mai văzut-o pe una cîteva luni, pot s-o mai am, încă o repriză, nostimă chestie. Apoi aduce țigarete și un teanc de poze porcoase, pe urmă niște fotografii, Cilly e și ea fotografiată, împreună cu Reinhold.

Franz nu poate rosti un cuvînt, se uită mereu numai la mîinile lui Reinhold, acesta are două mîini, două brațe, el are numai unul, cu aceste două mîini l-a azvîrlit Reinhold sub automobil, ah de ce, păi de ce nu l-aș ucide pe individ, ah, doar pentru Cingdarada bum darada — eu nu mai sînt un bărbat, sînt o cîrpă. Se prăbușește în el însuși și începe iar să tremure, înghite un coniac, pe urmă încă unul, nu-i e de nici un folos, apoi Reinhold zice încet, încet :

— Aș vrea, Franz, aș vrea să-ți văd rana.

Ei, doar pentru Cingdarada bum darada. Franz — asta e — își descheie jacheta, arată ciotul cu mîneca goală a

cămășii, Reinhold se strimbă : ți se face silă, Franz își încheie jacheta.

— Mai înainte arăta și mai rău.

Pe urmă Reinhold continuă să se holbeze la Franz al lui, care nu spune nimic și nu poate nimic și e gras ca un porc și nu poate să caște botul, iar Reinhold rînjește mereu la el și nu mai termină.

— Mîneca o porți întotdeauna așa în buzunar ? O vîri mereu în buzunar, sau e cusută ?

— Nu, o vîr mereu în buzunar.

— Cu ailaltă mînă ? Mai înainte de a te fi îmbrăcat ?

— Uneori așa, alteori altminteri ; cînd îmi pun jacheta, e mai greu.

Reinhold stă lîngă Franz, îl trage de mînecă :

— Trebuie să bagi de seamă să nu pui ceva în buzunarul din dreapta. Ți s-ar fura lesne.

— Mie nu.

Reinhold își tot frămîntă mintea :

— Ia zi, cum faci cu paltonul, trebuie să fie foarte incomod. Două mîneci goale.

— Acu' e vară. Asta o să se-ntîmple abia la iarnă.

— Ai să vezi că frumos n-o să fie. Ai putea să-ți cumperi un braț artificial, cînd careva n-are un picior, își face unul fals.

— Fiindcă altminteri nu poate să meargă.

— Poți să-ți prinzi în catarame un braț fals, arată mai bine.

— Nu, nu, doar te-apasă.

— Eu mi-aș cumpăra unul, sau poate aș umple mîneca. Ia hai să-ncercăm.

— Pentru ce, nu vreau.

— Ca să nu mai umbli așa cu mîneca moale, umplută arată mai frumos, nu se mai bagă de seamă.

— N-am nevoie. Nu vreau.

— Haide, lemnul nu e bun. Fii atent, să vîrîm cîțiva ciorapi sau cămăși.

Reinhold scoate mîneca goală, o apucă și, stînd lîngă comodă, o îndeasă cu ciorapi, batiste. Franz se apără :

— Ce rost are, omule, nu ține, se face ca un cîrnat, lasă-mă.

— Nu. Ascultă ce-ţi spun, comandă la un croitor, trebuie să fie ceva bine îndesat, arată bine aşa, nu mai umbli ca un schilod, ţii o mînă în buzunar şi-atît. Ciorapii cad afară. Da, asta-i treabă de croitor. Nu pot să sufăr schilozii, schilodul nu mai e om, nu-i bun de nimic. Cînd văd un schilod, îmi zic : mai bine s-ar termina de tot cu el.

Franz ascultă, ascultă, dă mereu din cap. Tremură din creştet pînă-n tălpi, deşi n-ar vrea. Se află pe undeva pe Alex, la spargerea aia, se simte golit de toate, trebuie că-i în legătură cu nenorocirea ce l-a lovit, sînt nervii, o să vedem. Dar îl doare şi-l trec mereu fiori. Gata, dă-i drumul, să cobor, adio. Reinhold, trebuie să mă car, ţine pasul, drept stîng, drept stîng, Cingdarada.

Franz Biberkopf cel gras ajunge acasă, a fost la Reinhold, mîna şi braţul continuă să-i tremure şi să-i zvîcnească, ajuns acasă, ţigareta îi cade din gură. Sus, la el, şade Mieze cu cavalerul ei, l-a aşteptat pe Franz, fiindcă vrea să plece pe două zile din Berlin cu cavalerul ei.

El o trage deoparte.

— Ce-mi pasă mie de tine ?

— Ce să fac, Franz ? O, Doamne, Franz, ce s-a întîmplat ?

— Nimic, cară-te !

— Astă-seară sînt înapoi.

— Cară-te. Aproape că urlă.

Mieze se uită la cavalerul ei, îl sărută repede pe Franz pe ceafă şi iese. De jos, o sună pe Eva :

— Dacă ai timp, vino-ncoace la Franz. Ce are ? Nu ştiu. Da' vino.

Eva însă nu poate, Herbert se ciondăneşte toată ziua cu ea, nu poate să plece.

Între timp, Franz Biberkopf al nostru, şarpele cobra, luptătorul de fier, şade singur, singur de tot, şade la fereastră, mîna lui prinde cu ghearele pervazul ferestrei, se-ntreabă dacă nu cumva a fost un moft, o dobitocie fără seamăn că s-a dus la Reinhold în odaia lui, dracu' s-o ia de treabă, a fost un moft, cînd soldaţii trec pe stradă, un moft a fost, o scrînteală, trebuie să mă smulg din starea asta, trebuie să fac altceva. Şi între timp se şi gîndeşte, am să fac altceva, trebuie să mă duc iar acolo, nu poate să

meargă mai departe așa, individul și-a bătut joc de mine, mi-a băgat fel de fel de lucruri pe gît, asta nu i-o pot spune nimănui, cum de s-a putut întîmpla.

Franz își apasă capul pe scîndură, se ghemuiește și-i e rușine, e copleșit de rușine : asta am să fac, cum am putut să-ngădui așa ceva, ce idiot sînt, să tremur eu în fața lui. Rușinea lui e intensă și nemăsurată. Franz scrîșnește din dinți, s-ar sfîșia singur, n-am vrut să mă port așa, doar nu sînt un laș, chiar dacă n-am decît un braț.

Trebuie să mă duc la el. E istovit. Cînd Franz a terminat și se ridică de pe scaun, s-a și făcut seară. Își rotește privirea prin odaie, vede niște rachiu, l-a pregătit Mieze, nu beau. Nu vreau să-mi fie rușine de mine însumi. Franz nu trebuie să-și plece ochii. Mă duc la el. Rum di bum, tunuri, trîmbițe. Înainte, cobor, să-mbrac jacheta, a vrut să-mi umple mîneca, m-așez în fața lui, pe chipul meu nu se va mai ivi nici un tremur.

Berlin ! Berlin ! Berlin ! Tragedie pe fundul mării, scufundarea unui submarin. Echipajul sufocat. Iar dacă s-a sufocat, înseamnă că a murit, cui îi mai pasă, gata, s-a terminat, ștergem totul cu buretele. Înainte marș. Două avioane militare s-au prăbușit. Dacă au căzut, au murit, cui ce-i mai pasă, ce e mort, e mort.

— 'Nă seara, Reinhold. Vezi, m-am întors.

Reinhold holbează ochii la Franz :

— Cin' te-a lăsat să intri ?

— Pe mine ? Nimeni. Ușa era deschisă, am intrat pur și simplu.

— Așa, puteai să suni.

— La tine n-am de ce să sun, doar nu sînt beat.

Pe urmă șed amîndoi față-n față, fumează, iar Franz Biberkopf nu tremură și se ține tare și se bucură că trăiește, asta-i ziua lui cea mai bună de cînd a căzut sub automobil, iar ăsta-i cel mai bun lucru pe care l-a făcut de-atunci : să șadă aici, ei, drăcie, cît e de frumos. Și e ceva mai bun decît întrunirile și aproape mai bun — mai bun decît Mieze. Da, ăsta-i lucrul cel mai frumos dintre toate : Reinhold nu m-azvîrle de-a dura.

S-a făcut opt seara, Reinhold îl privește pe Franz în ochi ;

— Franz, tu știi doar, noi doi avem de încheiat o socoteală. Spune, dacă vrei ceva de la mine, spune-o fără ocolișuri.

— Ce socoteală am cu de încheiat cu tine ?

— Chestia cu mașina.

— N-are nici un rost, brațul tot nu-mi mai crește la loc. Și-apoi... Franz lovește cu pumnul in masă : și-apoi a fost bine. Nu mergea așa mai departe cu mine. Trebuia să se-ntîmple odată și-odată.

Hoho, aici am ajuns, aici eram încă de mult. Reinhold îl sondează :

— Tu te gîndești la comerțul ambulant ?

— Firește, și la ăla. Aveam niște gărgăuni în cap. Ei, acu' s-au dus.

— S-a dus și brațul.

— Da' mai am unu', și mai am un cap și două picioare.

— Și ce faci. Învîrtești singur lucrurile, sau cu Herbert ?

— Cu un braț ? Nu pot să fac nimic.

— Da' și așa, să fii doar pește, știi, e prea plictisitor.

Reinhold se gîndește și se uită țintă la Franz, cît e de gras și ce voinic e : Cu băiatul ăsta tare m-aș mai juca ! E îndărătnic ca un catîr. Astuia ar trebui să-i fărîmi oasele. Un singur braț nu-i de ajuns pentru el.

Încep să vorbească despre femei și Franz povestește despre Mieze, care se numea mai înainte Sonja, fata cîștigă bine, e-o fată bună. Reinhold își spune : Bună treabă, am să i-o iau și pe urmă îl arunc cu totul în rahat.

Căci dacă viermii mănîncă pămînt și-l dau mereu afară în urma lor, înseamnă că-l mănîncă necontenit din nou. Bestiile nu pot să te cruțe, dacă le umpli astăzi stomacul, mîine vin din nou și trebuie să înfulece iar. Cu oamenii e ca și cu focul : cînd arde, trebuie să consume, iar dacă nu mai are ce consuma, se stinge, trebuie să se stingă.

Franz Biberkopf se bucură de el însuși cum poate să șadă acolo fără să tremure, foarte liniștit, cuprins de o bucurie solemnă; ca nou-născut. Iar cînd Reinhold coboară cu el, găsește din nou : Cînd soldații trec pe stradă, drept, stîng, e frumos să trăiești, tot ce mișcă pe-aici îmi e prieten, aici nu mă mai azvîrlă nimeni, poftim să mai încerce careva. Ei de ce, păi de ce, ies fetițele să-i vadă.

— Mă duc să dansez, îi spune lui Reinhold.
Acesta întreabă :
— Vine și Mieze cu tine ?
— Nu, ea a plecat cu prietenul ei pe două zile.
— Cînd s-o-ntoarce, merg și eu cu voi.
— Fain, o să se bucure.
— Crezi ?
— Dacă-ți spun ; să știi că nu mușcă.

Franz e nemaipomenit de vesel, noaptea e a lui, nou-născutul, fericitul, dansează pînă-n zori, mai întîi la Alter Ballhaus, apoi în local la Herbert, se bucură cu toții împreună cu el, el însă cel mai mult. În vreme ce dansează cu Eva, simte că-i sînt mai dragi decît oricine doi : una e Mieze, pe care-ar fi bucuros s-o aibă aici, celălalt este — Reinhold. Dar asta nu cutează să i-o spună nimănui. Toată noaptea aia splendidă în care dansează cînd cu una, cînd cu alta, îi iubește pe ăștia doi, care nu sînt de față, și e fericit cu ei.

Pumnul e pe masă

Oricine a citit pînă aici vede ce cotitură s-a produs : o cotitură spre înapoi, care s-a terminat pentru Franz. Franz Biberkopf, cel puternic, șarpele cobra, a reapărut realmente la orizont. N-a fost ușor, dar iată-l din nou.

Omul acesta părea să fie de față încă din vremea cînd a devenit peștele lui Mieze și se plimba în toată libertatea cu o tabacheră de aur și o șapcă a clubului de canotori. Dar acum, așa cum chiuie și nu se mai teme, este de față pe de-a-ntregul. Acum nu se mai clatină pentru el acoperișurile, iar brațul său, ei cu asta s-a ales. Țicneala i-a fost scoasă din cap, operația a reușit. Acuma e pește și va deveni din nou infractor, dar toate astea nu-l dor, dimpotrivă.

Și totul e ca la început. Dar trebuie să fie limpede și că nu mai avem a face cu șarpele cobra de altădată. Se și vede că acesta nu mai e vechiul nostru Franz Biberkopf. Prima dată l-a înșelat prietenul său Lüders și și-a pierdut cumpătul. A doua oară a trebuit să stea la pîndă, dar el n-a vrut, Reinhold l-a azvîrlit din automobil și-a fost călcat

de roți în stradă. Acuma, Franz s-a săturat, oricare om simplu s-ar fi săturat. Nu se duce la mănăstire, nu se face fărîme, a pornit-o pe poteca războiului, devine mai mult decît poște și infractor, acum problema ce se pune este : tot înainte. Îl veți vedea acum pe Franz nu numai cum dansează singur și cum se-ndoapă și cum se bucură de viața lui, ci și cum în dansul, în dansul zornăitor cu un altceva trebuie să se vadă cît de puternic este el și cine este mai puternic, Franz sau acel altceva.

Cînd a ieșit de la Tegel și s-a putut pune din nou pe picioare, Franz Biberkopf a făcut un jurămînt cu voce tare : vreau să fiu cumsecade. N-a fost lăsat să-și țină jurămîntul. Acum vrea să vadă ce mai are el în genere de spus. Vrea să întrebe dacă și de ce a trebuit să i se zdrobească brațul sub roțile unui automobil. Poate că, cine știe cum arată lucrurile astea în capul cuiva, poate că Franz vrea să-și ia brațul înapoi de la Reinhold.

CARTEA A ŞAPTEA

Aici cade vîjîind barosul, barostul asupra lui Franz Biberkopf

Pussi Uhl, afluxul americanilor,
Wilma se scrie cu W sau cu V ?

Pe Alexanderplatz, lucrările continuă tîrîş-grăpiş. Pe Kōnigstrasse, colţ cu Neue Friedrichstrasse vor să dea jos clădirea de dincolo de magazinul de încălţăminte Salamandra, alături au şi început să dărîme. Trecerea vehiculelor pe sub arcada căii ferate urbane de pe Alex devine extrem de dificilă : sînt plantaţi noi piloni pentru podul căii ferate ; acolo jos, unde pilonii îşi pun piciorul, poţi sta într-un puţ frumos zidit.

Cine vrea să se ducă la gara căii ferate urbane, trebuie să suie şi să coboare o scăriţă de lemn. Vremea la Berlin s-a răcit, plouă adesea cu găleata, din care pricină au de suferit automobilele şi motocicletele, în fiecare zi derapează cîteva, se produc carambоluri, se depun plîngeri pentru despăgubiri şi aşa mai departe, adeseori îşi frîng şi oamenii cîte ceva, toate din cauza vremii. Cunoaşteţi tragedia aviatorului Beese-Arnim ? Astăzi a fost interogat de poliţia criminală, el este făptaşul principal în schimbul de focuri din locuinţa bătrînei şi consumatei tîrfe Pussi Uhl, odihneaască-se în pace. Beese, Edger, a tras cu o nemaipomenită sălbăticie în locuinţa lui Pussi Uhl, omului ăstuia, spun criminaliştii, i-a mers întotdeauna într-un mod ciudat. Odată, în război, a fost doborît de la 1 700 de metri, de aici tragedia aviatorului Beese-Arnim, doborît de la

1 700 de metri, înşelat în privinţa moştenirii, ajuns în închisoare sub un nume fals ; ultima lovitură a venit abia mai tîrziu. Fiind doborît, se întoarce acasă, unde directorul unei societăţi de asigurare îl extorchează de bani. Individul era de fapt un escroc, banii au ajuns în modul cel mai simplu de la aviator la escroc, iar aviatorul a rămas lefter. Din acel moment şi-a zis Beese Auclaire. Îi era ruşine de familie, fiindcă ajunsese în mizerie. Toate acestea le-au comunicat şi le-au înregistrat în scris azi-dimineaţă poliţaii la direcţia generală a poliţiei. Mai stă scris în raportul lor şi că tot de atunci fostul aviator a luat-o pe drumul infracţiunii. Odată a fost osîndit la doi ani şi jumătate închisoare, după care, fiindcă pe atunci îşi spunea Krachtowil, a fost expulzat în Polonia. În aceeaşi vreme se pare că a început la Berlin şi povestea deosebit de urîtă şi misterioasă cu Pussi Uhl. Prin nişte ceremonii speciale, despre care preferăm să nu vorbim, Pussi Uhl l-a botezat „von Arnim“, şi isprăvile pe care le-a mai săvîrşit, le-a săvîrşit ca von Arnim. În ziua de joi, 14 august 1928, von Arnim i-a vîrît lui Pussi un glonte în corp, de ce şi cum, în privinţa asta dubioasa strînsură tace mîlc, ăştia nu şi-ar dezvălui secretele nici înaintea călăului. Căci de ce să şi le istorisească sticleţilor care sînt duşmanii lor ? Se ştie doar că în povestea aceasta a jucat un rol şi boxerul Hein, iar cine îşi închipuie că e un cunoscător de oameni, acela va presupune într-un mod eronat : a fost o dramă din gelozie. Eu personal bag mîna în foc că nu e vorba de nici o gelozie. Sau dacă e gelozie, e o gelozie fundamentată pe bani, banii fiind însă principalul. Beese, spune poliţia criminală, e complet dărîmat, cine-o crede, fericit să fie. Flăcăul este, puteţi să mă credeţi, atît de rău dărîmat, dacă este, fiindcă sticleţii vor face cercetări asupra trecutului şi, mai ales, fiindcă-şi muşcă pumnii că a împuşcat-o pe bătrîna Uhl. Căci din ce-o să trăiască el acum ; se gîndeşte : de n-ar muri tîrfa. Cu asta ştim destule despre tragedia aviatorului Beese-Arnim, doborît de la 1700 de metri, înşelat în privinţa moştenirii, ajuns în închisoare sub un nume fals.

Afluxul americanilor care vizitează Berlinul continuă. Printre multele mii care vizitează metropola germană, se află şi numeroase personalităţi proeminente, ce-au venit

la Berlin din motive oficiale sau particulare. Astfel, se află aici [Hotel Esplanade] secretarul șef al delegației americane în Uniunea interparlamentară, dr. Call din Washington, căruia îi vor urma peste o săptămînă încă un număr de senatori americani. Mai departe, în următoarele zile va sosi la Berlin șeful serviciului de pază contra incendiilor din New York, John Keylon, care va locui la hotelul Adlon, unde a stat și fostul secretar de stat la departamentul muncii, Davis.

Din Londra a venit președintele Uniunii internaționale pentru iudaismul religios liberal, al cărei congres are loc la Berlin de la 18 la 21 august, Claude G. Montefiore ; acesta locuiește la hotelul Esplanade, împreună cu colaboratoarea sa, care-l însoțește, lady Lilly H. Montague.

Fiindcă vremea este extrem de proastă, e recomandabil să intrăm într-o clădire, poate în Hala centrală, dar aici este mare larmă, aproape că ești doborît de cărucioarele de mînă, iar vînătorii strigă cît îi ține gura. Mai bine să ne ducem cu un vehicul oarecare pînă la Tribunalul pentru conflictele de muncă de pe Zimmerstrasse și să ne luăm gustarea acolo. Cine s-a ocupat mult cu existențele mărunte — și în definitiv nici Franz Biberkopf nu e o celebritate — călătorește cu plăcere spre vest și vede ce mai este și pe-acolo.

Camera nr. 60 la Tribunalul pentru conflictele de muncă, bufetul ; o încăpere relativ mică, are bar și fierbător pentru cafea expres ; pe tablă scrie „Dejunul : supă de orez dreasă, ruladă [r apăsat] din carne de vită 1 marcă". Un domn tînăr, gras, cu ochelari cu ramă de corn, șade pe un scaun și-și devorează dejunul. Te uiți la el și constați : are în fața lui o farfurie aburindă cu ruladă, sos și cartofi și e pe cale să înghită totul, o îmbucătură după alta. Ochii lui se plimbă încolo și-ncoace pe deasupra farfuriei, dar nimeni nu-i ia nimic, nimeni nu șade prin apropiere, e singur de tot la masa lui, însă arată totuși îngrijorat, taie, înfige furculița în mîncarea din troacă și și-o vîră în gură, repede, unu, unu, unu, și în vreme ce lucrează, unu înăuntru, unu afară, unu înăuntru, unu afară, în vreme ce taie, strivește și înghite,

adulmecă, gustă și înghite, ochii lui privesc, ochii lui observă restul mereu mai mic din farfurie, îl păzesc rotindu-se de jur împrejur ca doi cîini răi și-i apreciază dimensiunile. Încă o dată înăuntru, încă o dată afară. Punct, acum a terminat, acum se ridică, moale și gras, insul a lins farfuria, acum poate să și plătească. Duce mîna la buzunarul de la piept și plescăie : „Cît face, domnișoară ?“ Apoi rotofeiul iese, gîfîie, își slăbește gaica de la spatele pantalonilor, pentru ca burta să aibă mai mult loc. Are în stomac vreo trei pfunzi de-ale mîncării. În burta lui se pornește acum activitatea, burta are acum de lucru cu ceea ce a aruncat în ea. Intestinele se mișcă și se leagănă, se sucesc și se-ncolăcesc ca niște rîme, glandele fac și ele ce pot, își improașcă sucurile în amestecul acela, stropesc ca pompierii, de sus curge la vale saliva, insul înghite, saliva curge în intestine, asupra rinichilor începe asaltul, ca într-un magazin în săptămîna albă, și încet, încet, iată au și început să cadă stropi în bășica udului, strop după strop. Așteaptă, băiete, în curînd ai s-o iei înapoi pe același gang pînă la ușa pe care scrie : „Pentru domni“. Acesta e mersul lumii.

Înapoia ușilor au loc dezbateri. Servitoarea Wilma, cum îți scrii dumneata numele, mă gîndeam că-l scrii cu un V, aici este, ei, haide să facem un W. A devenit foarte obraznică, s-a purtat necuviincios, strînge-ți lucrurile și pleacă, pentru asta avem martori. Ea nu face așa ceva, are prea mult simț al onoarei. Pînă la 6, inclusiv trei zile diferență, sînt gata să plătesc zece mărci, soția mea e internată la clinică. Poți formula revendicările dumitale, domnișoară, sînt în discuție 22,75 mărci, eu însă constat, în definitiv nu pot permite orice. „Putoare ordinară, vită-ncălțată“, soția mea poate fi citată, cînd se ridică din pat, reclamanta însăși a devenit obraznică. Părțile încheie următoarea înțelegere.

Șoferul Papke și distribuitorul de filme Wilhelm Totzke. Ce este acest lucru care tocmai a fost pus pe masă. Așadar, scrieți : Se prezintă personal distribuitorul de filme Wilhelm Totzke, nu, eu n-am decît împuternicirea lui, bine, iar dumneata ai lucrat ca șofer, așadar un timp relativ scurt, am fost izbit cu mașina, adu dumneata cheile, ai avut așadar un accident cu mașina, ce ai de

spus în legătură cu aceasta ? În ziua de 28, era vineri, trebuia s-o aducă pe soţia şefului de la Baia Admiral, pe Viktoriastrasse, avem martori că era complet beat. E cunoscut în tot cartierul ca mare beţiv. Bere proastă, oricum nu beau ; era un automobil german, reparaţia costă 387,20 mărci. Ce fel de ciocnire a fost ? Neavînd frîne pe patru roţi am patinat cu roata mea din faţă, lovind roata lui din spate. Cît ai băut în ziua aceea, vei fi băut totuşi la gustarea de dimineaţă, am fost la şef, acolo mi se dă să mănînc, şeful are mare grijă de personal, fiindcă e un om de treabă. Nu-l facem pe om responsabil de pagube, dar cerem concedierea fără preaviz ; din cauza beţiei a mai făcut asemenea greşeli. Adu-ţi boarfele ; sînt pe Viktoriastrasse în noroi. Şi-atunci, şeful a spus la telefon : Ăsta-i un mare maimuţoi, a făcut maşina praf. Acest lucru nu-l puteai auzi, ba da, aparatul dumneavoastră vorbeşte foarte tare, dacă omul e lipsit de educaţie ; în afară de asta, a telefonat că am furat roata de rezervă, vă rog să fie audiaţi martorii. N-am deloc de gînd s-o fac, sînteţi amîndoi la fel de vinovaţi, şeful a spus bou sau maimuţă, cu prenume, vreţi să cădeţi la învoială cu 35 mărci, e douăsprezece fără un sfert, e încă timp, puteţi să-l sunaţi, eventual să vină aici pe la unu fără un sfert.

În faţa uşii, jos, pe Zimmerstrasse, stă o fată, e aici doar în trecere, ridică mai sus umbrela şi vîră în cutia poştală o scrisoare. În scrisoare se spune : „Dragă Ferdinand, primit cu mulţumire amîndouă scrisorile tale. M-am înşelat foarte mult în privinţa ta, nu m-am gîndit că lucrurile au să ia o asemenea întorsătură cu tine. Trebuie să recunoşti acum că sîntem cu mult prea tineri pentru o legătură strînsă. Cred că pînă la urmă va trebui să fii şi tu de acord cu asta. Te vei fi gîndit poate că sînt o fată ca toate celelalte, dar te-ai înşelat, băiete. Sau te gîndeşti poate că sînt o partidă bogată ? Şi în privinţa asta te afli pe o cale greşită. Nu sînt decît o fiică de muncitor. Ţi-o spun, ca să te poţi orienta. Dacă aş fi ştiut ce-o să iasă din toată povestea, n-aş mai fi început cu scrisul. Aşadar, acuma îmi cunoşti părerea, orientează corespunzător, tu trebuie să ştii ce gînduri ai. Cu salutări, Anna.“

În aceeași casă, în aripa laterală, o fată șade în bucătărie ; mama s-a dus după tîrguieli, fata scrie tainic în jurnalul ei, are 26 de ani, nu lucrează. Ultima însemnare din 10 iulie sună astfel : „De ieri după-masă mi-e din nou mai bine ; dar zilele bune sînt acum atît de puține. Nu-mi pot deschide inima nimănui, cum aș dori. De aceea m-am hotărît să aștern totul în scris. Cînd îmi vin crizele, nu mai sînt în stare de nimic, cele mai mici lucruri îmi provoacă mari greutăți. Tot ceea ce văd atunci trezește în mine mereu noi gînduri și nu pot scăpa de ele, sînt foarte agitată și numai cu greu mă pot sili să fac ceva. O mare neliniște lăuntrică mă mînă de colo, colo, și totuși nu duc nimic pînă la capăt. De exemplu : dimineața devreme, cînd mă trezesc, nu m-aș mai da jos din pat ; mă constrîng totuși s-o fac și-mi dau singură curaj. Dar pînă și îmbrăcatul mă obosește și durează mult, fiindcă în timpul acesta îmi trec prin minte nenumărate închipuiri. Sînt necontenit chinuită de gîndul că fac ceva într-un mod greșit și că prin asta provoc pagube. Deseori, cînd pun o bucată de cărbune în mașina de gătit și sare-n sus o scînteie, mă sperii și pe urmă trebuie să cercetez totul de pe mine, să văd dacă n-a luat ceva foc, să distrug astfel cine știe ce și să provoc fără să-mi dau seama un incendiu. Apoi, lucrurile merg așa toată ziua ; tot ceea ce trebuie să fac îmi apare ca foarte greu, iar cînd mă silesc să fac ceva, oricît mi-aș da osteneala să termin repede, durează foarte mult. Așa se scurge ziua și n-am făcut nimic, deoarece la fiecare lucru trebuie să stau atîta pe gînduri. Cînd văd că în pofida oricărui efort n-o scot la capăt în viață, m-apucă disperarea și plîng foarte mult. Crizele mele au fost întotdeauna de acest fel, pentru prima dată le-am avut la 12 ani. Părinții mei au socotit totul drept o prefăcătorie. La 24 de ani am încercat să-mi iau viața, din cauza acestor crize, dar am fost salvată. Pe atunci nu avusesem încă relații sexuale și mi-am pus toată speranța în acestea, însă din păcate zadarnic. Am avut asemenea relații cu măsură, dar în ultima vreme nu mai vreau să știu nimic despre așa ceva, deoarece mă simt și trupește atît de slabă.

14 august. De o săptămînă îmi e din nou foarte rău. Nu știu ce se va alege de mine, dacă lucrurile rămîn

astfel. Cred că dacă n-aș avea pe nimeni pe lume, aș lăsa fără să stau pe gînduri gazul deschis, dar nu-i pot face mamei așa ceva. Doresc însă cu adevărat să capăt o boală grea, de pe urma căreia să mor. Am scris toate acestea așa cum le simt cu adevărat.

Duelul începe ! E o vreme ploioasă

Totuși din ce motiv [îți sărut mîna, doamnă, sărut] din ce motiv, ia să ne gîndim, să ne gîndim. Herbert în pîslari, în odaia lui, își frămîntă mintea, și plouă, burează, burează mereu, nu poți să cobori, țigările s-au terminat, nici un capăt de țigară în casă, din ce motiv plouă numai în august, toată luna trece parcă înot, bălăcindu-se prin apă, din ce motiv se tot duce Franz acuma la Reinhold și pălăvrăgește mereu despre el ? [Îți sărut mîna, doamnă, și nu altcineva decît celebra Sigrid Onegin îl bucură cu cîntecul ei, pînă cînd abandonă definitiv, își puse viața în joc și astfel își salvă viața.] Va fi știind el de ce, din ce motiv, va fi știind, și-apoi plouă mereu, poate să vină și încoace.

— Ce-ți mai bați capul, omule, din cauza asta, fii bucuros, Herbert, că s-a lăsat de politica de mai-nainte — poate că ăla-i prietenul lui.

— Ei, Eva, prietenul lui, las-o baltă, dom'nșoară. Știu eu mai bine. Franz vrea ceva de la el, vrea ceva. [Din ce motiv totuși, vînzarea este aprobată de administrația generală, astfel că prețul trebuie considerat convenabil.] El vrea ceva și uite ce vrea și de ce se tot duce pe-acolo și tot pălăvrăgește despre asta : vrea să pună mîna pe careva dintre ei ! Vrea să le cîștige prietenia și cînd s-au deprins cu el, ascultă-mă pe mine, Eva, face „poc, poc" și nimeni n-o să știe cum a fost.

— Crezi ?

— Păi ce altceva ? [Chestia-i clară, îți sărut mîna, doamnă, ce mai ploaie.] E limpede, limpede ca lumina zilei.

— Crezi, Herbert ? La-nceput m-am cam speriat și eu văzînd că se duce la ăla, după ce i-au zdrobit mîna sub mașină.

— E limpede ! Asta e !

Îți sărut...

— Herbert, crezi cu-adevărat că trebuie să nu-i suflăm o vorbă, să ne prefacem că nu băgăm nimic de seamă, de parc-am avea orbu' găinilor ?

— Noi, să zicem, sîntem niște capete seci, așa că putem s-o facem.

— Bine, Herbert. Dacă asta crede el că se cuvine, hai s-o facem, trebuie. Mare caraghios mai e și Franz ăsta !

Vînzarea aprobată de administrația generală, astfel încît prețul obținut, din ce motiv totuși, din ce motiv, să ne gîndim, să ne gîndim, ploaia.

— Fii atentă, Eva, gura putem să ne-o ținem, dar să fim cu ochii-n patru tot trebuie. Ce părere ai, dac-or mirosi ăia de la Pums vreun pericol ? Ce zici ?

— Doar ți-am spus, m-am gîndit numaidecît, Dumnezeule, de ce s-o fi ducînd el acolo, cu un singur braț.

— Fiindcă e bine așa. Da' să căscăm ochii trebuie, și Mieze la fel.

— Am să-i spun. Ce putem face ?

— Să nu-l scăpăm pe Franz din ochi, nici noi, nici Mieze.

— Dacă i-o lăsa timp bătrînu' ei.

— Să-l dea naibii.

— Ăla vorbește acuma de căsătorie.

— Hahaha. Mor de rîs. Ce vrea ? Și Franz ?

— Fleacuri, îl lasă pe bătrîn să pălăvrăgească, de ce nu.

— Mai bine să vadă de Franz. Ăsta-și caută în bandă omul și-ai să vezi că-ntr-o zi o să moară careva.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Herbert, termină.

— Eva dragă, nu-i nevoie ca ăla să fie Franz. Mieze să bage de seamă.

— Am să am și eu grijă, da' asta-i ceva mai rău încă decît politica.

— Tu nu-nțelegi nimic, Eva. O femeie nu-nțelege chestii de-astea, Eva, ți-o spun, Franz i-a dat drumu'. Acuma își ia avînt.

Îți sărut mîna, doamnă, și-a constrîns viața, și-a salvat viața, punîndu-și-o cu totul în joc, ce august avem anul ăsta, ia te uită, plouă și plouă.

— Ce vrea ăsta la noi ? I-am și spus, e țicnit, e lovit cu leuca, sigur că i-am spus, are un singur braț și vrea să lucreze cu noi. Iar el...

Pums :

— Ei, el ce zice ?

— Ce să zică : rîde și rînjește, e sărit rău, cred că-i lipsește o doagă de-atunci. Mai întîi m-am gîndit că n-aud bine. Ce, zic, fără un braț ? Păi de ce nu, rînjește el, cică are destulă putere în ălălalt, pot să mă conving, e-n stare să ridice greutăți, să tragă, chiar să se cațere, dacă-i nevoie.

— Și e-adevărat ?

— Nu mă interesează. Tipu' nu-mi place. Să ne băgăm în cîrd cu el ? Poate că tu, Pums, crezi că-l putem folosi la vreo treabă. Da' eu cînd îi văz mutra de copoi... Nu, zău, las-o moartă.

— Fie, dacă așa crezi tu. Dinspre partea mea... Acu' trebuie s-o-ntind, Reinhold, să fac rost de-o scară.

— Da' una solidă, de oțel sau așa ceva. Glisantă sau pliantă. Și nu în Berlin.

— Știu.

— Și sticla. Hamburg sau Leipzig.

— M-am și informat.

— Și cum ne-ajunge-aici ?

— Mă ocup eu de asta.

— Pe ăla, pe Franz, nu-l iau.

— Reinhold, în privința lui Franz, cred că nu ne e decît o povară, da' să nu ne batem capu' cu chestia asta, rezolvă cu el tu singur.

— Ia ascultă, ție-ți place mutra lui ? Închipuiește-ți : îi dau brînci din mașină, și el vine aici sus la mine, mă gîndesc : uite ceva care nu-mi intră-n cap, stă tipu-aici, închipuiește-ți, și doar nu-i un dobitoc, și tremură, da' de ce-o fi venit la mine vita-ncălțată ? Pe urmă-ncepe să rînjească și se ține scai de mine peste tot.

— Rezolvă cu el cum vrei. Acu' lasă-mă să plec.

— Poate c-o avea de gînd să ne toarne, mai știi.

— Poate că da, poate că nu. Al mai bine e să-l ținem departe, asta-i ăl mai bine. 'Nă seara.

— Ne toarnă. Sau pe-ntuneric împușcă pe careva.

— 'Nă seara, Reinhold, trebuie s-o iau din loc. Scara.

Mare bou, Biberkopf, însă e clar că vrea ceva de la mine. Face pe sfîntu'. Vrea să mă provoace, sau ce ? Ai încurcat-o, băiete, dacă-ţi închipui că eu o să stau cu braţele încrucişate. O să-ţi frîngi gîtu' cu mine. Rachiu, rachiu, rachiuş, rachiaşul te-ncălzeşte la inimă, e bun. Tuşa Paula mănîncă roşii stînd în pat, după sfatul pe care o prietenă i l-a dat. Şi-o fi închipuind că trebuie să-i port de grijă, da' noi nu sîntem o casă de ajutor pentru invalizi. Cum n-are decît un braţ, să se ducă să se-nscrie la Asigurările sociale. Îşi tîrăşte papucii prin odaie, se zgîieşte la flori. Are ghivece de flori, plăteşte femeii două mărci în plus la fiecare zi-ntîi, ar putea să le şi ude, ia te uită cum arată, numai nisip. Toanta naibii, puturoasa, nu face decît să-nghită parale. O să trebuiască să-i scot muierii gărgăunii din cap. Încă un rachiaş. Asta de la Franz am învăţat-o. Poate că am să-l iau pe zevzec cu mine, ia să vezi, poate te paşte norocul, dacă vrei cu tot dinadinsul. Îşi închipuie poate că mi-e frică de el. Nici pomeneală, cap sec ce eşti. N-are decît să vină. Bani nu-i trebuie, să nu-ncerce să mă ducă pe mine cu preşu', o are pe Mieze şi mai e şi secătura aia, fanfaronu' de Herbert, căpăţînosu', Franz e-acu-n cocina ăstuia, cu ăilalţi. Unde mi-s cizmele, am să-i fărîm picioarele. Vin' la mine, vin' la pieptul meu, inimioaro. Apropie-te, hai încoace băieţaş la scaunul de pocăinţă, la mine-i un scaun de pocăinţă, n-ai decît să te pocăieşti.

Îşi tîrăşte papucii prin odaie, ciocăneşte cu degetele ghivecele de flori, mă costă două mărci, iar asta nu le udă. Pe banca penitenţei, băiete, e bine că vii. La Armata salvării, am să-l duc şi pe el acolo, să meargă şi el pe Dresdner Strasse, să şadă pe banca penitenţei, porcul, cu ochii lui mari, holbaţi, neghiobu', vita, ăsta-i o vită, uite-l cum şade-n faţă, vita, şi se roagă, iar eu mă uit la el, să te strîmbi de rîs, nu alta.

Şi de ce să nu şadă pe scaunul de pocăinţă Franz Biberkopf ? Nu e banca penitenţei un loc care să i se potrivească ? Cine zice asta ?

Ce se poate spune împotriva Armatei salvării, cum de-a ajuns Reinhold, tocmai acest Reinhold, să ia în rîs Armata salvării, cînd el însuşi a dat fuga o dată, ce zic eu o dată,

de mai multe ori, de cel puţin cinci ori pe Dresdner Strasse, şi în ce stare, iar cei de-acolo l-au ajutat. Era cu limba scoasă, iar ei l-au dres, firește nu ca să devină o asemenea pramatie.

Aleluia, aleluia, Franz a trăit cîntarea, chemarea. Cuţitul i s-a apropiat de gîtlej, Franz, aleluia. Îşi oferă gîtul, vrea să-şi caute viaţa, sîngele. Sîngele meu, lăuntrul meu, în sfîrşit iese la iveală, a fost o lungă călătorie pînă ce-a sosit, Doamne, ce greu a fost, iată-l, te am, de ce nu voiam să-ngenunchez pe banca penitenţei de-aş fi venit mai devreme, sînt aici, am sosit.

De ce să nu-ngenuncheze Franz pe banca penitenţei, cînd va sosi clipa fericită, în care se va azvîrli în faţa îngrozitoarei sale morţi şi va deschide gura şi va putea să cînte împreună cu alţii aflaţi în urmă-i:

O, vino acum la Isus, tu, om păcătos, fii treaz şi te-nalţă spre-un cer luminos, chiar azi, de nu şovăi, te vei mîntui, credinţa lumină îţi dă şi mari bucurii. Cor : Căci victoriosul Mîntuitor, cu braţu-i puternic şi ocrotitor, te face om liber şi biruitor. Muzică ! Suflaţi în trîmbiţe, să sune goarnele, cingdarada : Victoriosul Mîntuitor te face om liber şi biruitor. Trara, trari, trara ! Cu asta, basta ! Cingdaradada !

Franz nu se lasă, nu-şi află pacea, nu-ntreabă de Dumnezeu şi lume, ca şi cum ar fi beat. Se strecoară în odaia lui Reinhold împreună cu ceilalţi fraţîni ai lui Pums, care nu vor să aibă a face cu el. Dar Franz îşi deschide drum şi le-arată pumnul care i-a mai rămas :

— Dacă nu mă credeţi şi socotiţi că vreau să vă duc cu muia şi să vă torn, lăsaţi-o moartă. Am eu nevoie de voi, dacă vreau să fac ceva ? Pot să mă duc şi la Herbert sau orişiunde-aş vrea.

— Păi du-te.

— Du-te ! Bă, maimuţoiule, tu să nu-mi zici mie „du-te“. Gineşte-te la braţu' meu, bă, asta de la Reinhold mi se trage, mi-a dat brînci din maşină. Şi uite că n-am crăpat, iar acuma am venit aici şi tu să nu-mi zici „du-te“. Dacă viu aici şi vă spun : vreau să lucrez cu voi, trebuie să ştiţi cine-i Franz Biberkopf. Încă n-am tras pe sfoară pe nimeni, n-ai decît să-ntrebi pe cine-oi vrea. Puţin îmi pasă de ce-a fost, braţu' s-a dus, pe voi vă ştiu şi de-aia

am venit aici, ăsta-i motivu' şi acuma poate c-ai băgat la scăfîrlie.

Micul tinichigiu tot nu pricepe :

— Aş dori doar să ştiu de ce acuma vrei aşa hodoronc, tronc, iar mai-nainte umblai teleleu cu ziare pe Alex ; ia să fi venit atuncea careva să-ţi zică : hai cu noi.

Franz îşi îndreaptă spinarea în scaunul lui şi nu spune nimic multă vreme, ceilalţi tac şi ei. Jurase că va fi cumsecade, şi aţi şi văzut că săptămîni la rînd a şi fost cumsecade, dar săptămînile alea n-au fost decît un termen de graţie. A fost smuls şi amestecat într-o tîlhărie, n-a vrut, s-a apărat, dar răul l-a biruit, a trebuit să vrea. Un lung răstimp stau aşa cu toţii şi nu rostesc o vorbă.

Apoi Franz spune :

— Dacă vrei să ştii cine e Franz Biberkopf, du-te pe Landesberger Allee, la cimitir, acolo doarme somnu' de veci una. Pentru aia am stat la răcoare patru ani. A făcut-o braţu' meu, care era pe atunci bun. Pe urmă am umblat cu ziare. Mă gîndeam să fiu cumsecade. Franz geme încet, sughiţă : Cu ce m-am ales, vedeţi şi voi. Cînd nu mai ai un braţ, termini cu ziarele şi cu altele încă. De-aia am venit aici.

— Ca să-ţi facem braţu' la loc, fiindcă noi ţi l-am fărîmat.

— Asta nu puteţi. Max, pentru mine e destul că şed aici şi nu mai umblu hai hui pe Alex. Nu-i fac lui Reinhold nici un reproş, întreabă-l dacă i-am spun măcar o singură dată ceva. Dacă sînt eu într-o maşină şi se află lîngă mine un suspect, ştiu şi eu ce să fac. Iar acu', hai să nu mai ne răcim gura cu gogomănia mea. Max, de-o s-o scrînteşti şi tu vreodată, aş vrea să-nveţi şi tu cîte ceva din toată povestea.

Acestea zise, Franz îşi ia pălăria şi iese din odaie. Aşadar aşa stau lucrurile.

Reinhold îşi toarnă un rachiaş din flaconaşul lui de buzunar şi zice :

— Pentru mine, chestia asta e definitiv hotărîtă. Dacă am scos-o la capăt cu el prima dată, o s-o scot şi mai departe. O să ziceţi că-i riscant să ne-ncîrdim cu el. Mai întîi însă prea e vîrît în rahat : peşte e, asta o recunoaşte singur, cu aiureala cumsecădeniei a terminat-o. Întreba-

rea e : de ce vine la noi și nu se duce la Herbert, care-i prietenu' lui. Nu știu. Mă gîndesc în toate felurile. Orișicum, am fi niște nătărăi, dacă n-am ști s-o scoatem la capăt cu domnu' Franz Biberkopf ăsta. N-are decît să vină cu noi. Dacă umblă cu cioara vopsită, îi ardem una la scăfîrlie. Eu zic : să meargă cu noi.

Și Franz merge cu ei.

Spărgătorul Franz,
Franz nu mai zace sub roțile automobilului,
acum e sus, în el, a făcut-o și pe asta

La începutul lui august, așa-numiții domni infractori stau încă liniștiți pe poziții de rezervă, ocupați cu odihna și cu diferite mărunțișuri. Pe o vreme cît de cît frumoasă, nu se pun la cale, în orice caz după părerea cunoscătorilor și-a specialiștilor, spargeri sau alte acțiuni care cer efort. Acestea se lasă pentru iarnă, atunci se iese din bîrlog. Cunoscutul spărgător de case de bani Franz Kirsch, de exemplu, a evadat împreună cu altul încă de-acum opt săptămîni, la începutul lui iulie, din închisoarea Sonnenburg. Sonnenburg, numele o fi poate frumos, e un loc puțin potrivit pentru odihnă, așa că acum s-a odihnit foarte bine în Berlin, a petrecut opt săptămîni destul de liniștite și se va fi gîndit poate la vreo treabă oarecare. Se ivește însă o complicație, așa e în viață. Omul e nevoit să călătorească odată cu tramvaiul. Apar curcanii, acum, la sfîrșitul lui august, în Reinickedorf-West, îi dau jos din tramvai și s-a terminat cu odihna, nu mai poate face nimic. Mai sînt însă destui în libertate, care să-nceapă cu-ncetul lucrul.

Înainte de a continua, mai dau aici la repezeală starea vremii după buletinul Serviciului meteorologic oficial pentru Berlin. Starea generală a vremii : zona vestică de presiune ridicată și-a extins influența pînă în Germania centrală, aducînd în general o ameliorare a vremii. Partea sudică a zonei de presiune ridicată se și află din nou în scădere. Trebuie să luăm deci în considerație că ameliorarea vremii care a survenit nu va fi de durată. Sîmbătă, zona de presiune ridicată va fi încă determinantă pentru starea

vremii la noi, astfel că vremea relativ bună se va menține. O depresiune ce se formează în prezent deasupra Spaniei va influența însă evoluția vremii la noi încă de duminică.

Berlin și împrejurimi : Cerul variabil, vînt slab, temperatura în ușoară creștere. În Germania : În vest și sud, cer acoperit, în restul Germaniei cer variabil, în nord-est vînt slab, temperatura în creștere treptată.

Pe această vreme moderată, echipa lui Pums, inclusiv Franz al nostru, se pune încet în mișcare, doamnele afiliate bandei sînt și ele de părere ca domnii cavaleri să-și mai dezmorțească picioarele, căci altminteri ele ar trebui să iasă pe stradă, ceea ce nici una nu face cu plăcere, dacă nu este neapărată nevoie. Mai întîi trebuie studiată piața, găsiți cumpărători, dacă nu merg confecțiile, se va cîrmi spre blănuri, doamnele își închipuie că așa ceva se realizează cît ai bate din palme, ele fac întotdeauna unul și același lucru, un meșteșug repede învățat, dar ca să-l schimbe cînd conjunctura e defavorabilă habar n-au, așa că n-au de ce să se bage în vorbă.

Pums a cunoscut un tinichigiu, care știe să mînuiască aparatul de tăiat cu oxigen, îl avem deci pe acela, apoi mai este un prăpădit de bișnițar care arată elegant, licheaua nu muncește, din care pricină maică-sa l-a dat afară din casă, dar la pungășii se pricepe și cunoaște magazine, așa că poate fi trimis peste tot să vadă ce și cum și să pregătească o lovitură. Pums le spune veteranilor din echipa lui : „În fond n-avem nevoie să ținem seama de concurență, concurență există firește și la noi ca pretutindeni, dar nu ne deranjăm unii pe alții. Dacă însă nu ne îngrijim să avem oameni buni care să-și cunoască meseria și să știe tot dichisul, ajungem fără-ndoială la mare ananghie. Mai bine ne-am ocupa atunci de furtișaguri mărunte, o treabă pentru care n-am mai avea nevoie de șase, opt oameni și pe care ar putea s-o facă fiecare pe contul lui."

Acuma, fiindcă au pornit-o cu confecțiile și blănurile, toată suflarea trebuie să se pună în mișcare și să caute afaceri în care marfa să poată fi lesne desfăcută, fără a trebui să se răspundă la multe întrebări, și în care nici poliția criminală să nu se-amestece neapărat. Toate lu-

crurile ar putea fi reprelucrate, cusute altfel, la urma urmelor ar putea fi mai întîi depozitate. Dar înainte de toate trebuie găsite.

Cu tăinuitorul său din Weissensee, Pums n-o scoate niciodată la capăt. Cu unul care lucrează ca acela nu se pot face nici un fel de afaceri. Să trăiești și să lași și pe alții să trăiască. Bine. Dar fiindcă iarna trecută a pierdut — zice el —, fiindcă a mers în pagubă și are datorii, iar noi ne-am amuzat în timpul verii, e fără sens să-i mai pretindem bani din urmă și să ne jeluim : el a speculat greșit! Apăi dacă a speculat greșit, e o vită încălțată, un negustor prost, nu se pricepe la afaceri, individul nu e pentru noi. Trebuie să ne căutăm altul. Firește, e mai ușor de zis decît de făcut, dar nu se poate altfel, numai că de desfacerea mărfii nu e preocupat în toată banda decît bătrînul nostru Pums. E o situație ciudată, pe la alții toată lumea se interesează de ce se face cu marfa, fiindcă numai din furat nu se satură nimeni ; marfa trebuie schimbată în bani, însă, după cum am spus, la Pums cu toții se lasă pe tînjală, zicînd : „Îl avem pe Pums, aranjează el.“ O va face, o va face. Dar ce se-ntîmplă dacă Pums nu reușește? Ha ? Că doar nici Pums nu poate reuși întotdeauna. I se poate întîmpla și lui ceva, nu-i nici el decît un om. Atunci să vedeți încotro o luați, să vedeți că toată spargerea nu vă e de nici un folos. Astăzi nu mai merge în lume doar cu dalta și aparatul de oxigen, trebuie să fii în toate alea și un om de afaceri.

De aceea, cînd totul e gata la începutul lui septembrie, Pums se îngrijește nu numai de aparatul cu oxigen, ci și de cine preia marfa. Cu asta a început încă din august. Iar dacă vrei dumneata să știi cine e Pums, află : este discretul părtaș, la mai mult de cinci mici magazine de blănărie, un fel de cojocării — unde, n-are importanță ; apoi, a contribuit cu bani la cîteva călcătorii americane, cu scînduri de călcat în vitrină, cu un croitor în cămașă, care ridică și coboară mereu scîndurile aburinde în vreme ce în spate sînt agățate niște costume, ei, tocmai despre ele e vorba, și despre proveniența lor, răspunsul : de la clienți care le-au adus ieri pentru călcat și transformări, iată și adresele ; dacă intră vreun curcan și întreabă ce și cum, totul e-n regulă. Bunul, grasul nostru Pums s-a îngrijit astfel

încă de pe acum pentru la iarnă, așa că din această clipă trebuie să spunem că acțiunea poate să-nceapă. Dacă e să se întîmple ceva, n-ai ce-i face, un om nu poate să prevadă totul; fără un dram de baftă nu merge, în legătură cu asta n-o să ne spargem aici capul.

Și-acum, mai departe. Așadar, sîntem la începutul lui septembrie, pramatia noastră elegantă, care știe și să imite glasul unor animale — pricepere la care însă nu vom fi martori — numele pușlamalei e Waldemar Heller, tăinuitor cum îl arată și numele *, a cules informații pe Kronenstrasse și Neue Wallstrasse, ca să afle ce se poate lua de la marile magazine de confecții. Cunoaște intrările și ieșirile, ușile din față, ușile din spate, cine locuiește sus, cine locuiește jos, cine încuie, unde sînt ceasurile de control. Cheltuielile le suportă Pums. Heller se prezintă și în calitate de cumpărător pentru o firmă din Posen, care tocmai a fost fondată; cei de la magazin vor să se intereseze mai întîi de firma din Posen, foarte bine, n-au decît, voiam doar să văd cît e de înalt tavanul la voi, dacă data viitoare voi coborî de sus.

La partida din noaptea de sîmbătă spre duminică, participă pentru prima dată și Franz. A reușit. Franz Biberkopf șade în automobil, știu cu toții ce au de făcut, el are rolul său ca și ceilalți. Totul se desfășoară după tipic. La pîndă stă altul, de fapt nu e o pîndă propriu-zisă, în seara precedentă trei băieți s-au strecurat pur și simplu în tipografia de la etajul superior, scara și aparatul de tăiat cu oxigen le-au cărat în niște lăzi, le-au ascuns în spatele baloturilor de hîrtie, automobilul a fost dus de-acolo de către unul dintre ei, la 11 s-au alăturat celorlalți, nimeni din imobil nu observă nimic, sînt numai birouri și magazine. Apoi se pun liniștiți pe treabă, unul privește mereu pe fereastră, altul se uită în curte, tinichigiul, cu ochelari de protecție, taie în podea cu aparatul său un pătrat cu latura ceva mai mare de o jumătate de metru. După ce au străpuns lemnul tavanului, jos se aud trosnituri, pocnituri, dar asta nu-nseamnă nimic, sînt bucăți din tencuiala groasă care cad, tavanul crapă din cauza căldurii, prin prima deschizătură se vîră o umbrelă fină de mătase, în care cad bulgării, de fapt cei mai mulți, toți

* *Hehler* = tăinuitor.

nu pot fi prinşi. Dar nu se întîmplă nimic, jos e un întuneric negru şi liniște ca-n mormînt.

La 12 pătrund cu toţii, cel dintîi elegantul Waldemar, fiindcă el cunoaște localul. Coboară pe scara de frînghie ca o pisică, insul face acest lucru pentru prima dată, n-are pic de teamă, aşa-s fluşturaticii, cei mai mulţi au noroc, firește pînă cînd o-ncurcă. Pe urmă mai trebuie să coboare unul, scara de oţel nu are decît 2,50 metri, nu ajunge pînă la tavan, tîrăsc dedesubt niște mese, lasă uşurel scara şi o proptesc pe masa cea mai de sus, şi cu asta gata. Franz rămîne sus, se culcă pe burtă peste gaură, înhaţă cu braţul, ca un pescar, baloturile de postav pe care i le întind, le pune în spatele său, unde stă altul. Franz e solid. Reinhold însuşi, care se află jos împreună cu tinichigiul, se miră de ce e în stare Franz. Nostimă chestie, să faci o asemenea treabă cu un ciung. Braţul lui Franz prinde ca o macara, e o bombă colosală, un scripete formidabil. După aceea coşurile sînt cărate jos. Deşi în gangul imobilului stă unul la pîndă, Reinhold patrulează. În două ore, totul e gata, paznicul trece prin clădire, să nu i se facă nimic omului, n-o să bage nimic de seamă, ar fi şi prost ca pentru cei cîţiva gologani pe care-i primeşte să se lase împuşcat, ei, vezi, se şi îndepărtează, e un om la locul lui, să-i lăsăm o bancnotă albastră la ceasul lui de control. E ora două, la două jumătate vine automobilul. Între timp, iau sus o gustare, nu prea mult rachiu, căci pe urmă se iscă larmă — şi s-a făcut două jumătate. Doi oameni au luat astăzi parte pentru prima dată la o spargere a echipei, Franz şi elegantul Waldemar. Amîndoi mai dau repede cu banul, Waldemar cîştigă, lui îi revine misiunea să pună pecetea pe isprava de astăzi, trebuie să mai coboare o dată scara în depozitul jefuit, aflat în întuneric, unde se ghemuieşte, îşi lasă pantalonii şi leapădă pe podea ceea ce are în burtă.

După ce-au descărcat la trei şi jumătate, mai comit la repezeală o spargere, căci aşa de curînd n-o să ne mai întîlnim şi cine ştie dacă ne-om mai revedea vreodată pe malul cel verde al Spreei. Totul merge ca uns. Numai la întoarcere calcă un cîine, tocmai asta trebuia să li se întîmple, e ceva ce-l impresionează într-un mod nefiresc pe Pums, fiindcă iubeşte cîinii, Pums îl ocărăşte pe tinichigiu, care face pe şoferul, putea să sune din goarnă, potăile

astea sînt alungate pe stradă, fiindcă stăpînii lor nu pot plăti impozitele, iar după toate alea mai sînt și călcate de automobile și omorîte. Reinhold și Franz rîd să se strîmbe de iritarea nefirească a bătrînului, care e cu siguranță cam scrîntit la cap. Era un cîine surd, am sunat, păi da, o dată, da' de cînd există cîini surzi, ei, poate ne-ntoarcem să-l ducem la spital, lasă fleacurile, mai bine-fii atent, nu pot să sufăr, așa ceva aduce ghinion. Franz îi dă un ghiont tinichigiului : ăsta se gîndește la pisici. Cu toți rid în hohote.

Două zile, Franz Biberkopf nu suflă o vorbă acasă despre cele întîmplate. Abia după ce Pums îi trimite două sutare, pe care n-are decît să le înapoieze, dacă nu-i trebuie, Franz izbucnește în rîs, sigur că-i trebuie, fie și numai ca să le dau lui Herbert pentru Magdeburg. Și la cine se va duce, la cine se uită el acasă pe sub gene, la cine, ei, la cine oare ? Pentru cine, pentru cine mi-am păstrat curată inima ? Pentru cine, pentru tine, în noaptea asta mă așteaptă fericirea, ah, vino să-ți mărturisesc iubirea, să-ți jur fierbinte că de-azi 'nainte vom fi mereu cu doar al tău, tu doar'a mea. Miezeken, scumpa mea Miezeken, arăți ca o mireasă din marțipan, cu pantofiorii tăi din aur, iată-te cum stai și-aștepți ce scamatorii mai face Franz al tău cu portofelul. Îl strînge între genunchi, scoate banii, cîteva hîrtii, i le arată, le pune pe masă, o privește radios, e gingaș cu ea pe cît poate, flăcăul ăsta mare, îi apucă degetele, ce degețele dulci și subțiri are fata !

— Ei, Mieze, Miezeken ?

— Ce-i, Franz.

— Nimic ; mă bucur că te am aici.

— Franz...

Rostindu-i numele fata se uită la bani.

— Mă bucur, atîta tot. Vezi și tu, Mieze, ce caraghioasă e viața. Cu mine, lucrurile stau cu totul altfel decît cu ăilalți oameni. Ălora le merge bine, o țin tot într-o alergătură, cîștigă parale și se fac frumoși. Eu — eu nu pot ca ei. Eu mă zgîiesc la țoalele de pe mine, la jachetă, la mîneca din care-mi lipsește brațu'.

— Franzeken, tu ești bunul meu Franzeken.

— Vezi și tu, Miezeken, asta-i situația și nu pot s-o

schimb, nimeni nu poate s-o schimbe, da' cînd porţi asta aşa atîrnată, parcă bate vîntu' prin tine.

— Franzeken, ce s-a-ntîmplat, mai sînt şi eu pe-aici, şi de-atîta vreme o ducem bine, ia te rog să nu mai începi cu prostiile astea.

— Nu-ncep. Tocmai din cauza ta nu-ncep. Şi Franz îi zîmbeşte, privind-o de jos în ochi, fata are o faţă drăguţă, cu pielea-ntinsă, netedă şi nişte ochi frumoşi şi jucăuşi : Uită-te ce-i pe masă, hîrtiile alea. Sînt bani cîştigaţi de mine, Mieze — ţi-i fac cadou.

Dar ce-o fi asta ? Ce mutră face Mieze, de ce s-o fi holbînd aşa la bani, doar nu muşcă, bani frumoşi.

— I-ai cîştigat ?

— Păi da, fetiţo, i-am cîştigat. Trebuie să lucrez, altminteri nu merge cu mine. Altminteri sînt pierdut. Să nu mai spui la alţii, am fost cu Pums şi Reinhold, sîmbătă noaptea. Nici o vorbă lui Herbert şi Evei. Dacă aud ăia, m-am dus.

— De unde ai banii ?

— O spargere, şoricelule, cu Pums, cum ţi-am spus, da' ce-i, Mieze ? Ţi-i fac cadou ţie. Îmi dai un pupic, ia spune ?

Fata îşi lasă capu-n piept, apoi îşi lipeşte obrazul de obrazul lui, îl sărută, îl strînge în braţe, nu spune nimic. Pe urmă îl întreabă, fără să-l privească :

— Mi-i faci cadou mie ?

— Păi sigur, drăguţo, da' cui ?

Ce-i cu fata asta, ce teatru mai joacă.

— Pentru ce, pentru ce vrei tu să-mi faci cadou bani ?

— Nu-i vrei ?

Fata mişcă din buze, se desprinde de el, Franz bagă de seamă cum : arată ca atunci pe Alex, cînd veneau de la Aschinger, se face albă ca varul, e gata să leşine. Se aşază pe un scaun şi priveşte ţintă faţa de masă albastră. Ce-o mai fi, poftim de pricepe ce e în capul unei femei.

— M-am bucurat să ţi-i dau, fetiţo, da' dacă nu-i vrei, uită-te la mine, hai să facem o călătorie, oriîncotro s-o nimeri.

— Zău că nu-i vreau, Franz.

Mieze pune capul pe muchia mesei şi plînge, ce-o fi cu fata asta de plînge ? Franz o mîngîie pe ceafă şi e drăguţ şi bun cu ea, din cale-afară de bun, pentru cine, pentru cine mi-am păstrat curată inima, doar pentru tine.

— Mieze, fetiţa mea, de vreme ce putem să facem o călătorie, să-nţeleg că tu nu vrei, că nu vrei să mergi cu mine ?

— Ba vreau.

Mieze îşi ridică încetişor capul cu obrăjorul neted şi dulce, toată pudra s-a făcut cu lacrimile un sos, îşi pune un braţ pe după gîtul lui Franz şi-şi lipeşte feţişoara de-a lui, apoi se desprinde repede, de parcă a pişcat-o ceva, şi începe din nou să scîncească pe muchia mesei, dar acum nu se mai vede nimic, fiindcă stă nemişcată, ca încremenită. Cu ce-oi fi scrîntit-o iarăşi, Mieze nu vrea ca eu să muncesc.

— Haide, ridică-ţi căpşoru', hai încoace căpşorule, de ce plîngi ?

Fata se fereşte cu o mişcare bruscă :

— Vrei, vrei să scapi de mine, Franz ?

— Ei, Doamne, fetiţo.

— Nu vrei, Franzeken ?

— Nici vorbă, pentru numele lui Dumnezeu.

— Atunci de ce umbli razna ? Nu cîştig eu destul, doar cîştig destul.

— Mieze, nu voiam decît să-ţi fac şi eu cadou ceva.

— Da' eu nu vreau.

Şi-şi pune din nou capul pe muchia tare a mesei.

— Bine, Mieze, da' eu să nu fac nimic, nimic ? Nu pot să trăiesc aşa.

— Eu nu zic să nu faci, da' nu pentru bani. Nu vreau bani de la tine.

Mieze se ridică, îl cuprinde pe Franz al ei şi-l priveşte ca în extaz în ochi, îi turuie nimicuri dulci şi-l roagă şi se milogeşte :

— Nu vreau bani de la tine, nu vreau. Şi de ce nu-i spune dacă doreşte ceva, dar, fată dragă, am tot ce-mi trebuie, n-am nevoie de nici unele.

— Iar eu să nu fac nimic ?

— Doar fac eu, altminteri de ce sînt eu aici, Franzeken ?

— Da' eu, eu...

Mieze îl cuprinde cu braţele pe după gît :

— Ah, nu mă părăsi. Turuie şi-l sărută, ademenitoare: Dă-i încolo, Franz, dă-i lui Herbert.

Franz e aşa de fericit lîngă fată, ce piele are, ce să-i mai spună, a fost o prostie că i-a pomenit de Pums, păi, firește, ea nu-nţelege nimic din toată povestea.

— Promite-mi, Franz, că nu mai faci aşa ceva.

— Da' nici n-o fac pentru bani, Mieze.

In clipa aceea, lui Mieze îi vine în minte ce i-a spus Eva, cum a-ndemnat-o să fie atentă la ce face Franz. Lucrurile se mai limpezesc pentru ea, aşadar, într-adevăr n-o face pentru bani, e vorba de braţul său, de braţul la care se gîndeşte necontenit. E-adevărat ce spune el despre bani, nu-l interesează banii, bani are de la ea, atîţi cîţi îi trebuie. Mieze îşi frămîntă mintea îndelung, ţinîndu-l îmbrăţişat.

Suferinţele şi plăcerile iubirii

După ce Franz a potopit-o cu sărutări, Mieze coboară în stradă şi se duce la Eva.

— Franz mi-a adus două sute de mărci. Ştii de unde? De la ăia, îi ştii tu.

— Pums ?

— Da, mi-a spus-o chiar el ; ce să fac ?

Eva îl cheamă pe Herbert, Franz a fost sîmbătă cu Pums.

— A spus unde ?

— Nu, da' eu ce să fac ?

Herbert este uimit :

— Ia te uită, lucrează mînă-n mînă cu ei.

Eva :

— Tu înţelegi ceva, Herbert ?

— Nu. E nebun.

— Ce facem acum ?

— Să-l lăsăm în pace. Crezi tu că-l interesează banii? Se-ntîmplă ce-am spus eu. A pornit-o tare, în curînd o să aflăm de-o ispravă a lui.

Eva stă în faţa lui Mieze, tîrfuliţa pe care-a culeş-o de pe Invalidenstrasse ; îşi amintesc amîndouă unde s-au

văzut pentru prima dată : în cîrciuma de lîngă hotelul Baltikum. Eva era acolo cu un provincial, n-avea nici o nevoie de așa ceva, dar ei îi place să se mai abată din drum, apoi alte multe fete și trei, patru tineri. Pe la 10, patrula poliției parcurge în pas îndesat centrul, curcanii se-ndreaptă în monom către postul de la gara Stettin, cu țigaretele în gură, neobrăzați, cum nu se mai poate. Curcanii deschid și închid un convoi, Wanda Hubrich, bătrîna, beată, e firește în frunte, pe urmă se pornește acolo scandalul, Mieze, Sonja, începe să urle și-i spune Evei că acuma o să iasă totul la iveală în orașul ei, la Bernau, un sticlete îi dă cherchelitei Wanda peste mînă și-i zboară țigareta, Wanda intră singură în celula arestului, trîntește ușa și înjură. Asta a fost mai de mult...

Acum, Eva și Mieze se uită una la alta, Eva o îndeamnă:

— Acum o să trebuiască să fii cu ochii-n patru.

Mieze se milogește :

— Și ce să fac ?

— E Franz al tău, trebuie să te dumircești singură ce-ai de făcut.

— Da' eu nu știu.

— Nu mai urla așa, fato !

Herbert jubilează :

— Vă spun eu, Franz e un băiat bun și mă bucură că acu' s-a urnit, are el un plan, e-un șmecher.

— Dumnezeule, Eva !

— Nu mai urla, fato, nu mai urla, am să fiu și eu cu ochii pe el.

Într-adevăr, tu nu-l meriți pe Franz. Nu, asta nu, ce se mai maimuțărește. Ce mai urlă neroada, gîsculița. Am să-i ard una după ceafă.

Trompetele ! Bătălia e-n toi, regimentele mărșăluiesc, trara, trara, trara. artileria și cavaleria, cavaleria și infanteria, infanteria și aviația, trari, trara, pătrundem în țara inamică. Despre care Napoleon spunea : Înainte mereu, cu pasul vîrtos, sus e uscat și umed pe jos. Dar cînd și jos în sfîrșit s-o usca, vom lua Milanul și vă vom decora, trari, trara, trari, trara, pornim la drum, sosim acum, ce vesel e să fii soldat.

Mieze nu trebuie să urle prea mult și să-și frămînte mintea ce să facă. Dezlegarea îi vine de la sine. Reinhold șade în chițimia lui, șade la gingașa lui prietenă, colindă prăvăliile pe care Pums le-a înființat ca să desfacă marfa și mai are și timp să se gîndească. Insul se plictisește necontenit, ceea ce nu-i prieste. Cînd are bani, nu-i prieste, băutura nici ea nu-i prieste, așa că-i convine mai mult să-și tîrască picioarele prin cîrciumă, să tragă cu urechea, să lucreze și să bea cafea. Acuma, ori de cîte ori vine la Pums sau altundeva, dă mereu cu nasul de Franz, netotul, neobrăzatul, cu singurul său braț, care trăiește pe picior mare și nu se mai satură și face pe sfîntul, de parcă, boul, nu s-ar putea atinge nici de-o muscă. Cum doi ori doi fac patru, tot așa de sigur e că ăsta vrea ceva de la mine. Ticălosul se arată mereu satisfăcut, și unde mă aflu eu, sau lucrez, apare și dumnealui. Ei, o să scap eu de el. Trebuie să scap de el.

Ce face însă Franz ? El ? Ce să facă ? Păi. colindă printre oameni, vi se înfățișează ca întruchiparea liniștii și a împăciuitorismului celui mai desăvîrșit ce se poate imagina. Cu flăcăul ăsta puteți face orice vreți, el cade întotdeauna în picioare. Există oameni din ăștia, mulți nu, dar există.

În Potsdam, la Potsdam a fost unul căruia i s-a dat mai tîrziu numele de cadavrul viu. A și fost o figură ! Individul, un anume Bornemann, complet dărîmat, în vreme ce-și ronțăia la pușcărie cei cincisprezece anișori, evadează, așadar omul evadează, de fapt nu era la Potsdam, era la Anklam, cuibul se numește Gorke. Pe urmă, în vreme ce se plimba la Neugard, Bornemann al nostru dă de un mort, plutea pe apă, în Spreea, și Neugard, ba nu, Bornemann din Neugard zice : „De fapt, am și murit“, se duce la ăla, îi vîră în buzunar actele lui și din clipa aceea e mort. Iar doamna Bornemann : „Ce să fac ? Nu mai e nimic de făcut, a murit, mi-o fi și el bărbat, da', slavă Domnului, un bărbat ca ăsta nu-i nici o pierdere, cu ce m-am ales eu de la el, jumate de viață a stat la răcoare, pagubă-n ciuperci că s-a dus.“

Ottochen, însă, n-a murit. Se duce la Anklam și fiindcă a văzut că apa e ceva frumos și fiindcă a îndrăgit apa, se face negustor de pește, vinde pește la Anklam și

se numește Finke. Bornemann nu mai există. De înhățat însă tot l-au înhățat pînă la urmă. Cum și în ce fel ? Țineți-vă bine pe scaun.

A trebuit ca fata lui vitregă să vină chiar la Anklám să-și ia serviciu, ia gîndiți-vă, lumea asta e-atît de mare, iar fata nimerește chiar la Anklam, dă de peștele reînviat, care se află aici de 100 de ani, de cînd a plecat din Neugard, iar între timp fata a crescut, a fugit de-acasă și, firește, el n-o mai recunoaște nicicum, dar ea pe el, da. Fata îl întreabă : „Ia spune, tu nu ești tatăl nostru ?“ El răspunde : „Aș, ce-ți lipsește-o doagă ?“ Și cum fata nu-l crede, omul o cheamă și pe nevastă-sa, mă crezi ori nu, avem cinci copii, care pot depune și ei mărturie : „El e Finke, negustor de pește“. Otto Finke, asta o știe oricine din sat. Știe oricine și încă foarte bine că dumnealui e domnul Finke, iar Bornemann e numele mortului.

Fata însă n-a fost convinsă, cele ce i s-au spus n-au dovedit nimic. A plecat, dar, așa e sufletul femeii, gărgăunii care i s-au urcat la cap n-o mai lasă. Scrie o scrisoare la Berlin, la poliția judiciară, sect. 4.a. : „Am cumpărat de mai multe ori de la domnul Finke dar cu toate că sînt fiica sa vitregă, el nu se consideră tatăl meu și o înșală pe mama, căci are cinci copii de la alta.“ Numele de botez și l-au păstrat copiii, la sfîrșit cu celălalt nume, de familie, ar fi fost compromiși. Acum se numesc Hundt, cu dt, după mama lor, și au devenit dintr-o dată copii nelegitimi, despre care paragraful din codul civil sună astfel : Un copil nelegitim și tatăl său sînt considerați drept neînrudiți.

Întocmai ca și acest Finke, Franz este pentru dumneavoastră întruchiparea cea mai desăvîrșită a liniștii și a împăciuitorismului. Pe omul acesta l-a atacat odată o bestie și i-a smuls cu colții un braț, dar el a lovit-o, încît scoate fum, pufăie acum și se tîrăște-n urma lui pe drum. Nici unul dintre cei care au a face cu Franz, în afară de unul, nu văd cum a lovit el bestia, încît aceasta se tîrăște-n urma lui pe drum, scoate fum și pufăie acum. Franz calcă pe picioare zdravene, își ține sus capul încăpățînat. Deși nu face nimic la fel ca ceilalți, are ochii foarte limpezi. Dar acel unul, căruia încă nu i-a făcut nimic, se întreabă : „Ce vrea ăsta ? Ăsta vrea ceva de la mine.“ Acest unul

vede tot ceea ce ăilalți nu văd și înțelege totul. Grumazul viguros, picioarele zdravene, somnul liniștit al lui Franz n-ar trebui să-l preocupe. Dar îl preocupă, nu poate rămîne liniștit din cauza lor. Trebuie să răspundă la ele. Dar cum ?

Așa cum la o pală de vînt o poartă se deschide și o ciurdă de vite cornute iese din țarc. Așa cum o muscă îl întărîtă pe un leu, care dă după ea cu labele și urlă groaznic de îngrozitor.

Așa cum un paznic ia o cheiță și cu o mică smucitură descuie zăvorul, iar o ceată de răufăcători pot să iasă după care omorul, crima, lovitura cauzatoare de moarte, efracția, hoția, tîlhăria își încep colindul.

Reinhold se tot plimbă prin chițimia lui, prin cîrciuma de la Prenzlauer Tor, se gîndește la ce-a fost, se gîndește la ce va fi, se gîndește-n fel și chip. Iar într-o zi, cînd înțelege că Franz e în cîrdășie cu tinichigiul și că ei doi chibzuiesc asupra unei idei noi și asupra a ce ar putea să iasă din ea, se duce la Mieze.

Fata îl vede pentru prima dată la față pe acest om. De fapt, la insul ăsta nu-i nimic de văzut, Mieze, ai dreptate, nu arată rău băiatul, e puțintel cam trist, cam fără vlagă, e cam bolnav, gălbejit. Dar rău nu arată.

Privește-l însă bine, dă-i și mînuța și scormonește-i fața, fă-o neapărat. Asta, Miezeken, e o față mai importantă pentru tine decît toate fețele cîte există, mai importantă decît fața Evei, mai importantă chiar decît a iubitului tău Franz. Reinhold urcă deci scara, astăzi e o zi ca toate celelalte, joi, 3 septembrie, privește, fetițo, nu simți absolut nimic, nu știi absolut nimic, nu-ți presimți soarta.

Ce-nseamnă oare, mică Mieze din Bernau, soarta ta ? Ești sănătoasă, cîștigi bani, îl iubești pe Franz, dar tocmai de aceea urcă acum scara și se oprește înaintea ta și-ți mîngîie mîna soarta lui Franz și — din clipa aceasta — și a ta. N-ai nevoie să te uiți bine la fața lui, uită-te doar la mîini, la amîndouă mîinile lui, la amîndouă mîinile lui insignifiante în mănuși de piele gri.

Reinhold e îmbrăcat în costumul lui de gală, iar Mieze nu știe cum trebuie să se poarte cu el, nu știe dacă nu

l-a trimis cumva Franz, dacă nu e cumva o cursă întinsă de Franz, dar asta-i cu neputinţă. Reinhold îi spune deîndată că Franz nu trebuie să afle că el a fost aici sus, e foarte sensibil. A venit fiindcă vrea să stea de vorbă cu ea, lui Franz îi vine foarte greu din cauza necazului lui cu braţul, oare este chiar atît de necesar ca el să lucreze, iată un lucru pe care vor ei toţi să-l ştie. Mieze e destul de isteaţă, ştie ce-a spus Herbert şi ce vrea Franz : Nu, dacă e vorba de asta, nu are neapărată nevoie să cîştige bani, există oameni care-l ajută. Dar poate că lui nu-i e destul, un bărbat vrea să şi lucreze. Reinhold spune : Foarte adevărat, numai că ceea ce fac ei este ceva foarte greu, nu e o muncă obişnuită, n-o pot îndeplini nici chiar toţi cei care au amîndouă braţele. Discuţia continuă astfel, Mieze nu înţelege bine ce vrea Reinhold, dar acesta o roagă să-i ofere un coniac şi-i spune : Vrea doar să se informeze despre situaţia financiară a lui Franz şi, dacă e cazul, să aibă cu toţii grijă de colegul lor, lucru de la sine înţeles. Pe urmă mai bea un coniac şi-apoi întreabă :

— De fapt, mă cunoşti, domnişoară ? Franz nu ţi-a povestit încă nimic despre mine ?

— Nu, răspunde Mieze, ce gînduri o avea omul ăsta, dacă ar fi aici Eva, ea se pricepe mai bine la astfel de discuţii.

— Noi, Franz şi cu mine, ne cunoaştem de multă vreme, încă nu erai cu el, pe-aici se găsea alta, una Cilly.

De-asta a vrut să stea de vorbă cu mine, să-l ponegrească pe Franz, e unul din cei vinovaţi de mîneca lui goală.

— Şi de ce să nu fi avut alta ? Şi eu am avut pe altul, cu toate astea el tot al meu este.

Şed foarte liniştiţi faţă-n faţă, Mieze pe scaun, Reinhold pe sofa, amîndoi caută o poziţie comodă.

— Ei, sigur că e al dumitale ; dar, domnişoară, doar nu crezi cumva că vreau să-ţi ascund gîndurile care mă frămîntă. Între el şi mine s-au petrecut nişte lucruri hazlii, nu ţi-a povestit nimic despre ele ?

— Hazlii, ce anume ?

— Au fost nişte lucruri foarte hazlii, domnişoară. Trebuie să-ţi spun deschis : dacă Franz a venit în echipa

noastră, a făcut-o numai pentru mine și din pricina poveștilor ălora ; noi am fost întotdeauna foarte legați, indiferent despre ce era vorba. Aș putea să-ți povestesc lucrurile cele mai nostime.

— Mă rog. Da' dumneata n-ai nimic de lucru, ca să poți sta aici cu mine și să-mi povestești ?

— Domnișoară, pînă și bunul Dumnezeu își ia cîte odată o zi de repaus ; noi, oamenii, trebuie să ne luăm cel puțin două.

— Cred că dumneata îți iei chiar și trei.

Rîd amîndoi.

— Ai dreptate ; îmi economisesc forțele, lenea prelungește viața, altminteri îți risipești prea mult puterile.

Mieze îi zîmbește :

— Așadar, trebuie să fii econom.

— Întocmai, domnișoară. În chestia asta, un om e așa, altul altminteri. Poate știi, domnișoară, că Franz și cu mine am făcut schimb de femei, ce părere ai ?

Reinhold își plecă într-o parte capul, soarbe din pahar, așteaptă să vadă ce-o să zică micuța. E-o persoană drăguță, o să fie a mea în curînd, să văd numai cum pun laba pe ea.

— Chestia cu schimbatul femeilor să i-o spui lui mutu'. Mi-a povestit cineva că asta o fac ăia din Rusia, poate că ești de-acolo, la noi nu există așa ceva.

— Dacă-ți spun.

— Orice-ai spune, astea-s gogoși.

— Atunci să ți-o spună Franz.

— Frumoase femei or fi fost, de cincizeci de pfenigi bucata, de la azil, nu ?

— S-o lăsăm baltă, domnișoară, doar n-avem noi mutra asta.

— Ia spune-mi : de ce-mi tot torni dumneata palavrele astea ? Ce urmărești și cu ce gînduri ai venit la mine ?

Ia te uită la broscuța asta. Drăguță fată, și ține la el, frumușica.

— Vai de mine domnișoară, ce gînduri ? ! Am venit doar să mă informez întrucîtva [dulce broscuță, Pankow, Pankow, ghidi, ghidi, hop ș-așa], Pums m-a însărcinat direct cu treaba asta, ei, acuma am să mă duc, poate-ai să vii vreodată în mijlocul nostru.

— Dacă o să spui tot poveşti de-astea...

— N-am avut nici un gînd rău, domnişoară, credeam că dumneata ştii totul. Mai e ceva, o chestie de afaceri. Pums a zis că dacă vin aici la dumneata şi te-ntreb de bani şi de altele, să nu spui nimic altora, fiindcă Franz e foarte sensibil din cauza braţului lui. Franz nu trebuie să ştie c-am fost. Puteam să mă interesez şi la vecinii din imobil, da' mi-am spus : ce atîta secret ? Dumneata locuieşti aicea sus, hai mai bine să vin deschis şi de-a dreptul la dumneata şi să te-ntreb.

— Să nu-i spun lui Franz ?

— Nu, mai bine nu. Da' dacă vrei neapărât, noi nu ne putem, la urma urmelor, împotrivi. Cum doreşti. Ei, la revedere.

— Nu pe-acolo, ieşirea-i pe la dreapta.

Fainã muieruşcă, o să facem treaba, toi, toi, toi.

Şezînd în odaie lîngă masă, mica Miezeken n-a văzut şi n-a băgat de seamă nimic, iar acum, cînd vede pe masă paharul de rachiu, se gîndeşte — da, la ce se gîndeşte, i-a venit un gînd, dar cînd dă deoparte paharul, nu mai ştie nimic. Sînt aşa de tulburată, m-a tulburat grozav individul, tremur toată. Ce poveşti mi-a tot turuit. Voia doar... ce voia la drept vorbind cu ele? Se uită la paharul din bufet, ultimul din dreapta. Tremur toată, să stau jos, nu, nu pe sofa, acolo s-a tolănit ăla, pe scaun. Se aşază pe scaun şi se uită la sofaua unde-a stat el. Teribil de tulburată, ce-o fi asta, îmi tremură braţele şi pieptul, tremur toată. Franz doar nu-i un porc-de-cîine, să facă schimb cu femeile. Despre individul ăsta, despre Reinhold, cred aşa ceva, dar despre Franz — dacă e totuşi ceva adevărat, înseamnă că l-au luat de fraier în toate alea.

Mieze îşi roade unghiile. Dac-a fost adevărat ? Franz e cam fleţ, se lasă folosit la toate. De-aia l-au şi azvîrlit din automobil. Aşa frăţîni sînt ăştia. Într-o asemenea gaşcă s-a băgat.

Îşi tot roade unghiile. Să-i spun Evei ? Nu ştiu. Să-i spun lui Franz ? Nu ştiu. N-am să spun nimănui. N-a fost nimeni aici.

Îi e ruşine, pune mîinile pe masă, îşi muşcă degetul arătător. În zadar ; o arde gîtul. Pe urmă au să facă şi cu mine la fel, au să mă vîndă.

În curte se porneşte să cînte o flaşnetă : la Heidelberg pierdut-am inima. Şi eu, şi eu mi-am pierdut inima, iar acum s-a dus naibii, Mieze începe să plîngă cu ochii în poală, s-a dus, nu mai am inimă, să văd acuma ce-oi face, şi chiar dacă vor să mă ia în băşcălie, tot nu pot să fac nimic. Da' Franz nu-i în stare de aşa ceva, el nu-i rus, ca să facă schimb cu femei, toate astea-s gogoşi.

Stă la fereastra deschisă, poartă un capot cu carouri albastre, începe să cînte împreună cu flaşnetarul : În noapte-aceea limpede de vară [ticăloasă gaşcă, are dreptate să-i dea naibii] la Heidelberg pierdut-am inima [cînd o veni acasă, am să-i ies înainte pe scară]. Eram îndrăgostit ca-ntîia oară [n-am să-i spun un cuvînt, n-am să vin eu cu asemenea josnicii ; nici un cuvînt, nici un cuvînt. Mi-e atît de drag. Să-mi îmbrac bluza]. Şi gura ei ca roza îmi zîmbea. Iar cînd la porţi m-am despărţit de ea, am înţeles la ultimul sărut [Ce spun Herbert şi Eva e-adevărat : ăştia au băgat de seamă ceva, la mine vin doar ca să afle dacă-i adevărat, n-au decît să încerce să mă tragă de limbă cît or vrea, eu nu-s o proastă], că inima-mi pe Neckar va bătea, în Heidelbergu-n care s-a pierdut.

Strălucite perspective de recoltă,
dar te şi poţi înşela în socoteli

Colindă printre oameni, mereu printre oameni, mereu printre oameni, fiind pentru dumneavoastră întruchiparea cea mai desăvîrşită a liniştii şi a împăciuitorismului. Cu flăcăul ăsta puteţi face orice doriţi, el cade mereu în picioare. Există asemenea oameni. A fost la Potsdam. în Gorke la Anklam unul care se numea Bornemann, acesta evadează aşadar din închisoare, ajunge la Sprcea. Pe apă pluteşte.

— Haide să stăm şi noi niţel la taifas, Franz, cum e cu logodnica ta, la drept vorbind, cum o cheamă ?

— Mieze, doar ştii, Reinhold, mai-nainte îi zicea Sonja.

— Aşa, da' nouă nu ne-o arăţi. E-o damă prea bine pentru unii ca de-alde noi.

— Las-o-ncolo, doar n-am menajerie, să trebuiască să vi-o arăt. Doar n-o ţin ascunsă. Are un tip al ei, cîştigă parale frumoase.

— Numai să ne-o arăţi nu vrei.

— Ce-nseamnă să vi-o arăt, Reinhold ? Fata are treabă.

— Ai putea s-o aduci cu tine, trebuie că-i drăguţă.

— Chiar şi e.

— Aş vrea s-o văd şi eu odată, tu nu vrei ?

— Ţi-aminteşti, Reinhold, noi am făcut cîndva nişte afaceri, ştii tu, cu cizmele şi guleru' ăla de blană.

— Acu' nu mai e nevoie să facem.

— Te cred, nu mai facem. În porcării de-astea nu mă mai bag.

— Foarte bine, vericule, am întrebat şi eu doar aşa. [Cîinele, mereu despre porcării, o ţine într-una cu porcăriile. Aşteaptă tu, băiete.]

Cînd Bornemann la rîu aşadar sosea, pe apă un leş proaspăt plutea. În capul său o luminiţă sclipi. Îşi scoase din buzunar actele lui şi le schimbă cu ale mortului. Ce-i drept, asta am mai povestit, dar e bine de reamintit. De un copac legă mortul apoi, ca să nu-l ducă la vale al apei şuvoi. Cu trenul local se duse direct la Ştettin, îşi luă bilet, şi cum ajunse-n Berlin, o sună dintr-o crîşmă pe nevastă-sa, să vină-ndată, căci o aşteaptă cineva. Ea îi aduse bani, haine, de toate, el îi şopti că trebuie s-o-ntindă, din păcate. Ea îi făgădui că pe mort îl va identifica, el, că-i va trimite bani, îndată ce-o avea. Apoi plecă la locul cu pricina grăbit, ca să nu dea altcineva de mortul priponit.

— Voiam doar să ştiu, Franz, dacă ţii foarte mult la ea.

— Termină odată cu poveştile astea despre femei şi cu toate aiurelile tale.

— Întreb şi eu aşa. Doar n-ai să spui că vorbele astea au de ce să te supere.

— Nu, n-au de ce să mă supere, Reinhold, numai că dacă le spui tu..., tu eşti o mare lichea.

Franz rîde, celălalt rîde şi el.

— Ei, cum e cu micuţa ta, Franz ? Chiar nu poţi cu adevărat să mi-o arăţi ?

[Vezi ce panglicar eşti, Reinhold, pe mine m-ai azvîrlit din automobil, iar acu' vii cu de-astea.]

— Şi ce-ai dori, Reinhold ?

— Nimic. Aş dori doar s-o văd.

— Ai dori să vezi dacă ţine la mine ? Ascultă ce-ţi spun, fata asta e din cap pînă-n picioare numai inimă, o inimă care bate pentru mine. Nu ştie decît să iubească şi să fie drăgăstoasă. Nici nu-ţi poţi închipui, Reinhold, cît e de nebună. Tu o ştii pe Eva ?

— Cum să n-o ştiu ?!

— Ei, Mieze vrea ca..., nu, nu-ţi spun.

— Ce vrea ? Haide, spune.

— E ceva nemaipomenit, da' aşa e ea, n-ai auzit în viaţa ta una ca asta, Reinhold, nici mie nu mi s-a-ntîmplat să aud vreodată un asemenea lucru.

— Da' dă-i drumu' odată ! Cu Eva ?

— Da, numai că să-ţi ţii gura, fata asta, Mieze, vrea ca Eva să aibă de la mine un copil.

Bum. Şed acolo faţă-n faţă şi se holbează unul la altul. Franz se loveşte cu palma peste coapsă şi izbucneşte în rîs. Reinhold zîmbeşte, începe să zîmbească, se reţine.

După aceea, insul se numeşte aşadar Finke, se duce la Gorke, se face negustor de peşte. Într-o bună zi, fiica lui vitregă, care are o slujbă în Anklam şi vrea să cumpere peşte, vine cu plasa-n mînă la Finke şi zice.

Reinhold zîmbeşte, începe să zîmbească, se reţine :

— O fi poate perversă ?

Franz continuă să se plesnească peste picior şi chicoteşte :

— Aş, mă iubeşte.

— Nu-mi pot închipui una ca asta. [Există aşa ceva, de necrezut, i se-ntîmplă tocmai nătărăului ăstuia, şi mai şi rînjeşte.] Şi Eva ce zice ?

— Ele două-s prietene, pe Eva o ştiţi, eu am cunoscut-o pe Mieze prin ea.

— M-ai făcut grozav de curios, Franze. Ia zi, n-aş putea s-o văz pe Mieze de la douăzeci de metri distanţă, dinspre partea mea, fie şi după gratii, dacă ţi-e aşa de frică.

— Măi omule, nu mi-e frică nicidecum ! E credincioasă cum nu se mai poate şi dulce, nici nu poţi să-ţi închipui. Ştii doar că ţi-am spus atunci să termini cu fetele alea multe, asta-i o chestie care-ţi ruinează sănătatea şi la

care nici nervii ăi mai tari nu ţin. Din aiureala asta pe-un om poate să-l lovească damblaua. Ar trebui şi tu să te potoleşti, ar fi tare bine pentru tine. Zău, Reinhold, e cazul să-ţi dai seama cîtă dreptate am. Fie, am să ţi-o arăt.

— Da' ea să nu mă vază.

— De ce nu ?

— Nu, nu vreau. Mi-o arăţi aşa.

— S-a făcut, băiete, mă bucur. Are să-ţi fie de folos.

E ora trei după-amiază, Franz şi Reinhold merg pe străzi, firme de email de tot felul, mărfuri emailate, covoare persane germane şi veritabile, în 12 rate lunare, tişlaifăre, feţe de masă şi cuverturi, plăpumi, perdele, Stores Leisner şi Co., citiţi *Mode für Sie*, dacă nu, cereţi prin poştă să vi se expedieze un exemplar gratuit, atenţie, pericol de moarte, înaltă tensiune. Intră în imobilul unde locuieşte Franz. Acum intri în casa mea : îmi merge bine, pe mine nu mă poate atinge nimic, să vezi cum stau, numele meu este Franz Biberkopf.

— Şi-acuma calcă uşurel, am să deschid, să văd dacă e-acasă. Nu e. Mieze trebuie să vie îndată. Acu' bagă de seamă cum o să facem, e teatru de-adevăratelea, numai să nu crîcneşti.

— Am să mă feresc.

— Al mai bine e aşa : te-ntinzi aici în pat, Reinhold, patu' ăsta nu e folosit ziua, eu o să am grijă să nu se apropie de el, tu ai să te uiţi prin perdeaua de tifon. Hai! întinde-te, vezi ?

— Da, văd. Da' să-mi scot cizmele.

— E mai bine-aşa. Fii atent, ţi le pun pe coridor, pe urmă, cînd ai să pleci, ţi le iei singur.

— Măi Franz, de n-ar ieşi prost.

— Ţi-e frică ? Nu-i nimic dacă bagă de seamă ceva, vreau s-o cunoşti.

— Nu, să nu mă vadă.

— Întinde-te. Poate să sosească într-o clipită.

Firme de email, mărfuri emailate de tot felul, covoare persane germane şi veritabile din Persia, persieni şi covoare persane, cereţi expedierea gratuită.

Comisarul Blum de la poliţia judiciară din Stettin spune : „După ce-l recunoşti dumneata pe omul ăsta ? După ce-l recunoşti, îl vei fi recunoscut desigur după

ceva.“„Dar e tatăl meu vitreg.“ „Bine, atunci să mergem la Gorke. Iar dacă-i adevărat, îl și luăm cu noi.“

Ușa casei e deschisă și închisă de cineva.

Franz, de pe coridor :

— Ei, te-ai speriat, Mieze ? Eu sînt, mititico. Hai înăuntru. Pe pat să nu te așezi. În el, am pentru tine o surpriză.

— Atunci mă uit numaidecît.

— Stai, mai întîi să juri ! Ridică mîna, Mieze, jură, toată lumea în picioare, rostiți după mine : Jur.

— Jur.

— Că nu mă voi duce la pat.

— Că nu mă voi duce la pat.

— Pînă cînd nu voi spune eu.

— Pînă cînd nu voi fugi pînă la el.

— Stai pe loc. Jură încă o dată : Jur.

— Jur că nu mă voi duce la pat.

— Pînă cînd nu te voi pune pe tine însăți în el.

Fata face o figură serioasă, se agață de gîtul lui și rămîne așa îndelung. Franz bagă de seamă că se petrece ceva cu ea, vrea s-o împingă afară pe coridor, lucrurile nu merg bine astăzi. Dar ea rămîne pe loc :

— Nu mă duc la pat, lasă-mă.

— Ce are Miezeken, Mieze, pisicuța mea, peștișorul meu ?

Ea se-ndreaptă spre sofa, se așază unul lîngă altul, îmbrățișați, Mieze nu spune nimic. Pe urmă ea murmură ceva, îl trage de cravată, în sfîrșit se pornește :

— Franzeken, pot să-ți spun ceva ?

— Da' firește, Miezeken.

— E ceva cu bătrînu' meu, s-a-ntîmplat ceva.

— Spune, peștișorule.

— Ei...

— Ce e, Mieze ?

Fata îi tot frămîntă cravata, ce-o fi avînd, tocmai astăzi e lungit ăla acolo, în pat.

Zice comisarul de la poliția judiciară : „Cum de te numești dumneata Finke ? Ai acte ?“ „Păi puteți să vă duceți la oficiul stării civile.“ „Ce se află la oficiul stării civile nu ne interesează.“ „Am acte.“ „Bine, deocamdată le luăm cu noi. Afară așteaptă un funcționar din Neugard,

care l-a avut vecin pe un anume Bornemann din Neugard, să-l poftim înăuntru."

— Franzcken, de la o vreme la bătrînu' se afla mereu un nepot de-al lui, nu l-a poftit niciderum el, băiatu' a venit aşa, de capu' lui.

Franz mormăie, îl trec fiori reci :

— Înţeleg.

Fata nu-şi dezlipeşte obrazul de obrazul lui :

— Îl cunoşti, Franz ?

— De unde ?

— Mă gîndeam aşa. A tot venit mereu, odată m-a şi condus.

Franz tremură, i se face negru înaintea ochilor.

— De ce nu mi-ai spus, fato ?

— Credeam c-o să scap de el. Şi-apoi de ce, dacă doar m-a însoţit aşa...

— Ei, şi-acu'...

Simte pe gît zvîcnetul gurii ei mereu mai tare, pe urmă locul acela se umezeşte, fata stă încleştată de Franz, se ţine strîns de el, ăsta-i felul ei încăpăţînat, nu spune nimic, poftim de te lămureşte, şi de ce-o fi urlînd, iar ăla şade-n-tins coiea, cel mai bine ar fi să iau un baston şi să izbesc în pat, să nu se mai scoale, gîsca asta blestemată mă face de rîs. Franz însă doar tremură.

— Ei, şi-acu ?

— Nimic, Franzeken, nu-ţi fă griji, nu mă certa, nu s-a-ntîmplat nimic. Azi a venit din nou, a pîndit toată dimineaţa, pînă cînd am coborît de la bătrînu', s-a proţăpit în faţa mea, că nu şi nu, să merg cu el cu maşina.

— Şi tu, firește, te-ai dus.

— Eu, eu n-am avut încotro, ce era să fac ? Franz, cînd te sîcîie cineva în felul ăsta... E un băiat atît de tînăr. Şi-apoi...

— Unde-aţi fost ?

— Mai întîi prin Berlin, Grunewald, eu singură nu ştiu, pe urmă am plecat mai departe, l-am rugat mereu să se ducă. Iar el se pune pe plîns şi se milogeşte ca un copil şi cade-n genunchi în faţa mea, e tînăr de tot, lăcătuş.

— Ei, atunci să muncească, puturosul, nu să umble brambura.

— Nu știu. Nu fi rău, Franz.

— Eu încă nu știu ce s-a-ntîmplat. De ce te bocești așa?

Mieze iarăși nu mai spune nimic, se-nghesuie în el și-i tot frămîntă cravata.

— Nu fi rău, Franz.

— Te-ai îndrăgostit de băiatu' ăla, Mieze? Ea tace. Pe el îl copleșește teama, a-ngheţat pînă-n tălpi. Îi șoptește în păr, de Reinhold a uitat: Te-ai îndrăgostit de el?

Mieze l-a încolăcit cu braţele, s-a lipit toată de corpul lui, el o simte-ntreagă, din gura ei se aude:

— Da.

Ah, ah. Franz a auzit, da. Vrea să se desprindă de ea, să lovesc, Ida, tipul din Breslau, uite începutul, braţul îi încremenește, e paralizat, dar ea îl ţine strîns ca o fiară, ce vrea asta, nu spune nimic, îl ţine strîns, și-a lipit faţa de gîtul lui, el privește peste ea încremenit, ca o stană de piatră, spre fereastră.

Franz o zgîlţîie, urlă:

— Ce vrei? Dă-mi în sfîrșit drumu'.

Ce să fac cu javra asta?

— Franzeken, sînt aici. Doar n-am fugit, nu te-am părăsit, sînt încă aici.

— Cară-te, nu te mai vreau.

— Nu urla, ah, Doamne, ce-am făcut.

— Cară-te la ăla pe care-l iubești, tîrfa dracului.

— Nu sînt tîrfă, fii bun, Franzeken, i-am și spus că nu se poate, că sînt a ta.

— Da' eu nu te mai vreau. Nu vreau una ca tine.

— Sînt a ta, așa i-am spus, pe urmă am șters-o, iar tu trebuie să mă mîngîi.

— Fato, tu ești ţicnită! Dă-mi drumu'! Ţicnită! Fiindcă te-ai îndrăgostit de el, eu trebuie să te mîngîi.

— Da, trebuie, Franzeken, doar sînt Mieze a ta, și tu mă iubești, poţi să mă mîngîi, ah, acuma dă tîrcoale băiatu ăla și...

— Nu, pune punct, Mieze! Cară-te la ăla, ia-ţi-l. Mieze începe să zbiere și nu-i dă drumul. Da, te duci la ăla și mie-mi dai drumu'.

— Nu, n-am să fac asta. Înseamnă că nu mă iubești, că nu mă placi, ce-am făcut.

Franz reuşeşte să-şi elibereze braţul, să se desprindă, ea fuge după el, în clipa aceea Franz se întoarce, o loveşte peste faţă, făcînd-o să se clatine, apoi o izbeşte în umăr, fata cade, el se năpusteşte asupra ei şi o loveşte cu singura-i mînă unde se nimereşte. Fata scînceşte, se zvîrcoleşte, oh, oh, el dă, dă mereu, ea s-a răsucit pe burtă, cu faţa lipită de podea. Cînd Franz încetează şi-şi trage răsuflarea, odaia se învîrteşte în juru-i, Mieze se ridică :

— Nu cu bastonul, Franzeken, ajunge, nu cu bastonul.

Şade acolo cu bluza sfîşiată, cu un ochi închis, sîngele îi şiroieşte din nas, mînjindu-i obrazul stîng şi bărbia.

Franz Biberkopf, însă — Biberkopf, Lieberkopf, Zieberkopf, nu mai are nici un nume — odaia se învîrteşte, paturile stau colea, se ţine strîns de un pat. În patul acela e întins Reinhold, golanul, e întins acolo cu cizmele, murdăreşte patul. Ce caută ăsta aici ? Are odaia lui. Îl scot din pat, îl dau afară, haide s-o facem. Şi Franz Biberkopf. Zieberkopf, Niberkopf, Wiedekopf se şi îndreaptă legănîndu-se, ţopăind spre pat, îl apucă de cap prin cuvertură pe Reinhold, acesta se mişcă, cuvertura zboară, Reinhold se ridică în capul oaselor.

— Acuma şterge-o, Reinhold, şterge-o, uită-te să vezi şi pe urmă afară cu tine.

Mieze cu gura căscată, cutremur, fulger, tunet, şinele sînt rupte, îndoite, gara, ghereta paznicului răsturnate, vuiet, rostogolire, negură, fum, nu se poate vedea nimic, totul s-a dus, s-a dus, spulberat vertical, de-a curmezişul.

— Ce e, ce te-a îngrozit aşa ?

Un strigăt, strigăt nesfîrşit ţîşnind din gura ei, un strigăt dureros din cauza a ceea ce se zăreşte dincolo de perdeaua de fum pe pat, un zid de strigăte, lănci de strigăte, pietre de strigăte aruncate peste, spre acel ceva de-acolo.

— Ţine-ţi botu', ce te-a-ngrozit, încetează, s-adună aici toată casa.

Strigăte ce se revarsă potop, mase de strigăte spre acel ceva de-acolo, timpul a pierit, şi ora, şi anul.

Valul de strigăte l-a şi înşfăcat pe Franz. E-acum nebun, nebun, nebun furios. Agită un scaun lîngă pat, scaunul îi cade trosnind din mînă. Se-ndreaptă pieziş spre Mieze, care încă şade în capul oaselor şi urlă fără între-

rupere, urlă și zbiară, îi astupă din spate gura, o trîntește pe spinare, îngenunche peste ea, se-ntinde cu pieptul peste fața ei. Pe asta — o — omor.

Urletul încetează, fata dă din picioare. Reinhold îl smulge deoparte pe Franz :

— Măi omule, o sugrumi.

— Cată-ți de drum, golane.

— Ridică-te. Sus !

Reușește să-l salte pe Franz, Mieze zace pe burtă, își mișcă violent capul, geme și horcăie, dă din mîini.

— Uită-te la tîrfa asta, tîrfa. În cine vrei să dai, tîrfo ?

— Pleacă, Franz, pune-ți jacheta și te-ntorci sus numai după ce ți-a trecut năduful.

Mieze scîncește pe jos, deschide ochii ; pleoapa ei dreaptă e roșie, umflată.

— Du-te, omule, ai s-o omori. Pune-ți jacheta. Uite-o.

Franz suflă greu, gîfîie, îi îngăduie lui Reinhold să-l ajute să-și îmbrace jacheta.

Meize se ridică în capul oaselor, scuipă flegmă, vrea să vorbească, își îndreaptă spinarea, șade așa, horcăie :

— Franz.

Franz și-a îmbrăcat jacheta.

— Uite-ți pălăria.

— Franz... fata nu mai strigă, are o voce de nerecunoscut, scuipă. Eu — eu — eu merg cu tine...

— Nici vorbă, domnișoară, te-ajut eu pe urmă.

— Franzeken, vino, eu — merg cu tine.

Franz stă o clipă, își aranjează pălăria pe cap, plescăie din limbă, gîfîie, scuipă, se duce la ușă. Poc. Ușa s-a-nchis.

Mieze geme, se ridică în picioare, îl împinge deoparte pe Reinhold, apoi iese pipăind pe ușă. De la ușa coridorului nu poate merge mai departe, Franz a ieșit, a și coborît scara. Reinhold o aduce pe sus înapoi în odaie. Cînd o pune pe pat, fata gîfîie, se ridică singură, se dă cu greu jos, scuipă sînge, arată spre ușă :

— Afară, afară. O ține-ntruna : Afară, afară.

Unicul ei ochi zdravăn îl privește țintă. Șade pe marginea patului, cu picioarele atîrnate. Ce băloasă e. Balele îi fac silă, am s-o șterg de-aici, te pomenești că mai vin oamenii din casă și-or să spună că eu am aranjat-o așa.

Ce-mi pasă mie de porcăria asta. Pe mîine, domnișoară, găina pe cap, ieșirea prin ușa de la mijloc.

Jos își spală sîngele de pe mîna stîngă, numai bale, rîde-n hohote : uite de ce m-a luat ăsta la el acasă, ce mai teatru, neghiobul. De-aia m-a culcat în patul lui, cu cizmele. Acuma, crapă de necaz, neghiobul. A încasat un croșeu la bărbie, pe unde-o fi rătăcind acum ?

O ia din loc legănîndu-se. Firme de email, mărfuri emailate de tot felul. A fost frumos acolo sus, foarte frumos. Ce neghiob, bine-ai făcut, fiule, mulțumesc, ține-o tot așa. Mă strîmb de rîs.

După aceea, Bornemann a ajuns din nou la Stettin în arestul poliției. Au adus-o pe nevastă-sa, pe doamna cea adevărată. Domnule comisar, lăsați-o pe soția mea în pace, a jurat adevărul. Am să capăt doi ani în plus, din asta nu pier eu.

Ce seară e asta în odaia lui Franz. Rîd. Stau în pat îmbrățișați, se sărută, sînt nespus de drăguți unul cu altul.

— Era mai, mai să te omor, Mieze. Ce te-am mai aranjat, fetițo.

— Nu-i nimic. Bine că te-ai întors.

— Ăla, Reinhold, a plecat numaidecît ?

— Da.

— Nu mă-ntrebi deloc, Mieze, de ce era el aici ?

— Nu.

— Nu vrei deloc să știi ?

— Nu.

— Da' Mieze...

— Nu. Nu-i adevărat.

— Ce anume ?

— Că vrei să mă vinzi ăluia.

— Cum ?

— Da' nu-i adevărat.

— Mieze...

— Las' că știu eu, și-așa e bine.

— E prietenul meu, Mieze, da' cu fetele se poartă ca un porc. Am vrut să-i arăt ce e aia o fată de treabă. Asta trebuia să vadă.

— Bine.

— Mă mai iubești ? Sau doar pe băiatu' ăla ?

— Eu sînt a ta, Franz.

Miercuri, 29 august

Mieze îl lasă pe protectorul ei s-o aştepte două zile întregi, pe care le foloseşte pentru a sta cu iubitul ei Franz, pentru a călători împreună pînă la Erkner şi Potsdam şi a se arăta bună cu el. Are acum secretul ei, mai mult decît înainte, mica bestie, secretul ei cu Franz, şi nu se mai teme deloc de ce pune la cale iubitul ei cu oamenii lui Pums : va întreprinde şi ea ceva. Va căuta să vadă cu ochii ei cine sînt ăia, la vreun bal, la partidele de popice. Franz n-o ia cu el la aceste petreceri, Herbert o ia pe Eva, dar Franz spune : astea nu-s pentru tine, nu vreau să te duc printre porcii ăia împuţiţi.

Dar Sonjaken, Miezeken vrea să facă ceva pentru Franz, pisicuţa noastră vrea să facă ceva pentru el, e ceva mai frumos decît să cîştige bani. Va descoperi totul şi-l va proteja.

La balul următor, pe care cei din echipa lui Pums şi prietenii lor, o societate închisă, îl organizează la Rahnsdorf, participă cineva necunoscut tuturor celorlalţi, o persoană introdusă de tinichigiu, cineva care poartă mască şi dansează o dată chiar cu Franz, dar numai o dată, fiindcă altminteri ar putea să-i recunoască parfumul. Sînt la Müggelhort, seara, în grădină, se aprind lampioane, o şalupă cu motor se pune în mişcare, plină ochi, în clipa pornirii orchestra sună din trompete un marş de plecare, dar invitaţii continuă să danseze şi să bea pe vas pînă după trei noaptea.

Miezeken pluteşte astfel cu tinichigiul care se umflă în pene cu mîndreţea lui de logodnică ; fata îl vede pe Pums şi pe stimata lui soaţă, îl vede pe Reinhold, care şade posomorît — ăsta are mereu toane — şi pe elegantul bişniţar. Pleacă de la petrecere cu automobilul în doi, cu tinichigiul, în maşină, îi îngăduie chiar s-o sărute sălbatic, de ce nu, acum ea ştie mai multe, n-o să fie azvîrlită în stradă. Ce ştie Miezeken ? Cum arată toţi oamenii lui Pums, pentru asta însoţitorul ei n-are decît s-o giugiulească, ea rămîne totuşi a lui Franz, automobilul goneşte în noapte, pe o noapte ca asta l-au azvîrlit pe Franz al ei din maşină, iar acum el îl urmăreşte pe acela, ştie desigur

care este, toți se tem de el, altminteri de ce-a venit sus la ea Reinhold, neobrăzat individ, Franz al meu, un băiat de aur, l-aș omorî în sărutări pe tinichigiu, atît îmi e Franz de drag, da, giugiulește-mă, am să-ți muşc limba, omule, ce ne mai leagănă ăsta cu mașina, o să ne bage-n șanț, ura, dumnezeiască noapte a fost azi la voi, mergem la dreapta sau la stînga, mergi cum vrei, ești nostimă și dulce, Mieze, îmi placi, Karl, să mă iei mai des la voi, hopa, netotul, e beat, o să ne răstoarne-n Spreea.

Dar nu se poate, m-aș înecà, am multe de făcut, trebuie să-l urmez pe Franz al meu, nu știu ce vrea el să facă, el nu știe ce vreau eu, lucrul acesta trebuie să rămînă tăinuit între noi, atîta vreme cît vrea el și vreau eu, amîndoi vrem același lucru, același lucru îl vrem amîndoi, oh, ce cald e, sărută-mă mai mult, ține-mă strîns, Karl, mă topesc, mă topesc, omule.

Karelein, Karelein, să știi, frumosul meu ai să fii, pe alce stejarii gonesc înapoi, 128 de zile din an ți le dăruiesc, fiecare cu o dimineață, o amiază și o seară.

La cimitir au venit însă doi polițai în albastru. cu tot dichisul. S-au așezat frumușel pe o piatră funerară și-au început să-i întrebe pe cei ce treceau dacă nu l-au văzut cumva pe un anume Kasimir Brodowicz. Cu 30 de ani înainte, individul a comis o infracțiune, nu se știe exact ce, o mai fi făcut el și altele mai tîrziu, nu poți fi sigur niciodată cu cei de soiul ăsta, acuma vrem să-i luăm amprentele digitale și să-i măsurăm înălțimea, dar cel mai bine să-l înhățăm mai întîi, aduceți-l în fața noastră, trari, trara.

Reinhold își ridică pantalonii, își tîrăște papucii de colo, colo prin bîrlogul lui, inactivitatea și banii mulți nu-i priesc. Pe ultima prietenă a trimis-o la plimbare, nici de cea de soi nu are chef acum.

Trebuie pus la cale altceva. Ar dori să înceapă ceva cu Franz. Acuma, dobitocul se vîntură iar peste tot și strălucește de fericire și se umflă-n pene cu logodnica lui, ca și cînd ar fi cine știe ce. Poate că totuși am să i-o suflu. Deunăzi era tare scîrboasă cu balele ei.

Tinichigiul, cu numele de Matter, cunoscut de poliţie sub numele de Oskar Fischer, face o mutră mirată, cînd Reinhold îl întreabă de Sonja. Îl întreabă de Sonja pe ocolite, iar Matter răspunde de îndată afirmativ, ei dacă ştii, păi atunci, ştii. Reinhold îl cuprinde pe Matter cu braţul pe după talie şi-l întreabă : n-ar vrea, el, Matter, să i-o cedeze pentru o mică excursie ? Reiese de îndată, desigur, că Sonja îi aparţine lui Franz, nu lui Matter. Bine, atunci n-ar putea Matter să i-o procure pe fată pentru o călătorie cu automobilul pînă la Freienwalde ?

— Ar trebui să-l întrebi pe Franz, nu pe mine.

— Pe Franz nu pot să-l întreb, cu el am avut ceva mai de mult şi cred că nu prea mă place. Am băgat de seamă asta.

— În chestii de-astea nu mă bag. Poate dac-aş face-o pentru mine.

— N-ai decît. Doar pentru o călătorie.

— Dinspre partea mea, Reinhold, poţi s-agăţi toate muierile, şi pe asta, da' să le iei, nu să le furi.

— Cu tine am văzut că se plimbă. Ce-ai zice, Karl, dacă ţi-aş da o hîrtie de cincizeci ?

— Dă-o-ncoa.

Doi poliţai în albastru s-au aşezat pe o piatră şi i-au întrebat pe toţi trecătorii şi au oprit toate automobilele : n-au văzut cumva un bărbat cu faţa gălbejită şi părul negru ? Individul este căutat de ei. Ce-a făcut sau ce-o să facă, ei nu ştiu, stă scris în raportul de la poliţie. Nu l-a văzut însă nimeni, sau nimeni nu vrea să spună că l-a văzut. Cei doi poliţai se văd nevoiţi să pornească mai departe pe alei, li se alătură doi curcani.

Miercuri, 29 august 1928, după ce acest an a pierdut 242 de zile şi nu mai are prea multe de pierdut — zile care au trecut irevocabil cu o călătorie pînă la Magdeburg, cu o refacere şi o însănătoşire, cu deprinderea lui Reinhold de a bea rachiu, cu apariţia lui Mieze, cu prima lor spargere din acest an şi cu retransformarea lui Franz într-o întruchipare a păcii radioase şi a desăvîrşitului împăciuitorism — tinichigiul o porneşte cu micuţa Mieze la ţară. Lui, adică lui Franz, i-a spus că pleacă într-o călătorie

cu protectorul ei. De ce pleacă, nu știe nici ea. Vrea doar să-l ajute pe Franz, cum însă, nu știe. În noaptea aceea visase : patul ei și al lui Franz se află în camera de zi a proprietarilor lor, sub lampă, deodată se mișcă draperia de la ușă și din ea se desfășoară încet și vine în odaie ceva cenușiu, un fel de stafie. Ah, suspinase ea, apoi se ridicase în capul oaselor în pat, alături Franz dormea buștean. Am să-l ajut, n-o să i se întîmple nimic, pe urmă se culcase din nou, comic, cum mai înaintează parcă pe rotile paturile noastre în camera de zi.

Stop, au ajuns la Freienwalde, chiar la Freienwalde, o drăguță localitate balneară, are o drăguță grădină a băilor, cu pietriș galben, pe care circulă mulți oameni. Pe cine-l vor întîlni acolo, după ce tocmai au luat masa de prînz pe terasă, lîngă grădina băilor ?

Cutremur, fulger, fulger, tunet, șinele smulse, gara răsturnată, gara răsturnată, rostogolire, ceață, fum, totul s-a dus, negură, nu se vede nimic, negură, strigăte îndurerate... sînt a ta, sînt totuși a ta.

Lasă-l să vină, lasă-l să ia loc, nu mă tem de el, tocmai de el nu mă tem, îl privesc liniștită în față.

— Dînsa e domnișoara Mieze ; o cunoști, Reinhold ?

— Am zărit-o în treacăt. Mă bucur foarte mult, domnișoară.

Șed astfel în grădina băilor din Freienwalde ; în local, cineva cîntă frumos la pian. Iată-mă-s, șed pe un scaun la Freienwalde, iar el șade în fața mea.

Cutremur, fulger, negură, totul s-a dus, dar e frumos că ne-am întîlnit, am să-l descos despre toate alea, despre ce s-a întîmplat la Pums, despre ce face Franz, de la ăsta pot scoate orice dacă-i ațiț poftele ; să-l fac să fiarbă nițel, și spune tot. Mieze visează și-și zice că norocul îi e tare binevoitor. Pianistul cîntă : Spune-mi oui, copilo, în franceză, Spune-mi da, de vrei, și în chineză, Orișicum vrei, îmi e egal, Amorul este internațional. Să-mi spui prin flori, să-mi spui prin nas, În șoaptă doar sau în extaz, Spune-mi oui, sau yes, sau simplu da — Și tot ce vrei îndată vei avea !

Cîteva rachiuri pică bine, fiecare e de acord cu o înghițitură. Mieze mărturisește că a fost la bal, ceea ce dezlănțuie o discuție formidabilă. Domnul capelmaistru de la

pian cîntă la cererea generală : *In Elveţia şi în Tirol*, text de Fritz Roller şi Otto Stransky, muzica de Anton Profes. În Elveţia,-n Tirol, te simţi minunat, parol. Căci în Tirol ai lapte cald de la văcuţă şi-n Elveţia-o fecioară [39], iuhu hu, drăguţă ! La noi aşa ceva — cinstiţi să fim, cu greu găsim. De-aceea eu declar fără ocol că-mi place în Elveţia şi în Tirol ! Holoroidi ! De procurat de la orice magazin de muzică. Holoroidi, rîde Miezeken, acuma dulcele meu Franz crede că sînt la bătrînu' meu, da' — eu sînt la el însuşi, iar el nu observă.

Pe urmă să facem un tur prin împrejurimi, cu maşina. Asta vor Karl, Reinhold şi Mieze, de la coadă la cap, Mieze, Reinhold şi Karl, de asemenea Reinhold, Karl şi Mieze, toţi laolaltă vor. Numai că a trebuit să vină telefonul şi un chelner să strige : Domnul Matter la aparat, nu cumva mai înainte ai făcut cu ochiul, Reinhold, băiete, hai să nu spunem nimic. Mieze zîmbeşte şi ea, n-aveţi nimic împotrivă amîndoi, pare că va fi o după-amiază plăcută. Karlchen se şi întoarce, oh, Karelein, Karelein, să ştii, frumosul meu ai să fii, te doadoare burtica, nu, trebuie s-o-ntind numaidecît la Merlin, tu rămîi, Mieze, trebuie, nu poţi să ştii niciodată, Mieze îi mai dă repede un sărut şi nu pălăvrăgi, Karl, n-am s-o fac, şoricelule, orice bărbat, dacă poate, din drumul său se mai abate, la revedere, Reinhold, sărbători fericite, la mulţi ani. Jos pălăria din cuier, Karl s-a cărat.

Bine-am brodit-o.

— Ce părere ai ?

— Ei, domnişoară, pe chestia aia nu trebuia să ţipi deunăzi aşa.

— Îmi era frică.

— Da-n faţa mea...

— Te obişnuieşti cu oamenii.

— Foarte măgulitor.

Cum mai dă ochii peste cap, tîrfuliţa, fainâ, dulce bucăţică, pun pariu că astăzi încă o s-o am ; aşteaptă, băiete, doar să te-nfierbînt niţel, şi-mi povesteşti tu tot ce ştii. Ce ochi mari cască ăsta. A mîncat cu siguranţă un strat întreg de ţelină.

Pianistul a sfîrşit de cîntat, pianul a obosit, vrea şi el să se ducă la culcare, Reinhold şi Mieze o pornesc pe colină

în sus, să se plimbe puţin prin pădure. Vorbesc despre una şi despre alta, merg braţ la braţ, iar tînărul nu-i rău deloc. Cînd se întorc pe la şase în grădina băilor, Karl îi aşteaptă, s-a şi întors cu automobilul. Să ne ducem de pe-acum acasă, în seara asta e lună plină, mergem împreună în pădure, e-atît de frumos, hai s-o facem. Către ora opt, se plimbă în trei prin pădure, Karl trebuie să se repeadă pînă la hotel, să reţină camerele şi să vadă de automobil. Ne-ntîlnim după aia în grădina băilor.

În această pădure sînt mulţi copaci, prin ea se plimbă mulţi oameni braţ la braţ, există şi poteci singuratice. Cei doi păşesc visători unul lîngă altul. Mieze vrea să întrebe mereu cîte ceva, dar nu ştie ce, e-aşa de plăcut să mergi braţ la braţ cu băiatul ăsta, ah, am să-l întreb altădată, e o seară aşa de frumoasă. Dumnezeule, ce-o fi gîndind Franz despre mine, trebuie să ies repede din pădure, plimbarea pe-aici e aşa de frumoasă. Reinhold o sprijină, el are şi braţul drept, merge în stînga, Franz merge întotdeauna în dreapta, e ciudat să mergi aşa, ce braţ tare, puternic, ce tip e. Păşesc printre copaci, pămîntul e moale, Franz are gust, am să i-o şterpelesc, o lună o să fie a mea, pe urmă facă el ce-o pofti. Şi dacă o să poftească ceva, rîndul viitor o să-ncaseze una de-o să uite să se mai trezească, frumoasă muieruşcă, încîntătoare muieruşcă, şi-i e credincioasă lui.

Se plimbă şi vorbesc despre una, despre alta. Se întunecă. E mai bine să vorbeşti ; Mieze oftează, e atît de periculos să mergi fără să vorbeşti şi doar să-l simţi pe celalt. Priveşte mereu drumul, să vadă ieşirea din pădure. Nu ştiu ce vreau cu el ; Dumnezeule, ce vreau în definitiv cu ăsta. Se rotesc în cerc. Tainic, Mieze îl conduce înapoi la şosea. Deschide ochii, eşti aici.

Este ora opt. Reinhold scoate lanterna de buzunar, intră amîndoi în hotel, pădurea a rămas în urma noastră, păsărelele, ah, păsărelele cîntau toate atît de minunat de frumos. Reinhold e străbătut de un tremur. A fost un drum ciudat de liniştit. Reinhold are ochi limpezi. Păşeşte paşnic alături de ea. Tinichigiul aşteaptă singur pe terasă.

— Ai obţinut odăile ?

Reinhold se uită după Mieze ; aceasta a dispărut.

— Unde e doamna ?

— În camera dumneaei.

Bate la uşă.

— Doamna a lăsat vorbă că s-á dus la culcare.

În Reinhold continuă tremurul. Frumos a fost. Pădurea întunecată, păsările. Ce vreau eu de fapt de la fata asta. Fainâ fată are Franz : aş dori s-o am. Reinhold şade cu Karl pe terasă ; fumează ţigări de foi groase. Zîmbesc unul la altul : La drept vorbind, ce treabă avem noi aici ? Putem dormi de fapt şi-acasă. — Reinhold continuă să respire adînc şi încet, trage încet din ţigara de foi, pădurea întunecată, ne rotim în cerc, ea mă conduce înapoi.

— Dacă tu vrei, Karl. Eu rămîn peste noapte aici.

După aceea se mai plimbă amîndoi la liziera pădurii, se aşază şi se uită după automobil. În această pădure sînt mulţi copaci, calci pe pămînt moale, mulţi oameni merg braţ la braţ, ce porc-de-cîine mai sînt şi eu.

Sîmbătă, 1 septembrie

Aceasta a fost ziua de miercuri, 29 august 1928.

După trei zile totul se repetă. Tinichigiul pleacă la drum cu un automobil, cînd a întrebat-o dacă vrea să meargă din nou la Freienwalde, împreună cu Reinhold, Mieze — Mieze a zis numaidecît da. De data asta am să mă ţin mai tare, gîndeşte ea, luînd loc în automobil, n-am să mă mai plimb cu el prin pădure. A zis numaidecît da, fiindcă în zilele din urmă Franz a fost foarte abătut, el nu spune de ce, aşa că eu trebuie să ştiu şi să descopăr motivul. Are de la mine bani, are totul, nu-i lipseşte nimic, ce necazuri o fi avînd.

În automobil, Reinhold şade lîngă ea, i-a petrecut de îndată braţul pe după coapse. Totul e plănuit : astăzi ai plecat pentru ultima dată de la iubitul tău Franz, astăzi rămîi la mine, atîta timp cît am să vreau eu. Eşti a cincisuta sau a mia femeie pe care o am, totul a mers bine şi cum trebuie pînă acum, o să meargă aşa cum trebuie şi acum. Ea şade colea şi nu ştie cum o să fie mai departe, eu ştiu şi aşa e bine.

Lasă automobilul în Freienwalde în faşa hotelului, Karl Matter se duce singur cu Mieze să se plimbe prin pădure,

este sîmbătă, 1 septembrie, ora patru. Reinhold ar dori să tragă un pui de somn o oră în hotel. După șase, Reinhold iese, mestereşte la automobil, pe urmă dă de dușcă un păhărel și o porneşte.

În pădure, Mieze e fericită. Karl e atît de drăguț și cîte mai știe să povestească, are o invenție, pe care i-a șterpelit-o firma unde a lucrat, așa sînt înșelații angajații, trebuie să dea mai întîi totul în scris, firma a cîștigat milioane de pe urma invenției, lucrează cu Pums numai pentru că acum construiește un model nou, care face inutil și reduce la zero tot ce a obținut firma de pe urma furtului. Un asemenea model costă multe parale, nu poate să-i destăinuie despre ce e vorba, e un secret mare, va schimba totul pe lume, dacă-i reușește, tramvaiele, apărarea contra incendiilor, transportul gunoaielor menajere, totul, e ceva bun pentru orice, pentru absolut orice. Își povestesc despre călătoria cu automobilul la balul mascat, pe alee trec în goană stejarii, 128 zile din an ți le dăruiesc ție, ficcare cu o dimineață, o amiază, o seară.

— Iuhu, iuhu, strigă Reinhold prin pădure.

Ăsta-i Reinhold, îi răspund :

— Iuhu, iuhu.

Karl se ascunde pe undeva, dar cînd se apropie Reinhold. Mieze devine mai serioasă.

Cei doi polițai în albastru s-au ridicat de pe piatră. Au spus că cercetarea lor a decurs fără rezultate și și-au luat tălpășița, nu putem face nimic, aici se petrec numai lucruri fără însemnătate, noi nu putem decît să le raportăm în scris autorităților pe toate. Iar dacă se va întîmpla totuși vreodată ceva, pe coloanele de afișaj se va afișa.

În pădure însă Mieze și Reinhold se plimbau singuri, cîteva păsărele ciripeau și piuiau încet. Sus, copacii începură să cînte.

Mai întîi cîntă un copac, apoi cîntă un alt copac, apoi cîntară împreună, apoi încetară, apoi reîncepură să cînte deasupra capetelor celor doi.

E un cosaș întunecat, Domnul în seama lui ne-a dat, îi zice : moartea. Azi coasa și-o ascute, iată, să taie bine, dintr-o dată.

— Ah, Reinhold, ce mult mă bucur că sînt iarăşi la Freienwalde. Ştii, alaltăieri a fost drăguţ, nu-i aşa că a fost drăguţ ?

— Doar cam scurt, domnişoară. Erai cu siguranţă obosită, am bătut la uşa dumitale, n-ai deschis.

— Aerul, şi călătoria cu maşina şi toate alea te ameţesc.

— Da, da' ia spune : n-a fost destul de drăguţ ?

— Sigur c-a fost, la ce te referi ?

— Aşa, la o plimbare ca asta. Şi cu o domnişoară atît de drăguţă.

— Domnişoară drăguţă, lasă asta. Eu nu zic : un domn drăguţ.

— Faptul că te plimbi cu mine...

— Ce-i cu asta ?

— Ei, mă gîndeam că eu nu-s cine ştie ce atrăgător. Faptul că te plimbi cu mine, domnişoară, poţi să mă crezi, mă bucură cu adevărat.

Un tînăr foarte drăguţ.

— Dumneata n-ai nici o prietenă ?

— Prietenă, ce-nseamnă astăzi o prietenă ?

— Ei...

— De. sînt fel de fel. Dumneata n-ai de unde să ştii, domnişoară. Dumneata ai un prieten, om serios, care se străduieşte pentru dumneata. Da' o fată vrea doar să se amuze, inimă, chestii de-astea fetele nu au.

— Se poate zice că ai ghinion.

— Vezi dumneata, domnişoară, de-aici vine şi — ei, povestea cu schimbatul femeilor. Da' despre asta nu-ţi place să auzi vorbindu-se.

— Oh, ba da, vorbeşte. Cum a fost cu povestea asta ?

— Pot să povestesc exact cum a fost, iar acum ai să şi înţelegi. Poţi să ţii lîngă tine o femeie mai mult decît cîteva luni sau cîteva săptămîni, dacă nu-i nimic de capul ei ? Poţi ? Se fîţîie de colo, colo, sau n-are nimic plăcut, nu înţelege nimic, se amestecă în toate alea, poate chiar şi bea.

— E dezgustător.

— Vezi dumneata, Mieze, aşa mi s-a întîmplat mie. Aşa se întîmplă cîte unuia. Numai zdrenţe, lături, căzături. Ca luate de la lada de gunoi. Ai putea dumneata să trăieşti cu aşa ceva ? Eu nici o oră. Ei, rezişti niţel, poate

cîteva săptămîni, pe urmă nu mai merge, îi dai pașaportul, și uite-așa rămîn singur. Frumos nu e. Da' aici e frumos.

— O fi și dorința de puțină schimbare, nu ?

Reinhold rîde :

— Cum adică, domnișoară ?

— Ei. ei, ți-o fi plăcînd și altele ?

— De ce nu, doar oameni sîntem.

Rîd amîndoi, merg braț la braț, e întîi septembrie. Copacii nu încetează să cînte. E o lungă predică.

Un lucru, oricare lucru își are timpul său și oricare eveniment grandios de sub soare își are ora sa, oricare lucru își are anul său, să te naști și să mori, să plantezi și să smulgi ce-ai plantat, un lucru, oricare lucru își are timpul său, să sugrumi și să lecuiești, să fărîmi și să construiești, să cauți și să pierzi, timpul său, să păstrezi și să azvîrli, timpul său, să sfîșii și să coși, să taci și să vorbești. Oricare lucru își are timpul său. De aceea, bag eu de seamă, nu este nimic mai bine decît să fii voios. Mai bine să fii voios. Să fii voios, lăsați-ne să fim voioși. Nu este nimic mai bine sub soare decît să rizi și să fii voios.

Reinhold o ține pe Mieze de mînă, merge în dreapta ei, ce braț puternic are.

— Știi, Mieze, de fapt n-am avut deloc curajul să te invit, de-atunci, știi dumneata.

Pe urmă mergem vreo jumătate de oră, vorbim puțin. Este periculos să mergi mult și să nu vorbești. Îi simți însă brațul drept.

Unde s-o așez pe caraghioasa asta dulce, c o tipă a-ntîia, poate o mai amîn nițel, o bucată bună trebuie s-o savurezi, poate-o tîrăsc pînă în hotel și cînd noaptea o să vină și-o să fie lună plină."

— Ai niște cicatrice în lege pe mînă și ești și tatuat, și pe piept ?

— Sigur, vrei să vezi ?

— De ce te-ai tatuat ?

— Depinde unde, domnișoară.

Mieze chicotește, se leagănă la brațul lui :

— Îmi închipui, am avut și eu pe unul, înainte de Franz, care era zugrăvit peste tot, nici nu pot să-ți spun.

— Te doare, da' e frumos. Vrei să vezi, domnișoară ?

Dă drumul braţului ei, se descheie repede la piept şi-i arată pieptul. E o nicovală cu o cunună de lauri deasupra.

— Acum încheie-te, Reinhold.

— Uită-te liniştită.

Flacăra din el, pofta oarbă, o apucă de cap şi i-l apasă pe pieptul lui :

— Sărută, tu, sărută, trebuie să săruţi.

Ea nu-l sărută, capul ei rămîne lipit de piept, apăsat de mîinile lui :

— Dă-mi drumul.

Reinhold îi dă drumul.

— Doar nu ţi-am făcut nimic, tu.

— Trebuie să plec.

Ia te uită, tîrfa, am să te iau de gît, cum vorbeşte neobrăzata asta cu mine. Îşi aranjează cămaşa în faţă. Tot am să pun laba pe tine, face pe grozava, fii calm, ia-o domol, băiate.

— Doar nu ţi-am făcut nimic, uite, mă şi închei. Aşa. Vei mai fi văzut pînă acum un bărbat.

Ce caut eu cu individul ăsta, mi-a zburlit părul, e un huligan, trebuie s-o şterg. Oricare lucru are timpul său. Oricare lucru, oricare.

— Nu fi aşa, domnişoară, a fost ceva numai de-o clipită. O clipită, ştii, în viaţa omului sînt citeodată clipe de-astea.

— Pentru aia nu-i nevoie să mă apuci de cap.

— Nu mă ocărî, Mieze.

Am să te apuc eu şi de altundeva. Fierbinţeala aia sălbatică a şi apărut din nou. Am s-o înhaţ eu.

— Mieze, nu vrei să facem iarăşi pace ?

— Fie, da' poartă-te cum trebuie.

— S-a făcut.

Braţ la braţ. El îi zîmbeşte, ea zîmbeşte spre iarbă.

— N-a fost ceva chiar atît de rău. Mieze, nu ? Lătrăm, da' nu muşcăm.

— Mă gîndesc : de ce-oi fi avînd dumneata pe piept o nicovală ? Unii au acolo o femeie, sau o inimă, sau aşa ceva, da' nicovală...

— Dumneata ce crezi, Mieze ?

— Nu cred nimic. Nu ştiu.

— E blazonul meu.

— Nicovala ?

— Da. Pe nicovala asta trebuie să se pună cineva. Rînjește la ea.

— Dumneata ești însă un porcos. Mai bine trebuia să-ți pui un pat.

— Nu, nicovala e mai bine. Mai bine nicovala.

— Ești fierar ?

— Niţeluș și fierar. Unul ca noi e de toate. Da' dumneata, Mieze, nu-nţelegi bine chestia cu nicovala. De mine nu trebuie să se apropie nimeni prea mult, domnișoară, altminteri iau foc numaidecît. Să nu crezi însă că mușc îndată, pe dumneata cu atît mai puţin. E-așa de plăcut să ne plimbăm pe-aici, aș vrea să ne așezăm, în vreun gropan.

— Toţi sînteţi tineri așa ca dumneata la Pums ?

— Depinde, Mieze, cu de-alde noi nu-i chiar atît de ușor s-o scoţi la capăt.

— Și ce faceţi voi acolo ?

Cum să te vîr eu într-un gropan, nu trece pe-aici nici picior de om.

— Ah, Mieze, asta întreabă-l cel mai bine pe Franz al tău, el știe tot atît de bine ca și mine.

— El nu vrea să spună.

— Foarte bine. E isteţ. Mai bine să nu spui nimic.

— Da' mie...

— Și ce vrei să știi ?

— Ce faceţi voi ?

— Îmi dai un sărut ?

— Dacă-mi spui.

Reinhold o și prinde în braţe. Băiatul are două braţe. Și cum mai poate să strîngă. Oricare lucru are timpul său, să plantezi și să smulgi, să cauţi și să pierzi. Mă sufoc. Nu-mi dă drumul. Ce fierbinte e. Lasă-mă. Dacă mai face una ca asta de cîteva ori, sînt pierdută. Vai, dar mai întîi trebuie să-mi spună ce-i cu Franz, ce vrea de fapt Franz și ce s-a petrecut acolo la ei și ce gînduri au.

— Acuma dă-mi drumul, Reinhold.

— Bine.

Îi dă drumul, stă o clipă, apoi cade în faţa ei la pămînt, îi sărută pantofii, ăsta-i nebun de-a binelea, îi sărută cio-

rapii, mereu mai sus, rochia, mîinile, oricare lucru timpul său, pînă sus de tot, la gît. Ea rîde, se zbate.

— Du-te-ncolo, du-te, omule, ai înnebunit.

Ce fierbinte e, ar trebui pus sub duş. Reinhold sufiă greu, își freacă fața de gîtul ei, bîlbîie ceva, dar nu se înțelege nimic, îi lasă de la sine gîtul în pace, e ca un taur. Brațul îi e încolăcit de al ei, pornesc, pomii cîntă.

— Ia te uită, Mieze, gropanul ăsta frumos parc-a fost pregătit pentru noi — ia te uită. L-au săpat excursioniștii. Aici a gătit careva. Să facem curat. Ne murdărim pantalonii.

Să mă așez. Poate că o să aibă mai mult chef de vorbă.

— Fie, dinspre partea mea. Ar fi bună o manta, s-o-ntindem pe jos.

— Stai așa, Mieze, îmi scot jacheta.

— Drăguț din partea ta.

Se așază pe jumătate culcați într-o adîncitură săpată în iarbă, ea dă încolo cu piciorul o cutie de conserve, se răsucește pe pîntece, pune liniștită un braț pe pieptul lui. Asta e. Îi zîmbește. Cînd el își desface vesta pe piept și apare nicovala, nu-și mai retrage capul.

— Acuma povestește-mi ceva, Reinhold.

El o strînge la piept, am făcut-o și pe-asta, frumos, iat-o aici pe fată, totul e-n ordine, fainâ fată, grozavă, pe asta am s-o țin mult, Franz n-are decît să zbiere cît o pofti, mai devreme n-o capătă înapoi. Reinhold lunecă la vale, o trage pe Mieze peste el, o încolăcește cu brațele și o sărută pe gură. Parcă o absoarbe, e numai desfătare, poftă, sălbăticie, fiecare lovitură e plănuită dinainte și nimeni nu mai poate veni aici să împiedice ceva. Pe urmă explodează și sar țăndări și nici un uragan sau avalanșă de pietre nu mai face nimic împotrivă, e un proiectil pornit dintr-un tun, o mină care zboară. Tot ce-i zboară în întîmpinare este străpuns, împins în lături, mai departe, gonește mai departe, mai departe.

— Ah, nu așa tare, Reinhold.

Asta mă dă gata, dacă nu-mi adun puterile, voi fi a lui.

— Mieze. Se uită în sus la ea, clipind din ochi, nu-i dă drumul : Ei, Miezeken.

— Ei, Reinhold.
— Ce studiezi la mine ?
— Tu, e urît din partea ta să te porți așa. De cînd îl cunoști pe Franz ?
— Pe Franz al tău ?
— Da.
— Pe Franz al tău, mai e al tău ?
— Da' al cui ?
— Atunci, eu cine sînt ?
— Cum adică ?
Mieze vrea să-și ascundă capul la pieptul lui, dar el i-l smulge în sus :
— Eu cine sînt ?
Fata se aruncă asupra lui, îi apasă gura, el se aprinde din nou, oleacă pot să fiu bună cu el, cum se mai întinde, cum arde. Nu există șuvoaie de apă, furtunuri uriașe de pompieri care să poată stinge așa ceva, văpaia țîșnește din casă, crește dinăuntru.
— Acuma dă-mi drumul.
— Ce vrei, fetițo ?
— Nimic. Să fiu cu tine.
— Ce bine. Sînt și eu al tău, nu ? Ai rupt-o cu Franz ?
— Nu.
— Ai rupt-o cu el, Mieze ?
— Nu, mai bine povestește-mi ceva despre el, doar îl cunoști de mult.
— Nu pot să-ți povestesc nimic despre el.
— Oh.
— Nu-ți povestesc nimic, Mieze.
O înșfacă, o trîntește într-o parte, ea se luptă cu el ;
— Nu, nu vreau.
— Nu fi încăpățînată, fetițo.
— Vreau să mă ridic, în groapa asta te murdărești tot.
— Și dacă-ți povestesc ceva ?
— Ar fi frumos din partea ta.
— Și ce-mi dai, Mieze ?
— Ce vrei tu.
— Tot ?
— Ei — să vedem.
— Tot ?

Feţele lor sînt lipite, ard ; ea nu spune nimic, nu ştiu singură ce-am să fac, pe el îl trec fiori, la o parte gînduri, nici un gînd, inconştienţă.

El se ridică, ar trebui să se spele pe faţă, pădurea, aici te murdăreşti rău.

— Am să-ţi povestesc ceva despre Franz. Îl cunosc de mult. Ştii, dragă, e un tip hazliu mai aparte. Îl cunosc de la cîrciumă, de pe Prenzlauer Strasse. Din iarna trecută. Vindea ziare, avea un cunoscut, pe unul Meck, exact. Acolo l-am cunoscut. Pe urmă am stat amîndoi de vorbă, iar despre fete ţi-am şi povestit.

— E-adevărat ?

— Dacă-i adevărat ! Biberkopf, cap sec, e-un nătărău, n-are de ce se lăuda cu asta, ascultă ce-ţi spun, crezi poate că el mi-a făcut rost de muieri ? Ah, Doamne, muierile lui. Nici vorbă, dacă ar fi fost după el, ne-am fi dus la Armata salvării ca să ne-ndreptăm.

— Tu nu te-ndrepţi, Reinhold.

— Păi vezi ! Cu mine nu-i nimic de făcut. Pe mine omul trebuie să mă ia aşa cum sînt. În privinţa asta nu-ncape nici o îndoială. La el, însă, Mieze, la el poţi să schimbi ceva. Mieze, peştele tău, tu eşti o fată drăguţă. Cum ai putut tu să dai de un ins ca ăsta, tu, o fată atît de drăguţă, un ciung, de care ai putea să ai cîte zece pe fiecare deget ?

— Lasă prostiile, omule.

— Bine, dragostea-i oarbă de amîndoi ochii, da' chiar aşa ! Ştii ce vrea acuma la noi, peştele tău ? Acuma vrea să facă pe nababul. Tocmai la noi ! Mai întîi a vrut să mă trimită pe banca de penitenţă, la Armata salvării, n-a reuşit. Iar acum...

— Termină, nu-l mai ocărî atît. Nu pot s-ascult vorbe de-astea.

— Ghidi, ghidi, păi da, tot mai e iubitul tău Franz, Franzeken al tău ? Da ?

— Doar nu-ţi face nimic, Reinhold.

Oricare lucru timpul său, oricare lucru, oricare. Îngrozitor individul ăsta, trebuie să scap de el, nu mai vreau să ştiu nimic de el, n-are nevoie să-mi povestească nimic.

— Nu, nu ne face nimic, trebuie că-i cade greu, Mieze. Tu însă ai pus mîna pe-o bucăţică bună, Mieze, cînd l-ai

luat. Ţi-a povestit vreodată despre braţul lui ? Ce ? Doar eşti logodnica lui, sau ai fost ! Vino-ncoa, Miezeken, tu eşti comoara mea dulce, lasă fasoanele.

Ce fac eu cu ăsta, nu-l vreau. Să plantezi e ceva ce-şi are timpul său, şi să smulgi, să coşi şi să rupi, să plîngi şi să dansezi, să te jeluieşti şi să rîzi.

— Vino odată, Mieze, ce vrei tu cu caraghiosu' ăla ? Eşti dulceaţa mea. Nu mai face pe grozava. Dacă eşti cu Franz, doar nu-ţi închipui că-i fi vreo contesă. Bucură-te c-ai scăpat de el.

Bucură-te, de ce trebuie să mă bucur ?

— Acuma n-are decît să chelălăie, nu mai are nici o Mieze.

— Gata, pune punct, şi nu mă mai strînge aşa, omule, doar nu-s de fier.

— Nu, de carne, de carne albă ca zăpada, Mieze, dă-mi guriţa ta.

— Ce-i asta, omule, mă striveşti. Nu te crede aşa de grozav. De cînd sînt eu Mieze a ta ?

Afară din gropan. Pălăria a rămas acolo jos. Are să mă lovească, s-o iau la fugă. El încă nu s-a ridicat din gropan, ea a şi început să strige, strigă „Franz" şi o ia la goană. Reinhold sare în picioare, fuge după ea şi dintr-un salt o întrece, e numai în cămaşă. Amîndoi cad întinşi lîngă un copac. Ea se zbate, el e peste ea, îi astupă gura cu mîna :

— Strigă, curviştino, hai strigă iar, de ce strigi, ţi-am făcut ceva, ai tăcut, da ? Ăla ţi-a lăsat mai deunăzi oasele întregi. Bagă de seamă, cu mine merge altfel.

Îşi ia mîna de pe gura ei.

— Nu strig.

— Atunci e bine. Şi-acu te ridici, faci cale-ntoarsă şi-ţi iei pălăria. Eu nu violez femeile. De cînd sînt, n-am făcut aşa ceva. Da' să nu mă faci să turbez. Ajungem la cine ştie ce.

Merge în urma ei.

— N-ai de ce să faci pe grozava cu Franz, chiar dacă eşti tîrfa lui.

— Acuma am să plec.

— Ce-nseamnă că ai să pleci, ai luat-o aiurea, tu nu ştii cu cine vorbeşti, aşa să vorbeşti cu maimuţoiul tău.

— Nu ştiu ce trebuie să fac.

— Să te bagi în gropanu' ăla și să fii de treabă.

Cînd cineva vrea să taie un viţeluș, îl leagă cu o frînghie de gît și se duce cu el la banca de tăiere. Apoi saltă viţelușul și-l leagă fedeleș pe bancă.

Se-ndreaptă spre gropan. El spune :

— Întinde-te acolo.

— Eu ?

— Dacă mai strigi ! Fato, îmi placi, altminteri n-aș fi venit aici, ţi-o spun : chiar dacă eşti tîrfa lui, nu eşti vrco contesă. Și să nu-mi faci gălăgie. Să ştii, cu asta nu i-a mers bine nimănuia. Fie el bărbat, femeie sau copil ; în chestia asta sînt dat naibii. Poţi să-l întrebi pe peştele tău. Are ce-ţi povesti. Dacă nu i-o fi ruşine. Da' de la mine poţi s-o afli. Ţie pot să-ţi spun, ca să ştii cine-i el. Și ce-ai să păţeşti, dacă te pui cu mine. A vrut s-o facă și el odată, avea el ceva în scăfîrlia lui. Poate că a vrut să ne toarne. L-am pus într-un rînd la pîndă, acolo unde aveam noi de lucru. El zice că nu vrea, că e un om cumsecade. Astuia nu-i cade inima-n pantaloni de frică. Eu îi spun : trebuie să mergi cu noi. N-are încotro, și se suie în automobil și eu nu știu ce să fac cu el, întotdeauna a avut gură mare, ia stai niţel, din urma noastră vine un automobil, iar eu mă gîndesc, ia să vezi, băiete, ce-ai să păţeşti dacă vrei să te grozăveşti faţă de noi că eşti cumsecade. Și — afară cu el din maşină. Acuma ştii unde-i e braţul.

Mîini de gheaţă, picioare de gheaţă, aşadar el a fost.

— Acuma te-ntinzi colea și şezi drăguţă, aşa cum se cuvine.

Ăsta e un ucigaș.

— Cîine blestemat, nemernicule.

El radiază :

— Vezi. Ţipă cît ai să poţi.

Apără-te acum. Fata urlă, plînge :

— Cîine, ai vrut să-l omori, l-ai nenorocit, acuma vrei să mă ai pe mine, porcule.

— Da, te vreau.

— Porcule. Te scuip în ochi.

El îi acoperă gura cu palma :

— Vrei sau nu ?

Ea s-a-nvineţit, îi smuceşte mîna :

— Ucigaşule, ajutor, Franz, Franzeken, vino.

Timpul său ! Timpul său ! Oricare lucru timpul său. Să sugrumi și să lecuiești, să fărîmi și să construiești, să rupi și să coși, timpul său. Ea se zbate să scape. Cei doi se luptă în gropan. Ajutor, Franz.

O să dăm lovitura, lui Franz al tău o să-i facem o bucurie, să-i ajungă toată săptămîna.

— Vreau să plec.

— Vrei să pleci. A mai vrut unul să plece.

Reinhold îngenunchează din spate, mîinile lui i-au cuprins gîtul, cu degetul gros în ceafă, corpul ei se zgîrcește, se zgîrcește, se zgîrcește. Timpul său, să te naști și să mori, să te naști și să mori, oricare lucru.

Ucigaș spui tu, și m-ademenești aici și vrei poate să mă duci de nas, prostănaco, se vede că nu-l cunoști bine pe Reinhold.

Puterea, puterea, este un cosaș, de la bunul Dumnezeu are puterea. Dă-mi drumul. Ea încă se mai smucește, se zbate, dă din picioare. Pe copilaș îl vom da uța, aici au să vină cîinii și au să mănînce ce-a mai rămas din tine.

Corpul ei se zgîrcește, se zgîrcește, corpul ei, corpul lui Mieze. Ucigaș spune ea, asta o să aibă, el ți-a poruncit-o, dulcele tău Franz.

După aceea, animalul este lovit în ceafă cu măciuca de lemn și i se deschid cu cuțitul, de ambele părți ale gîtului, arterele. Sîngele începe să curgă în ligheanul de tablă.

Este ora opt, pădurea a început să se întunece. Copacii se leagănă, se clatină. A fost o muncă grea. Mai zice ceva ? Nu mai suflă, tîrfa. Cu asta te-alegi, dacă pleci în excursie cu o curvиștină.

Să azvîrlim deasupra mărăciniș, să agățăm o batistă de primul pom, ca să regăsim locul, cu ea am terminat, unde-i Karl, să-l aducem încoace. După o oră bună, se-ntoarce cu Karl, ce mai papă-lapte e Karl ăsta, tremură, i s-au muiat genunchii, cu un începător ca ăsta ești nevoit să lucrezi. S-a întunecat de-a binelea, caută batista cu lanternele de buzunar. Au adus cazmale din automobil. Corpul e îngropat, nisip deasupra, mărăciniș deasupra, să nu rămînă urme de picioare, șterge totul, omule, ei, ține-te drept, Karl, te porți așa de parcă ai fi cu funia de gît.

— Aşadar, uite paşaportul meu, un paşaport bun, uite colea şi bani, te volatilizezi cîtă vreme pluteşte în aer vreun pericol. Bani ai să mai primeşti, nu-ţi face griji. Adresa, la Pums. Eu plec cu maşina înapoi. Pe mine nu m-a văzut nimeni, iar ţie nu-ţi poate face nimeni nimic, ai alibiul tău. S-a făcut, dă-i drumu'.

Copacii se leagănă, se clatină. Oricare lucru, oricare lucru.

E întuneric beznă. Faţa ei, răpusă, dinţii ei, răpuşi, ochii ei, răpuşi, gura ei, buzele ei, limba ei, gîtul ei, corpul ei, picioarele ei, coapsele ei, sînt a ta, trebuie să mă mîngîi, secţia de poliţie gara Stettin, Aschinger, mi se face rău, vino, ajungem îndată acasă, sînt a ta.

Copacii se leagănă. Începe să sufle vîntul. Huu, huu, huu — uu, uu. Noaptea înaintează. Corpul ei răpus, ochii ei, limba ei, gura ei, hai, vino, ajungem îndată acasă, sînt a ta. Un copac trosneşte, e în margine. Huu, huu, huu, uu, uu, asta-i furtuna, vine cu surle şi tobe, acum se află undeva sus, deasupra pădurii, acum coboară, cînd urlă, a ajuns jos. Scîncetul vine de la mărăciniş. Se aude ca o zgîrietură, ceva urlă ca un cîine închis în casă şi chiţăie şi schelălăie, auzi-l cum schelălăie, pe acel ceva îl va fi călcat un oarecine, dar cu tocul, acum a şi încetat.

Huu, hua, hu — uu — uu, furtuna se apropie din nou, e noapte, pădurea stă liniştită, copac lîngă copac. Copacii au crescut în tihnă, stau laolaltă ca o cîreadă, cînd stau aşa înghesuiţi laolaltă, furtuna nu ajunge uşor la ei, numai cei dinafară o simt şi cei slabi. Acum însă să ne ţinem laolaltă, acum să stăm în poziţie de drepţi, e noapte, soarele s-a dus, huu, hua, uu, uu, începe iar, acum furtuna e din nou aici, acum e sus şi jos şi de jur împrejur. Lumină roşu-gălbuie pe cer şi din nou noapte, lumină roşu-gălbuie, noapte, schelălăitul şi fluieratul devin mai puternice. Cei de la margine ştiu ce-i aşteaptă, ei schelălăie, şi ierburile, dar ierburile se pot îndoi, pot flutura, ce pot să facă însă copacii cei groşi. Şi deodată vîntul nu mai bate, a încetat, se odihneşte, planetele scîrţîie încă din pricina lui, ce-o avea de gînd acum.

Cînd cineva vrea să dărîme o casă, n-o poate face cu mîna, trebuie folosită o sonetă sau dinamită. Vîntul nu

face altceva decît să-şi lărgească puţin pieptul. Ia fiţi atenţi, îşi trage răsuflarea, pe urmă dă aerul afară, huu, hua, uu — uu — huu, apoi iar trage aer, iar dă aerul afară, huu, hupa, uu — uu — huu. Fiecare răsuflare e grea ca un munte, cînd aerul este dat afară, muntele se rostogoleşte încoace, se rostogoleşte înapoi, huu, hua, uu — huu. Înainte şi-napoi. Răsuflarea este o greutate, o sferă care se năpusteşte asupra pădurii şi o izbeşte. Iar cînd pădurea stă pe coline ca o cireadă, vîntul dă ocol cirezii şi vuieşte prin ea.

Acum se porneşte aşa : vuum — vuum, fără surle şi tobe. Copacii se leagănă în dreapta şi-n stînga. Vuum — vuum. Dar nu pot păstra ritmul. Cînd copacii sînt tocmai înclinaţi spre stînga, vîntul îi izbeşte vuum spre stînga, copacii se frîng, trosnesc, pîrîie, pocnesc, plesnesc, bubuie surd. Vuum face furtuna, ia-o la stînga. Huuhua, uu, huu, înapoi, a trecut, s-a dus, trebuie doar să prinzi clipa potrivită. Vuum, vine iar, atenţie, vuum, vuum, vuum, astea-s bombe de avion, furtuna vrea să smulgă pădurea, vrea să zdrobească toată pădurea.

Copacii urlă şi se leagănă, pîrîie, se frîng, trosnesc, vuum, e vorba de viaţă şi de moarte, vuum, vuum, soarele s-a dus, greutăţi ce se prăvălesc, noapte, vuum, vuum.

Sînt a ta, vino, ajungem în curînd, sînt a ta. Vuum, vuum.

CARTEA A OPTA

N-a fost de nici un folos. Tot n-a fost de nici un folos. Franz Biberkopf a primit lovitura de baros în plin, ştie că e pierdut, dar încă nu ştie de ce.

Franz nu bagă de seamă nimic,
iar lumea merge mai departe

Doi septembrie. Franz circulă ca de obicei, se duce cu şmecherul bişniţar la băile de la Wannsee. A treia zi, luni, se miră că Miezeken nu s-a întors, n-a lăsat vorbă, proprietăreasa nu-şi aduce aminte de nimic, fata nici n-a telefonat. Ei, va fi făcut vreo excursie cu marele său prieten şi protector, o va debarca el curînd acasă. Să mai aşteptăm pînă diseară.

La prînz, Franz se află acasă, sună la uşă, poşta pneumatică de la protectorul ei, către Mieze. Ce-o fi asta, credeam că e la el, sau s-a întîmplat ceva. Deschid scrisoarea: „şi mă mir Sonja, că nici măcar n-ai telefonat. Ieri şi alaltăieri te-am aşteptat la birou, aşa cum ne-am înţeles.“ Ce-i asta, unde s-o fi ascuns ?

Franz sare-n picioare, pălăria pe cap, nu-nţelege nimic, haidem la domnul ăla, taxi.

— N-a fost la dumneavoastră ? Cînd a fost ultima oară aici ? Vineri ? Aşa.

Ei doi se uită unul la altul.

— Aveţi un nepot, o fi cu el ?

Domnul se-nfurie, să vină-ndată la mine, rămîi aici.

Beau pe-ndelete vin roşu. Soseşte nepotul.

— Dumnealui este logodnicul Sonjei, tu știi unde e Sonja ?
— Eu ? Ce s-a-ntîmplat ?
— Cînd ai văzut-o ultima dată ?
— Dar nu-i adevărat, acum vreo două săptămîni.
— Așa e. Mi-a povestit și ea. După aceea, nu ?
— Nu.
— Și n-ai auzit nimic ?
— Absolut nimic, dar de ce, ce s-a întîmplat ?
— Dumnealui are să-ți spună.
— A plecat, de sîmbătă, n-a suflat o vorbă, a lăsat baltă toate, nici o vorbă unde se duce.

Protectorul :

— Va fi făcut poate o cunoștință nouă ?
— Nu cred.

Beau în trei vin roșu. Franz e liniștit :

— Cred că să mai așteptăm puțin.

Fața ei răpusă, dinții ei răpuși, ochii ei răpuși, buzele ei, limba ei, gîtul ei, corpul ei, picioarele ei, coapsele ei răpuse.

A doua zi, Mieze tot n-a venit. N-a venit. Toate zac așa cum le-a lăsat ea. N-a venit. O fi știind Eva ceva ?

— Te-ai certat cu ea, Franz ?
— Nu, acu' două săptămîni, da' ne-am împăcat
— Vreo cunoștință nouă ?
— Nu, mi-a povestit despre nepotul tipului ei, da' ăla e aici, l-am văzut.
— Ar trebui poate să-l urmărești, o fi totuși la el.
— Crezi ?
— Ar trebui să bagi de seamă. Cu Mieze nu se știe niciodată. Are toanele ei.

N-a venit. Două zile, Franz nu face nimic, se gîndește, n-am să fug după ea. Apoi nu mai aude nimic, nimic, așa că se ține o zi întreagă după nepot, iar a doua zi la prînz, după ce proprietăreasa nepotului a plecat de-acasă, Franz și elegantul bișnițar se strecoară iute în locuință, ușa se deschide ușor cu șperaclul, în locuință nu e nimeni, în odaia tînărului, numai cărți, nimic de la vreo femeie, tablouri frumoase pe pereți, cărți, Mieze nu e aici, îi cunosc pudra, nu se simte mirosul ăla, hai să plecăm, nu luăm

nimic, s-o lăsăm în pace pe biata femeie, trăiește din închirierea odăilor.

Ce s-a întîmplat ? Franz șade în odaia lui. Ore întregi. Unde e Mieze ? A plecat, nu dă nici un fel de veste despre ea. Ce să spui ? Răscolește totul în odaia, desface patul, îl aranjează la loc. M-a părăsit. Nu e cu putință. Nu e cu putință. M-a părăsit. Am făcut ceva, nu i-am făcut ceva ? Pentru povestea cu nepotul nu mi-a purtat pică.

Cine vine ? Eva.

— Stai pe-ntuneric, Franz, aprinde totuși becul cu gaz.

— Mieze m-a părăsit. E cu putință ?

— Vezi-ți de treabă, omule. O să se-ntoarcă, ține la tine, doar n-o să te lase, eu mă pricep la oameni.

— Știu. Crezi că eu sînt supărat de asta ? O să se-ntoarcă.

— Vezi. Trebuie să fie ceva cu fata asta, s-o fi întîlnit cu cineva dinainte, face vreo mică escapadă, o știu mai dinainte ca tu s-o fi cunoscut, așa face ea, are ideile ei.

— E totuși caraghios. Nu știu.

— Ține totuși la tine, omule. Ia uită-te la pîntecele meu, Franz.

— Ce e ?

— Ei, de la tine, doar știi, ceva micuț. Ea a vrut, Mieze.

— Ce ?

— N-ai înțeles ?

Franz își lipește capul de trupul Evei :

— De la Mieze. Lasă-mă să stau jos. Nu-i cu putință.

— Ai să vezi, Franz, cînd s-o întoarce, ce mutră o să facă.

Eva începe să urle.

— Ia te uită, Eva, care e ăla care-și pierde firea ? Tu !

— Ah, chestia asta mă distruge. N-o înțeleg pe fata asta.

— Acuma e rîndu' meu să-ți spui că n-avem de ce să fim îngrijorați.

— Lasă, de vină-s nervii, poate din cauza mititelului.

— Ai să vezi, cînd s-o-ntoarce, o să facă scandal pe chestia asta.

Eva nu încetează cu urletele :

— Vorba e ce facem acu', Franz, ăsta nu-i felu' ei.

— Adineauri ziceai : așa face ea, cîte-o mică escapadă, iar după aia zici că nu e felu' ei.

— Nu mai știu, Franz.

Franz șade cu capul culcat pe brațul Evei. Eva își apleacă ochii spre el : clinica din Magdeburg, ăia i-au zdrobit brațul, el a lovit-o pe Ida și a omorît-o. Dumnezeule, ce-o fi cu omul ăsta ?! Nenorocirile se țin scai de el. Mieze trebuie să fie moartă. Aici se ascunde ceva ! Cu Mieze s-a petrecut ceva. Eva cade pe-un scaun. Ridică mîinile îngrozită. Pe Franz îl trec fiori de spaimă. Eva plînge cu sughițuri. Ea știe, aici se ascunde ceva, lui Mieze i s-a întîmplat ceva.

Franz o tot întreabă, ea nu rostește o vorbă. În cele din urmă se reculege.

— La copil nu renunț. Herbert n-are decît să se dea peste cap.

— Zice ceva ?

Un salt peste un noian de gînduri.

— Nu, crede că e de la el. Da' eu îl păstrez.

— Foarte bine, Eva ; am să-i fiu naș.

— Ce bine dispus ești, Franz.

— Fiindcă pe mine nu mă poate atinge așa de ușor cineva. Fii totuși bucuroasă, Eva. N-o cunosc eu pe Mieze ? N-ajunge ea sub roțile vreunui omnibus, e clar.

— Să dea Domnu' să ai dreptate. La revedere, Franzeken.

— Un sărut !

— Ce bine că ești așa de mulțumit, Franz.

Avem picioare, avem dinți, avem ochi, avem brațe, n-are decît să vină careva, n-are decît să-ncerce să ne muște, să-l muște pe Franz, n-are decît să vină careva. Franz are două brațe, are două picioare, are mușchi, face fărîme totul. N-are decît să-ncerce careva să facă cunoștință cu Franz, Franz nu e un papă-lapte. Orice am avea în urma noastră, orice am avea înaintea noastră, n-are decît să vină careva cu noi, pe chestia asta bem un pahar, bem două.

Nu avem picioare, vai, nu avem dinți, nu avem ochi, nu avem brațe, oricine poate veni, oricine îl poate mușca pe

Franz, Franz e un papă-lapte, vai, nu poate să se apere, nu poate decît să bea.

— Trebuie să fac ceva, Herbert, nu pot să stau nepăsătoare.

— Ce să faci, fato ?

— Nu pot să stau nepăsătoare, omu' ăsta nu bagă de seamă nimic, şade aşa şi zice : o să vină, o să vină, iar eu mă uit în fiecare zi în ziar şi nu găsesc nimic. Tu ai auzit ceva ?

— Nu.

— N-ai putea să tragi cu urechea, dacă n-a auzit careva, dacă n-a auzit de la vreunul ?

— Ce zici tu, Eva, e o aiureală. Ceea ce ţie ţi se pare misterios în toată povestea, mie mi se pare limpede ca lumina zilei. Ce s-a-ntîmplat ? Simplu : fata l-a părăsit. Dumnezeule, din cauza asta nu-şi pune nimeni funia de gît. O să găsească el alta.

— Şi de mine tot aşa ai vorbi ?

— Las-o baltă, Eva. Dacă aşa-i felu' ei...

— Nu e aşa. Eu i-am adus-o, am fost şi la morgă, Herbert, ai să vezi, i s-a-ntîmplat ceva. E o nenorocire cu Franz ăsta, omule. Îl urmăresc ghinioanele. N-ai auzit nimic, nimic ?

— Nu ştiu ce să aud.

— Ei, uneori mai zice cîte unul o vorbă, aşa, cînd s-adună băieţii. A văzut-o careva ? Doar n-a pierit aşa de pe faţa pămîntului. Eu... dacă nu se-ntoarce curînd, eu mă duc la direcţia generală a poliţiei.

— N-ai decît s-o faci ! Du-te acolo !

— Nu rîde, am s-o fac. Trebuie s-o găsesc, Herbert, s-a-ntîmplat ceva, n-a plecat ea aşa, de capul ei, pe mine nu mă părăseşte ea aşa, nici pe Franz nu-l părăseşte. Iar el nu bagă nimic de seamă.

— M-am săturat să tot aud povestea asta, totul e-o aiureală, acuma hai la cinema.

La cinema privesc o parte din film.

Cînd în actul 3 nobilul cavaler e doborît pare-se de un bandit, Eva suspină. Iar cînd Herbert întoarce capul, ea

tocmai alunecă de pe scaun leşinată. După aceea colindă amîndoi braţ la braţ străzile, tăcuţi. Herbert e uimit :

— Bătrînu' tău o să fie încîntat că eşti în starea asta.

— Ala din film l-a-mpuşcat, ai văzut, Herbert ?

— Nu de-adevăratelea, e-o prefăcătorie, n-ai fost tu atentă. Şi uite că tot tremuri.

— Trebuie să faci ceva, Herbert, aşa nu poate să continue.

— Ar fi cazul să pleci în vreo călătorie, spune-i bătrînului tău că eşti bolnavă.

— Nu, nici vorbă. Fă totuşi ceva, Herbert, tu doar l-ai ajutat pe Franz, cînd a păţit-o atunci cu braţul, fă şi-acu' ceva ! Te rog !

— Nu pot, Eva, ce să fac ?

Eva plînge. E nevoit s-o suie într-un automobil.

Franz n-are nevoie să umble cu cerşitul, Eva îi strecoară cîte ceva, de la Pums primeşte vestea că s-a pus din nou la cale o treabă pentru sfîrşitul lui septembrie. Către sfîrşitul lui septembrie se-ntoarce tinichigiul. A fost în străinătate, la o lucrare de montaj, sau aşa ceva. Cînd îl revede pe Franz, îi spune că a fost la odihnă, stă prost cu plămînii. Chiar şi arată jalnic, iar de odihnit, nu s-a odihnit de fel. Franz spune că Mieze a dispărut, Karl a cunoscut-o, dar să nu spună nimănui nimic, există oameni care fac mare haz cînd aud că vreunul a fost părăsit de-o femeie.

— Nici o vorbă lui Reinhold, cu el am avut mai de mult o chestie cu muierile, s-ar strîmba de rîs dac-ar afla. Alta, zîmbeşte Franz, încă n-am, nici nu vreau vreuna.

Fruntea şi gura lui exprimă tristeţe. Dar îşi lasă capul pe spate şi-şi încleştează gura.

În oraş e mare animaţie. Tunney a rămas campion mondial, dar americanii nu sînt propriu-zis mulţumiţi cu asta, omul nu le place. În runda a şaptea a fost la podea pînă la 9. După aceea, Dempsey a fost groggy. A fost ultima mare înfrîngere a lui Dempsey. Lupta s-a tranşat la ora 4 şi 58, în ziua de 23 septembrie 1928 *[40]. Se vorbeşte despre povestea asta, ca şi despre recordul de zbor pe distanţa Köln—Leipzig, apoi despre un război economic între portocale şi banane. Toate acestea însă sînt ascultate cu ochii mijiţi, spuse pe şoptite.

- Cum se apără planta împotriva frigului ? Multe plante nu pot opune nici o rezistenţă chiar celui mai slab îngheţ. Altele sînt capabile să producă în celulele lor mijloace de apărare împotriva frigului, care sînt de natură chimică. Cel mai important mijloc de protecţie constă în transformarea în zahăr a amidonului existent în celule. Posibilitatea de a utiliza anumite plante cultivate nu sporeşte foarte mult prin această transformare în zahăr, fapt pentru care cartofii deveniţi dulci prin îngheţ furnizează cea mai bună dovadă. Există însă cazuri cînd abia conţinutul de zahăr dintr-o plantă sau fruct rezultat în urma îngheţului le face utilizabile, cum se întîmplă, de exemplu, cu fructele de pădure. Dacă aceste fructe sînt lăsate pe ramuri pînă cînd se produc îngheţuri uşoare, în ele se formează de îndată atît de mult zahăr, încît gustul li se schimbă şi este în mod esenţial îmbunătăţit. Acelaşi lucru este valabil şi pentru măceş.

Ce contează că doi caiacciști berlinezi s-au înecat în Dunăre, sau că Nungesser s-a prăbuşit cu a sa „Pasăre albă“ în Irlanda [41]. Ce tot strigă ăştia pe stradă, cumperi toate astea cu 10 pfenigi, pe urmă le-azvîrli, le lepezi pe undeva. Pe primul-ministru ungur au vrut să-l linşeze, fiindcă a călcat cu maşina un copil de ţăran. Dacă l-ar fi linşat, titlul ar fi sunat aşa : „Linşarea primului-ministru ungur în oraşul Kaposvar“, asta ar fi înmulţit strigătele, oamenii cultivaţi ar fi citit în loc de linşare lansare şi ar fi făcut haz, ceilalţi, 80 la sută, ar fi spus : păcat că i s-a făcut doar atît, şi oricum ce-mi pasă mie, ar trebui ca aşa ceva să se facă şi pe-aici pe la noi.

Se rîde mult în Berlin. La Dobrin, pe Kaiser-Wilhelm-Strasse, la colţ, în jurul unei mese şed trei persoane, un ins gras ca un butoi, vesel, şi mititica lui, o făptură durdulie, care-ţi zgîrie timpanul cînd rîde, şi încă unul, prietenul lui, un tip şters, pentru care plăteşte grăsanul şi care doar ascultă şi e obligat să rîdă cu cei doi. Sînt oameni ceva mai bine. Piţipoanca dolofană îl alintă din cinci în cinci minute pe prostovanul ei fudul, atingîndu-l cu palma peste gură, şi strigă : „Ce-i mai dă prin cap omului ăstuia !“ Atunci, el îşi lipeşte buzele ca o ventuză de gîtul ei şi-o ţine aşa două minute bune. De ce-o fi gîndind celălalt privindu-i, puţin le pasă. Prostovanul fudul povesteşte : Ea-i zice : Ce-ai

făcut dumneata acuma cu mine ? Îi zice : Ce-ai făcut dumneata acuma cu mine ? Și-aș putea să vă mai povestesc și-o a treia chestie cu : poc !

Însoțitorul rînjește :

— Mare spurcăciune mai ești.

Prostovanul fudul :

— Nu atît de mare cît ești tu de neghiob.

Cei trei consumă supă de carne, grăsanul începe iar să povestească :

— Odată vine un pescar cu undița la un lac, acolo dă de o fată, îi zice : „Ei, cum stăm domnișoară Pescaru, cînd mergem să pescuim împreună ?“ Ea zice : „Pe mine nu mă cheamă Pescaru, mă cheamă Puica.“ „Ei, cu-atît mai bine, mie-mi zice Cocoșu.“ Toți trei urlă. Prostovanul fudul comentează : Eu îmi calc puicuța fără-ntrebări.

Tîrfulița :

— Ce-i mai dă prin cap omului ăstuia !

— Ia ascultă, pe-asta o știi ? Zice-o domnișoară : „Ia spune-mi, te rog, ce-nseamnă la drept vorbind : apropo ?“ „Apropo ? Prin față !“ „Vezi, zice ea, m-am gîndit cu numaidecît că e o porcărie ! Puah !“

Cei trei se simt foarte bine, sînt veseli, domnișoara trebuie să se ducă undeva de șase ori.

— Zice găina către cocoș : ah, lasă-mă o dată și pe mine să te cocoșesc. Chelner, plata, eu plătesc trei coniacuri, trei sandvișuri cu șuncă, trei supe cu șireturi de cauciuc.

— Șireturi de cauciuc ! Erau tăieței.

— Mă rog, zi-le dumneata tăieței, eu le zic șireturi de cauciuc. N-ai mărunțiș ? Noi avem acasă unu mititel, îi bag mereu în gură un groș, să-l sugă. Așa. Hai, șoricelule. Ora de rîs s-a terminat, hai, cărăbănirea.

Pe Alexanderstrasse și prin piață trec și unele femei și fete care poartă în pîntece un fetus, apărat prin lege. În vreme ce afară femeile și fetele asudă în arșiță, fetusul șade liniștit în colțul lui, la el totul e bine temperat, el se plimbă prin Alexanderplatz, dar cîte unuia îi va merge prost mai tîrziu, așa că nu trebuie să rîdă prea devreme.

Alți oameni aleargă de colo, colo, șterpelesc ce se găsește, cîțiva au burta plină, alții se gîndesc cum să și-o umple. Magazinul Hahn e cu totul la pămînt, altminteri

în toate celelalte magazine afacerile merg strună, de fapt doar pare că sînt afaceri, în realitate sînt doar strigăte, chemări ademenitoare, pălăvrăgeală, trosc, pleosc, ciripeală fără pădure.

Iar eu m-am întors şi am privit toate nedreptăţile ce se petrec sub soare şi am văzut lacrimile celor ce-au suferit din pricina nedreptăţii şi nu aveau pe nimeni să-i consoleze, iar cei care îi nedreptăţiseră erau prea puternici. Şi-atunci i-am proslăvit pe cei morţi, fiindcă au apucat să moară.

Pe cei morţi i-am proslăvit. Oricare lucru are timpul său, să coşi şi să sfîşii, să păstrezi şi să azvîrli. I-am proslăvit pe cei morţi, care zac sub copaci, care dorm.

Şi din nou strecoară Eva cîteva vorbe :

— Franz, nu vrei să faci în sfîrşit ceva ? Au trecut trei săptămîni, ştii tu, dacă ai fi fost al meu şi ţi-ar fi păsat aşa de puţin...

— Nu pot să spun nimănui, Eva, tu şi cu Herbert ştiţi, mai ştie şi tinichigiul, încolo nimeni. Nu pot spune nimănui, m-ar lua în rîs. Iar ca să reclam la poliţie, nu merge. Dacă nu mai vrei să-mi dai parale, Eva, nu-i nimic. Eu... am să mă duc iar să lucrez.

— Cum de poţi fi tu atît de liniştit, nici o lacrimă — omule, ce te-aş mai zgîlţîi, eu nu pot să fac nimic.

— Nici eu.

.....

Lucrurile încep să se lămurească, infractorii se ceartă

La începutul lui octombrie, în echipă se iveşte conflictul de care se temea Pums. Este vorba de bani. Ca-ntotdeauna, Pums consideră că într-o echipă ca a lui desfacerea mărfurilor este lucrul principal, Reinhold şi alţii, printre care şi Franz, socotesc că principalul e marfa însăşi. Stabilirea părţii cuvenite fiecăruia trebuie făcută după marfa care s-a luat, nu după ce s-a obţinut din desfacerea ei, lui Pums îi revin mereu pe nedrept încasări prea mari, omul ăsta profită abuziv de monopolul legăturilor sale cu tăinuitorii, nici un tăinuitor vrednic de în-

credere nu vrea să aibă a face cu nimeni altul decît cu Pums. Deşi Pums o lasă moale şi acceptă toate controalele posibile, echipa îşi dă seama că va urma ceva. Oamenii sînt tot mai mult de părere că întreprinderea lor trebuie să devină o asociere cu drepturi egale. Pums spune : aşa ceva şi este. Dar ei tocmai asta nu cred.

Urmează spargerea de pe Stralauer Strasse. Deşi nu mai poate lucra ca părtaş activ, Pums ia totuşi parte. E vorba despre o fabrică de materiale pentru pansamente, a cărei clădire e situată într-o curte pe Stralauer Strasse. S-au cules informaţii, în casa de bani din biroul direcţiei sînt parale. Va fi o lovitură împotriva lui Pums : nu marfă, ci bani. La împărţirea banilor nu va merge nici o coţcărie. De aceea se şi alătură Pums însuşi. Suie cîte doi scara de incendiu, descuie în linişte broasca uşii din faţă de la birou. Tinichigiul se pune pe treabă. Sînt forţate toate dulapurile din birou, nu se găsesc decît cîteva mărci ici şi colo, timbre, pe coridor se află două bidoane de benzină, vor putea fi folosite. Apoi toată lumea aşteaptă ca tinichigiul, Karlchen, să-şi termine munca. A trebuit însă să se întîmple ca băiatul să se ardă la mînă în vreme ce lucra la casa de bani cu flacăra de oxigen, nu mai poate face nimic. Încearcă Reinhold, dar nu are experienţă, Pums îi ia din mînă aparatul, nu reuşeşte nici el. Se-ngroaşă gluma. Trebuie s-o întindă, în curînd va sosi paznicul.

Furioşi, iau bidoanele de benzină, toarnă peste toate mobilele, pînă şi pe blestemata casă de bani, azvîrlă chibrituri aprinse. Pums va triumfa, nu ? Dar băieţii nu i-o îngăduie. Un chibrit aruncat niţeluş prea devreme, Pums pîrlit niţeluş, asta reuşesc s-o facă ! De fapt, individul nici n-avea ce să caute aici. Îi arde toată spinarea, coboară în fugă scara, îşi fac semne : „Paznicul", Pums abia a ajuns în automobil. Să-i fie de învăţătură păţania asta, ce să zici. Vorba e : de unde facem rost de parale.

Pums are de ce rîde. Mărfurile sînt şi rămîn mai bune. Trebuie să fii specialist. Ce-i de făcut ? Pums e bîrfit ca patron, ca exploatator, ca escroc. Dar poţi să ştii, dacă împingi lucrurile prea departe cu el, îşi foloseşte pe seama lui legăturile şi formează o echipă nouă. La întîlnirea sportivă de joi, declară : fac ce pot, dacă vreţi, vă pot prezenta socotelile în scris, adevărul e că nu-l poţi dovedi

cu nimic, iar dacă nu mai vrem să lucrăm cu el, ăilalţi din asociaţie or să spună : treaba voastră, omul face ce poate şi chiar dacă pică niţel mai mult pentru el, nu trebuie să i-o luaţi în nume de rău, voi aveţi în schimb fetele voastre, care cîştigă, el o are pe baba lui şi tot rahatul. Aşadar o să mergem tîrîş grăpiş mai departe cu el, blestematul de patron care ne exploatează.

Toată furia se descarcă în capul tinichigiului, care a stricat treaba pe Stralauer Strasse, fără să-i pese de ei toţi. De-un astfel de aiurit n-avem nevoie. Insul şi-a ars mîna, se doftoriceşte, a lucrat mereu bine, iar acum nu aude decît înjurături.

Cu mine îşi îngăduie să se poarte aşa, gîndeşte el, vînturîndu-se de colo, colo mîhnit. La serviciu, cînd aveam unul, mă trăgeau pe sfoară ; îmi cam place să beau, nevastă-mea se pune pe urlat, iar de revelion cînd vin acasă, cine a dispărut ? Tîrfa. Se-ntoarce abia pe la şapte, a dormit cu altu', aşadar m-a înşelat. După aia n-am mai avut nici serviciu, nici nevastă. Iar cu mititica Mieze, ce cîine, Reinhold ăsta. Fata era a mea, nu-l voia pe el, cu mine a mers la bal ; de-a lungul aleii, ce mai ştia să sărute, pe urmă mi-a luat-o, fiindcă eu nu-s decît un biet amărît. Ce cîine, i-a sucit gîtul, ucigaşul, pentru că l-a respins, acuma face pe nababul, eu îmi ard mîna şi l-am mai şi ajutat să-şi facă mendrele. Ăsta-i un criminal, un ucigaş în toată puterea cuvîntului. Cel mai bine ar fi fost să iau toată povestea pe seama mea, pentru un ticălos ca ăsta ! Bou mai sînt.

Fiţi atenţi la tinichigiul Karl, în omul ăsta se petrece ceva

Tinichigiul Karl îşi roteşte ochii, ca să vadă cu cine-ar putea sta de vorbă. Şade în localul „Alexanderquelle“ de peste drum de Tietz, avînd lîngă el doi elevi de la casa de corecţie şi încă un băiat, despre care nu se ştie ce este, el zice că face fel de fel de afaceri, cu ce se găseşte, altminteri e rotar calificat. Omul ştie bine să deseneze, şed împreună la masă, mănîncă toţi patru cîrnaţi picanţi, iar tînărul rotar desenează pe caietul lui de notiţe poze porcoase, femei şi bărbaţi şi altele de-astea. Cei doi elevi se bucură nespus, tinichigiul îşi aruncă şi el ochii şi-şi spune

că omul se pricepe grozav la desen. Cei trei tineri o țin tot într-un hohot, elevii fac pe curajoșii, mai adineauri se aflaseră pe Rückerstrasse, unde se făcea razie, ei reușind s-o șteargă tocmai la timp. Tinichigiul Karl se duce la tejghea.

Chiar în clipa aceea, doi bărbați încep să se plimbe încet prin local, își aruncă ochii în stînga și în dreapta, vorbesc cu cîte unul, care-și scoate actele, cei doi le cercetează, rostesc cîteva vorbe, și iată că cei doi bărbați se și află la masa celor trei pe care-i cuprind fiori de spaimă, dar nu zic nici pîs, nu suflă un cuvințel. Să vorbim mai departe în liniște, ăștia-s cu siguranță copoi, din ăia de pe Rückerstrasse, ne-au văzut acolo. Rotarul continuă să-și deseneze porcăriile de parcă nu s-ar întîmpla nimic, dar unul dintre copoi îi și spune în șoaptă : „Poliția judiciară", își desface haina și-i arată insigna prinsă pe vestă. Alături, al doilea polițai face același lucru cu ceilalți doi. Băieții n-au acte, rotarul are un certificat medical și o scrisoare de la o fată, toți trei trebuie să meargă la secția de pe Kaiser-Wilhelm-Strasse. Ajunși acolo, băieții spun numaidecît ce e cu ei, dar rămîn cu gura căscată, cînd copoii le spun că nu-i văzuseră de fel pe Rückerstrasse și că numai din întîmplare au dat de ei la „Alexanderquelle". Păi, dac-am fi știut n-am fi spus nicicum că am spălat putina de la noi de-acolo, rîd cu toții. Un polițai îi bate pe umăr : „O să se bucure tăticu' văzîndu-vă că vă întoarceți acasă". „Oh, ăla-i în concediu." Rotarul șade în camera de gardă la polițiști, răspunde cu dibăcie, adresa e corectă, numai că un polițist nu se dumirește cum de are mîini atît de moi pentru un rotar, îi tot sucește și-i răsucește mîinile, da' n-am mai avut de lucru de-un an întreg, ia să-ți spun eu drept ce te consider, drept un pervers, drept un pederast, habar n-am ce-i aia.

După o oră se întoarce în local. Tinichigiul Karl încearcă la o masă, rotarul se repede numaidecît la el.

— Tu din ce trăiești ? Cînd Karl pune această întrebare, e ora 12. Din ce ? Cu ce te ocupi ?

— Face omul ce i se dă să facă.

— N-ai încredere în mine să-mi spui ? Rotar nu ești în nici un caz.

— Așa cum ești tu tinichigiu, tot așa sînt eu rotar.

— Asta să nu mi-o spui mie. Ia gineşte-te la mîna mea, arsă, fac şi lucrări de lăcătuşerie.

— Ţi-oi fi ars deştele la servici, ha ?

— La servici ! Nu m-am ales cu nimic din arsura asta.

— Cu cine lucrezi ?

— Mă, mucalitule, îmi iei un interogatoriu ? Karl îl întreabă pe rotar : Eşti într-o asociaţie ?

— Cartierul Schönhausen.

— Aha, în clubul de popice.

— Îl ştii şi tu ?

— Eu să nu ştiu clubul de popice ! Ia întreabă-i pe ei dacă mă ştiu pe mine, Karl tinichigiul. Zidarul Paul mai e pe-acolo ?

— Ia te uită, ce spui, îl cunoşti, e prietenul meu.

— Am fost odată împreună în Brandenburg.

— Aşa-i. Măi, măi. Ascultă, poate că-n cazu' ăsta mă atingi cu vreo 5 mărci, n-am un sfanţ, mă aruncă-n stradă proprietăreasa, iar la azilul August nu mă duc, acolo atmosfera-i întotdeauna încărcată.

— Cinci mărci îţi dau. Dacă-i doar atît.

— Mulţumesc. N-ai vrea să vorbim şi despre afaceri ?

Rotarul e un fluieră-vînt, are-a face cînd cu femeile, cînd cu băieţii. Cînd ajunge la ananghie, tapează sau fură. El, tinichigiul şi încă unul din asociaţia Schönhausen se grupează independent, se pun pe treabă şi dau cîteva lovituri bine plasate. Cînd e de adus ceva de undeva, li se alătură vreunul din asociaţia rotarului. Mai întîi fură motociclete, astfel că au libertate de mişcare şi pot să cerceteze împrejurimile. În felul acesta nu mai sînt limitaţi la Berlin, cînd plănuiesc vreo ispravă şi întîmplător se găseşte cîte ceva în afara oraşului.

O lovitură pe care o dau e foarte amuzantă. Pe Elsasser Strasse se află un magazin de confecţii, iar în asociaţie se găsesc cîţiva croitori care pot foarte bine să desfacă marfa. Pe la ora trei noaptea, cînd cei trei ajung în faţa magazinului, paznicul tocmai soseşte şi el acolo, să-şi ceteze clădirea. Rotarul îl întreabă ce-i cu clădirea aceea, se amestecă în discuţie ceilalţi doi, aduc vorba despre furturi, despre vremurile foarte periculoase de astăzi, cînd mulţi clienţi poartă în buzunar un pistol, iar dacă-i prinzi, trag şi te doboară. Într-o treabă ca asta, spun cei trei, nu

s-ar băga ; în definitiv se găseşte ceva acolo sus, în dugheana asta de confecţii ? Ba bine că nu, e doldora de lucruri, garderobă bărbătească, paltoane, tot ce doriţi. Ar trebui să urcăm pînă acolo şi să ne-mbrăcăm cu ţoale noi.

— Sînteţi ţicniţi, doar nu vreţi să-i faceţi omului greutăţi.

— Greutăţi, cine zice greutăţi ? La urma urmelor, dumnealui e tot om, prea grozav n-o duce nici el, cu cît te plătesc pentru pază, nene ?

— Ştiţi, mai bine nu m-aţi întreba. Cînd ai 60 de ani, o pensie de cîţiva pfenigi şi nu mai poţi face nimic, eşti la cheremul lor.

— Am spus eu, stă dumnealui, om bătrîn, aici, noaptea, s-alege cu un reumatism, ai fost cu siguranţă şi în război ?

— Rezervist, în Polonia, da' să nu credeţi că la săpat, nu, a trebuit să stăm în tranşee.

— Mie-mi spui ! Aşa era şi la noi, tot timpu-n tranşee, cine se mai putea ţine pe picioare, şi-acuma, nene, stai colea şi păzeşti să nu i se fure ceva barosanului ăstuia. Ce zici, nene, facem noi vreo ispravă pe-aici ? Unde ţi-e odăiţa ?

— O, nu, mi-e frică, aici, alături, e locuinţa patronului, poate să audă, are somnu' uşor.

— O să fim muţi ca peştele, îţi promit. Hai, bem o cafea cu tine, trebuie să ai un fierbător, stăm la taifas. Nu-i mai purta atîta de grijă porcului ăluia gras.

Pe urmă se aşază cîteşpatru sus, în birou, la paznic, beau cafea, rotarul este cel mai isteţ, stă la taclale în şoaptă cu paznicul, între timp ceilalţi se strecoară ici şi colo, adună cîte ceva. Paznicul tot vrea să se ridice, să-şi facă turul, nu vrea să ştie nimic de toată afacerea, în cele din urmă rotarul îi spune :

— Lasă-i pe ăia să-şi vadă de treabă, dacă nu observi nimic, n-ai să ai nici un necaz.

— Cum adică : să nu observ nimic ?

— Ştii ce facem ? Te leg bine, ai fost atacat, doar eşti om bătrîn, cum să te poţi apăra, dacă azvîrli acum cu adevărat peste tine o bucată de postav, te-ai şi pomenit, mai înainte de a-ţi de seama, cu un căluş între dinţi şi cu picioarele legate.

— Păi...

— Lasă mofturile, doar n-ai chef să te alegi cu o gaură-n cap pentru un parvenit, pentru un porc gras ca patronu' ? Haide, terminăm de băut cafeaua, de socotit ne socotim poimîine, ne scrii unde locuiești, facem împărțeala cinstită, pe cuvînt.

— Cît îmi iese din treaba asta ?

— Depinde de ce scot ăștia. O sută de mărci capeți sigur.

— Două sute.

— S-a făcut.

Cei doi fumează, golesc ibricul, apoi strîng totul laolaltă, au nevoie de un automobil sigur, tinichigiul telefonează, au noroc, într-o jumătate de oră un automobil furat va fi în fața ușii.

Urmează farsa : bătrînul paznic se așază pe scaunul său cu spetează, rotarul ia niște sîrmă de cupru și-i leagă picioarele, dar nu prea tare. Omul are varice, e sensibil la pulpe. Îi mai înfășoară și brațele cu cablu telefonic, apoi cei trei încep să facă haz de bătrîn, întrebîndu-l cît vrea : trei sute sau trei sute cincizeci. După aceea aduc doi pantaloni de copil și un pardesiu grosolan. Cu pantalonii îl leagă de scaun pe paznic, omul zice că atîta-i destul. Ei însă continuă să-și bată joc de el, bătrînul se apără, capătă cîteva palme și, mai înainte de a apuca să strige, se pomenește peste cap cu pardesiul, legat la piept, din prevedere, cu un prosop. Băieții cară marfa în automobil. Rotarul scrie pe două bucăți de carton : „Atenție ! Legat proaspăt !“ și le agață paznicului în față și în spate. Pe urmă își iau tălpășița. Așa lesne n-am mai pus mîna de mult pe niște parale.

Paznicului însă i se face frică și, legat fedeleș cum e, clocotește de furie. Cum mă desfac de-aici, și-apoi am lăsat și ușile deschise, mai pot să intre și alții și să fure. Mîinile nu și le poate dezlega, dar sîrma de la picioare se desprinde, de-ar putea măcar să vadă ceva. Bătrînul se-ncovoaie și cu pași mici, purtînd scaunul în spinare cum își duce melcul casa, se mișcă orbește prin birou, mîinile legate strîns de corp nu și le poate elibera și nici nu poate să scape de pardesiul azvîrlit peste cap. Împungînd mereu cu capul, ajunge pe pipăite pînă la ușa către culoar, dar

nu poate să iasă, copleşit de o furie teribilă, se dă înapoi şi începe să izbească uşa cu scaunul, din faţă şi dintr-o latură. Scaunul nu cedează, dar uşa pocneşte de bubuie tot imobilul învăluit în linişte. Orb, paznicul se repede înainte şi se trage înapoi, pocneşte şi izbeşte uşa, trebuie să vină cineva, de-aş putea să văd, să pună mîna pe cîinii ăştia, ar trebui să scap de pardesiu, strigă după ajutor, dar pardesiul îi înăbuşă strigătele. După vreo două minute, proprietarul magazinului se trezeşte. Vin şi de la etajul 2 nişte oameni. Bătrînul se lasă imediat pe spate şi rămîne atîrnat moale pe scaun, a leşinat. Începe tărăboiul, s-a produs o spargere, omul a fost legat, de ce e angajat un om atît de vîrstnic, vor să facă economii, întotdeauna fac economii unde nu trebuie.

Mare bucurie la mica echipă.

Măi omule, ce nevoie avem de Pums şi de Reinhold şi de toată ciorovăiala.

Acum e acum, numai că lucrurile ies cu totul altfel de cum gîndesc ei.

Acum e acum, tinichigiul Karl ajunge la puşcărie şi spune tot

Reinhold se duce la cîrciuma de pe Prenzlauer Strasse şi-i cere tinichigiului să vină pînă la ei, au nevoie de un lăcătuş şi n-au găsit, să vină Karl pînă la ei. Trec în încăperea din spate, Reinhold zice:

— De ce nu vrei să vii ? În general, cu ce te ocupi ? Să ştii că am şi aflat.

— Fiindcă nu vreau să mă las sîcîit de voi.

— Ai altă afacere.

— Nu vă priveşte pe voi ce am.

— Văd că parale ai, da' să lucrezi mai întîi cu noi, să cîştigi gologani şi pe urmă adio şi n-am cuvinte, aşa ceva nu merge cu echipa noastră.

— I-auzi, nu merge ! Urlaţi la mine că nu mă pricep şi pe urmă deodată : trebuie să vină Karl.

— Chiar şi trebuie să vii, n-avem pe altu', dacă nu, dă-napoi paralele luate de cînd ai lucrat cu noi. De zilieri n-avem nevoie.

— Ce parale să mai iei de la mine, Reinhold, nu le mai am.

— Tocmai de-aia, trebuie să lucrezi cu noi.

— Asta n-o mai fac, ţi-am spus-o.

— Karl, ştii doar, îţi fărîmăm fiecare oscior, te lăsăm să crăpi de foame.

— Mă faci să rîd. Eşti cu siguranţă cherchelit. Mă iei drept o oarecare scîrbă cu care poţi să faci ce vrei.

— Bine, măi băiete. Acuma cară-te. Dacă eşti o scîrbă sau nu, mă lasă rece. Numai că să te gîndeşti bine la toată treaba. O să mai vorbim.

— Tot ce se poate.

E un cosaş.

Reinhold se sfătuieşte cu ceilalţi ce e de făcut. Fără lăcătuş sînt în aer, iar sezonul e favorabil, Reinhold are comenzi de la doi tăinuitori pe care a avut norocul să i-i sufle lui Pums. Cu toţii sînt de părere că tinichigiul trebuie strîns cu uşa, insul îi înşeală, e-n stare să-şi ia zborul din asociaţie.

Tinichigiul bagă de seamă că s-a pus la cale ceva contra lui. Îl caută pe Franz, care şade mai mult în odaia lui, Franz să-i destăinuie ceva despre echipă sau să-l ajute în vreun fel. Franz spune :

— Mai întîi ne-ai tras pe sfoară acolo, sus, pe Stralauer Strasse, iar acu' vrei să-ţi iei valea, ia mai termină.

— Fiindcă nu vreau să am nimic a face cu Reinhold. E-un cîine, tu nu ştii.

— E un băiat bun.

— Iar tu eşti un bou, habar n-ai de ce se petrece pe lumea asta, eşti orb de-a binelea.

— Nu-mi mai bate capu' cu palavre, Karl, sînt şi aşa sătul, acu' vrem să lucrăm, iar tu ne laşi baltă. Şi-ascultă ce-ţi spun, o s-o păţeşti urît.

— Din partea lui Reinhold ? Ia te uită, mă umflă rîsu' ! Rîd cu gura pînă la urechi. Mi se zguduie burta. Tot atît de tare cît ăla sînt şi eu. Mă socoate vreo scîrbă d-aia mică, ei, deocamdată nu zic nimic. Da' să-ncerce.

— Acuma întinde-o şi ascultă ce-ţi spun : fii atent.

Întîmplarea face ca tinichigiul şi cei doi colegi ai săi să dea peste două zile o lovitură pe Friedenstrasse şi să fie înhăţat. Rotarul e prins şi el, numai al treilea, care

stătea la pîndă, se află în siguranţă. La direcţia poliţiei s-a descoperit repede că tinichigiul a luat parte la spargerea de pe Elsasser Strasse, pe ceştile de cafea amprentele digitale erau cu duiumul.

Cum de-am fost prins, se-ntreabă Karl, cum de-au aflat copoii ? Asta e : ne-a turnat cîinele, Reinhold ! De furie ! Fiindcă n-am vrut să lucrez cu el. Cîinele vrea să mă pună pe linie moartă, ce javră, el ne-a întins o cursă. Aşa o javră nu s-a mai pomenit pe lumea asta. Îi trimite pe ascuns un bileţel rotarului : Reinhold e vinovatul, ne-a trişat, am să spun că a fost cu noi. În trecere, rotarul dă din cap că e de acord. Karl cere să fie audiat de judecătorul de instrucţie şi încă la direcţia poliţiei declară : Reinhold a fost cu noi şi a şters-o mai înainte."

Pe Reinhold pun mîna prompt după masă. Neagă totul, poate să-şi dovedească nevinovăţia printr-un alibi. Cînd, la judecătorul de instrucţie, îi vede pe ceilalţi doi şi e confruntat cu ei, iar cîinii declară că şi el a luat parte la spargerea de la magazinul de confecţii, se face alb de furie. Judecătorul ascultă totul, se uită la feţele lor, nu-i lucru curat, între ăştia există o duşmănie. Şi aşa, peste două zile, Reinhold e pus în libertate, alibiul său s-a confirmat, individul e un codoş, dar cu spargerea n-are nimic a face.

Este începutul lui octombrie.

La eliberarea lui Reinhold, poliţiştii ştiu că insul nu-i curat, au să-l supravegheze cu o atenţie îndoită. Judecătorul de instrucţie se răsteşte la cei doi, Karl şi rotarul, spunîndu-le să nu înşire gogoşi, alibiul lui Reinhold a fost confirmat. Amîndoi tac.

Karl şade în celula lui şi fierbe. Îl vizitează cumnatul său, fratele nevestii lui de care s-a despărţit, un om cu care e în relaţii bune. Prin el obţine un avocat, el insistă să aibă un avocat specialist în chestii penale. După ce l-a descusut niţel, să vadă dacă se pricepe, Karl îl întreabă pe avocat ce se-ntîmplă dacă ajuţi pe cineva să îngroape un mort.

— Cum adică ? De ce ?

— Dacă găseşti pe cineva mort şi-l îngropi.

— Poate pe cineva pe care vrei să-l ascunzi, împuşcat de poliţie sau cum ?

— Păi da, în orice caz, cînd nu l-ai omorît tu şi n-ai dori să fie găsit. Păţeşti ceva ?

— Întrebarea e dacă-l cunoşteai pe mort, dacă aveai vreun avantaj îngropîndu-l.

— Nici un fel de avantaj, aşa, din prietenie, doar ca să dai o mînă de ajutor, ăla zace acolo, e mort şi nu vrei să fie găsit.

— Să nu fie găsit de poliţie ? Faptul se califică doar ca sustragere a unui obiect găsit. Dar care a fost cauza morţii ?

— Nu ştiu. N-am fost de faţă. Făptaşu' e altu', eu doar am pus mîna la cărat. N-am ajutat la omor. Cadavrul zăcea acolo şi mi s-a spus : ia apucă, să-l îngropăm.

— Cine ţi-a spus ?

— Să-l îngropăm ? Ei, cineva. Vreau doar să ştiu dacă am comis o infracţiune ajutînd la îngropat.

— Ştii, ştii... După cum prezinţi dumneata lucrurile, nu este o infracţiune, sau nu este una gravă. Dacă n-ai participat în nici un fel şi n-ai avut nici un interes. Dar de ce l-ai ajutat ?

— Am pus doar mîna, din prietenie, cum am spus, dar asta n-are importanţă, în orice caz n-am fost părtaş, nici n-aveam vreun interes ca să fie sau să nu fie găsit.

— Era pentru cei din cercul vostru un fel de execuţie ca pedeapsă ?

— Păi da.

— Omule, omule, fereşte-te de chestii de-astea. Pînă la urmă, tot nu ştiu ce vrei.

— E-n regulă, domnule avocat, am aflat ce vream să ştiu.

— Nu vrei să-mi povesteşti mai amănunţit toată întîmplarea ?

Dar în noaptea aceea, Karl şade lungit în patul său şi vrea să doarmă, să doarmă şi nu poate şi fierbe de furie : Acuma sînt cel mai mare nătărău de pe lumea asta, am vrut să-l torn pe Reinhold, el a băgat cu siguranţă de seamă şi a dispărut, şi-a luat tălpăşiţa. Sînt un nătărău. Ce parşiv, ce ticălos, a făcut să fiu arestat, dar jur că nu mă las pînă nu pun mîna pe el.

— Lăsaţi-mă să mai dorm o noapte.

Noaptea nu mai vrea să se termine pentru Karl, puțin îmi pasă cînd o să facă prima oară bum, faptul că doar l-am ajutat s-o îngroape nu-nsemnează nimic, sau oricum cîteva luni, el o s-o-ncaseze pe viață, nu mai iese din pușcărie, dacă nu cumva i-or lua capul. Cînd vine oare judecătorul de instrucție, cît o fi ceasul, în timpul ăsta Reinhold e în tren și spală putina. Un ticălos ca ăsta n-a mai existat pe lume și totuși Biberkopf e prietenul lui, din ce-o trăi el oare, cu un singur braț, nici invalizii de război nu sînt tratați mai bine.

Pe urmă, clădirea ca un panopticum prinde viață, Karl cere să fie audiat, la 11 se află la judecător. Acesta face o figură !

— Dar rău mai ești pornit împotriva ăstuia. Îl denunți pentru a doua oară. Numai de nu te-ai vîrî în vreo încurcătură, omule.

Karl însă dă amănunte atît de exacte, încît la amiază e luat un automobil, în care se urcă însuși judecătorul de instrucție, doi inși solizi din poliția judiciară, iar între ei Karl, cu mîinile în cătușe. O pornesc spre Freienwalde.

O iau pe vechile drumuri. E plăcut să călătorești cu automobilul, numai dac-ai ști cum să ieși din el. Cîinii i-au pus cătușe, nu-i nimic de făcut. Au și revolvere. Nu-i nimic de făcut, nimic de făcut. Automobilul gonește, gonește, aleea fuge-napoi, 180 de zile îți dăruiesc, Mieze, în poala mea, o fată dulce, și ce ticălos, Reinhold, ăsta trece peste cadavre, acuma așteaptă, băiete. Să mă mai gîndesc la Mieze, am să-ți mușc limba, cum se mai pricepe ea să dezmierde, încotro călătorim, la dreapta-ncolo, sau la stînga, îmi e indiferent, ce fată dulce.

Trec peste colină, ajung în pădure.

E frumos la Freienwalde, o localitate balneară, o mică stațiune pentru cură. În grădină, aleile sînt din nou curate, așternute cu nisip galben, colo în fund e localul cu terasă, acolo am stat toți trei. În Elveția,-n Tirol, te simți minunat, parol, căci în Tirol ai lapte cald de la văcuță și în Elveția-o fecioară, iuhuhu, drăguță. Pe urmă, el a șters-o cu ea, pentru cîteva hîrtii am făcut un tîrg murdar, am vîndut-o pe biata fată unui nemernic ca ăsta, din cauza lui mă aflu aici.

Iată pădurea, tomnatică, însorită, vîrful copacilor nu se mișcă.

— Trebuie s-o luăm așa de-a lungul, el avea o lanternă de buzunar, nu e ușor de găsit, da' dacă văd locul, îl recunosc, era un loc deschis, cu un brad foarte înclinat, pe urmă mai era un gropan.

— Gropane sînt multe.

— Stați, domnu' comisar, am mers prea departe, de la hotel erau abia 20 de minute, sau 25. Nu era așa departe.

— Spui c-ați fugit.

— Da' abia în pădure, pe drum firește că nu, ar fi bătut la ochi.

Apoi iată locul deschis, iată și bradul înclinat, totul e ca-n ziua aceea. Sînt a ta, inima ei răpusă, ochii răpuși, gura răpusă, să mai mergem o bucată, nu mă strînge așa de tare.

— Ăsta-i bradu' negru, aici e.

Au venit în țară bărbați călări, ședeau pe cai mici, murgi, veneau de departe. Au tot întrebat care-i drumul, pînă cînd au ajuns la apă, la marea cea mare, acolo au descălecat. Caii i-au priponit de un stejar, au înălțat apoi rugăciuni, s-au aruncat cu fața la pămînt, pe urmă au luat o barcă și au trecut dincolo de apă. Cîntau imnuri mării, îi vorbeau mării. Nu voiau să caute în mare vreo comoară, voiau doar să slăvească marea cea mare, o căpetenie de-a lor zăcea pe fundul ei. De aceea, de aceea au venit acei bărbați.

Polițiștii luaseră hîrlețe, tinichigiul Karl dădu un ocol și arătă locul. Polițiștii înfipseră cazmalele și de cum le înfipseră, pămîntul se dovedi afînat, săpară mai adînc, azvîrliră pămîntul făcîndu-l morman, solul era răscolit, la adîncime se găseau ace de brad, Karl stă și se uită, se uită și așteaptă. Aici a fost, totuși aici a fost, aici au îngropat-o pe fată.

— Dar la ce adîncime a fost ?

— Un sfert de metru, mai mult nu.

— Ar fi trebuit să dăm de ea.

— Da' aici a fost, săpați mai departe.

— Săpați mai departe, săpați mai departe, dar dacă nu e aici !

Pămîntul e răscolit, de la adîncime scot iarbă vrede, aici a săpat cineva ieri sau astăzi. Acum trebuie să ajungă totuși la ea, își și ține nasul acoperit cu mîneca, corpul trebuie să fie în descompunere, au trecut cîteva luni și a și plouat. Unul din polițiști, care săpa jos în groapă, întreabă :

— Cum era îmbrăcată ?

— O fustă neagră, bluză roz.

— Mătase ?

— Poate mătase, da' roz deschis.

— Cumva ca asta ?

Unul dintre bărbați are în mînă un tiv de dantelă, peticul e mînjit cu pămînt, murdar, însă roz. Îl arată judecătorului :

— Probabil de la mînecă.

Polițiștii sapă mai departe. E clar : aici s-a aflat ceva. Ieri sau poate alaltăieri a fost cineva aici și a săpat. Karl stă și privește ; așadar, Reinhold a mirosit pericolul, a dezgropat-o și a azvîrlit-o undeva în vreo apă, mare ticălos. Judecătorul discută deoparte cu comisarul, discuția durează mult, comisarul ia notițe. Apoi cîteștrei se duc la automobil ; unul dintre polițiști rămîne pe loc.

În mers, judecătorul îl întreabă pe Karl :

— Așadar, cînd ai venit dumneata, fata era moartă ?

— Da.

— Cum poți dovedi asta ?

— De ce ?

— Dacă Reinhold spune acum că dumneata ai ucis-o, sau că l-ai ajutat s-o facă ?

— L-am ajutat s-o care. De ce s-o fi omorît eu pe fată ?

— Din același motiv pentru care a omorît-o, sau o va fi omorît el.

— În seara aia eu n-am fost deloc cu ea.

— Dar după-masă ai fost totuși.

— După aia, nu. Și-atunci încă trăia.

— E greu să găsești un alibi.

În automobil, judecătorul îl întreabă pe Karl :

— Unde ai fost în seara sau în noaptea de după povestea cu Reinhold ?

Pe naiba, am să spun.

— Am plecat în călătorie, mi-a dat pașaportul lui, eu

am șters-o, pentru ca, dacă se descoperă ceva, să am un alibi.

— Ciudat. Și de ce-ai făcut toate astea, e nebunie curată, eraţi chiar așa de buni prieteni ?

— Eram. Da' eu nu-s decît un biet amărît, iar el mi-a dat bani.

— Iar acum nu-ţi mai e prieten, sau nu mai are bani ?

— El, prietenul meu ? Nu, domnule judecător, doar ştiţi de ce mă aflu aici, din cauza poveştii cu paznicul. Reinhold m-a turnat.

Judecătorul și comisarul schimbă o privire, automobilul zboară ca săgeata, saltă din cauza gropilor de pe șosea, aleea aleargă înapoi, pe-aici am venit în mașină cu ea, 180 de zile îţi dăruiesc.

— S-a întîmplat oare ceva între voi de aţi rupt prietenia ?

— Da, așa e (ăsta vrea să mă tatoneze, nu, de ciripit n-am să ciripesc, stop, am înţeles). Chestia stă așa, domnule judecător : Reinhold e un individ turbat de-a binelea, voia să mă cureţe și pe mine.

— A întreprins ceva împotriva dumitale ?

— Nu. Da' a spus, așa, niște vorbe.

— Încolo nimic ?

— Nu.

— Ei, vom vedea.

După două zile, cadavrul lui Mieze este găsit la vreun kilometru depărtare, în aceeași pădure. Îndată ce ziarele relatează despre caz, se prezintă două calfe de grădinar, care spun că au văzut în pădure, prin locul acela, un bărbat singuratic cu un cufăr mare și greu. Cei doi s-au întrebat atunci ce-o fi tîrînd ăla, pe urmă omul s-a așezat pe marginea unui gropan, să-și tragă răsuflarea. Cînd ei s-au întors după o jumătate de oră, ăla era încă acolo, în cămașă, cufărul nu l-au mai văzut, era cu siguranţă în groapă. Descrierea necunoscutului, făcută de cei doi, e destul de bună : înălţimea, cam 1,75, foarte lat în umeri, pălărie tare de culoare neagră, costum de vară gri deschis, jacheta sare și piper, își trage picioarele, ca și cînd n-ar fi perfect sănătos, frunte foarte înaltă, cutată de-a curmezișul. În locul indicat de cele două calfe sînt multe

gropane, cîinii polițiști nu se descurcă, se fac săpături în toate gropanele ce intră în discuție. Într-unul din ele, după numai cîteva lopeți de pămînt se dă de o cutie de carton mare, cafenie, legată cu sfoară. Cînd o deschid, comisarii găsesc în ea piese de îmbrăcăminte de damă, o cămașă sfîșiată, ciorapi lungi de culoare deschisă, o rochie de lînă maro, veche, batiste murdare, două periuțe de dinți. Cutia de carton este, ce-i drept, umedă, dar nu foarte muiată, totul arată că nu a fost îngropată de mult. De neînțeles. Moarta purta totuși o bluză roz.

Îndată după aceea, într-un alt gropan se găsește cufărul, în el se află cadavrul, în poziție ghemuită. Cadavrul este legat strîns cu panglică de jaluzele. Seara, comunicările zbîrnîie către toate circumscripțiile, secțiile de poliție externe, cu descrierea ipotetică a făptașului și așa mai departe.

Din clipa în care a fost interogat la direcția generală a poliției, Reinhold știe cum stau lucrurile. Iar acum îl atrage în povestea asta și pe Franz. De ce nu putea să fie acesta ? Ce poate să dovedească tinichigiul Karl ? E îndoielnic să mă fi văzut careva în Freienwalde. Poate că m-a văzut la hotel, pe drum, nici o pagubă, să-l fac pe Franz să dispară, așa o să se creadă că e și el amestecat.

În după-amiaza cînd a ieșit de la direcția generală a poliției, Reinhold s-a dus de îndată la Franz, tinichigiul Karl ne toarnă, evaporează-te. Într-un sfert de oră, Franz a împachetat, Reinhold îl ajută, îl înjură amîndoi pe Karl, apoi Eva îl ascunde pe Franz la Toni, o veche prietenă a ei din Wilmersdorf. Reinhold îi însoțește în automobil pînă la Wilmersdorf, cumpără împreună un cufăr, Reinhold vrea să plece în străinătate, are nevoie de un cufăr uriaș, mai întîi vrea un cufăr-dulap, pe urmă se decide pentru un cufăr de lemn, cel mai mare pe care-l poate cără, nu mă las în seama hamalilor, ăștia te vînd poliției, adresa mea ai s-o primești, Franz, salutări Evei.

Îngrozitoarea nenorocire din Praga, au fost scoși pînă acum 28 de morți, 150 de persoane îngropate sub dărîmături. Acest morman de ruine a fost pînă acum cîteva minute o construcție nouă de șapte etaje, acum se mai află sub el mulți morți și grav răniți. Întreaga construcție de

beton armat în greutate de 800.000 kilograme s-a prăbuşit în cele două caturi de la subsol. Sergentul de stradă aflat în post i-a prevenit pe pietoni în clipa în care a auzit clădirea trosnind. Cu o remarcabilă prezenţă de spirit, a sărit în vagonul unui tramvai ce se apropia şi a tras el însuşi frîna. Deasupra Atlanticului bîntuie furtuni puternice. Situaţia deasupra oceanului este în prezent aceasta : zone ciclonice de presiune scăzută se succed dinspre America de Nord către est, în vreme ce maximele barometrice situate deasupra Americii Centrale şi între Groenlanda şi Irlanda se menţin staţionare. Ziarele publică încă de pe acum articole de pagini întregi despre dirijabilul „Graf Zeppelin“ şi despre zborul său apropiat. Fiecare amănunt al construcţiei aeronavei, personalitatea comandantului şi perspectivele existente pentru succesul întreprinderii sînt analizate în modul cel mai amănunţit, de asemenea se dedică articole de fond entuziaste destoiniciei germane, precum şi performanţelor dirijabilelor Zeppelin. În pofida întregii propagande ce se face avioanelor, este de presupus că dirijabilul reprezintă mijlocul de zbor al viitorului. Dar Zeppelinul nu-şi începe zborul, Eckener nu vrea să-l pună inutil în pericol. [42]

Se deschide cufărul în care se află Mieze. Aceasta a fost fiica unui conductor de tramvai din Bernau. Acasă erau trei copii, mama şi-a părăsit soţul şi a plecat de-acasă, de ce, nu se ştie. Mieze a rămas singură şi trebuia să se ocupe de toate. Seara pleca uneori la Berlin şi se ducea în localuri de dans, la Lestemann şi peste drum, cîteodată o lua un bărbat la hotel, pe urmă se făcea prea tîrziu şi nu se mai încumeta să se întoarcă acasă, aşa că rămînea la Berlin, în sfîrşit a întîlnit-o pe Eva şi au urmat cele ştiute. Se aflau la sectorul de poliţie Stettiner Bahn. Pentru Mieze, care se numea mai înainte Sonja, a început o viaţă plăcută, avea mulţi cunoscuţi şi cîţiva prieteni, apoi a rămas legată statornic de unul singur, era un bărbat puternic, ciung, pe care Mieze l-a îndrăgit de la prima vedere şi căruia i-a rămas devotată pînă la sfîrşit. Un sfîrşit rău, un sfîrşit trist, pe care l-a avut Mieze la sfîrşit. De ce, de ce, vă întreb, ce crimă a făcut, a venit din Bernau în vîltoarea de la Berlin, nu era nevi-

novată, sigur că nu, dar plină de o dragoste sinceră, de nestins pentru cel ce era bărbatul ei şi de care se îngrijea ca de un copil. A fost zdrobită numai pentru că se afla acolo lîngă acel bărbat, iată ce e viaţa, e greu să-ţi închipui aşa ceva. S-a dus la Freienwalde ca să-şi apere prietenul şi-acolo a fost sugrumată, sugrumată, a murit, ucisă, iată ce e viaţa.

După aceea i se scoate un tipar de pe gît şi de pe obraji, nu mai e altceva decît un caz de criminalistică, un procedeu tehnic, precum întinderea unui cablu telefonic, într-atîta nu mai există ca om. I se face un mulaj dintr-un fel de celuloid, totul e vopsit în culori naturale, seamănă leit. Şi iat-o pe Mieze, faţa şi gîtul ei, într-un dulap de arhivă, haide, haide, ajungem îndată acasă, Aschinger, trebuie să mă mîngîi, sînt a ta. Stă acum înapoia geamului, faţa ei răpusă, inima ei răpusă, coapsele ei răpuse, zîmbetul ei răpus, trebuie să mă mîngîi, hai, vino.

Iar eu m-am întors şi am văzut toată nedreptatea ce s-a petrecut sub soare

Franz, de ce oftezi tu, Franzeken, de ce trebuie Eva să se furişeze pînă la tine şi să te întrebe ce gîndeşti, fără să capete vreun răspuns, şi să trebuiască să plece fără răspuns, de ce eşti neliniştit şi te ghemuieşti, hai, ascunde-te colea, într-un colţ după perdea, şi de ce faci doar paşi mici, minusculi ? Cunoşti viaţa, n-ai picat pe pămînt de ieri, ai un miros pentru lucruri şi bagi de seamă ceva. Nu auzi nimic, nu vezi nimic, dar intuieşti, nu cutezi să îndrepţi privirea într-acolo, tragi cu ochiul într-o parte, dar nici nu fugi, pentru aşa ceva eşti prea hotărît, ţi-ai încleştat dinţii, nu eşti laş, dar nu ştii ce se poate întîmpla şi dacă poţi lua asupră-ţi acel ceva, dacă umerii tăi sînt destul de tari să ia pe ei acel ceva.

Cît a pătimit Iov, bărbatul din ţara Uz, pînă cînd a aflat totul, pînă cînd n-a mai putut să cadă nimic asupră-i. Din Saba s-au năpustit asupra sa duşmanii şi i-au uciş păstoriţa, focul lui Dumnezeu a căzut din cer şi i-a ars oile şi păstorii, caldeenii i-au ucis cămilele şi cămilarii, fiii şi fiicele sale şedeau în casa celui mai mare dintre

fraţi, un vînt a fost trimis dinspre pustie, a izbit cele patru colţuri ale casei doborîndu-le, iar băieţii au fost omorîţi.

Era mult, dar încă nu era destul. Iov şi-a sfîşiat veşmintele, şi-a muşcat mîinile, şi-a zburlit părul din cap, a îngrămădit asupră-şi pămînt. Dar încă nu era destul. Iov a fost acoperit de buboaie, era plin de buboaie de la tălpile picioarelor pînă la coapse, şedea pe nisip, puroiul curgea de pe el, el a luat un ciob şi s-a scărpinat.

Au venit să-l vadă prietenii, Elifaz din Teman, Bildbad din Şuah şi Ţofar din Naamah, au venit de departe, să-l mîngîie, se porniră să strige şi să se tînguiască îngrozitor. Iov nu i-a recunoscut, atît de înspăimîntător de lovit era Iov, care avusese şapte fii şi trei fiice, 7000 de oi, 3000 de cămile, 500 de vite de jug, 500 de măgăriţe şi foarte multe slugi.

Tu n-ai pierdut cît a pierdut Iov din Uz, Franz Biberkopf, iar loviturile cad pe încetul asupra ta. Şi pas cu pas te apropii de ceea ce ţi s-a întîmplat, îţi dăruieşti mii de vorbe bune, te amăgeşti, căci vrei să cutezi, eşti hotărît să te apropii, eşti hotărît să mergi pînă la limita extremă, dar, vai, şi pînă la ultima limită extremă ? Asta nu, oh, asta nu. Îţi vorbeşti, te iubeşti : oh, vino, nu se întîmplă nimic, nu ne putem totuşi feri. Dar în sinea ta, şi vrei, şi nu vrei. Oftezi : unde să-mi aflu apărarea, nenorocirea se năpusteşte asupra mea, de ce să mă sprijin. Se apropie ! Şi tu te apropii, ca un melc, nu eşti laş, ai nu doar muşchii tari, eşti Franz Biberkopf, eşti şarpele cobra. Priveşte-l cum şerpuieşte, centimetru cu centimetru, către monstrul ce stă acolo şi vrea să atace.

Nu bani ai să pierzi, Franz, tu însuţi ai să fii ars pînă în fundul sufletului. Priveşte cum se şi bucură tîrfa ! Tîrfa Babilon ! Şi a venit unul dintre cei şapte îngeri care purtau cele şapte tipsii şi a grăit : Vino, vreau să ţi-o arăt pe marea Babilon, care şade lîngă multe ape. Iar acolo muierea şade pe un animal stacojiu şi are în mînă o cupă de aur, pe fruntea ei este scris un nume, o taină. Muierea este beată de sîngele sfinţilor.

Acum tu o intuieşti, tu o simţi. De-ai fi în stare, de nu te-ai pierde.

În frumoasa și luminoasa odaie din casa aflată în fundul grădinii pe Wilmersdorfer Strasse, Franz Biberkopf șade și așteaptă.

Șarpele cobra se încolăcește, zace în soare, se încălzește. Totul e plictisitor, iar el este atît de puternic și ar dori să facă ceva, stă întins cînd colo, cînd dincolo, încă nu s-au înțeles unde să se întîlnească, grasa Toni i-a procurat niște ochelari de corn fumurii, trebuie să mă îngrijesc și de alte haine, poate-mi fac și o cicatrice pe obraz. Deodată jos, prin curte, fuge cineva. Dar grăbit mai e. Eu nu mai știu ce e întîrzierea. Dacă oamenii nu s-ar grăbi așa, ar trăi încă o dată pe atît și ar realiza de trei ori mai mult. La cursa de șase zile este același lucru, pedalează, pedalează mereu cu calm, oamenii au răbdare, laptele doar n-o să dea în foc, publicul n-are decît să fluiere, ce-nțelege el din toată treaba.

Pe coridor bate cineva. Ei, de ce n-or fi sunînd. Pe naiba, cum ies din odaia asta, n-are decît o ieșire. Mai întîi s-ascult.

Pas cu pas te apropii, îți spui mii de vorbe bune, te amăgești, te ademenești, ești pregătit să mergi pînă la limita extremă, nu pînă la ultima limită extremă, ah, nu pînă la ultima limită extremă.

Mai întîi să asculți. Ce e asta. Doar o cunosc. Vocea asta o cunosc. Țipete, plînsˌ plînsˌ Ia să văd. Spaimă, spaima mea, la ce te gîndești ? La ce e nevoie să te gîndești ? Doar o cunosc, Eva.

Ușa s-a deschis. Afară stă Eva, grasa Toni o ține îmbrățișată pe femeia care scîncește. Scîncet, tînguire, ce-i cu fata. La ce te gîndești, ce se va fi întîmplat, Mieze strigă, Reinhold e întins în pat.

— 'Nă ziua, Eva, ei, Eva, fetițo, ce-i, dă-i drumu' s-a întîmplat ceva, doar n-o fi chiar atît de rău.

— Lasă-mă.

Cum mai geme, cu siguranță că a mîncat bătaie, cineva a bătut-o, ia să vedem. I-a spus ceva lui Herbert, Herbert a aflat de copil.

— Te-a bătut Herbert ?

— Lasă-mă, nu pune mîna pe mine, omule.

Ce ochi face ! Acuma nu mai vrea să știe nimic de mine, totuși ea însăși a vrut. Ce s-a întîmplat, ce s-a în-

tîmplat, se-adună lumea, să zăvorîm uşa. Toni stă acolo, caută s-o liniştească pe Eva :

— Eva, fii cuminte, fii cuminte, spune ce e, vorbeşte, hai înăuntru, unde e Herbert ?

— Nu intru, nu intru.

— Haide, dragă, să stăm jos, fac o cafea. Tu pleacă, Franz.

— De ce să plec, doar n-am făcut nimic.

Eva cască ochii, ochi înfricoşători, ca şi cînd ar vrea să sfîşie pe cineva, ţipă, îl apucă pe Franz de vestă :

— Asta trebuie să meargă cu mine, trebuie să vedem ce-i de făcut, să vină cu mine, tu vii cu mine !

Ce-o fi cu ea, muierea asta s-a ţicnit, i-o fi spus careva cine ştie ce. Eva cade pe sofa şi începe să tremure lîngă grasa Toni. Faţa ei este buhăită, Eva se zgîlţîie, asta vine de la starea ei, i se trage de la mine, acum ce-aş putea să-i fac. Eva o cuprinde cu braţul pe grăsana Toni, îi şopteşte ceva la ureche, mai întîi nu poate să vorbească, apoi îi dă drumul. Toni tresare. Îşi loveşte palmele una de alta, Eva scoate dîrdîind din poşetă o hîrtie mototolită, astea-s ţicnite, ce-mi joacă mie teatru, ce-o fi scriind în ziar, poate ceva despre isprava noastră de pe Stralauer Strasse, Franz se ridică, urlă, ce muieri neroade.

— Maimuţelor ! Ce-mi jucaţi mie teatru, mă socotiţi maimuţoiu' vostru ? !

— Pentru numele lui Dumnezeu, pentru numele lui Dumnezeu.

Grasa stă încremenită, Eva continuă să se bîţîie şi nu spune nimic şi scîncește şi tremură. Franz îi smulge grasei ziarul peste masă.

Sînt două fotografii una lîngă alta, ce, ce, groaznic, groaznic, ce grozăvie înfricoşătoare, ăsta-s eu — chiar eu, eu sînt, dar de ce, din cauza spargerii de pe Stralauer Strasse, dar de ce, înfricoşătoare grozăvie, ăsta-s eu, iar ăsta-i Reinhold, titlul : Asasinat. Asasinarea unei prostituate la Freienwalde, Emilie Parsunke din Bernau. Mieze ! Ce-i asta ? ! Eu. Şoricelul pitulat iese-ndat ?

Mîna lui Franz ţine încleştat ziarul. Se lasă încet pe scaun, se prăbuşeşte în el însuşi. Ce scrie în ziar. Şoricelul pitulat.

Cele două femei se uită cu gura căscată la el, plîng, îl privesc cu ochii holbaţi, amîndouă, ce s-a petrecut, un asasinat, ce-i asta, Mieze, am înnebunit, cum adică, ce-nseamnă asta. Mîna lui se ridică iar pe masă, aşa scrie în ziar, ia să mai citim : fotografia mea, eu, şi Reinhold, asasinat, Emilie Parsunke din Bernau, Freienwalde, cum a ajuns ea la Freienwalde. Ce ziar e ăsta, *Morgenpost.* Mîna se ridică încet cu hîrtia, coboară cu hîrtia. Eva, ce face Eva, privirea ei s-a schimbat, vine la el, nu mai urlă :

— Ei, Franz ?

O voce, cineva vorbeşte, trebuie să spun ceva, două muieri, asasinat, ce e aia asasinat, la Freienwalde, eu am omorît-o la Freienwalde, n-am fost niciodată la Freienwalde, unde e localitatea asta.

— Vorbeşte, Franz, ce spui ?

Franz o priveşte, ochii lui mari o privesc, ţine ziarul în palmă, capul îi tremură, citeşte şi vorbeşte sacadat, scrîşneşte. Asasinat la Freienwalde, Emilie Parsunke din Bernau, născută 12 iunie 1908.

— E Mieze, Eva.

Îşi scarpină obrazul, o priveşte pe Eva, privirea lui pierdută, albă, goală, pustie este insuportabilă.

— E Mieze, Eva. Ce... zici, Eva. E moartă. De-aia n-am mai găsit-o.

— Şi tu eşti aici în ziar, Franz.

— Eu ?

Ridică din nou ziarul, se uită. E fotografia mea. Îşi leagănă partea de sus a corpului.

— Pentru numele lui Dumnezeu, pentru numele lui Dumnezeu.

Eva se simte mereu mai înfricoşată, şi-a tras un scaun lîngă jilţul lui. El continuă să-şi legene partea de sus a corpului.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Eva, pentru numele lui Dumnezeu, pentru numele lui Dumnezeu.

Continuă să se legene. Începe să sufle greu, să gîfîie. Faţa lui arată de parcă i-ar veni să rîdă.

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce trebuie să facem, Eva, ce trebuie să facem ?

— Şi de ce ţi-au dat aici poza ?

— Unde ?

— Aici.

— Păi nu știu. Pentru numele lui Dumnezeu, ce-i asta, cum vine asta, ha, ha, e comic.

Franz o privește neajutorat, tremurînd, iar ea se bucură că el are din nou o privire omenească, ochii i se împînzesc iar de lacrimi, grasa începe și ea să scîncească, apoi Franz își pune brațul pe spatele Evei, mîna i se sprijină pe umărul ei, își lipește fața de gîtul ei, scîncește :

— Ce-i asta, Eva, ce s-a petrecut cu Miezeken a noastră, ce i s-a întîmplat, e moartă, cu ea s-a petrecut ceva, acuma se vede că nu m-a părăsit, a ucis-o cineva, Eva, pe Miezeken a noastră a ucis-o cineva, Miezeken a mea, ce s-a întîmplat, e-adevărat, spune-mi că nu-i adevărat.

Și el se gîndește la Miezeken, în el urcă ceva, urcă frica, spaima îi face semn, este aici, e un cosaș, îi zice : moartea, sosește îndată, cu securi și rîngi înarmată, cîntă dintr-un flaut mic, apoi cască fălcile, ia trîmbița, va suna din trîmbiță, va bate toba, va veni înfricoșătorul, negrul berbece de asalt, vuum, domol, domol, rum.

Eva se uită la el cum scrîșnește încet din dinți, se uită la fălcile lui care macină. Eva îl sprijină pe Franz. Capul lui Franz tremură, vocea lui pornește de undeva, primul sunet trosnește, pe urmă se stinge. N-a devenit cuvînt.

Zăcea sub automobil, asta a fost ca astăzi, e o moară, o carieră de piatră care se prăvale mereu peste mine, mă reculeg, pot să mă port cum vreau, nu e de nici un folos, are să mă distrugă, chiar dac-aș fi o grindă de fier, tot are să mă frîngă.

Franz scrîșnește și mormăie.

— O să se-ntîmple ceva.

— Ce-o să se-ntîmple ?

Ce fel de moară e asta, roțile se-nvîrtesc, e o moară de vînt, o moară de apă ?

— Bagă de seamă, Franz, te caută.

— Cum adică, eu am ucis-o, eu — îl apucă din nou tremurul, fața i se schimonosește iar parcă a rîs — odată am bătut-o, așa-i, ei își închipuie asta, din cauză că am omorît-o pe Ida.

— Rămîi ascuns, Franz, nu coborî, unde să te duci, te caută, te recunosc după braț.

— Nu mă prind ei, Eva, dacă nu vreau eu, nu mă prind, poţi să fii sigură. Trebuie să cobor, la coloana de afişaj. Trebuie să văd. Trebuie să citesc în vreun local ziarele, să văd ce mai scriu, cum a fost. Pe urmă se postează în faţa Evei, o priveşte ţintă, nu scoate o vorbă, de n-ar începe să rîdă : Uită-te la mine, Eva, vezi tu ceva la mine, uită-te.

— Nu, nu.

Eva începe să urle, il ţine strîns.

— Ei, uită-te la mine, e ceva la mine, trebuie să fie ceva.

Nu, nu, Eva strigă şi urlă, el se duce la uşă, zîmbeşte, îşi ia pălăria de pe scrin, a ieşit.

Şi iată, erau lacrimi
ale celor ce-au pătimit din pricina nedreptăţii
şi nu aveau pe nimeni care să-i mîngîie

Franz are un braţ artificial, îl poartă rar, acum ieşe cu el pe stradă, mîna falsă o ţine în buzunarul pardesiului, în stînga are ţigara. Cu greu a reuşit să iasă din locuinţă. Eva a urlat, s-a aruncat în genunchi la uşa dinspre coridor, el i-a promis că n-o şterge şi că va fi cu băgare de seamă, i-a spus :

— La cafea sînt înapoi. Pe urmă a coborît.

Franz Biberkopf n-a fost înhăţat atîta vreme cît a vrut el să nu fie. Alături de el mergeau necontenit doi îngeri, unul la dreapta şi altul la stînga, care abăteau privirile de la el.

După-amiază la patru se află sus, la cafea. Herbert a venit şi el. Acum îl aud pentru prima dată pe Franz vorbind îndelung. A citit, jos, în ziare şi despre prietenul său, Karl tinichigiul, a citit că el i-a turnat. Nu ştie de ce a făcut-o. Karl tinichigiul a fost şi el la Freienwalde, unde au tîrît-o pe Mieze. Asta a făptuit-o Reinhold, cu forţa. A luat un automobil şi probabil că a mers o bucată cu Mieze, apoi Karl s-a urcat şi el şi amîndoi au ţinut-o strîns pe Mieze şi au tîrît-o la Freienwalde, probabil noaptea. Probabil că au ucis-o în timpul călătoriei.

— Şi de ce-a făcut Reinhold asta ?

— El m-a azvîrlit sub automobil, acuma puteţi s-o ştiţi şi voi, el a fost, dar nu-i nimic, nu-i port pică din cauza asta, omul trebuie să înveţe cîte ceva, dacă nu învaţă, nu ştie. Şi-atunci umblă ca o vită încornorată şi nu ştie nimic despre lumea asta, nu-i port pică, nu, nu. Acuma a vrut să-mi vină de hac, s-a gîndit că mă are-n buzunar, ceea ce nu era adevărat, a băgat şi el de seamă şi de-aia mi-a luat-o pe Mieze şi i-a făcut ce i-a făcut. Da' ce vină avea ea.

Ei, de ce, păi de ce. Bătăi de tobă, batalioane, înainte, marş. Cînd soldaţii trec pe stradă, ei de ce, păi de ce, pentru Cingdarada bumbarada, bum.

Am pornit-o în marş alături de el, iar el a răspuns aşa, blestemat lucru şi mare greşeală că am pornit aşa.

A fost o greşeală că am pornit-o în marş, o greşeală, o greşeală.

Dar asta nu mai contează, acum nu mai contează.

Herbert cască ochii, Eva nu suflă o vorbă.

Herbert :

— De ce nu i-ai spus lui Mieze nimic din toate astea ?

— N-am nici o vină, împotriva unui lucru ca ăsta nu se poate face nimic, tot aşa de bine putea să mă împuşte pe mine, cînd am fost în odaia lui. Vă spun, împotriva unui lucru ca ăsta nu se poate face nimic.

Şapte capete şi şapte coarne, în mînă o cupă plină de groază. Acuma n-au decît să pună mîna pe mine, împotriva acestui lucru nu se mai poate face nimic !

— De-ai fi zis măcar o vorbă, omule, ascultă ce-ţi spun, Mieze ar fi fost şi acum în viaţă, altul ar fi plătit cu capul.

— N-am nici o vină. Nu poţi să ştii niciodată de ce e în stare-unu' ca ăsta. Nici acuma nu poţi să ştii ce face, nu poţi să afli.

— Am să aflu.

Eva se milogeşte :

— Nu te lua cu el, Herbert, mi-e frică.

— O să fim prudenţi. Doar să aflu unde se ascunde şi într-o jumătate de oră e-n mîna curcanilor.

Franz dă din cap :

— Nu te băga, Herbert, nu-i al tău. Îmi promiţi că-l laşi pe seama mea ?

Eva :

— Lasă-l pe seama lui, Herbert. Şi ce vrei să faci, Franz ?

— Ce se cuvine să fac. Pe mine mă puteţi azvîrli la gunoi.

Zicînd acestea, Franz se duce repede într-un colţ şi le întoarce spatele.

Îl aud apoi scîncind, gemînd, se plînge pe el şi o plînge pe Mieze, îl aud, Eva plînge şi strigă peste masă, ziarul cu „Asasinatul“ se află încă pe masă, Mieze a fost ucisă, nimeni n-a mişcat un deget, nenorocirea s-a prăvălit peste ea.

Atunci i-am proslăvit pe morţi,
pe cei ce apucaseră să moară

În aceeaşi seară, Franz Biberkopf se şi află pe drum. Deasupra lui, pe Bayrischen Platz, zboară cinci vrăbii. Sînt cinci nelegiuiţi ucişi care l-au mai întîlnit adesea. Cumpănesc ce să facă acum cu el, ce să hotărască asupra lui, cum să-l bage în sperieţi, să-l facă şovăielnic, de ce grindă să-l lase să se poticnească.

Una dintre vrăbii strigă : Uite-l că se duce. Ia priviţi, are un braţ fals, încă nu se dă bătut, n-ar dori să fie recunoscut.

A doua : Cîte-a mai făptuit elegantul domn. E un criminal, ar trebui băgat la răcoare, i se cuvine închisoarea pe viaţă. A ucis o femeie, a şterpelit, a luat parte la o spargere, apoi altă femeie, şi pentru asta de-a doua e vinovat. Ce mai vrea acum ?

A treia : Se umflă-n pene. Face pe nevinovatul. Face pe cumsecadele, Ia-n priviţi-l pe codoş. Dacă apare vreun curcan, să-i azvîrlim pălăria din cap.

Prima încă o dată : De ce mai trebuie să trăiască individul ăsta ? Eu am crăpat în închisoare după nouă ani. Încă nu aveam vîrsta lui, şi am murit, n-am mai putut să zic nici pis. Scoate-ţi pălăria, maimuţoiule, dă-ţi jos ochelarii tîmpiţi, doar nu eşti vreun redactor, boule, nu ştii nici măcar tabla înmulţirii şi-ţi pui ochelari cu ramă de

corn de parc-ai fi vreun savant, iă să vezi cum au să te înhaţe.

A patra : Nu mai strigaţi aşa. Ce vreţi să faceţi cu el ? Ia priviţi-l, are cap, are două picioare. Noi, nişte vrăbii micuţe, am putea să-i facem pe pălărie.

A cincea : Ia răstiţi-vă la el. Aiurează, îi lipseşte o rotiţă. Merge la plimbare cu doi îngeri, iubita lui e un mulaj la direcţia poliţiei, faceţi totuşi ceva cu el. Strigaţi.

Roiesc în jurul lui, strigă, sporovăie deasupra capului său. Franz ridică fruntea, gîndurile lui se spulberă, păsările continuă să se certe şi să ocărască.

E toamnă, la Tauentzienpalast se joacă *Ultimele zile ale oraşului San Francisco*, la Cazinoul vînătorilor sînt cincizeci de frumoase dansatoare, pentru un buchet de liliac poţi să mă săruţi. Franz a ajuns la această concluzie : Viaţa mea s-a sfîrşit, cu mine s-a terminat, mi-e destul.

Tramvaiele electrice gonesc de-a lungul străzilor, toate duc undeva, nu ştiu încotro să mă duc eu. Tramvaiul 51 Nordend, Schillerstrasse, Pankow, Breitestrasse, Gara Schönhauser Alee, Gara Stettin, Gara Potsdam, Nollendortplatz, Bayrischer Platz, Uhlandstrasse, Gara Schmargendorf, Grunewald, haide sus, Bună ziua, iată-mă-s şezînd colea, puteţi să mă duceţi unde doriţi. Şi Franz începe să contemple oraşul ca un cîine care a pierdut urma unui picior. Ce oraş mai e ăsta, ce metropolă uriaşă, ce viaţă a dus el într-însa. La Gara Stettin coboară, apoi o ia pe Invalidenstrasse şi iată Rosenthaler Tor. Confecţiile Fabisch, anul trecut, de Crăciun, stăteam aici şi strigam făcînd reclamă cravatelor cu elastic. Pînă la Tegel călătoreşte cu 41. Cînd apar zidurile roşii, în stînga zidurile roşii, porţile de fier grele, Franz se mai linişteşte. Aici e o bucată din viaţa mea, trebuie s-o privesc, s-o privesc.

Zidurile se înalţă roşii, aleea se-ntinde de-a lungul lor, 41 trece pe lîngă ele, General-Pape-Strasse, West-Reinickendorf, Tegel, la fabrica Borsig bubuie ciocanele. Franz Biberkopf se opreşte în faţa zidurilor roşii, trece pe partea cealaltă, unde e cîrciuma. Clădirile roşii de dincolo de ziduri încep să tremure şi să tălăzuiască şi să-şi umfle zidurile. La toate ferestrele stau deţinuţi, îşi sprijină capul de gratii, părul le e tuns numărul zero, arată jalnic, cu o greu-

tate sub normală, toate feţele sînt cenuşii şi ţepoase, îşi rotesc ochii şi se tînguiesc. Acolo îşi au sălaşul omuciderea, spargerea, tîlhăria, falsificarea, violul, toate paragrafele, şi se tînguiesc cu feţe cenuşii, acolo locuiesc faptele de groază, acuma ele i-au strivit gîtul lui Mieze.

Franz Biberkopf rătăceşte în jurul uriaşei închisori, care tremură şi tălăzuieşte mereu şi strigă după el, peste ogoare, prin pădure, din nou pe strada mărginită de copaci.

Se află pe strada mărginită de copaci. Nu eu am omorît-o pe Mieze. N-am făcut-o eu. N-am ce să caut aici, pentru mine asta a trecut, eu n-am a face cu închisoarea Tegel, nu ştiu cum s-a întîmplat.

S-a şi făcut şase seara, Franz îşi spune : vreau să mă duc la Mieze, trebuie să mă duc într-un cimitir, unde o vor fi îngropat.

Cei cinci infractori, vrăbiile, sînt iar în apropierea lui, şed sus pe un stîlp de telegraf şi strigă în jos : Du-te la ea, vagabondule, ai curajul, nu ţi-e ruşine să te duci la ea ? A strigat după tine cînd se găsea în gropan. Du-te şi uită-te la ea în cimitir.

Pentru odihna morţilor noştri. În 1927 au murit în Berlin, în afară de cei născuţi morţi, 48.742 persoane.

4570 de tuberculoză, 6443 de cancer, 5656 de boli cardiace, 4818 de suferinţe vasculare, 5140 de apoplexie, 2419 de pneumonie, 961 de tuse convulsivă, 562 copii au murit de difterie, de scarlatină 123, de rujeolă 93, au murit 3640 sugaci. S-au născut 42.696 oameni.

Morţii zac în cimitir în grădinile lor, paznicul trece cu bastonul său şi înţeapă peticele de hîrtie, ridicîndu-le.

E şase şi jumătate, încă în plină lumină, pe groapa ei, în faţa unui fag, şade o femeie foarte tînără în mantou de blană, fără pălărie, îşi înclină capul şi tace. Poartă mănuşi glacés negre, are în mînă un bilet, un plic mic, Franz citeşte : „Nu mai pot trăi. Salutaţi-i încă o dată pe părinţii mei, pe dulcele meu copil. Viaţa a devenit pentru mine un chin. Numai Bieriger mă are pe conştiinţă. Să se distreze bine. Pe mine m-a folosit numai ca pe o minge şi m-a exploatat. Un nemernic fără pereche. Din cauza lui

am venit la Berlin şi numai el m-a făcut nefericită, am ajuns o ruină."

Franz îi dă plicul înapoi : Oh, vai, vai : E Mieze aici ? Nu fi trist, nu fi trist. Plînge : Oh, vai, vai, unde e Mieze a mea ?

Iată un mormînt care arată ca un divan mare şi moale, pe el este întins un profesor erudit, care-i zîmbeşte :

„Ce necazuri ai, fiule ?"

„Voiam s-o văd pe Mieze. Numai că am venit aici tîrziu."

„Vezi dumneata, eu sînt acum mort, nu trebuie să iei în tragic viaţa, şi nici moartea. Ţi le poţi uşura pe toate. După ce m-am săturat de viaţă şi m-am îmbolnăvit, ce-am făcut ? Crezi dumneata că am aşteptat să mă umplu de răni zăcînd ? Cu ce scop ? Am cerut să mi se lase la îndemînă flaconul de morfină, apoi am spus că vreau să ascult muzică, pian, muzică de jazz, cele mai noi şlagăre. Am cerut să mi se citească din Platon, *Banchetul*, e un dialog frumos, iar în timpul acesta, pe ascuns mi-am făcut sub plapumă o injecţie după alta, le-am numărat, de trei ori doza mortală. Şi auzeam necontenit zdrăngănitul pianului, era ceva vesel, iar lectorul meu glăsuia după anticul Socrate. Da, există oameni inteligenţi şi oameni mai puţin inteligenţi."

„Să vi se citească, morfină ? Dar unde e Mieze ?"

Groaznic, sub un copac atîrnă un bărbat, nevasta lui stă alături, cînd vine Franz, se tînguieşte :

„Vino repede, taie-i frînghia. Nu vrea să rămînă în groapa lui, mereu se suie în copaci şi se spînzură."

„Doamne, Dumnezeule, de ce ?"

„Ernst al meu a fost multă vreme bolnav, nu l-a putut ajuta nimeni, nici n-au vrut să-l trimită la cură, ziceau mereu că se preface. Într-o zi a luat un piron şi un ciocan şi s-a dus în pivniţă. L-am auzit cum bate cu ciocanul în pivniţă, mă gîndesc : ce-o fi făcînd acolo, e bine că lucrează ceva şi nu mai stă aşa degeaba, poate că face un coteţ pentru iepurii de casă. Seara n-a urcat de-acolo, m-a cuprins frica şi mă-ntreb unde-o fi, cheile de la pivniţă sînt sus, nu fuseseră sus. Au coborît vecinii, pe urmă au chemat poliţia. Ernst bătuse pironul în tavan, era atît de

slab, a vrut să moară. Da' dumneata ce cauţi, tinere ? De ce oftezi ? Vrei să te sinucizi ?“

„Nu, logodnica mea a fost ucisă şi nu ştiu unde e îngropată.“

„Caut-o pe-acolo prin fund, acolo sînt cei noi.“

Pe urmă Franz se-ntinde pe alee, lîngă o groapă goală, nu poate să urle, muşcă pămîntul : Mieze, oare cu ce-am greşit noi, de ce mi-au făcut asta, doar tu n-ai supărat pe nimeni, Miezeken. Ce pot să fac eu, de ce nu sînt aruncat şi eu într-o groapă ca asta, cît o s-o mai duc ?

După un timp se ridică, merge împleticindu-se, încearcă să se reculeagă, o porneşte legănîndu-se printre şirurile de morminte spre ieşire.

Franz Biberkopf, domnul cu un braţ ţeapăn, se suie într-un automobil, care-l duce pînă în Bayrischer Platz. Eva are mult, mult de lucru cu el. Eva are de lucru cu el zile şi nopţi. Franz nu trăieşte şi nu moare. Herbert se arată rareori.

Urmează cîteva zile în care Franz şi Herbert pornesc la vînătoare după Reinhold. Herbert s-a înarmat vîrtos, trage prétutindeni cu urechea şi vrea să-l prindă pe Reinhold. La început, Franz nu vrea, pe urmă muşcă şi el din momeală, este ultimul său leac pe lumea asta.

Fortăreaţa este în întregime încercuită,
se întreprind ultimele încercări de ieşire,
dar nu sînt decît manevre de diversiune

S-a intrat în noiembrie. Vara s-a sfîrşit de mult. Ploaia s-a prelungit în toamnă. Au rămas mult în urmă săptămînile cînd căldura plăcută învăluia străzile, cînd oamenii mergeau în îmbrăcăminte uşoară, cînd femeile umblau parcă în cămăşi ; o rochie albă, o boneţică strîmtă purta fata lui Franz, Mieze, care s-a dus cîndva cu un automobil la Freienwalde şi nu s-a mai întors, asta a fost în vară. Tribunalul judecă procesul împotriva lui Bergmann, un parazit al vieţii economice, un individ periculos pentru societate şi lipsit de scrupule. Pe o vreme nesigură, „Graf Zeppelin“ se îndreaptă spre Berlin, cînd părăseşte Friedrichshafen, la ora 2,17, cerul este spuzit de stele. Pentru

a evita vremea rea despre care se comunică din Germania centrală, dirijabilul își urmează drumul peste Stuttgart, Darmstadt, Frankfurt pe Main, Giessen, Kassel, Rathenow. La 8,35 este deasupra orașului Nauen, la 8,45 deasupra localității Staaken. Cu puțin înainte de 9, zepelinul apare deasupra Berlinului, în pofida vremii ploioase, acoperișurile erau acoperite de mii de curioși, care au salutat cu ovații dirijabilul ce și-a continuat zborul peste răsăritul și nordul orașului. La 9,45, cel dintîi cablu de aterizare a căzut pe aeroportul de la Staaken.

Franz și Herbert patrulează prin Berlin ; lipsesc de-acasă cea mai mare parte a timpului. Franz colindă prin azilurile Armatei salvării, prin căminele pentru bărbați, cercetează, se vîntură prin azilul August de pe Auguststrasse. Se duce pe Dresdner Strasse la Armata salvării, unde a fost cu Reinhold. Cei de față cîntă imnul nr. 66 din cartea de cîntece : De ce să mai șovăi, o, frate ? Aleargă spre noi, nu mai sta ! De mult te așteaptă Mesia, El tihnă și pace-ți va da. Cor : De ce ? De ce ? De ce pe gînduri ai mai sta, cînd tihnă și pace-ai afla ? Nu simți tu în inimă, frate, al Duhului suflu ușor ? Nu vrei de păcat să te mîntui ? Spre bunul Isus vino-n zbor ! De ce să mai șovăi, o, frate ? Te cheamă curînd Cel-de-sus ! O, vino, cît poarta-i deschisă și vrea să te-ajute Isus !

Franz se duce la azilul Palme de pe Fröbelstrasse, să vadă dacă nu-l găsește pe Reinhold. Se culcă azi într-un pat, un prici cu somieră de sîrmă, mîine în altul, o tunsoare zece pfenigi, un ras cinci, oamenii șed acolo, își pun actele în ordine, fac negoț cu încălțăminte și cămăși, omule, tu te afli cu siguranță pentru prima dată aici, nici vorbă să te dezbraci, mîine dimineață poți să cauți mult și bine ce ți-a mai rămas, cizmele, uite colea, le pui pe fiecare sub un picior al patului vîrît în ele, altminteri îți fură totul, pînă și dinții din gură. Vrei să te tatuezi ? Și liniște, noaptea. O liniște neagră, sforăituri ca la un gater, nu l-am văzut. Liniște. Cling, cling, cling, ce-i asta, închisoare, am crezut că sînt la Tegel. Deșteptarea. Oamenii se iau la bătaie. Din nou afară pe stradă, e ora 6, femeile stau acolo, își așteaptă ibovnicul, se duc cu el la cîrciumă, pierd la joc banii cîștigați din cerșit.

Reinhold nu este acolo, e o nerozie să-l caut, ăsta e din nou la vînătoare de muieri, Elfriede, Emilie, Karoline, Lili ; păr șaten, păr blond.

Seara, Eva privește chipul încremenit al lui Franz, care nu mai știe de alintări de dragoste, nu mai știe un cuvînt bun, doar mănîncă și vorbește puțin. Toarnă în el rachiu și cafea. Se întinde la ea pe sofa și urlă și urlă.

— Nu dăm de el.

— Lasă-l naibii, omule.

— Nu dăm de el. Ce putem face, Eva ?

— Lasă-l încolo, omule, n-are nici un rost, te mai și distrugi.

— Tu nu știi ce facem noi — n-ai trecut niciodată prin așa ceva, Eva, tu nu înțelegi, Herbert înțelege ceva. Ce trebuie să facem ? Aș vrea să dau de el, m-aș duce la biserică și m-aș ruga în genunchi de l-aș prinde.

Dar nimic din toate acestea nu e adevărat ; toată vînătoarea după Reinhold nu este adevărată, e doar un geamăt și o frică teribilă. În privința lui Franz, zarurile au fost aruncate. Știe cum au să cadă. Totul va căpăta sens, un sens îngrozitor, neașteptat. Jocul de-a v-ați ascunselea nu mai durează mult, dragă băiete.

Pîndește locuința lui Reinhold, ochii lui sînt ca și orbi, se uită în depărtare și nu simte nimic. Pe lîngă casă trec mulți, cîțiva intră. El însuși a intrat, a pătruns, doar pentru Cingdarada bumdarada bum.

Văzîndu-l cum stă acolo, casa izbucnește într-un hohot de rîs. Ar vrea să se miște, ca să-și cheme vecinele, aripile din fund și pe cele laterale, să le adune pe toate și să se uite la el. Uite colo cum stă unul cu perucă și un braț artificial, un ins care arde, e plin cu rachiu și tot tremură.

„Bună ziua, Biberkopfchen. Azi e în 22 noiembrie. Vremea continuă să fie ploioasă. Vrei să te alegi cu un guturai, n-ai vrea mai bine să te duci în draga ta cîrciumă, să-i tragi un coniac ?“

„Scoate-l !“

„Intră !“

„Scoate-l pe Reinhold !“

„Du-te la Wuhlgarten, ți-ai ieșit din minți.“

„Scoate-l !“

Într-o seară, Franz Biberkopf își face de lucru în acea casă, ascunde o cană de petrol și sticle.

„Ieși, te ascunzi, ticălos afurisit, cîine libidinos. Ai curajul să ieși la iveală !“

Casa :

„Pe cine-l strigi, de vreme ce nu e aici ? Vino înăuntru, poți să-l cauți.“

„N-am cum să scormonesc prin toate ungherele.“

„Ăla nu-i aici, doar n-o fi atît de nebun, încît să fie aici.“

„Scoate-l. O să-ți meargă rău.“

„Aud întruna : o să-ți meargă rău. Du-te-acasă, omule, dormi pe săturate, ești cherchelit, asta vine de-acolo că nu mănînci.“

A doua zi de dimineață, îndată după poștărița care a adus ziarul, e-acolo.

Felinarele îl văd alergînd, se leagănă : „Vai, vai, a luat foc !“

Fum gros, limbi de foc, țîșnind din lucarnele podului. La 7, au sosit pompierii, Franz se și află la Herbert și strînge pumnii :

— Nu știu și nu vreau să știu, n-ai nevoie să mi-o spui, acuma nu mai are adăpost, acuma n-are decît să-și caute altul. Păi da, am pus foc.

— Dar el nu mai locuiește acolo, abia acu' o să se păzească.

— Era bîrlogu' lui, dacă arde știe c-am fost eu. L-am afumat, ai să vezi că acuma o să iasă la iveală.

— Nu știu, Franzeken.

Dar Reinhold nu iese la iveală. Berlinul uruie și-și scîrțîie roțile și lărmuiește mai departe, în ziare nu se scrie că Reinhold ar fi fost prins, a scăpat, e în străinătate, n-o să-l prindem niciodată.

Franz stă în fața Evei și urlă și se încovoaie.

— Nu pot să fac nimic, și trebuie să rezist, ăsta poate să mă distrugă, pe fată a omorît-o, iar eu stau aici ca un papă-lapte. Ce nedreptate ! Ce nedreptate !

— Franz, nu se poate schimba nimic.

— Nu pot să fac nimic. Sînt distrus.

— De ce ești distrus, Franzeken ?

— Am făcut ce-am putut. Ce nedreptate, ce nedreptate !

Doi îngeri merg alături de el, Sarug și Terah sînt numele lor, și vorbesc între ei, Franz e în mulțime, umblă prin mulțime, e mut, ei însă îl aud urlînd sălbatic, patrulele de polițai trec pe lîngă el, nu-l recunosc pe Franz. Doi îngeri merg alături de el.

De ce merg doi îngeri alături de Franz și ce joacă de copii e aceasta, cum să meargă doi îngeri alături de un om, doi îngeri pe Alexanderplatz în Berlinul anului 1928, alături de un fost ucigaș, în prezent spărgător și proxenet ?! Da, această istorisire despre Franz Biberkopf, despre existența lui grea, adevărată și lămuritoare a înaintat pînă aici. Cu cît Franz Biberkopf se răzvrătește și spumegă mai mult, cu atît totul devine mai clar. Se apropie punctul cînd totul se va limpezi.

Îngerii vorbesc lîngă el, numele lor sînt Sarug și Terah, iar în vreme ce Franz privește vitrinele de la Tietz, discuția lor sună astfel :

„Ce zici tu, Terah, ce s-ar întîmpla, dacă omul acesta ar fi lăsat în voia lui, ar fi părăsit și l-ar aresta ?“

Sarug :

„În fond, n-ar fi mare lucru, cred că va fi prins oricum, este inevitabil. S-a dus să privească deunăzi clădirea cea roșie, are dreptate, în cîteva săptămîni se va afla în ea.“

Terah :

„Atunci crezi oare că noi doi sîntem de prisos ?“

Sarug :

„Întrucîtva o cred — dacă nu ni se îngăduie totuși să-l luăm cu totul de-aici.“

Terah :

„Tu ești încă un copil, Sarug, tu vezi lucrurile astea abia de cîteva mii de ani. Dacă l-am luă pe omul acesta de aici și l-am muta altundeva, într-o altă existență, a făcut el oare ceea ce putea să facă aici ? La 1000 de ființe și vieți, ar trebui să știi, există 700, nu, 900 de impedimente.“

„Și pentru ce motiv să-l protejăm tocmai pe acesta, e un om obișnuit, nu văd de ce-l protejăm.“

„Obişnuit, neobişnuit, ce-i cu asta ? Un cerşetor e obişnuit, iar un om bogat neobişnuit ? Bogatul poate fi mîine cerşetor, iar cerşetorul un om bogat. Omul acesta este foarte aproape de a deveni capabil să vadă. Mulţi au ajuns pînă aici. Dar el este pe punctul, auzi tu, este pe punctul de a deveni capabil să şi simtă. Vezi, Sarug, cine trăieşte multe, cine află multe este lesne înclinat doar să ştie, iar apoi — să evadeze, să moară. Nu mai doreşte nimic. A străbătut calea vieţii şi a obosit, trupul şi sufletul său sînt istovite. Înţelegi tu asta ?“

„Da.“

„Dar după ce a trăit şi a cunoscut multe, să reziste, să nu coboare, să nu moară, ci să se întindă, să năzuiască, să simtă, să nu se dea deoparte, ci să se împotrivească şi să ţină piept cu sufletul său, asta e ceva. Tu nu ştii, Sarug, cum ai ajuns să fii ceea ce eşti şi cum ai putut să ajungi să mergi pe-aici cu mine şi să protejezi alte făpturi.“

„E-adevărat, Terah, nu ştiu, mi s-a luat cu totul memoria.“

„Ţi-o vei recăpăta pe încetul. Nu eşti niciodată îndestul de tare din tine însuţi, prin tine însuţi, întotdeauna ai ceva în urma ta. Tăria trebuie cîştigată, tu nu ştii cum ai cîştigat-o, de accea te afli aici, iar pentru tine lucrurile care pe alţii îi doboară nu mai reprezintă un pericol.“

„Dar acest Biberkopf nu ne vrea, tu singur o spui, vrea să se scuture de noi.“

„El ar dori să moară, Sarug, nimeni n-a făcut încă un pas atît de mare, acest pas înfricoşător fără a dori să moară. Iar tu ai dreptate, cei mai mulţi sucombă odată ajunşi aici.“

„În privinţa acestuia de-aici ai vreo speranţă ?“

„Da, fiindcă e viguros şi încă neuzat şi fiindcă a rezistat de două ori.“

„Atunci rămînem cu el, Terah, te-aş ruga acest lucru.“

„Da.“

Un doctor tînăr, o figură bombă, şade în faţa lui Franz :

— Bună ziua, domnule Klemens. Trebuie să faceţi o călătorie, aşa se întîmplă după moartea cuiva. Trebuie căutat alt mediu, întreg Berlinul vă va apăsa acum, aveţi nevoie de altă climă. Nu vreţi să vă distraţi puţin ? Sînteţi cumnata lui, are pe cineva să-l însoţească ?

— Pot să plec şi eu în călătorie, dacă trebuie.

— Trebuie ; vă spun, domnule Klemens, este singurul lucru de făcut : liniște, odihnă, puţin divertisment ; divertisment, dar nu prea mult. Excesul se transformă în contrariul. Totul cu măsură. Sezonul e încă foarte bun pretutindeni ; unde aţi vrea să vă duceţi ?

Eva :

— Tonicele, n-ar fi bune şi ele, lecitină, şi-apoi un somn mai bun ?

— Am să vă prescriu tot ce se recomandă, ia staţi, adalină.

— Adalină i-am şi dat. [N-are nevoie de otrava asta.]

— Atunci luaţi fanodorm, seara o tabletă cu ceai de izmă ; ceaiul e bun, medicamentul e resorbit mai repede. Şi-apoi duceţi-vă cu dînsul la grădina zoologică.

— Nu, nu-mi plac animalele.

— Ei, atunci la grădina botanică, puţină distracţie, dar nu prea multă.

— Prescrieţi-i totuşi şi un medicament pentru nervi, ca întăritor.

— Poate să-i dăm puţin opium, pentru buna dispoziţie.

— Eu beau, domnule doctor.

— Ei, lăsaţi asta, opiumul e totuşi altceva, dar am să vă dau lecitină, un preparat nou, modul de întrebuinţare e scris pe ambalaj. Apoi, băi, băi calmante. Doar aveţi instalaţie de baie, stimată doamnă ?

— Firește, avem de toate, domnule doctor.

— Vedeţi, acesta este avantajul noilor locuinţe. Cînd e vorba de ele, se spune : „firește“. La mine a trebuit să-mi construiesc totul, m-a costat o groază de bani, camera şi zugrăvitul, aţi fi uimiţi, dac-aţi vedea-o, aşa ceva nu aveţi aici. Aşadar, lecitină şi băi, înainte de prînz, din două în două zile, apoi un masor, să frămînte zdravăn toţi muşchii, în aşa fel, încît omul să se pună în mişcare cum se cuvine.

Eva :

— Da, e-n regulă.

— Să-i frămînte zdravăn muşchii, veţi vedea că vă veţi simţi mai degajat, domnule Klemens. Veţi vedea că vă veţi pune din nou pe picioare. Iar după aceea, plecaţi în călătorie.

— Nu e uşor cu el, domnule doctor.

— Nu face nimic ; are să meargă. Aşadar, domnule Klemens, cum e ?

— Ce anume ?

— Nu vă plecaţi capul, luaţi regulat somniferul şi masajele.

— Vom avea grijă, domnule doctor ; la revedere şi vă mulţumesc deocamdată.

— Acum ţi-ai făcut voia, Eva.

— Am să-ţi aduc sărurile de baie şi medicamentele pentru nervi.

— Da, adu-le.

— Iar pînă atunci tu rămîi sus.

— Bine. Foarte bine, Eva.

Pe urmă Eva îşi pune paltonul şi coboară. După un sfert de oră pleacă şi Franz.

Începe bătălia. Coborîm în infern cu surle şi tobe

Cîmpul de luptă este ademenitor, cîmpul de luptă ! Coborîm în infern cu surle şi tobe, pentru lumea asta nu ne-a mai rămas nimic, nu mai vrem să avem a face cu ea şi cu tot ce se află pe ea şi sub ea şi deasupra ei. Cu toţi oamenii ei, bărbaţi şi femei, pe strînsura asta de iad nu poţi pune nici un temei. O păsărică de-aş fi, un morman de găinaţ l-aş zvîrli cu amîndouă picioarele-n urma mea şi cît mai departe-aş zbura. Dac-aş fi un cal, un cîine, o pisică, n-aş face alta nimică decît să-mi las murdăria să cadă pe pămînt şi-apoi să mă-ndepărtez cît mai curînd.

Nu se-ntîmplă nimic pe lumea asta, n-am chef să mă mai îmbăt, asta o pot face, să mă îmbăt şi iar să mă îmbăt, apoi toată scîrboşenia infernală începe iară. Bunul Dumnezeu a făcut pămîntul, dar să-mi spună mie un popă pentru ce. A făcut-o totuşi mai bine decît popa o ştie,

ne-a-ngăduit să ne urinăm pe vrăjitorie şi ne-a dat în plus două mîini şi-o frînghie, aşa că putem să scăpăm de ticăloşie şi să terminăm cu gunoiul tot, petrecere bună şi noroc, coborîm în iad cu surle şi tobe.

Dacă aş putea pune mîna pe Reinhold, furia mea s-ar stinge, l-aş lua de grumaz şi grumazul i-aş frînge, să trăiască nu l-aş mai lăsa, m-aş simţi mai bine şi m-aş să-tura şi ar fi drept şi linişte-aş avea. Dar bestia care mi-a făcut atîta rău, care m-a făcut din nou infractor, care mi-a zdrobit braţul, e bine şi pe undeva prin Elveţia rîde de mine. Alerg de colo, colo nenorocit ca un cîine hoinar, poate face cu mine orice-ar dori, nici un om în ajutor nu mi-ar sări, nici măcar poliţia judiciară nu m-ar apăra, asta chiar vrea să mă aresteze, de parcă eu aş fi ucis-o pe Mieze a mea, o situaţie în care tot mizerabilul m-a pus. Ulciorul merge la apă pînă se sparge. Am rezistat şi am făcut destul, mai mult în stare nu-s. Nu poate tăgădui nimeni că nu m-am apărat. Dar ce e prea mult e prea de tot. Şi fiindcă să-l ucid pe Reinhold nu pot, ei bine, mă omor pe mine. Cobor în iad cu surle şi tobe.

Cine-i cel ce se află pe Alexanderstrasse aici şi merge foarte încet cu paşi mici ? Numele său este Franz Biber-kopf, ce-a făcut el ştiţi. Un nefericit, un criminal, un amărît, un om îngenuncheat, acum i s-a-nfundat. Bleste-maţi pumnii care l-au lovit ! Înfricoşător pumnul care l-a atins ! Ceilalţi pumni l-au lovit şi l-au lăsat în pace, s-a ales cu o rană, doar atît, şi s-a putut reface, Franz a rămas om oricum şi a putut să-şi vadă mai departe de drum. Acum, pumnul nu-l mai lasă, pumnul e uriaş, cît o casă, îl clatină cu trup şi suflet, Franz merge cu paşi mici şi ştie bine : viaţa mea nu-mi mai aparţine. Nu ştiu ce mai e de făcut, dar cu Franz Biberkopf s-a terminat, e pierdut.

E noiembrie, seara către nouă, frăţînii se vîntură pe Münzstrasse, larma tramvaielor electrice, a autobuzelor şi a vînzătorilor de ziare care strigă e mare, vardiştii ies din cazarmă cu bastoanele lor din cauciuc tare.

Pe Landsberg Strasse mărşăluieşte o coloană cu stea-guri roşii : Sculaţi voi oropsiţi ai vieţii.

„Mokka fix“, Alexanderstrasse, ţigări bune, inegalabile, bere de calitate în căni fine, toate jocurile de cărţi strict interzise, rugăm pe stimaţii clienţi să fie atenţi la garderobă, deoarece noi nu ne putem lua răspunderea. Patronul. Micul dejun de la ora 6 pînă la ora 1 amiaza, 75 pfenigi : o ceaşcă de cafea, 2 ouă fierte şi o tartină cu unt.

Într-o încăpere tăinuită de la cafeneaua de pe Prenzlauer Strasse, Franz ia loc, întîmpinat cu strigăte de veselie : „Domnul baron !“ Îi scot peruca de pe cap, el îşi descătărămează proteza braţului, comandă bere, îşi pune paltonul pe genunchi.

Sînt acolo trei bărbaţi, cu feţe cenuşii, cu siguranţă deţinuţi evadaţi, pălăvrăgesc neîntrerupt, pălăvrăgesc brambura.

Îmi este aşadar sete şi-mi spun : ce să mă duc atît de departe, e colea o pivniţă, locuiesc în ea nişte poleaci, le arăt cîrnatul şi ţigaretele, ei nu-ntreabă nimic, de unde le am, de unde le-am cumpărat, îmi dau rachiu, las totul acolo. Iar de dimineaţă, îi văz cînd pleacă, am la mine un şperalcu, bîşt înăuntru, tot ce-adusesem e încă acolo, cîrnatul şi ţigaretele, le iau şi întinde-o. Mişto afacere, hai ?

Ciinii de poliţişti, de ce-s în stare ăştia. La noi cinci oameni au şters-o prin zid. Cum, pot să-ţi spun exact. Pe amîndouă părţile, pereţii sînt îmbrăcaţi cu tablă, tablă de fier, să tot aibă opt milimetri. Da' ei se cară prin podea, păi da, podea de beton, sapă o groapă, tot numai seara, şi ies pe sub ziduri. Pe urmă vin poliţaii şi zic : noi ar fi trebuit să auzim chestia asta. Ei, dormeam. Să fi auzit noi aşa ceva, păi de ce tocmai noi ?

Rîsete, veselie, o tu, voioaso, o tu, preafericito, un cîntec de chef dă mesei roată acum, bumbum.

Ei, şi după aia vine firește şi domnu' vagmistru de poliţie, sergentul-majur Schwab, vrea să facă pe grozavu' : cică el a auzit încă de alaltăieri, da' a fost plecat într-o deplasare în enteres de servici. Deplasare în enteres de servici. De cîte ori se-ntîmplă ceva, ei se află plecaţi în enteres de servici. O cană de bere, şi mie, trei ţigarete.

La o masă, o jună copilă piaptănă pletele blonde ale unui bărbat, el cîntă : „O Sonnenburg, o, Sonnenburg“.

Iar cînd se face o pauză, îi dă drumul, se simte îmboldit să cînte ceva despre soare :

— O, Sonnenburg, o, Sonnenburg, cu cetina tot verde. Era în vara două'şopt, eu la Berlin nu locuiam, la Danzig sau la Königsberg, dar unde stam ? Cum de nu ştii : la Sonnenburg, la Sonnenburg.

O, Sonnenburg, cu cetina tot verde. Tu eşti o închisoare de sus pînă jos, în tine domneşte din zori pînă la ora tîrzie numai omenie. Acolo nu se bate, nu se torturează, nu se maltratează, nu se şicanează, omul e bine tratat, i se dă de mîncare, de băut, de fumat.

În paturi numai puf moale, rachiu, bere, ţigare, omule, la noi ca-n rai se trăieşte, paza din tot sufletul ne iubeşte, o să le dăm slujbaşilor cizme militare, ei să ne dea chibrit şi ţigare, din suflet să ne dea. Voi să ne lăsaţi din tot sufletul să bem, noi să vindeţi cizmele militare vă lăsăm, uniformele ce-au rămas din război, aşa cum sînt, neschimbate, ca noi, le puteţi vinde cum veţi dori, banii pe ele ne-ar trebui, căci sîntem nişte bieţi deţinuţi.

Sînt cîţiva colegi mîndri care ar dori să ne trădeze, o să le frîngem oasele cum se cuvine, ei să se gîndească bine, ori vor cu noi să se distreze, ori îi lustruim pe spinare şi-i scuturăm cu ceva, care nu e de mucava.

De mucava e numai domnul director, care de mult nu vede nimic. De curînd s-a-ntîmplat să sosească cineva care vrea să vadă din zori pînă-n amurg cum merge treaba la-nchisoarea Sonnenburg. Ce-i fu dat să păţească, ce-i fu dat să păţească, veţi afla acum îndată. Ne găseam într-o crîşmă pe-aproape, cu noi şi doi paznici aveam, şi-n timp ce şedeam prieteneşte şi beam, cine vine, da, cine vine colea, păi cine, da.

Asta-i bum bum, ăsta-i bum bum, e domnu' revizor, ce-aveţi de spus acum ? Păi hai noroc şi să trăiască, don' revizor trăiască, în laţ să se sfîrşească, stai lîngă noi să te servim cu un coniac şi să ciocnim.

Ce spune revizorul ? Sînt domnu' revizor, bum bum şi stă colea, sînt domnu' revizor, bum bum şi stă colea, vă bag pe toţi la răcoare, puşcăriaşi şi paznici la fel, să nu mă luaţi la vale, voi puneţi ceva la cale, bum bum şi stă colea, bum bum şi stă colea, bum bum.

O, Sonnenburg, o Sonnenburg, cu cetina tot verde, l-am supărat rău cum v-am spus, el la nevastă-sa-n grabă s-a dus și mînia în ea și-a vărsat ; bum bum, stă colea, bum bum stă colea, bum bum domnu' revizor. Acuma ești omule, stors, da' nu fi pe noi mînios.

Pantaloni maro, o jachetă de postav negru ! Unul scoate dintr-un pachet o jachetă cafenie de pușcăriaș. Se scoate la licitație, cine oferă mai mult, prețuri extrem de scăzute, săptămîna lucrurilor maro, o jachetă ieftină, costă un coniac. Cine are nevoie de ea ? Veselie, bucurie, o, tu voioaso, o tu preafericito, frate, iubita ta e de jar, hai să mai bem un pahar. Pe urmă o pereche de pantofi de pînză, deprinși cu treburile de prin închisori, au tălpi de paie, foarte potriviți pentru gimnastică, și mai avem și o pătură. Măi omule, da' asta trebuia să i-o predai lui domnu' director.

Birtășița se strecoară înăuntru, închide încet ușa : Nu așa de tare, sînt clienți în față. Unul se uită spre fereastră. Vecinul său rîde : pe fereastră, nici vorbă. Dacă se ivește vreun pericol, ginește-te colea. Se apleacă, apucă ceva de sub masă și ridică un chepeng : pivnița și pe urmă cel mai bine de-a dreptu-n curtea vecină, n-ai nevoie să te cațeri, numai drum neted. Doar la pălărie să fii atent, altminteri îți cade.

Un bătrîn mormăie :

— A fost frumos cîntecul pe care l-ai cîntat. Da' mai sînt și altele. Nici alea nu-s rele. Pe-ăsta-l știi ? Scoate o hîrtie bătută la mașină, zdrențuită, scrisă stîngaci : *Moartea deținutului.*

— Da' să nu fie prea tristă !

— Ce-nseamnă tristă ? E-adevărată și tot așa de distractivă ca a ta.

— Nu plînge, nu plînge, în cuptoare sînt găluști, de-aia n-ai de ce să plîngi.

— Moartea deținutului. Om sărac, dar tînăr vrednic, îndrăgea numai dreptatea, sfînt i-era tot ce e nobil, nu știa ce-i răutatea. Însă soarta nemiloasă hotărît-a să-l răpună, bănuit de-o faptă cruntă, cade zbirilor în mînă. [Vînătoarea, vînătoarea, blestemata vînătoare, pe mine m-au hăituit cîinii blestemați, cum mai m-au hăituit, aproape că m-au ucis. Nu știi cum să te salvezi, iar goana

continuă, continuă, nu știi cum, atît de repede nu poți să fugi, fugi cum poți, nu te dai învins, dar pînă la urmă unul tot te-a prins. Acum Franz e-al dumneavoastră, acum m-azvîrl la pămînt, acuma am terminat, ei, noroc, poftă bună, hai noroc.]

Strigă, jură, se tot zbate, în zadar e-a lui mînie, martori, totul îl înfundă, pus în lanțuri va să fie. Ce e drept, judecătorii au greșit [vînătoarea, vînătoarea, blestemată vînătoare] dînd condamnarea [cum mai m-au hăituit cîinii blestemați], ce folos că-i fără vină, dacă și-a pierdut onoarea. Pentru ce, o, oameni, oameni, strigă el plîngînd cu jale, mă zdrobiți, cînd niciodată eu vreun rău n-am pus la cale. [Și totul continuă, nu știi cum să te salvezi. Mai departe, mereu mai departe, fugi cît de repede poți să fugi și faci ceea ce poți să faci.]

Cînd ca un străin se-ntoarce din celula-ntunecată, lumea nu mai e aceeași, nici el nu-i ca altădată. Rătăcit-a el pe maluri, însă podu-i rupt în două, iar cu inima bolnavă cum să-ncepi o viață nouă ? Nimeni nu-i mai dă o pîine [vînătoarea, vînătoarea, blestemată vînătoare], să tot rabde nu mai poate, fură, bietul, și omoară. Astea-s vini adevărate.

[Vinovat, vinovat, vinovat, ah, asta e, trebuie să devii, trebuia să devii vinovat, trebuia să devii de o mie de ori mai mult !] Fapta-i pedepsită aspru, cum morala poruncește, spre-nchisoarea-ntunecată iarăși jalnic o pornește. [Franz, aleluia, auzi, de o mie de ori mai mult să devii vinovat, de o mie de ori mai mult să devii vinovat !] Dup-un salt în libertate, furt, omor și tîlhărie, omenirea, fiara asta de nimic nu vrea să știe. Era liber, dar se-ntoarse cu-o povară grea ; ca-n ceață au pierit păcat, beție, condamnat e-acum pe viață. [Vînătoarrea, vînătoarea, blestemata vînătoare, a avut dreptate, bine-a făcut.] Însă el nu se mai plînge, gîtu-n jug umil și-l bagă, a deprins fățărnicia, cu smerenie se roagă. Zi de zi, fără de gînduri, el același lucru face, sufletul de mult se stinse, pîn' ce mort el însuși zace. [Vînătoarea, vînătoarea, blestemată vînătoare, m-au hăituit fără întrerupere, eu am făcut tot ce-am putut, acum m-am prăvălit în noroi și nu sînt vinovat de asta, ce-ar fi trebuit să fac. Mă numesc Franz Biberkopf, și ăsta am rămas, fiți atenți.]

Azi, sub cer de primăvară, într-o groapă au să-l pună ; pentru deținuți mormîntul e celula cea mai bună. Bate clopotu-nchisorii bun-rămasul cuvenit pentru cel ce, rupt de lume, într-o temniță-a murit. [Fiți atenți, stimați domni, pe Franz Biberkopf încă nu-l cunoașteți, el nu se vinde pe trei parale, dacă trebuie să călătorească spre groapa lui, are la fiecare deget cîte unul obligat să-l anunțe la bunul Dumnezeu și să spună acolo sus : mai întîi venim noi și apoi vine Franz. Să nu te minunezi, bunule Dumnezeu, că vine cu un atelaj atît de mare, pe el l-au hăituit înșiși aceștia, acum sosește el într-o caleașcă mare, pe pămînt a fost un om mititel, acuma trebuie să arate în cer ce este.]

Cei din bomba de la cafenea cîntă și mai bat și-n masă, Franz Biberkopf a fost pînă acum posomorît, acum s-a înviorat și are fața voioasă. Se aranjează din nou, își leagă la loc brațul, l-am pierdut în război, mereu pornim la război. Războiul nu încetează cît trăiești, sub soare, principalul e să rămîi în picioare.

Pe urmă Franz se oprește la scara de fier a camerei tăinuite de la cafenea, pe stradă. Afară e tropot de picioare, picură și toarnă, e întuneric și mare agitație pe Prenzlauer Strasse. Peste drum, pe Alexanderstrasse, s-au strîns o mulțime de oameni, sînt de față și niște polițiști. Franz se întoarce și o pornește și el încet într-acolo.

Pe Alexanderplatz este prezentă direcția generală a poliției

Este ora nouă și douăzeci. În curtea de iluminat a direcției generale a poliției stau cîțiva oameni și discută. Își povestesc bancuri și-și dezmorțesc picioarele. Vine un comisar tînăr și salută.

— E nouă și zece, domnule Pilz, le-ați amintit într-adevăr ? Aveam nevoie de mașină la ora nouă.

— Chiar acum s-a dus din nou un coleg sus și a chemat la telefon cazarma de pe Alexander ; am cerut mașina încă de ieri înainte de prînz.

Vine încă unul :

— Da, ei spun că maşina a fost trimisă, la nouă fără cinci, s-o fi rătăcit, trimit alta.

— Ia te uită, s-a rătăcit, iar noi stăm şi aşteptăm.

— Eu întreb unde-i maşina, iar ăla de-acolo zice : cine-i la telefon, răspund : secretarul Pilz, el zice : aici e locotenentul cutare. Eu zic : Domnule locotenent, întreb din însărcinarea domnului comisar, ieri am cerut de la secţie o maşină pentru o razie, s-a trimis şi o cerere în scris, vă rog să constataţi dacă hîrtia e la dumneavoastră. Să fi auzit ce amabil a devenit numaidecît domnul locotenent, aşadar, maşina e pe drum, ne pare rău de încurcătură şi aşa mai departe.

Sosesc maşinile. În una se urcă domnii şi doamnele, funcţionari din poliţia judiciară, comisari şi funcţionare. Aceasta este maşina în care ceva mai tîrziu va fi adus aici, între 50 de bărbaţi şi femei, Franz Biberkopf, pe care l-au părăsit îngerii şi a cărui privire e altfel decît aceea cu care a plecat din camera tăinuită de la cafenea, dar îngerii au să danseze, domnilor şi doamnelor, fie că sînteţi credincioşi sau necredincioşi, lucrul acesta are să se întîmple.

Automobilul cu civili bărbaţi şi femei se află pe drum, nu e o maşină de război, totuşi un vehicul de luptă al justiţiei, un autocamion, pe băncile căruia şed oamenii, trece pe Alexanderplatz printre nevinovatele maşini comerciale şi taxiuri, oamenii din maşina de război arată cu toţii ca nişte inşi de treabă, e un război nedeclarat, ei fac această călătorie în interes de serviciu, unii fumează liniştiţi din pipă, alţii fumează ţigări, doamnele întreabă : Cel de colo din faţă o fi de la presă, mîine va apărea totul în ziar. Aşa înaintează satisfăcuţi pe Landsberger Strasse, în sus, la dreapta, înaintează spre ţintele lor pe ocolite, altminteri cei din localuri ar şti dinainte ce-i aşteaptă. Dar şi oamenii care circulă pe jos îşi dau seama ce-i cu maşina. Nu se uită mult după ea, e ceva rău, înfricoşător, a trecut repede, ăştia prind infractori, e groaznic că există aşa ceva, noi ne ducem la cinematograf.

Pe Rückerstrasse cei de la poliţie coboară, maşina rămîne pe loc, ei o pornesc la deal pe jos. Străduţa e goală, trupa mărşăluieşte pe trotuar, acesta e localul de dans Rücker.

Ușa clădirii ocupată, gardiștii postați la intrare și peste drum, ceilalți toți în local. 'Nă seara, chelnerul zîmbește, știm noi chestia asta. Doresc domnii să bea ceva ? Mulțumim, n-avem timp ; faceți plata, razie, toată lumea la direcția generală a poliției. Rîsete, proteste, așa ceva, lăsați mofturile, înjurături, rîsete ; nu-ți pierde cumpătul, am acte, atunci fiți bucuros, peste o jumătate de oră sînteți din nou aici, cu ce folos toată povestea, am treabă, nu te enerva, Otto, o simplă vizită la direcția generală a poliției, cu iluminația ei de noapte. Poftiți, intrați ! Autocamionul e arhiplin, unul cîntă : Cu brînza la gară cine-a venit, insul acela nu are obraz, căci brînza încă nu s-a vămuit ; poliția află, se supără foc, face scandal și întreabă răstit : cu brînza la gară cine-a venit.

Autocamionul pornește, toată lumea face semne cu mîna : Cu brînza la gară cine-a venit.

Totul merge ca uns. O pornim pe jos. Un domn elegant traversează strada, salută, e căpitanul de la sector, domnul comisar ? Intră în holul unei clădiri, ceilalți se risipesc, punct de întîlnire Prenzlauer, colț cu Münz.

La Alexanderquelle, localul e plin ochi, este vineri, cine are salariu vine să bea un păhărel, muzică, radio, curcanii se strecoară pe lîngă bar, tînărul comisar vorbește cu un domn, orchestra se întrerupe : razie, poliția judiciară, toată lumea merge la direcția generală a poliției. Clienții șed la masă, rîd și nu se lasă deranjați, pălăvrăgesc mai departe, chelnerul continuă să servească. O fată strigă și plînge pe culoar între altele două : Am anunțat că plec, da' încă nu mi s-a răspuns, ei, mai rămîi noaptea asta aici, nu-i nici o nenorocire, eu nu merg cu voi nicăieri, nu permit să pună mîna pe mine vreun sticlete, lasă scenele, domnișoară, cu chestii d-astea n-a făcut nimeni vreo ispravă. Dați-mi voie să ies, ce-nseamnă aici să ies, cînd vă vine rîndul, puteți ieși, mașina tocmai a plecat, atunci comandați mai multe mașini, nu ne mai bateți capul. Chelner, o butelie de șampanie pentru spălat picioarele. Doamne, eu trebuie să mă duc la lucru, lucrez aici la Lau, cine-mi plătește mie ora, ei, acuma trebuie să mergi oricum cu noi, trebuie să mă duc pe șantierul meu, asta-i încălcarea libertății, toată lumea de-aici trebuie să vină cu noi, du-te, omule, nu te enerva, oame-

nii fac o razie, altminteri nu mai știu nici ei de ce există.

Lumea este scoasă în grupuri numărate, autocamioanele circulă necontenit, dus și întors, între oraș și direcția generală a poliției, curcanii foiesc, în toaleta pentru doamne se aud strigăte, o fecioară zace pe podea, cavalerul ei e lîngă ea, numai că ce caută cavalerul la toaleta pentru doamne. Fata are crampe, vedeți ; polițaii rîd, aveți acte, bine, e-n regulă, rămîneți lîngă dînsa. Fata va continua să țipe, dar ia să vedeți, după ce locul se va fi golit, ea va face hopa sus și cei doi au să danseze tango. Vă spun, cine pune mîna pe mine, încasează un croșeu la bărbie, al doilea ar fi o profanare de cadavru. Localul e aproape gol. La ușă stă un bărbat, l-au înhățat doi vardiști, el urlă : am fost la Manchester, la Londra, la New York, așa ceva nu se petrece în nici o metropolă, așa ceva nu se petrece la Manchester, la Londra. Îl bagă-n vitează. Mereu pe caldarîm spre autocamioane, cum vă simțiți, mulțumesc, salutări răposatului dumneavoastră ciine adoptiv.

La unsprezece și un sfert, după ce evacuarea a progresat mult și numai cîteva mese mai sînt ocupate în fund, unde începe scara, și lateral, în colț, intră o persoană, deși de multă vreme nu mai are voie să intre nimeni. Gardiștii sînt energici și nu lasă pe nimeni să treacă pe lîngă local, totuși cînd și cînd cîte-o fată se mai zgîiește prin vitrină : Mi-am dat întîlnire cu cineva, reveniți pe la douăsprezece, domnișoară, pîn-atunci drăguțul dumneavoastră se va afla la direcția generală a poliției. Bătrînul domn privise cum era scos ultimul lot, pînă la urmă gardiștii făcuseră uz de bastoanele de cauciuc, deoarece voiau să iasă deodată mai mulți oameni decît încăpeau în autocamion, apoi autocamionul plecase și locul se mai limpezise. În acel moment, domnul a trecut calm printre cei doi curcani, profitînd de faptul că aceștia se uitau fiecare în altă parte, fiindcă se și adunaseră cîțiva amatori care voiau să intre în local și se luaseră la înjurături cu gardiștii.

De la cazarmă tocmai sosește cu mare larmă o echipă de gardiști, oamenii își strîng mai binc, din mers, cen-

tiroanele. Bărbatul cărunt străbate localul, cere o bere la bar și se duce cu ea sus, unde femeia din toaleta pentru doamne continuă să țipe, ceilalți, cîțiva, rîd și flecăresc și-și dau aerul că toată povestea nu-i privește.

Bărbatul ia loc pe un scaun, singur la o masă, bea o înghițitură de bere, își rotește privirea prin local. Deodată piciorul său lovește ceva aflat pe podea, lîngă perete ; își aruncă ochii într-acolo, se apleacă și pune mîna, un revolver, l-a aruncat careva, nu-i rău, acum am două. De fiecare deget cîte unul, iar dacă bunul Dumnezeu întreabă de ce, atunci tu să răspunzi : vin aici cu o caleașcă mare ; ceea ce acolo jos n-am avut pot să am aicea sus. E foarte bine că ăștia îi ridică pe oameni. Careva de la direcția generală a poliției și-a umplut bine burta și-a zis : ia hai să efectuăm o razie mare, să facem ceva despre care să se scrie în gazete. Să vadă ștabii noștri că nu ardem gazul de pomană, și-afară de asta, poate că vreunul dintre ei dorește o clasă de salarizare superioară, iar nevastă-sa are nevoie de-o blană, prin urmare să-i înhățăm pe oameni, și anume tocmai într-o vineri, după ce au primit plicul cu leafa.

Domnul cărunt nu și-a scos pălăria, ține mîna dreaptă în buzunar ; cînd nu apucă halba de bere, stînga și-o vîră de asemenea în buzunar. Un polițai cu o pensulă din păr de porc la pălăriuța de vînător dă o raită înviorătoare prin local, peste tot mese goale, cutii de chibrituri pe podea, hîrtie de ziar, ambalaje de ciocolată. Trebuie să terminăm, ultimul transport urmează îndată. Îl întreabă pe domnul cel bătrîn :

— Ați plătit ?

Omul mormăie și ține privirea ațintită drept înainte :

— Abia am intrat.

— Ei, n-ar fi trebuit, dar oricum trebuie să mergeți cu noi.

— Asta lăsați-o în grija mea.

Polițaiul, un bărbat solid, lat în umeri, îl privește de sus, cum se mai zgîiește în gol individul, ăsta vrea să ne facă greutăți. Nu spune nimic, coboară încet scara prin local, e surprins de privirea scînteietoare a bătrînului, omule, ce ochi are ăsta, cu el e ceva în neregulă. Se duce

la uşă, unde se află ceilalţi de la poliţie, şuşotesc între ei, ies împreună în stradă. După cîteva minute, uşa se deschide din nou. Poliţaii se întorc : Acum restul, toată lumea merge cu noi. Chelnerul rîde :

— Data viitoare luaţi-mă şi pe mine, aş dori să văd şi eu aiureala aia de la voi.

— Oho, fii liniştit, într-o oră ai să ai iarăşi de lucru, ia te uită, afară s-au şi întors cîţiva din primul transport, vor să intre.

— Daţi-i drumul, domnule, trebuie să mergeţi şi dumneavoastră cu noi.

Asta mi se adresează mie. O logodnică de ai şi toată inima i-o dai, n-o-ntrebi cum şi ce-i cu tine, dacă ea sărută bine.

Domnul nu se mişcă.

— Probabil că sînteţi tare de ureche. Vă rog să vă ridicaţi.

Te trimise cerul darnic, căci 'nainte de-a te şti, arta mea fu joc zadarnic. Să mai vină cîţiva, unul nu-mi ajunge, caleaşca mea are cinci cai.

Trei gardişti se şi află pe scară, cel dintîi vine sus, poliţaii colindă prin local. În frunte cu comisarul cel tînăr şi înalt, sînt foarte grăbiţi. M-au hăituit destul, am făcut ce-am putut, oare sînt şi eu om, sau nu sînt om.

Domnul cel bătrîn scoate mîna stîngă din buzunar, însă nu se ridică şi, stînd jos, apasă pe trăgaci ţintindu-l pe primul gardist, care tocmai se repezea furios spre el. Poc. Aşa am rezolvat totul pe pămînt, aşa o pornim spre iad cu surle, cu surle şi tobe.

Gardistul se clatină, Franz se ridică, vrea să se lipească de perete, poliţiştii de la uşă năvălesc în local. Foarte frumos, sînt cu toţii înăuntru. Ridică braţul, în spatele lui e unul, Franz îl azvîrlă într-o parte cu umărul, în clipa aceea o lovitură îl izbeşte peste mînă, o lovitură peste faţă, o lovitură peste pălărie, o lovitură peste braţ. Braţul meu, braţul meu, n-am decît un braţ, îmi fărîmă braţul, ce mă fac, mă ucid în bătaie, mai întîi Mieze, acuma eu. Nu are nici un rost. Totul n-are nici un rost, totul, totul, nici un rost.

Se prăbuşeşte lîngă balustradă.

Mai înainte de a putea să tragă din nou, Franz Biberkopf s-a prăbușit lîngă balustradă. A abandonat, și-a blestemat existența, a depus armele. Zace acolo.

Polițiștii și gardiștii împing deoparte masa și scaunele, îngenunchează lîngă el, îl întorc pe spate, omul are un braț artificial, două revolvere, unde sînt actele, ia stai, poartă perucă. Cînd îl trag de păr, Franz Biberkopf deschide ochii. Îl zguduie, îl smulg de umăr, îl pun pe picioare, se poate ține vertical, trebuie să se țină, îi îndeasă pălăria pe cap. Afară, toți cei ridicați se și află în autocamion, Franz Biberkopf e scos și el pe ușă, cu cătușe la brațul stîng. Pe Münzstrasse e mare scandal, o masă de oameni, înăuntru s-a tras, uite colo, acum îl scot, ăsta a fost. Pe gardistul rănit l-au și transportat încă mai dinainte.

Acesta este, așadar, autocamionul cu care au pornit la ora nouă și jumătate comisarii, funcționarii poliției, mașina demarează, Franz Biberkopf se află în ea, îngerii l-au părăsit, precum am și relatat mai sus. Grupurile aduse sînt descărcate în curtea de iluminat a direcției generale a poliției, pe o scăriță oamenii urcă undeva în spate pe un coridor mare, lung, femeile sînt strînse într-o încăpere separată, cine este eliberat, găsindu-i-se actele în regulă, trebuie să iasă prin baraj, printre polițai, care controlează din nou pe fiecare la piept, la pantaloni, pînă la cizme, bărbații rîd, pe coridor răsună înjurături și e mare înghesuială, tînărul comisar și funcționarii umblă de colo, colo și cer oamenilor să facă liniște, să aibă răbdare. Gardiștii stau de pază la ușă, nimeni nu se duce la toaletă fără însoțitor.

Înăuntru, la mese stau funcționari în civil, îi interoghează pe oameni, cercetează hîrtiile, dacă insul are, scriu pe coli mari : locul faptei, circumscripția judiciară, locul de unde a fost ridicat, secția de poliție, Kpv. 4. Așadar cum vă numiți, unde ați fost ridicat, unde ați fost arestat ultima dată, luați-mă pe mine mai întîi, trebuie să mă duc la lucru, directorul general al poliției, secția 4, predat dimineața, după-amiaza, seara, numele și prenumele, starea socială sau profesia, ziua nașterii, luna, anul, locul nașterii, fără domiciliu, n-a putut indica o locuință, indicația privind locuința s-a dovedit, printr-o cercetare

la faţa locului, drept inexactă. Trebuie să aşteptaţi pînă cînd răspunde circumscripţia, aşa de repede nu merge treaba, n-au şi ei decît două mîini, afară de asta au dat de cineva care a indicat o adresă, adresa era exactă, chiar şi locuia acolo o persoană cu acelaşi nume ca al său — numai că, ducîndu-se cineva acolo, a constatat că respectivul nu avea decît actele, i le furase posesorului de drept, sau era prietenul acestuia, sau făcuse cine ştie ce altă şmecherie. S-a cerut consultarea registrului de mandate de arestare, fişa cenuşie a fost scoasă, fişa cenuşie nu mai există. Corpurile delicte, care rămîn la acte, obiectele relative la această faptă penală sau la alta, obiectele cu care arestatul îşi poate aduce o vătămare sieşi sau altora, obiectele de uz personal, baston, umbrelă, briceag, revolver, box.

Este adus Franz Biberkopf. S-a terminat cu Franz Biberkopf. L-au prins. Îl aduc în cătuşe. Capul său atîrnă pe piept, vor să-l interogheze la parter, în biroul comisarului de serviciu. Dar omul nu vorbeşte, e ţeapăn, îşi duce deseori mîna la faţă, ochiul drept i s-a umflat în urma unei lovituri cu bastonul de cauciuc. Lasă însă repede braţul să-i cadă, a primit şi peste braţ cîteva lovituri.

Jos, cei eliberaţi străbat curtea întunecată, îndreptîndu-se spre stradă, se leagănă braţ la braţ cu fetele prin curtea de iluminare. O logodnică de ai şi toată inima i-o dai, şi aşa şi aşa şi aşa tot cîntînd, luăm restaurantele pe rînd. Recunosc corectitudinea inventarului de mai sus, semnătura, este preluat, numele şi numărul matricol al funcţionarului care a ambalat obiectele. Către judecătoria Berlin Mitte, secţia 151, domnului judecător de instrucţie IA.

În cele din urmă este prezentat şi reţinut Franz Biberkopf. Cu prilejul raziei efectuate la Alexanderquelle, individul acesta a tras cu pistolul, s-a făcut vinovat însă şi cu alte ocazii de încălcări ale codului penal. Individul a fost găsit în localul Alexanderquelle, iar într-o jumătate de oră s-a descoperit că, alături de alţi opt indivizi căutaţi cu mandate de arestare şi inevitabilii elevi de la şcolile de corecţie, în persoana lui s-a făcut o deosebit de preţioasă captură. Individul, care a căzut după ce a tras, avea braţul drept artificial şi purta o perucă din păr cărunt. În

plus, după fotografia sa, pe care o posedăm, s-a descoperit rapid că avem a face cu un ins implicat ca posibil complice în cazul asasinării la Freienwalde a prostituatei Emilie Parsunke, şi anume cu Franz Biberkopf, a fost deţinut pentru lovituri cauzatoare de moarte şi proxenetism.

De multă vreme s-a sustras de la raportul la care era obligat să se prezinte ; îl avem acum pe unul, în curînd vom pune mîna şi pe celălalt.

CARTEA A NOUA

Acum calea pămîntească a lui Franz Biberkopf a ajuns la capăt. Este timpul să fie zdrobit. Cade în mîinile forței întunecate, care se numește moartea și care i se pare convenabilă ca loc de reședință. Dar despre ce gînduri are ea cu el, află într-un mod neașteptat și care depășește tot ce l-a lovit pînă acum.

Vorbește cu el pe șleau. Îl lămurește asupra greșelilor lui, asupra orgoliului și a ignoranței lui. Prin aceasta, vechiul Franz Biberkopf se prăbușește, cariera lui s-a încheiat.

Omul e distrus. Va mai fi înfățișat un alt Biberkopf, căruia cel vechi nu-i ajunge nici pînă la degetul cel mic și despre care e de așteptat că-și va rezolva mai bine treburile.

Miercurea neagră a lui Reinhold,
dar acest capitol poate fi omis

Și așa cum presupune poliția : „îl avem acum pe unul, în curînd vom pune mîna și pe celălalt", așa se și întîmplă. Numai că nu chiar întocmai cum gîndesc polițiștii. Ei zic : în curînd. Dar — îl și au, a trecut prin aceeași clădire

roşie a direcţiei generale a poliţiei, prin alte încăperi şi mîini, acum se şi află la Moabit.

Căci la Reinhold totul merge repede, el isprăveşte orice într-un mod concis. Flăcăului ăstuia nu-i place zvîrcoleala îndelungată. Doar ştim cum a procedat cîndva cu Franz ; în cîteva zile şi-a dat seama ce joc face acesta cu el, şi l-a şi doborît.

Într-o seară, Reinhold, aflîndu-se pe Motzstrasse, îşi spunea : afişele despre crimă, cu făgăduiala unei recompense, atîrnă pe coloanele de afişaj, trebuie să fac eu ceva, furtul unei poşete sau altă chestie de felul ăsta, şi să mă las prins cu acte false. Închisoarea este locul cel mai sigur în caz de primejdie. Totul îi reuşeşte, numai că pe doamna cea elegantă a lovit-o peste mutră cam tare. Nu face nimic, gîndeşte totuşi Reinhold, totul e să dispar de la orizont. La direcţia generală a poliţiei i se scot din buzunar actele false, hoţul de buzunare polonez Moroskiewicz, la Moabit cu el, poliţiştii nu bagă de seamă pe cine au pus mîna, insul n-a fost niciodată închis şi cine are pe dată în cap toate semnalmentele ? ! Judecarea lui se desfăşoară în deplină tăcere, tainic, fără tapaj, aşa cum s-au petrecut lucrurile şi la direcţia generală a poliţiei. Dar fiindcă e un hoţ de buzunare căutat în Polonia, iar un asemenea fluieră-vînt circulă pe străzi într-un cartier distins şi nitam-nisam doboară oamenii şi-i smulge unei doamne poşeta, ceva nemaiauzit, că doar nu trăiam în Polonia rusească, ce ţi-ai închipuit dumneata, ei bine, pentru aşa ceva se cuvine o pedeapsă exemplară — şi Reinhold e condamnat la patru ani închisoare şi cinci ani pierderea drepturilor civile, punerea sub supravegherea poliţiei şi toate celelalte, boxul se confiscă. Acuzatul suportă cheltuielile de judecată, facem o pauză de zece minute, s-a făcut excesiv de cald, vă rog în timpul pauzei să se deschidă ferestrele, mai aveţi ceva de spus ?

Reinhold nu are firește nimic de spus, îşi rezervă dreptul la recurs, e bucuros că se vorbeşte cu el astfel, aici nu i se poate întîmpla nimic unui om. Şi după două zile s-au terminat toate, toate, iar noi am sărit din nou hopul. Afurisită porcărie cu Mieze şi cu boul ăsta, cu Biberkopf, dar deocamdată am reuşit să facem ce-am vrut, aleluia, aleluia, aleluia, aleluia.

Așa s-au petrecut lucrurile, iar în seara în care pun mîna pe Franz și-l transportă la direcția generală a poliției, adevăratul ucigaș, Reinhold se și află la închisoarea din Brandenburg și nimeni nu se mai gîndește la el, s-a scufundat și a fost uitat, iar lumea ar putea să piară, nimeni n-ar izbuti să-l descopere atît de ușor. Nu-l chinuiesc nici un fel de mustrări de conștiință și dacă ar fi mers pînă la capăt așa cum și-a închipuit el, ar fi și astăzi acolo, sau ar fi șters-o în timpul vreunui transport.

Lumea este însă rînduită în așa fel, încît și cele mai neroade proverbe să se confirme, iar cînd un om crede că totul e bine, nu e nici pe departe bine. Omul propune și Dumnezeu dispune, iar ulciorul nu merge de multe ori la apă. Am să povestesc îndată cum s-a descoperit că Reinhold este un criminal și cum a luat-o el în curînd pe drumul său greu și aspru. Dar cel pe care faptul acesta nu-l interesează n-are decît să sară peste paginile ce urmează. Lucrurile din această carte cu titlul *Berlin — Alexanderplatz* despre soarta lui Franz Biberkopf sînt adevărate, iar dacă le-ai citi de două și de trei ori și ți le-ai imprima în memorie, ai constata că adevărul lor este de-a dreptul palpabil. Rolul lui Reinhold s-a terminat. Am să-l înfățișez în ultima lui luptă grea numai pentru că el este forța rece care nu cunoaște nici o schimbare în existența aceasta. Îl veți vedea tare ca stînca pînă la urmă, viața lui se prelungește imobilă — în vreme ce Franz Biberkopf se încovoaie, iar pînă la urmă se preschimbă în altceva, așa cum un element atins de anumite raze se preschimbă în alt element. Ah, este ușor să spui : sîntem cu toții oameni. Dacă există un Dumnezeu — sîntem deosebiți în fața lui nu numai prin răutatea sau bunătatea noastră, avem fiecare altă natură și altă viață, sîntem deosebiți prin felul de a fi, prin origine și prin țelul către care ne îndreptăm. Ascultați acum ultimele lucruri ce mai sînt de spus despre Reinhold.

A trebuit să se întîmple ca la închisoarea din Brandenburg Reinhold să lucreze la împletit rogojini cu unul care e și el polonez, dar adevărat, și, în plus, hoț de buzunare adevărat, unul foarte dibaci, care-l cunoaște pe Moroskiewicz. Cînd aude : Moroskiewicz, pe ăsta-l cunosc,

pe unde-o fi, şi-l vede pe Reinhold, zice : Ia te uită ce s-a mai schimbat, cum e cu putinţă ? ! Pe urmă se preface că nu ştie nimic şi că nu-l cunoaşte deloc, iar la toaletă, unde fumează, se apropie de Reinhold, îi dă o jumătate de ţigaretă şi vorbeşte cu el, dar acesta nu prea ştie poloneza. Lui Reinhold însă conversaţia în poloneză nu i-a plăcut defel, simulează uneori că are crize de slăbiciune, astfel că o şterge de la împletitul de rogojini, meşterul îl ia în aripa celulelor, unde îl pune să care şi unde vine mai puţin în contact cu ceilalţi. Dar Dluga, polonezul, nu se lasă. Reinhold strigă de la celulă la celulă: Lucrul terminat afară ! Cînd ajunge cu meşterul la celula lui Dluga, iar meşterul tocmai numără rogojinile, Dluga îi şopteşte lui Reinhold că el cunoaşte pe unul Moroskiewicz din Varşovia, tot hoţ de buzunare, e vreo rudă de-a ta ? Pe Reinhold îl trec fiori de spaimă, strecoară polonezului un pachetel de tutun, trece mai departe : Lucrul terminat afară.

Polonezul se bucură de tutun, îşi dă seama că la mijloc se ascunde ceva şi începe să-l şantajeze pe Reinhold, care are întotdeauna de cine ştie unde ceva parale.

Lucrurile ar putea să devină teribil de periculoase pentru Reinhold, dar de data aceasta are încă baftă. Reuşeşte să pareze lovitura. Răspîndeşte zvonul : Dluga, conaţionalul său, vrea să facă pe iscoada, ştie ceva despre el. Şi aşa, în ora liberă, are loc o bătaie groaznică, Reinhold însuşi se năpusteşte cu sălbăticie asupra polonezului. Pentru asta capătă o săptămînă de arest, celulă goală, numai a treia zi pat şi mîncare caldă. Apoi iese şi găseşte totul foarte liniştit şi îmblînzit.

Pînă la urmă însă, Reinhold îşi trage singur clapa. Toată viaţa, femeile l-au făcut şi nefericit şi fericit, dragostea e şi acum aceea care-i frînge gîtul. Povestea cu Dluga l-a tulburat foarte mult şi l-a umplut de mînie la gîndul că trebuie să şadă aici la nesfîrşit, că trebuie să se lase sîcîit de unul ca ăsta, că n-are nici o bucurie şi stă aşa singur ; necazul acesta îl macină mereu mai mult de la o săptămînă la alta. Şi cum stă aşa mai multă vreme şi-şi tot spune că tare ar mai dori să-l lichideze pe Dluga, se împrieteneşte cu un om, un spărgător, care se află tot pentru prima oară la Brandenburg şi care urmează să fie

eliberat în martie. Îi leagă mai întîi afacerile cu tutun şi ocările la adresa lui Dluga, apoi devin prieteni intimi şi adevăraţi, cum Reinhold încă n-a avut vreodată, iar cu toate că insul nu e femeie, ci doar un flăcău, legătura lor e totuşi plăcută, ceea ce-l face pe Reinhold să se bucure în închisoarea de la Brandenburg : uite că blestemata poveste cu Dluga mi-a adus totuşi ceva bun. Păcat însă că flăcăul trebuie să plece curînd.

— Boneta neagră de postav şi jacheta cafenie sînt obligat să le mai port atît de multă vreme, iar cît eu o să stau aici, tu pe unde ai să fii, mititelule Konrad ?

Konrad e numele tînărului, sau aşa îşi spune el, e de fel din Mecklenburg şi are aptitudini să devină un mare tică-los. Unul dintre cei doi cu care a comis spargerea în Pomerania este închis tot aici, pe zece ani. Şi într-o miercuri neagră, în seara din ajunul eliberării lui Konrad, în vreme ce amîndoi se află pentru ultima dată în dormitor, iar lui Reinhold îi vine să se omoare fiindcă va rămîne din nou singur, fără să mai aibă vreun om alături — da' o să se găsească totuşi vreunul şi, ia aminte, Reinhold, ai să fii în curînd trimis cu vreo echipă afară, la Werder sau altundeva — Reinhold tot nu se poate linişti, nu-i intră-n cap, nu-i intră deloc în cap că lucrurile au ieşit atît de prost cu el, că a-ncurcat-o cu gîsca aia netoată de Mieze, cu vita aia cornută de Franz Biberkopf, ce-mi pasă mie de nişte capete seci ca ăştia, cînd puteam să fiu acum liber şi un domn, în loc să stau închis aici între nişte amărîţi care nu-s buni de nimic. Pe Reinhold îl cuprinde de-a dreptul disperarea şi scînceşte şi se tînguieşte şi se milogeşte la Konrad : ia-mă şi pe mine, ia-mă şi pe mine. Konrad îl consolează cît poate, dar aşa ceva e imposibil, aici nu poţi sfătui pe cineva să evadeze.

Aveau la ei o sticluţă de spirt, obţinută de la tîmplărie, de la un maistru, Konrad îi dă sticla lui Reinhold, care bea, Konrad bea şi el. E imposibil s-o ştergi, acum de curînd au făcut-o doi inşi, sau cel puţin au vrut s-o facă, dar dintre ei numai unul a ajuns pînă pe Neuendorfer Strasse şi tocmai voia să se suie într-un autocamion, cînd l-a înhăţat patrula, omul sîngera groaznic din cauza blestematelor cioburi de sticlă de pe culmea zidurilor, încît a trebuit să fie dus la spital şi nu se ştie dacă n-o să ră-

mînă beteag de mîini. Ălălalt a fost mai deştept, a observat sticla şi, hop, a sărit înapoi în curtea închisorii.

— Nu, nu poţi s-o ştergi, Reinhold.

Reinhold e zdrobit, e la pămînt, va trebui să mai şadă închis aici patru ani, iar toate astea din cauza tîmpeniei de pe Motzstrasse şi a scîrbei de Mieze, a boului de Franz. Soarbe din spirtul de tîmplărie, se simte ceva mai bine, lucrurile lui Konrad le-au şi scos afară, cuţitul e pus deasupra, pe legăturică, detenţia s-a terminat, zăvorul a fost tras de două ori, paturile sînt făcute. Pe patul lui Konrad, cei doi continuă să vorbească în şoaptă, Reinhold trece prin ora lui de adîncă întristare :

— Ascultă, Konrad, am să-ţi spun unde să te duci în Berlin. După ce-ai ieşit, te duci la logodnica mea, cine ştie a cui logodnică o fi acum, îţi dau adresa ei, îi spui ce-i cu mine, ştii tu. Pe urmă cauţi să afli ce s-a-ntîmplat cu povestea aia a mea, o cunoşti, Dluga a băgat de seamă ceva. În Berlin am cunoscut pe unul, un dobitoc, îl chema Biberkopf, Franz Biberkopf...

Continuă să-i şoptească, îi povesteşte lui Konrad şi-l ţine strîns lîngă el, Konrad cască urechile, zice mereu da şi-n curînd ştie totul. Trebuie să-l ajute pe Reinhold să se urce în pat, aşa de tare plînge acesta de furie şi singurătate şi supărare din cauza soartei lui, din cauză că nu poate face nimic şi că a căzut în cursă. Nu-i e de nici un folos că prietenul său îi spune : ce-nseamnă patru ani ; Reinhold nu vrea şi nu vrea, nu poate să suporte şi nu poate să trăiască astfel, în închisoare îţi ieşi din minţi.

Asta a fost miercurea neagră. Vineri, Konrad se duce la logodnica lui Reinhold din Berlin, unde este primit cordial, unde ar putea să povestească zile întregi şi de unde capătă şi bani. Vizita a avut loc aşadar vineri, iar luni s-a şi terminat cu Reinhold. Luni, Konrad îl întîlneşte pe Seestrasse pe un prieten, cu care a fost mai înainte la o casă de corecţie şi care acum este şomer. Şi Konrad începe să se fălească, spunîndu-i cum îi merge, plăteşte pentru el la cîrciumă, după care se duc cu nişte fete la cinema. Konrad povesteşte lucruri deşucheate despre Brandenburg. După ce-au scăpat de fete, mai stau o jumătate de noapte în odăiţa prietenului, e în noaptea spre marţi, cînd Konrad îi spune cine e Reinhold, Moroskiewicz îşi zice el doar

așa, e un tip grozav, de unul ca ăsta nu poți să dai așa de curînd pe-afară, e căutat pentru niște chestii grave, cine știe ce recompensă o fi pusă pe capul lui. Abia a rostit vorba, că-și și dă seama de prostia pe care a făcut-o, dar prietenul îi promite sus și tare că nu va spune nimic, o să tăcem mîlc, omule, și mai primește și 10 mărci de la Konrad.

Urmează ziua de marți, cînd prietenul acesta se și află la direcția generală a poliției, la parter, și se uită la afișe, să vadă dacă e căutat într-adevăr unul Reinhold, așa se numește insul, dacă figurează pe-acolo și dacă s-a pus vreo recompensă pe capul lui, ori Konrad doar a tăiat piroane.

Rămîne paf și la început nu-i vine să creadă cînd citește numele, pentru Dumnezeu, asasinarea prostituatei Parsunke la Freienwalde, numele figurează într-adevăr, ăsta trebuie să fie, pentru Dumnezeu, 1000 recompensă, omule, 1000 de mărci. Se simte atît de zguduit, încît o ia din loc îndată, iar după-amiază revine cu prietena lui, fata îi spune că s-a și întîlnit cu Konrad, care a întrebat de el, păi da, ăla presimte ceva, ce să facem, ce să facem, măi băiete, cum poți sta pe gînduri, e vorba de un ucigaș, ce-ți pasă ție, iar Konrad, ce-ai tu cu Konrad, așa de curînd n-ai să mai dai cu ochii de el, și-apoi de unde-o să știe c-ai fost tu, și banii, ia gîndește-te 1000 de mărci, tu te duci după ajutorul de șomaj și mai șovăi cînd e vorba de 1000 de mărci.

— El o fi ?

— Hai să intrăm.

În birou, băiatul îi spune comisarului de serviciu clar și precis ce știe, Moroskiewicz, Reinhold, Brandenburg — de unde știe, nu spune. Cum nu are acte, el și prietena lui trebuie deocamdată să mai rămînă acolo. Pe urmă — totul e-n ordine.

Sîmbătă, Konrad pleacă la Brandenburg să-l viziteze pe Reinhold și să-i ducă niște pachete de la logodnica lui și de la Pums, dar în compartimentul în care călătorește dă de un ziar, un ziar vechi, de joi seara, pe a cărui primă pagină se află titlul : „Asasinul din Freienwalde capturat. Sub nume fals în închisoare.“ Trenul huruie sub Konrad,

șinele păcăne, trenul huruie. De cînd e ziarul, ce ziar e, *Lokalanzeiger*, joi seara.

L-au prins. A fost transportat la Berlin. Asta eu am făcut-o.

Femeile și dragostea i-au adus toată viața lui Reinhold nefericirea și fericirea, în cele din urmă i-au fost fatale. L-au transportat la Berlin, s-a zbătut ca un turbat. N-a lipsit mult să fie dus în aceeași închisoare unde a stat fostul său prieten Franz Biberkopf. Acum însă, după ce s-a calmat la Moabit, așteaptă să vadă cum i se va desfășura procesul și ce va veni din partea cealaltă, de la Franz Biberkopf, care este complicele sau instigatorul său, dar încă nu se știe ce se va întîmpla în genere cu acela.

Ospiciul Buch, fortăreața

În închisoarea poliției, din clădirea ca un panopticum a direcției generale, se presupune mai întîi, ce-i drept, că Franz Biberkopf joacă teatru, simulînd demența, fiindcă știe că-i este capul în pericol, apoi însă medicul închisorii îl cercetează pe deținut și recomandă să fie dus la spitalul de la Moabit, unde, de asemenea, nu se poate scoate de la el nici o vorbă, omul este, se pare, realmente dement, zace complet țeapăn, doar clipește puțin din ochi. După ce timp de două zile n-a băut, n-a mîncat, la ospiciul Buch, în fortăreață, l-au transportat. Paza e necesară, fiindcă oricum omul trebuie ținut sub observație.

Mai întîi l-au instalat pe Franz în camera de gardă, fiindcă zăcea gol pușcă și nici măcar nu se învelea, pînă și cămașa de pe el și-o smulgea, acesta a fost singurul semn de viață pe care Franz Biberkopf l-a dat timp de cîteva săptămîni după ce l-au internat. Ochii îi ținea necontenit închiși strîns, stătea întins țeapăn și refuza orice hrană, astfel că au fost nevoiți să-l alimenteze săptămîni în șir cu sonda, dîndu-i-se lapte și ouă, ca unui copil mic, dar în plus și ceva coniac, un pic. În timpul acesta, bărbatul solid s-a topit într-atîta, încît un singur paznic putea să-l care lesne pînă la cada de baie, unde lui Franz îi plăcea și unde obișnuia chiar să spună cîteva cuvinte, să deschidă

ochii, să ofteze şi să geamă, dar din tot ce mormăia, nimica nu se-nţelegea.

Ospiciul Buch este aşezat la oarecare distanţă înapoia satului, fortăreaţa se află în afara celorlalte clădiri, unde sînt internaţi cei numai bolnavi, care n-au comis infracţiuni. Clădirea solidă se ridică în cîmp deschis, pe un teren pustiu şi perfect neted, vîntul, ploaia, frigul, ziua şi noaptea pot asalta clădirea cum vor cu toată puterea şi cu toată tăria lor. Elementele nu sînt reţinute de nici o stradă, ici şi colo sînt presăraţi doar cîţiva pomi şi tufe, apoi cîţiva stîlpi de telegraf se mai ivesc, dar altminteri pe acel teren numai ploaia şi zăpada, vîntul, frigul, ziua şi noaptea domnesc.

Vuum, vuum, vîntul îşi umflă pieptul, îşi trage suflarea, apoi expiră ca un butoi, fiecare răsuflare cît un munte de greu, muntele se apropie, trosneşte, vine de-a dura spre clădire şi izbeşte în ea, se rostogoleşte încă un pas cu vuiet de contrabas. Vuum, vuum, copacii se leagănă, nu pot ţine ritmul, vîntul suflă spre dreapta, ei stau încă aplecaţi spre stînga, trosnetul răsună acum deasupra lor. Greutăţi ce se prăvălesc, aer bubuind ca nişte ciocane, pocnete, trosnete, pîrîituri, vuum, vuum, sînt a ta, haide, ajungem îndată, vuum, noapte, noapte.

Franz aude chemarea. Vuum, vuum, nu încetează, ar putea să înceteze. Paznicul şade la masa lui şi citeşte, pot să-l văd, nu se lasă deranjat de urlete. Zac aşa de mult. Vînătoarea, blestemata vînătoare, m-au hăituit prosteşte, mi-au zdrobit braţul şi picioarele, mi-au frînt grumazul. Vuum, vuum, n-are decît să se vaiete, zac aşa de mult, nu mă ridic. Franz Biberkopf nu se mai ridică. Şi chiar dacă sună trîmbiţa judecăţii de apoi, Franz Biberkopf nu se ridică. N-au decît să strige cît or vrea, n-au decît să vină cu sonda, acuma îmi şi vîră sonda prin nas, fiindcă nu vreau să deschid gura, dar tot flămînzesc, ce-mi pot face ei cu medicina lor, n-au decît să-mi facă orice vor. Toată porcăria, blestemata porcărie a rămas în urma mea. Paznicul îşi bea acum sticla de bere, eu am terminat-o şi cu această plăcere.

Vuum, lovitură, vuum, lovitură, vuum, berbecele de asalt, vuum, izbîtură în poartă. Rostogolind greutăţi şi

alergînd, trosnind și clătinînd, mai-marii furtunii se adună să se sfătuiască, e noapte, pe Franz cum să-l trezească, nu că ar dori mădularele să-i zdrobească, dar clădirea are ziduri atît de groase și el nu aude ce strigă ei iară și iară, dacă ar fi mai aproape, afară, atunci i-ar simți și le-ar înțelege gîndul și ar auzi-o pe Mieze strigîndu-l. Atunci i s-ar înviora inima, conștiința lui s-ar trezi, iar el s-ar ridica și bine ar fi, acum tace și nu știe ce face. Dacă ai un topor și izbești în lemnul tare, pînă și cel mai bătrîn copac începe să strige că-l doare. Dar această zăcere rigidă, această stăruință, această încremenire voită într-o nefericire fără de nume este lucrul cel mai rău de pe lume. Nu este îngăduit să renunțăm, fie că pătrundem cu berbecele de asalt în clădire, fie că spargem ferestrele pe furiș ori smulgem lucarnele de pe acoperiș ; dacă ne simte, dacă aude apoi strigătul dragei lui Mieze, pe care-l aducem cu noi, atunci el va trăi și ce și cum mai bine va ști. Treburie zgîlțîit, înfricoșat, să nu mai aibă liniște în pat, cum să-i ridic pătura, cum să-l arunc dintr-o suflare pe podea, cum să-i suflu paznicului cartea și berea de pe masă, vuum vuum, cum să-i răstorn lampa acum, să azvîrl încolo becul, poate se produce un scurt-circuit în casă, poate am noroc și izbucnește atunci un foc, vuum vuum, incendiu la ospiciu, incendiu la această solidă secție spitalicească.

Franz își înfundă urechile, se ține țeapăn. În jurul fortăreței ziua se schimbă cu noaptea, vremea senină cu ploaia.

Lîngă zid stă o tînără domnișoară din sat, se întreține cu un paznic :

— Se vede c-am plîns ?

— Aș, doar un obraz ți-e nițel umflat.

— Ba tot capul, ceafa, totul. Da. Fata plînge, scoate o batistă dintr-o poșetuță, fața i se posomorăște. Da' eu n-am făcut nimic. Trebuia să mă duc la brutar, să aduc ceva, o cunosc pe domnișoara și o-ntreb ce mai face, ea-mi spune că se duce azi la balul brutarilor. Doar nu poți să stai tot timpul acasă pe vreme rea. Și-mi zice că mai are un bilet și că vrea să mă ia și pe mine. Nu costă nici un pfenig. E drăguț din partea domnișoarei, nu ?

— Păi da.

— Da' să-i fi auzit pe părinții mei, pe mama. Că să nu mă duc. De ce să nu mă duc, e un bal cuviincios, mai vreau și eu să mă distrez, că altminteri ce am de la viață. Nu, n-ai să pleci, e o vreme atît de urîtă, iar tata-i bolnav. Eu totuși am să plec. Și am primit o mamă de bătaie, păi frumos este ? Fata plînge, clipește din ochi. Toată ceafa mă doare. Acuma ai să ne faci plăcerea, zice mama, și-ai să rămîi acasă. Asta nu-i glumă. De ce să nu mă duc, am totuși douăzeci de ani, sîmbăta și duminica pleci oricum de-acasă, zice mama, da' ce să fac, dacă balul e joi și domnișoara are bilet.

— Dacă vrei, îți dau o batistă pînă atunci.

— Ah, am udat leoarcă șase pînă acum plîngînd, am și strănutat toată ziua, ce-i spun eu acum domnișoarei, nici nu mă pot duce cu obrajii ăștia la prăvălie. Voiam doar să mai ies de-acasă, să mai schimb gîndurile, acuma cu Sep, prietenul dumitale. I-am scris, s-a terminat între noi, el nu-mi răspunde, așa că acuma s-a terminat.

— Lasă-l naibii pe ăla. Poți să-l vezi în fiecare vineri prin oraș cu alta.

— Mi-e tare drag. De-aia voiam să mă duc.

Pe patul lui Franz se așază un bătrîn cu nas de bețivan.

— Deschide ochii, omule, pe mine poți să mă asculți. Și eu mă prefac tot așa. *Home, sweet home*, știi, dulcele cămin e pentru mine sub pămînt. Cînd nu-s acasă, vreau să fiu sub pămînt. Microcefalii vor să mă facă troglodit, ființă din peșteri, în această peșteră sînt obligat să trăiesc. Dar știi ce e un troglodit, ăștia sîntem noi, sculați voi oropsiți ai vieții, voi osîndiți la foame, ca niște victime ați căzut în război, dintr-o sfîntă dragoste pentru popor, v-ați dat totul pentru popor, și viață și libertate. Asta sîntem noi, omule. În încăperi splendide benchetuiește despotul, înecîndu-și în vin neliniștea, dar o mînă înscrie de mult semne amenințătoare pe masa îmbelșugată. Eu sînt un autodidact, ceea ce am învățat e de la mine, totul din închisoare, din fortăreață, acum mă zăvorăsc aici, ei pun sub interdicție poporul, eu sînt pentru ei mult prea periculos. Da, așa-i. Sînt liber-cugetător, asta pot să ți-o spun, mă vezi șezînd aici, sînt omul cel mai liniștit din lume, dar cînd sînt întărîtat... Va veni o vreme cînd poporul

se va trezi, măreţul, puternicul, liberul popor, aşadar odihniţi-vă, voi, fraţilor, cu noblețe și mărinimie v-aţi jertfit pentru noi.

Colegule, deschide ochii, ca să-mi dau seama că mă asculţi — așa e bine, mai mult n-ai nevoie, n-am să te trădez — ce-ai făptuit, ai sucit gîtul vreunuia dintre tirani, intonaţi : moarte vouă, călăilor, despoţilor. Știi, zaci aici, iar eu nu pot să dorm toată noaptea, mereu se-aude de-afară vuum vuum, auzi doar și tu, curînd au să răstoarne toată şandramaua. Au dreptate. Am socotit azi-noapte, toată noaptea, cîte rotiri face pămîntul într-o secundă în jurul soárelui, socotesc, cred că 28, apoi mi se pare că alături de mine doarme bătrîna mea, o trezesc, iar ea îmi spune : Moșulică, nu te necăji, n-a fost decît un vis. Pe mine m-au închis fiindcă beau, dar cînd beau, mă cuprinde mînia, însă numai împotriva mea, și-atunci trebuie să fărîm tot ce-mi iese în cale, fiindcă nu mai sînt stăpîn pe voinţa mea. Ca să-mi iau pensie, mă duc la Asistenţă, acolo mocofanii șed în biroul lor, își sug tocurile și-și închipuie că sînt niște domni mari. Cînd deschid ușa și dau să vorbesc, ei sar numaidecît : Ce doriţi, ce căutaţi aici ? Atunci trîntesc cu pumnu-n masă : Nu doresc să vorbesc cu nimeni, cu cine am onoarea, eu sînt Schlögel, vă rog cartea de telefon, doresc să-l sun pe președintele guvernului. I-am făcut praf pe ăia din birou, doi dintre mocofani m-au și crezut.

Vuum lovitură, vuum lovitură, berbecele de asalt, vuum izbitură în poartă. Apăsări și bubuieli, trosnete și clătinări. Cine este oare acest ins mincinos, Franz Biberkopf, o pupăză și-un nătăfleaţă, care ar aștepta pînă să dea zăpada, crezînd că pînă atunci ne-am dus și nu ne mai întoarcem. Ce s-o fi gîndind, un ins ca ăsta nici nu poate să gîndească, n-are minte în scăfîrlia lui, vrea să zacă aici și să tacă mereu cu îndărătnicie. Noi însă o să-i stricăm socotelile, noi avem oase de fier, pocnet în poartă, atenţie, trosnet în poartă, gaură-n poartă, spintecătură în poartă, atenţie nici o poartă, gaură goală, abis, vuum vuum, atenţie, vuum vuum.

Un uruit, în furtună se aude un uruit, în vuietul și în răsuflarea vîntului se aude un uruit, o femeie își întoarce

capul, şezînd pe animalul ei de culoare stacojie. Trăncăneşte şi are în mînă un pahar, îşi bate joc, îl pîndeşte pe Franz, închină pentru mai-marii furtunii zicînd : hîr, hîr, potoliţi-vă, domnilor, nu prea merită omul ăsta, nu-i mare lucru de capul lui, nu are decît un braţ, carnea şi grăsimea i s-au dus, în curînd o să zacă rece, de pe acum au început să-i pună termofoare în pat, iar eu i-am şi băut sîngele, nu mai are decît puţin, cu ce are nu mai poate să facă pe grozavul. De-asta vă spun, potoliţi-vă, domnilor.

Toate acestea se petrec înaintea ochilor lui Franz. Tîrfa îşi mişcă cele şapte capete, hîrîie şi dă din ele. Animalul şade sub picioarele ei, îşi leagănă capul.

Glucoză şi injecţii cu camfor,
dar pînă la urmă se mai amestecă încă cineva

Franz Biberkopf se luptă cu doctorii. Nu le poate smulge din mînă tubul, nu şi-l poate scoate din nas, ei toarnă ulei pe cauciuc, iar sonda îi alunecă în gîtlej şi în faringe, aşa că laptele şi ouăle îi curg în stomac. Dar după ce a trecut alimentarea, Franz începe să icnească şi să vomite. E anevoios şi dureros, dar merge, chiar dacă ţi se leagă mîinile şi nu-ţi poţi vîrî degetul pe gît. Poţi să verşi tot ce vrei, şi o să vedem cine-şi impune voinţa, ei sau eu, şi dacă mai mă poate constrînge careva pe lumea asta blestemată. Nu mă aflu aici pentru experienţele doctorilor, iar ce-i cu mine habar n-au ei.

Franz reuşeşte şi devine mereu mai slab. Încearcă doctorii cu el în toate felurile, îi vorbesc, îi iau pulsul, îl ridică, îl culcă, i se fac injecţii cu cafeină şi camfor, i se injectează în artere glucoză şi sare de bucătărie, se discută lîngă patul lui despre perspectivele unor clisme intestinale, despre necesitatea unor inhalaţii cu oxigen, masca neputînd să şi-o scoată. El se gîndeşte : ce le pasă de mine acestor importanţi domni doctori. În fiecare zi mor în Berlin 100 de oameni, iar cînd e cineva bolnav, nici un doctor nu vrea să vină, dacă n-ai destui bani. Acum aleargă cu toţii la mine, dar nu pentru că ar dori să mă ajute. Pentru ei nu fac astăzi nici cît o ceapă degerată, cum n-am făcut nici ieri, pentru ei sînt poate un caz interesant şi

de aia-s necăjiți că n-o pot scoate la capăt cu mine. Astă nu le place, nu le place deloc, a muri este aici ceva împotriva regulamentului, împotriva disciplinei instituției. Dacă aș crăpa, nu le-ar fi pe plac, iar afară de asta mai vor să-mi facă proces din cauza lui Mieze și ce-o mai fi, pentru care trebuie mai întîi să mă pun pe picioare, doctorii sînt pentru mine ajutoare de călăi, nici măcar călăi, ajutoare de călăi, din cei ce te trag sub laț, și uite-i cum umblă în halate de doctor și nu le e rușine.

După o nouă vizită, printre deținuții din spital se iscă o șușoteală batjocoritoare, Franz zace acolo ca și mai înainte, doctorii trudesc cu el, mereu noi injecții, se dau peste cap, acuma vor să-i facă transfuzie, dar de unde sînge, cine-i atît de prost pe-aici să accepte să i se scoată sînge, ar trebui să-l lase pe amărîtul ăla în pace, voința omului e sfîntă, și ceea ce vrea cineva, aia să fie. Tot spitalul se-ntreabă ce injecții i-or mai face astăzi lui Franz, și oamenii rîd pe socoteala doctorilor, fiindcă ăstuia nimic nu-i e de folos, cu el n-o scot la capăt, tare om, unul dintre cei mai tari, le arată el tuturor, ca unul care știe ce vrea.

Domnii doctori îmbracă în cabinet halate albe, sînt de față domnul medic-șef, medicul asistent, medicul voluntar, medicinistul venit la practică, și toți spun : este o stare de stupoare. Domnii mai tineri au o concepție deosebită despre această stare : sînt înclinați să considere suferința lui Franz Biberkopf drept psihogenă, așadar rigiditatea sa este de origine sufletească, este o stare patologică de inhibiție și reprimare pe care ar clarifica-o o analiză, dusă poate pînă la cele mai vechi trepte sufletești, dacă — marele dacă, foarte regretabilul dacă, păcat, acest dacă reprezintă o considerabilă piedică — dacă Franz Biberkopf ar vorbi, dacă ar lua loc împreună cu ei la masa de ședințe, cu scopul de a lichida împreună conflictul. Domnii mai tineri au în vedere cu Franz Biberkopf un Locarno [43]. Cîte unul dintre acești domni mai tineri — cei doi voluntari și medicinistul practicant — vine după vizită, înainte de prînz și după prînz, în mica rezervă cu gratii și încearcă după puteri, să urnească o convorbire cu Franz. Ei recurg, de exemplu, la metoda ignorării : i se adresează ca și cînd el ar auzi totul, ceea ce și este adevărat, și ca și

cînd ar putea să-l ademenească să iasă astfel din izolarea sa și să spargă blocajul.

Cum nici această încercare nu are succes, un voluntar reușește să obțină de la spital un aparat de electrizare cu care Franz Biberkopf este faradizat, și anume la partea superioară a corpului ; în cele din urmă curentul faradic este aplicat îndeosebi în regiunea maxilarelor, a gîtului și a planșeului bucal.

Medicii mai în vîrstă sînt oameni vioi, umblați prin lume, care-și dezmorțesc picioarele, făcînd o plimbare pînă la fortăreață, unde își pun parafa pe orice. Domnul medic-șef șade în cabinetul medical, la masă, avînd dinainte actele pe care i le întinde din stînga infirmierul-șef, cei doi domni tineri, tînăra gardă, medicul asistent și medicinistul practicant, stau la fereastra zăbrelită și tăifătuiesc despre una și despre alta. Este revăzută lista somniferelor, noul infirmier s-a prezentat și a ieșit împreună cu infirmierul-șef, domnii au rămas între ei, răsfoiesc protocolul ultimului congres de la Baden-Baden. Medicul-șef :

— În curînd veți crede că și paralizia este condiționată psihic și că spirocheții sînt niște gărgăuni accidentali în creier. Sufletul, sufletul, o, casetă modernă a sentimentelor ! Medicina pe aripile cîntecului.

Cei doi domni tac și zîmbesc lăuntric. Vechea generație vorbește mult, de la o anumită vîrstă în creier se sedimentează calcar și omul nu mai învață nimic. Medicul-șef pufăie din țigară, continuă să semneze și să vorbească.

— Vedeți, electricitatea e bună, mai bună decît pălăvrăgeala. Dar luați un curent slab, nu e de nici un folos. Luați unul puternic, și-atunci să vedeți ! O știm din război, tratament cu curent puternic, Dumnezeule mare ! Așa ceva nu e permis, tortură modernă.

Domnii cei tineri își iau inima în dinți și-l întreabă ce trebuie făcut în cazul Franz Biberkopf.

— Mai întîi să se pună un diagnostic, și dacă se poate cel corect. În afară de incontestabilul suflet — îi mai știm și noi pe ai noștri Goethe și Chamisso, deși e cam multișor de-atunci — în afară de acest suflet mai există hemoragii nazale, bătături și picioare fracturate. Acestea trebuie tratate așa cum un cumsecade picior fracturat sau o bătătură o cer de la un doctor. Cu un picior rupt puteți

să faceţi ce vreţi, nu se vindecă dacă îl îndemni pe pacient cu vorbe, puteţi să-i cîntaţi şi la pian, tot nu se vindecă. Trebuie să-i pui atele şi să aşezi oasele la locul lor, pe urmă treaba merge la iuţeală. Cu o bătătură lucrurile nu stau altfel. Trebuie s-o badijonezi, sau să-ţi cumperi alte cizme. Ultima soluţie e mai scumpă, dar mai eficace.

O înţelepciune care justifică scoaterea la pensie, categoria de salarizare spirituală zero.

— Aşadar, ce credeţi că-i de făcut în acest caz Biberkopf, domnule medic-şef ?

— Să se pună diagnoza corectă. După diagnosticul meu firește de mult depăşit, avem a face cu o stupoare catatonică. Dacă nu cumva în spatele acestei chestiuni se ascunde ceva pur organic, ceva la creier, o tumoare, ceva la creierul mijlociu, ştiţi ce-am învăţat, cel puţin noi, cei mai în vîrstă, cu privire la aşa-numita gripă cerebrală. Poate că vom face o descoperire senzaţională în sala de disecţie, n-ar fi prima dată.

— Stupoare catatonică ?

Ar trebui el însuşi să-şi cumpere cizme noi.

— Această stare de rigiditate, aceste izbucniri de transpiraţie, apoi faptul că pacientul clipeşte cînd şi cînd şi ne observă foarte atent, dar nu spune nimic, nici nu vrea să mănînce, toate acestea arată a catatonie. Domnul simulant sau psihogen îşi va pierde în cele din urmă cumpătul. Pînă la a se lăsa să moară de foame nu ajunge.

— Şi ce ameliorare îi aduce omului această diagnoză, domnule medic-şef, cu ce-l ajută ?

L-am pus bine în încurcătură pe dumnealui. Medicul-şef rîde în hohote, se ridică, se duce la fereastră, îl bate pe umăr pe medicul asistent :

— Ei, mai întîi va scăpa de voi doi, iubite coleg. Apoi va putea cel puţin să doarmă liniştit. Pentru el, toate acestea vor fi un cîştig. Nu crezi că ceea ce îi predicaţi, dumneata şi celălalt coleg, îl va plictisi pînă la urmă ? Ştii dealtfel pe ce am să-mi sprijin temeinic diagnoza ? Ascultă ce-mi vine în minte acum. Omul acesta, stimabile, n-ar fi lăsat să-i scape ocazia, dacă ar fi fost vorba la el de aşa-numitul suflet. Pentru un puşcăriaş uns cu toate alifiile ca acesta este o adevărată mană cerească să vadă venind la el doi tineri domni care, îşi zice el, nu ştiu despre

mine nici cît negru sub unghie — scuză-mă, sîntem noi — și mă roagă să mă fac sănătos. Îi daţi apă la moară. Şi ce face, ce-ar fi făcut de mult ? Vezi dumneata, colega, dacă individul ar avea minte și chibzuinţă...

Acum, găina oarbă crede că a dat în sfîrșit de o grăunţă și ce mai cotcodăcește !

— Omul este inhibat, domnule medic-șef, și noi sîntem de părere că avem a face cu un blocaj, dar condiţionat de momente sufleteşti — pierderea contactului cu realitatea, după dezamăgiri, eşecuri, apoi revendicări instinctive puerile de la realitate și tentative sterile de a restabili contactul.

— Fleacuri, momente sufleteşti ! Dacă acesta ar fi cazul, ar avea și alte momente sufleteşti. Ar termina și cu blocajul și cu inhibiţia. Aceste stări vi le-ar oferi amîndurora ca daruri de Crăciun. Cu ajutorul vostru, într-o săptămînă s-ar pune pe picioare, Dumnezeule, ce vraci mari sînteţi, proslăvită fie noua terapie, expediaţi o telegramă omagială lui Freud la Viena, după o săptămînă flăcăul se plimbă sprijinit de voi pe coridor, minune, minune, aleluia ; încă o săptămînă, și poate să iasă în curte, și încă o săptămînă, cu binevoitorul vostru ajutor și în absenţa voastră, aleluia, hop, o șterge.

— Nu înţeleg, ar trebui totuși să încercăm, domnule medic-șef, nu cred că...

[Eu știu totul, tu nu știi nimic, cotcodac, noi știm totul.]

— Eu, da. Mai aveţi de învăţat. Trebuie să cîștigaţi experienţă. Ei, nu te mai chinui atît, crede-mă, n-are nici un rost. [Trebuie să o pornesc spre casă, e trecut de 9, să-i lăsăm în plata Domnului pe tinerii ăștia cu caș la gură, cît e de fapt ora.]

Franz Biberkopf este gol de gînduri și absent, foarte palid, gălbejit, cu umflături seroase la glezne, edemuri datorită foamei, miroase a foame, un miros dulceag de acetonă, cine intră în încăpere își dă numaidecît seama că aici se petrece ceva deosebit.

Sufletul lui Franz a atins de pe acum o treaptă joasă, conștiinţa lui este prezentă doar uneori, iar atunci îl înţeleg șoarecii cenușii care locuiesc sus în depozit, veveriţele și iepurii de cîmp care ţopăie pe-afară. Șoarecii locu-

iese în vizuina lor, între fortăreaţă şi marea centrală de la Buch. Acolo chiţăie ceva din sufletul lui Franz şi rătăceşte şi caută şi şuşoteşte şi întreabă şi e orb şi se întoarce în carcasa care zace şi respiră în pat, înapoia zidurilor.

Şoarecii îl poftesc pe Franz să mănînce cu ei şi să nu fie trist. Ce-l tulbură ? Reiese că nu-i este uşor să vorbească. Îl îndeamnă să pună capăt la toate. Omul este un animal respingător, cel mai duşmănos dintre toţi duşmanii, creatura cea mai dezgustătoare de pe pămînt, mai rea decît pisicile.

El spune : Nu e bine să trăieşti într-un trup de om, aş vrea mai curînd să mă tupilez sub pămînt, să alerg peste cîmpuri şi să mănînc ce găsesc, vîntul bate, ploaia cade, frigul vine şi trece, toate astea sînt mai bune decît să trăieşti într-un trup de om.

Şoarecii aleargă, Franz e un şoarece de cîmp şi sapă împreună cu ei.

În fortăreaţă, el zace în pat, doctorii vin şi-i menţin trupul în viaţă, între timp el păleşte din ce în ce mai mult. Ceea ce a fost în el animal, aleargă pe cîmp.

Ceva din el, simţit altădată numai rareori şi confuz, acum se strecoară dintr-însul, pleacă şi pipăie şi caută şi se eliberează. Acel ceva pluteşte peste găurile de şoareci, caută prin ierburi, pipăie pămîntul în adînc, acolo unde plantele îşi ascund rădăcinile şi germenii. Acolo acel ceva vorbeşte cu acestea, ele îl pot înţelege, e ca o adiere încolo şi-ncoace, un ciocănit, ca şi cum pe pămînt ar cădea nişte germeni. Sufletul lui Franz înapoiază germenii săi vegetali. Este însă o vreme rea, frig şi îngheţ, cine ştie cîţi vor prinde, dar loc este pe cîmpii, şi cîţi germeni are Franz în sine, în fiecare zi iese ca o adiere din clădire şi leapădă mereu alţi germeni.

Moartea cîntă un cîntec domol, domol

Mai-marii furtunii s-au liniştit acum, a început un alt cîntec, cu toţii cunosc cîntecul şi pe cel care-l cîntă. Cînd acela îşi înalţă vocea, tac cu toţii, chiar şi cei mai tumultuoşi de pe pămînt.

Moartea şi-a început cîntecul domol, domol. Cîntă ca un bîlbîit, repetă fiecare cuvînt ; după ce a cîntat un vers, îl repetă pe primul şi începe iar. Cîntă aşa cum taie un fierăstrău. Porneşte foarte domol, apoi pătrunde adînc în carne, scîrţîie mai tare, mai limpede şi mai înalt, după care coboară cu un ton spre sfîrşit şi face popas. Apoi se trage din nou, domol, domol înapoi şi scrîşneşte, sunetul său devine mai înalt, mai intens, şi scîrţîie şi pătrunde adînc în carne.

Domol cîntă moartea.

„Este pentru mine timpul să apar la tine, fiindcă seminţele au şi început să zboare pe fereastră, iar tu îţi scuturi cearşaful, ca şi cum n-ai mai zăcea. Eu nu sînt un simplu cosaş, eu nu sînt un simplu semănător, sînt îndatorat să fiu aici, fiindcă am misiunea să conserv. O da ! O da ! O da !“

„O da“, această exclamare o cîntă moartea la sfîrşitul fiecărei strofe. Iar cînd face o mişcare violentă, cîntă tot „O da“, fiindcă îi place. Dar cei ce ascultă închid atunci ochii, este ceva insuportabil.

Domol, domol cîntă moartea, reaua Babilon o ascultă, mai-marii furtunii o ascultă.

„Stau aici şi consemnez : Cel ce zace în faţa mea şi-şi părăseşte viaţa şi trupul este Franz Biberkopf. Oriunde-ar fi, ştie încotro se duce şi ce vrea.“

Desigur, acesta este un cîntec frumos, dar îl aude oare Franz, şi-apoi ce sens au cuvintele : acest cîntec îl cîntă moartea ? Asemenea cuvinte tipărite într-o carte sau recitate cu voce tare sînt un fel de poezie, Schubert a compus lieduri asemănătoare, *Moartea şi fata*, dar ce caută ele aici ?

Vreau să spun numai adevărul curat, adevărul curat, iar acest adevăr este : Franz Biberkopf aude moartea, această moarte, o aude cîntînd domol, ca un bîlbîit, cu necontenite repetări şi ca un fierăstrău care pătrunde în lemn.

„Consemnez : Franz Biberkopf, zaci şi vrei să vii la mine. Da, ai dreptate, Franz, că vrei să vii la mine. Cum poate un om să propăşească, dacă nu caută moartea ? Moartea adevărată, moartea reală. Tu te-ai ţinut bine toată viaţa. A se menţine, a se menţine, aceasta este înfricoşă-

toarea dorinţă a oamenilor, dar în felul acesta rămîn pe loc şi nu merg mai departe.

Cînd te-a înşelat Lüders, am vorbit pentru prima dată cu tine, tu te-ai apucat de băutură şi te-ai — menţinut ! Braţul ţi-a fost sfărîmat, viaţa ta era în pericol, Franz, recunoaşte, nu te-ai gîndit nici o clipă la moarte, ţi-am trimis de toate, dar nu m-ai recunoscut, iar dacă m-ai ghicit, ai fugit de mine mereu mai furios şi mai îngrozit. Nu ţi-a trecut niciodată prin cap să te repudiezi pe tine şi ceea ce ai început. Te-ai cramponat de putere, iar încordarea încă nu s-a spulberat, şi totuşi nu e nici un folos, ai simţit-o singur, nu e de nici un folos, soseşte clipa cînd nu mai e de nici un folos, moartea nu-ţi cîntă un cînteo duios şi nu-ţi pune un laţ sugrumător în jurul gîtului. Eu sînt viaţa şi puterea cea adevărată, în sfîrşit, în sfîrşit nu mai vrei să te menţii.“

„Ce ? Ce ? Ce gînduri ai cu mine şi ce vrei să faci cu mine ?“

„Eu sînt viaţa şi puterea cea mai adevărată, puterea mea este mai mare decît tunurile de calibrele cele mai mari, tu nu vrei, iar asta e bine, să locuieşti pe undeva lăsat în pace de mine. Vrei să te cunoşti, să te supui la probă, viaţa nu are nici un preţ fără mine. Vino, apropie-te, să mă vezi, Franz, priveşte cum zaci în fundul unui hău, îţi voi arăta o scară, de pe care să afli o nouă perspectivă. Vei urca acum la mine, îţi voi ţine scara, ai, ce-i drept, numai un braţ, dar prinde-te vîrtos, picioarele tale calcă ferm, apucă-te, pune piciorul pe scară, vino încoace.“

„Din cauza întunericului nu văd nici o scară, unde e, şi nici nu pot să mă caţăr cu un singur braţ.“

„Nu te caţări cu braţul, te caţări cu picioarele.“

„Nu mă pot ţine, ceea ce-mi ceri n-are nici un sens.“

„De fapt nu vrei să te apropii de mine. Am să-ţi fac lumină şi-atunci ai să găseşti drumul.“

Moartea îşi ia braţul drept de la spate şi în clipa aceea se vede de ce şi l-a ţinut ascuns.

„Dacă n-ai curaj să vii pe întuneric, îţi fac lumină, caţără-te mai aproape.“

Prin aer fulgeră o secure, fulgeră, se stinge.

„Caţără-te mai aproape, caţără-te mai aproape.“

Şi cum o roteşte de sus, dinapoia capului, azvîrlind-o înainte, securea zboară într-un arc, într-un cerc, pe care l-a descris braţul, părînd că ţîşneşte vîjîind din ea însăşi. Dar ea îşi ridică mîna înapoia capului, rotind şi azvîrlind din nou o secure. Securea fulgeră, cade, ghilotinează trasînd prin aer un semicerc prelungit înainte, cade ca trăsnetul, cade, o nouă secure vîjîie, una nouă vîjîie, una nouă vîjîie.

Zbori, cazi, despică, zbori, cazi cu vuiet, despică, vîj, poc, hîrşti, vîj poc hîrşti, vîj hîrşti, vîj hîrşti.

Iar în fulgerarea luminii şi în vreme ce securea zboară vîjîind şi fulgeră şi despică, Franz se tîrăşte şi pipăie după scară, Franz strigă, strigă, strigă. Şi nu se tîrăşte înapoi. Franz strigă. Moartea este aici.

Franz strigă.

Franz strigă şi se tîrăşte şi strigă.

Strigă toată noaptea. S-a pus în mişcare, Franz.
Strigă pînă se face ziuă.
Strigă înainte de amiază.
Vîj în zbor poc hîrşti.
Strigă pînă la amiază.
Strigă după-amiază.
Vîj în zbor poc hîrşti.
Vîj, hîrşti, hîrşti, vîj, vîj, hîrşti, hîrşti.
Vîj, hîrşti.
Strigă seara, seara. Vine noaptea.
Strigă noaptea, Franz, noaptea.

Corpul său se împinge mereu înainte. Pe butuc se taie bucată după bucată din corpul său. Corpul său se împinge în mod automat înainte, trebuie să se împingă, nu poate altfel. Securea se roteşte în aer. Fulgeră şi cade. Corpul e hăcuit centimetru cu centimetru. Iar dincolo, dincolo de centimetri, corpul nu e mort, ci se împinge mai departe, încet mai departe, nu cade nimic din el, trăieşte întreg mai departe.

Cei de-afară trec pe lîngă patul său, se opresc la patul său şi îi ridică pleoapele, să vadă dacă i s-au păstrat reflexele, îi iau pulsul, care e ca un fir de aţă, ei nu aud nimic din strigăte. Văd doar atît : Franz a deschis gura şi cred că îi e sete, îi toarnă cu grijă cîteva picături, de

nu le-ar vomita, e bine măcar că nu-şi mai încleştează dinţii. Cum e posibil ca un om să poată trăi atîta vreme.

„Sufăr, sufăr."

„E bine că suferi. Nimic nu e mai bine decît că suferi."

„Ah, nu mă lăsa să sufăr. Pune capăt."

„Nu e de nici un folos să pun capăt. Acum te îndrepţi spre capăt."

„Pune totuşi capăt. Îl ai în mînă."

„În mînă n-am decît o secure. Toate celelalte sînt în mîna ta."

„Ce am eu în mînă ? Pune totuşi capăt."

Acum vocea urlă şi s-a schimbat cu totul.

Nemăsurata furie, neînfrînata furie, nebuna, neînfrînata, nemăsurat rostogolitoarea furie.

„Am ajuns pînă acolo, încît stau aici şi vorbesc astfel cu tine. Stau ca un hengher şi ca un călău şi trebuie să te sugrum ca pe un animal otrăvitor care dă să muşte. Te-am chemat mereu, dar m-ai socotit drept un aparat cu discuri sonore, drept un gramofon, căruia îi învîrteşti arcul cînd doreşti, ca să tot chem, iar cînd te saturi îl opreşti. Drept aşa ceva mă socoţi, sau îţi închipui că sînt. N-ai decît să-ţi închipui, dar acum vezi, lucrurile stau altfel."

„Ce-am făcut ? Nu m-am chinuit destul ? Nu cunosc nici un om căruia să-i fi mers ca mie, atît de mizerabil, atît de jalnic."

„N-ai existat niciodată, nenorocitule. În toată viaţa mea n-am văzut vreun Franz Biberkopf. Cînd ţi l-am trimis pe Lüders, n-ai deschis ochii, te-i ferecat în tine şi te-ai apucat să-ţi torni pe gît rachiu şi-ai ţinut-o tot într-o beţie."

„Am vrut să fiu cumsecade, Lüders m-a înşelat."

„Ţi-am spus, n-ai deschis ochii, javră. Ocărăşti pe pungaşi şi pungăşia şi nu te uiţi la oameni şi nu te întrebi de ce şi cum. Ce fel de judecător al oamenilor eşti tu, care n-ai ochi. Ai fost orb şi neobrăzat pe deasupra, cu nasul pe sus, domnul Biberkopf aristocratul, iar lumea trebuie să fie aşa cum vrea dumnealui. Lucrurile stau altfel, băiete, acum bagi şi tu de seamă. Habar n-are lumea de tine. Cînd te-a înhăţat Reinhold şi te-a azvîrlit sub automobil, iar braţul ţi-a fost zdrobit, Franz Biberkopf al nostru nu s-a dat bătut. Încă sub roţi, el jură : vreau să mă ţin tare.

Nu spune : ia să mă gîndesc, ia să-mi adun mințile — nu, el spune : vreau să mă țin tare. Și nici n-ai vrut să bagi de seamă că eu îți vorbeam. Acum însă mă auzi.“

„Să bag de seamă, de ce ? Și ce ?“

„Iar la urmă Mieze — Franz, rușine, rușine, spune : rușine, strigă : rușine !“

„Nu pot. Nu știu de ce ?“

„Strigă : rușine. Fata a venit la tine, era drăgălașă, te-a apărat, se bucura că e cu tine, iar tu ? Cum ai prețuit-o tu pe fata asta, o fată ca o floare ? Te duci la Reinhold și te fălești cu ea. Pentru tine, culmea tuturor sentimentelor : voința de a fi tare. Ești fericit că te poți lupta cu Reinhold, că îi ești superior, și te duci la el și-l aștîți. Gîndește-te dacă nu cumva tu ești de vină că ea nu mai trăiește. Și n-ai vărsat o singură lacrimă pentru ea, care a murit pentru tine, pentru cine altcineva ?

Doar te-ai văicărit : «Eu» și «Eu» și «nedreptatea pe care o îndur» și «ce nobil sînt, ce distins, și nu sînt lăsat să arăt ce fel de om sînt». Spune : rușine. Strigă : rușine!“

„Nu știu.“

„Acum ai pierdut războiul, băiete. S-a terminat cu tine, fiule. Poți să-ți faci bagajul. Lasă-i să te ambaleze. La mine ți s-a și anunțat plecarea încoace. N-ai decît să urli și să piui cît vrei. Ce ticălos. I s-au dat o inimă și un cap și ochi și urechi, iar el crede că e bine să fie cumsecade, ce-o fi numind el cumsecade, și nu vede nimic și nu aude nimic și-și duce traiul orbește și nu bagă de seamă nimic, i se poate face orice.“

„Ce anume, ce să bag de seamă ?“

Moartea urlă :

„Nimic, ți-o spun, nu mă mai întreba fleacuri. N-ai cap, n-ai urechi. Nici nu te-ai născut, omule, nici n-ai venit pe lumea asta. Avorton cu idei fixe. Cu idei insolente, papa Biberkopf, acela trebuia să se nască, pentru ca să vedem cum stau lucrurile. Lumea are nevoie de alți indivizi decît de unii ca tine, de oameni mai luminați, mai puțin lipsiți de obraz, care să vadă cum stau lucrurile, nu din zahăr, dar din zahăr și murdărie, totul amestecat laolaltă. Hai, omule, adă inima încoace, ca să se termine cu tine. Ca să ți-o azvîrl în bălegarul unde îi e locul. Botul n-ai decît să ți-l ții.“

„Mai lasă-mă. Lasă-mă să mă gîndesc. Numai puţin, Puţin.“

„Adă inima, omule.“

„Puţin.“

„Ţi-o iau eu.“

„Puţin.“

Iar acum Franz aude cîntecul domol al morţii

Fulger fulger fulger, fulgerarea fulgerului încetează. Căderea despicarea, despicarea căderea despicarea încetează. Este a doua noapte în care a strigat Franz. Căderea despicarea încetează. Nu mai strigă. Fulgerarea încetează. Ochii săi clipesc. Zace rigid. Aceasta este o încăpere, o sală prin care merg oameni. Nu trebuie să încleştezi gura. Îţi toarnă ceva cald în gură. Nici o fulgerare. Nici o despicare. Pereţi. Puţin, puţin, ce ? Închide ochii.

Iar după ce a închis ochii, Franz începe să facă ceva. Nu vedeţi ce face, vă gîndiţi doar că zace şi că poate în curînd se va stinge, căci nu mişcă nici un deget. Dar el strigă şi umblă şi pribegeşte. Cheamă laolaltă tot ceea ce îi aparţine. Iese pe fereastră şi se duce pe cîmpii, zgîlţîie ierburile, se strecoară în găurile şoarecilor. Afară, afară, ce se află pe-aici, este ceva din mine ? Şi zguduie iarba : Lăsaţi joaca, ce-s fleacurile astea, am nevoie de voi, nu pot da concediu nimănuia, la mine e de lucru, ceva vesel, am nevoie de toată lumea.

Îi toarnă în gură supă de carne, el înghite, nu vomită. Nu vrea, n-ar dori să vomite.

În gura lui Franz se află cuvîntul morţii, pe care nimeni nu i-l va smulge, îl morfoleşte în gură, este o piatră, o piatră pietroasă, din care nu izvorăşte nici o hrană. În starea aceasta, au murit nenumăraţi oameni. Pentru ei n-a existat nici un mai departe. Ei n-au ştiut că trebuie să-şi mai provoace doar o singură durere ca să trăiască mai departe, că nu era necesar decît un singur pas, ca să continue să trăiască, pasul acesta n-au putut să-l facă. N-au ştiut, n-a venit repede, destul de repede, a fost o slăbi-

ciune, un spasm de minute, de secunde, şi au şi trecut dincolo, acolo unde nu s-au mai numit Karl, Wilhelm, Minna, Franziska — sătui, sătui şi sumbri, arzînd pînă la incandescenţă de furie şi încremenind de disperare au adormit trecînd dincolo. N-au ştiut, n-ar fi avut nevoie decît să mai ardă puţin pînă la incandescenţă şi s-ar fi salvat de rigiditate şi totul ar fi fost iarăşi nou.

Să laşi să se apropie — noaptea, fie ea cît de neagră şi asemeni neantului. Să laşi să se apropie noaptea cea neagră, ogoarele peste care a încremenit iarna, şoselele îngheţate bocnă. Să laşi să se apropie singuraticele case de cărămidă, din care răzbate lumina roşiatică, să laşi să se apropie drumeţii înfrigurați, vizitiii căruţelor cu legume, care se îndreaptă spre oraş, şi căluţii lor. Marile şesuri, netede, mute, peste care circulă trenurile locale şi acceleratele, azvîrlind în întuneric, de amîndouă părţile o lumină albă. Să laşi să se apropie oamenii din gară, unde o fată micuţă îşi ia rămas-bun de la părinţi, fiindcă pleacă, pleacă peste ocean, cu două cunoştinţe mai vîrstnice, avem şi biletele, dar, Dumnezeule, o fetiţă atît de mică, ei, are să se deprindă cu viaţa de-acolo, să rămînă cuminte şi totul va merge bine. Să laşi să se apropie şi să treci în revistă oraşele care, toate, se află pe aceeaşi linie : Breslau, Liegnitz, Sommerfeld, Guben, Frankfurt pe Oder, Berlin, trenul trece prin ele de la o gară la alta, oraşele se ivesc în gări, oraşele cu marile şi micile lor străzi. Berlinul cu Schweidnitzer Strasse, cu marea şosea de centură — Kaiser-Wilhelm-Strasse, Kurfürstenstrasse — şi pretutindeni sînt locuinţe, în care oamenii se încălzesc, se privesc cu drag unii pe alţii sau şed indiferenţi alături. Dughene soioase şi cîrciumi unde cîntă un pian, *Păpuşico*, un şlagăr atît de vechi, de parcă în 1928 n-ar exista nimic nou, de pildă *Madona, tu eşti mai frumoasă* sau *Ramona*.

Să laşi să se apropie — automobilele, trăsurile, tu ştii în cît de multe ai călătorit, huruiau, erai singur, sau lîngă tine mai şedea unul, sau şedeau doi, automobilul numărul 20.147.

O pîine este băgată în cuptor.

Cuptorul se află în aer liber, într-o gospodărie ţărănească, dincolo de un ogor, arată ca o mică grămadă de

cărămizi. Femeile au tăiat cu fierăstrăul o mare cantitate de lemne, au tîrît lîngă cuptor vreascuri şi le vîră în el. Acum vine una, purtînd de-a curmezişul curţii formele mari pline cu aluat. Un băiat deschide cu o smucitură uşa cuptorului, în care jarul arde mocnit, arde, arde, iradiind căldură mare, femeile împing cu nişte prăjini înăuntru formele de tablă, pîinea va dospi în ele, apa se va evapora, aluatul se va rumeni.

Franz şade în capul oaselor. A înghiţit, aşteaptă, aproape tot ceea ce se împrăştiase fugind pe-afară s-a reîntors la el. Tremură : ce-a spus moartea ? Trebuie să ştie ce-a spus moartea. Se deschide uşa. Acuma vor veni. Începe spectacolul. Pe ăsta-l cunosc. Lüders, pe el l-am aşteptat.

Iar ei intră, aşteptaţi cu un tremur. Ce-o fi cu Lüders. Franz a făcut un semn, s-a crezut că-l strînge pieptul din cauza zăcerii la orizontală, dar el nu vrea decît să şadă ceva mai sus şi mai drept. Căci acum vin cu toţii. Acum şade ridicat. Daţi-i drumul.

Vin unul cîte unul. Lüders, un ins jalnic, ce omuleţ de-o şchioapă. Vrea să vadă ce-i cu Franz. Urcă scara cu nişte şireturi. Da, asta am făcut-o. Pînă cînd ai să crăpi ai să rămîi în zdrenţele tale, tot vechiturile din război, şireturi de bumbac, madam, voiam doar să-ntreb, n-aţi putea să-mi daţi o ceaşcă de cafea, ce-i cu soţul dumneavoastră, a căzut desigur pe front ; îşi îndeasă pălăria : Aşadar, daţi încoa mărunţişul. Acesta este Lüders, am lucrat cu el. Doamnei îi ard obrajii, unul e alb ca zăpada, scotoceşte în portmoneu, se vaită, cade de-a berbeleacul. Lüders scormoneşte prin sertare : Numai tacîmuri de tablă vechi, s-o şterg, altminteri se mai porneşte să şi strige. Pe coridor, uşa trîntită, jos pe scări. Da, asta a făcut-o. Fură. Fură mult. Mie mi-au dat scrisoarea, ce-i cu mine, mi s-au tăiat deodată picioarele, de ce, nu mă pot ridica. Doreşti un coniac, Biberkopf, desigur un deces în familie, da, de ce de-aia, de ce mi s-au tăiat picioarele, nu ştiu. Trebuie să-l întreb, trebuie să-i vorbesc. Ascultă, Lüders, bună dimineaţa, Lüders, cum îţi merge, nu bine, nici mie, vino totuşi, încoace, ia loc pe scaun, nu pleca, ce lucru mare ţi-am făcut, haide, nu pleca.

Să laşi să se apropie. Să laşi să se apropie noaptea cea neagră, automobilele, şoselele îngheţate bocnă, fetiţa care-şi ia rămas-bun de la părinţii ei, pleacă la drum cu un bărbat şi o femeie şi se va adapta la viaţa de peste ocean, să rămînă cuminte şi totul va merge bine. Să laşi să se apropie.

Reinhold ! Ah ! Reinhold, ptiu drace ! Nemernicule, iată-te, ce cauţi aici, vrei să faci pe grozavul cu mine, pe tine nu te mai spală nici o ploaie, vagabondule, ucigaşule, criminalule, scoate-ţi luleaua din bot, cînd vorbeşti cu mine. E bine că vii, mi-ai lipsit, vino, mizerabile, încă nu te-au înhăţat, ai un palton albastru ? Bagă de seamă, în ăsta ai să fii îngropat.

„Ce eşti tu, Franz ?“ Eu, vagabondule ? Nu-s ucigaş, ştii tu pe cine ai omorît ? „Şi cine mi-a arătat fata şi pe cine l-a durut în cot de fată, cine m-a vîrît sub cuvertură, mă gură-mare, cine a fost ăla ?“ Nu era un motiv s-o omori. „Şi ce-i cu asta, n-ai bătut-o şi tu de-ai snopit-o ? Şi pe urmă mai e una, una bine ştiută, care zace la Landsberger Allee, nici aia n-a ajuns singură la cimitir. Ei, ce-i ? Acu nu zici nimic ! Ce are de spus acum domnu' Franz Biberkopf, de profesie lăudăros ?“ Pe mine m-ai azvîrlit sub automobil, ai făcut să mi se zdrobească braţul. „Haha, ha, n-ai decît să-ţi legi unul de carton. Dacă eşti bou şi intri în cîrd cu mine.“ Bou ? „Tu nu-ţi dai seama că eşti un bou. Acuma eşti la balamuc şi faci pe nebunu', iar mie îmi merge bine — ei, cine-i un bou ?“

Şi Reinhold se mişcă, din ochi îi fulgeră focul iadului, îi cresc coarne în frunte şi el strigă strident : „Hai, boxează cu mine, vino, arată ce eşti, Franzeken, Franzeken Biberkopf, Biberköpfchen, ha !“

Franz strînge pleoapele. N-ar fi trebuit să am nimic a face cu el, n-ar fi trebuit să mă lupt cu el. De ce m-oi fi ţinut morţiş de el ? !

„Vino, Franzeken, arată ce-i de capul tău, eşti puternic ?“

N-ar fi trebuit să mă lupt. Mă sîcîie, continuă să mă aţîţe, oh, blestematul, n-ar fi trebuit. Cu ăsta n-o scot la capăt, n-ar fi trebuit.

„Trebuie să fii puternic, Franzeken.“

N-ar fi trebuit să fiu puternic, împotriva ăstuia nu. Acuma văd, a fost o greşeală. Ce-am făcut ! Ducă-se, ducă-se de-aici.

Acela nu se duce.

Ducă-se, ducă...

Franz urlă, îşi frînge mîinile. Trebuie să văd pe altcineva, nu mai vine nimeni, de ce nu pleacă ăsta ?

„Ştiu că nu mă placi, nu-s pe gustul tău. Vine îndată altcineva."

Să laşi să se apropie. Să laşi să se apropie. Marile, întinsele, mutele şesuri, singuraticele case de cărămidă, din care răzbate lumina roşiatică. Oraşele care se află pe aceeaşi linie : Frankfurt pe Oder, Guben, Sommerfeld, Leignitz, Breslau, oraşele se ivesc în gări, oraşele cu marile şi micile lor străzi. Să laşi să se apropie trăsurile în mers, automobilele care lunecă, trec în viteză.

Şi Reinhold se duce, apoi se mai opreşte o dată şi-l fulgeră pe Franz : „Ei, cine a fost în stare să facă ceva, cine a învins Franzeken ?"

Iar Franz tremură : Nu eu am învins, o ştiu.

Să laşi să se apropie.

Vine îndată altcineva.

Şi Franz se ridică mai sus în capul oaselor, strînge pumnul.

O pîine este băgată la cuptor, un cuptor uriaş. Căldura este imensă, cuptorul trosneşte.

Ida ! Reinhold s-a dus. Slavă Domnului, Ida, că vii. Asta a fost cel mai mare ticălos de pe faţa pămîntului. Ida, e bine că vii, ăsta m-a aţîţat şi m-a sîcîit, ce zici, mi-a mers rău, mă aflu aici, ştii unde e, Buch, ospiciul, sub supraveghere sau sînt chiar nebun. Ida, vino, nu-mi întoarce spatele. Dar ce face fata ? Stă în bucătărie. Da, stă în bucătărie. Migăleşte ceva, cu siguranţă că şterge nişte farfurii. Dar de ce s-o fi îndoind aşa mereu într-o parte, mereu într-o parte, ca şi cum ar avea dureri de şale. Ca şi cum ar lovi-o cineva într-o parte. N-o lov! omule, e ceva neomenos, n-o lovi, las-o-n pace pe fată, omule, oh, da, cine-o loveşte, nici nu mai poate să se ţină pe picioare, stai dreaptă, fetiţo, întoarce-te, uită-te la mine, cine te loveşte atît de îngrozitor ?

„Tu, Franz, tu m-ai lovit de moarte."

Nu, nu, eu n-am făcut asta, s-a dovedit în justiție, eu n-am comis decît leziuni corporale, n-am fost vinovat de moartea ta. Nu spune asta, Ida.

„Ba da, tu m-ai lovit de moarte. Bagă de seamă, Franz."

El strigă nu, nu, strînge pumnul, își duce brațul la ochi, totuși vede.

Să lași să se apropie. Să-i lași să se apropie pe drumeții străini, ei poartă în spinare saci cu cartofi, un băiat împinge în urma lor o roabă, îi îngheață urechile, sînt 10 grade sub zero. Breslau cu Schweidnitzer Strasse, cu Kaiser-Wilhelm Strasse, Kurfürstenstrasse.

Franz geme : E mai bine să fii mort, cine poate să reziste la așa ceva, ar trebui să vină cineva să mă ucidă, eu n-am făcut acest lucru, eu n-am știut că-l fac. Scîncește, lălăie, nu poate să vorbească. Paznicul înțelege că vrea ceva. Îl întreabă. Paznicul îi dă o înghițitură de vin roșu cald ; ceilalți doi bolnavi din salon stăruie să încălzească vinul roșu.

Ida continuă să se aplece. Nu te mai îndoi din șale, Ida, din cauza asta am fost la Tegel, mi-am ispășit pedeapsa. Ida nu se mai îndoaie, se așază, își pleacă capul, se face mereu mai mică și mai neagră. Acum zace — în sicriu și — nu se mai mișcă.

Geamătul, geamătul lui Franz. Ochii lui. Paznicul se așază lîngă el, îi ia mîna. Ar trebui să-l ducă cineva de-aici, să împingă sicriul de-aici, eu nu pot să mă ridic, nu pot.

Mișcă mîna. Dar sicriul nu se mișcă. Nu ajunge pînă la el. Și Franz începe să plîngă cu deznădejde. Holbează ochii deznădăjduit într-acolo. Iar în lacrimile și deznădejdea lui, sicriul piere. Franz continuă totuși să plîngă.

Dar doamnelor și domnilor, care citiți aceste pagini, de ce plînge Franz Biberkopf ? Plînge fiindcă suferă, plînge pentru cele de care suferă și se plînge și pe sine. Franz Biberkopf plînge pentru că a făcut toate acestea și pentru că a fost astfel. Acum Franz Biberkopf se plînge pe sine.

Este amiază, în clădire se aduce mîncarea, cărucțul cu mîncare a pornit-o înapoi spre spital, paznicii de la bucătărie și doi bolnavi ușor îl împing spre vilă.

Atunci, la amiază, la Franz se găseşte Mieze. Are o faţă blîndă şi foarte liniştită. Poartă o rochie de stradă şi o bonetă strimtă care-i acoperă urechile şi fruntea. Îl priveşte pe Franz în faţă, cu calm şi sinceritate, aşa cum el o cunoaşte, aşa cum o întîlnea cîndva pe stradă sau în vreun local. Fiindcă el o roagă să se apropie, ea se apropie. Vrea ca ea să-i dea mîinile. Ea i le dă pe amîndouă, el le primeşte în mîna lui, una singură. Fata poartă o mănuşă de piele. Scoate-ţi mănuşa. Ea îşi scoate mănuşa, îi dă mîinile. Apropie-te, Mieze, nu fi aşa de străină şi dă-mi o sărutare. Ea se apropie liniştită, îl priveşte afectuos şi-l sărută. Rămîi aici, spune el, am nevoie de tine, trebuie să mă ajuţi. „Nu pot, Franzeken. Sînt moartă, doar ştii." Rămîi totuşi aici. „Aş dori atît de mult, dar nu pot." Şi îl sărută iar. „Tu doar ştii, Franz, de la Freienwalde. Şi nu eşti supărat pe mine, nu ?"

Mieze a plecat. Franz se zvîrcoleşte. Deschide, cască ochii. Nu poate s-o vadă. Ce-am făcut. De ce n-o mai am. Dacă nu i-aş fi arătat-o lui Reinhold, dacă nu mi-aş fi pus în cîrd cu el. Ce-am făcut. Iar acum. *

Cu faţa schimonosită înfricoşător, bîiguie : Să vină iar. Paznicul înţelege numai „iar" şi-i mai toarnă vin în gura căscată, uscată. Franz trebuie să bea, nu-i rămîne de făcut altceva.

Aluatul e în fierbinţeala cuptorului, aluatul creşte, îl umflă drojdia, se formează băşici, pîinea creşte, se rumeneşte.

Vocea morţii, vocea morţii, vocea morţii :

La ce foloseşte toată tăria, la ce foloseşte să fii cumsecade, o, da, da, uită-te la ea. Recunoaşte, căieşte-te.

Ce are Franz, e azvîrlit încolo. El se leapădă de toate.

Aici se va descrie ce este durerea

Aici se va descrie ce este durerea şi ce este suferinţa. Cum arde şi sfîşie durerea. Fiindcă aceea care s-a apropiat este durerea. Mulţi au descris durerea în poezii. În fiecare zi, cimitirele văd durerea.

Aici se va descrie ce face durerea cu Franz Biberkopf. Franz nu rezistă, se lasă în voia ei, se jertfeşte durerii.

Se culcă în flacăra arzătoare, ca să fie ucis, nimicit și preschimbat în cenușă. Vom proslăvi ceea ce face durerea cu Franz Biberkopf. Vom vorbi despre nimicirea pe care o săvîrșește moartea. Ea frînge, retează, doboară, dizolvă.

Oricare lucru are vremea sa : să sugrumi și să lecuiești, să dărîmi și să construiești, să plîngi și să rîzi, să te jeluiești și să dansezi, să cauți și să pierzi, să sfîșii și să coși. Este vremea pentru sugrumat, pentru jeluit, pentru căutat și pentru sfîșiat.

Franz se zbate și așteaptă moartea, milostiva moarte.

Se gîndește : acum se apropie moartea, milostiva, cea care aduce sfîrșitul. Cînd se ridică din nou în capul oaselor către seară, ca s-o aștepte, tremură.

Pentru a doua oară se apropie toți cei care l-au doborît la amiază. Franz spune : Întîmplă-se totul, ăsta sînt eu, duceți-l cu voi pe Franz Biberkopf, luați-mă cu voi.

Cu un tremur profund primește imaginea jalnicului Lüders. Răul Reinhold își tîrăște picioarele spre el. Cu un tremur profund primește cuvintele Idei, fața lui Mieze, ea este, acum s-a terminat totul. Franz plînge și plînge, eu sînt vinovat, eu nu sînt om, sînt o vită, un monstru.

În această oră de seară a murit Franz Biberkopf, fost muncitor în transporturi, spărgător, proxenet, ucigaș. În pat zace altul. Acel altul are aceleași acte ca Franz, arată ca Franz, dar într-o altă lume poartă un nume nou.

Așadar, acesta a fost asfințitul lui Franz Biberkopf, pe care am voit să-l descriu de la ieșirea lui din închisoarea Tegel pînă la sfîrșitul său în ospiciul Buch, în iarna 1928—1929.

Acum mai anexez o relatare despre cele dintîi ore și zile ale unui om nou, care are aceleași acte ca el.

Retragerea tîrfei celei rele,
triumful marelui sacrificator, toboșar și azvîrlitor de securi

În peisajul pleșuv, în fața zidurilor roșii ale spitalului, pe cîmpii, se întinde zăpada murdară. Răsună bătăi de tobă, necontenit. Tîrfa Babilon a pierdut, victorioasa moarte cu bătăi de tobă o alungă departe.

Tîrfei Babilon îi curg balele, ocărăşte, face gălăgie şi strigă :

„Ce-i cu ăsta, ce-ai tu de la Franz Biberkopf, pune-l la murat pe neisprăvitul tău."

Moartea răspunde în bătăi de tobă :

„Nu pot să văd ce ai în paharul tău, hienă. Bărbatul cu numele de Franz Biberkopf este aici, l-am zdrobit cu totul. Dar pentru că e puternic şi bun, va duce o viaţă nouă, piei din drum, noi două nu mai avem nimic de spus acum."

Iar fiindcă tîrfa continuă să se încăpăţîneze şi să facă spume la gură, moartea se mişcă, se urneşte la drum, uriaşa ei mantie cenuşie flutură, lăsînd să se vadă tablouri şi peisaje ce plutesc în jurul ei, încolăcind-o de la picioare pînă la piept. Ţipete, focuri de puşcă, larmă, strigăte de triumf şi bucurie înconjoară moartea. Triumf şi bucurie. Animalul de sub muierea cea rea se sperie, se prăvale.

Fluviul, Berezina, legiuni în marş.

Legiunile mărşăluiesc spre Berezina, ger cumplit, vînt de gheaţă. Au venit pînă aici din Franţa, le comandă marele Napoleon. Vîntul suflă, zăpada viscoleşte, gloanţele şuieră. Se bat pe gheaţă, se reped în asalt, cad. Şi mereu strigătele : Trăiască împăratul, trăiască împăratul ! Jertfa, jertfa, aceasta e moartea !

Şi huruitul roţilor de tren, bubuie tunuri, explodează grenade de mînă, foc de baraj. Chemin des dames şi Langemarck [44], patria mea, noi te slujim, patria mea, noi te slujim. Adăposturile sînt făcute una cu pămîntul, soldaţii cad. Moartea îşi roteşte mantia, cîntă : O da, o da.

Mărşăluim, mărşăluim. Plecăm la război cu pas apăsat, trompetele sună şi tobele bat. Zori de zi, seri tîrzii, tineri încă vom muri. Toboşarii, o sută, bat toba bum bum, avea-vom noroc, sau cădea-vom în drum, bum bum bum bum.

Moartea îşi roteşte mantia şi cîntă : O da, o da.

Un cuptor arde, un cuptor arde, în faţa unui cuptor stă o mamă cu şapte fii, înapoia lor se află geamătul poporului, ei trebuie să-l renege pe Dumnezeul poporului lor. Stau acolo radiind, cu o înfăţişare paşnică. Vreţi să vă renegaţi credinţa şi să vă supuneţi ? Cel dintîi spune nu şi îndură torturile, al doilea spune nu şi îndură torturile, al treilea spune nu şi îndură torturile, al patrulea spune nu şi îndură torturile, al cincilea spune nu şi îndură torturile, al şaselea spune nu şi îndură torturile, al şaptelea spune nu şi îndură torturile. Mama stă acolo şi-şi încurajează fiii. La urmă spune şi ea nu şi îndură torturile. Moartea îşi roteşte mantia şi cîntă : O da, o da.

Muierea cu şapte capete smulge de frîul animalului, animalul nu se ridică.

Mărşăluim, mărşăluim, plecăm la război, muzicanţii, o sută ‘in pasul cu noi, trompete şi tobe răsună bum bum, noroc are unul, iar altul nicicum, rămîi în picioare şi-n ceaţă şi fum goneşti mai departe, sau mut cazi în drum bum bum.

Strigăte, — ovaţii, pasul vioi, tot înainte cîte şase, cîte trei, cîte doi, în marş revoluţia franceză, în marş revoluţia rusă, în marş războaiele ţărăneşti, anabaptiştii, cu toţii pe urmele morţii pornesc, uralele lor o însoţesc, spre libertate se duc, libertate pătrund, lumea cea veche se va prăbuşi, trezeşte-te, boare din zorii de zi, bum bum, bum, bum bum cîte şase, cîte doi, cîte trei, fraţi ai mei, tot înainte spre soare, la drum, spre libertate, mereu tot mai sus, un viitor de lumină ne cheamă din trecutul apus, pas vioi, fraţi ai mei, un doi, stîng drept, bum bum bum bum.

Moartea îşi roteşte mantia şi rîde şi radiază şi cîntă : O da, o da.

Marea Babilon îşi poate ridica, în sfîrşit, animalul, soseşte în trap, goneşte peste cîmpii, se scufundă în zăpadă. Se răsuceşte, urlă spre moartea ce strălumineaază. În vuiet, animalul se prăbuşeşte în genunchi, muierea cade cu faţa pe grumazul animalului. Moartea îşi strînge la piept mantia. Cîntă şi radiază : O da, o da. Cîmpul foşneşte : O da, o da.

După ce a început să vorbească și să privească, funcționarii poliției judiciare și medicii l-au interogat îndelung la Buch pe cel ce-a fost cîndva Franz Biberkopf, cei dintîi ca să afle ce are pe răboj, medicii ca să poată pune diagnosticul. De la funcționarii poliției judiciare, omul a aflat că un anume Reinhold, care a jucat un rol mai înainte în viața sa, în viața sa de mai înainte, se află în mîinile lor. Ei îi povestesc despre Brandenburg și-l întreabă dacă nu cumva îl cunoaște pe un oarecare Moroskiewicz și unde se va fi aflînd acesta. Franz a cerut să i se relateze de mai multe ori aceste lucruri și a rămas tăcut. O zi întreagă a fost lăsat în pace. E un cosaș, îl cheamă : moartea. Azi coasa și-o ascute, iată, să taie bine, dintr-o dată. Ferește-te, floricică albastră.

A doua zi, și-a făcut depoziția în fața comisarului de la poliția judiciară, arătînd că nu are nimic a face cu Freienwalde. Dacă Reinhold spune altceva, atunci — greșește. Omul palid, topit este obligat să indice un alibi. Durează cîteva zile pînă cînd lucrul acesta devine posibil. Totul în el se opune să se întoarcă în trecut pe acest drum, care e ca blocat. În cele din urmă, gemînd, înșiră cîteva date. Geme, cere să i se dea pace. Privește sperios ca un cîine. Vechiul Biberkopf a pierit, cel nou doarme încă. Nu-l învinuiește pe Reinhold prin nici un cuvînt. Cu toții ne aflăm sub aceeași secure. Cu toții ne aflăm sub aceeași secure.

Datele se confirmă, corespund întocmai cu declarațiile protectorului lui Mieze și ale nepotului acestuia. Diagnosticul catatonie trece pe un plan secundar. A fost o traumă psihică, însoțită de o stare de confuzie, omul nu este curat sub aspect familiar, se vede că e dedat băuturii. Întreaga dispută privind diagnoza nu mai are nici o importanță, este cert că individul n-a simulat, a avut o criză de țicneală, care nu se trage de la părinți bolnavi, și aceasta e lucrul principal. Așadar, punct și gata, pentru împușcătura de la Alexanderquelle cade sub incidența paragrafului 51. Sîntem curioși dacă îl vom mai prinde.

Bărbatul care se clatină și căruia i se spune, după defunct, Biberkopf umblă de colo, colo prin clădire și

face în scurtă vreme servicii de cărător de mîncare, fără să mai fie supus vreunui interogatoriu, nu știe că în spatele lui se mai petrec fel de fel de lucruri. Funcționarii poliției judiciare scormonesc să afle ce s-a întîmplat cu brațul lui, unde l-a pierdut, unde a fost în tratament. Se informează la clinica din Magdeburg, acestea sînt lucruri vechi, dar copoii se interesează de vechituri chiar și după douăzeci de ani. Nu află însă nimic, am ajuns la un final voios, Herbert este și el un proxenet, toți flăcăii ăștia au fete faine, pun totul pe seama lor, de la ele, zic ei, provin toți gologanii lor. Nici unul dintre copoi nu crede lucrul acesta, poate că obțin și ei cînd și cînd parale de la fete, dar între timp trebuie să mai lucrezi și pe seama ta. În privința aceasta, frățînii tac mîlc.

Furtuna, furtuna trece și ea pe lîngă omul nostru, de data asta să le amînăm pe toate pentru altădată. De data asta ai primit biletul de întoarcere, fiule.

Aceasta este ziua cînd e pus în libertate. Poliția nu-l lasă în dubiu, îl va urmări și afară. Din magazie este adus tot ceea ce a aparținut vechiului Franz, cel eliberat recapătă totul, se îmbracă din nou cu hainele lui, pe jachetă se mai vede sînge, este de la gardistul care l-a lovit cu bastonul de cauciuc în cap, brațul fals nu-l mai vreau, peruca e-a dumneavoastră, o puteți păstra pentru cînd veți juca teatru aici, la noi e teatru în fiecare zi, dar nu purtăm peruci, iată adeverința de punere în libertate, adio, domnule infirmier-șef, ei, poate ne faci o vizită cînd e vreme frumoasă la Buch, așa vom face și mulțumim frumos, și acum îți deschid.

Așadar, am terminat și cu asta.

Patrie dragă, liniștită poți fi,
eu am ochii deschiși și nu voi greși

Franz Biberkopf părăsește pentru a doua oară o clădire în care a fost închis, noi am ajuns la capătul lungului nostru drum și vom mai face, împreună cu Franz, încă un singur pas.

Cea dintîi clădire pe care a părăsit-o a fost închisoarea Tegel. Atunci a stat copleșit de frică lîngă zidul roșu,

iar cînd a pornit-o și a sosit tramvaiul 41 și l-a dus la Berlin, casele se agitau, iar acoperișurile voiau să cadă peste el, a fost nevoit să meargă și să stea mult, pînă cînd s-a simțit destul de tare ca să poată rămîne aici și să înceapă din nou.

Acum e stors de puteri. Fortăreața n-o mai poate vedea. Dar iată, cînd coboară la gara Stettin, la gara de la periferie, iar în fața lui se află marele hotel Baltikum — nu se mai mișcă nimic. Casele stau pe loc, acoperișurile se țin bine, el se poate mișca liniștit pe sub ele, nu trebuie să se strecoare prin curți întunecate. Da, bărbatul acesta — îl vom numi Franz Karl Biberkopf, ca să-l deosebim de cel dintîi, la botez, Franz a primit și al doilea nume, după bunicul său, tatăl mamei sale — bărbatul acesta merge încet pe Invalidenstrasse în sus, trece pe lîngă Ackerstrasse spre Brunnenstrasse, pe lîngă halele galbene, se uită liniștit la prăvălii și case și la oamenii care aleargă încolo și-ncoace — de mult n-am mai văzut toate astea, iar acum iată că mă aflu din nou aici. Biberkopf a fost multă vreme plecat. Acum Biberkopf se află din nou aici. Biberkopf al vostru se află din nou aici.

Să lași să se apropie, să lași să se apropie vastele șesuri, casele de cărămidă roșie, în care arde lumina. Să-i lași să se apropie pe drumeții înfrigurați care poartă saci cu cartofi în spinare. Este o revedere, mai mult decît o revedere.

Pe Brunnenstrasse se așază la o masă într-o cîrciumă, ia un ziar. Oare va mai da de numele său, ori de al lui Mieze sau Herbert sau Reinhold ? Nimic. Unde să mă duc, unde am să mă duc ? Eva, vreau s-o văd pe Eva.

Eva nu mai locuiește la Herbert. Îi deschide proprietăreasa : Herbert a ajuns la închisoare, polițaii i-au răscolit toate lucrurile, nu s-a mai întors, lucrurile stau sus în pod, trebuie vîndute, am să întreb. Franz o găsește pe Eva în vest, în locuința pe care o are de la protectorul ei. Îl primește. Îl primește cu bucurie.

— Da, Herbert a ajuns la închisoare, a căpătat doi ani de pușcărie, fac pentru el ce pot, au întrebat mult și de tine, mai întîi la Tegel, și ce faci tu, Franz ?

— Îmi merge foarte bine, am ieșit de la Buch, mi-au dat certificat de iresponsabil.

— Am citit de curînd în ziar.

— Cîte mai scriu și ăștia. Da' sînt slăbit, Eva. Mîncarea de la pușcărie e mîncare de pușcărie.

Eva îi vede privirea, o privire liniștită, întunecată, cercetătoare, pe care n-a mai văzut-o niciodată la Franz. Despre ea nu spune nimic, i s-a întîmplat și ei ceva ce-l privește pe el, dar el este stors de vlagă, îi caută o odaie, îl ajută, nu trebuie să facă nimic. După ce s-a instalat în odaie, iar ea vrea să plece, o spune el însuși : Nu, acum nu pot să fac nimic.

Și ce face apoi ? Începe încet, încet să umble pe străzi, colindă prin Berlin.

Berlin, 52 grade 31 latitudine nordică, 13 grade 25 longitudine estică, 20 gări pentru trenuri interurbane, 121 gări pentru liniile ferate locale din suburbii, 27 căi ferate de centură, 14 căi ferate urbane, 7 căi ferate de triaj, tramvaie electrice, tren aerian, autobuze, există numai un oraș imperial, există numai o Vienă. Nostalgia femeilor în trei cuvinte, trei cuvinte includ în ele năzuința tuturor femeilor. Închipuiți-vă că o firmă din New York anunță obținerea unui nou produs cosmetic care dă unei retine gălbui acea proaspătă culoare albăstrie pe care o are numai tinerețea. Din tuburi se poate obține pupila cea mai frumoasă, de la albastrul închis pînă la căpruiul catifelat. De ce să cheltuiești bani pentru curățatul blănii.

Colindă prin oraș. În oraș sînt multe lucruri care-l pot însănătoși pe un om, numai să aibă inima sănătoasă.

Mai întîi Alex. Piața există și-acum. Pe ea nu-i nimic de văzut, a fost un frig îngrozitor toată iarna, nu s-a mai lucrat și totul a rămas cum a fost, marea sonetă se află acum pe Georgenkirchplatz, acolo se scurmă molozul magazinului Hahn, au fost înfipte multe șine, va fi probabil o gară. Acum s-au început multe pe Alex, dar principalul rămîne : piața există. Oamenii o țin tot într-o alergătură și este o murdărie îngrozitoare, căci primarul general al Berlinului este atît de distins și de uman și lasă toată zăpada să se topească singură și să se transforme *peu à peu* în noroi, astfel că nimeni nu se atinge de ea. Cînd trec automobilele, trebuie să te refugiezi în gangul celei mai apropiate clădiri, altminteri te alegi gratis cu o

încărcătură de noroi pe joben şi mai şi rişti să fii acuzat că ţi-ai însuşit un bun obştesc. Vechiul nostru local „Mokka-fix“ este închis, în colţ e un local nou, numit „Mexiko“, senzaţie mondială : bucătarul-şef la grătar în vitrină, blocul Indian, iar în jurul cazărmii Alexander au instalat un gard de şantier, cine ştie ce se mai face şi acolo, acum se dărîmă prăvăliile. Tramvaie electrice sînt burdușite cu oameni, toţi au ceva de făcut, biletul de călătorie costă tot 20 de pfenigi, o cincime dintr-o marcă a Reichului, bani peşin ; dacă vrei, poţi să plăteşti şi 30, sau să-ţi cumperi un automobil Ford. Trenul aerian circulă şi el, aici nu există clasa întîi şi a doua, ci numai a treia, în care toată lumea şade frumos pe bănci tapisate, dacă nu stă în picioare, ceea ce se întîmplă de asemenea. Coborîrea din mers, interzisă, amendă 150 mărci ; greu s-ar decide cineva să coboare, există riscul electrocutării. Crema Ägü de foloseşti, admiraţie trezeşti. Rugăm grăbiţi urcarea şi coborîrea în staţie, înaintaţi pe culoarul din mijloc în caz de aglomeraţie.

Toate acestea sînt lucruri foarte frumoase, care-l pot ajuta pe un om să se pună pe picioare, chiar cînd este cam slab, numai inima să-i fie sănătoasă. Nu blocaţi uşa. Ei, sănătos este Franz Biberkopf, de-ar fi toate tari ca el. Nici n-ar fi meritat să istorisim o poveste atît de lungă despre un om, dacă n-ar fi stat zdravăn pe picioare. Cînd într-o zi un librar ambulant, stînd pe stradă pe o îngrozitoare vreme ploioasă, tuna şi fulgera din cauza încasărilor reduse, Cäsar Flaischlen se apropie de căruciorul cu cărţi. Ascultă liniştit blestemele la adresa vremii rele, apoi îl bătu pe om pe amîndoi umerii uzi şi spuse : „Lasă vremea rea, să ai soare în inimă“ — astfel îl alină şi dispăru. Acest moment a inspirat vestita *Poezie a soarelui.* [45] Un astfel de soare, altul, firește, are şi Biberkopf în el, în plus un păhărel de rachiu şi mult extract de malţ amestecat în supă, toate acestea îl înzdrăvenesc cu încetul. Prin aceste rînduri îmi iau permisiunea să vă ofer o parte dintr-un butoi de excelent trabiner Würzgarten 1925 la preţul avantajos de 90 mărci pentru 50 sticle, inclusiv ambalajul loco, sau 1,60 mărci litrul fără sticlă şi ladă, pe care le primesc înapoi la preţul calculat. Dyjodyl la arterioscleroză. Biberkopf nu are arterioscleroză, încă se

mai simte slab, a postit prea mult la Buch, pînă aproape de moarte prin inaniţie, şi e nevoie de timp pînă cînd un om să se refacă. De aceea nu are nici de ce să viziteze un magnetopat [46], la care vrea să-l trimită Eva, fiindcă ei i-a ajutat odată.

Cînd peste o săptămînă se duce cu el la mormîntul lui Mieze, Eva are de ce să se mire, observînd cît de mult s-a îndreptat. Franz nu plînge, doar pune pe mormînt un mănunchi de lalele, mîngîie crucea şi îndată o ia pe Eva de braţ şi se îndepărtează cu ea.

Aşezaţi faţă în faţă la o cofetărie, el mănîncă o prăjitură cu miere, în onoarea lui Mieze, care nu se mai sătura de această prăjitură, ce-i drept foarte bună, dar nici nemaipomenită. Ei, am fost aşadar şi la micuţa noastră Mieze, însă prea mult nu e bine să mergi pe la cimitire, poţi să răceşti, poate că la anul ne mai ducem, în ziua ei de naştere. Eva, crede-mă, eu n-am nevoie să alerg la Mieze, ea îmi e şi fără cimitir aproape, Reinhold la fel, da, Reinhold, nu-l uit, chiar dacă mi-ar creşte la loc braţul, tot nu l-aş uita. Există lucruri pe care ca să le uiţi trebuie să fii o zdreanţă, nu om. Aşa vorbeşte Biberkopf cu Eva şi mănîncă prăjitură cu miere.

Cîndva, Eva dorea să fie prietena lui, acuma însă, acum nu mai doreşte. Oricît ar ţine la el, povestea cu Mieze şi pe urmă ospiciul au fost prea mult pentru ea. Iar mititelul pe care-l aştepta de la Franz n-a venit nici el, l-a pierdut, ar fi fost atît de frumos, nu trebuia să se întîmple, dar la urma urmelor este mai bine aşa, mai ales că Herbert lipseşte, iar protectorul său e de zece ori mai bucuros că ea n-are un copil, fiindcă pînă la urmă bunul om s-a lămurit şi el că mititelul ar fi putut să fie al altuia, temere ce nu i se poate lua în nume de rău.

Aşa stau amîndoi liniştiţi alături, se gîndesc la ce-a fost şi la ce-o să fie şi mănîncă prăjitură cu miere şi o indiană cu frişcă.

Ţine pasul, stîng drept, stîng drept

Îl mai vedem pe Franz la procesul împotriva lui Reinhold şi a tinichigiului Matter, alias Oskar Fischer, acu-

zaţi de asasinarea, respectiv complicitate la asasinarea Emiliei Parsunke din Bernau, în ziua de 1 septembrie 1928 la Freienwalde-Berlin. Biberkopf nu este acuzat. Bărbatul ciung trezeşte interesul general şi mare vîlvă, uciderea iubitei lui, viaţa erotică din lumea interlopă, el s-a îmbolnăvit psihic după moartea ei, s-a aflat sub bănuiala de complicitate, tragic destin.

În depoziţia sa, bărbatul ciung declară că în prezent, aşa cum confirmă expertiza, este perfect restabilit şi în stare de a fi audiat : Moarta, el o numeşte Mieze, n-a avut relaţii cu Reinhold, Reinhold şi el erau buni prieteni, dar Reinhold era stăpînit de o patimă înfricoşătoare, nefirească după femei, şi aşa s-a ajuns la crimă. Nu ştie dacă Reinhold e un sadic din naştere. Presupune că la Freienwalde Mieze îi va fi rezistat şi-atunci, în furia lui, a omorît-o. Ştiţi ceva despre adolescenţa lui ? Nu, pe-atunci nu-l cunoştea. Nu v-a povestit nimic ? Bea ? Da, cu chestia asta, lucrurile stau aşa : mai înainte nu bea, pe urmă a început, cît bea, nu ştie, mai înainte nu putea să suporte nici o înghiţitură de bere, consuma numai limonadă şi cafea.

Mai departe nu scot de la Biberkopf nici un cuvînt în plus despre Reinhold. Nimic despre braţul său, nimic despre cearta lor, despre lupta lor, n-ar fi trebuit, n-ar fi trebuit să mă pun cu el. În sală se află Eva şi mai mulţi dintre oamenii lui Pums. Reinhold şi Biberkopf se fixează reciproc. Ciungul nu are nici un pic de milă faţă de cel care stă pe banca acuzaţilor între doi gardieni şi a cărui viaţă este în joc ; simte însă pentru el un ataşament ciudat. Un camarad avut-am, mai bun nu-i de găsit. Trebuie să-l privesc şi să-l tot privesc, pentru mine nimic nu e mai important decît să te privesc. Lumea e făcută din zahăr şi murdărie, pot să mă uit la tine fără să clipesc, ştiu cine eşti, te întîlnesc aici, băiete, pe banca acuzaţilor, de te-aş întîlni afară de o mie de ori, inima mea tot nu s-ar face de piatră.

Dacă în timpul dezbaterilor s-ar ivi ceva care să-i agraveze situaţia, Reinhold are de gînd să dea pe faţă toată afacerea Pums, să-i toarne pe toţi, dacă-l aţîţă, ţine în rezervă acest lucru mai ales pentru cazul că Biberkopf, cîinele ăsta din pricina căruia s-au întîmplat toate, vrea

să facă pe grozavul în fața judecătorului. Dar pe băncile din sală sînt oamenii lui Pums, este și Eva, se mai află și niște funcționari de la poliția criminală, pe copoi îi recunoaștem de la o poștă. Pînă la urmă se liniștește, șovăie și-și schimbă gîndul. Nu se poate lipsi de prietenii săi, odată și-odată tot are să iasă, la închisoare va avea de asemenea nevoie de ei, iar copoilor n-are nici un chef să le facă vreo bucurie. În sfîrșit, uite-l și pe Biberkopf cît de ciudat de cuviincios se poartă. Insul a stat la Buch. Comic, cum s-a mai schimbat nătărăul ăsta, ce privire comică are, parcă nici nu și-ar mai putea roti ochii, i s-or fi înțepenit la Buch, și cît de încet vorbește. Ăstuia tot îi mai lipsește o doagă. Cînd Reinhold nu face nici o declarație, Biberkopf știe că nu are de ce-i mulțumi.

Zece ani închisoare pentru Reinhold : ucidere sub imboldul unei stări afective, alcool, caracter impulsiv, adolescență nesupravegheată. Reinhold acceptă pedeapsa.

La comunicarea sentinței, cineva scoate un strigăt în sală și începe să plîngă cu sughițuri. Este Eva, gîndul la Mieze a copleșit-o. Cînd o aude, Biberkopf, aflat pe banca martorilor, se întoarce spre ea. Apoi se prăbușește în el însuși și-și reazămă fruntea în mînă. E un cosaș, îl cheamă : moartea, sînt a ta, cu drag a venit la tine, te-a apărat, iar tu, rușine, strigă : rușine.

Îndată după proces, lui Biberkopf i se oferă un post de ajutor de portar la o fabrică mijlocie. Îl acceptă. Mai departe nu mai avem de povestit aici nimic despre viața sa.

Am ajuns la sfîrșitul acestei povestiri. S-a lungit mult, dar trebuia să se tot întindă pînă cînd să atingă acel punct culminant, zenitul, de unde lumina cade asupra întregului.

Am parcurs o alee întunecată, pe care nu ardea la început nici un felinar, știam doar că avem de mers mult, că treptat, treptat se va lumina și că pînă la urmă vom da de un felinar, sub care vom citi în sfîrșit plăcuța cu numele străzii. A fost un proces de dezvăluire de un fel deosebit. Franz Biberkopf nu a parcurs strada ca noi. El s-a năpustit pe această stradă întunecată, s-a izbit de copaci, și cu cît fugea mai repede, cu atît mai mult se izbea de copaci. Se întunecase, iar cînd s-a izbit de copaci, și-a închis îngrozit ochii. Cu cît mai mult se izbea, cu

atît mai îngrozit își apăsa pleoapele. Cu capul numai răni, aproape leșinat, în cele din urmă a ajuns totuși. Cînd a căzut, a deschis ochii. În clipa aceea, felinarul ardea deasupra lui, iar placa putea fi citită.

La sfîrșit, iată-l ajutor de portar la o fabrică mijlocie. Nu mai stă singur pe Alexanderplatz. În dreapta lui și în stînga lui se mai află cîțiva, în fața lui mai merg cîțiva, iar în spatele lui mai merg de asemenea cîțiva.

Multe nenorociri provin din aceea că mergi singur. Cînd sînt mai mulți, e altfel. Trebuie să te obișnuiești să-i asculți pe alții, căci cele spuse de alții mă privesc tot așa de bine și pe mine. Abia atunci îmi dau seama cine sînt, ce pot și ce mi se cuvine. Pretutindeni în jurul meu se dă bătălia mea, trebuie să fiu atent, altminteri, mai înainte de a-mi da seama, mă pomenesc în mijlocul ei.

Biberkopf a devenit ajutor de portar la o fabrică. Ce este în definitiv soarta ? E ceva mai puternic decît mine. Dacă sîntem doi, este mai greu ca ceva să fie mai puternic decît noi. Dacă sîntem zece, încă mai greu. Iar dacă sîntem o mie sau un milion, atunci este extrem de greu.

Dar este și mai frumos și mai folositor să fii cu alții. Atunci simt și știu totul de două ori mai bine. O navă nu stă pe loc fără o ancoră mare, iar un om nu poate exista fără mai mulți oameni. Ce este adevărat și ce este fals voi ști acum mai bine. Odată m-am lăsat păcălit de un cuvînt și a trebuit să plătesc scump, a doua oară acest lucru nu i se va mai întîmpla lui Biberkopf. Cuvintele se rostogolesc spre tine, trebuie să fii atent să nu te strivească, dacă nu ești atent la un autobuz, te face terci, te-ai dus. Patrie dragă, liniștită poți fi, eu am ochii deschiși și — atît de curînd nu voi greși.

Oamenii mărșăluiesc adesea cu steaguri și muzici și cîntec pe la fereastra lui, Biberkopf se uită pe ușă la mulțimea ce trece și rămîne acasă multă vreme încă, nepăsător și rece. Țineți botul, pas vioi, hai și tu în marș cu noi. Dacă trebuie să pornesc în marș, sînt nevoit după aia să plătesc cu capul ceea ce au pus la cale alții după mintea lor. De aceea am să cumpănesc mai întîi temeinic totul, iar dacă a sosit clipa și-mi convine, am s-o fac. Omului i s-a dat mintea de pe urmă, în loc de asta boii formează turmă.

Ca ajutor de portar, Biberkopf își îndeplinește munca, preia numerele, controlează mașinile, vede ce intră și ce iese.

Trebuie să fii treaz, să fii treaz. Lumea nu e făcută din zahăr. Cînd sînt aruncate bombele cu gaze, mă sufoc, nu se știe de ce le-au azvîrlit, dar nu despre asta e vorba, ai avut destul timp să te îngrijești mai înainte de acest lucru.

Dacă e război și mă înrolează și pe mine, iar eu nu știu de ce, iar războiul se face și fără mine, vinovat sînt eu și ceea ce mi se întîmplă e drept. Să fii treaz, să fii treaz, nu ești singur în necaz. Din aer poate să cadă grindină și ploaia, împotriva lor nu te poţi apăra, dar împotriva altor lucruri da. N-am să mai strig ca altădată : soarta, soarta. Nu te-nchina cu respect, zicînd : e soarta care mă lovește, uită-te bine, înhaţă și zdrobește.

Fii treaz, deschide ochii, sînt mii laolaltă, de cine nu e treaz se face haz și omul dă de necaz.

Tobele bat în urma lui. În marș, în marș. Plecăm la război cu pas apăsat, trompetele sună și tobele bat, zori de zi, seri tîrzii, tineri încă vom muri.

Biberkopf este un mic muncitor. Știm ceea ce știm și tare scump am fost nevoiţi să plătim.

Spre libertate pornim, în libertate intrăm, lumea cea veche se va prăbuși, trezește-te, boare din zorii de zi.

Și bate pasul, stîng drept, stîng drept, mărșăluim, mărșăluim, plecăm la război, muzicanţii, o sută, ţin pasul cu noi, trompete și tobe răsună bum bum, noroc are unul, iar altul nicicum, rămîi în picioare și-n ceaţă și fum goneşti mai departe, sau cazi mut în drum, bum bum.

NOTE

[1] Principii germani la care se referă povestitorul sînt Frederic August al II-lea (1733—1863), prinţ elector al Saxoniei, şi viitorul rege al Prusiei, Frederic cel Mare (1740—1786), părtaş la războiul de succesiune la tronul Austriei (1740—1748) (de aceea „tremura" Maria Tereza în faţa lui...).

[2] În prima jumătate a lunii ianuarie 1919, a avut loc o grevă politică generală a muncitorilor din Berlin ; muncitorii au luptat cu arma în mînă împotriva unităţilor militare represive („săptămîna sîngeroasă").

[3] Wilhelm Marx (1863—1946), om politic de orientare centristă, a fost între 1923 şi 1928 pentru a doua oară cancelar al Germaniei.

[4] Planul Dawes, pe care-l aminteşte în monologul său comercial Franz Biberkopf, fusese adoptat la Conferinţa de la Londra, în 1924. Elaborat de un comitet internaţional de experţi, sub conducerea financiarului american Charles Gates Dawes, stabilea modalităţile de plată a datoriilor de război impuse Germaniei.

[5] Admiraţia lui Franz Biberkopf pentru oratoria lui Bismarck şi Bebel pare puţin credibilă avînd în vedere că este un ignorant absolut în materie de politică. Vorbeşte despre cei doi ca şi cînd i-ar fi auzit, sau le-ar fi citit discursurile ! Otto von Bismarck murise cu treizeci de ani în urmă, iar August Bebel, fruntaş al Partidului Social-Democrat din Germania, cu aproape un deceniu şi jumătate (1840—1913).

[6] Romanul *Plăcerea (Il piacere)*, publicat de Gabriele D'Annunzio în 1889, a fost tradus pentru prima dată în Germania în 1898. Eroul romanului, contele Andrea Sperelli, părăsit de iubita sa, Elena Muti, trece prin mai multe aventuri erotice, purtînd nostalgia Elenei, care a rămas pentru el un ideal de neînlocuit. Nici

chiar dragostea unei femei de o spiritualitate superioară, Maria Ferres, nu-l eliberează de amintirea pasiunii de altădată. În brațele Mariei, el i se adresează acesteia cu numele neuitatei iubite.

[7] Descriind asaltul „à la prinț von Homburg", întreprins de poloneza Lina împotriva standului cu publicații obscene, autorul citează versuri și indicații scenice din piesa *Prinz Friedrich von Homburg* de Heinrich von Kleist. La Fehrbelin, în districtul Potsdam, prusienii l-au învins pe suedezi în ziua de 28 iunie 1675.

[8] La Hartmannsweilerkopf, o culme din regiunea colinară a Vosgilor (Alsacia superioară), au avut loc lupte violente între armata germană și aliați în 1915.

[9] Casca de oțel (Stahlhelm) a fost la întemeiere, în 1918, o asociație a foștilor combatanți. Din 1924 a devenit o organizație politică, afiliată, din 1934, partidului nazist, apoi desființată (1935).

[10] Reichsbanner (Schwarz-Rot-Gold / Negru-Roșu-Auriu) era numele unei organizații de luptă create de politicienii social-democrați în 1924, cu scopul de a apăra Republica de la Weimar (proclamată în 1919). În 1933, organizația avea să fie desființată de național-socialiști.

[11] Orașul Arras, capitala departamentului Pas-de-Calais din nordul Franței, a fost supus de germani unui asediu care s-a prelungit din 1914 pînă în 1918. Transformat în ruine de artileria germană, orașul n-a putut fi cucerit.

[12] În fiecare an, în ianuarie, muncitorii germani de orientare democratică organizau un pelerinaj la mormintele Rosei Luxemburg și al lui Karl Liebknecht. În 1929 aveau să se împlinească zece ani de la uciderea celor doi fruntași ai proletariatului german revoluționar (15 ianuarie 1919).

[13] Poezia cîntată de Franz Biberkopf este *Bunul camarad (Der gute Kamerad)* de Ludwig Uhland.

[14] Fizicianul german Rudolph Hertz, descoperitorul undelor electro-magnetice care-i poartă numele (undele hertziene), utilizate în telegrafia fără fir, a murit într-adevăr tînăr (1857—1894).

[15] Localitatea Rüdersdorf bei Berlin, unde Otto Lüders fusese călăuză, se bucură de interesul turiștilor (și al paleontologilor) datorită culmii muntoase de calcar, lungă de 3,7 km și lată de 160 m (Rüdersdorfer Kalkbergen).

[16] Philipp Scheidemann (1865—1939), unul dintre fruntașii Partidului Social-Democrat din Germania, era în 1918 secretar de stat în guvernul condus de prințul Max von Baden. În această calitate, în ziua de 9 noiembrie, a anunțat depunerea împăratului și proclamarea republicii. A doua zi, Wilhelm al II-lea s-a refugiat în Olanda, iar la 11 noiembrie Germania a capitulat.

[17] Opinia citată, referitoare la relațiile sexuale extraconjugale ale militarilor în termen, aparține juristului german Gottlieb Planck (1824—1910), autor al unui comentariu (7 volume) asupra Codului civil.

[18] Presupunînd că reproșul ce i s-a făcut lui Franz Biberkopf că stă acasă are o motivație politică, numitul Kaufmann ar putea să fie Karl Kaufmann, fost combatant, promovat în cadrul mișcării naziste.

[19] Întemeiată în 1899, Mișcarea tineretului (Jugendbewegung) avea să grupeze de-a lungul anilor diferite organizații ale tineretului german, inclusiv cercetășia, care-și propuneau reîntoarcerea la natură, preluarea valorilor artei populare, prețuirea, în spirit romantic, a trecutului național etc. Eteroclită, mișcarea a captat, împotriva intenționatei neutralități politice, diverse influențe și s-a menținut într-o explicabilă confuzie ideologică. În 1933 a fost desființată de naziști.

[20] Versurile sînt desprinse din refrenul celebrului *Cîntec al lui Mignon* de J. W. Goethe.

[21] Berolina, „femeia colosală" îndepărtată de pe soclul el, este personificarea simbolică a Berlinului.

[22] Joseph Wirth (1879—1956), om politic de orientare centristă, a fost cancelar al Germaniei între 1921 și 1922.

[23] *Völkischer Beobachter* era organul partidului nazist ; a început să apară din 1919.

[24] Friedrich Ebert (1871—1925), președinte al Partidului Social-Democrat din Germania începînd din 1913, a fost președintele țării din 1922 pînă la moartea sa.

[25] Amanullah (1892—1960), emir al Afghanistanului, a obținut independența țării de sub dominația engleză în urma unui al treilea război anglo-afghan (1919). În 1929 va fi înlăturat de Nadir-han, care se va proclama padișah.

[26] Instalat la 20 ianuarie 1928, primul guvern muncitoresc din Norvegia, condus de social-democratul Christopher Hornsrud, a fost nevoit să se retragă după trei săptămîni.

[27] Din 1919, regiunea Saar se afla sub administrația Societății Națiunilor ; a fost retrocedată Germaniei în 1935.

[28] Cele trei versuri sînt desprinse din *Cîntecul clopotului (Das Lied von der Glocke)* de Friedrich Schiller.

[29] Pactul Kellog (de fapt : Kellog-Briand), prin care se excludea războiul ca mijloc de rezolvare a diferendelor dintre state, a fost semnat la Paris în ziua de 28 august 1928. Inițiatorii planului : secretarul Departamentului de stat al Statelor Unite, Frank B. Kellog (1856—1937) și ministrul de Externe al Franței, Aristide Briand (1862—1932).

[30] La 6 aprilie 1928 se împliniseră cinci sute de ani de la moartea pictorului Albrecht Dürer. Festivitățile au avut loc la Nürnberg, orașul natal al pictorului.

[31] Günther Plüschow (1886—1931) era aviator ; se făcuse cunoscut în luptele împotriva japonezilor, în 1914, cînd fusese supranumit „zburătorul din Tsingtan". În 1931 avea să se prăbușească în Patagonia.

[32] Cunoscutul regizor și teoretician al teatrului Erwin Piscator (1893—1966).

[33] **Aviatorul şi exploratorul italian, generalul Umbertor Nobile (1885 —?) s-a prăbuşit cu dirijabilul „Italia" în a doua sa expediţie polară. În căutarea echipajului care supravieţuise prăbuşirii, Roald Amundsen avea să dispară în regiunea Polului Nord.**

[34] **Disputa dintre regele Spaniei, Alfons al XIII-lea (1886—1941), şi dictatorul Miguel Primo de Rivera (1870—1930) a continuat pînă în ianuarie 1930, cînd dictatorul a fost demis. În aprilie 1931, regele avea să fie şi el constrîns să părăsească ţara. De menţionat că dictatura fusese instaurată în 1923 cu acordul regelui.**

[35] **Este posibil ca anul 1922, în care ni se spune că s-au produs tulburările cu prilejul cărora a fost ucis un „anume Franz Räcker", să nu fie exact. Tulburări mari au avut loc în Germania în cuprinsul anului 1923 : o grevă generală în toată ţara (august), înlăturarea de către trupele guvernamentale a guvernului muncitoresc constituit în Thuringia (octombrie), insurecţia armată a** muncitorilor din **Hamburg conduşi de Ernst Thälmann** (octombrie), puciul naţional-socialist din **München** (noiembrie).

[36] **În 1928, Gustav Stresemann (1878—1929) era, din 1933, ministru de Externe al Germaniei. Şef al Partidului Populist German, pe care l-a creat în 1918, Stresemann a dus o politică de conciliere cu puterile occidentale, în special cu Franţa, şi, între altele, a determinat aderarea Germaniei la Societatea Naţiunilor. În 1926 primise, împreună cu Aristide Briand, Premiul Nobel pentru pace.**

[37] **Pentru berlinezi, întreprinderea metalurgică Borsig, întemeiată în 1837 în Berlin-Tegel de August Borsig (1804—1854), era cea mai direct reprezentativă pentru acumularea prin exploatare a unei mari averi private.**

[38] **Max Stirner (Kaspar Schmidt) (1806—1856), filozof german, a fost un teoretician al individualismului radical şi al anarhismului (societatea, morala şi statul trebuie să se subordoneze drepturilor individului).**

[39] **În textul cîntecului, cuvîntul „fecioară" este o aluzie la numele vîrfului Jungfrau (Fecioara) din Alpii Bernezi (Elveţia).**

[40] Dacă în cazul „tulburărilor din 1922“ datarea apare numai ca probabil eronată, plasarea în timp a evenimentului sportiv consemnat este indubitabil greşită. Scriitorul notează că cea de-a doua întîlnire dintre boxerul Gene Tunney, campion mondial la categoria grea, şi Jack Dempsey (pe care-l deposedase de titlu în 1926) a avut loc în ziua de 23 septembrie 1928. Data zilei este corectă, dar pentru Europa ; meciul s-a disputat de fapt la 22 septembrie, data din Statele Unite, însă cu un an înainte, în 1927 ! Altă întîlnire dintre cei doi titani ai ringului n-a mai avut loc. Celelalte amănunte din roman corespund realităţii : în meciul din 22 septembrie 1927, Tunney a fost la podea în rundul al şaptelea şi a fost numărat pînă la nouă, după care cel ajuns în mare dificultate a fost Dompsey. Prin nota de faţă am intenţionat nu atît să înlăturăm nedumerirea celor competenţi în istoria unei discipline sportive atît de populare cum e boxul, cît să atragem atenţia asupra faptului că în utilizarea fişelor cu extrase din presă Alfred Döblin nu era întotdeauna foarte atent (ceea ce în roman nu are nici o importanţă !).

[41] Din context ar reieşi că prăbuşirea aviatorului francez, citată ca un eveniment înregistrat în presa cotidiană, s-a produs în 1928. Ca şi mai sus, avem a face cu o datare inexactă. Charles Nungesser (n. 1892), as al aviaţiei de vînătoare franceze în timpul primului război mondial, s-a prăbuşit în 1927, în timpul unei tentative de survolare a Atlanticului, împreună cu camaradul său François Coli (1881—1927). Avionul s-a prăbuşit în ocean, nu deasupra Irlandei, unde resturile ar fi fost găsite.

[42] Starea meteorologică deasupra Atlanticului era urmărită cu atît interes în Germania, deoarece Hugo Eckener (1868—1954), care colaborase, începînd din 1905, cu constructorul de dirijabile, contele Ferdinand von Zeppelin (1838—1917), pregătea cea dintîi cursă cu pasageri pînă în America, pe care a şi realizat-o în 1928. În 1924, Eckener traversase pentru prima dată oceanul cu dirijabilul, fără pasageri.

[43] La Locarno, în Elveţia, au fost semnate în 1925 cîteva acorduri internaţionale, printre care un pact de garantare a inviolabilităţii frontierelor germano-franceze şi germano-belgiene. Tinerii medici de la Buch aveau deci în vedere cu Biberkopf „un Lo-

carno", în sensul că urmăreau să stabilească între ei şi pacient un acord mutual.

[44] Chemin des Dames, culme muntoasă în Champagne, străbătută de un drum construit de Ludovic al XV-lea pentru fiicele sale (de aici, numele), a fost teatrul unor violente lupte între francezi şi germani, în 1917 şi 1918. La Langemarck, în Belgia, regimente de tineri voluntari germani au întreprins, cu mari pierderi, în noiembrie 1914, un asalt eşuat împotriva poziţiilor inamice.

[45] Titlul exact al poeziei, al cărei moment de inspiraţie este evocat în text : *Hab Sonne im Herz (Să ai soare în inimă)* ; autorul : Cäsar Flaischlen (1864—1920), poet, prozator şi dramaturg.

[46] Magnetopat — specialist în magnezoterapie, tratament fizioterapic practicat cu ajutorul magneţilor.

CUPRINS

PREFAȚĂ : : : : : : : : : : : : : 5

CARTEA ÎNTÎI : : : : : : : : : : : : 31

Cu 41 în oraș — Încă n-a ajuns — Povață prin pilda lui Zannowich — Întregirea povestirii într-un chip neașteptat și cum prin aceasta cel eliberat din închisoare a prins inimă — Tendință slabă, mai tîrziu mari scăderi ale cursului valutar, la bursa din Hamburg reacție negativă, la Londra mai puțin — Victorie pe toată linia ! Franz Biberkopf cumpără un mușchi de vițel — Iar acum Franz jură lumii întregi și sieși că va rămîne om cumsecade în Berlin, cu bani și fără

CARTEA A DOUA : : : : : : : : : : : 65

Franz Biberkopf intră în Berlin — Franz Biberkopf pornește în căutare, trebuie să cîștige bani, fără bani omui nu poate trăi. Despre tîrgul de oale din Frankfurt — Lina îi aranjează pe băieții perverși — Hasenheide, Neue Welt, dacă nu e una, e alta, nu trebuie să-ți faci viața mai grea decît este — Franz e un bărbat cu personalitate. știe care îi e datoria față de sine — Dimensiunile acestui Franz Biberkopf. Se poate măsura cu eroii antici.

CARTEA A TREIA . : : : : : : : : : : 126

Ieri încă se umfla în pene — Astăzi lovit drept în inimă — Miine în mormîntul rece, nu, vom ști să ne stăpînim

CARTEA A PATRA : : : : : . : : : : : 142

O mînă de oameni de jur împrejurul pieței Alex — Biberkopf în narcoză, Franz se ascunde, Franz nu vrea să vadă nimic — Franz în retragere. Franz le cîntă evreilor marșul de adio — Căci omului i se întîmplă la fel ca vitei ; cum moare aceasta, așa moare și el — Convorbire cu Iov, tu ești de vină, Iov, tu nu vrei — Cu toții au acecași răsuflare, iar omul nu are nimic în plus față de vită — Fereastra lui

Franz stă deschisă, se mai întîmplă şi lucruri nostime pe lume — Hop hop hop, căluţul o porneşte iarăşi în galop.

CARTEA A CINCEA 185
Revedere pe Alex, frig de crapă pietrele. La anul, în 1929, va fi şi mai frig — Un răstimp nimic, pauză, omul se însănătoşeşte — Negoţ cu carne vie în plin avînt — Franz cugetă asupra comerţului cu carne vie şi deodată nu mai vrea, vrea altceva — Ştiri locale — Franz a luat o hotărîre teribilă. Nu bagă de seamă că se află la ananghie — Duminică, 8 aprilie 1928

CARTEA A ŞASEA 240
Binelui primit rău îi merge bine — Duminică noaptea, luni, 9 aprilie — Franz nu este k.o., nu l-au făcut k.o. — Ridică-te, tu, suflet slab, te pune pe picioare — A treia cucerire a Berlinului — Haina face pe om, iar un alt om capătă şi alţi ochi — Un alt om capătă şi alt cap — Un alt om are nevoie şi de altă profesie sau de nici una — Apare şi o fată, Franz Biberkopf este din nou complet — Război de apărare împotriva societăţii burghèze — Conjuraţia doamnelor, dragile noastre doamne au cuvîntul, inima Europei nu îmbătrîneşte — Gata cu politica, dar veşnica inactivitate este şi mai periculoasă — Musca se caţără, nisipul cade de pe ea, în curînd va zumzăi din nou — Înainte, ţine pasul, bătăi de tobă şi batalioane — Pumnul e pe masă

CARTEA A ŞAPTEA 332
Pussi Uhl, afluxul americanilor, Wilma se scrie cu W sau V ? — Duelul începe ! E o vreme ploioasă — Spărgătorul Franz, Franz nu mai zace sub roţile automobilului, acum e sus, în el, a făcut-o şi pe asta — Suferinţele şi plăcerile iubirii — Strălucite perspective de recoltă, dar te şi poţi înşela în socoteli — Miercuri, 29 august — Sîmbătă, 1 septembrie.

CARTEA A OPTA 390
Franz nu bagă de seamă nimic, iar lumea merge mai departe — Lucrurile încep să se lămurească, infractorii se ceartă — Fiţi atenţi la tinichigiul Karl, în omul ăsta se petrece ceva — Acum e acum, tinichigiul Karl ajunge la puş-

cărie şi spune tot — Iar eu m-am întors şi am văzut toată nedreptatea ce s-á petrecut sub soare — Şi iată, erau lacrimi ale celor ce-au pătimit din pricina nedreptăţii şi nu aveau pe nimeni care să-i mîngîie — Atunci i-am proslăvit pe morţi, pe cei care apucaseră să moară — Fortăreaţa este în întregime încercuită, se întreprind ultimele încercări de ieşire, dar nu sînt decît manevre de diversiune — Începe bătălia. Coborîm în infern cu surle şi tobe — Pe Alexanderplatz este prezentă direcţia generală a poliţiei

CARTEA A NOUA : : : : : : : : : : : : 449

Miercurea neagră a lui Reinhold, dar acest capitol poate fi omis — Ospiciul Buch, fortăreaţa — Glucoză şi injecţii cu camfor, dar pînă la urmă se mai amestecă încă cineva — Moartea cîntă un cîntec domol, domol — Iar acum Franz ascultă cîntecul domol al morţii — Aici se va descrie ce este durerea — Retragerea tîrfei celei rele, triumful marelui sacrificator, toboşar şi zvîrlitor de securi — Orice început e greu — Patrie dragă, liniştită poţi fi, eu am ochii deschişi şi nu voi greşi — Ţine pasul, stîng drept, stîng drept

Note : : : : : : : : : : : : : : : : 492

Lector : ONDINE-CRISTINA DASCĂLIȚA
Tehnoredactor : ELENA DINULESCU

Coli de tipar : 31,5
Bun de tipar : 15.09.1987

Comanda nr. 70 249
Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"
Piața Scînteii nr. 1, București
Republica Socialistă România